fray fran.co de Sojeda

M 8. nº

HIEROGLYPHICA,
SEV DE SACRIS AEGYPTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM LITERIS COMMENTARII.

A Ioanne Pierio Valeriano Bellunensi summa cum industria exarati, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij à quodam eruditißimo viro sunt annexi.

Recens operis editio, variis iconibus, & numismatibus affabre elaboratis decorata, multóque quàm antehac elimatior.

CVM COPIOSISSIMO INDICE.

LVGDVNI,

APVD BARTHOLOMÆVM HONORATVM,
AD INSIGNE VASIS AVREI.

M. D. LXXXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI,

Ioannes Pierius Valerianus

S. P. D.

CVm mecum reputo, COSME Princeps illustrissime, reputo autem sæpissimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissimæ vitæ tuæ, negotiorumque electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissimæ præponerent, & in hanc celsam honoris sedem extollerent, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporum perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, solicitus esse cœpi. Verùm cùm actionis administrationisque tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, considero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videam te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis existimatione non solùm tueri potuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veróque principe soleat expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratam imaginem, sed luculentam expressamque formam nobis exhibuisti: atque vt insigne commodum subditis tuis adferre posses, in primis operam dedisti, vt tanquam agrum melioribus ferendis segetibus destinatum, Lolio zizaniáve, sic Rempub. tuam labe vitiisque contagiosis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis contumelias, blasphemias, periuria, & id genus extrema scelera pro virili, iuréque tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilque magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorem existimasti, quàm si ad huiuscemodi honestatis ac pietatis scopum & metam in curriculo tuo gnauiter & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certò nouisti tibi diuinitus immortale præmium esse propositum, cùm tam gloriosi conatus & cursus dux & magister CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omnium felicissimos successus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare sedulò contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quæso, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentémque vestram pietate, liberiùs quædam vsurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non possum: téque exhortari, & admonere, vel iam currentem (vt dici solet) incitare potius, vt quem hactenus animum ad publica iuuanda commoda attulisti, eum non deponas, sed tibi etiam atque etiam vigilandum, ac pro Repub. consilio & labore excubandum existimes: studiáque omnia, cogitationes & curas in iis rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in summis rerum difficultatibus tueri ac gubernare possis. Hoc ipsum facilè totum assequeris, si Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoscens, summa fide & obseruantia colas, ames, venereris, & gloriæ sanctissimi nominis eius, doctrinæ cœlesti, Ecclesiæ tranquillitati amplificandæ conseruandæque dies noctésque studeas: in domino ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus fecisti, salutem quæras, subditorum incolumitatem cures & tuearis, honestam disciplinam instituas, vel iam institutam conserues, florentem ditionem legibus, iustitia, concordia stabilire pergas. Magnum, inquies, est hoc & arduum munus, molestiarumque plenum, & quod non nisi ab iis præstari potest, quibus diuinitùs peculiare donum concessum est: mihi autem homini satis alto perfruenti otio hæc præscribere longè facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc scopum propiùs collimet. Rectè sanè, sed quorsum hæc? Vt teipsum, clarissime Princeps, respicias, téque eum esse firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immensa sua benignitate, tam ampla conferre voluit beneficia, vnúmque constituere Ducem, ac veluti pastorem, magnis & latè diffitis populis, vt eos commodè prudentérque regendo pascendóque, in hoc tuo principatu idea quædam sanctæ Reipub. eluceres. Ideoque duos præclaros tibi comites addere voluisti, Iustitiã & Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatem ciuium

& populorum conseruas & contines: altera ad veram salutem verámque felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabilique exemplo tantum non adducis. Respice igitur, COSME Princeps, munus tibi assignatum à Deo, talentúmque tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleste tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obuenisse, vt (quod olim de Sparta prouerbium iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutum genere exornes. In primis autem, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officiis tuis complectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientiæ, virtutum, legum, & honestæ disciplinæ, quæ omnia quàm principatui & prouinciis tuis necessaria sint, vnus omnium Principum optimè nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepercisti, vt præstantiores ingenuarum artium doctores gymnasiis præficerentur, iuuentutémque liberaliter instituerent. Et si quis tandem inueniatur, qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benignè complecteris, authoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosque certatim ingenij sui partus libenter illi commendare, cuius vel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis concilíant suis. Quam quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in vestra sum clientela committendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quam incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, velléntque te hunc summum honorem ex tuo merito splendore diutissimè administrare: ego vnus in tanta omnium lætitia tacerem, nec scripto testificarer commune omnium nostrum gaudium ex eo potissimùm natum esse, quòd te vnum in hac durioris temporis propagatione diuinitus delectum videmus, qui literas literatósque viros singulari benignitate foues atque illustras, ac aduersus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiusce perceptæ meæ lætitiæ aliquam significationem darem, commentarios satis multos diuersorum amicorum, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Ægyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus constrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel describendis vel tractandis magnam operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quam verò feliciter id à nobis tentatum sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinuimus, dum earum rerum explicationem adferre studuimus, quæ naturæ obscuritate varietatéque inuolutæ, multísque obstructæ difficultatibus, plurimorum vel insigniter eruditorum hominum ingenia exercere detineréque potuerint: vt etiam æquiorem mihi fore Lectorem sperem, vbi viderit me primum tanta rerum varietate, magnitudine ac difficultate maximo studio maximáque animi contentione in hoc argumẽto elaborare voluisse, & honesto exemplo multorum studia excitare. Quanquam hoc loco extiterunt, qui in ipso operis vestibulo à tam laborioso me deterrere ità stupuerunt incœpto, vt etiam vel arrogantiæ vel imprudentiæ nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis existimarem aliquam absolutam explicationem me nunc tandem huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerum abditarum seriem ex Ægyptiorum sacerdotum arcanis eruere posse confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos versata, inexhausti operis laborem declinandum censuerunt, præsertim cùm in huiusmodi enodandis non pauci ex Græcis & Latinis Barbarisque scriptoribus omne studium & operam sine fruge consumpserint, quod opus tale rerum atque artium omnium propémodum rationem naturámque comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumentis, partim temporum, partim hominum incuria deperditis, ea dicebant scriptorum inopia laborandum esse, vt si ætas, si ingenium si alia pleráque adessent, vix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cùm præsertim hoc ipso tempore nullus quantumlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos, qui Romæ aut alibi adhuc visuntur, vel admirandam illam Bembi mensam intelligat, aut interpretari possit: vanúmque esse, ingenium in eo pertinacius intendere, quod te nunquam omnino speres assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nescium plurima ex his vnà cum Ægyptiorum regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, vt si vel ipse reuiuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotũ eorũ monumenta literasque mysticas vno statim obtutu intellexisse, rerumque simul interpretationem confecisse, iam nunc laboret incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrum perlustrare, idcircóne præclaro & laborioso incœpto desistendum, quòd vni omnia præstare negatum sit? Idcircone veterum numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunque fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vsum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterũt, si non vndecunque perfectæ fuerint, quando nihil isti dignum putant, pretiosum nihil, nisi quod est absolutissimum? Agè igitur, COSME, si horum sententiam probas, monumenta aliquot tum vetera, tum recentia ex amœnissimis tuis ædibus abiice: statuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti industria fabrefactas, è Diui Laurentij templo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hæ extremam artificis desiderant manum: vt de his tantum loquamur, quos in nostra commentationis

tationis serie duces libenter suscipimus. Plinium habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, pisci um, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatem parum acuratè proposuit? Quid Plutarchum, quid Ælianum, quid Athenæum, quid Pausaniam memorem, cùm horum nemo omnia, quæ in suscepto argumento dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt eandem plerisque veterum eripuerit, & cum vel primis parem habeat? Huiúsne incomparabilis viri scripta reiiciemus, quòd in ea temporum serie aliquot annorum historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarum rerum imperitus, approbauerit. Tu certè, Cosme Princeps, domestico idipsum improbas exemplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorum virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorum etiam imagines vel opera studiosè perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harum commentationum labor nulli rei magis mihi videtur assimilandus, quàm illi de quo dixi statuarum effodiendarum & instaurandarum studio: vt enim illæ vtcunque mutilæ, gratæ esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi non omnia complectentur, habitura tamen spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igitur mihi cum illis sit qui quod desperent inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum virium terminos circunscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si non datur vltra. Quamobrem quis tandem iniquiore in eum erit animo, qui mortalium ingenia, industria & laboribus suis quocunque modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione, vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quod si vnicuique rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorum opinio est, literas has quibus inde vsi sunt Ægyptij, tunc primùm excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœlestium rationem primi mortalium indagasse traduntur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiam vnam, alteram lapideam, in quibus totum de consummatione mundi arcanum exscriberent: sunt enim qui descriptionem huiusmodi, animalium cæterarúmque rerum figuris constitisse astruerent, in quibus tamen philosophi, poëtæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias delitescere viderunt. Constantissima enim fama celebratum fuit, sacerdotes illos Ægyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditam, disciplinam hæreditariam possiderent. Hac ipsa præclara fama commotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptum sibi adeundam, lustrandamque putauit, ac ab iisdem ibi sacerdotibus talia cepit arcanarum rerum documenta, vt non ab re de illo passim dictum sit,

Mente Deos adiit, & quæ natura negauit
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.

Tantáque huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiam è vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerent, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorum Deus & haberetur & vocaretur, nónne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptum? Nónne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regióque modo peritis Ægyptiorum adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisque nomine honoratus est? Sed ne in conquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica instituendi ratione similitudinē habere comperio diuinas nostrorum literas, ita omnia mystico quodam sensu scripta quæcunque Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœlesti Spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóque instrumento cùm Assertor noster ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, Iesvs in Parabolis loquebatur ad turbas, nónne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vsitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merita dignitate, ita & forma quadam discernerentur, ne cœlestium mysteriorum maiestas passim & indiscretè patesceret, sanctúmque canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexādriæ regem, plerisque audientibus affirmauit, non licuisse Græcis Hebraicam historiam attingere: quin illustrium scriptorum quosdam eam rem tractare ausos, aduersa mentis valetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto destitissent, tanquam id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira Numinis interdictum. Ad quod ipsum si nunc multi respicerent, modestius aliquando se gererent. Vides enim quæ de humana diuináque disciplina vetustas illa sub rerum verborumque quorundam inuolucris occultauerat, & quòd peritissimi quique inter se hoc veluti ænigmatū genere vti consueuerunt. Mihi igitur vitio verti non debet, si omnem operam & studium ad harum rerum explicationem contulerim, quas tanto in pretio à præstantissimis quibusque semper habitas nouimus, Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati sint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et si is non sum, qui cum illis ausim eruditione contendere,

(fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) si quid tamen non intermissus labor, & in euoluendis remotioribus libris perseuerantia valent, non vnum iam aut alterum locum, sed ad multa volumina de arcanis huiusmodi, aliqua posteritatis gratulatione me conscripsisse grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationem & vtilitatem ab harum rerum tractatione non disiunxisse. Maximas certè commoditates & vtilitates consequemur si ex multis expertibusque rationis animantibus exempla sumere voluerimus, & virtutum quas sequamur, & vitiorum quæ fugiamus. Nec deerit occasio rectè sentientibus, qui accommodatè ad religionem nostram hæc retulerint & exposuerint. Nec etiam arborum & herbarum consideratio nobis otiosa est, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerum creatarum cognitione, Dei magnitudinem & dignitatem intelligi tradant. Quæ cùm ita sint, quis nostrûm tam torpescenti, ac terrenis fæcibus immerso erit animo, qui se non innumeris obstrictum à Deo beneficiis fateatur, cùm se hominem creatum videat, & omnia quæ cœlo, aëre, aqua, terraque continentur, hominis causa generata esse, seque non solùm rerum cœlestium contemplatorem esse, verùm etiam eorum omnium quæ vniuersum complexu suo continet, Dominum esse conditum? Hæc si ita suis viribus & animo expenderentur, atque oculis quotidie cernuntur, mirabilem excitarent in nobis erga Deum amorem. Verùm iam tempus, vt quæ, coniunctissimis efflagitantibus amicis, commentariis singulis comprehensa sint, vno veluti obtutu spectanda exhibeam: quos quidem commentarios, optime Princeps, ad te mitto, vt quibus possim officiis meam in te fidem, perpetuamque obseruantiam declarem, vehementer etiam atque etiam rogans, vt hos ipsos ad te venientes, id est, munusculum Pierij tui, quo se præstantem virtutem tuam memoria sempiterna colere velle declarat, ne aspernere, librosque ipsos vnà cum auctore tuendos conseruandosque suscipias. A Leone animantium omnium præstantissimo fortissimóque auspicandum putaui, in quem cùm oculos attentiùs coniecissem, statim ardentissimus ille animi tui vigor affulsit: quare nemini conuenientius quàm vni tibi eum etiam peculiariter dedicari posse iudicaui: méque ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ semper fuit Leonum altrix, magna spes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè esset apud te consecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberaliùs ac libentiùs vno te sit impensam hanc, quæ tua est humanitas, facturus, cùm præsertim largissima tibi sit earũ rerũ copia, quibus Leo meus pascendus est: mox verò vbi vires adeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaque saginatus, nulla nostra verecundia theatris exhibitus, spectaculo quouis publico felicissimis tui nominis auspiciis emittatur. Vale.

RERVM, QVÆ SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

PRimo Commentario, ad Cosmum Medicem Florentinorum Ducem, describitur Leo, cuius, vt reliquorum omnium, symbola suo loco in Indice copiosè notantur pag. 1
Secundo, ad Guidonem Ascanium Sfortiam Cad. Elephantus & Rhinoceros 15
Tertio, ad Lalium Taurellum Iureconsultum, Taurus, & Bubulum genus 21
Quarto, ad Petrum Victorium, Equus 33
Quinto, ad Floriũ Maresium Bellunesem, Canis 44
Sexto, ad Cœlium Calcagninum, Cynocephalus, Simia 52
Septimo, ad Achillem Bochium Bononiensem, Ceruus, Cornua. 60
Octauo, ad Romulum Amasæum, Formica, Scarabeus, Echinus terrestris 68
Nono, ad Fabium Vigilem Spoletanum, Porcus siue sacra Sus 76
Decimo ad Lactantium Ptolomæum, gregalia quædam, nempe Capra, Hircus, Oryx, Ouis, Aries 86
Vndecimo, ad Prosperum Sanctacrucium Romanum, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, Vrus 97
Duodecimo, ad Petrum Cursium Romanum, Asinus, Mulus, Camelus 107
Decimotertio, ad Ioannem Antonium Egregium, Lepus, Vulpes, Fiber, Talpa, Mustela, Mus, Felis vel Aelurus 118
Decimoquarto, ad Bernardinum Maffæum Cardinalem Serpens in genere, Basiliscus, Vipera 127
Decimoquinto, ad Achillem Maffæum Romanum, Serpens in signis militaribus, Caduceus 139
Decimosexto, ad Marium Maffæum Romanum, Aesculapius, Gorgonæ, Scorpius, Salamandra, Dipsas, Medusa, Hydra 147
Decimoseptimo, ad Aegidium Viterbiensem Card. Ciconia, Merops, Cucupha, Ibis, Dagnis, Grus, Miluius 157
Decimooctauo, ad Cornelium Musæum Episcopum Bipontinum, Vultur 164
Decimonono, ad Paulum Iustinianum Abbatem, Aquila 174
Vicesimo, ad Actium Sincerum Phœnix, Pelecanus, Vulpanser, Noctua, Cornix, Passer 184
Vicesimoprimo, ad Iacobum Sadoletum, Accipiter 192
Vicesimosecundo, ad Victoriam Dauolam, Piscariæ Dominam, Columba, Turtur, Hirundo 200
Vicesimotertio, ad Angelum Colotium Bassum, Olor, Luscinia, Psittacus, Pica, Larus, Cepphus, Gryphs, Coruus 211
Vicesimoquarto, ad Nicolaum Cordatum, Pauo, Gallus, Gallina, Gallinago, Anser, Perdix, Coturnix 219
Vicesimoquinto, ad Tomam Miliarium Bellunensem, Struthiocamelus, Vespertilio, Otis, Alcedo, Curuca, Cuculus, Capriceps, Vpupa, Florus, Salus, Ardea, Cinnamus, Velia, Asio, Iynx, Caprimulgus, Turdus, Erithacus, Cinclus 230
Vicesimosexto, ad Petrum Melinum, Romanũ, Apis, Culex, Cossi, Fucus, Vespa, Musca, Ephemerus, Cicada, Araneus, Tippula 239
Vicesimoseptimo, ad Ioannem Grimanum patriarcham Aquilegiensem, Delphinus, Polypus, Chamæleo, Taranda 252
Vicesimooctauo, ad Liuium Podocatharum Cypri Archiepiscopum, Testudo, Cancer, Pinna, Ostrea, Locusta, Cochlea, Sepia, Purpura, Echinus marinus, Conchylium 260
Vicesimonono, ad Matthæum Macingum, Crocodilus, Fluuialis equus, Phocas, Murena, Anguilla, Rana 268
Trigesimo, ad Paulum Iouium Episcopum Nucerinorum, Pisces, Torpedo, Remora, Anthia, Cephalus, Scarus, Mullus, Sargus, Pastinaca, Nebrias, Fuca, Raia, Scolopendra, Pholis, Squatina, Clupea, Apua, Hirundo, Lepus marinus, Spongia, Glanis, Silurus, Thunnus 4
Trigesimoprimo, ad Cosmam Gerium, ea quæ per Piscem in vniuersum 282
Trigesimosecundo, ad Ioannem Iacobum Fuggerum, Caput, Bicipitium, Tricipitium, Quadrifrons, Coma, Semicrinitum caput, Canities, Barba, Ceruix, Dorsum, Humeri 293
Trigesimotertio, ad Vrbanum Bolzanium, Oculi, Aures, Nasus, Os & dentes, Lingua, Gustus 304
Trigesimoquarto, ad Sebastianum Corradum Cor, Clibanus, Sartago, Craticula, Spina dorsi, Pudenda, Vmbilicus, Venter, Pellis 314
Trigesimoquinto, ad Ioannem Manardum, Manus, Pedes, Calcaneum, Genua 327
Trigesimosexto, ad Franciscum Robortellum, Digiti & Mensuræ 340
Trigesimoseptimo, ad Bernardinum Tomitanum, Digiti & Numeri 350
Trigesimooctauo, ad Herculem Gonzagam Card. Literæ & Disciplinæ 361
Trigesimonono, ad M. Antonium Passerem Patauinum, Isis, Circulus, Rota, Quadratum, Meta, Trinum 373
Quadragesimo, ad Ianum Vitalem Panormitanum, Vestimenta, Pileus, Indumenta atrata, Pera 384
Quadragesimoprimo, ad Ioannem Cornelium Fantini F. Venetum, Bulla, Anulus, Diadema, Titulus, Sceptrum, Torques & Phaleræ, Adamas, Sapphirus, Smaragdus, Iaspis, Vniones, Amethystus, Pecten, Speculum 395
Quadragesimosecũdo, ad Nicolaum Rodiuilum Olicæ ducem, Arma, Arcus, Sagitta, Hasta, Framea, Scu-

tum,Gladius,Securis,Falx , Serra,Galea,Thorax, Pugio , Castra 405

Quadragesimotertio, ad Nicolaum Scobergum Card. Sedes seu Sella,Currus,Fulmen 420

Quadragesimoquarto,ad Ioannem Baptistam Montanum , Sol , Luna,Stella 430

Quadragesimoquinto,ad Thomam Campegium Episcopum Feltrensem , Nauis & partes , nempe Anchora, Temo, Retia,Hamus,Tridens 440

Quadragesimosexto,ad Benedictum Agnellum, Vrna Nili,Lucerna,Faces,Turibulum,Phiala,Ignis,Fumus 446

Quadragesimoseptimo,ad Marcum Mantoum Iureconsultum,Lyra,Fistula,Tuba,Tibia, Tympanum, Tintinnabulum,Vocales septem,Liber 456

Quadragesimooctauo, ad Arnoldum Arlenium , Incus,Malleus,Tridens , Aratrum, Flagellum , Frænum , Colus & Fusus , Laqueus , Catena, Iugum, Clauus , Cuneus , Vncus , Plumbum , Vectis Clauis 466

Quadragesimonono,ad Aloisium Cornelium Lapis, Mola , Ara , Aedes,Iani,Columna,Obelisci,Mutili , Perpendiculum , Cardo 477

Quinquagesimo, ad Hieronymum Fracastorium,Palma,Laurus,Cedrus,Myrtus 487

Quinquagesimoprimo , ad Hieronymum Roboreum, Quercus , Hedera , Smilax , Amygdala , Nux iuglans , Capparis 497

Quinquagesimosecundo , ad Laurentium Granam, Funesta arbores,nempe Cupressus,Pinus , Populus, Apium, Myrtus,Salix, Morus,Caprificus,Lotos, pag. 501

Quinquagesimotertio , ad Reginaldum Polum Card. Olea , Vitis,Ficus 504

Quinquagesimoquarto,ad Aloisium Priullum , Pomũ Italum,Persicum,Punicum 522

Quinquagesimoquinto , ad Iulium Medicem , Rosa, Vepres , Cardui scolymus , Amaranthus , Ferula 528

Quinquagesimosexto , ad Ioannem Antonium Pollionem , Spica,Lolium,Melium , Modius siue Calathus,Cornu copiæ 535

Quinquagesimoseptimo,ad Ludouicum Beccadellum Archiepiscopum Ragusinum , Papyrus,Faba,Cicer, Arundo,Sinapi 543

Quinquagesimooctauo , ad Franciscum Fantonum, Hortensia,Cæpe,Allium,Rapum,Fungus , Cucurbita , Papauer,Verbena,Filix Absinthium,Hyssopus, Asparagus,Capparis , Mandragora, Bulbi,Cicuta, Ruta , Coniza,Heliotropium , Lupinum , Nycteretum , Blittum,Beta,Capillum Veneris,Apiastrum, Brassica 550

Quinquagesimonono,ad Basilium Amerbachium,varia Deorum & hominum simulachra 567

Sexagesimo , ad Theodorum Zuinggerum , Serpens, Cerberus,Felis, Vitulus,Capricornus,Cancer,Aquila,Crater,Lyra,Arcus , Nodus,Catena , Quinarius numerus,Pentagonum,Pyramis,Cubus,octaëdrum, Isocaëdrum,Papauer, Iris , Hyacinthus , Narcissus, Hyssopus,Myrtus,Salix,Cedrus,Palma,& quatuor anni temporum hieroglyphica 583

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

Absinis Rhetor
Absyrtus
Acron
Ælianus.
Ægyptij sacerdotes
Æneas Platonicus
Æschylus
Africanus in georg.
Agriculturæ libri Constant. Imp. inscripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambrosius
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rhodius
Apollonij Rhodij interpres
Appianus Alexandrinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Aristophanes
Aristophanis interp.
Aristides Adrianus
Aristoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanasius
Athenæus
D. Augustinus
Ausonius Burdegalensis
Auerroës
Basilius Magnus
Bedas Venerabilis
D.Bernardus
Biblia sacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Cassiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Censorinus
Charisius Sosipater
D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella
Cornelius Celsus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Triclinius
Demetrius Phalereus
Demosthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionysius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius historicus

Autorum nomina.

Dion Prusensis Chrysostomus
Dioscorides
Ennius
Erasmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Eusebius
Eustathius
Eutropius
Festus Pompeius
Flauius Vopiscus
Florentinus de re Rust.
Fortunatus
Franciscus Petrarcha
Fulgentius
Galenus
A. Gellius
Gregorius Nazianzenus
Gregorius Pont.
Hali Amberagel
Haliabbes Arabs
Harpocration
Heliodorus
Heraclides Ponticus
Hermes Astronomus
Hermes Trismegistus
Hermolaus Byzantius
Herodotus
Herodianus
Hesiodus
Hesiodi interpres
Hesychius Hierosolymitanus
Hesychius Grammaticus
Hierocles
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Homeri interpres
Horatius
Horus Apollo
Iacobus Zieglerus
Iamblichus
Ioannes Picus Mirandulanus
Ioannes Reuchlin Phorcensis
Ioannes Scholasticus
Ioannes Stobæus
Ioannes Scotus
Ioannes Grammaticus Zezes
Iosephus
Irenæus
Isaacius Zezes
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Frontinus
Iulius Pollux
Iulius Nypsus
Iustinus historicus
Iuuenalis
Lactantius Firmianus
Lactantius Statij interpres
Lucas Minoritanus
Lucianus
Lucretius
Lycophron
Macrobius
Manethon
Martialis
Martianus Capella
Maximus Tyrius
Michael Byzantius
Musonius
Nicander
Nicandri interpres
Nicephorus
Nonius Marcellus
Numenius
Oppianus
Origenes Adamantius
Orpheus
Ouidius
Pandectæ Iuris
Papinius Statius
Paulus Diaconus
Paulus Iurisconsultus
Paulus Orosius
Pausanias
Petronius Arbiter
Petrus Aponensis
Philo Iudæus
Philostratus
Phocylides
Phurnutus
Pindarus
Pindari interpres
Plato
Plautus
Plinius in Naturalibus historiis
Plinius iunior
Plotinus
Plutarchus
Pontius Paulinus
Porphyrius philosophus
Porphyrion Grammaticus
Priscianus Grammaticus
Probus Valerius
Probus Æmilius
Proclus Lycius
Procopius
Propertius
Prudentius
Psellus
Ptolemæus Alexandrinus
Quintilianus
Quintus Curtius
Quintus Calaber
Ruffinus Aquilegiensis
Salomon Trecensis
Seneca
Seruius Honoratus
Sextius Medicus
Sextus Aurelius historiographus
Sibyllini libri
Sidonius Apollinaris
Silius Italicus
Solinus
Sophocles
Spartianus
Speusippus
Stephanus de Gentibus
Strabo
Suetonius
Simeon Antiochenus
Synesius
Tertullianus
Themistius
Theocritus
Theocriti interpres
Theodorus Gaza
Theon Arati interpres
Theophilus Iurisconsultus
Theophylactus
Theophrastus
Diuus Thommas Aquinas
Thucydides
Tiberius Donatus
Tibullus
Titus Liuius
Trogus Pompeius
Tryphon Grammaticus
Valerius Flaccus
Varro
Vectius Bassus
Vegetius
Veterum varia numismata
Victorius Donatus
Virgilius
Vitruuius
Vlpianus Iureconsultus
Xenophon
Zenodotus
Zezes
Zoroastres

AVTORVM, QVORVM TESTIMONIIS IN
Hieroglyphicis Pierius vsus est, finis.

LOCO-

LOCORVM QVORVNDAM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PASsim exponuntur, Index.

GENESIS.

Cap. III. *Insidiaberis calcaneo eius* 577. c
Cap. III. *Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneum* 339. a
6 *Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, sunt quia caro* 548. d
9 *Anima illius in sanguine est* 198. d
23 *Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios* 139. b
35 *Reges de lumbis tuis egredientur* 320. e
36 *Tauri decor eius* 33. a

EXODI.

Cap. XXVIII. *Et fecerunt vestimentum poderem sub vmbone, &c.* 388. f
33 *Posteriora mea videbis, faciem, & cat.* 206. f

LEVITICI.

Cap. II. *Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, &c.* 287. a
2 *Cùm autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila* 318. e
6 *Quæcunque illa attigerit, sanctificabitur* 331. b.c
8 *Sacrificium pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hostiæ sanguine obliniuntur* 337. c
8 *Azymorum calathus ab Aarone & filiis eius offerendus* 364. e
11 *Et quicunque morticina eorum tetigerit, &c.* 372. d
11 *Vt adoretis talpas & vespertiliones* 232. e
15 *Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine* 480. e
17 *Vbi monemur sanguinem non esse comedendum* 198. d
19 *Manus eius offerant hostiam Domino.* 328. f
21 *Non radent caput, neque barbam* 302. e
22 *Si fractum, si cicatricem habens* 696. c
Si non poterat manus eius inuenire 335. a
23 *Septem diebus comedetis azyma* 345. a
23 *Animam quæ peccauerit, offerre donum similam cum oleo* 511. a
23 *Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis similæ fermentatæ* 364. e
23 *Salices de torrente sumi præcipiuntur.* 507. c
27 *Omnis æstimatio siclo, &c.* 186. f
27 *De consecratione, præsertim Aaronis.* 310. f
28 *Ad imas tunicæ fimbrias aurea cur tintinnabula, maláque punica* 462. d
Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, mox logium assumere 367. a

DEVTERONOMII.

Cap. VIII. *De Dipsade, vbi terrificam illam describit solitudinem* 153. c
12 *Vbi sanguinem hostiarum pro anima esse, monet Moses* 198. d
17 *Quicunque rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos* 38. e
21 *Si mulierem quis ex hostico viderit, vt vxorem ducere concupiscat* 301. b
23 *Locum habebis extra castra, &c. gerens paxillum in baltheo* 127. a
25 *Pro mensura peccati erit & plagarum modus, &c.* 360. e
32 *Comedit Iacob, & impletus est, & recalcitrauit* 33. a
32 *Funiculus hereditatis suæ Israel.* 349. c
32 *Sanguinem vuæ biberunt* 517. b
33 *Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius, &c.* 336. f
33 *Et sanguinem vuæ biberet meracißimum* 517. e

IVDICVM.

Cap. VI. *Si ros in solo vellere fuerit, & rogo vt solum vellus siccum sit* 370. c
5 *Curuatis genibus biberunt* 54. d

REGVM.

1 *Reg. 5. Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissiluisse, manéque dorsum, &c.* 303. c
1 *Reg. 24. Canem mortuum persequeris.* 49. c
3 *Reg. 28. Mulierem quæ Pythonem habeat, sibi sisti cupit Saul.* 137. a
2 *Reg. 9. Ecquis ego sum seruus tuus, &c.* 49. c
2 *Reg. 22. Ascendit fumus de naribus eius* 310. d
3 *Reg. 12. Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei* 320. e
3 *Reg. 1. Ponite filium meum Salomonem in mulam* 114. f
4 *Reg. 4. Mors in olla est* 504. f
4 *Reg. 6. Elisæus vidit auxiliares equites in monte* 36. e

IOB.

Cap. III. *Si non ex ventre matris meæ dux illis fui* 326. e
19 *Manus Domini tetigit me* 331. c
38 *De cuius vtero egressa est glacies?* 326. e
39 *Quis dimittet asinum liberum* 110. d
39 *Num derelinquet oua sua in terra, vt quæ puluis, &c.*

&c de Herodio 106. f
Nunquid in sapientia tua plumescit accipiter. Ibi d.
Struthio in terra relinquid oua sua, &c. 231. a

PSALMORVM.

Psal. I. Tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, &c. 484. d
1 Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ. 588. d
7 Caligo sub pedibus eius 371. b
8 Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum 340. f
10 Palpebræ eius interrogant filios hominum 307. a
17 Deus posuit tenebras latibulum suum. 269. b
18 Pes meus stetit in via recta 337. c
20 Quoniam pones eos dorsum 303. c
21 Ego sum vermis, & non homo 72. f
21 Circundederunt me canes multi 52. e
22 Circundederunt me vituli multi, tauri pingues, &c. 33. a
26 Ne repellas me 216. f
26 Delinquentis hominis brachium conteritur 335. a
28 Dominus diluuium inhabitare fa. 373. c
29 Vox Domini quæ ceruos perficit. 66. e
31 Nolite fieri sicut equus & mulus 40. f
& 114. e
31 Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina 531. d
35 Homines & iumenta saluabis Domine 91. b
38 Tabescere fecisti quasi araneam animam meam 251. a
39 Ecce commẽsurabiles posuisti dies meos 346. f
29 Seruasti me ne deciderem in lacum 374. e
40 In Idumæam extendam calceamentum meum 394. e
41 Abyssus abyssum inuocat 374. d
44 Eructauit cor meum verbum bonum 316. c
44 Cùm nobis aderas, inimicos nostros cornu petebamus 33. a
49 Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas. &c. 313. b
50 Asperges me Deus hyssopo, & mundabor 587. b
57 Furor eorum par est anguium furori. 133. b
27 Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem 124. e
58 Cõuertentur ad vesperam, & fame conficientur vt canes 49. c
59 Moab lebes spei meæ 540. f. 541. a
63 Tenuisti manum dexteram tuam 333. a
63 Super oues pascuæ tuæ 364. e
64 Quoniam calix in manu Domini. 542. d
65 Igne nos examinasti, &c. 455. a
66. Imposuisti homines super capita nostra 337. c
67 Et virtus eius in nubibus 371. b
67 Congregatio taurorum in vaccis populorum 33. b
67 Extimula feras ex arundineto 549. c
68 Lingua canum tuorum hostium, &c. 45. c
69 Fiat mensa eorum in laqueum 365. a
70 Quasi prodigium factus sum multis. 185. c
70 Donec annunciem brachiũ tuum generationi omni quæ ventura est 328. f
72 Penè effusi sunt gressus mei 539. a
73 Mei penè moti sunt pedes 336. f
73 Tu confringes caput draconis in aquis. 142. c
77 Ego confirmaui columnas eius 351. a
77 Calix in manu Domini vini meri plenus mixto 517. c
77 Exacerbauerunt Altißimum in inaquoso 369. b
77 Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis 349. c
78 Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo 328. f
79 Exterminauit eam aper de sylua 82. d
80 Educto de petra melle saturauit eos. 372. d
80 Vastauit vineam tuam, Domine, sus syluestris 79. b
80 Manus eius ad cophinum seruierunt. 541. f. 542. a
81 Et erit tempus eorum in seculum 104. d
83 Inuenit turtur nidũ, vbi poneret pullos suos 207. b
83 Inuenit sibi passer domum 192. c
83 Deus meus pone eos vt rotam 379. c. 380 d. f.
90 Anni nostri quasi aranea reputantur 251. a. b
91 Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et Confringet Deus cedros Libani 494. e. f
92 Senectus mea in oleo pingui 5 3. c
101 Factus sum sicut nycticorax in domicilio 190. f
102 Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua 180. e
103 Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem 576. e
103 Inter montes transibunt aquæ, potabũt eas omnes bestiæ agri 372. d
103 Herodij domus dux eorum 160. e. 165. b
106 Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in sitim transmutauit 372. f
109 Ex vtero ante luciferum genui te 327. a
110 Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis 331. a
113 Iordanis conuersus retrorsum 287. b
115 Calicem salutaris accipiam 542. d
115 Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius 568. d
117 Labores manuum tuarum comedes 334. f
123 Erepta anima nostra sicut passer de laqueo, &c. 193. b
125 Sicut torrens in austro 373. f
126 Sicut sagittæ in manu potentis 408. d
130 Impiorum concisæ ceruices 303. b
134 Educit nubes ab extrema terræ, fulgura vertit in pluuiam 429. a
136 In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra 507. e. 508. d
138 Semitam meam & funiculum meum inuestigasti 350. d
146 Et pullis coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus 217. b

PROVERBIORVM.

Cap. I. Fili mi, audi doctrinam patris, &c. 172. f
5 Non respicies ad mulierem meretricẽ: fauus enim destillans, &c. 243. a
6 Vade ad formicam ô piger, &c. 68. f. 69. c
7 Donec transfigat sagitta iecur 320. d

7 Quasi

7 *Quasi bos ductus ad victimam* 320. d
30 *Lepusculus plebs inualida* 118. f
30 *Effodiant eum corui de torrente* 218. d
30 *Lepusculus sapientibus sapientior.* 120. e
30 *Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum* 67. a

ECCLESIASTES.

Cap. IX. Melior est canis viuus leone mortuo 49. a
21 *Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, &c.* 501. c. 502. d
21 *Et dissipetur capparis* 502. e

CANTICORVM.

Cap. I. & IIII. Oculi tui columbarum. 206. e
Cap. I. Osculetur me osculo oris sui 572. e
2 *Vox turturis audita est in terra nostra* 208. d
2 *Capite nobis vulpes paruas, quæ demoliuntur vineas* 121. c
5 *Fratruelis meus albus & rubicundus.* 390. d
5 *Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorum* 66. f
5 *Comæ tuæ iunctæ canalibus* 579. b
7 *Statura tua similis facta est palmæ* 491. a

SAPIENTIÆ.

Cap XII. Misisti antecessores exercitus tui vespas 246. e
12 *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens* 322. e

ECCLESIASTICI.

Cap. VI. Cauendum ne animos, veluti taurus, extollamus 33. a
10 *Si momorderit serpens in silentio* 137. a

ESAIÆ.

Cap. I. Caupones tui miscent vinum aqua 370. f
Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis 118. f
2 *Proiiciet idola, &c. vt adoraret talpas & vespertiliones* 123. c
5 *Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem* 371. b
5 *Mandatum est nubibus, ne pluerent imbrem super vineam Soreth* ibid. c
6 *De Seraphim duabus, qui senis singuli alis præditi, &c.* 293. b
34 *Erit cubile draconum, & pascua struthionum* 231. a
38 *Sicut pullus hirundinis, sic clamabo.* 209. a
40 *Quis mensus est pugillo aquas* 347. b
55 *Venite, emite absque argento & absque commutatione vinum & lac* 244. d

HIEREMIÆ.

Cap. IIII. Ventrem meum ventrem meum doleo 316. f. 326. e
5 *Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris* 329. c. 330. d
8 *Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui* 207. c. 227. b
17 *Clamauit perdix, congregauit quæ non peperit* 228. d
46 *Fugite ab occursu gladij, quem columba vibrabit* 204. e

EZECHIELIS.

Cap. XIII. Væ iis qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuum 347. c. 348. d
16 *Et catena circa collum tuum* 396. d
Et imposui tibi armillas circa manus tuas 402. e
17 *Aquila grandis magnarum alarum* 182. e
32 *Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, &c.* 446. d
34 *Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis* 228. f
37 *Aperiam sepulturas vestras, & educam vos de Babylone* 374. e
47 *Ioseph duplicem funiculum habet* 349. c

OSEÆ.

Cap. VII. Corda eorum sicut clibanus incaluerunt 318. d

MICHEÆ.

Cap. VII. Tu peccata nostra in profundum mare demerges 284. f

ABACVC.

Cap. III. Quia ascendes super equos tuos 35. a. 36. e
3 *Vbi dicit, in aquas salsas armentum à Deo inducendum* 369. c
3 *Fluminum terra scindetur* 372. f
3 *Venter meus turbatus est in me* 326. c
3 *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian* 327. b
3 *Boues non assistunt ad præsepia* 364. f. 365. a

SOPHONIÆ.

Cap. I. Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel 331.

ZACHARIÆ.

Cap. IX. Ecce rex tuus veniet tibi 109. a

MA

Locorum ſacræ Scripturæ Index.

MATTHÆI.

Cap. VI. Cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te 578. e
6 Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextra. 578. e
10. de calceamentis pedibus non inducendis interpretatio 547. o
10 Qui non habuerit odio animam ſuam, perdet eam 579. a
13 Simile eſt regnum cœlorum reti miſſo in mare 290. d
15 Non decet panem filiorum dare canib. 38. f
15 Quare vos tranſgredimini præceptum Dei propter traditionem veſtram 370. f
17 De iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam, &c. 434. e
57 Si quis habeat fidem quantum eſt granum ſinapis 550. e
19 Facilius eſt camelum per foramen acus intrare 116. e
23 Camelum deglutiunt, & culicem liquant. 116. d
24 Vbi fuerit cadauer, illic & aquilæ congregabuntur. 182. f
24 Orate ne fuga veſtra fiat hyeme vel ſabbato 371. b
26 Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem 578. f

MARCI.

Cap. X. Calix quem ego bibo 542. d

LVCÆ.

Cap. XXIIII. Piſces aſſos comeſt 290. d

IOANNIS.

Cap. VIII. Niſi lauero te, non habebis partem mecum 577. c
12 Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. 568. f

ACT. APOST.

Cap. II. Diſpertitæ linguæ tanquam ignis. 313. b
5 Illi autem ibant à conſpectu concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro, &c. 360. d

D. PAVLI AD ROM.

Cap. II. Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis 316. e

AD CORINTH.

1. Cor. 15. Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur 534. e

AD COLOSS.

2 Coloſſ. 3. Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo 568. e

AD EPHES.

Cap. IIII. Sol non occidat ſuper iram veſtram 408. f 409. a

AD PHILIP.

Cap. I. Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. 430. c. 572. e
3 Cauete canes, cauete malos operarios 45. b
4 State in Domino 54. d

AD HEBRÆOS.

Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patris erat, quando obuius ei factus eſt Melchiſedech 320. e
11. Circumierunt in melotis. 524. f

APOCAL.

Cap. XVI. Et vidi de ore draconis ſpiritus tres immundos in ranarum ſimilitudinem 275. a. b
17 Aquæ quas vidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet 372. d

INDICIS LOCORVM SACRÆ Scripturæ finis.

AVTHORIS VITA AB ANTONIO VERDERIO BREVITER ENARRATA.

IOANNES PIERIVS VALERIANVS, Belluni (quæ Marchiæ Taruisinæ ciuitas est) patre in bellũ profecto natus, amico fuit ab ineunte ætate erga literas animo: sed cùm annum ætatis suæ nonum vix impleuisset, parente vita functo domesticarum rerum cura à literarum studio disturbatus potius est quàm auersus: eique exigua res domi cum esset, matre & duabus sine dote superstitibus sororibus, multarum tantum sollicitudinum per legitimam successionem possessor factus, Patritiis quibusdam Venetis seruire per egestatem coactus est. Atque hæc de se ipse testatur omnia, quadam qua vitæ suæ calamitatem luget Elegia:

Duriter eductus sum primo, dum pater absens
Horrida pro patriis finibus arma gerit.
Dumque ille Augurdi per culmina militat ardens
Et subit horrendæ sæua pericla necis,
Aptus eram studiis. Studium mea sola voluptas:
Ocia sed studiis nulla fuere meis.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis cessit quum mihi cura domus.
Tractabamq́ puer non pauca negocia solus
Dum pater Adriacas sæpe frequẽtat aquas.
Adde quod inuisis distentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem.

Et paulo post:

A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menses nostro viximus aëre decem.
Patritiis igitur seruire coëgit egestas
Aerumnosa, bonis inuida principiis.

Et postea:

At genitrix pauper, geminæ sine dote sorores,
Quas mi seras frustra spes fouet vna mei,
Exposcunt à me fraterni præmia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.

Ab Vrbano demum Valerio patruo suo disciplinis liberali homine dignis institutus, eam eruditionem adeptus est quam quisque ex eius operibus iudicare potest: ob eamque meruit cui Hippolytus Medices princeps illustrissimus, Cardinalis postea factus, erudiendus, monendusque traderetur. Hieronymum Donatum & Andream Gritteum Patritios Venetos summa sibi necessitudine deuinxit: Baptistæ Egnatio, Marco Antonio Sabellico, Cælio Calcagnino, Io. Manardo, Achilli Bocchio, Syncero Sannazario, Romulo Amasæo, & Arnoldo Arlenio viris magna doctrina & eruditione præditis familiaris fuit, ac Petrum Bembum quadam ad Vrbanum patruum Epistola amicum suum speciatim appellat. Virgilium collatis variis codicibus emendauit, cuius in hac re laborem commendat summoperè Ludouicus Viues sub finem libri tertij de tradendis disciplinis. Carminum libros aliquot, Hieroglyphica siue de sacris Ægyptiorum literis commentarios, Sphæræ compendium, & Pro sacerdotum barbis scripsit, cui libello videlicet barbarum defensioni. Epistolam ad Andream Alciatum præfecit F. Minutius Caluus Romanus Typographus, qua Castigationũ illius in Pandectas meminit. Scripsisse fertur & alia in quæ nondum incidi. Cum Iulius Cæsar Scaliger in Hypercritico omnes poëtas notet: *Olim*, inquit, *Pierij non pauca vidimus: quæ propter temporis longinquitatem nunc excidere nobis, etiam nescio quid de Carpione & Catullo: Verum earum scriptionum nihil extant apud nos impresentia, forte inter alias congeries, eius Ioathas repertus est à me. Quare de ipso aliquid dicendum etiam arbitror, quem equidem, huic subiunxi: quod vterque longe abhorrebat à profanis atque impudicis argumentis. Ille vitia insectando, præmia bonis proponendo, hic exemplo diuini illius viri qui pro* IESV *nomine mortem cum vita commutare minime dubitauit. Præsertim cum affixa poëmati Epistola & viri christiani sapiat animum, & eadem dicat quæ Palingenius, sed talibus adornata numeris ac figuris orationis, vt non solum sapiens, vt ille, sed etiam poëta, non versificator (quod neglexit ille) appellari mereatur. In opere autem ipso cum materia tenuis est & iciuna, tum vulgaris. Quare vix capere potest poëticæ corpus eloquentiæ. Ille autem contra nititur multis conatibus obruere splendorem orationis, nihilque ommittere quod cum simplici christianaque veritate inoffensum poëtæ studium coniungere valeat.* Planè aduerto Scaligerum hæc in illum eructasse ne ei innotatus abiret. Cæterum Pierius postquam tot sui monumenta reliquisset senio confectus diem supremum obiit.

LECTORI.

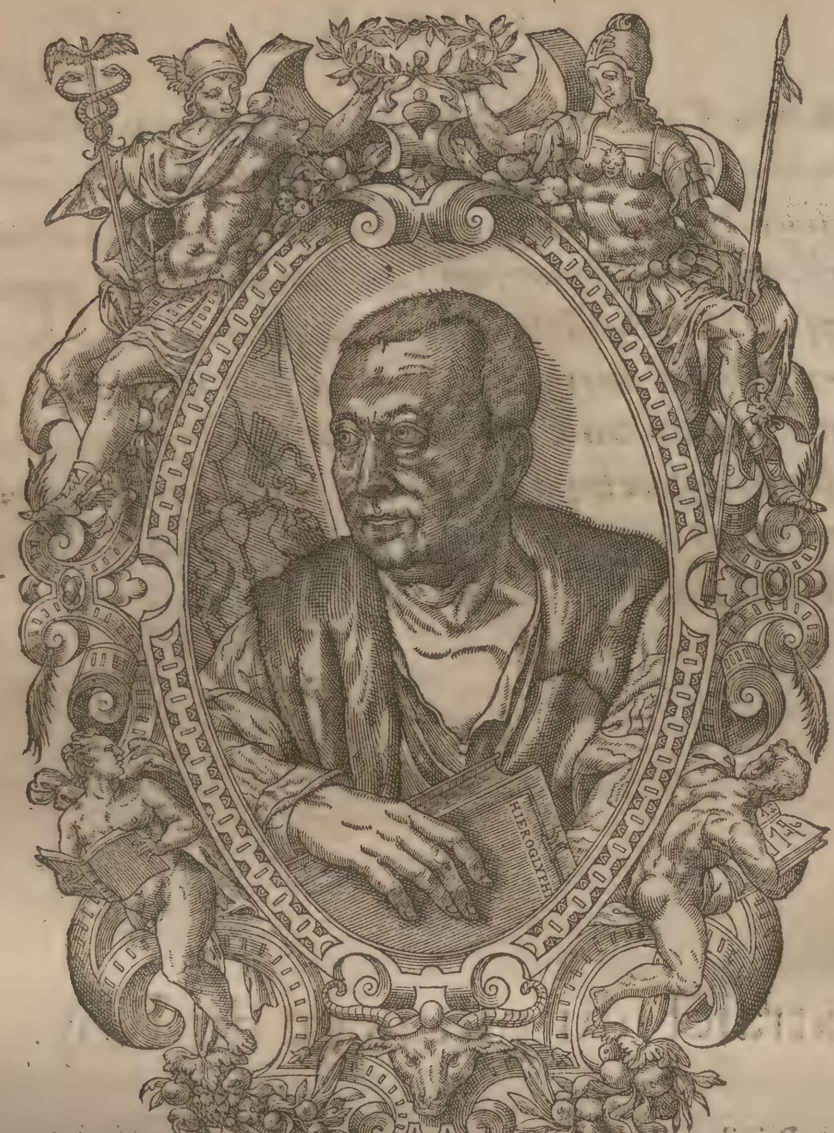
Habes in hisce Commentariis non solùm variarum historiarum, numismatum, veterúmq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Ægyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione syluam: tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum & Apostolos, Prophetásque huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem, vt sanè non temere Pythagoram, Platonem, alióśque summos viros ad Ægyptios doctrinæ gratia profectos intelligas quippe cum hieroglyphice loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarúmque rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

Extraict du priuilege du Roy.

PAr grace & Priuilege du Roy est permis à Batthelemy Honorat, Libraire à Lyon d'imprimer ou faire imprimer en tel volume & langue qu'il voudra ce present liure intitulé: *Hierogylphica, siue de sacris Aegyptiorum, aliarumq; gentium literis Commentarij, à Ioanne Pierio Valeriano &c.* Et faict defense ledict Seigneur à tous Libraires, Imprimeurs, ou autres de quelque qualité qu'ils soyent, de non imprimer ou faire imprimer, vendre ou distribuer en ses païs terres & Seigneuries autres que ceux qu'aura faict imprimer ledict Honorat : Et ce iusques au temps & terme de dix ans, à compter du iour & datte que lesdicts liures seront acheuez d'imprimer, sur peine d'amande arbitraire & de cõfiscation des liures & figures qu'ils auroient faict faire. Et à fin qu'aucun ne puisse pretendre ignorance du present priuilege, ledict Seigneur veult & entend que l'Extraict d'iceluy estant mis au commencement ou à la fin dudict liure, serue pour toute notification. Car tel est son plaisir, nonobstant oppositions & appellations quelconques : comme plus à plein est contenu esdictes lettres patentes dudict priuilege. Donnees à Paris le douziesme iour de Iuillet l'an mil cinq cents septante cinq. Signé

Par le Conseil

DE NEVFVILLE.

Quæ Memphis ſacris nectit monumenta figuris,
Illorum hæc vnum nobilis effigies.
Ingenium, doctrina, ſtylus fœlicior, vno
Omnia dixiſti nomine, Pierius.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM,

de iis quæ per Leonem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER PRIMVS.

A MVLTA quidem sunt, quæ de Leone tam philosophi quàm historici, necnon aruspices disseruere: sed neque veriora, neq; admiranda magis ab eorum vllo, quàm ab Ægyptiis sacerdotibus & obseruata, & posteritati commendata sunt: tot ea scilicet extant, quæ viri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliũ ingeniis maximè omnium diligenter explorauerunt. Eam verò esse in Leone præstantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorum tantùm sacerdotum inuentione, sed & gentium, ætatúmque penè omnium consensũ, mystici alicuius significati argumentum præbuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies, variis hieroglyphicis expressa, nunc magnanimitatem, nunc animi corporísque vires, nunc Solem & terram, nunc nato-
B rum ergaarentes obsequium, nunc animi domitorem significat: aliis mox picturis amoris petulantiam, atoriæ facultatis partem, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nilicrementum, clementiam, vindictam, & pleraque alia commonstrabat. Nulla tamen naturæ vi aqrabilior esse iudicatur quàm ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omim ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonem pictum intelligi volebant, ꝙ in quadrupedes nullũ aliud animal præstare magis animo exploratũ habuere. Eam prætera Leo esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrum præ se ferat, vt in Phisiognomorũ obsationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotundam, & adiorum similitudinem iubas vndecunque diffusas, quibus colla armósque vestiat. Id enim Leon genus animosius esse theatra Romana sæpius ostẽdêre. Atq; hæ quidem quò diffusæ magis, vulum eo magis contẽptum indicant. Eos Homerus ἠυγενέας appellat, de quibus dicitur, leonemn terreri laruis, neque à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicblentibus eum redimere, negauit velle se: An nescitis, inquiens, Leones non iis ser-
C uire à quibuuntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius, cùrgentibus hostib. olim retrocedere cogeretur, negabat se fugere, sed vtilitatem à tergo sitam sequi. Huiusmodi vero faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antoi nũmo, qualésq; illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatem demonstrantes, quum ipso Deo iubarũ imitatione habere viderentur. Nam degeneres ac perinde pauidiores ilmino sunt, qui crispiorib. breuioribúsque sunt iubis. Neq; aliud sibi vult diuina lectio cùm Dopulum sicut catulum leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunticia magni animi, cùm quis crucem suam tollit, & Christum sequitur, cum Principum furias emnit, cùm ferocia sæuáque verbera aspernatur, cùm cæsus denique gladiis bidentis instar am neque murmure, neque querimonia consternationem ostendit, cùm victo seculi terrore etísq; corporis pœnis, igni, bestiis, tortoribúsque traduntur: despiciunt enim & contemnunt a quę sunt in potestate mortaliũ, & imitantur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atqu demum ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boncimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

De magnanimitate. Leonis.

Antonini numisma.

ANIMI CORPORISQVE VIRES. D

AIunt verò, Admetum leonem & aprum iunxisse, ex quo illum animi corporisq; virtutes copulasse intelligendũ est. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum inuenies, robur corporis interpretantur. Addunt, eum eodem argumento Apollini, atque Herculi acceptissimum fuisse, quos media sapientia & ingenitę cuiusdam virtutis indole sibi conciliasset. Quinetiam Poëtę feroces in bello viros μολέοντας vocare consueuerunt.

ROBVR.

EST & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab excellenti enim vi quadam vniuscuiusque rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principio genus acre leonum sæu á que secla
Tutata est Virtus.

Neque alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi quod sol eo tempore quo signum id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorem hominem in conflictu aduersus hostem, omni posthabita mansuetudine atque clemẽtia, sæuire, Lacedemonij Martem θυρειτὰμ appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέονϑ᾽ ὡς ἄγριος οἶδεμ. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorum regis nominatissimi sepulchro spectari solitum autores tradunt, quem leonis specie iguratum hostes in fugam vertere vidisses: vt ex eo & animum & robur & vigilantiam regis prspicere liceret. Videre vero est in Neruæ Traiani nummo fortitudinem hanc ita figuratam, vt claua leonino insideat capiti. per clauã fortitudinem significari dictũ est in Roboris commẽtario: et caput vero leoninum animi generositatem interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomen affectet sibi vendicare. Quod vero pertinet ad leonis robur tradunt autores Hyllum Herculis filium, eòquod viribus præstaret, Leonem Citheronium cognominatum: quem cùm Ephemus Arcas interfecisset, Rex à Megarẽsibus salutatus est, apud quos oraculum erat, eum sibi adsciscendum, qui leonem interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturam acceperat ab oraculis, cùm primum aprum interemisset: ob idq; cùm plurimos confecisset apros, queri per iocum solebat, se quotidie apros interficere, nunquam autem imperatorem declarari, donec virum nomine Aprum iugulasset. In nummo quodam pulcherrimo POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrum, quod leonem suffocat claua à pedib. stra, pharetra cum sagittis antepositâ. Hippothoon Poëta robur hoc leoninum pulcherrimo descipsit senariolo, quem apud Io. Stobæum inuenimus γῆρας λέοντος κρεῖασομ ἀκμαῖομ νεβρῶμ cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanem, Vespis, ἐγὼ τῦμὸμ νομίζω γῆρας ἐἶναι κρεῖττομ ἢ πολλῶμ κοκκίνας νεανιῶμ. Leonis senectam maximè florente hinnulorũ iuuẽtute meliorem esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutem suam pubescenti multorum iuuenum virtuti gloriabũdus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim non aliter leoni peculiarem esse dicit, quã vulpeculæ fraudem.

Traiani numisma.

C. Publicij Q. F. numisma.

VIGILANTIA CVSTODIAQ. F

VErum enimuerò, per leonis caput Ægyptij sacerdotes Vigilantiam atq; custodiã ostẽdebãt. Causam addebãt, quòd solum hoc ex animalib. recuruos vngues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atque hinc Plutarchus solare animal leonẽ haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεὸρῶ inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculósq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patefactos, quod in custodiæ signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethom Ægyptius in iis quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentum nonnulli obseruauere, quod caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitẽtur, quòd leo magnos habet oculos palpebrásque perexiguas, vt non oculum possit penitùs obtegere, intuentíque splendor ille offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse videatur. Quapropter significãter admodum, non tantùm Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorum valuis, ædiúmque sacrarum vestibulis leones, tanquã diuinorum custodes, vt est passim cernere, statuebantur. Quique iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos putant, eandem

Portis valuísque fanorum cur leonina capita affigãtur.

cum

A cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoque oculo terram conspectu perpetuo atque infatigabili tueatur. Cùm verò constet, Alexandrum Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimum etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, eum in nūmis quibusdam leonino spolio caput indutum spectari, ab cuius altera facie simulacrum Ionis est sedens, læua baculo innixus, dextera Aquilam prætendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nempe q. ab Hercule per Caranum primum Macedoniæ regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio ubique insignis conspicitur: vel quod eximiæ magnitudinis leonem, spectāte Spartanorum legato, strauit. Quanquam non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis aluo insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidam esse, & animosum filium parituram, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus est: & eadem de causa cùm somnio monitus Alexādriā in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quāuis eius successores Alexandriam à conditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad leonis somnum, Physiologos ait Adamantius hæc de catulo leonis scribere, eum quippe simulac natus est, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquam tremefacto concussoque cubilis loco catulum dormiētem expergefieri, eoque trahit dictum illud à Iacôbo in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atque etiam illud ex secūdo Balaamis responso: Recumbens vt leo requiescet, & quasi leæna, quā suscitare quis audebit? quod dubio procul ad Christi sepulturam pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eū sicut leo,
B ob splendescentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquam sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescētibus à nobis additum est, ea de causa factum, vt aurē iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animam Christi putarunt per tempus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorū hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè passim, valde corruptam esse.

Alexāder Magnus in numismate.

Leontopolis.

cap. 49 Gen.

TERRIFICVS.

Atque eo quidem signo quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cuiusmodi simulachrū in Agamemnonis clypeo fuisse, Pausanias testis est, ad formidinem aliis incutiendam. quod quidem scutū in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta:

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων,

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorē descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpsere. Meritò itaque Chabrias Atheniensium dux, vel vt alij, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabiliorē esse ceruorū exercitum duce leone, quam leonum duce ceruo. Atque tanta porrò vis tantúsque vigor animali alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota videtur, vt eorum vel minima offensione, supraquàm credibile sit, debi-
C litari videatur, leuissimique obiectus amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exēplo comprobatum est: quem Alex. Magnus in idem claustrum cum ferociente leone incluserat, ille verò hanc ingressus viam, domita strangulatáque belua, & Regi admirationi fuit, & vitæ consuluit suæ, meruitque vt huiusmodi factum æterna numismatum memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantum eius terror, verùm etiam in rugitu constat: itaque Pindarus eum ἐυρύβρομον Olimpiis, hoc est, Latè rugientem vocat, Agesidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tanta ferarum omnium trepidatione, vt quod Ambrosius cū Basilio testantur, animantium multa, quę vel eius impetum per celeritatem euaserint, horrēda tamen eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculsa atque attonita consternentur, & plerumque ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negocio capiantur. Quinetiam qui per somnium imaginatus fuerit habere se leoninum caput, Onirocritæ volunt eum in aduersarios terribilem fore significari, nonnunquam verò & principatus & dominationes assecuturum. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euangelistis vnus, leonis imagine, vt est à Daniele præuisus, ita in hodiernum vsque diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio vocem in deserto clamantem ingenti ore tonat. Ita Eucherius.

Agamemnonis clypeus.

Lysimachi præclarū factum numismate testatū.

Marci Euangelistæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

Sanè Basilius leonem pro Dominatore animalium rationis expertium ponit: obseruatumq; est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonem pariat, fore vt ab externis gentibus vinceretur ea respublica, in qua id contigisset: quod non in humano tantùm genere, sed etiam in quocunque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cô insula, cum ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse hu-

iusce rei euentū irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quę longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Arist. Iur. Cons. Cassium respondisse refert, Societatē talem coiri non posse, vt alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatem Leoninam solitum appellare I. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας. Homerum ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo versu, D

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilæ similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALIDITAS INGENII.

Fabula elegans.

Nihil verò grauabor antiquam in argumentum huiusmodi fabulam subiungere, quæ mortalibus vtili admodum documento futura sit. Diuulgata per orbē erat fama oraculi, quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrum Macedonem breui ad se venturum, quem filium esse confitebatur suum: solicitari hinc ad obsequium terræ Reges, Principē vt sibi conciliarēt inter se certare muneribus: præcipueq; Ptolemæus Ægypti Rex, dei sui filiū veneraturus, magnam pecuniæ vim parat, quantum scilicet vectigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticę vrbis portoriis collegisset. Erāt verò cuiusque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectę ad aliquot talentorum millia, id totum sine delectu xeni nomine ad Alexandrū deferri curat. Obtulerunt spontè veterinam operam, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniam cū fide conuectēdam suscepere. Hi vix biduum à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quē Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regem salutaturus iter in Macedoniam tendebat. Data itaque & accepta hinc inde salute, cùm destinatum, vt fit, omnes iter enarrassent, adsciscitur comes leo quasi custos atque præsidium aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit se quoque certam drachmarum summam, quas pro commeatu ferret: sed esse illas sibi plurimum incommodas, quod oneribus gestandis nequaquam assuetus esset: rogat itaque vt si oneris additamentum, leue singulis futurum inter se dispartitum, suscipiāt, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosissime, ac paucas admodum illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisque suos admiscent, iterq; mox cōtinuant suum. Venerant in pingues Asiæ campos, cùm leo armentorum multitudine conspecta, dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataq; lassitudine aliquot dierum quiete sibi opus necesse dixit, quasq; deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis confestim sacculis, ipsum quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cum plerasq; alias magno numero drachmas eadem nota signatas in vnoquoque sacculo conspexisset, læto magnoq; rugitu ædito: Drachmæ, inquit, meæ multas admodum drachmas singulæ peperere, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quod Hannonem Carthaginensem præclarum virum, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferunt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quod qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret. E

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM *ferocitatem edomuerit.*

Eodem ostento, mortalium triumphus, leones iunctos à M. Antonio, atq; id quidem ciuili bello generosos spiritus iugū subituros, portendere. Id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum currum eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiam ostētare memorat. Et Epistolis ad Atticum, qui augurium id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quæ sequuntur reliqua. Sanè hominem, qui arte, ingenio vel autoritate longè potentiorem se, addicat sibi atque subiicit, per leonem ab homine domitum intelligimus: quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ validissimæq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac vtitur comparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parêre videretur. Notum ex historiis quid Megarēsibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Magarenses ferarum carceres effregerunt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectæ, negotium eis tantisper facesserent, dum sibi per moram aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia conuersi, tantam inermium stragem edidere, dum obuios quosq; adoriuntur, sternunt, atque dilacerant, vt spectaculum id fuerit vel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atque vt huiusmodi multa prætereamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendam. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his verbis: F

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν.
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,

Quem

A *Quem qui educarit, eius & mores ferat.*

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagoræ præceptum secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cæterum si accepti fuerint, æquo animo ferẽdos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

Οὐκ ἐστὶ λέουσι καὶ ἀνδράσι ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaq; furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebãt catulos suos discerpẽtem, imò exossantem, vt Græcũ vocabulum ἐξωστίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκσοίζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodem Capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem, autores tradũt, eoq; insaniæ prouectum, vt non hospitis tãtùm filios enecarit, verùm & in suos ipsius filios vsque adeò sæuire solitum, vt eos interfecerit: quod non absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis, Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρον αὐτὸς Ἀπόλλων
Ἠέ τινος κηρῶν, ἢ ἐριννύος αἰναβέλεμνα
Πεῖδας ἑοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν,
B Μαινόμενος κατ' οἶκον ὁ δ' ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι Βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui missilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,
Gnatis ipse suis furiis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserabile visu.

Poëtæ quoque nostri leonem iracundum notant, vnde illud apud Horatiũ: Promethea insani leonis vim stomacho apposuisse nostro, cùm de excãdescentia loqueretur. Elegantissimè quoque neque non eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina non iniucunda, quæ repetantur, ponere non piget:

Sed calidi plus est illis quibus acria corda
Iracundáque mens, facilè efferuescit in ira,
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cùm de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
C *Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.*

Eius verò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράν τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti. dixit:

Agè cede terga cauda, tua verbera patent
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium sequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorum contractionem ἐπισκύνιον vocant. Index autem præcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eáque propriè in leone dicitur Alcea: quòd præcipuum in ea robur constet: vel quòd incitamentum quoddam sit ad assumendas vires animumq; commouẽdum: initio irarũ terram flagellant, increscente verò excãdescentia terga etiam sua verberant, id ea de causa fieri putat Alexander Aphrodiseus, quòd eorum anima vehementius moueatur, sitq; vltionis admodum appetens cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi se plerunque in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira commota cùm id quod sese lædit vlcisci nequeunt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni familiaris, vnde apud Maronem, Iræq; leonum, legitur. & Ouidius, Iram vultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter Feram dicunt. ita Callimachus:

Θηρὸς ἀσερτάζων δέρμα κατωμάδιον,

Quòd verò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni vel nulla, vel perexigua

est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus cõstare videantur, quasi inde accrescat furor, q; labor his confringendis sit mercede minor, cùm minimum id sit, quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, vt ex eis collisis, ignis veluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maximè febri obnoxium. Febrem verò nihil aliud esse, quam superantem totius corporis calorem, medicorum omnium consensu manifestum est, Febri denique nomen ab igne Græcum πυρετὸς, à feruore Latinum est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaque de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè prouerbium hinc emanauit, ἐγέλασεν ὁ λέων quotiens rarum aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictum est in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demum Atheniensis populus Cylionem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem facto, eum vel in inuiolabilis Deæ templũ aufugientem persecuti sint plerique, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint. D

Prouerbium.

REMEDIVM IN FEBREM NACTVS.

EO itaque incommodo vexantur leones: tametsi vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atque educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit: vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter Leones quodãmodo genitis, cúmque ipsis totum vitæ tẽpus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertũ esse inquam leonem febri correptũ vel si ad furorem vsque exæstuet, vnius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitatis. Nam simulac vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita quibuscunque potest ludibriis Regi suo illudere: quòd cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulãter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: verum vbi per æstatem cœlũ exarserit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam vapore sideris quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt: qui quidem ad splendorem oculorum, tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarum libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, absorbentur, aut amissis oculis immanius, efferascũt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi compertũ esse testatur Ammianus Marcellinus Rerum gestarum libro decimo octauo. E F

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignem ingenitũ, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò vt nihil æquè vereatur atque prætẽtas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέεται τάς τετρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentésque faces, quas quamuis sæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντ' ὀνυχας ὀξυτάτους ἀκμάντι δεινοτάτων σχάσαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè solicitũ, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrum, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequam & Florentiæ, & demum Romæ leones hac potissimũ ratione domari cõspiceremus. Simulachrũ hoc in marmore cæsum Romæ vidi via Leoniana, quæ ad popularem ædem ducit, erutum frustũ ex Augustorum mausoleo. Leo erat humi sessitans capite sublato, & in tergus verso: in transuersum adsculpta erat fax pinea cũ nuce in summo capulo, tænia que à face in leonis tergus porrigebatur. Quamuis verò apud autores scriptũ repererim nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, q̃, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiam his meam admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitum furorem. Causam cur ita ignem expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis præcipua in oculis cõsistat: quiq; oculos licciores calidioresq; habent, ij maximè omnium

A omnium ignem auersantur. In idem verò significatum adduci posit ilicis folium leonino pedi subiectum: siquidem Magi ferunt leonem iliceo folio calcato torpescere: candémque vim esse folio scilæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne longius à leonina formidine digrediamur, gallum is idemtidem, & præcipuè albũ, vt Ambros. ait, à quo etiam Pythagoras abstinẽdum iubet, mirũ in modum perhorrescit: quod pro symbolo colendæ diuinitatis accipi quidam prodidere. Siquidem gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inq́; tueri, ita continuo meminere fugat.

diuinum quiddam præ se fert, vti latius in Commentario de volucre ea perscripto, disseruimus. Diuinitatem verò omnis terrena potestas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deûm matri sint dedicat Terræ, ipsi addicti intelligũtur, & superius bonam leonis partem, quippe quod à iubis est reliquum, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliam huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonẽ præcipuè solaria esse animalia: sed cur gallum leones vereantur, non posse nos à materia, sensuue rationem assignare, sed à superni tantum ordi-
B nis contemplatione, quia scilicet præsentia visue solaris virtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni concessa. quod ex eo coniectare videtur, quod exploratum omnibus est applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasiq; iubar eius aduocare, eo præsertim tempore, quo ex medio Antipodum cœlo digressus ad nos diflectitur. Affirmat etiam solares quosdam angelos in galli effigie nonnũquam apparuisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certam effigiem informati, forma se præditos ea videndos exhibuere. Contrà verò Dæmones nonnunquam leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnum diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceum pullum in pelliciẽdis eis concilij causa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorum nonnulli qui doctrinam Ægyptiorum sequuntur, animam Cecropis, quem in leonem transmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonésque ita nos præstigiis fallere contẽdit. Quòd verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, q; in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodum plerique viri, dum virorum diuinorum imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectę suæ præceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq́; dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò quòd veteres obseruarunt Leonem etiam herbam ita nuncupatam, quæ surculis sese
C circumplicando plurimùm nocet, gallum ita abhorrere, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamen, nuda passis crinibus leguminum segetem circumeat gallum in manibus habens, exarescat gramen id, prorsusq; deficiat. Id qualecunque est, à Democrito tamen traditũ est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanáque naturæ vim quandam contẽplantur, Semina aiunt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementum verò Nili, quem NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat Nouum atque recens, ostendere cùm vellent, leonis idẽtidem hieroglyphicum faciebant: quippe cùm Sol Herculei leonis terga adit, Nili diluuium excitat, duplúmque recentis aquæ Sole in eo signo commorante sæpius exundat: quæ vis aquæ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solum ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnam orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarum redundantiam, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubique & siphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quóque ordine disponenda, atque vt ea tantum quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vsque, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hæc solidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per intercolumnia, néue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarum emittere debeant, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in

Leonina capita aquas eructantia.

omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæ ductibus quibuscunque prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbii antiquam hanc disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæq; intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secũdum lapidem, vbi iuxta viam, quæ tota magnis aquarum riuis atque diuortiis instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantùm quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt: verùm etiam propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire clauderéque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, claues, annulique forib. affixi, leoninis rictibus ornẽtur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad aquarum fluctus, crediderim. Illud nõ omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus, plerisque in locis leonum ora vino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse. D

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm verò persuasum haberent Ægyptij, leænas semel tantùm in vita parere, id quod cum Herodoto plerique alij prodidere: mulierem itidem, quæ vnius tantum filij mater fuisset, per leænam sculptam significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabula veteribus scriptoribus approbata. E *Aesopi fabella.* Cùm vulpes leænæ fœcunditatem suam obiiceret in generositatis commendationem: illam verò incesseret, quòd & semel in vita, & vnum tantum pareret: leænam respondisse, se quidem semel & vnum parere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eámque potissimum adinuenere, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata, vel quod vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fabulam Aristoteles asseuerat, eásque vel quinquies vita parere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primum enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertum est: sed cùm plurimum sex, nonnunquam etiam vnum. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita parere: primò quidem treis, mox duos, inde vnum: visam tamen aliquando leænam, quæ octo vtero gestarit: Sed enim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factum sit, vt animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cæteris fœcundiora: quocirca tam lepores, quàm damæ, qu m etiam oues, ferè sæpius & geminos pluresque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnius Leæna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò AEgyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant. F

CLEMENTIA.

PRæter hac alia quoque super leone hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi, qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingam. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratum hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significatur: propterea quòd infestissimè solicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustrà vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrum mulieris, quod leoni exporrecto insidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu cum inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditum ab Eudomo citat AElianus, leonem vrsam, & canem eodem contubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine vlla iniuria aliquamdiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verum cùm vrsa quodam impetu percita contubernalem canem dilacerasset, commotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eáque pariter dilacerata meritas pro cane pœnas exegisse.

A

VINDICTA.

LOngè vero diuersum à superiori significato est, quod vlciscendi studium per leonem telo confossum plerique pingere instituerunt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quãtalibet multitudine vnum appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorum regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerum suarum componendarum studio, rex cum exercitu proficisceretur, ex itinere verò leonem obuiam factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluam recessisse: anno verò pòst cum Iuba rebus ex voto compositis eàdem copias traduceret, eundem illum leonem obseruato iuuene à quo vulnus acceperat, vnũ illum è tam magno militum numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenem miserabiliter dilaceraret, neminéq; aliorum læso vltione ea contentum decessisse. Pythagorici porrò animam Cambysæ regis Aegypti in leone se deprehendisse aiebant, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterum hæc quoque potest assignari causa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionem eo magis propensum fuisse notum est qui nunquam Aegyptios persequi odiis armísque, & omni vexationis incommodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Aegypto rerum potitus sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur.

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

B *Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.*

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso, sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam congressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit, vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessúsq; somnum in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quóque pacto inde præfectis Alexandri oppressis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur.

ANNVS MENSÉSQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quòd leæna, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterat àque, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante, annum vnum, & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX. in-
C terpretaretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis assimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem vsque crapulatum, per leonem frusta carnium depascentem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incontinenter admodum vtitur: multáque deuorat solida, sine vllo dissectu quæcunque potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem, dixit: atque inde fit, vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nõnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis videtur muliebre pudendum Leonem appellasse eo versu:

Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.

Taxat enim eam, quæ cùm vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationem longius accersitam ad Cenchrenas, quas Leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

Sané

MERETRIX. D

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis veterum sententiis & monumentis constat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistratæ in iuramento fœminarum: Non stabo leæna in Tyroenesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt L X X. ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michael Byzantius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterùm corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperiū quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus;

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης,

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus cui leænæ simulachrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua præcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus. E

TACITVRNITAS.

LEænæ verò elinguis simulachrum ex ære, quod Athenienses statuêre Iphicratis opus, ex effigie quidem leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu, taciturnitatem eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria consilium iniissent, coniuratióque delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum vtrique admodum familiare, ad mortem vsque tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandæ memorādum exemplum: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendum decreuere. Constantissimum meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint vel mulieres, quæ tam forti animo pro amicorum salute non solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed spontè suum ipsæ cruciatum auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, vt exspueret & vocem, ne coniuratos confiteri possit, si etiam victa voluisset.

CYZICENI.

Cyzicenorum pecunia.

SI quis verò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat: ex altera verò Cybelem deorum matrem, sciat eam esse Cyzicenorum pecuniam quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè sculpti erant: & q; pro X X V I I I. drachmis Atticis imputabantur, quę summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atque hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, cōsiderata leonis alacritate pernicissimóque cursu, mustelæ dētem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeò imbecillitatem adhibere commenta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemum & Dinomachum medicos contentione, vno eorum leoninum, altero ceruinum corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia verò omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atque eorum vter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm vllo sit opus commento latius declarare. Illud tamen non omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, vt Antiquitatum scriptores tradunt: Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberauit, per leonem intelligi, neque quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse, tradunt. Cæterum Heraclitus Ponticus, superatum ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratū est ex iis quæ antea dicta sunt animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamen qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligant: leo verò cum Soli dicatus sit, manifestum est quid sibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est,

est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

A

VIRTVS.

VTcunque verò leoninum spolium virtutis hieroglyphicũ est, eáque de causa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres posuere: ideóque Diogenes conspicatus quendam eo ornatu sibi gloriosè placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poeta scribit:

Δέρμα δ' ὁ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμους.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab læua Panteræ terga retorquet.

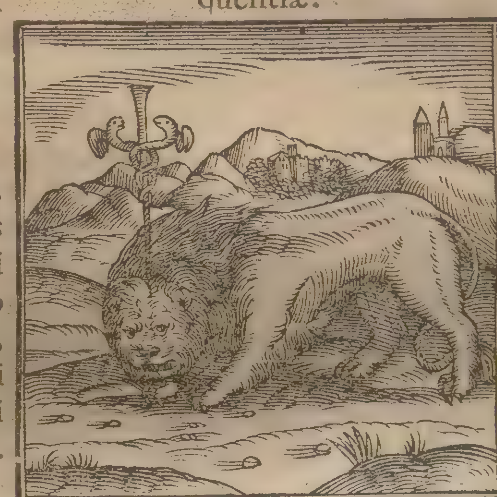
VIRES CEDERE SApientiæ

IN Antiochi numo videas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadẽte Sole, noctẽ, quã per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, vires cedere sapientiæ. Nam per leonem Robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis commentaria hæc ostendere. Eiusdem argumenti esse puto leonẽ in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΑΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum, supernè verò caduceus exporrigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientium eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam vtriusque priuigni exuuiis insultantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

B

VIRES CEDELE ELOquentiæ.

LVNA.

VIsebatur in Olympiæ templo Dianæ simulachrũ alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas volucrem Lunæ cursum interpretamur, quæ septem viginti dierum spatio totum permeat signiferum, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoque mense XII. suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis vim demonstrat, qua splendorem sibi comparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illustratur.

C

SOL.

TERRA.

FIeri etiam solita erant apud veteres simulachra quædam radiata, ita tamen vt vnius simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atque ita cõformata, vectanda leonibus commendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmẽtatione, Solem & Terrã ex eo figmento veteres intellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem

quidem Solem, qui radiis deorſum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omnium quippe terra naſcentium autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ conceptam à ſolaribus radiis virtutem, eandem, quam licet, ſurſum verſus erigit. Ita veluti ſponſa viri appetens, vt Platonicum dictum interim vſurpemus, rerum omnium ſuarum ſtipata fœtu, ſeſe habendam exporrigit. Sed enim ipſa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem exſcribit, poſterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro Tellure poſitum putat Vectius Baſſus in commentario Germanici, qui Phænomena ſcripſit, vbi de Erigone agitur. Virginem, inquit, dici Cererem arbitrati ſunt plerique, ſpicarum quas tenet indico: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam ſine capite aſtris inſeritur. Nigidio Figulo placet iuſtitiam, vel æquitatem, quo nomine etiam Terram ipſam dici alibi comprobauimus, & Legiferam vbique Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iuſtitiæ nuncupatione, neque hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iuſtiſſima conſenſum habeat. Hinc apud Maronem proſpero terræ ſubiugandæ omine Æneia puppis: Prima tenet roſtro Phrygios ſubiuncta leones. Veluti etiam hominem inſidentem leoni nonnunquam videas, quem is ſtimulo regat, quod eſſe ſui animi regem omninò videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neque ſolum reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit D

ANIMI DOMITOR.

Ida profugis gratiſſima Teucris. E

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidémque trahunt & currum Solis: atque tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundémque demùm intellectum tendunt. Demùm hæc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus: pro maligno verò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atque ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autoritatem oſtendi diſputat, leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum. Caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEnique, vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideò admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponẽs diuinitatem. Nemo enim qui à Deo non ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſſit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terram ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiam, & ilicis folia, atque etiam ſcillæ leo timidus eſt, & ad fugam promptiſſimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet immortalitatis, effugere cruciatum tentat, patrémque orat vt acerbiſſimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere non poſſet. Quòd ſi vtraque natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modo Deo, modò mortalibus accommodatur. F

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitiæ ſeſe ſubiicere per hieroglyphicum huiuſmodi arbitrantur: quia nuper in Gauartiano agri Bellunenſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero nummi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis lõgaq; induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extẽdens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat, literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidẽ toto in exporrectam retro dextrã appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

IVSTITIÆ cultus.

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui ſuccedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id ſignificare, liberos quantumlibet feroces obſequentes eſſe debere parentibus: ait enim,

A *Adiunxere feras, quod quamuis effera proles*
Officiis debet moliri victa parentum.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes.

Faustinæ numus.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtique terræ symbolum, vti paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullam ait esse terræ partem tam remotam, quam coli subigique non oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisque artem, vel disciplinam quam profitentur, trahunt. Diodorus autem, vti suus est mos, historias sibi confingit ex commodo suo, leonésque ideò Cybeles currum trahere confictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrum verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatum pertinet, parui refert: nã in Faustinæ numo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

MIXTA QVID.

QVod verò pluribus in antiquorum monumẽtis, præcipuéque sepulchralibus cernere est, leones aliquod animal apprehendisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguem, vel huiusmodi
B quippiam, ex eo conijcere potes, sepulti animum aut naturã talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnum, vt in sepulchro quodam Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominem ferocitate demolita, mansuetudinem amplexatũ: si taurum temperantiam: si anguem, prudentiam, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detentum fuerit significatum exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius natura hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Cæsaris validissimæ formæ leonem videas, qui ceruum superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quã is

Augusti Cæsaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

C

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæsierit hîc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

Πρόσϑε λέων, ὄπιϑεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari plerique autores volunt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi videtur: dictúmque est Epicharmi Comici:

Δομιτὴς ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει θαλερός.

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Eóque respexisse videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

Capra procacitatem atque lasciuiam significat, cui animosus idem Heros fortiter obstitit: Draco verò insultus, pugnámq; adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc

Opere suis quæque locis explicantur. D

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAzianzenus verò, necnon interpres Hesiodi, per chimæram treis Rhetoricæ partes intelligũt: Iudicialem quippe per leonem, ob terrorem quem reis incutit: Demonstratiuam per capram, quòd in eo genere dictio plurimum soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob varietatem argumentorum longioresque circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: vnde etiam monstri mater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον νοῦν καὶ πολυειδῆ intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEque prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiandorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principum vita soleat totius populi consensus legem sibi constituere. Ad valuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ vbique leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei præcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neque animum tam indomitum, qui non possit religionis cicuratione beneficióque molliri, atque ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, quorum vnus in pronao cathedralis Ecclesiæ à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco autem retorto collo leonis pectus admordet, significans quòd praua quidem cogitatio cor incessit, E fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua autem leo alter leunculum apprehensum pectori subiicit suo: demonstrans, quòd generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QVID.

QVas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorum vbique cernere est, sunt qui figmentum omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatum ex capite intelligi disseruimus. Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum est, qui humano subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiúmque suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM CARdinalem S. Floræ, de iis quæ per elephantum & Rhinoceronta significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER SECVNDVS. F

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonem in primis, quippe eorum dominum, auspiciis inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neque vastius neque portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisque tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod sanctius animal Poëtæ canunt) ab eo bruto si non superatum, certe lacessitũ esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt, quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormíque aliqua iniuria concitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hic accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceã, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisque citatis comprobabuntur. Nec ad quenquam ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eumqui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

VT igitur ab iis ordiamur, quæ super Elephanto Ægyptij tradiderunt hominem, in primis opulentum, suis quippe viribus pollentem, aliorum nihil indigum, qui dicere tutò possit, in me est omnis spes mihi, qui sibi conducentia olfactu quasi quodam enanciscatur, per animal hoc, imò per vnã tantùm eius promuscidem, hieroglyphicè significabãt, in eam scilicet admirationem adducti, quòd talem, tantámque habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi optimè sufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomen habet: ea bibat, ea cibũ ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis se præbet obsequentissimum, erigat, offerátque, siue is in ceruicem animalis summam sustolli voluerit, siue ad terram descendere: quin arbores eadem prosternit, in acie tela de manibus dimicantium detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit, & quotiens immersus per aquas ingreditur, ea ipsa ædita in sublime reflat atque respirat. Proprio itaque & eleganti vocabulo Lucretius hac de causa elephantos Anguimanos dixit, ꝙ promuscidem ipsam instar anguis quoquo versum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui visos ætate nostra affirmarint gladium longitudine duorum cubitûm ad promuscidem alligatum gestantes, atrocissimas in bello cædes edidisse. Sanè quantum ad vires pertinet, nunq̃ se Cato apud Ciceronẽ ait cum adolescens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

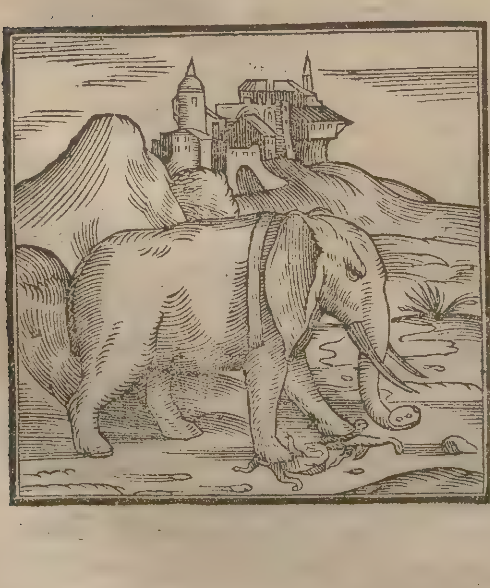
REX.

B AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti simulachrum intelligebant non ea tãtùm de causa, quòd cùm gregatim semper ingrediantur, is qui maximus est natu gregem ducit, quòd in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit, vt id muneris senioribus demandaretur, vnde apud Hebræos Seniores, apud Athenienses Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare soliti sunt: verum propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneum verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul ostendit supplicabundum non esse: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus est, indicat. Nam apud Philosophos morum institutores, pes indicium est affectus illius, qui humilioribus applicatur. Penes verò quem sit rerum potestas, decet quidem cum humanum esse, humanisq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifestum est. Habitus & in ostentis elephantus regiæ sublimitatis signum fuit, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus est, solusq; tunc omniũ priuatus elephanti dominus fuit, vt legere est apud Fl. Vopiscum. Nam & Scandro Cotto Indo homini humili genere nato, quem Aleaxnder Magnus ob linguæ procacitatem interfici iusserat, pernici fuga elapso, cum mox latronib. contractis aduersus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorũ dominatione liberaturus, visendæ magnitudinis elephãtus ferus vltrò se obtulit, & velut domita mansuetudine eum in tergum sustulit: quod eum regem futurum portẽto fuit, nec fefellit euentus. Siquidẽ oppressis Alexandri præfectis, Indiæ sibi regnum asseruit, eaque autoritate polluit, vt Seleucus

C Alexandri successor in Perside cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo componere satis habuerit. Præterea scriptores rerum, assiduum cum serpentibus certãmen gerere tradunt elephantos: serpentes autem inter alia significata loco suo disposita, terrarum orbem, prouincias, & regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus. Elephantos verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facilè cõparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresque & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infrà docebimus, elargita sit. Quod verò pertinet ad prouinciarum subiugationem, videre est in C. Cæsaris numo elephantum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentem ipsius elephanti pedibus obtritum, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacessitum bello, & hoc cõfectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantum Maurorũ lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primũq; Cæsaris cogno- *C. Cæsaris numus.*

CÆSAR.

mine nuncupatum, qui elephãtum occiderat. Sed inepta hæc inſcriptionis cauſa mihi videtur: crediderim autem potius ad munificentiam ſpectare, qua Cæſar elephantos exhibuerit. D

AFRICA

Q. C. Marinumus.

QVē verò elephãtũ in Q. C. MARI numo cõpereris, ibidib⁹ adiectis hieroglyphicũ id Africã prouinciã ab eo domitã, ditionẽq; Imperij in Ægyptũ vſq; ꝓpagatã, ſignificare crediderim. Elephãti porrò Põpeij Magni currũ ſubiere Africo trĩpho: & in numo argẽteo admodũ pulchro Scipionis Imp. inſcriptio, cui⁹ galea elephantini capitis ſpeciẽ habet, infernè aratrũ, antè ſpica poſita eſt: quæ oĩa ad Aphricæ triũphũ, & annonã inde largiter aduectã ſpectãt. Inſcriptio, Q. METELLVS.

Scipionis argenteus numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò ſignis, elephanti legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cæſare aduerſus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium ſibi contra elephantos dari poſtulauit, réque ſtrenuè geſta reliquæ victoriæ occaſionem præbuit.

ORIENS.

SEd Auguſto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, ſpoliis Orientis onuſtus Imperatoriũ inde triũphũ duxerit. Id honoris Tib. Cæſar poſt adeptũ imperium patri deferendum curauit, quod ipſa teſtatur inſcriptio, quæ ſic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIX. DIVO AVGVS. S. P. Q. R. Eundem honorem Claudius Auiæ Liuiæ Circenſi pompa, currũ quippe elephantorũ Auguſtæo ſimilem decernẽdũ curauit. Sed & DIVO AVG. Veſpaſiano currus ex quatuor elephantis in numo eſt, cuius latus alterũ inſcriptionẽ habet ad reliquos honores tertij conſulatus: nam qui ſua virtute ad Imperatorij faſtigij culmen euectus erat, re in Oriente bene geſta, paribus cum Auguſto honoribus honeſtandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam ſubiugatam hieroglyphicè ſignificabit. Eſt & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus videtur gradiens ſub magiſtro cum inſcriptione, ÆTERNITAS AVG. E

D. Veſpaſiani numus.

Philippi Imperatoris numus.

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ ſolet ante alias populorum beneuolentiam conciliare, munificentia: hac oſtentanda magni principes elephanto plurimũ vſi ſunt. Hinc videas in Antonini Pij numo elephantem promuſcide in ſemicirculũ ſurſum verſus lunata: cuius inſcriptio eſt, MVNIFICENTIA AVG. Atq; itidẽ in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas eſt promuſcide in eundẽ modũ curuata, cũ eadẽ ipſa inſcriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos ſpectaculis exhibitos oſtendit, atq; hinc eorũ Imperatorũ intelligẽda munificentia, qui eos modò in certamẽ cõmiſere, modò in ſaltationem, modò vt funes ſcanderẽt & inambularẽt, edidere. Quod ſi ad eorum quoq; animalium liberalitatẽ trahere volueris, ſanè munificos hos & liberales inuenias, ſiue ij curatoribus ſuis, ſiue etiã puellis, quarũ amore ſe captos oſtendêre, munera elargiri ſoliti ſunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam gratúmque in educatores animum ſcribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multum diúque pugnauit, eumque ſagittis interfectum, promuſcide ſublatum ad præſepe ſuum aſportauit.

Antonini Pij numus, & Seueri Pertinacis.

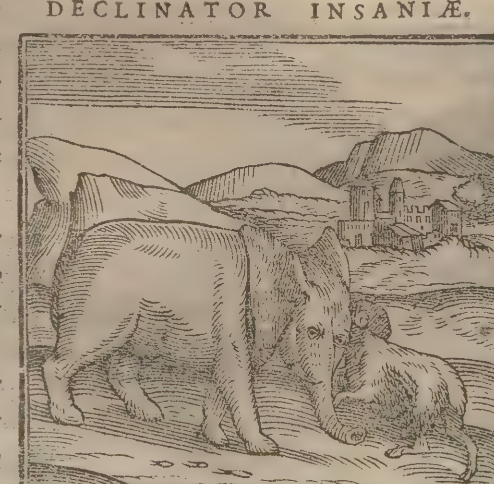
TEMPERANTIA.

SEd quid illud, quod etiã in tẽperantiæ ſignificatũ, aut eius qui ſeruare modũ in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Aſſuetus enim certæ pabuli menſuræ, ſi quid largius opulentiusq; appoſueris, tãtũ aſſumit quantũ quotidiana cõſuetudine paſcere ſit inſtitutus. In Syria cùm domi quidã educaretur, magiſter accepta hordei menſura, dimidiũ ſingulis diebus interuertebat: cumq; aliquando præſente domino totam illi menſurã appoſuiſſet, ſimulatq; animaduertit elephantus duplicatam eſſe pabuli portionem, hordeum id in partes duas promuſcide diſgregauit, tam æquas, ac ſi vel modio quis demenſus eſſet, vnaque magiſtro portione derelicta, conſuetam ſibi partem abſumpſit: cuius facti meminit Plutarchus. F

ÆQVITAS.

NEque quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiã idẽ hoc animal ſeruãtiſſimũ eſſe fateamur. Quidã mẽſuræ quæ magiſtro impendebãtur, & lapillos, & puluerẽ immiſcebat, quò de põdere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensque cinerem è foco in ollam paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIÆ.

EST illud verè regium, inſanos & demẽtes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditum, vt nihil ſibi cum ſtultis & fatuis eſſe vellet, oſtendere cùm ſtuderent, elephantũ & caprum hieroglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de Capro quidem ſuo cõmentario quæ vſui venerũt, perſcripta ſunt. Cauſam picturę huius eſſe dicunt, quòd elephãtus inſpecto capro quamprimũ fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumque diſſidium, vt virtus vitium nullo poſſit pacto tolerare.

Facit

A Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaïcę legis institutum, quo principes vbi deliquerint, sacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.

CVm verò vaniloquum genus hominũ Regi cupiam despectui habitum, ac sedulò euitatum ostẽdere curassent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam se proripit euestigiò, non secus ac generosiores equi præsertim Scythici, asinorum ruditum impotenter admodum exhorrescunt, quod exemplo Darij exploratum est. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatem vaniloquentiãq; ab ædibus suis procul summouere, eamq; inimicam sibi constituere, vt adagio receptum sit, Fidem regiam asseuerando in iis, quæ omnino credi volumus attestari. De porcis autẽ, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarenses in Antipatri elephantos immiserint, eosq; ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitat.

REX VILIVM ASSEctator.

QVia verò cornua animaliũ nulli maiora, neq; speciosiora q̃ elephanto, hac ipsa etiã de causa regẽ ostẽdit: cornua enim, vt in Cerui cõmẽtario declaratũ est, dignitatis & sublimiũ honorũ significatũ habẽt. Hominem igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honestatũ, qui tamen nulla vel

B maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæque sectaretur sordesq; omnes perscrutaretur, significare si vellẽt, hieroglyphicũ elephãti qui mures venaretur proponebãt, indign⁹ quidẽ tã vasta mole labor. Eadẽq; nota inurendũ facinus, quo Domitianũ iã Imperatorẽ stylo muscas perfodiẽtẽ derisũ accepimus: vel patrẽ eius Vespasianũ de lotio vectigal exigentẽ, quãquã eius lucelli odor ei bonus videretur. Verùm super hac re notũ adagium, Mures negligit elephãtus. Ac ne quis cauilletur, elephãti dẽtes insignes esse, nõ cornua, Pausanias omnino esse cornua cõtẽdit, tũ aliquorũ animaliũ exẽplo, quibus aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tùm quòd per aliquot annorum periodos corrupta decidãt, & noua suppullulẽt, igneq; molliãtur, quod in dẽtibus haudquaq̃ fit, & q̃ in cranio oriantur. *Mures negligit Elephantus, Adagium.*

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbram expauescant, ita potentiæ comes additus est vniuscuiusq; rei metus. Elephantũ autẽ cõsternationis hieroglyphicũ esse manifestũ, si præsertim ij ad stagna limpidæ aquæ, vnde sese tanq̃ in speculo cõtẽplari queãt, deducti pingantur: quam speciẽ supra modum reformidant, aut certè abhorrẽt, & aduersantur, eaq; de causa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earũ belluarum prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasq; noctes obseruare consuerũt.

C LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factũ significare voluerint: hũc enim vtero gestari Theophrastus decẽnium scribit: quãquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant. Vtcunq; sit, vulgatum inde dicterium est, Citius elephantos parere, quotiẽs tarditatem negotij alicuius incessere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, Prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani vocauerunt elephantos, quod à nostris in Lucania primùm visi.

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horũ celebre hieroglyphicũ super elephãto, vt si hominẽ frugi, & de victus ratione solicitũ indicare vellẽt, elephãtũ pingerẽt dẽtes suos terra cõdẽtẽ. Eũ siquidẽ aiũt simulac caducos dẽtes suos intellexerit, spõtè auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius Vitæ suæ prospiciẽtẽ, quàm Victui legendũ, Philippũq; ipsum deceptum aliqua forsitã Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifestum enim est ex receptorum autorum probatione, elephantos dentes suos nonnunquam venatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint venatoribus, quotiens præ senecta deciderint, eos etiam tum humo concedunt: vnicuique tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆQ. EFFECTVS.

HVic verò significato subiiciemus illud, quod nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo commento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt. In illo Formica in Elephantum crescit opposito caduceo, in hoc Elephãtus in Formicam desinit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verum ex huiusmodi figmento si caduceum & aquam & ignem summoueas, perfectus etiã intellectus significari potest,

quippe qui minimorum æquè ac maximorum cognitionem sit optimè consecutus, omniúmque vnam quasi scientiam coniunxerit. Sed enim interpretamentum hoc perinde ac illud arbitrarium esse, non inficior. Sed dicet aliquis, Quorsum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturum profitetur. D

STVPOR.

Atque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, superioris tamen notæ propter vnam vastitatem nonnullis habitus fuit, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neque elephanto, neque dentibus eius quicquam esse cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc in Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impressis exẽplaribus corrupta legũtur: Ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ ἄνθρωποι εἰδότες οὔτε αὐτῷ τῷ θηρίῳ, οὐδ' ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσοντες. quod perinde esset, atq; illud quod de asino fertur, Nihil illi cum lyra. Quin & Plautus in hanc sententiam: Meus ait herus elephanti corio tectus, non suo est, neque plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quam sententiam Græci dicunt ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus eum Bestiam vocat insulsissimam, etsi aliquam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eum signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonẽ simias & elephantos. Et tamen Indici, cùm omnium sint ferocissimi, adeò vt difficulter cicurari possint, ad instrumenti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animum intendunt, auresque ad audiendum arrigunt, atque hinc ita demulcentur, vt nullo alio commento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri facilius, & longè dociliores aiunt: quos nequaquam stupidos existimant illi, qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatésque callere, multorum testimonio compertum asserunt. Romæ illud accidisse proditum est, cùm eorum grex & saltationes, & orbium lucubricationes edoceretur, indociliorem fuisse vnum: qui cùm à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vmbram Lunæ institutionis documenta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verum hæc non ita fortè videantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciunt, fieri nullis vnquam legibus instituti, probitate, prudentia & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores. E

PIETAS.

Quid quod sponte sua naturæ quadam sublimitate præditi pietatem colunt, & religionem obseruant? Noua enim apparente Luna, spontè, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cælum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegante: qui quidem gestus excipiendus est ab iis, qui pietatem ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patrium intelligunt, gloriam & honores ambiunt, ignomininia notati mortem infamæ vitæ præferunt: quam interdum, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata, inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiam supplicarunt, & quadam se se lamentatione complorantes, totum caueæ consessum in lachrymas concitarunt? F

MANSVETVDO.

Cum tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudinéque, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, contra minus validas feras pugnare prorsus negãt, cúmque maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent, ne quid obterant imprudentes, tantáque illi imbecillioris huius gregis tenet reuerẽtia, vt vel feri ex arietis conspectu mirificè cicurentur, lenésque atque tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacῶn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factũ obuiam non modò non trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certum eos inter se habere tradit Oppianus, verùm non nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento

A perimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendum sit: quem feriant, quibus abstineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quãdam illi belluæ cum genere humano societatem, vt M. Tullij dictum super ea re identidem vsurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodammodo esse videatur, meritò Regis nomẽ, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tum ob hanc ipsam mansuetudinem atque clementiam adeptus est. M. Antonius cognomento Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanum magis commendaret gentibus, quàm clementia, eaq; de causa, neque quidem in rebelles suos sæuitum voluit. Hæc Cæsarem Deorum adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate contraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino & Gordiano statuas cum elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretæ sunt, quippe vt qui Persas vicisset, triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quam recitat Plutarchus? Romæ cùm pueri quidam per lasciuiam elephanti promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eum in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij morituri vicem deplorantiũ, tanto omnium mœrore elephas intellecto arreptum puerum
B humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

QVamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamẽ acriter incitãtur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore, immaniter efferascunt (Iustus enim vt in Diuinis habetur literis, cùm irascitur, peior est) eoq; casu tam hostibus quàm ductoribus suis perniciosi sunt. Quam in eo animali naturam cùm non ignoraret Annibal, eam in vsum suum conuertit: quippe cùm in Prælati fluminis transitum elephantos compellere nõ posset, neque materiæ qua naues conficeret copiam haberet, ferocissimum elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremq; transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Stratagematῶn libro primo apud Iulium Frontinũ habetur: idq; in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit: quamuis variatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atque hoc illud est quod horum vtrunque munus supra modũ exequitur. Sanè elephas ad hæc vsque tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus est, neque hominum quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quãtamq; in picturis aspiciebant, iis dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transuexerit, & superiori ætate alter in Italia visus fuerit, nihil tamen præter corporis vastitatem, quod celebratione dignum
C censeretur, super illis memoriæ proditum extabat. Cæterum omnem historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quem initio diximus ab Emanuele Lusitaniæ rege, Indiæq; triũphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono missum, ac nos Romæ vidimus, Reuerendissime Domine: qui tanta ingenij intelligentiæ atque docilitatis exẽpla præstitit ea ætatula (quadrimus enim huc aduectus erat) vt non modò quæ à scriptoribus tradita fuerant credamus, verùm autores ipsos in hoc animantium genus quasi inuidos, eleuasse plurima, quæ longè magnificentius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factum, vt ad eius significata, & eorum causas recensendas effusior accesserim, qui priusquam animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorum bona pars acciperetur, veritus fuissem. Illud autẽ profiteri possumus, de reliquis animantibus quæcunque fidem excedere videantur, scriptorum autoritati nos acquiescere: sup elephanto verò quæcũq; admiranda traduntur, nos in Hãnone, vel patria, vel veteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendisse, cuius rei Romam ipsam frequentissimum totius orbis theatrum testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michael Syluius, regis sui ad summum Pontificem orator, summæ, vt nosti, vir integritatis, fideiq; sanctissimæ, atque alij narrauere, remq; multorum testimonio comprobauere. Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donum ire, naui quam inscenderet iam instructa parataque ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, vt Hanno vel duci se ad nauim, vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet inscendere, vsque adeò auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumque Rex super ea re solicitus admodum esset, magnisque pollicitationibus vnumquenque inuitaret, qui deducendi asportandique Hannonis negotium suscepissent, neque quisquam nomen profiteretur suum, insusurratum demum est regiis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiusdam

De elephã te, historia secunda.

amore perditus ægrè ferret se in tã longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni persuasisset ne se abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca sterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio cõtumeliisq; omnibus tanquã hosticæ terræ animal afficeretur, neque victui neque ornatui eius vel necessaria, vel commoda suffectura: lõgum ad hæc iter & incõmodum, & vastum maris æquor arandum, vt satius esset in qua tunc erat terra quamprimum contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnosissimam denique vitam peruenire. Rex hac re cognita, magistrum Hannonis ad se quamprimum accersiri iubet, séq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaque vt intra triduum Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est actutùm se hominem extremo supplicio affecturum, vt aliis exemplo esset, qui mandatis regiis fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cùm nullam in cunctatione salutem intueretur, discipulam belluam aggreditur, docet se maleuolorum quorundam fraude subornatum, qui & felicitati vtriusq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes essent: lõgè autem secus rem habere, quàm illi mẽtiti essent. Siquidem non ad immania & effera loca profecturi erant, sed ad vrbem orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, vbi rerum deliciarumque omnium quotquot vel auidissimi cuiusque cupiditate expeti possint, copia fertilissima redũdaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarum orbis assurgeret: apud quem is in deliciis habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoque tempore lætus & alacer nauem insccenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate prosecuturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, vbi signa data sunt, vltrò nauem conscendisse, neque vlla vnquam imperia toto itinere detractasse. D

DE RHINOCERONTE. E

Qui Rhinoceronta in Domitiani numis inspexere, quid id signum sibi velit, quæritare solent. Ego factum id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi sepectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur:

Præstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena,
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARditate ferocior.

Svnt enim qui lentitudinem irascendi, ac nullũ mox adhibitum modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicum intelligant. Nam in eo cõueniunt autores, magna id indigere irritatione: sed vbi irasci cœperit, esse ferocissimum, quod & altero Martialis expressit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri,
Seq; diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
Nanq; grauem gemino cornu sic extulit vrsum,
Iactat vt impositas taurus in astra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

Svnt qui volentes potẽtem aliquem Regem imbecillioris alicuius artibus vexatum intelligere, elephantum pingunt in certamen à Rhinoceronte lacessitum. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnæ præparat: in dimicatione aluũ maximè petit, quam esse molliorẽ intelligit, eaquè perfossa, actutùm superat elephantum.

ROBVSTVS.

Sanè fortẽ atq; robustũ Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginẽ accipiũt, illudq; Iobis ex Hebræo affertur: Nũquid vult Rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obseruauimus, in quib⁹ Rhinoceros spectatur nares gemino cornu insignis, qualẽ celebrat Martialis. Prçtereà qui nup allatus est ex India inferiori ad Lusitaniç regẽ, cuius imaginẽ ad Leonẽ X. P. M. trãsmissam vidimus, vnũ quidẽ in nare cornu habet, alterũ supernè prorũpit, nõ adeò magnum, sed prævalidũ esse Lusitani omnes, qui animal viderũt, attestãtur. At lõgè curiosius hoc vidẽdũ: in Diuinis si quidẽ literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornẽ scilicet & Naricornẽ plerisq; locis confusim acceptũ fuisse, nimirũ à nouis & veteribus Theologis, qui cùm historiã ignorarent, duo hæc vnũ eũdẽq; esse crediderunt, ita vbique ab aliis Vnicornem, ab aliis Naricornem vno eodémque loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, vti diximus, plerique horum idẽ esse animal arbitrati sunt Rhinoceron

A noceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtrũque positum, qui libro octauo, capite post vigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait feram, reliquo corpore equo similem: capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornum vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amãtem esse, vt non nisi puellæ virginis ope capi possit, quam venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatúmve se conferre animaduerterint. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatúmque caput in eius gremium collocare, altissimóque mox occupari somno: signóque venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere: atque hoc vnius tantum cornu præmio, quòd contra venena pollere prædicãt: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodem libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu non in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostem genitum elephanto, & quę superius allata sunt de vtriusque pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicum esse fortis & robusti viri, vti superius dictum notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nunquid volet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerontis, vt Latinæ pleræq; omnes habent interpretationes, quãuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm Psalmo hoc vigesimoprimo comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinúmque auxilium contra eorum impetum atq; vim imploretur, quippe vt Chaldæi & Arabes exposuerunt. Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potente, cuius potentia sit sicut Naricornis, eamq; plerique lectionem probent, non dubitarim

B asserere loco hoc Rhinocerõtis legere. Vbi verò Psalmo XXVIII. mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, qđ Græci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini verbum verbo reddentes, Dilectus quemadmodum filius Vnicornium: vetus etiam traductio Vnicornium habeat, nulli dubium esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atque hæc, mi Domine, sunt quæ super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatem omnem, horásque omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditioráque forsitan inueneris, quę si ad manus meas peruenire non potuerunt, indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principum obsequia, negotiorúmque turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrísque me interpellationibus auocent. Quare tu atque alij, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LÆLIVM TAVRELLVM ILLVSTRIS. COSMI DVCIS FLORENTIN RVM iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubulum omne genus significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER TERTIVS.

IN publica peccare commoda videar, doctißime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenißimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborũ omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorum commodis applaudere, maiorum suorum exemplo, qui omnes summam & eam æternam laudem comparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeò in ipsa clarißima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatúque omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatißimus nunc in tanto rerum Italicarum motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus eum accedam, tametsi sapientißimè & magna cum ciuium suorum commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam studiumq; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignißimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abundè, vt cùm opportunum fuerit: resq; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq; magnæ etiam admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq; faciunt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisque ab animo suo, qui ratione pollet, poßit exẽpla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanãt, non vsq; adeò sunt in nobis admirãdæ: sed quæ fera faciũt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines prouehantur, eo preciosiora iudicãtur, quo magis interdũ humanũ genus in certamen prouocare cõperiuntur: cuiusmodi multa admirãda super Elephanto proximo Cõmentario ad Reuerendiß. Sfortiam cõmemorauimus, quibus nõ inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEM

TEMPERANTIA. D

Admirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterùm modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cùm ductorem illum gregis, pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longéque pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici eam Philosophici tradunt, quòd animal hoc sit calidissimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficacissimè. quòd si contingat, vt ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vsque adeò verò semen illi promptuarium est, vt exectum taurum implesse tradat Aristoteles: atque hinc plerique veteres scriptores, viri pudenda Taurum appellauere, vt muliebria βυβάλιον. Animal tamen hoc in libidinem vsque adeò concitatum & furens, non sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu vero ipsius vaccæ modestus castúsque, nihil vlterius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamq; tentiginem, veluti ceruæ etiam, neque non testudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus. E

Sed enim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à cóceptu diuortio quasi facto se cubat, ac vt in Epiro maximè videre est, trium plerunque mensium spatio non apparet, sed errabũdus, vt apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀπμαγελεῖ quod non infeliciter quidam Abarmentatur dixere, hoc est, seorsum à vaccarum consortio, grege conuictúque pascitur. Quod dictum volui, vt vnusquisque sciret quo gestu taurus pingendus sit in continentiæ significatum. Vt verò ad verbum ἀπμαγελεῖ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectãt, vt impositum petulantiæ modũ, & probatissimam ex ea pictura continẽtiam intelligamus: atque ita fortè accipiendum illud apud Theocritum, ἔβα κἠ ταῦρος ἀν᾽ ὕλαν, in syluam abscessit taurus. sed hæc tamen, quia copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisque viris præsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos non vlterius prosequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse miræ magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactæ custodirentur, ἄταυροι dicebantur, sed hoc illis hominum cura, non natura dabat. Eædem neq; iungebãtur, ideóq; Iniuges dictæ, q; incontaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestũ est, nos in libidinis temperantia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procacissimũ, & in riuales pugnacissimum esse constat. Quare haudquaquam leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus, neque Venus temerè à sapientissimis Poëtis Aurea vocitata est: quæ quidem synceram, castam & puram generandi cupiditatem cœlitùs inspirat, non lasciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam quã voluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per summam incontinentiam consectantur, cogi se vi siderũ affirmare audent, quò suæ velum impudentiæ prætendãt, cùm tamen à cęlo nihil nõ vndecunq; sanctissimũ emanare verissimè dicat Plato. Sed enim si nõ ex ciuilis vitæ moribus, si nõ ex disciplinis, & sapientum præceptis, si nõ denique legum minis ad honestatem institui potuimus, agè agè iam à brutis rectã viuendi rationẽ adipiscamur, & ingeniũ eorũ secuti, nostræ opem feramus imbecillitati. Tali autẽ cõtinẽtia fuisse præditũ Drusum, fama canit, qui se vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, cõseruauit. Et quod de Tauri secubitu dicebamus, Pescenium quoq; Nigrum ferunt ignarũ rei venereæ fuisse, nisi quantũ procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiusmodi exempla in historiis etiã recẽtioribus, vt de Pemone Bellumensi, quem Vrinẽses ob integritatem, iustitiam, summamq; prudentiam, Principem sibi delegere. Neq; sua in hoc fraudandũ laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hostis epistola cõmendetur, quæ Gallieno remp. negligenter administrante, imperium sibi cõparauit. Eam ferunt cùm semel cõcubuisset expectatis menstruis se cõtinere solitam, si prægnans esset: sin min⁹, potestatem quærendis liberis viro cõcessisse. Vulgò tamẽ apud Seras nefas est à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atq; modestiæ causa, qua boues, ita vt ostensum est, cõmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ se suspenderat, quòd strupratam sese à patre ferret indignissimè, lignea boue auro solido superinducto condidit. Et antiquissimis Hebræorũ sacris offerre vitulum, est carnis impotentiã peruicisse, vt Origenes in Leuitico interpretatur. Exempla verò huiusmodi ea de causa nonnunquam interserimus, quia totus hic noster labor ad eorum vsum susceptus est, qui pictura delectantur, vt præter Ægyptiaca, & alia pleraque mystica, historiam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare possint.

Hieroglyphicorum vsus.

A MODESTIA.

NEque alia de causa crediderim ego mulieres Elienses, cùm Baccho, quem colebãt, preces funderent, orare solitas, vt βοείῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad se veniret, nisi vt suã ira modestiam ostentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cum modesta inducitur, breuiter, & vultum demissa profatur. Figurabant verò Græci Dionysium tauri specie, quòd eundẽ, & Osirim intelligebãt: de cuius probitate atque iustitia, summisque in humanum genus beneficiis, multa multis in locis hoc commentãdi genere dicenda sunt. Porrò Dionysius apud Argiuos βουγενὴς, quasi bouigenam, aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò superius dictũ est, cœlestem Taurum pios & honestos atque legitimos amores afflare, non sum nescius Iulium Maternum iis impudicitiam minari, qui Taurum habuerint in horoscopo: maluissem eum prolificũ, aut fœcũdum dicere, ne notam eam cœlo inussisset immeritò. Huius sanè fertilitatis, & præsentaneæ seminis facultatis ergò institutũ aiunt boni ominis causa, vt in condendis oppidis sulco illo primigenio imprimendo, bos mas non castratus, & vacca iungerẽtur, & cùm sacrificabant circum mœnia, quinto quoque anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus mensem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornem quippe vitulum. Et Eustathius Ἰλιάδ. α. mensem ait bouem dici, vtpote qui sit generationis effector.

PETVLANTIAE frænum.

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominem à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurum, sed Caprifico caput, colla, armosque redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico B proponebant. Caprifico enim ea vis est, vt lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam vsque adeò cõpescat, eorum collo circundata, vt immobiles propémodum eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumque mystico fabulamento Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse virtuti vitium hieroglyphicè significant: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nũc est dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorẽ & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem in Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

OBTVTVS AMATORIVS.

NEque tamen illud omitti debet, Obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitum à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Conuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruúmque tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν C ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humũ lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neque sum nescius toruitatem à taurorum ferocia dictam, vt etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorum pulchritudo atque gratia significatur. In iis tamen quos superius citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet; isque plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditum, vt facilè eum queas à perperã factis auertere, indicare si vellent, taurũ genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero allegaueris genu, mansuetum & vincula consequentem inuenies. Hoc cum Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidam effecisset, ducto sæpius ferocissimo tauro per vniuersam vrbem, quem tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitæ autem ferociæ hieroglyphicum apud Georg. Anselmum vidi, impressum numo taurum, cauda surrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexum, sub querno stipite, à quo laurea pendebat ab altero latere caput leonino spolio armatum, Inscriptio, MILOCROTON.

PRO-

D

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij iidem sacerdotes, vbi masculam prolem mysticè describere vellent, taurum ab insceniosione in dextram se partem demittentem figurabant: si verò fœmineum fœtum exprimere voluissent, eundem in læuam auertentem se pingebant. Compertum siquidem est, taurum à conceptu discedentem si deflexerit in dextram, marem esse genitum: si ab læua abscesserit, fœmineum esse fœtum. Ad hæc Parmenides, fœtum tunc esse patri similem asserit, cùm à dextra locorum parte editur: matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit sinistro teste obligato marem generari, dextro verò fœminam: tantíque esse dextrarum sinistrarúmque partium in maribus fœminísque cognoscendis obseruationem, vt si mammarum prægnantis mulieris dextra flaccescat, macrâ repentè fiat, si gemellos paritura fuerat marem abortum fieri dicant: si verò sinistra macrescat, fœminam deperdi. Quin & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amissos marium consanguineorum obitum ariolantur, ex sinistra verò fœminarum. In dextra autem parte vteri materni sæpius moueri mares, in læua verò fœminas cõstat. Albertus sibi compertũ ait, mulierem quãdam fœminas tãtum parere solitam ea de causa, quòd à conceptu semper in læuũ latus decumberet: admonitam verò cœpisse in dextram cõquiescere, ac solos deinde mares genuisse. Neq; verò dissimulandum quod ad Ægyptiorum commentum facit, Septentrioni vim masculam inesse, quod neque quidẽ Aristoteles dissimulauit: docet enim is, si masculos plures creari volumus, admissuræ tẽpore, dies siccos, & halitum Septentrionis eligendũ esse, & contra eum ventum greges pascendum: sin verò fœminas generari velimus, Austri captandos flatus, & in eum pascua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris insit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone spirante admissuram faciẽdam: si fœminam, Austro. Sed enim de læuis dexterisque mũdi partibus magnũ est inter autores dissidium. E Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mũdi partes Solstitiales, sinistras Brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq; desunt qui primas olim fœminas ad ortum & meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionem & occasum fabulentur. Plato tamen Aristotelesque alia ratione orbem diuidentes, Orientales esse dextras, à quibus initiũ motus: læuas autem occiduas tradidere, vt idem Galenus recitat, πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῶα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Cõtrà Varro Latinæ linguæ lib. VI. cœlum ait dici templum: eius autem cœli partes quatuor constitui, sinistram ab Oriente, dexteram ab Occasu, anticam ad Meridiem, posticam ad Septentrionẽ. Cui Plinius subscribit dicẽs, errantia sidera contrarium mundo cursum agere, quippe læuum semper illo in dexteram præcipiti: quamuis Festus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem sole illustratur, Dexteram vocat, ita enim anticam interpretatur: posticam verò ad septentrionem, Sinistram. Alcinous in Græcorum monumentis adnotatum ait morem sacrificandi seruatum diu vt circumcurrerent aras, cursum auspicati ab læuo dextrorsum, Zodiaci quadam imagine, cuius motus sit mundo diuersus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris læuorsum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifestum. Cõtrà Ægyptiorum positionem T. Liuius libro ab Vrbe condita primo, dexteras ad meridiem partes Augurum instituto, ad septentrionem sinistras statutas ait. Ad hanc sententiã facit quod Psalmo apud Hebr. 89. legitur, Aquilonem & dextrum tu creasti: quod nonnulli Austrum interpretãtur, alij mare. Cum Hebræis verò consentiũt & Chaldæi, qui Austrũ ponũt. Sedenim & Auster pro Mari non ineptè accipitur, si sphæra recta statuatur polis ad finitorẽ inclinatis. F Nã Ægyptij, quos Cleomedes, nõ postremi nominis autor, secutus est, ipsam mũdi totius figurã aliter descripsere, vtpote qui Aurorã esse caput, Borealia dextera, Australia sinistra constituere: maritimisque piscibus tum ob alias causas quas loco suo recensuimus, tum ob id præcipuè abstinebant, quòd Nilum à sinistra ortum, quippe fœminea fœcundaque parte, in dexteram quippe virilem, sterilemq; (ita enim erant eorum commenta) illapsum, quippe vbi mare sit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipsius sterilitate suo loco diximus: atque ita dexteram oram, hoc est, maritimam, considerato Ægypti situ, perditionis symbolũ statuebant. Neque hîc dissimulãdum, quòd apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari Dexterum, & ita ipsum quoque sibi Dexteri nomẽ adsciscere. Nã & Hieronymus quartis Hebræorũ castris Aquilonem dexterũ appellari tradit, sed falsum ait nomen cùm de Dæmone eius vẽti domino intelligatur, qui vndecũq; sinister sinistra omnia mortalibus suggerat appetẽda. Causam tamen Eucherius super Dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere volenti, dexter adsit obsecundando, suadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm est, ait, in Sacris literis diabolum gestare Aquilonis nomen, eaque locutione quicquid bonis conatibus aduersatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atque omnia frigefacit: & ob id & infideles & impij, contumaces scelera tique homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malum. Et quia flatus vehemẽs quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exuscitat, dictum est, Ab Aquilone exardescent mala super terram. Tetigere & Poetæ nostri dexteras læuasque cœli partes. Sed enim Maro & Naso, nullius addicti iurare in verba magistri, eas non distinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæsit factioni, & sententiã ipse suam declarauit eo loco.

Ignotum vobis Arabes venistis in orbem,

Vmbras

A *Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.*

hoc est, in Australes partes non porrigi. In hoc autem id interest, vbi quis vniuersi statuat caput: quo super argumēto plura dicere nostri nōn est instituti, quare ad ipsas rerum significationes reuertamur.

AVEITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamuis, vt in Asino dictum, Aristophanis interpres Murem & Asinum præferat: quod alij viderint. Sed enim Ceruus quamuis acerrimi sit auditus, tātisper tamen eo excellit, quandiu, arrectas auriculas tenet, quas vbi demiserit, non solùm non præstat auditu, verumetiam laborat surditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ semper, atque eo præsertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturā colligit, neque antea quàm vigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamen accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaque de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoque tauro se morigeram præbet. Sanè Vaccam Aegyptij Veneri dedicarunt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignatam ostentabant, quippe ob obsequium quo B ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitum audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt suibus, & capris, & ouibus, nulli tamen grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animalium generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit non absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκητὰρ appellabant: quia idem Deus à sacerdotibus nonnunquam τάυριος nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vndecunque nigros deligi iusserunt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram, obscurámue maris aquam dicere mos vbique est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumque ipsum cærulicomum, & ceruleo indumento vestitum passim inuenimus. Ad hæc pectus illi præualidum, armiq; taurorū in morē carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portum, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludētibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerūt apud Romanos, haudquaquam Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam, quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò, qui τάυρεος, vt apud Hesiodum de Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum sonum, quæ vti dicebamus, boum instar mugiant, alij, quia Neptunus taurina induebatur galea: vel quia ita eum Bœotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutum, de quo Maro. *Siracusanorum numus. Ludi Taurij.*

C *Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.*

FLVVII.

QVin & fluuios ipsos cornigeros vel ταυροκεράνες, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tibris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,

Et gemina auratus taurino cornua vultu

Eridanus Vt apud Ouidium in Metam. Granico nata bicorni, non vt vulgata habent exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurum à Perillo Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarum in Pythiis legas. Et Timæus taurum eum, quamuis ita dicatum ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Compluribusque demum in locis flumina taurina specie fingi solita comperimus, vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios & Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabant, cornibus tantum à fronte prominentibus: siue propter mugitum, quem, vti dictum est ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Festus ait: siue quòd cornua fluminibus ab flexuosis eorum lapsibus attribuuntur.

TONITRVS.

QVod verò pertinet ad mugitū, mythologi philosophi abactas Geryonis boues impulsu Herculis, tonitrus hieroglyphico significato intelligi debere autumant: quæ quidem sentētia eorum est, qui Hesiodi philosophiam interpretantur, ea scilicet de causa, quòd Poëtæ plerunque tonitrus auditos Mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelli-

gebant. Solis igitur calor in nubes illapsus, earumque rigore coarctatus, simulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere consueuit. D

LÆTITIA.

LAtè verò diffusum est hieroglyphicum illud, vt per vituli signum lætitia significetur: vnde etiã Vitulari verbum, hoc est, lætitiæ signum præbere, & exultando gestire, apud veteres Vitulãtes, gaudentes lætabundosque dici comperias: vt non temerè apud coniectores Hebræos legas, lasciuientem currentemque taurum per somnium imaginari, futuræ lætitiæ signum esse: addi verò lucri aduentantis significatum, si per huiusmodi quietem pascentes visi fuerint. Eius verò lasciuiæ causa Psalmographus clamat circumdatum se à vitulis multis, & à pinguibus tauris obsessum.

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam verò & in somnia, & in id bouis significatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem penuriam significet, ex diuinis nostrorum literis historiam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim constat, quemadmodum Iosippus ille somniator Iacobis filius, ob inuidiam fuerit à fratribus venundatus, atq; in Ægyptum adductus, vbi lõgam seruierit seruitutem, vtque postmodum primas apud regem obtinuerit, posteaquam nocturnam eam imaginẽ, quæ sese Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus est. Imaginatus enim erat ille septẽ boues, pulchro, hilari & pingui aspectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas septem aliæ deformi macie palustri eo loco emergẽtes exceptas conficerẽt. Mox verò existimabat septenas sespicas cernere multa fruge cõspicuas, & quę iã secari poterant: eas totidẽ numero spicæ sterilitate insigni ex proximo occupare videbãtur (hoc verò visum secundo loco, quod ex Hetrusca disciplina in ostentis experitur: primo additum, attestatũ facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentissimus, eximiam quandam septem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus est, quam optimæ illæ boues cum frugiferis spicis inspectæ denunciarent: quippe quòd sit animal agrorum cultui præcipue idoneum, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ causa futura esset Nili inundatio, vnde visæ essent illæ boues emergere: idque per spicas, quæ hilari essent aspectu manifestius significari, annorum quippe septem lætissimum prouentum: cætera quæ his aduersa apparuissent totidem annorum famem demonstrare, quæ vbertatem illam e uestigiò subsecutura esset. Est nimirum palus sterilitatis indicium, Sterilisque passim tum à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationem huiusmodi euentus approbasset, Rex Iosippi consilio fretus non modò famem ab Ægypto depulit, sed finitimos etiam populos abunde saturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiam ita relatã voluisse, vt simulacrum Serapidis cum modio in capite, huius rei monumentum esse decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirum autem memoratu est, quantum honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris precium intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populum Rom. per ccc. annos ab Vrbe condita, Verrius Flaccus prodidit. E

APud Persas barbara cerimonia bos frõte in leoninam faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius,

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

TERRA FRVGIFERA.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus vim eam ostendere videbatur, quam Sol in vniuersam terram exercet. Quòd autem extraheretur ex antro, delitescere vim eius in terræ visceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neque quidem alia de causa bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulãtur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole conficiatur, cuius oriente iubare, stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemque summisit, nisi terrarum orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaque bos eo ostento præ se tulit. F

Bouis portentum.

OPIS IMPLORATIO.

HÆc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriam alteram Scytharum more, bouillo interueniente corio, factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat:

A tabat:qui verò auxilium pollicerentur,dextero pede corium calcabant præfati quantum præstare possent:quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia,cui titulus Toxaris.Et quod ab hoc fertur de Homolottorum sacrificio,qui fœdera santientes bouem in munitissimas partes dissecabant,etiamnum durat apud eosdem Scythas,qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt,nũc Cercassios appellatos:eos nonnulli Ziccos esse volunt:hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint,imploraturi amicorũ auxilium bouem mactant,pelleque detracta,& humi distenta,in eaque sedentes,carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partem vnicuique aduenienti porrigunt:quique accipiunt,ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, vt se, fortunasque suas omnes parati sint exponere pro amici,qui visceratione hanc fecerit,iniuria vindicanda.

REGVM OPVLENTIA.

QVi verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos.v.habentur,atque alij similiter iugati in C.Marij C.T.numo,nimirum arationis partes procuratas, & rei frumentariæ commoda declarant:nam & apud coniectores, vti superius dictum,arantes boues imaginari, lætissimam prænunciant frugem,& opulentam rerum felicitatem. Quin & nomem boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio:labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit.Hinc Græci βού-φαρον felicem agriculturam vocant, quibus φάρος agricultura est,& bouis etiam epitheton.

Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.

IVSTITIA.

QVoniam verò ipsa frugum opulentia sæpe sub Iustitiæ vocabulum cadit,eaque de causa Gẽtes Legiferam Cererem appellarunt:longè conuenientius Diuinæ literæ per bouem eos intelligunt,qui iustitiæ iugũ trahũt,bonisq; & frugalibus operibus laborẽ suum intendunt.De quibus
B Paulus citat illud ex Mose:Non alligabis os boui trituranti.quod mox ita declarat: Nũquid de bobus cura est Deo?an propter nos vtique dixit?quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiẽdi.Et Hierosolymitanus Hesychius plerisque diuinarum literarum locis bouẽ poni pro homine ait,qui iustitiæ sit operibus intentus:idque est bouem offerre in sacris:vt ouem,à malis abstinere.Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus,hircum verò pro peccato iubetur immolare.Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum,in Leuitico Pontificem, hoc est,doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocunque tempore ingredi, ne vtique curiosius inquirant,quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat,in forma Dei factus est:quomodo exinaniuit semetipsum,& in cœlis mansit.Horum enim fides salutem affert,periculum inquisitio.Sed tũc demum indulgetur vt ingrediatur,cùm pro peccato arietem in holocaustum obtulerit, tunicam linteam induerit,femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit,linteam cydarim imposuerit capiti:hoc est, quando Deo conciliatus erit perpurgatus mentẽ,corpusque nitidus,castus,iustus,& intellectum diuini muneris gratia, decoreque,hoc est,sapientia redimitus.

PECVNIA.

ATheniensés autem quò frugali adeò labori gratiam referrent,Bouis effigiem numismatis honestarunt:id autem didrachmum erat,vt nono libro Pollux:vnde prouerbium,βοῦς ὑνθὶ γλώσσῃ βέβηκε,Per linguam bos inambulat:de iis qui accepta ab aduersariis pecunia,mox preuaricati susceptas causas deseruere,vti fecisse Demosthenes fertur,qui etiam id sibi gloriæ vertit,quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium
C rebus præstitum inuenias,vt illud Iliad.β.ἑκατόμβοιο ἕκασος quorum singuli scilicet flocci centum aureis numis æstimabantur.Id enim honoris boui veteres habuerunt,ob multas,quas ex eo consequimur vtilitates, vt in aureorum numorũ parte vna bouis effigies,in altera principis facies cuderetur.Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo:eóque spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim, tametsi Tib. Donato commentum placet. & Græcorum nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Tranquillus literis mandauit, & illud fama tenet,asses ligneos & scorteos ab eodem Numa,qui postea ferrũ admixto ære signarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia,scortea persoluisse stipendia,mox illatis pecuniis iustum vnicuique precium restitutum.Preclara Venetiis est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiũt,datum:quia bello quod cõtra Saracenos pro Hierosolymis Balduino Rege susceptum fuerat, duce classis & Venetiarum Dominico Michaële,deficiente stipẽdiorum commeatu, qui remigibus & sociis naualibus exolueretur,excogitauerit is corium signare minutioribus frustis, idque pro stipendio,aliis pro argenteorum, aliis pro aureorum precio numeratis,imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus, & cuiusque mercis institoribus acciperentur,multa indicta recusantibus:ita occursum exercitus necessitati: cumque domum reuersus esset, publicam fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas iis,aliis aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus,qui à Numa distributus, tesseræ potius vicem gessit,quàm pecuniæ:temporarius enim fuit.Numum tamen scorteum D.etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum pre-

Bouis effigies in numismate Atheniensium.

Scortei numi.

cio comparatam intelligunt: Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In specta- D
culis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues datum iri: vnde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numum, quàm Atheniensium. Cæterum Plutarchus bouis figuram in numis cudere institutum à Theseo tradit, vel ob taurum Marathoniū, quē ipse edomuerit: vel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: vel vt hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturam alliceret. Sanè Plutarchus vt idem in Publicolæ vita: bouis precium centum obolis imputabatur: quamuis Pollux, vt superius dictum est, didrachmū tradat: pecudis verò decem. Prius enim quàm numorum vsus esset, pecudibus atque iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisque etiam signa plerunque in numis incisa sunt.

Bouis figurā cur numo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd vt ad rem nostram reuertamur, à Phœnicibus etiam est honos habitus boui, qui literarum, vt fama est, inuentores, primæ vocalis nomine Bouem appellitabant, cùm animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessarium est, vti dicit Hesiodus, neque secundum, neque tertiū esse debet, sed primū ilicò: prima verò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ instrumenti indiga, vtputa linguæ, dentium aut labiorum, libera pronunciatur, primaque in infantibus articulata dignoscitur. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, vt Italiam ipsam ab olim Italis, nuncupatis Bobus, appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisque in primis confi- E
ctum sit Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temerè tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem: & propter cognomen existimauit. Neque dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, & Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animalium portento, dum comitia procrastinantur, oblato, victoreque lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem vtpote externum lupum esse dicebāt, cùm Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset; ideóque ciuis, vti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, haberetur. Argiui itaque figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi commentario latius explicauimus. Antiquissimā porrò legem fuisse, memoriæ proditum est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuē interfecisset: Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodam Bouem mactare necesse esset, vt sacrum ritè perageretur, neque legi fraus fieret, institutum vt Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream constituere, ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodū inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset.

CIVIS OPPRESSVS à peregrino.

F

OPVS ET LABOR.

DE opere demum & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidē cornua, captútue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemque significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio vtroque lemmate desideratur: scribendum enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Distinguūtur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunæ cornua. sed in hoc significato nōnulli sarcula, ligones, & si Deo placet, rastra etiam ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæque differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumque carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emēdatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructū ex laboribus perceptū indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitū faciant, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspendant: cuiusmodi fascia molē Æliam ambibat, vt frusta quędā quæ adhuc integra operis parte permāserunt, ostendunt: siue id sacrificiorū videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indiciū, cùm iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod præcipuè in templorū parietibus, inter triglyphos vbique spectamus, eáq; de causa capita illa coronata

A coronata plurimum habentur: siue larga laborum præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadem Adriani mole patina, munificentiam, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentantibus. Nam post vitæ præclarè actæ cursus laboresque superatos, apotheosis ipsa præmium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quæ ibi conditos supra mortales euectos gloria commonstrarent. Apud Petrum Melinum Romæ vidimus ahenum bouis caput antiquissimi operis scitè factũ & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simã, aut mutilũ, aut coronã, pro fultura accõmodatum, eo omnino gestu factum, vt laborioso nixu sustẽtasse aliquid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispãtibusq; palearibus conatus speciem ostentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laborisque significatum referendum est. Memorabile sanè veterũ Germanorum institutum fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatum equum, & scutum cum framea gladioque mittere dotis nomine, vt vxor (ait Tacitus) venire se laborum periculorumque sociã his incipientis matrimonij auspiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis se passuram, ausuramque. Laborem enim iuncti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouem, quòd terræ laboribus exercendis sit destinatus, λαῖον appellari. Apud Mathematicos Tauro ascendente genitos, laboriosos atque perpetuæ deditos seruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natum est. Qua de causa Tyriis Carthaginem ædificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adinuento, alioque vrbis mœnia translata: videbatur enim ostentum id nil nisi laborem & anxietatem minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresque belli signum excepêre. Horum alterum Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, non historiam, rem tamen agnouisse visus: quòd bello genus intractabile futurum dixit, sed facilem victu per secula gentem, quippe quæ vel iugum acceptura esset, vel fræno coërcenda: quamuis non postremi nominis interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in sententia Seruius est.

Germanorum olim mos in ducẽda vxore.

B

ABSVRDA RES.

ATque ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horum alterutro hieroglyphicum, vt cùm absurdè & imperitè factum quid ostendere voluerimus, bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctum figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus: quod luculenter vno versu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos clitellas. Dixit enim Cicero quinto ad Atticum libro: Clitellæ boui sunt impositæ, illàne, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

IVDÆI.

IN Diuinis literis Iudæi, vt sæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hierosolymitanus Hesychius bouem eum accipit, qui mandata tantum legis simpliciter obseruat, vtpote quòd bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, vt neminem mercede sua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

C APostolos quoque per boues accipit, qui suscepto Christi iugo vniuersum terrarum orbẽ Euangelico omere perarauerunt. Illud verò, Quasi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salute nostra eam quasi stultitiam suscepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum boues XII. sustinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues eo gestu hieroglyphicè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorum aperta & in propatulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clàm faciant sentiantue, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi velle, quòd eorum lateant posteriora.

VITIOSVS.

QVod verò pertinet ad vaccam, per hieroglyphicum eius Diuinæ literæ, vt idem tradit Eucherius, hominem vitiis, quæ corporis sunt, plenum indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vaccas populorum. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerunt, vitulis earum intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinent: quia arcam Domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianum: Tunc verè Bethsamis tendimus, cùm viam rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiamsi affectus pignorum auocent, minimè declinamus.

PODAGROSVS.

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominem significabant: Bos enim præcipuè vngulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intumescunt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœlestis pedem extra regionem suam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregiè ob-

noxios, exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articulorum vitio D
laborent.

A LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partam à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐν φάτνῃ dicentes, cùm exautoratum hominem, & donatum iam rude ocioque & tranquilliori vitæ restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad præsepe sistere, atque illis pabulum sumministrare. quamquam sunt qui prouerbium ad mollioris vitæ significatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebræi coniectores, cessationis & ignauiæ signum esse dicunt, cùm quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vtcunque autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorum rege relictum sponte moderandum suscepêre, vt oneri magis quàm honori tantam regni curam sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam commune collegarum omnium sepulchrum construxêre, contignationẽ tecti, quæ vno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuere: ad quæ scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demum essent. Huic contrarium est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Iesu asserti in libertatem censemur, id ita intelligendum, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atque ita Deo seruire discerent, & assuefierent: præcipit enim lex, Non mœchaberis, non occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariam sine metu faciemus? nequaquam: imò nobis neque quidem concupiscere, neque vel irasci præceptum est. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. E Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Assertor noster præcidendas monet vitiorum causas, vt neque quidem facere quicquam præter ius & fas in animum inducamus. Hæc enim est vera libertas, cùm nosmetipsi sponte abiicimus vitiorum iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationum voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusque non tanquam serui à flagitiis metu flagri, sed tanquam ingenui, piè sanctèque educati, spontè probi modestique filij, & quia patrem diligimus omni studio, meditatione conatuque monitis eius ita obtemperare contendimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus scelus. Boni enim qui sunt, nisi spontè boni sint, nullum ex bonitate sua præmium assequuntur. Nam Abraam & Enoch, Noë, & patrum plerique alij, sine legis seruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data est, cùm seruili contumacia non modò Mosi non audire, sed ipsius etiam Dei, qui videntes eos atque sentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppressione asseruerat, mandata detrectare pertinacissimè cœperunt: & quæ plurima in hanc sententiam disputat Irenæus. Sed iam ad diuersorum deorum, quos sub bouilla imagine superstitio antiqua coluit conuertemur.

BVCEPHALI.

PRætereundum autem non est, etiamsi κατὰ πάρεργον, bouilli capitis notam equis inustam, illis ex signo dedisse nomen apud Thessalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota insignitos, cuiusmodi fuit nominatissimus ille Bucephalus qui Alexandro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equum eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus animal id præditum fuisse dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd equi nonnulli apud Thessalos Bucephali vocentur, ostendit Aristophanes ἀναγύρῳ. Quantæ verò commendationis essent F equi Thessalici, vel Delphico probatur oraculo:

Thessalicus præstat sonipes mulierque Lacæna.

& quæ prosequitur Strabo.

IVPITER.

NEque verò Græci tantùm mutatum in bouem Iouem confinxerunt, verumetiam Ægyptij Iouem illum suum, qui & Osiris, & Pater, & Iustus, & Dux, & Rex & Consultor in sacris eorum literis appellatur, per bouem indicabant, eumque Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto prosecuti sunt cultu, vt ingentia super eo volumina scripta fuerint à plerisque, eoque vanitatis progressum, vt eum boue alioqui sterili genitum prædicarent. Bouem nanque fulgure afflatam fieri grauidam, eoque conceptu Apim nasci, persuasum habuêre: de quo quidem cùm nulla sit magis decantata fabula, consultò ego illam præteribo, si modò signa tantũ quibus Apis insignitus esset, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadrę præ se ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui verò multis locis sculptus visitur, Lunæ etiam speciem in latere gestat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille est Apis quem Hebræi Moyse in monte moram trahente, sibi Deum conflauêre, eam secuti consuetudinem, quam in Ægypto esse conspexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, vt apud Apollodorum: & à cornuum

A figura ταυροπὸς ταυρῷ verò apud Taurios. Cur verò ταυροπόλος vocaretur, varia est opinio: dicunt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα: alij quia Taurum à Neptuno in Hippolytum immissum œstro affixo, per vniuersam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cum è Scythia in Africam aufugisset, Deæque simulachrum dicasset, ταυροπόλου Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata esset. Alij nomen ex historia ea desumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana suppositum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci essent immolaturi: quamuis Phanodemus vrsam eam fuisse dicat. plerique verò ceruam. tanta fuit in ea supestitione varietas, & inconstantia.

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è naui prosiluisset, ibi Mineruæ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamque illis nauigationem futuram. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti Reges statuam erigendam curauere, quæ postea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictum est, in tauri nuncupationem venit, quem ταυροφάγον veteres appellauere, propterea quòd, vt Sophocles autor est, qui Dithyrambum vicisset, bouem assequebatur præmium, veluti Tragicis olim hircus debebatur. Aristophanes tamen nomen id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athænæum legere est, Bacchum tauro & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positum. Lycophron eum omnino Taurum vocat. Poëtæ Draconem Tauri patrem canunt, per illum
B Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBVR.

QVi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo fretus robore, dum Argiui Ioui sacrificarent, taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentum apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Teocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Busiridis nomen, quòd duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus, & alibi tantùm cornua spectantur, quippe quòd is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidêre.

C

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorum velocitatem præsagire dicuntur, vt Hebraicæ quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicunt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaque de causa locum cum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEbræi verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissimæ prolis suscipiendæ, quò fortè spectat Virgilianum illud, taurum Pollioni pascendum,

Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam,

propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum fœtus, καὶ πάρεργον & hoc addam (quamuis non sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ noua est, disputent) dici tamen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olimpiis habetur Epharmosto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetustate commendare congruum esse: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos signa militaria, alia Vocalia, alia Muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt scilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipsa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia confusa

essent, ipsi se vicissim noscitarent. Muta variis animalium figuris elaborata præferebantur, sed suum D
quæque significatum habebant, quippe vt vnum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm secretò & tacitè rem gerendam admonebantur: ostendebat enim hieroglyphicũ id, consilia ducum non minus occulta esse debere, quàm fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hic ille sapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quónam exercitum huc illuc agitaret: Si putarem, respondit, tunicam meam meorum esse consiliorum consciam, eam actutùm abscinderem, combureremque. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda nesciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales vbique locorum conspiciũtur, victoriæ plurimum: partique triumphi signum erat, præsertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnum, Cretatúmque bouem.

Id verò obseruatione dignũ est, quòd Spartiatæ in hoc sacrificij genere diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cùm Romani, victoria per hostium cædes parta, bouem sacrificare consuessent, cùm verò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contra in victoria pacata taurum sacrificabant, si verò pugnando vicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magisque homine digna, quæ ratione atque prudentia, quàm quæ vi atque corporis tantùm fortitudine contecta essent, indicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sint, quæ de pietatis nostræ institutis ad hanc faciunt doctrinam, quæ Christianorum conuentus sanctionibus suis per imagines exprimenda concessere, ea nequaquam E
dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est, quæ per alatum bouem Lucam Euangelij scriptorem ostendit: siue propter eam ipsam tauri continentiam atque temperantiam, de qua facta est superius mētio, cùm Lucas ipse castissimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnemque vitam egerit incorruptus, immaculatus, sine vxore, sine liberis, in cœlibatu perseuerans, nullum vnquam veneris vsum nouerit: siue propterea, quòd per vituli mysticum vultum, Christum nobis prædicat immolatum, quem Dauid super altare prædicit imponendum: atque mansuetudinem, quam præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarum monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quòd à sacrificiis, vel à sacerdotio sumat, vt ait Eucherius, operis exordium. Ita enim scribit: Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus.

MANSVETVDO.

QVantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius Poëta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irarj fax vnquam subdita percit
Fumida suffundens cacæ caliginis vmbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtrosque sita est, ceruos, sæuósque leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non F
immemor naturam humanam rerum omnium species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusque animi vestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est,
Quin procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inque aliis rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, morésque sequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur, cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatem itidem & furibundam petulantiam per taurum indicabant, vbi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem vtitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: κερατοῦμεν enim habet Græcus codex, próque valida & victrici pugna Theologi commentantur, Et vi. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus,

A taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnum, id ideò factitari solitum, ait Plutarchus, vt ferocitatem lasciuiuiáque ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicterium verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, proditur, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curque vni illi parceret, interrogatus, fœnum eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarum boum cornua fœno circumligare, quò obuiã prodeuntes admonerent ab illo cauendum. Eo figmẽto Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγυς Græcum vocabulum Latinum facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarum opulentia lasciuiẽtes reliquos impeterent, ac procúlcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquam aspernandum. Sed illud potius afferamus, quòd Psalmo XXII. scriptum, Circũdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me: vbi interpretes per Vitulos plebiam Iudæorum multitudinem intelligunt, lasciuientem quippe, solutámque iuuentutem omni prorsus regula carẽtem: per Tauros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, Pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nã & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distẽtus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmi LXVIII. Taurorum congregationem, Põtifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligẽdo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos襲 ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prętereundum est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christum: Taurus quidem ob vtranque dispositionem, alius ferus vt iudex, alius mansuetus vt assertor, qui generi humano salutem dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,
B

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gentes etiamnum vẽtilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terram. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE HIS QVÆ PER EQVVM significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER QVARTVS.

C *CVPERES Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoque significata apud eosdem Aegyptios tibi describi. Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal vti profanum aspernabantur: neque enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq; neque non Hebræi, multa super eo scitu dignißima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obsequi tibi iucundißimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatißima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hic equum laudare eggregior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto paßim Commentario reperiantur: quæ qualianam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.*

PRIMVM

BELLVM. D

PRIMVM verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signum esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis.

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et Duellicam, equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe, post obitum, apparuisse Osiridi, quem multarum rerum vsum edocuerit, præcipuéque quod animal bello vtilius esset sciscitãti, equum ei negotio maximè commodum, responderit. Cumque Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse: verùm vbi semel fugam arripuisset, irreuocabilẽ abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proque loco & tempore Fortunæ sese imperiis accommodare: idcircoque equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de Græcorum reditu: Vna, ait, equites re præstant, quòd in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles in Ethicis, virtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandumque hominem idoneus, & ad inuadendum expectandumq; hominem hostem minime formidolosus. Galenus de Partibus, Præualidum, ait, animal esse & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μήτε ἄθυμον. Hinc illud apud Maronẽ,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS. E

VESPAÆ.

NEque temerè Vespas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò nõ temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere vespæ progenerẽtur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

Ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις: ταυροὶ δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri.

Diligentes enim rerum naturalium obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, vti ex equo vespas, atque ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter vespæ intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingenium ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodque apud Lucretium Fortis equi vis legitur, Marcellus celeris exponit: eoque spectare volunt Virgilianum illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuam incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imperatore deuictis, equus in præda repertus est, qui, vt captiui attestabantur, centum ad diem passuum millia decurreret, perque octo vel decẽ dies vigore minimè fracto perduraret. Sedenim eam in militaribus equis fugacitatem Imperator ipse contempsit, repudiatumque fugitiuo militi potius quàm forti cõuenire iudicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes vim quippe aquarum eam intelligẽtes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quique Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumque vsum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem, F

Flectit equos curruque volans dat lora secundo.

Iam & prouerbium à Cicerone vsurpatum est super celeritate, tum equi tum veli, ad Quint. Frat. Sic ego (ait) te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatem tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, in Officiis sic ait: Cum his velis equisque decertandũ est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatem indicandam, qui cum eo sit gradu lucẽ auspicatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriori verò effigie piscis, qui caudã in spiram replicaret: quod & veteres sculpturæ passim & plerique Gallieni numi palàm faciunt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota prætereà est fabula, in Deorũ concilio pro imponẽdo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse ferum equum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Nuptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, vt nulla sit tam absurda fabula, quæ aliquo assertionis testimo

A testimonio careat. Quodque fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, vti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri velocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu velocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamque magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pertinacitate Abacûtis prophetæ dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prædictum volunt, vnde repétina salus esset omnibus piis prouentura. Et vnius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedum cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nunc equus currenrens, nunc ipse Pegasus, aliis adiectis, cusis, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

ALiàs verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptitione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegasus, quasi non satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vsus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additæ alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in veterum monumentis conspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasum in monetis etiam Corinthiorũ fuisse tradant, quem Eubolus, Anchise, τῆς παλλάδος πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophõtem eo inuectum Pegaso, frænum aureum dono à Pallade per somnium accepisse commemorat, vnde postea infrænandorum equorum vsus ad posteros emanarit: eoque monumento voluerint Corinthij rei memoriam *Galieni numisma.*

B testatam esse. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyrósque dedere
Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

HVMANÆ VITÆ lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodque illi pubetenus humana forma, reliquum equina fingantur, vitæ nostræ terminum pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tã senex, qui se annum adhuc non speret superaturum. Sedenim Centauro alibi erit locus suus.

FAMA.

NOn sum verò nescius, autores esse, qui Pegasum qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris, & aliorum quorũdam numis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cùm terrorem amputauerit famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium virorum præclara facinora vatibus scribendi suggerunt ar-

C gumentum. Quòd verò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinãtiam hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum.

PROFVGVS.

SEd quoniam esse video qui Persea quoque Pegaso inuectum putent, examinandus est apud Hesiodum locus de Scuto Herculis, vbi ἱππότα Περσεύς à poëta dictum, quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππότην profugum significare: eamque esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare: de quo sic Ouidius:

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraque pedes, telóque accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo Pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Nestorem, pro Profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τῆς βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemque recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorum eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractum, neque quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquam

quam capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, sum monente prodenteque Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euersaque Pylos est, vndecimque Nestoris fratres interempti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriam inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius; ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota nominatus. D

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoque animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti possint: sic homines secũdis rebus effrænatos sibique præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atque magnanimum, quod leges tamen subiit, nec frænũ depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seque frænari sit passus. Et Maro:

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.

In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent, isque legatos demùm de pace misisset ad Scipionem, respõdit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset. Sed illud quoque animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem fore bello egregiam præmõstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, non de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendum, E cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem quæ tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianam accedit sententiam, quamuis in Tauri commentario Seruianum intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asininum habere somniarũt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet, polliceri, vt amica amantis imperio facilè sit subiicienda morigeraque in posterum futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Elisæus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos cõspexit, quosque vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænum disciplinæ sanctioris accipiũt, iugúmque suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portant, eiusque spiritu regi patiuntur: Beatasque illas appellat, quæ dorsum curuauêre suum, vt dorso verbum Dei sessorem accipiant: cuius fræna patiantur, & quoquouersum ille impulerit iter arripiãt: aut eius denique habenis moderati, non ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædito poni: eoque spectare Abachuntis illud alibi dictũ, Qui ascendes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditum tradunt: &, vti suprà diximus, apud Pindarum legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atque cicurari, quod ita luculenter Horatius expressit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit: F
Si modò culturæ patienter commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina per equos imperium significatũ sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis. Ei enim orbis terræ imperiũ portendi, Aruspices respondere, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaq; Cæsar magna aluit cura, nec patientẽ sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quãuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incœpto nunquam vllo, prodigiis quantumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species, quæ imperiũ illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimque flere. Eo porrò affectu equi pleriq; in dominos sunt, vt eos interemptos lugeãt, inquit Plinius, lachrymasque interdum desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius:

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq́ humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisque auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,

Quem

A *Quem tunc captiuo portabat in agmina dorſo:*
Hinc rapidum glomerans curſum per lubrica pinguis
Stante cruore ſoli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini conſiſtit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum ſummiſſus & armos,
De more inflexis præbebat ſcandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditum eſt, quemadmodum Nero Aſturconem, quo maximè delectabatur, poſteriore corporis parte in ſimiæ ſpeciem abiiſſe per quietem videre viſus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, oſtento fuit quòd illa equi ferocitas in ſimiæ ludibrium eſſet abitura. Dedit & Aelio Pertinaci feroci viro, qui poſt ſublatum Commodum imperium arripuit, inuadendi regni ſignum equus. Nam ea qua natus eſt hora, equus pullus in tegulas aſcendit, atque ibi breui temporis ſpacio commoratus, ſimul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ ſublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit.

A LABORIBVS QVIES.

QVid vero ſoluti, paſcentéſque in Neruæ numis equi ſibi velint, cuſæ ibidem literæ declarant, in hunc ſcilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præſepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo, quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magiſtratuum ſarcinæ, & exercituum, B & alia huiuſmodi publica tranſportarentur: quod tributi genus Nerua vti oneroſum nimis Italiæ remiſerit vniuerſæ: qua de ſententia plura dicerem, niſi doctiſſimus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactiſſimè pertractaſſet.

Equi in Neruanu- mis.

ITALIA.

SVnt qui putent equos in hoc numo Italiam ſignificare, eóque adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obſeruatur caput equi frænati cum inſcriptione ROMA. Ab eius occipitio ſceptrum, in cuius ſumma parte caput itidem equi videatur: ab altera parte, Roma ipſa galeata, vti mos eſt. Alij numi ſunt cum equinis capitibus ab vtraque parte ſingulis, cum inſcriptione ROMA. Sed enim cùm equum ipſum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obſeruauerim, neque Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionémve, aut ciuitatem ſignificare contenderim, ſed aut bellum, aut itinerationem, aut decurſionem, vt in Neronianis pleriſque: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis ſuis explicantur.

MAVRETANIA.

NIſi qui (ſi videant in Hadriani numo equum à pedite rectũ cum inſcriptione MAVRETANIA, ita enim ſcriptum per E ſecunda ſyllaba) intelligere velint prouinciam eam in deditionem acceptam, vel quid huiuſmodi. Sanè aliquot ex huiuſmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ducat quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

MAVRI FEROCES.

QVin poſterioribus etiam ſeculis militares quidam ordines, qui ſub equitum magiſtro militaC bant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma ſeſe quodammodo laceſſentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interpoſito, præferebãt, iique MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum ſignificari crediderint, fortè ſuſpicati ſunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè ſito: ab cuius altero latere inſcriptio eſt, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

CVr verò potius non putemus numum hunc in rei geſtæ monumentum eſſe cuſum? quia bello Punico, quod cum Hannibale geſtum eſt, cœperint aliquando Romani etiam equis ſuperiores eſſe, cùm prius robur eorum omne in legionibus conſiſteret: flos enim ille supernè additus, principium atque ſpem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, equis ſternet Pœnos.

At in Cephalæniorum etiam numis equus ſignari ſolitus eſt: cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ ſimulachrum fuit à Bupalo quodam probo ſanè viro factum, in cuius capite pullus equinus inſidebat, & Amalthææ cornu manum implebat, de quo apud Pauſaniam in Meſſenicis.

SYRACVSANI.

VTebantur & Syracuſani equi nota. Nam Athenienſibus illis qui apud Syracuſas capti Niciana clade pro ſeruis veniêre ſub haſta, frons equi charactere inuſta eſt. In aliquot eorum numis

D

equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respubl. atque alij plerique Principes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiam spectet. D

TARENTINI.

QVinetiam in numo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν verbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui vero duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appositum erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ colorationis, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat.

SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti. E

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditum merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari videtur, vt & historiæ sacræ mysterium, quantum ad equum pertinet, reuelem. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legislatorem Mosem, ex eo manifestum est, quòd non designari principem equorum educatorem dicit: quod ita capiundum est ex Philonis sententia, vt ineptum eum ad principatũ existimemus, qui voluptatibus cupiditatibusque & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumantia mandat. Lex ipsa est Deut. cap. 17. Quique rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Aegyptum, equitatus numero subleuatus, præsertim cùm Dominus præceperit vobis, vt nequaquam amplius per eandem viam reuertamini. Nam qui talia mente concipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo vulgatum adagium, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Aegyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisque compescendus, nisi velimus in perniciem rapi, & nosmetipsos vna cum fortunis dare præcipites. Nam vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegísque dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in diuinis libris equus aberrantem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum verò Antisthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret equum in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociáque excelsos spiritus præ se ferentem, is qui hominis iactãtiam libenter incessebat. At tu, inquit, videris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacissimo in maximè temperantem plerique admirarentur, An non, inquit ille, videtis asperos & indomittos pullos in optimos equos euadere: Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait: F

Fortè per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod verò super Aegypti delitiis dictum, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israelitici Aegyptum reliquêre, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitiæ nequitiæque fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem: mollitiem quippe in Aegyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximéque optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, solicitique aliquando Romani fuerint ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eáque longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Aegyptum cauerent: quippe delitias & mollitiem, eáque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, vt pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos vt omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur.

Sed

A Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis scriptum erat, tum demum Ægyptum liberam fore, cùm in eam venissent Romani fasces, eorumq; prætexta: quod apud Proclum grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitiis liberatur. Sedenim Romani pace iam terra marique parta, molles Ægyptiorum delitias suscepere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriamq; sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo, Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnésque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Aegypti principatum gerere. Vide verò Chrysostomũ oratione quã habuit in vigilia Epiphaniæ, de Aegypto multa in hãc sẽtẽtiã disserentẽ.

RATIO ET CVPIDITAS.

Est tale aliquid apud Platonem in Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbique ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsque illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
B *Obsequio parens manus vterque tuo.*

SVPERBIA. PERTINACIA. CESPITATIO. INSOLENTIA.

Nam & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum sessore in mare proiicienda deperdendáque sint. Elatum in primis pedem illum, quem Superbiam illi vocauere: quam pes alter comitatur, qui secum trahit velocem ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter admodum cespitat: cernuúsque canterij more in fossam lapsabundus corruit. Ex posticis pes alter malæ perseuerantiæ subsequentem Pertinaciam ostendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira similitudine describunt. Iocosè verò Teius Anacreon cùm muliebrem fastum, arrogantémque animum incesseret, puellam quandam equino comparauit puello, in quem nemo adhuc inscendisset, atque ita assultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius sententiæ versus hi superfuere:

Πῶλε Θρηΐκίη δήμε
Λοξὸμ ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκέει δὲ
Μηδὲμ εἰδέναι σοφόμ. ἴσθι
Τοὶ καλῶς μὲμ ἄμ τοι τὸμ χαλινὸμ
Ε'μβάλλοιμι ἡνίας δ' ἔχωμ
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦμ δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις.
Δεξιὸμ γὰρ ὑπποπείρημ
Οὐχ ἔξεις ἐπεμβάτημ.

Quos quidem vtcunque potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, ô me
C *Torue luminibus petitum*
Impiè fugis? videris
Nil quidem sapere: at perita
Pulchrè eris tibi si lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpsero, atque circumuertero
Metæ in ambitum, atque finem.
At tu amœna prata pascis,
Molle sed lasciuienti
Non erit magister vsquam
Sessor, insultare qui te
In modum probè instruat.

Ad hoc facit lepidissima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In vomerem tolerare pondus:
Circa virentes est animus tuæ
Campos iuuentæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æstum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis. Et altera, vbi hæc sunt super equa:
Quæ velut latis equa trima campis
Ludit exulium, metuítq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo Cruda marito.

Quòd verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitarit, facit idem Nicander, metaphoram candem scitè prosecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia sunt: puellare quippe lac

adhiberi commodum. Is enim Lac pulli, pro Lac puellare, Anacreontio vocabulo posuit, eo versu: D

Θηλυτέρης πόλοιο χέας ὀπὸν ἄλλο τε νύμφαις.

quod castigatius in manuscriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, si fieri possit, virginis, viridissimo scilicet ætatis flore vigentis, balsamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλασαμοιο scriptum est) instillandum monuit. Hîc interpretes non de equini pulli lacte dictum volunt, sed de muliebri, quod Erasistrati autoritate confirmant, dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, vtile esse lac muliebre.

MERETRICIA PROCACITAS.

Diomedis verò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quæ aduentãtes deuorarẽt, comparantur, à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt autores Greci, Διομήδεια ἀνάγκη. Atque ita interpres Aristophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quanquam Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam. scilicet secutus, quam à Poëtis fictam vno omnium consensu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerpsimus, vnicuique magis constet, à peritis vsurpatum inuenias Hippobinon appellari hominem, qui sit libidini venereísque negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd Hippopornon ad extremam dicimus contumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobamus. In Diuinis quoque literis dictum est in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd vnusquisque super vxorem proximi sui hinniebat: Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam argueret. Non enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus homo, equus est: vt homo in honore positus, nulla tamen præditus sapientia, homo iumentum est: iumentis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, Homouipera appellari potest. Neque aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem formam centauri intelligi vult Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotiescũque enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardórque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitióque addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero faceteque admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorum morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsúmque Chironis nomen ex ea significatione, quod & Deteriorem significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessime pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine quærere, cùm sensu vter peior esset intelligeret. Et quoniam in diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, Iumenta dicta sunt, pecoráque prona & vẽtri obedientia, fornicatores: Hierosolymitanus Hesychius Admissarios eos equos vocat hieroglyphico admodum proprio. Idem Psal. XXXI. Nolite fieri sicut & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierum furere, sicut infrænes equi. Notum enim est, eos suam ad voluptates intẽperãtiam hinnitu subinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorãt. Sed enim meretriciam hãc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi in Georg. ita canit: E

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránsque sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuóque auidis vbi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes versæ zephyrum stant rupibus altis,
Exceptántque leues auras, & sæpe sine vllis
Coniugiis vento grauidæ, mirabile dictu,
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corúmque aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cælum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe malæ legere nouercæ,
Miscuerúntque herbas, & non innoxia verba.

F

Sed neque minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestrium equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eum nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium

A genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrtus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vlterius non admittere: Neque verò loco hoc prætereundum, quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorum impotentiam & subitam in venerem concitationem pertinet, venenum illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatum, tanti esse roboris & efficaciæ, vt cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo frabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt autem alij, in liquatum metallum immixto, constiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorum super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui φαρμακευτρία dicat:

> Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ πὲρ ἀρκάσι. τῶν δ' ἐπιπάσαι
> Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idque periti, diligentésque agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neque plantam esse hippomanes, neque tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idque vnum verissimum autumant, quod de caruncula, fici instar, in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamen & Crateuas plantam, eamque fructum habere fici syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodum papauer: quin & spinosum esse, idque veneficiis amatoriis immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα, posuit, atque ita facilè de caruncula posse intelligi. Sedenim quod Theocritus ait id
B apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendum, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in frõte gestare, quod omnibus fere accidit vbicunq; locorum genitis. De plantis verò verissimum est, aliàs alio loco nasci, vel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum distillat ab inguine virus idque tantus autor, in re seria vero dici nomine Hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

> *Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,*
> *Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.*

Manifestum enim est ex horum descriptione, Hippomanes hîc neque pro Planta, neque pro Caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari possit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuoraueritque, ab amore curáque educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus: qua de re idem Maro:

> *Quæritur & nascentis equi de fronte reuulsus*
> *Et matri præceptus amor,*

causam nullam video cur quispiam aduersetur. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare cõtendũt scholiis in Dioscoridem,
C nisi furorem grandem, vt eorum verbis vtar, & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eam trium esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari possunt, vocabulum substantiuúmque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, ἵππον locutionem plerisque nominibus applicatam, Magnitudinem proceritatemq; significare, vt hipposelinon, hippomarathrum, & multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare possint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoriis veneficiis peculiarem, Crateuas apud Theocritum descripserit: neque carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta, neque destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilii, Probi, Aristotelis denique ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, ætate nostra præstanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poëtæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem, in suo cuiusque genere summorum, tueri concedatur.

PROFANVS.

Sanè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiaûere, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam nostros in Italia ab eo abstinere tam religiosè iusserit, vt à sacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditum est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factum, ne si longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorum familiis data

ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantùm Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseuerauit autem in nostra vsque tempora, vt primores Antistites equo per vrbem vehi solennibus præsertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm vno maximè omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuehi moris est. D

AVTORITAS.

CVmque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodũ sacrosancta esset, vetusta quadã lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atque alias memorat Plutarchus, in vita Fabij: siue quòd maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrarentur, proptereaque oportere, Imperatorem in phalãge permanere, neq; locũ deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, & quodãmodo tyrannica in reliquarũ omnium rerũ administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptam, primum equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorísque apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis vilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus vt me portet, alat Rex. Id verò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur.

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd vt ad imagines nostras reuertamur in lapillo Onyce argumentum multiplex vidi artificiosè admodum scalptum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quoquidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiam speculationem ex pedibus gruinis, victoriam ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque Commentariis sunt explicatæ. E

ANIMI DESPONSIO.

NEque fortè ingratum fuerit hieroglyphicum, quo desperatio, aut rei quam quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantem, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie: Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cùm Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnum sufficiat commemorasse, quod Flaminio Consuli feroci viro Aretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediam iam Italiam vagari Pœnum, atque obsistente nullo cædibus & incendiis omnia vastantem, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equum insiliit, equus repentè corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirum incœpti signum, quo paulo pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus. F

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginem aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorum natura, quos oneribus comportandis addicimus, vt si aliquam in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnum, in quo recumbant, supra modum implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuium à Iubellio Taurea Campano obiectum, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cum Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur: cuius rei non apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, vt equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd vt nihil quod ad equi imaginem faciat, quantum industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comáque, cæterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustineretur. Sed enim quamuis huiusmodi simulachrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem

A Cererem significatur, incitamentum esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienum, ex iis quæ paulo antè diximus, manifestum est. Draconum spiras amatorios nodos, voluptariasque implicationes significare super Serpēte indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrum esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam denique referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sedenim, vt in Sue disseruimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Cæterùm potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, vt suo loco dictum est: Mare Delphinum, vt in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem, sua se soliditate continentem signat. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, vt in simulachris Isidis caput pedesque ex nigro lapide, de qua re dictum est alibi.

QVIBVS DIIS EQVI SACRI.

QVòd verò Marti primùm omnium sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decemb. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque nō in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, vt Martem hostia, B quæ illi plurimum esset accepta, conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Menelao marito procis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, vt bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neque desunt qui sacrum quod Decemb. Idib. fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaque de causa equam eum Octobrem itidem appellatum: fuisseque non leuem Romæ de capite eius contentionem inter Suburranenses & Sacrauienses, vt id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunque verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo verò equum potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perniciem, quàm auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos a Romanis non ideò mactari solitos, vt Martem sibi conciliarēt, sed vt suppliciū ex eo sumerent, per quē constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodū calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, vt populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quique grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Festus asserit, equum ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemque ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quam latissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equum in eo monte tradidit à Lacedæmoniis mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est, apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium nostrum.

C *Venit ab epoto Sarmata pastus equo.*

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, vt Plinius libro quarto. Apud Stephanum diuersi sunt populi, quanuis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus, viuus in ignem coniiciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd vulgatum est eum tali vehiculo circumuehi mundū. Vti etiam in Illyrico, ea de causa q, Tridentis ictu terra equum excierit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum in Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni sessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idque suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium, dum circunsident Troiam, inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium expetiuerit, vel ex aliis quærat vel impensa sibi comparet sua.

D

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS quæ per canem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER QVINTVS.

CVi verò potius Canem meum, sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debueram, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulachrum, dum vatem, dum philosophũ, ac ipsum literarũ autorẽ Mercuriũ, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq; animi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabam hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omniũ animantium grege delectum tibi dedicaui, non vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esse: sed vt sæpius inter scribendum relegendúmque obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare solet: quippe qui existimem, sperémque velut ille ad Heroum, deorúmque simulachra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoque, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm agè iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus. E

SACRARVM LITERArum professor.

IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabantur, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis instar assiduè latret: hominum vitia nunquam incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habentur Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac pleriq; alij. Talis apud Græcos cũprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem haud multũ absimilis altera per omnẽ penè F orbem in nostram vsque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professione, laudabilioréque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate cõspicua. Non defuerunt enim vnoquoque tempore, qui luxum & delicias aspernarentur, paruoque & minimo contenti, cùm viam ipsi à vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentque. Atque huc denique progredi debet sacerdos optimus, vt dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatem Prophetam adsimilauimus cani, eique latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulachris Deorum custodiendis canes apponuntur, eáque ipsi idẽtidem intuendo videntur admirari, non secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorum antistites, sacrorúmque & oraculorum interpretes, Liuius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita castè qui purant sacra.

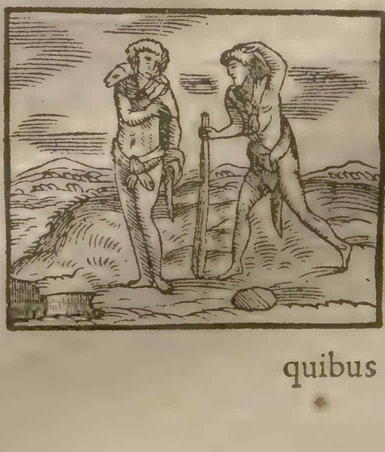
Animaduertendum est autem, omnem canis vsum aut à latratu, aut à dentibus expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit, non ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta vates itidem est, pérque os ipsa mens ex imis atcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atque ita per

A ita per os excogitata omnia veluti fluenta de fonte profluunt. Sed enim quia parum esset aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectam viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem (vti ex fragmentis Hori dicebamus) præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum aspectare, firmóque ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia reserentur, atque is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artem hanc diuinandi, teste Tullio, putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij signũ interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem exitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere vsum, eiúsque rei cõiecturam ex statua, quam in Olympia illi positam commorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legum Sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & Prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his verbis lamentatur: Sæpe nanque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiant, quia lupo veniente
B fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per prophetam Esaiam, Dominus increpat, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantum est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis (ait) speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinẽ autẽ eius de manu tua requirã. Quod quidẽ eo periculosius est, ait Hesychius, q, ignauia hæc pluribus est nocumento: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes sunt, ad similia: ideóque legislator in Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, Peccatum populi appellauit. *Leuit. 4.*

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorum refertur: deberéque nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiunt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intingetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidem parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II, vbi militem ciuitatis custodem informat:
C Naturam, ait, generosi adolescentis, qui ad disciplinam huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrumque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit mitissimus: aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpessus: sufficeréque ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi, viri de pietate Christiana optimè meriti, vitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candidum, dorso rutilum, & latrantem in vtero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratúmque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non ociosè sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdem ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicuntur, Deósque ipsos Romani ideò caninis pellibus induerãt, q, sicuti canes mites mansuetíque sunt in domesticos, in alienos verò feri, formidolosíque: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque desunt hodie barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo cõquisitis alant, eosq; in prælia mox ducãt,

quibus

quibus in hostem immissis fœdissimæ interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulachro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratũ, canis adsculptus assistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumẽti eam ait historiam fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Tithei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit. D

ARBITER GENIVSVE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios præ se ferunt, qui custodiæ nostræ ideò anquam arbitri sint delegati, vt improbè factorum dictorúmque pœnam à nobis exigant, sceleráque & impietatem omnem vlciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorum vitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequãtur, & ad merita supplicia pertrahant. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, esseque genios ita assiduos nobis obseruatores appositos, vt ne puncto quidem temporis longius abscedant. Atque hi sunt, qui nos nonnunquam impellunt, sæpe reuocãt, prout nunc salutaria, nunc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab aliis hæc quæramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie cõtueri commonuit. *Matth. 18.* Meritò itaque Laribus (quando iidem & genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis vtpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piaculo videor mihi præterire posse quod apud veteres scriptores legi, Vulcani templum apud Aetnam Siciliæ montem fuisse, cuius locum incolerent canes, qui castè piéque adeuntibus adblandirentur, impuros verò pollutósque rem quasi diuinitùs præsagientes miserabiliter lacerarent. E

VESPILLO.

EX his itaque factum vt Aegyptij vespillonem, sacrorúmque tutelarem, æditùumque libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobilíque obtutu, quo animal id ipsa Deorum hominúmque simulachra custodiæ suæ credita contemplatur. Nam cùm apud Aegyptios cadauera vitro condita, non adipe suillo, vt nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erántque & libitinarij quibus curæ erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud Maffæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI
FILIO
POST. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEque tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod, vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo pòst mirifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulachrum Canis est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in Prudentiæ tricipitio, id sibi vult caninum caput, cùm Leoninum, intelligentiam, & præsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phædro, cùm illam Lysiæ orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitratur. F

FIDES.

IN Phædone verò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderãtur. *C. Mamilij numus.* Sanè C. Mamilij numus est, qui limitibus metãdis S.C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneatur is, qui limitibus metandis S. C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, vt fidem præstandam in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

AMICITIA.

EIus verò fidei ratione habita, hieroglyphicum pro amicitia plerũque canis ponitur, in qua quidem primũ fides expetitur ex Ciceronis & omniũ sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorum adulatio. At hìc mihi temperare nequeo quin amoris & fidei exempla quædam commemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerunque comperiuntur. Nam Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdam constupratas, mox occisas, & in puteum deiectas indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas, nunc dissimulabo, alia quædam maioris forsan admirationis repetiturus. Confosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt non potuisse quempiam caput eius abscindere, vsquequo canem qui dominum custodiebat, próque

co fero

A eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptum summotúmque vidissent. Ambrosius refert, occiso Anthiochiæ milite, canẽ cadaueri comitem adstitisse, qui dũ eiulatu mœsto rapti domini desiderium diu testaretur, ingentem hominũ coronã ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eum insilierit, tãq; diu prehensum continuerit, donec re patefacta, percussor sit in supplicium raptus. Illud verò præcipua est admiratione dignum, quod ab Æliano traditum est, Colophonium quendam vnà cũ seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad vrbem Theon: cúmque seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satis facturus aliquantulum à via deflexisset, loculo humi deposito immemorem abisse: canem ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ non aderant, rediissent, canémque in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absque potu, cibóque diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchum de Pyrrho fertur? nempè eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, vbi triduum absque cibo permanserat: quod cùm Pyrrhus sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit vt haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitúsque quiescebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis vbi eos adesse vidit, magnóque hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidem respectabat, vt non illi solùm, verùm omnibus qui aderant facti suspicionem concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimísque quibusdam indiciis cõquisiti, scelus confessi sunt, atque ita pœnas iussi pendere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantæ fidelitatis canem habuit, vt cùm mortuus & in rogo positus esset, subsecutus itidem canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & Polo histrioni apud Græcos celeberrimo canis, qui
B post impositum rogo dominum in easdem spontè se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro conditus fuerat, catellus includi voluit. Iamque & Eupolidis Poëtæ comicis canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultóque domino præ mœrore & ipse contabuit, erepti domini desiderio tandem extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nonnulli non incongruè forsan existimarunt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactam ab Heroë philosophiam, quæ prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea verò vna ceruice contẽta, tribus distinguitur capitibus, quorum vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inseruit. Vnde præter edomita tot monstra, Herculem ipsum ferunt sagittas in Iunonem iaculatum, & Plutonem etiam telo, vt Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim vir, dum solerti indagine sublimia quæque peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus vllus est, neque abscessus tam remotus, tam abditus, tam inaccessus, quò non peruenerit philosophia: terræ siquidem hæc penetralia perscrutatur, quod est Plutonem ipsum telo impetere, atque etiam ferire: hoc inquam est rerum naturam enancisci: tot in orbe terrarum monstra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honestis & vtilibus legibus addicit: vt de Poëta Flaccus etiam ait:

Pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inscendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ esse potest aucupatur, cunctáque pro-
C spectat, & ad amussim omnia num recta sint explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monstris vsus, philosophiam, sagittas verò animi vitia significare interpretatur in Floridis Apuleius. Atque vt ad Cerberum reuertar, nemo qui rem simpliciter accipiat, caninis eum capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus custos habeatur. Historiam tamen Heccatæus Milesius super eo tradit, serpentem in Tænaro fuisse, quem ea causa Canem appellarint, quod morsu esset admodum lethifero, hominésque quos icisset, statim interimeret, eúmq; ab Hercule deductum ad Euristhea. Sed hæc scriptorum semper fuit licentia, vt ex modo quisque suo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum prius positum, qui claros viros, tam eruditè rem ipsam interpretari videam.

ANVBIS.

Addemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eisdem Aegyptiis figuratum, de quo veteres quidem historici prodidere, vnà cum cum Osiride gigantes ex Italia pepulisse. Canino verò capite fuisse eum, ex eo commentum, quòd Isidis & Osiridis corpora custodierit, quòd vti dictum est superius, canibus est admodum peculiare, eaque de causa canem galeis insculpi morem esse, quod in veterum numis compluscul[is] obseruaui.

ORIZON.

Sed enim super Anubi Plutarchus longè eruditius rem perscrutatus, remotiora disciplinarum penetralia recludit, ac terminatorem in sphæram circulum per Anubin in fabulis, per Canem in scriptione sacra hieroglyphica significari tradit: quippe qui Nephthyn apud Aegyptios inferius hemisphærium esse contendit: Isin verò superius, lucidum hoc & diurnum, obscurum illud & nocturnum: vtriusque verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu visu pariter fruatur. Eandem

dem enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quam apud Græcos Hecate, cui supera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnum omnino caput caninum, equinum alterum, humana verò figura tertium adsculpebatur, quod tamen hispida & rusticana facie simulabant: cuius picturæ hieroglyphicæue causam in Equo latius enarrauimus.

DIANA. D

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnum interpretentur, quòd omnia ex sese pariat, atq; ita sit & luminis, & tenebrarum particeps: quia materia obscura est, forma verò conspicua. Qui fabulas de iis, quæ rerum initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & astris fabricatis custodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes iidem Ægyptii si principem aut legislatorem significare vellent, canis hieroglyphicum cum diademate, siue fascia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd velut leuisomna canum, vt cum Lucretio iocer, fido cum pectore corda in Deorum simulachris diligenter obseruandis detinentur: sic etiam princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum cōtemplari debet, quidque sibi velit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quoties- E
cunque enim is magistratum aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia & vnūquodque gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi vellent, qualem virum poscerent percontabatur, séque mox ad personam quam induebat, strenuè decentérque gerendam adhortabatur, tāta omnium admiratione, vt non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apésque mel in os eius infantis coniecisse faterentur. Quod verò fascia regium sit insigne, ostendimus commētario de Gestaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro Principe coluerunt, sed viuum ipsum pro rege sibi delegêre, cuius motum obseruabant ac ex eo quid faciundum, vbi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsque fascia verò canis, copula tamen religatus, non incongruum est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert: canis verò ipse militis officium, quod præcipuum est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue vbi receptui cani cœptum ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeratúrq; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace vnanimiter in feram conuertuntur? cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando discideant, aduersus tamen communes hostes vnanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ [illegible] seditione furerent, efferatis Imperator annunciari iussit hostem adesse, & ad arma vocantium clamorem tolli, atque ita di- F
scussa seditio est, vniuersis aduersus hostes anim[illegible] intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, seu vt alij, Cocio Dacarum Dux, cùm diss[illegible]um bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neque tamen fortunam tentādam arbitraret[illegible] [illegible]uctune externo bello pax inter ciues conciliaretur: hortantibus [illegible]us occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu popularium suis, & a[illegible]riter deposcen[illegible] [illegible]rimè inter se pugnantibus, mox lupum emisit, quem protinus canes omissa commisit, iisque [illegible] [illegible]atim animo aggressi sunt: eóque exēplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnam inter se ira[illegible], temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoque generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, vt super Ænea Virgil. neque auersos dignetur sternere morte, nec imbecilles pro[illegible] [illegible]enatores, [illegible]rmatus inermes, aut vir fœminas, pueróśue. Comperta est hæc eadem in canibus animi magnitudo: velut in eis, quos Albaniæ rex Alexandro Macedoni dono misit: nā cum ex duobus quos habebat vnum huic dedisset, exploraturus Alexāder animalis vigorem, iussit vrsos, mox apros, & deinde damas emitti: ille verò contemptu immobilis iacebat. Sed enim Alexander segnitie tanti corporis offensus, eum interimi iussit: quod vbi Regi nunciatum, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaque leonem primò, móxque elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius ac[illegible]ratissimè descripsit XL. octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino vsque ad Theodosium, Honorium & inferiores plerósque alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius mediū pelta rubra occupabat: hic verò canis

A canis infernè positus sub ipsa pelta pedib⁹ sursum versis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo [illegible] coloris esset, parma identidem alba, cuius vmbilicus, aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoque circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militiæ ordo fuit sub eodem magistro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, ꝙ Ægyptij sacerdotes obsequium, & ad domini iussa nutúmve regressum significare si vellet, canem conuerso in dorsum capite pingebãt. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuoces, etiamsi sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum denique quotiens erit libitum vltro citróque verteris. Theologi nostri veteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis viuus leone mortuo, ita interpretantur, vt obsequij istiusmodi rationem habuisse videantur: nam per leonem mortuum, ait Eucherius, cacodæmonem intelligunt, de cuius salute nihil vlterius sperandum est: non enim potest ad pœnitẽtiam redire: per canem autem viuum, aberrantem quidem, & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquã præuaricator fuerit & ceruicosus,
B ad obsequium tamẽ & meliora reduci potest. Et vt ad canis morigerũ admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimæq; docilitatis exẽplum in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editum. Mimus eò quidã canẽ introduxit omnibus ferè saltationibus eruditum, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detracto pharmacum propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare visus, demum quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permitteréq; vt quoquouersum traheretur, huc & illuc abiiceretur, vti fabulæ commentum exigebat. Opportunè autem cùm res posceret sensim mouisse se tanquam è profundo aliquo somno concitatũ, prosiliisse demum, & signa quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atque alia pleraque magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil vnquam ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc, canis commune cum suibus, de quibus compertum ait Plinius, furto abactos, agnita voce suarij, merso nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacẽ simul scurram, per canis hieroglyphicũ ostendant, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta Canis nomen vulgò sortitus esset: Quia, inquit, dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, vt apud Hebræos legi, eum qui per nocturnam quietem imaginatus sit canem videre, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander *Diogenis scomma in Alexandrum.*
C idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossium plenam dono misit. Accepit eam Cynibus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium.

FAMES.

CAninam quandam famem memorant, quam Græci βυλιμίαν appellauere, nos Esuritionem dicere possumus: vtcunque Dauides hanc eruditissimè tetigit Psalmo LVIII. vbi canit: Conuertentur ad vesperam, & fame conficientur vt canes, ciuitates hàc illàc peruagantes, cũ futuram Iudæorum mendicitatem præsagiret: nam & ipsum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vsurpatum inuenias.

DESPICATVS.

IN Sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta & contẽptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorum tantùm esse putet, de Mephiboseta Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficiis affectus esset, & continuò mensæ Regiæ sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, vt respiceres super canem mortuum, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solum habuisset, clamydis regiæ horam præcidisse contẽtus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël: quem persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

QVòd si fugam notare voluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus, Hieroglyphici causam nemo eorum quos in hoc argumẽto sequimur, explicauit. Figmentum ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum despondeat, vel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subiicere eum inter crura caudam, obiiciamus. Quotiẽs enim canes fugam arripiunt, præ metu abacti,

caudam inter crura ſubiiciunt. Quod cùm inſigniter etiam in lupo obſeruatum ſit, Maro elegantiſsimè rem ipſam deſcripſit, vt ſuo loco dictum eſt. D

CLADIS PRÆSAGIVM.

IN Aruſpicina memori[illegible] a, huiuſmodi geſtum caudæ vtero ſubiectæ, in victimis quæ adolerentur futuræ cladis præſagium dediſſe, obtorta verò ſi foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymum legere eſt.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

C. Poſthumi numus.

ALiter autem curſu perciti, ſeu prædam inſequantur, ſeu temerè laſciuiant, ſurrectam, aut exporrectam caudam habere ſolent, cuiuſmodi effigies eſt in numo C. Poſthumi, in quo cernere eſt currentem canem, cauda ita vti dicebamus, ſurſum verſus incuruata: quod quidem in hoſtiis crematis obſeruatum ex aruſpicum diſciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canem, celeritatem ſignificare coniicimus ex iaculo, quod eſt infernè ſitum: vnde rem properanter confectam, victoriámue citò partam, ſi ſequamur Aruſpices, id indicabit.

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiam qui ſatis impuros amatores exprimant per ſimulachrum canis, non ea tantùm de cauſa, quòd κύων, vt Euſtathius interpretatur, παρὰ τὸς κύω, quod amare eſt, deducatur, ſed quòd lepores auidiori quodam affectu conſectetur: quorum ſignificatum inter nequitias improbiores repoſuimus. Neque quidem Ouidius ſignatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuiſſet, quàm luculentiſſima ea, quam ponit comparatione, his verſibus decantata:

Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem; E
Alter inhæſuro ſimilis iamiamque tenere
Sperat, & extenſo ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur tangentiaq́ ora relinquit.
Sic deus & virgo eſt, hic ſpe celer, illa timore:
Qui tamen inſequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor eſt, requiémque negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo ſplenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuerſum ad lienem attinent, Aegyptij ſacerdotes per canis hieroglyphicum ſignificabant. Gracillimum enim ac tenuiſſimum lienem canis habet: quòd ſi vel mors, vel rabies eum inuaſerit, à ſplene eſt: quin etiam illi ipſi qui correptũ rabie canẽ medicare voluerint, morbũ contrahũt, ac ſplenetica plurimum ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborãtem diſſecuerit, ea afflatus exhalatione, contagionis vim efficaciſſimam experitur. Vrina quoque rabioſi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam pernicioſa vis eſt, vt ſi quis in id ſuum conieſſerit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagioſum adeò virus ineſt, vt omnia rabiãt, quæ momorderit: excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiuſmodi cõtagione lues, mania eſt, vt eruditiſſimi hac ætate viri diſputant: nam & Feſto rabies propriè morbus caninus eſt. Quod verò ſcribit Ariſtoteles, canes ipſos interire morbo hoc, & quæ morſa ſunt πλὴν ἀνθρώπε, nonnulli clari quidem viri πρὶν legunt, vt celerius, quàm homo intereant, exponant. F Sedenim vt ea miſſa faciam, quæ hominibus à rabioſo cane morſis acciđiſſe longo pòſt tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuiſſe cognitam diſcretámue ab aliis morbis Ariſtotelis tempeſtate, neque inde vſque ad Aſclepiadem cuipiam innotuiſſe. Cæterùm hæc ipſi viderint clariſſimi viri, qui rem enucleandam ſuſcepere. Illud ego ſuper hoc addam, vniuſcuiuſque canis morſum tam pernicioſum eſſe, vt ferãt, eum qui ſemel fuerit à cane læſus, peſtilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu ſuo vitiare, eiúſque introitu alterius vulnera aggrauari.

OLFACTVS.

SEd vt ad Canis ſignificata redeamus, olfactũ Ægyptij ſacerdotes per id animal inter alia ſignificabant: nempè eum qui, quod prius latuiſſet, indagine ſua deprehendere, ex huiuſmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim conſtat olfactum eſſe cani præcipuum, de cuius ſagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à ſagire, quod acutè ſentire eſt, deductum aſſerit) plurima paſſim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutiſſimè abfuerit agnoſcunt olfactu ſolo: & ignotum quoque ſi repentè veniat. Scrutantur in venatu veſtigia atque perſequuntur, cunctantem ad feram inquiſitorem loro retrahentes, etiam ſi aquam ea tranſilierit, & abditiſſimo quouis loco ſeſe occultauerit. Illud ſanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius nummum alicui eorum oſtenderis, abducique mox è conſpectu canem iuſſeris, ac ſub aliquo tapete vel ſtragulo numum eum abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iuſſus, olfactu ſolo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebráſque vbi numus erat abſconditus, & latratu & exultatione ſignificet.

RISVS.

A

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pẽdêre videtur, factum est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu cõsiderarẽt, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum iis, quæ splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicam præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciorésque & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritásque animam exhilaret. Sedenim hoc vtcunque habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurantur: canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt, aut supra modum adsunt animali cuipiam, Aegyptij significationes suas comminiscebãtur. Accidere verò facile potest, vt alicuius hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocitatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eadémque fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

B VErùm habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunum risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatum reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorem, à cane nutritum suorũ omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui genito mane catulo res diuina hostiarum vice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeóque numinibus placandis idoneos, fuisséque olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionẽ inuenias Saturione.

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti,

C *Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal*
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argyuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatẽm sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisque locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, vel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vtpote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimam offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Gatulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vti ait Atteius Capio, cum pro frugibus contra vredines atque sæuitiam Caniculæ sideris faciebant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto:

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicum. Non ignoramus autem Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore.

IMPVDENTIA. D

NAm id quoque canis eſt ſignificatum, eaq́; de cauſa apud Homerum Helena ſe canem accuſat, quòd abominanda tot malorum cauſa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta δάερ ἐμοῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundẽ Agamemnon quoque accuſatus ab Achille κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχειν. Nã vt apud Pollucem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens eſt, cui ſi etiam importunitatem adieceris, Homeri eiuſdem κυνόμυιαν feceris pro impudentiſsimo, muſcę ſcilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius ſylueſtris muſcæ genus agnoſcit, quod inter cætera muſcarum genera eſt impudentiſſimum, de qua Pſal. LXXVII. quanquam ſuper hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expreſſit, vbi Aemen codicillos reddere pernegantem Canem cenſet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem oſtenſuri, duobus zodiaci locis canino capite hominẽ ſtatuunt, ſecundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iuſtitia vel pietate audeat vnumquẽque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodo ſpes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hîc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur ſub magiſtro militum per Illyricum: ij enim, vt aſſumptum nomen hieroglyphica pictura teſtarentur, canem luteum in rubra parma præferebãt, in cuius medio orbis erat coloris lutei canis, ſupernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam eſt interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præſidi adſiſtebant, canes vocitãtur, vti Pſal. XXI. E Circundederunt me canes multi: quippe qui ſecundum legem immundi cenſerentur, atque admodum etiam impudentes eſſent conſpuendo ſacroſanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam ſpineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius miniſterij mortales penè omnes. Eóque Theologi trahunt Domini dictum in Euangelio, Non decere ſumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ ſi à canino genere elui poſſent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui nõ ciuitates modò ſibi honori poſitas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum eſſe, amiſſa cane Pertha nomine, Theopompus ait, verùm etiam longè maiora præconia monumentáque ſecundum Ægyptios ritus omnino meruiſſe videantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CÆLIVM CALCAGNINVM DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM, & id genus, reliqua, ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

LIBER SEXTVS.

F

IVcundiſsimum illud hoſpitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpeſſus eram, iacturasq́; omnes, quas in tanta rerum conuerſione feceram, inciperem obliuiſci. Num cùm tu me Romana clade perterrefactũ, neque non Florẽtinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere feſtinantem, iungere iter iuſsiſſes, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præſtantibus, magnam mœrori meo conſolationem adhibuiſti, ſuauiſsimisq́; illorum ſermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuiſti, præcipuè verò eruditiſsimo Manardo illo tuo ſæpius vocato. Ea demum fuit vtriuſque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque veſtris me lucubrationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotiſsima quæque profundiſsimæ eruditionis arcana, apud autores veteres deliteſcentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philoſophiæq́; loca pleraque, abſtruſosq́; ſenſus, & longa annorum ſerie ad hũc vſque diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factum vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Aegyptiaca mea Commentaria datus eſt reditus, veſtræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum veſtrorum fructu fraudare voluiſtis, ſtatim cogitarim amicitiam tam honeſta de cauſa olim vobiſcum initam, aliquo teſtimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci Commentarium (id enim ob varietatem ipſam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, niſi me ſtudiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametſi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, ſaltem vt meæ erga te beneuolentiæ ſignum ſit atque monumentum, opto.

Nam

A NAM Cynocephali, quem Latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Aegyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque. Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, efferatiorque est facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileque apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hîc agimus, lacte & Numidæ & Menismni viuunt armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, nequis Cynocephalum hũc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidêre, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, qua tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

LVNA.

CVmprimis autem Cynocephalus lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore, soli coniuncta trãsit, nobisque videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè B habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinẽ insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua, nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est.

LVNÆ ORTVS.

ADORATIO.

APud eosdem AEgyptios Sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebãt, vt manus in cœlum sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valdè solicitus est super ortu lunæ, qua caua angore afficiatur prorsusque cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, & ipse visus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodam instructus indeptam vtrique lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluêre, quòd stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam C apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrammat.

Multis dum precibus Iouem salutat,
Stans summos resupinus vsque in vngues Aethon.

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece substollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Phidyle,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porca.

Quinetiam Virgil. statum & sublatas in cœlum manus esse adorationis indicium ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesque comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanque,

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signarétque vias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,
Affaturq; Deos, & sanctum sidus adorat.

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indicium est, ac sese Deo applicantis, qui nulla præditus vacillitate, stabilis firmusq; permanens, vt cuncta moueantur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quem bene literatus adolescens Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndum dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione VOT. PVB. quæ suscepta sunt in

gratiam IMP. CAES. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditum autem est, stãtes Ioui sacrificasse, votaq; & preces allegasse. sed cùm Opi rem sacram faciebant, illique supplicabant, votaue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicantes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit, vt hinc colligamus, vota rata firmaque esse debere. Quod verò ad statum pertinet, magister noster Paulus Apostolus toties stãdum admonet, dum dicit: State ergo, neque velitis iterum summittere vos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atque alibi: State conuersi ad dominum. & alibi: Quoniam tunc viuimus, si statis ad Dominum conuersi. Et in Gedeonis militia exautorantur illi, qui ad aquam ducti flexêre genua, & in terram procidêre: qui verò stantes accepta in manum aqua eam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicæ die vsque ad certos dies de quibus dicere nostri non est instituti: nam toto anno plures essent colligendi, idq; importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura. D

AEQVINOCTIA.

Æquinoctium vtrunque Ægyptij sacerdotes ἱερογλυφικῶς scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebãt, causam eam secuti, quòd animal id vtriusq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factum, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus statuant, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporũ cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obseruandarum ratio Clepsydris prius excogitata est, quarum præcipuus vsus in vrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationem qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinque, de quibus in Vulture satis dictum est, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vti dictum est nuper, erat apud Aegyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperent, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantum satis esset immitteretur, néve cauum nimis arctum, neque nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationem sæpius efficiente. Ex iis verò quæ suprà posita sunt datur intelligi, quodnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius in Rhetoricis temporis finitionem quærit. Ait enim is, Trismegistum, quum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idque pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeq; hunc horarũ numerum constitutũ: quanquam sunt qui velint ex cœli dimensione, quæ secundũ musicã rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidẽ duodecim adinuentas. Astronomi enim diem & noctẽ, quotquot alteruter horarũ nostrarũ fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porrò maiores nostri, quantũ per totum diẽ sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuisa, ex partibus horarũ numerũ statuerunt. E

QVIES.

Qvantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyriũ scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores disseruimus, vbi deum in lωto sedentem ab antiquis, idque ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensi paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cùm nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraque verò firma stabilisque in æquilibrio conquiescat. F

LITERAE.

Literas quoque per cynocephali simulachrum intelligebant Aegyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seq; illis ob literarum cognitionem cognatos esse: simulac enim cynocephalus in tẽplum inductus erat, eorũ ritu educãdus colendúsque, sacerdos illi albiolũ, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset q̃ in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum doctum in puluere scriptitasse: murémq; quod pro cõperto Albertus ponit, in conuiuiis candela discumbentibus prætenta, daduchi ministerium præstitisse. Mira hæc fortasse videantur iis, qui sententiam Anaxagoræ probãt, animalia omnia ab homine rationẽ habere dumtaxat actiuam: passiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentem, quámq; mentis interpretẽ dicunt, nunq̃ habere. Sedenim & Pytagoras & Plato asserere vidẽtur rationis

Mus in conuiuio.

A tionis participes animas esse, vel eorum animantium quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametsi ratione non vtantur, tum propter incongruam ineptamque corporum compaginem, tum verò quòd disserendi facultate careant, vt in simiis & id genus aliis humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ aërisque participatum impertit, quæ vt magis minúsue sint humanæ figuræ similia, ita magis minúsue intelligant. Econuersò autem, vt apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorum aliquod refertur: vtpote asinina labia, crassa quippe prominentiáque, tarditatem & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontem, quippe suillam, impuritatem morum, indocilitatémque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingenium nostrum ad brutorum similitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus omne, quorum bona pars mira quadam similitudine faciẽ humanã, pedes autẽ & manus omnino referunt, humano itidẽ sensui & operationi, artibusq; propinquiora sunt, & propemodũ intelligere nobiscum pariter iudicãtur. Non prætereibo hîc, quod ad hanc pertinet similitudinẽ, quod Galenus in aggressionibus Anatomicis, ait se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia nõ affuisset, mirãq; in iis similitudinẽ cũ humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quàm similis brutissima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen beluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

B

VNDE BRVTORVM CVLTVS apud Aegyptios.

ALi verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidémque fratri Osiridi præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, morémque fuisse initiò, vt quæ quisque vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquam Osiris occubuisset, luctum instaurabant. Cæterùm postea delectum habitum & Cynocephalo in primis honorem attributum propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturam humano propemodum generi proximam: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuantur, factum aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorum genere sit plurimùm delectatus, vti nostro etiam tempore vanissimi plerique faciunt. At Romanis etiam id nequitiæ genus in vsu fuit. Quare nebulonẽ Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta & lectica, quódque in assedo haberet Cynocephalum, neque deessent etiam onagri: quare nunquam hominem nequiorem autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in subsolanis Indorum montibus, quæ Cartadulorum dicitur regio, humana propemodum affigie, tamque quadrupedes quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, vt propter velocitatem non nisi senes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculum illud Alexandri Magni militibus, obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insignique magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinem quem infernè sub signis progredi obseruabant, ordines & ipsi seruare videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq;

C errois admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

SEd vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotẽ etiam hieroglyphicè per Cynocephalum Ægyptij significabãt, propterea q aiunt animal id neque pisce, neq; pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimum vtuntur: Indorum ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atque inde panem ex his faciunt, vt Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac demum in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoque pietatis collegia quædam emanauit, quæ perpetuam carnium abstinentiam sibi constituerunt, quod tamẽ apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutum: externi tamen sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiam pane vescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemq; hi demum omnem, vt Commentario suo dictum, religiosè admodum abhorrebant: eáq; potissimũ de causa, tanto cynocephalum cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

CIRCVNCISIO.

CVmq; circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissẽntque canicipites hos circuncisos nasci, rati, non temerè, sed diuinitùs ei animantium generi id obtigisse, maiori eos habuere venerationi, vnã eandémque cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò

DE SIMIA.

D

HÆRES INVISVS.

IAM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, vbi hæreditatem in inuisos collatam significare voluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam penè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractarique gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum verò illud est, & omnium scriptorũ ętatumq; testimonio receptũ, Simiam pro despicatissimo & maximè nequã homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinẽ tragicam esse simiam dicit, q̃ personatus quodammodo verborũ grauitate videretur, cùm alioqui pessimus atque nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio, quàm, vt dici solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simiam inuenias pro nihili homine positum. Quodque historiis Græcis memoriæ mandatum est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de victoria sciscitantes, legatique vas illud in quo inerãt sortes collocauissent, vrnam euertit, sortesque dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentum hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur: De salute Lacedæmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neque verò Plautus ineptè Simiã bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, in Milite, ac Pseudolo: & in Rudẽte, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodque est, vt ipse dicit, Deorum odium atque hominum. E

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantem vitia, turpitudinemque domesticam occultãtem, notare si vellent Ægyptij, Simiam micturientem faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunque lotium fecerit, excrementum illud (quod etiam in fæce reliqua feles faciunt) effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniam impressi codices in dãno sunt, quãtũ ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

F

MIhi quidem longè significantius per Simiam impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusque ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipuéque Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satii cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Maurique & Turcæ omnes simul ac talia perpetrare cõspexerint, magnopere venerantur summáque & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodum piam se facere, si cumulatim in hos stipem cõtulerint. Sed vtcunque illa, Pithecusæ, insulæ, quod ad hanc facit morum prauitatem, notæ sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationem ex Æschylis Sardiani iambis legitur, fratres, omnium ea ætate prodigatissimi impostores à Ioue trasformati sunt, cùm aduersus eum quoque fallaciarum machinas admouissent. De quibus ita Ouid. in Fabulis:

Inarimem, Prochytamq́; legit, viridiq́; locatus
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Dissimiles homini possent similesq́; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo commodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Tersitem ait, illum omnium qui ad Ilium venẽre turpissimum, tantæque impudentiæ monstrum, vt Achillem Agamemnoni

A memnoni exprobrare nihil veritus fuerit, séque heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam commutatum esse, imitaríque adhuc hominum facta, non re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tàm perditæ fuit insolentiæ, vt ne regibus quidem imperatoribúsque ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatémque omnem aduersus leonem ipsum ferarum omnium regem exercet. Sanè Lycophron Tersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Denique sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæque, & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal vexátque agitatq́ nec vllam
Esse moram patitur, musca importuuior, apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,
Lubrica dum fidit saltu, leuibúsque lacertis,
Déque suo quærit sibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

Reliquum hîc erat, vt ex eorumdem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiam vescente significari subiiceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

B Quo sit in prolem suam affectu simia, paulo antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam simiam aptè significari posse contenderent, qui scilicet sine riuali dicta factáve sua vnicè amant & venerantur. Generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim in Pithiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, vt credas mimum partes agitare secundas. Simia verò mimum exscribit, quòd vna omnium maximè atque efficacissimè quæcunque fieri viderit imitatur. De philautia Synesius vir literatissimus, cùm epistolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, vereri se dixit, ne quod simiis accidet, eueniat sibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omnium formosissimos. Atque vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, vt quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorum animos oblectare existimauero, ludibrio sim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquam satis temporis per ætatem etiam longissimam supersit, vt vel Latina vel Græca discere quis possit? quanto satius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti commentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauissimásque C tot ægritudines contraherem, neque tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, non inficior, dicturi sunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus est error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vsquequaque displicuerit, satis me consecutum arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meámque iudicio trium circiter amicorum industriam approbari vsque adeò æstimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutam rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale, méque Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generosum Pindari dictum.

PIERIVS

 D

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS quæ per ceruum ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

LIBER SEPTIMVS.

SIngularis illa mentis integritas, ſummáque eruditio tua, Achilles Bocchi nobiliſsime, noſtræq́ amicitiæ firmitas, perpetuáque conſtantia iubent, vt quantum in me eſt, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me deſituram aſsiduè celebrem: ſiue nos coniunxerit olim ſtudiorum ſimilitudo, ſiue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ eaſdem diſciplinas profiteri contigerit, eorumdémque amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi cauſæ maiores extiterunt, quàm congreſsus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi ſalutiferi, cùm triſtiſsimo illo meo, Italiæq́ totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te ſuperiori æſtate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui ſapientioribus ſermonibus mœrorem, miſerias calamitatéſque meas molliret, alleuarétque magis, quàm amiciſsimæ officioſiſsimæq́ conſolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetuſtatis exempla, perq́ ea quæ ætate noſtra conſpexeramus, de humanarum rerum viciſsitudinibus diſſerentem audire plurimum iuuabat: Accedebat huc tua illa verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & feſtiua ſemper oratio, qua me ita deliniri ſentiebã, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere poſſet vtilius, nihil accommodatius. Tecum itaque totos illos dies eſſe, tecum ambulare, tecum ſedere nunquam deſtiti, donec maximam eius, quæ me tum oppreſſerat, anxietatis partem à ceruicibus meis excuſsiſſe mihi viſus es, ægritudinísque illius feritatem non parum mitigaſſe. Poſteà verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem verſa eſt fortunam, elapſus è cuſtodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos reſtituti, mihiq́ res ſatis bellè ſucceſſere, factum eſt vt me tot iam laborũ difficultatumq́ nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate ſum egere vetitus, liberiúſque mihi otium indultum eſt. Vnde datus eſt ad literarum ſtudia reditus & deſertæ diu Muſæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractaſſe me olim noſti hieroglyphica, diutius in ſitu eſſe minime permitterem. Accinxi me itaque ad poliendum eo tunc conſilio, vt ſi niueus doctorũ amicorũ calculus acceſsiſſet, modo hoc, modo illud Cõmentarium emitterem. Quod vt cõmodius fieri poſſet, eruditiſsimis viris amicis meis libellos ſingulos ſingulis inſcripſi, vt ipſi non magis mea, q̃ ſua cauſa, quod corrigendũ exiſtimaſſent, accuratius emendare quodãmodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd ſermones illi, quos calamitoſo meo illo tempore tecum fuiſſe repetebam, argumentum id præcipuè habuiſſe memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in pleróſque Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorum delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos ſynceriores veridicóſque propemodum faſtidiret, plurimúmque adulatores ſubdolóſque paraſitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui eſſe hieroglyphicum apud Aegyptios, vt ſi hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fiſtula illectum pingerent: vt ſi quæ huiuſmodi tendiculæ pararentur, haberet ſcitus homo quod ſibi proponeret præcipuè fugiendum. E

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura ſignificabant. Quòd verò Ceruo inſitum natura ſit paſtorali fiſtula, vel ſuaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaque hinc affici voluptate, vt immemor ſui nullo prorſus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adeſſe tunc minimè ſuſpicatur, eueſtigiò transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda aliquod ludibrio ſuo cõuiuium exhilaraturus, quemadmodum cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui lenociniis iſtiuſmodi ſeſe offerunt capiendos: vt rectè mihi Antiſthenes philoſophus dixiſſe videatur, longè ſatius eſſe in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in congreſſu illo Bononienſi dicta puto meminiſti, cùm tu, vt ſemper ſoles doctè aliquid declamare, ſubieciſti: Sapientiſsimè quidem Antiſthenes, qui vt iuuentutem ſuam (nam ea potiſſimùm ætas huic obnoxia eſt incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantum oculos effodiunt, quos ne vtiles quidem non poſtremi nominis philoſophi exiſtimauerunt: alij, vt contemplationis impedimentum F

nescio

A nescio quod, sponte effossos, abiecerunt. Adulatores verò mentis, quæ nostri diuina pars est, oculos eruunt, intellectum scilicet atque iudicium, quibus tantùm reliquis præstamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquum. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus suis comprecari, præter vnam mentem atque prudentiam: ita adulatores iis quos assectantur, omnia felicia ominari, præterquam sapere, ac seipsos noscere. Addidisti etiam illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, non esse claudendum hostium adulationi, sed aperiendum, veluti solet amicæ, quæ si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: prodesse enim is hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis esse debeat, admoneretur. Respondi ego: Argutè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardētissima virtus vndecunque munierit, hoc assequi potuerunt: reliquis plerisque omnibus, ob humanæ naturæ imbecillitatem periculum imminet, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici sententia declarauit. Contrà verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem viuunt, non populares aures captant, sed sibi rerum suarum conscij, rationem ipsam, veram viuendi ducem, sibi proposuerunt. Quare cùm veritas semetipsum noscere doceat, impediat adulatio: illa virtutis viam, hæc vitiorum semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre compellat, reiiciatur à nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Demeam assentatorem ligone percussit. Nullum enim animātium genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitium agat: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam denique ipsam radicitùs euertat. Ideoque Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimum: Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodam
B stridore & mellita vocula simplices auiculas aut in viscū implicant, aut in pedicas iniiciunt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne scelus impellit, eoque impulsum & inuolutum, in vitam demùm calamitosam trahit, perque caput & pedes in profundissimam ærumnarum voraginem demergit. Rectè itaque dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipso consumi, diuitias, dū adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriā illud mihi reuocasti, quòd & Phauorinus philosophus Actæonis fabulam à suis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euētum, quorum finis & intentio est totum absumere, si possint, dominum. Quod cùm ita sit, Antisthenes siue Diogenes Cynicus cum ligone suo summo opere commendandi sunt, qui quod in vita perniciosissimum esset animaduertētes, vrbanissimo dicterio alter, castigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam notos, admonere voluerint, ne pessima parasitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ discrimina pessum raperentur, omniumque ignominię, contumeliis atque ludibriis expositi, eorum quibus se suaque omnia crediderant, proditione perderentur. Subsecutus ego sum: At ne Ceruū tantùm musicæ capi lenocinio persuasum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici suauitate, Persica ex historia compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis assuefecissent. Muræmas, quoque & thrissas piscium genera euocari concentu & tintinnabulis, exploratum est vulgò: quamuis muræmas genituræ tantùm tempore, vtpote quæ serpentium sequi sibila feruntur, quibus eas admisceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus est, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosque iactare, saltitare, & nutare vertice quasi modulos teneat aspicitur: sed nulli horum musica est exitio veluti cer-
C uis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum suum desumere voluerunt. Sanè quo minus mirum si ceruum musicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere sonum, sermonemque percipere, neq; alium quēpiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorsus intellexerit. At iam satis super Cerui musica euagati, reliqua nunc eius animalis significata subiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereque ac nulla ratione sese mouentem (vt plerunque furores sunt qui Panici vocantur: quippe cùm nulla vrgente causa quis in fugam se proripiat, negotiúmve, quod præ manibus erat, statim abiiciat, incœptúmque deserat) Ægyptij per ceruum & viperam adpictam intelligebat. Pugna enim huic est cum serpente, cuius etiam cauernas inuestigat, nariúmque spiritu extrahit renitentem, vt luculenter his versibus Lucretius,

Naribus alipedes vt cerui sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Ideo singulare abigendis serpentibus remedium, ceruini cornu suffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipse tamen tam acer anguium hostis, qui tanto eos conatu perquirit, simulac ex improuiso viperam conspexerit, in pedes se repentè proripit, ac fugit, ingenita scilicet naturæ discordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter dissimilem naturam dissimilésque
Texturas inter sese, primásque figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipsas
Insinuant nares infesta atque aspera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre se ceruum quempiam instantem tergo, longéque sequentem, futurum vt qui tale somnium viderit, ea sit formidaturus, ex quibus nulla sit offensio subsecutura, ac perinde frustrà timeat. D

PRAVITAS EDOMITA.

SIquid verò ad vetera significata addere concedatur, cùm vipera sit profligatissimis tota vita sceleribus iaquinatissima alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenumque eius atrocissimum, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimum exibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicus apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico virum intelligemus, qui morum impuritatem corrigat, scelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupedinis atque timoris,
Exponatq́; bonum summum, quò tendimus omnes,
Quale sit, atque viam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quid ve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficum serpentem, qui clàm in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum denique deuorare. E

F V G A C I T A S.

FVgitiuum dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem ceruum describebant. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quam verò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt ποδάρκης, κὴ πόδας ὠκὺς passim ab Homero vocitetur: sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absque canibus & retium insidiis Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφας ἄνευ κυνῶν, δολιῶν θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconum chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est, Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mentionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtæ plerique omnes educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutricatum significat.

I N T E R Q V I E S C E N S. F

QVamuis autem cursum pernicissimũ Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, cõsistensque manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est vt hominem aliquem laboribus suis requiẽ interponentem significare si vellent, currentem quidem ceruum pingerent, sed retrò spectantem, cum in solius tantùm fugacitatis significato caput surrectum statuerent, vt cornua per dorsum demissa residerent. Ideò verò ceruus dum fugit, interquiescere cogitur, quòd tenui imbecilloque est intestino, quod leuiter etiam percussum rumpi possit, cute adue integra permanente. Denique imbecillum adeò animal est ceruus, vt tactus ab aspalatho, ea est spinæ species, emoriatur. Verùm hoc & alia de causa, & alio etiam potest modo pingi, quippe si tres pluresve ceruos natantes feceris capitibus alterius clunibus impositis, atque eorum primum auertentem se quasi ad postremum se locum: quo quidem officio mutuo se adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æstatem, pabuli gratia, idque plurimùm iuxta vrbem Rhegiũ, qui propterea quòd onus capitis super aquas extantis haud facilè sustinent, inter natandum singuli super anteriores lumbos caput imponunt: dux verò cùm defessus est ad vltimum transit locum, atque ita mox alius atque alius labore ita cum quiete communicato incolumes transeunt. Si cui tamen quod superius positum est hieroglyphicum magis placuerit, res in medio posita est.

F O R M I D O.

STuporem præter hæc, formidinemque per ceruum & puniceas pennas prætentas significari, omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium historias conscripsere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnum attonito quodam pauore perculsum ceruo æquiparat puniceæ septo formidine pennæ.

A pęnę. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorũ formidinem excogitatis historiã enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiam hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi socius, stare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationem, quæ sic fieri soleat. Nobiles vbi renunciatum fuerit ceruorum greges vsquam oberrare, alter alterum inuitantes properè conueniunt, afferuntq; secum scorpionem aut arcum singuli, & fasciculum virgarũ, quæ omnes ferrea cuspide præpilatæ sint, quarum caput alterum in summo perforatum est, funiculo perpetuo per virgas singulas ea transmisso. longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locum peruenere vbi ceruos cõgregatos norunt, latè diffusi equites peditesque modum agri, quanto satis est ambitu circumsistũt, stationemque vnusquisque suam per interualla certa suscipiunt. Hic fascem quisque suum explicat, primaque virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum singulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciunt, donec ceruos vndecunque cõclusere. Virgis ita dispositis pennarum punicearum, quas in hunc vsum magno numero fucatas habent, fasciculos licio suspensos ad traductum per virgas funiculum hic & illic alligant, qui aura vel leuissima impulsi varia iactatione mouentur. Stationarij mox in proxima se quisque abdunt virgulta, sagittisque intentis expectant taciti. Liciorum hoc septum ingreditur eques tantùm vnus cum odorisequis canibus, iisque nõ admodum magnis. Hunc venationis magistrum vocãt. Is vbi gregem nactus est, sensim accedit, latratuque catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capessunt: at cùm ad licia pennasque illas pensiles peruenere, subitò pauefacti vlterius progredi non audent, sed illarum motum & fulgorem declinantes ad leuam non procul flectunt, & rutilantes *Venationis antiqua ratio.*

B fasciculos illos prospectantes tanquam muro inclusi circumaguntur: subsequitur magister, nomine quenque vocans ex stationariis, prout vnicuique fit proximus, atque huic primum vel secundum, illi tertium aut quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sagittario dedecori & ignominiæ, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quàm nuncupatũ appetierit. Magister ita agmen tandiu circumagit quasi per pomœria progressus, donec ita præda omnis per omnium vices concidat exanimata. Hæ sunt itaque pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupidíve facti cerui, abalienato prorsus animo consternantur. Has enim non aliter pauẽt, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorum sonitum: vrsi leonésve mappã, amiculúmve in caput iniectũ: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dat hoc nonnulli animalis stoliditati, ingenitóque cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eò omnia formidine magis laborare tradunt, quò frigidiora sunt: idque quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò esse frigidos, lachrima dulcis argumento est, quæ salsuginosa est apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, proque viribus iniuriam vlcisci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philosophi eáq; de causa mihi sępius citandi, luculẽta super hoc carmina recitemus?

At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et helidas citius per viscera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum. Aeque idem superius dixerat:
Est & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

C Huius rei doctrinam secutus Horatius ait:

Quem tu ceruus vti vallis in altera
Visurus parte lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἔλαφον ἄνδρα omnino dixerunt pro maximè formidoloso. Et Claonymum taxat Aristophanes timidissimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sedenim quod de animalis frigiditate philosophi differunt, longè aliter apud Euthymiũ inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.

VEhementissimi enim desiderij signum esse ceruũ ad aquę fontem adspectantem, Diuinæ indicãt literæ, dum ita canũt. Quemadmodum sitibũda cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim suapte natura ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptilium carnibus mirificè releuetur, ideóq; eas auidius appetit quibus absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis cõcitato, studiosissimè gelida fontiũ fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, sumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus delitescit intellectus, pauorem

è mortalium vita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus eſt. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehẽdatur, vtpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint vel educati, vel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quod omnino timidorũ eſt, Cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerũ ignauiã obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos vnius tãtùm literæ mutatione Ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sed enim vt eo vocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, verùm etiam hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemque inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe ſerua natus eſſet: mos verò erat, vt Deæ ara ex cornib. fieret, cæſorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipſumque Dianæ ſimulachrum vt in pleriſque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab vtriuſque igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili propémodum in regem ioco, ſerui fugitiui Cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtant vſque adeò grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam põderum geſtatio ſit ſeruorum propria. D

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus actis ſignificatum eſſe, oſtendit illud: quod ὦτιν ἑσῶσι prouerbiũ fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contra verò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt, quia tunc cerui acutiſſimè audiũt, cùm ſurrectas aures protendêre: cùm verò eas demiſêre, vix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illiſi ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexam, quam tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celſo loco ſitam, pulſuique obuiam, accidit vt negato per huiuſmodi aurium depreſſionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quędam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil ad rem noſtram attinẽt: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris, quæ cùm ſurrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles ceruos ait, cùm aures demiſerint, facilè capi, quòd inſidias non ſenſerint: cùm verò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri. E

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm vrgente iam venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, ſed mutat, breuique interpoſito tempore aliam atq; aliã ſuperegreditur. Aiunt verò ceruorum coitum non eſſe ſtatarium vt reliquorum animalium, ſed ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo ſecius peragentem dorſo vectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, ceruũ in ſcrobe deliteſcentem oſtentabant. Is enim cùm fœminam implerit, ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolẽtiam ſolitarius ſcrobes fodit: fœtent enim vt hirci: facies quoque eorum nigreſcit aſpergine, vt hircorum. Degunt igitur hac deſtinatione quouſque imber accidat, ablutique inde paſcua repetunt. F

DE REPVLSA pudor.

ALia itidem de cauſa latitare ceruum cùm obſeruaſſent antiqui, hominem qui vel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus, vel partam dignitatem amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfuſum pudore, vt in frequentiora loca prodire non audeat, oſtendere ſi vellẽt, ceruum marem ſine cornibus inter virgulta fruticéſve abditũ pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tantum habent, quibus amiſſis tandiu præ pudore latẽt, quoad altera renaſci cœperint. Alii dicunt, non præ pudore fieri hoc à ceruo, ſed natura duce, quòd ſe latebrarum præſidio tutari velit, qui ſe armis priuatum cernat: veluti ſepia atramento fuſo ſuæ conſulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò plerique hiſtoriæ animalium ſcriptores fœminas è ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympiis ponit Pindarus, ode quę Theroni ſcribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θύλειαν ἄξοντ' ἄν ποτε ταϋγέτα ἀντιθεῖσ' ἀρθωσία ἔγραψεν ἱράμ: quo loco interp̃s introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed à Zenodoto correctum, ob vulgatam hiſtoriam quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἄγαν ὡς οἷά τε νεβρὸμ νεοθηλέα γαλαθηνὸμ ὅστ' ἐν ὕλαις κεροέσσης

A ῥοέασης ὑπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπλήσθη: pro locutione κεροέασης, quod cornigeræ ſignificat, Zenodotus is emunctæ naris cenſor ἐροέασης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuétas tamen aliquando, nec incongruum eſſe, aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obſeruauit Amytianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur.

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quæ paſſim referre, vtut depoſcere locus videbatur, haudquaquã puduit: cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum bellicũ fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardensque adſit animus, per ceruum magnis inſurgentem cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiũt ceruo, animali admodum degeneri, cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi prædíti non eſſent, fruſtra vllum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparere. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia à Dis hoſtibus optanda, præter vnam fortitudinem: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſſidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & viribus pollerent. Nam niſi ad opes & potentiam præſens acerque animus adiiciatur, facilè vel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Athenienſium ducis dictum, quod & Philippus vſurpare ſolitus: formidabiliorem eſſe ceruorum exercitum Leone duce quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum vigori, quo Dux ipſe polleret, tribuebat: ídque multis ſtratagematum exemplis apud rerum ſcriptores paſſim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἄν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τὴν τῆς πόλεως δύναμιν,
B εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſim. Non omittendum hîc, quòd Tertulianus noſſe, ait, ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſſimus, ad ineptias tollendas feruentiſſimus, neque animos puſillos, neque ignauiam quorũdam ferre poterat.

ACTÆON.

FRiuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mẽtionẽ fecimus, qui conuerſus ideo dicatur in ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ venando ſubierat demum conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruum transformari ſit viſus, cumque canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idque à canibus laceratum eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, non fabulæ cuiuſquã figmentũ, inuento huic dederit argumentum. Actæonẽ enim & Cippum cornutos editos, Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyrium legas, apud Corinthios, Bacchiadarum facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpendo admiſſum, Bœtio illi aſſimilatum, in quo Actæon à veris et canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianam per iuga montium errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: ſunt qui vetuſtam philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quę ceruum aſſequuntur hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorum ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

C Dianã autẽ capreis & ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, leonibus autẽ minimè: nẽpè quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei ſanè Dianam ἐλαφιαίαν vocant, vt apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen paſſim Dianæ ſimulachro ceruum vtplurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In aliis quoque eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſiæ ſimulachrum geminis duum ceruorum inter ſe auerſorũ clunibus inſidere conſpicias, atque aliter in aliis. Et cerua eſt in multis Gallieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſſimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudendas curauit, quorum vis magna paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neque tamẽ Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in taurum ait, Phædimus in vrſam, atque ita omnia variant in Græcorum fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani numus.

Gallieni numi.

VIVACITAS.

VIuacitatem ex picto ceruo ſignificari, quòd Ægyptiorum commentum eſt, magis exploratum arbitror, quàm vlla ſit opus commentatione perquirere. Datũ enim illi eſt à natura, vt quãdiutiſſimè viuat. Verùm cùm id ſacerdotes oſtendere volebãt, cornua maximè ramoſa faciebant, ſiquidem vnoquoq; anno ramus horũ cornibus adiicitur, ſed vt nonnulli obſeruarunt, non vltra ſex an-

nos, ab eo tempore ſimilia reuiuiſcere, neque ætatem inde diſcerni poſſe, ſed ex dentibus, quos tunc cùm grandæuus eſt, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimẽto cõpertum eſt, cornua ſeneſcentiũ aſperiora quotãnis fieri enormioraq́;, pluribusq́; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in ſenium vergant. Animaduertendũ autẽ in manu ſcriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνια σημαίνει ſcriptum, non πολυχρόνιον, vt in impreſſis habetur, quod Multa tempora interpretandũ eſſet. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracuſanorum tyrannum ferunt ceruum venando interfeciſſe, circa cuius collum torquis erat aheneus, ſuperinducta iam pelle tectus, in quo huiuſmodi legebatur inſcriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quem Princeps ipſe magna veneratione ſuſceptum Dianæ ſtatim conſecrauit, diutiſſimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ tẽplo, cuius meminit Ariſtoteles, torquis ille conſpicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidêre, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtcunque habeat, receptiſſimum eſt eos eſſe viuaciſsimos, & viuacitatis elogio paſſim à Latinis Græciſque ſcriptoribus appellatos. D

VIR VNDECVNQVE perfectus.

SEd iam tempus eſt vt ruminationis ſignificatum exequamur, ſi prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de cerui ruminatione loquitur, quem ſylueſtrium tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur, quaſi cicuratio ſit ruminationis cauſa. Sedenim, vti reor, vel aliquid deeſt, vel, quòd adduci non poſſum, Ariſtotelem non expreſſit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifeſtum eſt. Huius verò rei ſignificatum eſt Diuinis literis interpretãdum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non eſſe dicimus: quod quidem eo velamento ſubinnuit, eum qui ſacris ſit initiaturus, pietatis meditatione, neque non doctrina iudicioque præſtare oportere. Bifida ſiquidem vngula diſcernendi doctrinam, & ſingulorum indicat examinationem, quam per ipſas rerum diſtinctiones aſſequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra diſcernere poſſimus: ruminatio verò, vt ſæpe dictum, pietatem & diuinarum rerum meditationem oſtendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiciendus. Alterius ſiquidem altera poſcit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen ſignificato in Porco latius ex Philone. Eoque forſitan ſpectat dictum illud ex XXIX. Pſalmo, vt apud Græcos eſt, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, vel vt alij, Præparat. Significat verò καταρτίζειν, inſtruere aliquem ad negotium, quòd exequendum ſuſceperit. Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc eſt, viros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum ſapientiæ ducat, qui ſerpentes ſint aſſiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum autoribus geſturi, diaboliqúe tentamenta conatusque eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo: Quemadmodum anhelat ceruus ad fontes aquarũ, ita ſitibundus fit animus meus ad te Deus: ſitiuit, inquã, animus meus Deũ eũ qui fortis eſt, qui viuit. His verò ceruis montes excelſi peruij, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæq́; doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò ſimulac mortalium inſidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò cõfugiant, & ſine perturbatione ſoſpitẽtur. Vbi verò in Diuinis ipſis litteris, in Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum, hieroglyphicè quidẽ, ait Eucherius, ita interpretatur, vt ceruũ amicitiæ accipiendum putent Chriſtum totius dilectionis & charitatis magiſtrũ: nam & alibi, & præcipuè in Cãtico, Chriſtus ex cerui imagine deſcribitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut innulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinum, ac perinde Sanctum Spiritum, qui ſit omniũ gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vſurpant, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergò per Solomonis præceptionẽ, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus ſancti ſolatia requiramus. Sed antequã cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obſeruandum, è ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nuncupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuum ſimilitudinem, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani viſci more creſcat, & vario flexu modò in ſpiram, modò inſtar acanthi, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignum omnino eſt, atque admodum ſolidum, ſed forma lata ſtriiſque multiplicibus loricata.

Margin: E — F — *Columbinus pullus.*

A FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus eſt à cornibus, quæ propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi hircinis admodum ſimilia ſunt, ramoſa tamen, ſed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra vidit ætas, anteriore parte equum, poſteriore ceruum, ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incommodo, vtpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem conquaſſaret? Miſit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Franciſco Galliarum Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII. ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS.

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

QVoniam verò Ceruus ad Lunæ ſimilitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & ſideri cornua & decidere & ſuccreſcere videntur) hieroglyphicum nõnulli ponunt cerui cornua, ſi quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactũ aſſiduo fortunæ rotatu varioq; euentu, ſignificare voluerint. Solis enim animaliũ cornua recidiuaque an-
B nis omnibus Ariſtoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eósq; vt ſuprà dictũ, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia acceſſu petere, donec alia renaſcantur: quamuis caſtratis aiunt, neque decidere, neque ſi prius deciderint, renaſci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia eſſe commonſtrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud naſcitur hieroglyphicum, vt ſacroſancta dignitas ex vnoquoque cornu ſignificetur, quod antiquiſſima omnis veterum indicat diſciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentię ſignum tam apud Gentiles, quàm apud Chriſtianæ pietatis cultores, quique eos præceſſerunt Hebræos habita ſunt cornua. In Diuinis ſiquidem libris cornu paſſim pro Regia dignitate poſitum reperimus, complexaque ſimilitudine quadam inter ſe, cornu, radium, & coronam. Inde Moſes cornibus inſignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibuſdam igneis promicare videbatur, adeò vt Iſraeliticus populus cùm ſplendorem eum ferre non poſſet, oculis ad obtũtum cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret ſtudioſiſſimè contenderunt. Eadem porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronam denotat. Vnde ſæpius apud Latinos in Diuinis litteris cornu pro Corona poſitum legimus: paſsímque ex inſtituto veteri coronæ regiæ radiorum referũt ſimilitudinem: vt non temerè olim inſtitutum ſit eas Apollineo capite XII. precioſis lapillis confici, qui ſplendore ſuo promicantes caput vniuerſum radiis illuſtrarent. Totidem autem radiis coronas regias conſtare, tum ex numis veterum, monumentiſque aliis vel ære fuſis vel marmore inciſis, tum
C ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus, ſic ait,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt
Solis aui ſpecimen.

Significarũt & in portentis cornua dignitatem, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primum in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portẽdiſſe, perſuaſum eſt. Quæ quidem ille iam grandis cum Tribunus effectus eſſet, in templo Apollinis Cumani ſuſpendit, ſortéſque illis has eduxit:

Hic rem Ramanam magno trepidante tumultu
Siſtet, equis ſternet Pœnos, Gallúmque rebellem.

Sed hæc verboſius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed noſti cerui cornua eſſe inſigniter ramoſa, quæque τῦ πασσάλυ τρόπον pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorum ſcilicet ramos hoſpites domeſticíque omnes, annulos, ſudaria, pileos, & id genus multa ſoleant appendere, cùm ſe vel cœnaturi, vel accubaturi, volunt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperiſti. Quæ quidem ſi tuæ non reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur, vnde aliquod in eo ſanctiſſimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVAE PER FORmicam & Scarabeum & Echinum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER OCTAVVS.

QVod maximè omnium animalium duo te, Pormica scilicet & Scarabeus (quorũ vitæ alterum negociosæ eius alterum quæ in naturæ Deorumq́; contemplatione versetur, hieroglyphica sunt) in admirationem traxerint, minimè mirum est, eruditissime Romule, cũ & veteres Philosophos omnes in certamen commiserint, vtrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum esset ingenium altercantes: & an ea vera sint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modò sensum, verùm etiam mentem, rationemq́; atque memoriam esse. Pythagorici enim, vt optimè nosti, animam omnem quæ sensibus & memoria sit prædita, rationis identidem atq́; etiam orationis esse participem asseuerant, neque interioris tantum, verum etiã exterioris, qua vniuscuiusque generis animalia, quantum necesse habeãt inter se mutuò loquantur. Minimè verò mirũ esse, eorum quæ Bruta vocamus, verba non discerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiã multorũ verba minimè discernamus, qui vtrum loquantur an vociferentur, distinctè E *satis non sanè possumus intelligere. Quanquam proditum est, fuisse etiam apud antiquos, qui sermonem animalium omniũ intelligerent, inter quos Melampum & Tiresiã præcipuè memorent, & multorum scriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audisse & intellexisse hirundinem aliis nunciare, asinũ prope vrbẽ onustum tritico cecidisse, triticumq́; humi diffusum. Philostratus vbi historiam istiusmodi narrat, passerem fuisse scribit, quem ita loquentẽ Apollonius intellexit. Vtcunq́; verò, calluisse eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes consensu tradunt. Sedenim parum hoc mihi videtur quod, vt alia missa faciamus formicæ Scarebeiue inter se loquantur, cùm alia in his spectemus, quæ prudentiam, quæ pietatem, quæ legum obseruantiam, quæ agendarum intelligendarumq́; rerum, quæ vel Philosophis interdum negocium facessere consuerint, notitiam præ se ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipsa quotacunq́; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui super his ad Romulum Amasæum eruditissimum eloquentissimumq́; virum disseram. Sedenim dabis hoc amicitiæ nostræ, vt etiam liceat ineptire deniq́; iis sermonẽ facere, quæ tu decies in anno longè disertius & eruditius è suggestu publico docere soleas. Nostram verò hanc diligentiam non est vt obscuram quispiam existimet, quòd in tam tenui moremur insecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula delitescant: quæ Aegyptij sacerdotes diligenter cõtemplati essent hæc per Formicam suis hieroglyphicis adscriptam significari voluerunt.*

INVESTIGATIO.

DIligentissimam in primis inuestigationem, solertiamque in iis comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoq; deprehendit, quæ quisquam accuratissimè occultauerit, pari cum Sole diligen- F tia, qui quotidie omnia terrarum opera visitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam demonstrabant: quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuarias facit, semina interim ne nascantur morsu secat, abrosaque cõdit, ne rursus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiam si ea imbre madefacta senserit, profert atque exiccat, idque eo tantùm tempore, cùm tranquillum atque serenũ cœlum præsenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrẽ effluxisse cõspexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligẽtiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cõmemorare velimus, ea insignes præsagitura, vti Democritum fuisse, memorant: quem tradunt iussisse fratri, cœlo admodum sereno, vt quam rapidissimè posset messem omnem sub tecta inferret: atque effusissimum paulò pòst diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestiũ cognitionem Formicæ abscribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquã eo die de latebris exeat. Sed vt ad asseruãdæ frugis prouidẽtiã reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltẽ cũ formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorũ tyrãnus loca quædã in Sicilia munitissima, tã paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cũ oppidanis fœdere, frumẽta quę residuò habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, vt cameræ tectorũ, in quibus ea condebantur, rescissæ pluuiã reciperent, frumentaq́; ita cõputrescerẽt, illos fiducia additi cõ-
Sapient. 6. meatus ꝓprio tritico abusos, primo ęstatis initio aggressus, in inopia cõpulit ad deditionẽ. Quod vt
Prouerb. 6. exẽplo nobis sit, sacræ etiã litteræ adhortãtur, q̃ pigros desidesq́; admonet, vt ad Formicã se cõferãt,

atque

A atque illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiorem sapientibus asseuerat, propterea quòd sibi præparat in messe cibum. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, industriam hanc, vel quasi prouidentiæ similitudinem Formicis dedit, vt aliis ratione vtentibus perspicuum esset exemplar, vt formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoque aggrederentur, vsui necessaria compararent, & parta discerent asseruare.

LABOR INDEFESSVS.

AD hæc laboris perseuerantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdiu solùm, verùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligētia eandem semper itat viam, neque vnquam aberrat à loco, in quo quicquā reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ pōdere gestare non possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliæ fessis succedunt, opemque afferunt: vt meritò sit exēplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cùm illi, vt in fabulis est, respondit, Æstate quæ cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus in Theophrasto, vbi disserit Euzitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animaliū sectari, cuius vitam, dum in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitum assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem in Phædone tradit, eorum animas, qui popularem ciuilémque virtutem absque philosophia, consuetudine exercitatione que freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorē Pindaricus interpres citat,
B Aeginetas, ait, olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomē illis Myrmidonum accesserit. Sed enim de Myrmidonibus priscorū fabula est, ne Græci vnquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

REctè autem & pietatem, quæque mutuò mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes, formicæ alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi cōsternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis præmia, quibus cadauer redimant, conuectare: alias verò tentare, si quæ dissectæ fuerint: vt partes committant, & cohærere faciant impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demùm redire queant. Quòd si quis, vt Aeliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei cōtemplatio admiratione errorem emendare potest. Quantum verò pertinet ad victus conuectationem, Petrarcha noster maluisset hæc de ape potiùs, quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nam & in fabulis est, formicæ quæ nūc sunt, homines aliquādo fuisse agrestes, eodē fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dānantur: furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinum tamē cōuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerūt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. XXI. Si fractū, si cicatricem habēs: vbi Septuaginta pro Si fractum, Si formiculosum reposuere: per quē loquendi modū hieroglyphicum scilicet, inter-
C pretes eum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat, quicquam nisi vt cibo potuq; saturetur: quandoquidem hæc est formicarum vita, vt quæ ventri apta sint & commoda, vndecunque contrahant congregéntque, vt notat Hesychius: illúdque Solomonis de quo superius, Vade ad formicam ô piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempè quia pigrum ignauúmque ad negotia prouocabat, non vt qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, facere, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiámque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in cēsu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum vtrūque animal, sed facie, magnitudine, reliquóque ingenio magnopere inter se dissident, vt nullis comparationis terminis circunscribi valeant. Apud Aegyptios fateor hieroglyphicum hoc nō haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA.

ILlud exploratum satis: opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarū hæ quidem victui necessaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & preciosam supellectilem accumulant: vt non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi assuerant, apud quos illæ rem congerant: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congessere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, vt euenit.

D

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicę infestæ multitudinis signum apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòst concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quæ serpentem ab eo in delitiis habitum adhuc viuentem corrosere: nã aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui inauspicatas esse putent ob colorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN vniuersum autem coniectores ideò formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filiæ sint, & in subterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT solis literarum professoribus lætum est ex Onirocritarum disciplina formicas in aures obãbulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audiendum cumulato numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatissimi sapientissimique morum scriptores quidam κονοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expressere. Inanem nostri gloriam dicunt, qua nos ipsos supra modum & meritũ æstimamus, taciteque nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi recessibus, cogitationisque delitiis pascitur & educatur. Formica vero in cauernis sese libenter continet, nec nisi necessitatis causa prodit in propatulum, cùm scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel congestas opes curat: de quarum solicitudine superius satis dictum. Habet verò hoc formica cũ Cenodoxia simillimũ, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quidquid præclarè egerimus, & quascunq; adoreas acquisiuerimus, labefactare furtim aggreditur, illa in opes iam paratas, hæc in virtutes & partam iam existimationem populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati sumus, surrepit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comœdiarum fabulis est, imitamur. Prudẽter aliquid cauimus, id quicquid est Cenodoxia vitiat, & gloriãdo murat in imprudentiam. Beneficio aliquẽ affecimus, destruit illud gloriatio, efficitque vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affectũ putet, operãq; ita & oleum perdamus. Plurimum tẽporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in cõtinentia, in animi corporisque moderatione, sine vlla mentis auersione cõsumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructũ omnem, quẽ per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingeniosè, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorum venditione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat, quæ alioquin futura erant illustria, proq; ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaque est opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria spontè nascatur: sed cùm eam visi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quam efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollaris etiam aucta vltrò percita subsequitur. Siquidẽ virtus ipsa sibi precium est, nihil indiga laudis, diceret Claudianus, ea tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

E

F

DEPOPVLATIO.

SEd vt ad Ægytios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanum, solitudinẽ eius intelligentes. Ea siquidem herba loco apposita quà formicæ meant, modico vel salis, vel sulfuris puluisculo simul insperso, efficit vt iter deserant, suisque relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura præceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circunspargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis velit, experimento compertum est, facilius summoueri posse, si captas aliquot cõbusseris, & cinerẽ in cauũ inieceris: in agro verò si cãdefactum ferrum in cespitem vbi nidificant impegeris. Est verò origanum herba vulgò etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam vtpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademque variis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari Cunilam bubulam esse, quæ Origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, cõtra serpentes priuatim, quæ Cunila bubula appellatur: apud Aristotelẽ, ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitũ) origanũ plagæ imponũt. Theodorus Gaza vir accurissimus, vbicũq; sit Origanũ interpretãdũ, Cunilã reddit. quorum fuerunt testimonia adducenda, quia nonnulli

A cunilam bubulam eandem & origanum esse, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamque sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses speciem quandam origani, caule, foliis, & floribus grandioribus vulgò apud nos prouenientem, Pulegium asininum vocant, vnde putarim Onitis vocabulum, vtpote quod ἀπὸ τ͂ ὄνȣ, qui asinus est, commodissimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea verò herba nimirum Cunila est. Ne verò cuipiã mirum adeò videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandã memorat Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtui superiacere soleat, eoque pacto pullos ab luporum incursu deprædationeque tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo locum vbi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animalium scribit, Noctuas à Ciconiis suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo torporem illabentes: ciconiasque ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum est. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramẽ illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si quando colubrum comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non ociosè quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hęc talia neque didicerint ab aliis, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ
B suis sint ægritudinibus vtilia: quæ nos aliis disputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

INCOLVMITAS.

FElicitεr mihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, vrsam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: vrsam enim ferunt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipue tempore facit cùm primùm è specu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medi ponunt) cuius acerbitas intestinum inedia concretum laxat: quod si nullã attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRÆ.

DE latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

AC de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque visus quòd curiosa nimium interpretatione Solis operum similitudinem vermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegerit, ad excusandos
C gentis suæ ritus quæ pilularem scarabeum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quem reliqui etiã in fabulis tãta veneratione prosecuti sunt, vt scribere non dubitarint, quemadmodum scarabeus inexorabilem se vel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cum aquila rediret in gratiam, coactumque Iouem ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterũ si quæ de scarabeo traduntur vera sunt: vera autem vt credamus esse, non ipsius Appionis tãtũ autoritas, verùm & Aristotelis & Plutarchi, & aliorum scriptorũ excellentium consensus efficit: imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri, possumus oculata fide perspicere, nõ verum asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest vt vel Appion, vel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videantur, vt merita potius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciem, motusque ipsos per scarabeum significare tradiderint, nõ satis video, si pilulas illas, in quibus seminium ex sese primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri compertum est. Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaborandam, quod primo statim Pacis suæ versu mordet Aristophanes, αἶρ' αἶρε μάζαν ὡς τάχιςα κανθάρῳ. Quo loco mazam Poëta pro Excremẽto posuit, vtcunque primùm ex ea pilulas conficit, vt iam mundi ipsius formam initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortum spectat, quasi de industria id det operam, vt cœli ipsius exemplar intuendo,

imaginem

imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter rudendum à Subsolano in Africum fertur, quasi astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad Subsolanum est? Neque me præterit, esse qui non bouillum, sed asininum excrementum adhoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale semen fimo superfundi comminiscent, vnde materies ipsa concipiat. Addunt etiam, vt historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd Canthon asinus sit, vnde Cantharus insectum id denominetur. Sed hæc varietas ad nos nihil, cum de pila sermo sit, quam ex fimo scarabeus informet, atque mox in aquas volutando protrudat. D

GENERATIO.

PRoximum huic significatum est, rerum procreationem atque principium, ex eiusdem animalis imagine significare. Siquidem ex aquis in lucem prodeunt scarabei, veluti rerum omnium generationem ab aquis esse Philosophi non postremæ autoritatis autumant: Homerum quippe secuti, qui totiens Oceanum rerum Parentem omnium appellat. Nam ea quis quotidie non tueatur, scandere aquas in cœlum, diceret Plinius, easdemque cadentes omnium terra nascentium esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesq; viuere, vitalem etiam herbis animam elargiri, omnes denique terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, ꝙ scilicet simul ac pilæ illę ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrã infodit, vbi eas per dies octo & viginti sepultas occulat, quot itidem diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambulârit: atque hæc hyeme potissimum rigẽte fiunt. Dumque ita pilæ terra coopertæ confouentur, animantur primum in vermiculos, inde paulutim in id genus informantur, fimo tamen vti folliculo quodam inclusi: nono autem & vigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & figulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare non ignorat, ac perinde mundi ipsius generationẽ quandã assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autẽ in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita multò pòst adapertæ cũ fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrum it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum consensu prouidæ titulum consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisque prædis admodum sedula esse videatur, quos honores habendos scarabeo excogitabunt mortales, qui non humanarum tantùm rerum peritos eos, verùm & cœlestium, & diuinarum propemodum non ignaros intueantur? Certè non immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbium celebratur, ab iis qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduerterunt. E

VNIGENITVS.

QVòd verò apud Ægyptios legitur, vnigenitum hieroglyphicè per scarabei figuram significari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiam vnicum filium Vnigenitum appellare cõsueuimus: sed ea etiam de causa, quòd ab vno tantùm genus agnoscat, imò quòd solus ipse sibimet seminium fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant suũ, sed absque vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, verminum spontè nascentium instar in eam speciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere videtur locus is, vt quò æquiores Ægyptiis simus, Deum optimum maximum humano corpore assumpto, scarabei similitudinem subiisse, Theologorum dictis ostendamus: neque verò quisquam indignum facinus clamitet Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omnium vilissimo, teterrimo putidissimóque assimilari, qui legerit apud D. Augustinum Soliloquiis, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantùm de causa, quòd vnigenitus, ꝙ ipsemet sui autor, mortalium speciem induerit, sed ꝙ in hac fæce nostra sese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Neque veritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columen, dum in nitidissimo Dei fulgore contemplãdo, hominisq; ex opposita parte cloacalẽ quendam putorem expendendo, sub turpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauseam, delicatiori cuipiam habitam derisui, qui satis exploratum haberet, Deum se Vermem etiam per Prophetam appellasse: proindéque eos qui tanti mysterij cognitionem assequerentur, ac perinde stercorariam scarabei procreationem ex historia callerent, dictum vtroque pollice probaturos. Quòd verò ad Psalmographi dictum pertinet, Ego sum vermis, & non homo, fuere nonnulli qui pro Vermis, Sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, Contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibique se Canem mortuum appellare, vt libro Regum legitur. Qui verò putant dictum hoc propter humanam Christi genorationem, quę absque vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quemadmodum vermis è pluuia nascitur desuper in terram veniente, ita & Christus superno sancti Spiritus invirginem aduentu generatus est, quam ob causam Christus vermis dicitur. reliqua videris apud Adamantium Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porrò Augustini dictum eò quoque deduci potest, quòd Assertor noster ait, Ego sum vermis, & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego verò non ex masculo & fœmina secundum ritum humanum, atque naturam, sed in exemplum vermis natus sum, cuius non ex aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur F

Psal. 42.

qualе

A qualecunque, non vocabulis tantùm vitiatum, verùm sententiis etiam deprauatum, in quo quidem multa à malignis ingeniis in institutionis nostræ ludibrium inculcata sunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantum attingam, quod circa sexti libri finem scriptum est, Nos vt canthari libenter voluceremur in stercore: vbi is qui glossemata quædam adscripsit, non vt Canthari, sed vt Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbium ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis verò bonus ille vir quisquis censor fuerit, sed non satis eruditus, audacter Cantherij fecit, cùm Canthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quam retulimus historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquam cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorum non morietur.

VIR PATER'VE.

CVm verò ita nascatur scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, solàque patris cura, labore & deligentia vitam auspicetur (non enim fœmineum est inter eos genus) hinc fit vt Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, Scarabei prætulerint imaginem: & vbicunque maris officium, masculámque vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nam veluti pro matris & fœminei sexus symbolo vulturem pingebant, quòd illa absque patris ope procrearetur, vti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, si viriles fuerint, virorumq; B sit bella gerere, Maronis Homerique præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atque ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militum scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neque muliebriter quicquam meditari facereúe: eáque de causa dictum ab Horatio,

Tyrtæúsque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit.

Contrà verò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobrium Virgilius & Homerus, vterque suos appellauit, quòd nihil saparent masculum, sed muliebri torpore ignauiáque cessarent.

SOL.

CVm verò plures sint scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estque radiis quibusdam insignita: eaque de causa solis hieroglyphicum formam hanc esse voluerunt. Aiunt verò Aeluron, qui apud Latinos nunc Cati nunc Felis nomine receptus est, oculorum pupillarumque vsum cum Solis cursu ἀντιπαθείᾳ quadam commutare, quippe quæ & noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde sensim incipiunt hebetari meridiem versus, atque ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vnicuique triginta, totidemque sunt mēsis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

C LVNA.

ALtera species bicornis est, ideóque ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunæ subiicitur, propterea quod cœlestem taurum Aegyptij Lunæ exaltationem commentati sunt. Gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascuntur, asserit. Primum enim vermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorum genus exit. Cæterum Plinius genus hoc cui Tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ Pediculos vocant. Lucanos appellat Nigidibus, quibus cornua, prælonga bifulcis dentata forcipibus in cacumine cùm libuit ad morsum coeuntibus, quales infantium remediis ex ceruice suspenduntur: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est bicornes, appellamus. Cornicula ea non tantùm collo suspensa ad quartanas quibus id remedij applicat Plinius, verùm etiam in frigidiuscula lauatione vrinatoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò Gramphum vocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodum dissimilis. Neque sum nescius, quendam etiam esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui Cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus vermes, cæterum hæ postmodum more muscarum coeunt. Ridiculam Metrodorus Scepsius obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis oleribúsque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidum: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (sit verbo venia) supra clunes vestibus, erucasq; ita, ac vermiculos scarabeósque, ac noxia alia decidere. Alibi

seruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctúque dissoluto, versu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει: Facessite cantharides, lupus agrestis vos insequitur. Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arescere proditum est. D

LETHALIS À SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem lethali febre extinctum, quam sub dio solares radios perpetiendo contraxerit, significare si vellent, scarabeum cæcum effingebant, oculos quippe vel acu, vel alia leui cuspide transfossum, ita vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim solares radios scarabeo inimicos esse, quibus si vehementius impetatur, accidere vt statim obcæcetur; simulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorum ductor, tam alienus à mollitie est, vt cùm primùm venereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi virtutē quãtumuis masculam illecebris eneruari documēto sit: quod quidem vel ab Aristotele traditum, ansam dat hieroglyphico non insulso: si, puta, quis velit Hannibalem durum Capuæ desidentem, effœminatum pingere, scutum illi cum scarabei signo tribuat, oras vero clypei rosarum sertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in iis precij quantiuis viri. Nam cùm Romæ essem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui rosarum tempore quotannis secedere cogebatur, seq; intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodiis ad ostia dispositis, ne quis aut salutantum, aut amicorum officij gratia ingredientium rosam inferret. Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, rosarum odore plurimùm offendebatur. Atque hæc de Scarabeo, quæ memoria complecti potui succurrerunt: plura omnino scripturus, nisi Commentarium, quod eo super olim paraueram vulturi adiunctum, ex clarissimi viri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum, & à nescio quo bibliotapho, vel fuco potius, in Germaniam asportatum, adhuc desiderarem. E

DE ECHINO TERRESTRI.

EChinum Aegyptij, quod hactenus legerim, literis suis non inseruêre: multa tamen super eo significata Græci Latiníque excogitarunt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quæ Formica super & Scarabeo diximus, conferri possint: atque ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis commemoratu dignum existimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

HOminem quippe temporum omnium conditioni sese accommodantem per id animal significari, & quod ait Phocylides καιρῷ λατρεύοντα. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nunc loquor, nam de marino inter pisces alibi agerur) cubilia sua Aquilonum & Austrorum mutatione commutare: Duas enim cubilibus fenestras facit, alteram Notum versus, Boream versus alteram: quáque parte ventum futurum præcognoscit, fenestram obturat, alteram recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit. Quod Cyzici quidam cùm obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, vt ventos qui spiraturi essent ex se ipse præcalleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quòd tunc rerum summa apud Byzantinos esset. Sed vbicunque illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est præcauere fieri possit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si vicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctabundi frustra fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quóque trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, vt idem inquit Phocylides, in ventum reflandum. Quin potius tales simus, vt quo nos cunque rapit tempestas, æquo animo deferamur, atque vt optimè Virgilius monet, si quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia scilicet F

Mutati transuersa fremunt, & vespere ab atro
Consurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,
Nec nos obniti contra, nec tendere tancùm
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quáque vocat vertamus iter.

Atque hoc illud esse crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

Πολλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ, ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα.

Multa

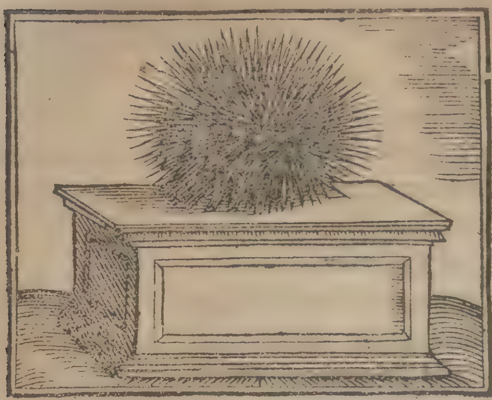
A *Multa quidem vulpes, magnum vnum nouit Echinus.*

Vel vt numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quæ sapientibus sapientiora sunt, nominat, vt Septuaginta edidere. Nam leporem vulgata editio ponit.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

Illud quoque super Echino significatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius hominem ab insidiis & periculis ac cuiuscunque fortunæ casibus, tutum ostentent. Siquidem is simulátque ferarum se impetentium odorem latratúmue senserit, in orbem sese colligit, rostro pedibusque intrinsecus testudinis more contractis, tergore omni pilæ instar conglobato, spinisque quibus vndecunque munitus est, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum suum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem respexisse videtur Horatius poëta, cùm se ita contra fortunæ impetum præparatum scribit, vt sua inuolutus virtute tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
B *Nunc mihi nunc alij benigna:*
Laudo manentem: si celeres quati
Pinnas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS damna.

Atque hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, si illi fœtus adijciatur suus. Id enim malum ex cuntatione maius effectum ostẽdit, propterea ꝙ aluo stimulata quãdiu potest partum differt, quo fit vt fœtus magis inolescens, maiorem postmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino sunt, maritimum & terrestre, vtrique nomen apud Græcos Echino. Terrestris de quo iam diximus, omnibus innotuit sub Erinacij nomine. Huius quoque species duæ sunt, Suilla, & Canina, quæ quidem rictu & pedibus aut suillis aut caninis similibus distinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœro grilli nũcupãtur magnitudine propè mediocriũ cuniculorũ, qui de cauernis petrarũ pro-
C cedentes, gregatimq; in eremo, quæ est contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita spinoso defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem possint. Par huic cum formica solertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm est inuidiæ nota: quòd cùm optimè norit se propter cutem præcipuè peti, cuius vsus poliendis velleribus inseruit, simulac in periculum se adactum videt, vrina sua emissa tergus omne conspergit, sibi conscius id inde putrescere, aculeósque spontè mox decidere.

D

PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM SPOLET. DE IIS QVÆ per sacram suem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER NONVS.

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de se præsagisse, cùm cecinit:

Audiat hæc tantum vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atque censuræ omnes veterum & iuniorum lucubrationes subiici deberent: natas secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicentinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicentino imminente cum epitaphio ostenditur, vbi rus ei fuisse verisimile est, cum aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimum fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed vt diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor sæpe non contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, vel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neque lautius, neque copiosius, neque magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omnium disciplinarum parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisque variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, vt veteres obseruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copiosior, neque lautior humano victui materia suppeditetur perinde ac multa & varia Varronis scripta argumentum nullum intactum reliquere splendidissimóque rerum omnium apparatu vniuscuiusque animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit vt scripta quædam mea recognoscerem, quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eaque inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantiæ testimonium: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere. Varronem quippe aliquem deposcebam: hic mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem καὶ σπελικὴν ὄψου ποικιλίαν, quam de porco memorant, vti Varroni congruam, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoque nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquisti, quæ de diuinis humanisq́ studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunque demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq́ memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimum amicitiæ fœdus tam pie semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse. E F

PERNICIES.

AEGYPTII sacerdotes vt odium, quo suillæ genus omne persequebantur, literis testatum suis relinquerent, pernisiosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepráque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillæ carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt ad animũ scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modo, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtæ testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaque Salaminij lege statuerunt, vt eorum suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos.

SENSVS

A SENSVS MAXIME BRVTVS.

PRæcipuè verò fuit apud Ægyptios de ſue ſignificatio, vt per eius ſimulacrum intellectu miſtico ſenſum materiæ penitus affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorum genere coſpiciatur: neſcio quo pacto tamen longè magis brutum, in ſue plurimùm apparere: vnicuique manifeſtum eſt. Hic verò ſenſus rationi plerunque ſeſe conſtituit aduerſarium, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tam multis in negotiis reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædonis, ſententia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδῆ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀντρωπινῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδῆ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον ἂν εἶναι σῶμα. Animam quidem perquam ſimillimam eſſe parti ei, quæ diuina eſt, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & inſolubilis, & eodem ſemper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem ſimillimum humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque diſſolubili, & quod nunquam circa eadem, eodẽ habeat modo. Ex argumentis autem huiuſmodi, quicquid apud Philoſophos altercationis eſt in explorandis naturæ ſecretis, emanauit, aliis rationẽ rerũ, aliis ſenſum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam eſſe aſſerentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipſos corporis affectus, propinquiorem eſſe concertantibus. Quare minimè mirum eſt Ægyptios, & qui diſciplinam eorum ſecuti ſunt, in contemplandis iis potiſſimùm quæ à corporibus diſſeparata viderentur, occupatos, porcum quippe animal ſenſui tantùm deditum aſpernatos eſſe quippe qui corpus identidem ſuum met, vt in Papyro commonſtrauimus, minimi faciebant, eiuſque alendi, curandíque negocium perexiguum ſuſcipiebant: ſenſui, quem falli in vnoquoque B animantium facillimè poſſe ſuſpicabantur, parciſſimè fidem adhibebant: contrà verò Ariſtoteles, quique eum ſequuti ſunt, ſenſum ita ſunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætuliſſe videantur. Sed noſtra nos ſignificata proſequamur.

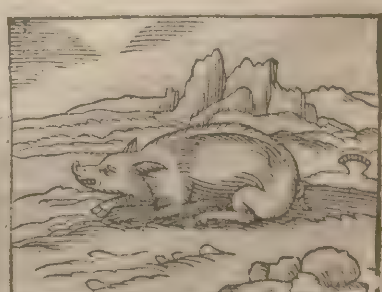
VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem ſacerdotes, vt apud Horum eſt, ſi vaniloquentiam hieroglyphicè ſignificare vellent, & ſuem & auerſum Elephantum ſculpere conſuerunt: idque perinde erat, ac ſi rationem à brutali ſenſu auerſum oſtendere voluiſſent. Nam cùm Elephanti ſignificata Commentario ſuo conſcriberemus, eum in omni ferè virtutis numero, ſi de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodum participem inueniebamus. Huic ſus opponitur, qui antipathiæ ipſius cogente vi, vſque adeò eſt elephanto inuiſus, vt ab eo nullo poſſit concilio tolerari: ſed cumprimum auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota hiſtoria eſt, quemadmodum Megarenſes ab Antipatro afflicti, cùm ad manifeſtum exitium premerentur, vtereturq; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto validiſſimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, victoria per ingenium ſibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

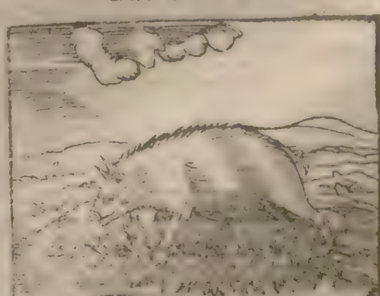
ANimoſum alioqui hominem, qui tamen improuiſa aliqua ſpecie ſit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum fuit. Aiunt enim Leonem Suis congreſſum declinare, viſumque aliquando cùm ſuem aggrederetur, vt ſetis horrentem aſpexit, aufugiſſe. Sed enim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ diſſidentiam vt elephanto, ſed ob horC rificam Suis indignati ſpeciem, quam cogebatur exhorreſcere.

SOPHISTÆ.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, proſequamur, ſacerdotes illi cùm nihil æquè abhorrerẽt quàm inanes ſophiſtarũ nugas, & cauilloſas verborũ argutias argumẽtorũq; decipulas in naturæ viribus indagãdis, eiuſmodi notæ hominẽ per Suis hieroglyphicum ſignificabant. Eodẽ intellectu apud Hebræos ſuilla abſtinere præceptũ ait Philo, admonitosq; nos ea diu in a lege, vt ſophiſtas euitaremus, per euitabilem huiuſmodi animalis impuritatẽ: illi enim acutiſſimis tãtùm accuratiſſimisq; rerũ diſtinctionibus, quod per bifidã animalis vngulã interpretatur, quaſi luto inhæſitãtes, ita illis adhæreſcũt, vt inde nunquam auelli poſſint, ſed ad extremã vſq; ſenectutẽ ibidẽ computreſcũt: nam & porci nihil illuſtre, nihil purũ, nihil limpidum amãt, ſed, turbida tantùm, ſpiſſa & ſordida & fæculenta ſectãtur: inq; his præcipuam ſtatuũt voluptatem.

A BONIS MORIbus alienus.

PEr porcũ itaq; inhæſitãtem luto, vel, vt Cratetis intellectũ ſequar, roſas cõculcãtẽ diſpergentemq;, à bonis honeſtiſq; moribus alienum hominem indicabant. Nam cùm Diuinæ paſſim literæ roſas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; ſynceritate, ſusq; ita roſas aſpernetur, vt de iis qui ſiniſtro, prauo maleficóq; ſunt ingenio dicatur, aptiſſimũ excogitatũ eſt hieroglyphicũ, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetẽ vſũ aiunt opuſculo quod γείτονας vocauit. Quin viuere in Arabia ſuillũ genus vllo genere poſſe negãt: quippe cùm ea regio ſit

odoramentotũ altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & vt luculentissimè Lucretius, D

Deniq, amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam setigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eòdem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantùm fœtoribus illuuieque delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutum pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendum, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret.

COGITATIO.

RVminatio autem, vt in Ceruo dictum est memoriam & cogitationem indicat. Vtroque autem horum opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus, præstandum quippe discernendi acumine, vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operam disciplinis, quæ veritatis lumen subministrent, si sacra tractare volueris. Sed parum id profuerit nisi & memoria, & iudicium bonæque mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui, licet vngula sit fissa, minimè tamen ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauíque cognitionem optimè callere videantur, cœno tamen volutati, cùm doctrinam ipsi suam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarum enim literarum doctrina, vt cum Origene loquamur, non solùm sacramentorum debet scientiam continere, verùm etiã mores gestáque informare discentium. Plerique alij quoque dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam verò vngulam habere, inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarum, & præceptionum peritiam habere illud verò meditationem esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ Eructationem, vt nostri reddunt, appellauere: vt, Eructauit cor meum verbum bonum: quancunque enim virtutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum assuefacere debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundum vtrunque intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neque dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse, quæcunque autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda segregari. Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia firmiter credunt, & in vtroque requiescunt, vtpote quæ sit eorum firmitas quæ duplici sunt vngula, & insuper Dei traditiones die noctúque meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neque in Deum fidem habent, neque traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngulam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neque Patrem & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasque rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè sentiunt, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciũt, aut nolunt ad veri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere, quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colore, & toto mentis affectu venerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm quidem meminisse volunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominum generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm iis, qui hodie concordiam vnanimitatemque totius Christianismi, quam vnam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & eam admittere cane peius & angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitùs expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omnium quæcunque dictu factúque abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod non nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis

vates,

A vates, diuinasse videtur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Vt cum carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susque tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus ad fluuium lotum abiret, subulcíque nullum omnino templum ingrederentur, connubióque aliorum prohiberentur. Scythæ quoque sues adeo contemnebãt, vt ne alere quidem eos in regione sua vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, & pietati, etiam nostris fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atque ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium se vocari iussit. Neque verò sum nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt, Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atque eo prouectum odio, quod
B illi aduersus Osirim peculiare fuit, membra eruta discerpsisse, mox in rei tam nefandæ memoriam Panselenos populos ex sue conuiuia instituisse, quasi liceret iam sepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatissimum quodque præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere.

NABVCHODONASOR.

INuenies in Diuinis literis Nabuchodonasora, quem ναιοχοδρεόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatum Psalmo LXXX. Vastauit vineam tuam Domine sus syluestris: idque ea de causa, quòd in voluptatum luto volutaretur, & quia omni spurcitiæ genere immundus esset. quanquam loco hoc nonnulli Salmanasarem potius intelligi volunt. Nos autem per suem, vti superius ex Hesychio dictum est, eum accipimus, qui quidem habet scientiam diuinorum, sed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus: de quo Petrus, Præstaret his iustitiæ viam non cognouisse, quàm ea cognita retrò reuerti, sancta sibi tradita disciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit prouerbium, Canis ad vomitum suum reuersus, &, Sus lota in volutabro cœni. Omnes denique qui vel immunditiæ, vel gulæ vel reliquæ incuriæ semetipsos dedunt, porcorum & canum vitam desumpsisse lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipsum nomen ὗς opprobrij cuiusdam indicium facit: nam vocalem ipsam υ Caius Iulius Romanus vbi de præpositionibus differit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam esse dicit ex Hermetis ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ, testimonio: additam postea fuisse F, literam, nostrosque Fu dixisse. mox Fvse, hodie passim Fy, cùm putoris aliquid perhorrescimus. Facit ad hoc Psalmographi testimonium, Saturati sunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis di-
C uinæ legis prius instructos abstinuisse profanis, porcina mox sua, id est, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Christus obiectat, saturatos, dumque negant Christum, eandem impietatem, dicit, etiam ad suos posteros transmisisse. Glossa illa Interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquiis quas reliquerunt paruulis suis, addit: Dixerunt enim, Sanguis eius super nos, & supes filios nostros. Animaduerte tamen in Hebraico scriptum esse, Beni, quod filios significat, non porcinam. Sedenim ne à hieroglyphicis nostris auocemur, argumentum hoc de humanis hostijs à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipso calce operis, vbi multa huiusmodi repetentur, sine vllius fortè molestia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt sanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluere: nam apud Physiognomos Suilla frons, breuis quippe & hispida, capillis sursum versus erectis, indocilitatis indicium est manifestissimum: est enim animal maximè brutum Sus, nullumque animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeãt, in quibus dum viuunt, vsus, vel industria, vel frugalitas prosit: suillum autem pecus nihil afferat vtilitatis nisi mortuum tantùm. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam instruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorum enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morem educatis instructisq; magno rei bene gerendæ augurio iis præsumpto, quorum porci vicissent. Eius tamen indocilitatis ergò Marsias, qui Apollinem in Musicæ certamen prouocauit, suillam fertur caudam postmodum ha-

buisse, quippe quòd temeratius eius conatus turpiter illi ob imperitiam cesserit. Et Philostratus D
Arcadas Rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborum fructibus vti sues plurimum turgeant, sintque, vt ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex ara productum, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctum & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hipocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proscissi, Suem sapere ferebantur: non secus ac Varronem ipsum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicacissimus, literarum Porcum vocitabat: ipse enim hunc literatum quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem coniiceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantum diceret. Quanquam, vt initio diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiam & varietatem, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorum pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendum. Cessit denique res in prouerbium, vt cùm imperitissimum quenque eruditissimo cuipiam sese conferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ὑπ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουε. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, Sus Mineruam, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atque vtinam, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraque, etiam alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorum institutionem elucubrarim. quid enim (dicent nasuti plerique viri) sibi vult aulicus vir iste cum Commentariis de sacris Ægyptiorum literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiam Plato vel Aristoteles, E
totque alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactum reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quãtumuis longa, sufficiat. Sed quid agerẽ, si quando mihi tẽporis aliquid ab officiis vacuum relinquebatur? Luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquam ita otiosus fui, vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. Venaretur (addent) confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum nemiñẽ ad lectionẽ traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassaque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, Porcos cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios Sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, vt pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olimpiis fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

LVXVRIOSAE delitiæ. F

PEruetustum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti sacerdotes, delitias, victus luxum, & lasciuiam ex porci simulachro significare. Argumento est columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regem execrationes descriptæ erãt, qui primus omnium Ægyptios à parsimonia ad luxuriam, à modestia ad intemperantiam, à virtute ad effœminationem illexit: quapropter simulachrum eius Porcum esse voluerunt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiusmodi genus hominum petulans, ingluuiosum, & vorax, in sues condendos damnat eo loco:

At qui desidia semper vinóque grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiuiis ad quæ non nisi coactus accedebat, temperatè semper atque parcissimè cibum cepisse, iocoque dicere solitũ, Circen multis huiusmodi appositis homines in sues cõuertisse: Vlyssem verò mutari minimè potuisse, q; Mercurij memor esset, qui consilium ei dederat, tum suamet parsimonia & abstinentia vteretur. Tale aliquid apud Musonium libro de Victu legas. Plotinus quoque cùm animal hoc maximè voluptarium agnosceret, vbi disserit de Palingenesia, in id eos reuerti dicit, qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiusmodi vita posuit, scitè notatur ab Horatio, qui sectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epistolis:

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises, *Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.*

GANEA.

A GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæũ legere est, ex maza & suilla carne describit. Verrius ait à Suilla vesci carnibus cœptum, quòd animal id nullius esset vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro sale datam asserebat ne putresceret: ait Chrysippus, nihil porrò sus habet præter escam, nullumque animal pluribus & diuersioribus condimentis idoneum. vt non temerè T. Quintius Romanorum Imperator (sunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidensem hospitem diuertisset, variáque sibi apposita fercula obseruasset, admiratus fuerit vnde ei solstitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigisset: Atqui, inquit hospes, omnes istiusmodi dapes ex sue domestico fuerunt. Tum (quod addidisse non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis est, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij hastati aut legionarij, phalange compositi, verùm omnes Syri sunt. Porrò nihil, vti suprà dicebamus, ea carne parabilius, & omnium epularum vsui magis expositum: nam quinquaginta propè sapores ex eo, teste Plinio, excogitatos suprà memorauimus, neque alio ex animali numerosiorem ganeæ materiam suppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, parasiti, ganconesque serui, suillam semper sibi deposcunt, pernam, glandem, sumen, callum, penitam offulam, & similia. Et seruus ille Plautinus cùm se solum domi ac sine arbitro relictum iri speraret, Quanta, inquit, pernis pestis erit, quanta lumbis. Galenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam asseuerat, veluti hominibus natura cognatiorem: & humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique
B medici scriptis prodidère.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborum varietati deditum per pascentem suem significari: facilè enim is vnicuique assuescit cibo, neque suis parcit fœtibus, neque ab humanæ carnis esu refugit: Os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat. Ita denique animalia hæc gaudent pabuli mutatione, & copia, implenturque carne & obesiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanam vocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epistola quadam ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiam Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiam dapes ponit, cuiusmodi distentum ingluuie Dionysium minorem Aristoteles refert in Politia, quem nonnunquam ad nonagesimum vsque diem ebrium perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Heliogabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quàm centum sestertiis cœnarit. Vnde cẽtenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, vituperat cùm alioqui centenariæ cœnæ à centum assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres intepretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

ESt & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neque aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & assiduam voracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: vnde vulgatum est dicterium, Non expectandum
C vlterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaque nonnulli suem hanc pro æstate ponunt, de quo quidam versus vulgatus à Plutarcho recitatus: Μηκέτι νηχθὸ σύειν ἦκεν τέκῃ ἀγριοτέρα σῦς.
Domesticæ verò & sæpius, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorum vbertatem, quæ genituræ redundantiam plãtis etiam nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, vult crapulatum Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ Κύπρις πικρὰ, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Aegyptij mortuorum ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ira vel expiarent, vel vti de impulsore pœnas sumere viderẽtur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à porco finxêre, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοιρὸν, id est, porcum, pro muliebri natura positum inuenies: ac nostri idẽtidem Porcum virgineum inguen blando & iocoso vocabulo appellauère. Iidem subare dicũt nequitiæ verbũ, quo Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam translatum, quod est perdite impudenterq; & brutorũ more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis verò porcellos supra mammarum numerum editos, tot annorum esse significatores volunt, quot numero nati sunt: ideóque porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volunt, XXX. annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam conderent: parere enim oportet porcas quot mammas habent, vt obseruat Varro: si minus pariat, fructuariam idoneam non esse: si plures, portẽtum. Eius autem Suis quæ fuerit Aeneæ portento, ac porcorum vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, affirmat Varro. Idem, quòd eorũ simulachra
ahena

ahena in publico loco statuta erant,& corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabatur. Ita nullo vnquam tempore defuerunt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientium mentes per superstitionem modò hanc, modò illam deludere cogitarint. D

LATRO.

NEque quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quam Cromyoniam nuncupatam, vt prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt eiusmodi pleraque, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse verò hanc mulierem, quæ latrociniis regionem omnem infestaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit eum aper de Sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit. quódq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectóque Romam solus remansit, Hierosolymámque oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet.

IMPETVS.

QVid verò illud, quòd omnium poëtarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, verùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorem si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro eum similem dicunt. Apud Aristophanem, in Lysistrate, mulierum chorus, si per Deas, inquit, hodie me commoueris, soluam ego suem meum. Et eadẽ comœdia Laconum chorus minatur se cum Leonida tanquam apros irruturum. Nam pugnacitas vsque adeò illi propria est, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, sed vltrò pugnam capessat, & in ostentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbium cessit, cùm de audacibus aut nimium promptis loquimur, ad nos venire per hastam vt syluestrẽ suem. Romani nostri, vt sæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerint: atque hinc de eo qui sibi rixas contentionésve quæritat, ὗν ὀρίνειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorum gentes Æstyi appellatæ, pro armis formas aprorum olim gestare solitæ, vnà cũ Matris deorum insigni, qua superstitione etiam inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineum illud robur admiratur Oppianus: quandoquidem in venatione oppressus, tandem cùm occubuerit dentes vsqueadeò ignitos præ se ferat, vt setæ de collo adhuc trepidantibus auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, siq; propius adhæreseant cõcrementur. Sanè canes si tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetum (vt κατὰ πάρεργον hoc dicam) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cancri vngulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd verò aprum hũc Vnitestem Homerus dixit, haudquaquam huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimam esse dicit Aristoteles: plerũque enim inter pascendũ eo quo defertur impetu truncis & stipitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis. E

AESTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtam suem significari tam ex historia, quàm ex vulgato dicterio docuimus. Nũc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis vtique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosáque hyems est: humidis, lutosis pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, obliuisci sibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectam, mytologi prodidêre, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæ precium fuerit explicare. Adonin mysteriorum interpretes Solem esse autumãt. Hemisphæria duo statuunt Astronomi, lucis vnum, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco, hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatam, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium, lutulenta sus inferius. Cùm igitur Sol nobis excipi videtur a tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus luctu & mœrore cõtabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrem quodammodo pallam induere cogatur. Hinc idem apud Aegyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandem inuentus diligentia. F

VENVS.

DIu verò apud Ptolemæum cognomento Assertorem disputatum ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratúmque demum est eúndem esse & Osirim & Plutonem. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & mũditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimum, quod in Adonis elegantiam vsque adeò sæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnius tantùm Suis ob huius facti memoriam femora non adurebãtur. Quoniam verò Venerem hîc eam ponimus quam Cœlitem appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgarémque, quæ suæ sibi coscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum vmbris septa, minimè absurdum est quod ex veteribus nonnulli tradidêre suillum genus adeò inuisum Veneri quòd immundissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, vti superius ostensum est.

ADONIS

A

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluere videbantur: quæ omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniam ita sunt mortalium ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatum, nunquam alij desint qui priorum industriam labefactare conentur, sunt qui tradant Aegyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergo, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarent, cuiusmodi quippe, erat illud quod dixêre Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarum omnium conceptaculum, eaque de causa porcum tenebrarum & cęcitatis simulachrum esse profiterentur, quòd oculos ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, vt cœlum tot luminibus insigne, tot lampadidus illustre, nunquam intueatur, cernuus verò semper humũ despiciat, terram inquã ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem vnicè contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, vt qui tanto cultu tenebras prosequerentur, animal auersum à luce identidem admirarentur: nam ea quoque de causa Crocodilum, vt loco suo dictum videbis, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodiseus suem ait pronum adeò cibóq; deditum, vt si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque consensum cum ea

B quendam habere. Lunæ verò sunt pulla omnia dedicata.

PORCI CVLRVS.

QVinimò adiiciunt, non Æegyptios tantùm id honoris porco habitum voluisse, verùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, vsque adeò nullum apud vetustatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorum temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret.

MILITARIS ORDO.

POrcum sanè Romani inter signa militaria non sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ acici rationem figuramve quandam, Porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus verò militaribus Romanorum quæsierit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris rufi, habitu quodam sedenti, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro, Magistro peditum nuncupato, militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alte-

C rum inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hique sub Magistro equitum stipendia faciebant.

AGRICOLA.

SEd vt ad Aegyptios redeamus, sunt qui aliam etiam affirment causam cur animal hoc Aegyptij voluerint esse inuiolabile, nempe quòd apud eos porci agricolationis vsum præstarent, frumentariámque rem alicubi solis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Eudoxus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastrive aut sarculi vsu freti, suillibus tantum vestigiis terram subigunt, exundante scilicet Nillo remollescit terra, cúmque redierit in alueum sementem faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram subuertunt, & sparsa per agrum semina pedibus occulcant. Sanè Latini vtilissimum satis sulcum Porcam appellauere, rarum eum scilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vsurpauerunt, quamuis Varro elatam terram inter duos sulcos ideo Porcam vocari dicit, quòd ea seges frumentum porricit. Sic cùm dijs exta dabant Porricere dicebant. Quoniam autem mirificè inter se congruunt hieroglyphica cum sacrificiorum ritibus, quòd vtraque ijsdem causis plurimùm inniti videantur (nam vti paulo antè positum est hieroglyphicũ vaniloquentiæ per porcum, quẽ elephantus auersetur: in sacrificijs identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atque etiam insania, & quod terrenis præcipuè sensibus addictus applicitusque est, sponteque & voluptuosè admodum inhæsitat luto lasciuiæ, turpitudinumque simulachrum habetur. Idem in sacrificijs Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demùm in plerisque alijs hieroglyphicis, idem consensus est) non incongruam rem me facturum existimaui, si de porcorum immolatione plenius quædam apposuissem: ab eo autem quod delirio super nuper attigeramus, incipiam.

Immolari

DELIRII PIACVLVM. D

IMmolari si quidem porcum ab laborantibus insania verborumque delirio, multiscius Plautus indicat Menæchmis:

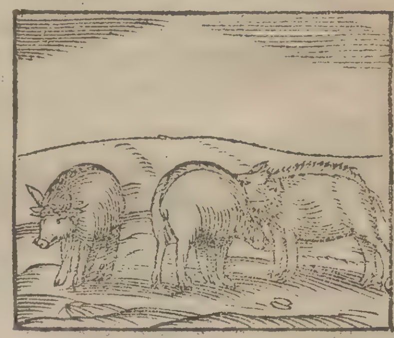
Nunc ipsi natura Deo mihi respondeas
Adolescens, quibus hic precijs Porci veneunt,
Sacres, synceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem insanum esse te certo scio.

In eandem sententiam Horatius Sermonibus,

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is insania minimè laborare videretur qui diues, neque periurus neque sordidus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò misterijs Porcus sacrificari solitus, vt animalium soli sues θύται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare est, meruerint appellari. Latinè sacres teneri adhuc, & in veteri comœdia sues mistelrici nuncupantur, eáque laudatissima erat hostia, si quis inuentus esset porcus, qui solidas vngulas non diuisas haberet. Quod ne cui mirum videatur, sciendum est ex Aristotele, in Macedonia Aemathcolicas sues vnguibus esse solidis.

SACRAMENTVM.

PEr porcum sanè iurare Agamemnonem apud Homerum legimus. E
Et pugiles certamen inituros iuxta Horcij Iouis statuam in Elide mactato porco iurare solitos, sine fraude sese comparasse, tradit Pausanias. Quinetiam iudices præfectosq; certaminum eodem sacro, & apud eandem statuam iurasse tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iurassent edere licuisse: quare Taltibius Homericus porcum quem Agamemnon pro iuramento statuerat, arreptum in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, censores Romanos completo quinquennio lustrari solitos, sacrificia de sue, oue, tauro faciẽtes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pedianum in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus disſitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Cereri autem porcus, vti dictum, in primis mactabatur, siue quòd pastu segetum & dissipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium,

Prima putatur
Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro
Eruerit pando, spemq́; interceperit anni.

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Ateius Capito, quæ etsi numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita, quotiẽs inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit. Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quam sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat F
fœdera porca, fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falsò dictum à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca Cæsa: inquit tametsi Liuius quoque porcum statuit. Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atque etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circunferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt: quique lautiorem hanc faciunt visceratione m, panem & vini sextarium adiiciunt.

NVPTIALIA.

QVinetiam nuptiarũ initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiuijs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Græci in Italia factitabãt. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλολομ γ᾽ ὗς, καὶ τάλαντομ, καὶ γάμος.

Periit quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant, quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quãquam apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri vt alibi diximus, preter vnum suem sacrificari solitũ inuenias, Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA

TERRA IVNO'VE.

A MActabatur etiam Maiæ, ſed prægnãs, quæ omnino terra eſt, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in ſacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui ſceptrum etiam in ſiniſtra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam ſunt qui Maiam eandem Proſerpinam interpretantur: ideoque illi porca fieri, ſuemque mori meruiſſe, quia ſemina, vti dictum eſt, pando eruerit roſtro. Proſerpinam verò eſſe vim ſegetum & frugum omnium per hiemem terræ abditam, per mitius verò tempus in ſuperiori apertaque regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus ſacer erat, quò illi cum alio quopiam nullo quàm cum terra quicquam commune eſſe manifeſtius intelligamus, ſitque denique, vt Flaccus ait, amica luto ſus: victimę enim numinibus aut per ſimilitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in ſententia Virgilius dixit,

Et in verubus terrebimus exta colurnis,

in antipharmacum ſcilicet, vt hoſtia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de cauſa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus ſereretur quanquam Feſtus colurnum haſtile ex corno arbore mauult eſſe, quàm ex corylo: contrà verò Soſipater Cariſius colurnum barbariſſimũ eſſe literarum trãſmutatione dicit, cùm ſit Corylus arbor: ita apud eũ ſcribitur.

HVMANA HOSTIA.

REliquum eſt vt de humanis hoſtiis loquamur, quando conſtat porcos id beneficij humano generi contuliſſe, vt pro nobis in huiuſmodi ſacrum ipſi ſuccederent. Nam ſcelera illa mactandorum hominum vbique ferè locorum admiſſa, minimè fabuloſum habetur: manifeſtum ſiquidem
B eſt eiuſmodi fuiſſe ſacrificium Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide teſtatiſſimum videmus. Neque quidem Scythæ ſolùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitam barbaris ipſis feritatem id feciſſe minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hoſtias immolarunt. Romani quoque ipſi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hoſtiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illuſtris primus apud Romanos hoc ſacrum Marti fecit. Sed enim alios quoque fuiſſe dicit Athanaſius, qui poſtquam à bello victores rediiſſent, captiuos per centurias diuiderent, deque ſingulis vnum deſumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis ſatis manibus facturus, *Sulmone creatos*

Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens:
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóque rogi perfundat ſanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni coloſſum apud Carthaginem fuiſſe memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quíque ad eum peruenire adoleſcentes ſacrificandi cauſa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacque ſacrificij crudelitate diutiſſimè prolem ipſi ſuam illi mactauerunt Deo, qui & filios ſuos deuoraſſe perhibetur: mox cùm aliquando ſcelus abhorruiſſent, ſeruitia in hunc vſum emere inſtituerunt. Subſecuta inde peſtis eſt, mox obſidio grauiſſima, quare illi Saturnum ſibi ſuccenſere rati, trecentos impuberes ingenuos ſacrificarunt: quanuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiam morem hunc ſacrificandorum iuuenum in Saturni cultum D. Auguſtino teſte ſuſceperunt. Phœnices quoque atque Cretẽſes eò & ipſi prouecti ſunt inſaniæ, vt filiorum ſacrificiis Saturnum ſibi placari arbitrarentur, ne inhu-
C manitatis iſtius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hoſtias libenter immolauit lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiã, patrimis & matrimis, vt maior eſſet vtrique parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apoſtata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis oſtiis abuſi ſint, cùm in ore omnium, verſetur Ieptæ Galaaditarũ principis deteſtabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, ſi victor reuerteretur, illum Deo ſe immolaturum, quicunque primus de ſuæ domus foribus egreſſus occurriſſet ſibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia ſua vnigenita cum tympanis & choris gratulabunda occurreret prima, qua conſpecta ſciſſis ſibi veſtimentis infelicitatem ſuam & luctuoſam filiæ calamitatem miſerabiliter deplorauit: neq; tamen impio abſtinuit ſacrificio, cùm generoſa virgo viriliter inſtaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duum tantum menſium implorata mora, qua in montibus virginitatem ſuam defleret: quo elapſo tempore ad patrem magno animo rediit, ſeque obtulit ſacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion faciunt quòd Iudæos omnes in vnum eundemque ordinem redigunt, atque adeò Chriſtianorum quoque inſtituta, detortis præpoſterè horum exemplis, malignè admodũ inſectantur, contumaciũ & à diuino præcepto præuaricãtiũ moribus innixi, quos neq; nos vnquã imitati ſumus, nec ab vllo vnquã pio ſuſcepti: idq; diſſimulãt illi quod à regio Pſalmographo tam acriter improbatur, vbi Pſalmo ſexto ſupra centeſimũ clamat, præuaricatores quoſdã à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapſos, vt & filios & filias ſuas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationémque ſuam exaggeraret eiuſdem ſtatim rei repetitionę facta, innoxium ait filiorum ſuorum ſanguinem ab eis effuſum, & Cananæorum ſimulachris oblatum, terra fœdiſſimè polluta, quæ ſcelus tantum, & vſqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chryſoſtomus, oratione contra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias ſuas dæ-

moniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamē hodie sunt inter Iudæos, qui cùm non possint Christianæ seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciāt excogitarūt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis pretio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad ardentes carbones admoto exciēdis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iis sciscitati fuerint respondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumque nostrum iam rude donaturi honesta etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum opus admodum curiosum elucubrauit, porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum est, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata. D

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVÆ PER GREGALIA QVÆDAM SIGNIficantur ex sacris Aegyptiorum literis. E

LIBER DECIMVS.

Gregalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorum adytis erutas super quibus multa, literatißime Lactanti, apud egregiè probum virum Hieronimum Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnißimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodum dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propémodū ignorassent, minimè quidem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic cōperissem, & ex veterum præcipuè numis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm aßeruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimum animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non inepte neq; imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq; vnà cœnabant egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunq; meum commendare cœpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum numis obseruata, explicasses, eßentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facilè impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererē. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores eße, quòd præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexiße quodammodo visi fuerint eruditionē, quam Græci tam Veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuißima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutißimè perquisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisq; etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm in rebus cognitionem, ad nostrā vsque ætatem perueniße. Fuiße nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarum amatores: accideréque hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiā, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorū neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pœnitere poßit: & quæ plurima in hanc sententiam dißeruisti. In hoc igitur studium cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuißem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, inceptum opus sæpius interrupêre cogitationésque meas aliò omnes auertêre. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoque tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigaréque, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluiße videaris. Quæ tibi obuenerunt, ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarißimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iußißet effundi, in quorum bona parte hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula poße commodè coërceri. F

DE

A DE CAPRA.

ESTO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoque admodum ingenio prædita, & vorandi auiditate hac illac cursitans: locoque stare nescia, è grege prima omnium prodiit.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si vellēt, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritū & emittere, & vicissim recipere vnà cùm Ægyptiis tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere: quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamque diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore coniicere potuisse, firmiter asseuerat, Aegyptiis tamen commentum placet.

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinem vniuscuiusque casu consternatam obstupefactamque indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim vt si earum vnā ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vnam oculos coniicientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiam quærant, quem caulem si ouis capellàve pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, B quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ herba, quam Opilius Aurelius Spirillum vocari dicit, aruncū Plinius, ex Naturali historia desumpsimus.

PRO VITIEVS SACRVM.

QVid autem sibi vellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur, vt illi etiam preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestū sit, sydus, quam Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id onoris ei habitum voluēre, quòd, ne id accideret, ea potissimum ratione caueri posse iudicarunt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitū, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & vt more Iurisconsultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, vt bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius: Vnctos saliēre per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta: quia vtres ex hircinis caprinisque pellibus fieri consueruut. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superque eos saltationibus lasciuirent, vnde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerentur, præcipitesq; saltatores, sine vllo tamen incommodo, cōciderent, effusumque omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant:

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

C Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimento compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum est ex tam pestilente in vitēs animali maximam capere vtilitatem, eiusque beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanum legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, vt pluuia, velut in vas influere possit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihilo secius, vt idem Africanus autor est, non morsus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterque difflerur & euanescat. Quin etiam hircinus adeps, quo falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

HIeroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hispidam ostedebat: humana verò lęuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquā satiata libido: mundus siquidem assiduè rerum species progenerat, & humorę plurimum vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitium verò est, quòd Pana nonnulli ita dictum arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ procorum filius fuerit, qua in sententia Theo-

critiana est apostrophe ad Penelopen, Syringe, θοὸν τέκες ἰθυντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Aeneidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumant, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideò dici velint, quòd vti monueramus, simulachrum eius vniuersi naturam exprimat, forma enim eius rebus quascunque tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunæ similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Moyse loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptã ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos Radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidã alij, simulachrum esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentium imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorum imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarum turbationes, quæq; toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eòq; spectare Solomonis dictum, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galaa: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quæ supernè sunt ad animi cibum inuestigant. D

LIBIDO.

CAprinum ad hæc genus in Chimæra: capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, medium tenet: quod libidinis affectum notat, ea videlicet de causa, E quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem sit immodicum, hœdosque petulcos eadẽ ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omnium consensu feruntur non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cõmentum, ostendit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimum, vt propter velocitatem nisi senes aut egri capi nequeant. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphemum quendam probatæ fidei virum aliquando sibi narrasse cùm in Hispaniam nauigaret, aduersa tempestate se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino trucique aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui posteaquam nautas illuc aduectos inspexissent, ocyus omnes ad extremũ littus accurêre, vocem quidem nullam, sed stridorem quẽdam informem & inarticulatum emittentes: in fœminas autem quæ naui illa casu vectabantur, eos adeò furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuria etiam cæsi flagris abigi, summouerique potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris stetisse: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebant, in littus exposuisse: in quam omnes petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easque Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserebat.

FEBRIS.

SVnt qui febrem ex Capræ simulachro significent, propterea quòd animal id eo semper incommodo laboret: hinc anima illi semper ardentior, ita vt attacta pastu exurere videatur. Vehementem verò in quocunque animali calorem, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodidêre. Ea autem F de causa in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantùm verò sufficere, si eam eo die bibisse comedisseque profiteatur. Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit litterarum monumenta, etiam de re rustica non incuriosè conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

AVGVSTI GENESIS.

IN numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè cusum aspicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Augusti genesim. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apolloniæ vnà cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiliissetque & adorasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schema suum vulgauerit, numumque illum argenteum nota sideris Capricorni, quo natus est, percusserit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd sphæram intra priores pedes positam euoluere videtur: ab altera parte Augusti caput.

Augusti nummus.

MERETRIX.

VT verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodum hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam veluti germina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur auidissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vtpote quę ob imperitiam magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium emptu-

rus

A rus aduenerat, abligurisset. θαλλὸς autem germen est, quem lusum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστὴν ποτε θαλλόν. quod nos ita reddidimus:
Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Est, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter absumpsit. Neque aliam ob causam capræ lumbi sacrificiis offerri apud Hebræos prohibebantur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel vt alij, integrum, seu vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

MEritò itaque viri libidinosi probra, & impudica facinora notare si vellent Ægyptii sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerem patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquàm natus est die, vt apud Ælianum est, alij septima dixerunt hebdomada, rem veneream aggreditur, improle tamen & infœcundum semen eiiciens, veluti tauri quoque vsq; ad bimatum, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, rectéque ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarum & formosarum
B puellarum collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant, autor est Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nũquam iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam verò Sacræ litteræ dum hircos hædosque immolandos monent, nequitiam omnemque libidinẽ iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentũ habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedam, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi autem ferè passim in Diuinis litteris hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designantur: idque manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, vt ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimum quenque decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuẽs, sacerdosque vtraque manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissáque prauè & impotenter, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominẽ certum in inuiam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atque ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesy-
C chius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse velint profugarum legionum, quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum, ait, diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptum, vt malo dæmoni cornua passim attribuãtur. Nequitiam porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite serpente loco suo declaratum est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nõnulli etiam doctissimorum, Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero, captum esse.

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositum petulantiæ modum, extinctosque libidinis æstus, suppressosque procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ vis fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniisse: & vt apud Athenæum est, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatem imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestum est, qua se nocte vna captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seque inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè cõmemorando manifestat. Quòd vero Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de

causa factum quòd alterius hostiæ sibi facta copia nõ fuerit, cùm ei Deæ sacrificare vellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophõtem legas, Atheniẽses, quo tẽpore Persæ cũ ingẽtibus copiis Athenas deleturi in eorũ fines inuaserãt, Dianæ votũ fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissẽt. D

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEque illud inuentum adeò nouum est, vt nullam sapiat antiquitatem, quòd hodie vulgò caprũ cum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicum: atque illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiam quæritaret, vt τῆς μητέρος ὡς αἴξ, responderent, Matris quippe, vti capra itidẽ, vtpote qui de patre incertũ ferret, proprerea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisque aliis. Caprarum siquidem natura instabilis, lubrica, atque mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaque vir, de cuius liberis vxor tantùm possit internoscere, Hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd verò sunt non illiterati viri, qui dicterium inde sumptum putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiam si coràm spectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit,

Doctus & ad calices vigilanti stertere naso:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calibri, cuius dormientis cerebrum caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed vti dictum fuit, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum, E

ὡπόλος ὄκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,
τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.
Aepolus inscendi videat siquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipse creatus.

Quòd verò vulgò Becchum eiusmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx sit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitẽt, antiquissimã esse dictionẽ, in Græcorũ habetur cõmentariis. Apud historicos enim legere est, Psammetichum Ægypti Regẽ Phrygiorum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & AEgyptios cõtentio fuerat, in AEgyptiacis pueris humano omni cõsortio inhibito educatis, eo argumẽto deprehedisse, quòd ex suapte natura Bech pronunciarent, quæ vox propriè caprarum & hircorũ est, eoq; vocabulo Phryges panem appellarẽt. Rostrum verò auium plerisq; nũc Italiæ locis, olim verò tota Gallia Becchũ nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decerpereue dicitur. Quasi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturàque ipsa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniã magis necessaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatũ, vt antiquissimi omnium haberentur. Quaque ratione balantes oues, & latrantes canes apppellamus, eadem illi becchos hircos vocauere.

DE ORYGE. F

INter minores AEgytijs greges Oryx est, quem nnõulli Caprarum adscribũt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictum aut sculptum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: siquidem Aegyptij, cùm Sothen astrum illud suum, quã nos Caniculã appellamus magno cultu prosequerentur, déq; die, quo præcipuè oriretur, soliciti admodũ essent, animaduerterunt, Orygẽ sideris eius ortũ sentire, atq; etiam clamore edito significare, quasi vel ortũ nũciet, vel saluere iubeat. Sed enim eo tẽpore quo astrũ illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Aegyptus habet, cõuersas ad ortũ prospectare, peractáq; ita reuolutionẽ cũ fide fieri exploratam: consentiréq; in id Mathematicorũ supputationes. Quinetiã, vt nonnulli alij tradunt, Oryx stat cõtrà, contuetúrq; stellam, ac veluti numẽ adesse sententiat, procũbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cùm συμπάθεια tã insignis cũ eo sidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehẽsa, quæ longa mortaliũ studia nõ nisi multarum ætatũ successu & obseruationibus per manus traditis, consequi potuere, cœli motu præsertim assiduè variante, quadamque veluti trepidatione vacillãte.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturæ cum Sirio, quòd velut ille sitim semper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hìc assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natuta loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

A DE OVE.

OVIS nunc persequar significata, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio Agnum simul & Arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulachro stultitia significaretur: nã vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβατίου βίον ζῆν. De socordia verò stoliditatéque animalis illud in ore omnium, προβάτων ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quòd more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemque & taciturnitem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla prædirus esse iudicaretur, magnamque de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos
B concitasset, Ouiculæ cognomẽto appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus, insipientesque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendidè vestitum. Nam & prouerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisque locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesque nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designãs hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoque non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse videbantur, propterea quòd illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neque sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephum est, Israëliticos populos appellitabat, neque ipsi hoc in historia sacra dissimulant: Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ in-
C stitutum laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Aegyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatum odio prosecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiusque volunptatibus indulgere sibi permiserit, dubio porcul hos, qui recta moneant, quadam veluti execratione declinabit. Atque id denique erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotum institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderentur medicis, amicis irascerentur, si quãdo eos à funesta veterni suffocatione arcere properarẽt. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cùm ipse terrenis tantùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestique viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt, & quæcunque appetierint commoda consequuntur, atque ita demum

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctoremque virtutis. Et vbi scriptũ, filios arietum Domino afferẽdos,

principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, vera, puráque fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meæ vocem meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum: de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adiici debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primam illam oblationem applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietem obtulit in holocaustum, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatum: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressúmque à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectæ conuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atque ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat. D

INNOCENTIA.

ANte alia autem tam ouis quàm agnus hieroglyphicum est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur: Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetum hominem, eundemque immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significare qui volunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἀγνὸς puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque Maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. comprobant etiam hoc Sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne: Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito commonstrauit. Hoc verò picturæ genus cùm synodo sexta iam autiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me contuli exemplaria in quibus rem ita traditam inueni. E

Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι᾽ αὐτὸν τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γεννομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: in quibusdã venerandarum imaginum picturis agnus digito prȩcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanum Deus Opt. Max. honestauit, cui gratiæ nomẽ ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorũ veterum respexere, Christum Deum nostrum ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterum, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ concessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum præferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutum est in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obiiciuntur, describatur, agnum qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrum humana posthac effigie, pro antiquo agno pingendum esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memorésque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundúmq; inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferãt, alij viderint. Decre. de cõsecratione, dist. 3. cap. sextam sanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictum, disciplina, vbi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatam, qui mansuetudinem amplectuntur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morum rationem, paratíque sunt tanquam oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodum sit, nemínique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis exposita consectãtur. F

OPVLENTIA.

APud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indiciũ, cui Græcæ dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretãtur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerũ earũ opulentiã significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus

(latum

A (latum enim est τοῦ προβάτου vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sane veteres in tanto oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri existimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iurisconsulti tradunt: ideoque fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaque à colore Aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè tetigisse videtur, vbi, Pollione dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureóue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremque efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

B *Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater*
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminêre: animalque id ex lapide impositum eius tumulo, eiusdem rei monumentum, Pausanias idem attestatur. Esto autem hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatum, tunc præcipuè cùm agnus natus esset vellere in fronte purpureo in villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperium Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictum putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antoninus vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino, fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. vsqueadeò autores ea etiam quæ nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperium portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hîc ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneum, atque itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopum Ariete fuerit in lucem editus. Nam hoc animal & vellus absque vllo dolore molestiáue deponit, & à natura facilè rursum eodem vestitur. In eandem ferè sententiam Ambrosius interpretatur diuinam legem vbi asinam oue mutandam in sacrificiis institutam Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & non parui prouentus. Fructu igitur mutandum esse laborem, dicit Dominus, id sub hoc verborum velamento subinnuens, quòd vniuscuiusque laboriosi operis fines ad

C fructum respicere debeat. Neque tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint præceptum hoc, ea de causa, quòd asina sit immunda, ideoque in ouem, quæ munda est commutandam. Sunt qui hoc verborum inuolucro dicant, laborem & industriam omnem affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatem tantùm, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animam ab iis quæ fructum non habent, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiuntur, cùm fructus per ouem omnino exprimatur, per asinam verò sensus ipsi materiæ simpliciter appliciti.

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd vero nouam nuptam veteres in pelle lanata considere iubebant, vetustum referre morem videtur, quòd id vestimenti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quòd hoc gestu adductas, se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsque tempora plerisque Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodque cuique in promptu fuerit instrumentum, omnéque vas domesticum offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delicias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur.

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorum & opulentiæ præsidi, partuumque sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabantur a matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi εὐμενίδας, Athenienses σεμνὰς vocabant, felicitandæ rei domesticæ causa immolare consueuerunt.

Herculi quoque diuitiarum & prouentus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat, litasse perhibetur: vnde ipse Melon, & Mellus appellatus, quod Latinè diceretur Ouilius. In Pomi verò commentario plura super hoc narrabuntur. D

PECVNIA.

AD hæc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint Pecuniam à pecudibus appellatam quòd peculium, vti superius ostensum, olim omne à gregum numero censebatur, eaque de causa Maronianus Corydom diuitias ostentaturus suas dixerit,

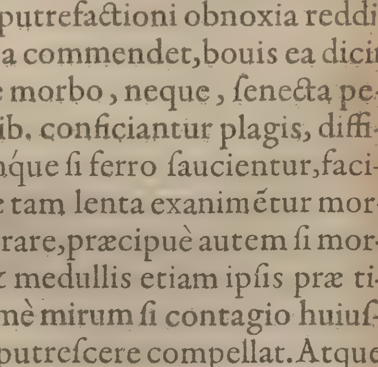
Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum est, Vnum ouem multam dictam ait, cùm citatus neque respondit, neque excitatus est. Vnum verò virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen sacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non vt vitia, sed vt antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè Pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominem pediculositate confectum significare si velint, ouillam illi pellem inducant, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit, tum ab Aristotele, tum ab aliis receptum, quęsiêre multi causam, illudque cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: E quod tactũ ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucundiora delitiis regiis enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recęset: quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vt pote qui eo loco parsimoniã in primis laudet, hisq; tantũ carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut nisi absumãtur, perituræ. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed vtcunq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt calliditatem, & igneam propè vim, quæ sit in anima lupi, vt pote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita, euenireq; inde vt carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionem illam etiam in vestibus pertinaciter pręseruare. Cæterum sunt qui iudicent hoc nõ à colore vel putredine prouenire, sed ab asperitate potiùs, &, vt Medicorum vtar vocabulo, Vellicatiua quadam vi, quæ carnem scabritie interterat, pruritúmque suscitet, vnde postmodum humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriãtur: absurdumque esse dicunt asserere vim illam à lupi spiritu morsuue vsque adeò in vellera diffundi, quæ totiens abluantur, solentur, depurgentur, inungantur, defæcentur, ac propemodum excoquantur. Referũt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicam, spiritu suffocata, solidiora, minusque putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerum omnium doctrina insignis, siue coria, siue lora commendet, bouis ea dicit esse ἰφικταμένοιο, ictu quippe valido mactati. Itaque eorum quæ neque morbo, neque, senecta pereunt, sed iugulatione, coria validiora sunt, neruosioraque. At quæ plurib. conficiantur plagis, difficulterque aut cunctanter exagitata delassatáque perimantur, præsertimque si ferro saucientur, facilè putrescere, neque in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimẽtur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu contaminatis, indiciumque id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiam in vellera diffluat: coriáque tentet, & omnia denique computrescere compellat. Atque hinc pediculositatis significatum. F

DISCORDIA.

DIscordiam verò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poëtæque omnes significare cùm volunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt, Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathiæ vim, vt plerunque agni recenter nati, neque vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporum vlulatu exanimascant, subitarióque eo perculsi metu, mortui concidant. Quinetiam periti rerum prædicant horum animalium in anima etiam in eadem naturæ dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si aliis ex lupino intestino factis fidibus associentur & absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutum esse, lupinum solum exaudiri.

A

DE ARIETE.

FEROCITAS.

SEd quantum in agno mansuetudinis superius agnoscebamus tantum in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neque se tantum in suo genere lacessunt, incursantesque inuicem arietant, verum & homines impetunt,, in bellumque prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κριὸς ἀσελγοκέρως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur: in eo verò sedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum.

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hęc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, vltionis procurationem non à se, vtpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostium improbitate atque iniustitia, indicare testatúmque facere
B vellent, indicturi cuipiam bellum, arietem per Fœcialem præmittebant, quem in hostium fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quòd non nisi prouocati bellum gerere cogerentur, vel, quod alij malunt, vt hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunque sit, Aries, vt ait Hesychius, vexilli nostri, hoc est Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Aries ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustum oblatus est, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderunt, à cornibus religatus. Sabech verò Remissio interpretatur, quià crucem, quæ remissionis virgultum fuit, præmostrabat.

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicem lacessentes significari dicant: quando quidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab aliis saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, susque deque ferre solent.

IN huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, visebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulacrum eius insidens arieti, Scopæ, vt Pausanias ait, opus, eique cognomen erat πάνδημον quod arietinæ procacitati
C videtur conuenire.

VENVS.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitum effingi, eumque κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum vrbem gestauerit, pestilentiam quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositum frequentissima totius ciuitatis pompa circum mœnia gestare consueuerat.

SALVBRITAS.

CVSTODIA.

APud Corinthios verò æneum Mercurij simulachrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusque ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præ-

ſidi aries apponatur, maximúmque humanæ vitæ præſidium ſit oratio, vt comici Græci dicterium eſt, minimè mirum, ſi Iſocratis Rhetoris ſepulchro aries triginta cubitorum adſculptus fuit, in quo Siren cubitorum ſeptem inſideret: nam ea quoque orationis ſuauitatem indicabat. Et ferunt aſtrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Iſocratis ſepulchro diſcedamus, propè etiam menſa appoſita, quæ Poëtas haberet ac eiuſdem præceptores, in quibus & Gorgias aſtronomicam ſphæram inſpectabat, & Iſocrates ipſe omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adſiſtebat. D

HAMMON.

IN Saloninæ numo aries eſt cum inſcriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum ſculpturis frequẽtiſſimum habetur, præcipuéque Hammonem Deum, ſpecie illa ſua reciprocicorni, vt Laberij dictum vſurpem, ſignificabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem eſſe contendebant, cornuáque radios oſtentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen eſt in Gallieni numo arietem inſcriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres ſalutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum qui omnium ſaluti proſpiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebant. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vſos, cùm ſe inuicem ſalute præpoſita compellarent, allocutoriámque eſſe vocem, qua boni ominis cauſa Deum in primis ita venerarentur. Isq; mos in pleriſque noſtræ pietatis collegiis obſeruatur, vt quicũque pulſauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ ſalutationem reſponderit. Cúmque veterum mos eſſet, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus commendabant: alij columnas quæ ſepulchris erigebãtur, inſcriptionis huiuſmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adſculptis inſignibãt, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuum varietate laſciuirent. Sed quod ad Hammonem attinet, ſcriptores rerum paruula quædam cornua in vtroque tempore eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinam perſcrutati ſunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alij dicũt arieticum caput ideò Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetuſtiſſimo ad eum viſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici ſuo impoſito, & pelle ea villoſa circundatum, alia pelle amictum heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus, aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuæ, recentiſſima memoria Carolus fortiſſimus Burgundionum Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatem vocando: eam Tottionis aurei vulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria deſignaret. E

Gallieni numus.

DECVSSATIO.

SEd vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginem vſúmque facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conſpicuus, qui rerum temporúmque diuiſionem, æquáſque vtrorũq; portiones oſtentat, vniformem toto anno diei noctíſque partitionem, auctum & decrementũ æquilibrio ſemper appenſum. Cur verò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa, quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterum latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Aegyptij ſtatuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propemodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpõtino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix eſt, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere videantur. F

PRINCIPIVM ANNI.

APud Aſtronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: variáque eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium, Hebræis præſertim nonnullis Libram potius caput aſſerẽtibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta, ſummo ab opifice creari, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrãdam, quo liberati ſunt ex Aegypto. Sed quod aiunt tunc temporis nonnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli medium tenuiſſe, in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cùm in ſphærica cœli figura neque vertex, neque imum, neque ortus, neque occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, iidem eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nam niſi omnibus ea ratio gẽtibus inſeruiat, admittẽda non eſt. Solem verò qui dicat in hoc vel illo ſigno fuiſſe, nemo non intelligat. Aſtronomi quidem fuiſſe in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatem adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitate canis:

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúmue habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat

Orbis,

A *Orbis,& hybernis parcebant flatibus Euri,*
Cùm primùm lucem pecudes hausere,virumq́;
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæq; feræ siluis, & sidera cælo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret,frigusq́; caloremq́;
Inter,& exciperet cæli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, nō ineptè me fecisse arbitror,qui te fortè gregalium rusticitate,styloque modoque pastorali,virum tam elegantem,offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles,boni consule,& Pierium virtuti doctrinæque tuæ deditissimum,vt facis,ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMANVM, DE IIS quæ per Lupum,Hyænam,Lyncem,Vrsum,Pantheram, Tigrim, & Vrum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER VNDECIMVS.

B *NEscio quo tuo fato acciderit,optime lepidißimeq́; Prosper,vt qui mortalium es iucundißimus,in truculentißimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus,ducti fortè obtigere,Lupus,Hyæna,Linx,Vrsus,Panthera,Tigris, & demùm Vrus,cum quibus tibi sit,quantum animis viribusq́; valeas, congrediendum. Has omnes vel captiuas facias,vel cicures vel conficias,vel fortè etiam deuores necesse est,lege ita sodalitia,Cosmogeriis comitiis decernente mandanteq́; exceptione,quæcūq́; poßit excogitari,summota penitùs.Scio,adhæc,firmißimi licet animi iuuenis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione pastuq; semper abhorrueris:Nolim tamen putes edictū in te factum,acerbi quicquam,aut æquum iustúmue minus continere:quod ea potius de causa decretum est,quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus.Tanta enim est vultus animiq́; alacritas tui,vt facilè speremus,simulac in theatrū descenderis, illæq́; furorem,feritatem,rabiem,aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint,futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias,& simulac semel arriseris,adblanditúsue fueris,ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras.Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores,quos tu,vti tuus est mos, dicto aliquo salso,aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatósq;.contra te irritaras,simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi,ad solam vultus tui iucunditatem,veluti aliqua incantatione perculsos substitisse,consternatosq́; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq́; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furoremq́; delinias, agè nulla iam cōtatione exhibitas à me feras aggredere,victoriam ex illis omnino reportaturus:quia in Aegyptiorum fanis alitæ atq; educatæ literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatißimo eas quoquò volueris trahere,& ad omne obsequium parati*
C *tißimas efficere:id quod iam in Lupo,qui prodiit primus,experiri potes.*

DE LVPO.

PERINIQVE mihi facere videntur, qui Ægyptios solos de brutorum cultu derisui habent,atque conuitiis & cauillationibus etiam persequuntur,cùm nationes ferè omnes eadem fuerint superstitione aliquando contaminatæ, præsertimque terra Græcia,quæ maximè omniū sapientiam ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæremoniæ primas semper partes obtinuere.Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabantur, in Martis atqueadeò Romuli Remique venerationem Romani.Alias etiā belluas afferre possem, quæ apud hos & alios, diuinos sibi honores asciuere. Sed quoniam de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipuè prosequemur.

APOLLO.

FVit autem,vti dictum,fera hæc plerisque locis Apollinis memoriæ dedicata:eiusque simulachri ea asseritur causa,quòd oculorum acie potens adeò sit, vt noctis tenebras euincat, acutissimo quippe polleat visu,intempestaque nocte,etiam si Luna sileat,clarissimè tamen intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnam famem antelucanum tempus obseruet,à Sole tantem totum est lucis beneficium. Vtraque verò de causa,& quòd potens lumine esset, & quòd ante lucem prodiret ad prædā, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit,eique in lupi specie sacra faciebant, tantóq; apud eos ciues cultu habitus est, vt cùm lupum tanquam Deum venerarentur, soli ex Ægyptiis ouibus vescerentur.Hinc ipsum Solem Homerus

λυκηγενέτην vocat, non ea quidẽ causa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus asseuerat, recens admodum est, neque temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: sed veluti diem ἠεγένειν, propterea quòd ἦρ, hoc est, diluculum generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quod matutini splẽdoris autor ipse sit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc est, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longóque ordine seriatim aquis immerguntur, tutóque transmeant, id quod Sol ipse in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam serie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in signis Apollinis lupos adsculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Atheniẽses in Apollinis gratiam lupus, quíque fortè animal id interfecisset, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quæ ei funerando forent necessaria, vt ita magistratus quod sui iuris esset officium executi viderentur, & religione respub. solueretur. Eam huiusce cultus nonnulli causam memorant, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupum transmutata, Delum se contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum XII. spatium pariunt, quod Philostephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius. D

E

MARS.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remique educatum, quod deridet Festus, qui velit non à ruma, sed à virtutum magnitudine vtrique fratrũ inditum nomẽ, quòd ῥώμη, notũ apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet ij nomen adepti sint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam voracitatẽ, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nõnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantẽ dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostensum. Martios porrò lupos Virgilius, Mariales Horatius vocat. Et apud Plautum eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescẽs, ita profatus: Puit ædepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Græci sanè Poëtæ λυκόφρονας vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimùm in armis est, vt apud eundem Plautum:

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparere se vnumquenq; monet λύκοιο δίκαν, more lupi: ad id scilicet respiciens, quòd lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt non facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

RAPTOR.

BEllicosis verò viris plerisque omnib. is natura mos insitus vt conuectare iuuet prædas, & viuere rapto, id quod etiã inter præcipua virtutũ suarũ præconia, magnificè atq; gloriosa admodũ recensere solẽt. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarunt hieroglyphicũ: quod quidẽ minimè alienum est à veterum disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, vt remotiorẽ doctrinã illam, quam ab Ægyptiis acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominẽ qui semper prõptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupum abire tradiderũt, vt in Phædone Socrates: quæ tamẽ dictata Porphyrius & Iãblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellẽt, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus, prædones ait ab Rhadamantho lupis obiici solitos: ridiculeq;, vt assolet, Aristophanes Simonem bonorum publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocatur. Et lupi nomẽ in Diuinis literis, vt obseruarunt Theologi, nõ secus ac vulpeculæ, semper in meli cuiuspiã significatũ accipitur. At cacodæmon est interdum lupus, plerunque tamen raptor Euãgelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum & Eucherius & alij plerique putant. F

IMPROBITAS MERETRICIA.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptum autumãt. Notum enim, meretrices Lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis

Constitit

A *Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.*
Cicero in Miloniana, Clodius semper secum scorta, semper lupas ducebat.

FORMIDATOR INANIUM.

ATque hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm strepitu, terreri solet. Vnde sacerdotes Ægyptij, si quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & saxi telo aliquo propè assito facere consuerunt: ita enim est eorum ingenium, vt qui neq; ferrum euitent, neque fustem tremiscant, lapidem tantùm impendiò perhorrescant, cuius ictum adeò perniciosum sentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computrescãt, vermibus quàm ocyssimè redditis. Quinetiam reperti sunt qui vel duorum cõcussu lapidum strepitum cientes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabulosus, cum is ex Noricis Alpibus in bellunensem agrum descenderet via plurimum scrupulosa, sibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres lupos visendæ magnitudinis apparuisse, quos cùm qua ratione summoueret secum agitaret, id sibi diuinitus incidisse menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu comprehẽso, id cœperit pone trahere: quod quidem annulis fibulisque aliquot ferreis præditum cum ingentem per viam strepitum cieret, saxeosq; scrupulos quotquot incursando offendisset excitaret, perterrefacti repentè lupi, quasi vis magna canum incubuisset, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam
B super hac lupi trepidatione hominem à lupo præuisum subitò consternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, sed & ex Platone in Politiis habetur: atque ita vice versa, si homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hostes illapsum, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituissent, lupum extrema cauda glabrum facere consuerant: is enim agitatus à venatoribus, quasi conscius sibi amatorium virus exiguo eius inesse villo, ne captus humanæ omnino satisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, nisi viuenti direptum.

TVTVS RECEPTVS.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progressus, maiore incumbente vi quam sustinere se posse confideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si vellent, currentem lupum, cauda præcipuè sub vterum immissa reductaque proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi studium fuga sibi consulere, seque sospitem syluis reddere: vnde λύκος πρὸ τῆς βοῆς φεύγει, habetur in adagiis. Reducere verò caudam sub vterum, præcipuum est signum pauitantis. Quod cùm Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his versibus, quos recitare non pigeat.

Ac velut ille, priusquam tela inimica sequantur,
C *Continuò in montes sese auius abdidit altos*
Occiso pastore lupus, magnoq; iuuenco,
Conscius audacis facti caudámq; remulcens
Subiecit pauitantem vtero, syluásque petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturã eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quòd per uasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neque hoc effici de tactu solùm, verùm etiam si vestigium tantùm illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè verò diuersum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibusq; beatiorem potentioremq; factũ significare si vellent, equũ in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cũ Lupis fuerit, præstãtiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volsilupos dicere possumus, nõ ea quidẽ de causa quã nõnulli cõmenti sunt, ita eos a frænatis lupis vtpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorũ experimẽto compertũ est, pullos qui cũ Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerũt: factoq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniũ consensu receptũ. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadit, lõgè ignauior fit naturæ secreto quodã, si, vt Pamphilus lib. Rerũ naturaliũ tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eum cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum

equo naturæ dissensio, vt eum quamtumliber ferocem & generosum, vel mortuus & terra conditus D
absterreat: inuentique sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiã elusuri, cùm equum haberent insigniorẽ, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinũ in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, eaque mox equus in principis conspectum eductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisque stimulis impelli potuit vt eà transiret, atque ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitẽtis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: equis torminũ doloribus cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quem Romæ in vsum huiusmodi asseruari apud plerosque comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, nõ sunt noua hæc cõmenta, vt terriculamenta infodi soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nã apud veteres quoque viguit hæc superstitio, vt eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his torrorẽ incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, vel consternati vlterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus non Oenomai modò equi perterrefacti sint, verùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisseque loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

Idem hominẽ famis impatientẽ exprimere si curassent, Lupũ vel hiantẽ ore, vel terrã mordicùs apprehendentẽ hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cũ prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prædæ copia nõ fuerit, peculiare habet esuriens terrã deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatem à Lupo fieri contendant, sed vt iumentũ aliquod inuasurus grauior & ponderosior factus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit: quæ quidem est E
Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporũ ingenium incidimus, non iniucũdum relatu fuerit quod apud eundem autorẽ de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cum numeroso fœtu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetque prostratum arboris truncũ ramis etiamnum prostantibus, arrepto in os ligno librarũ circiter XL, super truncum efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniẽte cũ prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibique tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur.

PROPERANTIA.

Celerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantùm reperi: Lupam enim intra XII. parere dies fabulantur Ægyptij. Sedenim Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta sunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, XII. esse certos anni dies, quibus lupæ omnes pariant. Aristoteles sanè, quòd fœtum XII. tantùm gestent dies, esse inexploratum sibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas semel tantùm in vita parere.

ANCEPS CONSILII.

Vulgatum autem & adagiis & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiã in eo statu, quo negotium aliquod neque relinquere, neque exequi tutò possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberijq; præcipuè vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terẽtius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret F
eum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè satis manifesta est, quam hìc repetere mihi minimè necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

Illud potius referam, hominem tutum à veneficiis per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum cõmemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos trãsformari minimè olim fabulosum habitũ. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòst anno rursum faciẽ receperit humanam, apud Pausaniã legere est, & apud Plinium: peculiareq; id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quãdã prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, vnde transuecti fuerãt, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus de Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse.

PEREGRINVS.

Quem ex boue, animali quippe domestico, nobiscũ alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aũt peregrinũ intelligi, historia eadẽ ostendit. Danaus enim cum in Argiuos mouisset, peteretq; Gelanorẽ expelli, qui tunc Argis imperabat, lupũ & taurũ pugnãtes cõspicatus, se lupi vice statuẽs, qui nã foret pugnæ exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædem Appollini Lycio vouit, atque ita rerum potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum

per

A per portẽtum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaq; in imperium ascitus expulso Gelanore: eaq; de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicẽ pugnantiũ effigies ex ære quamdiutissimè permanserunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tũc instare sibi fatalem diem cùm Lupum & Taurũ pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupũ acceptos: sed in re gesta referẽda in diuersa abeũt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuilique contentione de imperio certatum, dilatisque in alterum diem comitiis, manè monstrum id accidisse, populique iudicium fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solũ verteret.

MACEDO.

Macedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuere.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinésque totius eorum militiæ recẽsentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine, sub militum Præsentiali nuncupato, militabant: parma quippe, cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpse-
B rant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi vrbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quam Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicẽ futuram, aruspices dixere, propterea quod lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quã sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per vrbes passim irruentes vlulabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratum lupus futuræ pestilentiæ signum est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant, impetũ fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquãdo lupos ita eorum gregibus infestos, vt nullũ possent ex re pecuaria fructum percipere: quare cõsulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodam arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumq; admixtum carnibus feris exponendum: quas cùm illi gustassent, internecione periêre. Sed &
C apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis.

PROSPERITAS.

FElicioribus verò auspiciis lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extãt monumẽta in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiãt. Eadẽ in somnis vberibus suis Seuerũ alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis rudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrumq; & condiscipulos oppressit, Gelo incolumis euasit.

HYÆNA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorum offensus perplexitate, tã diuersa super ea tradentium, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam nõ ei legi addictus sum, vt animalium historiam perscribam, sed quæ tantùm ad Ægyptiorum commenta faciant perquiram, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionem, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi,

ſignificare. Quòd ſi victum hoſtem intelligi voluiſſent, eum à dextro latere ſtatuebant, quòd aiunt, ſi ad dexteram conuerſa cum venatore pugnã inierit, eam ſemper eſſe potiorem. Nam cùm flecti niſi circumactu totius corporis nequeat, ſpina continua per collum & dorſum totum porrecta, prægreſſi hominis veſtigia occupare conatur: quod ſi ſucceſſerit, quaſi magica quadam vi, quæ in eius tãtùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentum hominem, & ſi equo inſideat, decidere, atque ita omnino victum interfici. D

VICTOR HOSTIS.

SI in victorem hoſtem ſignificare vellent, animal idem cum venatore ab læua congreſſum effingebant, quòd diuulgatũ eſt Hyænã ſi non ab læua hoſtẽ occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipſam verò quaſi attonitã deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæſierit aliquis, ſi pingenda ſit Hyæna animal orbi noſtro incognitum, qua figura ſit. Tradũt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirſutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorſum totum ſetis durioribus inhorreſcenti, neq; imaginarium eſſe animal, vt plerique ſuſpicãtur, de quo grauiſſimi tot autores permulta quàm diligentiſſimè diſſeruirint, quæ niſi ex viſu iis cognita fuiſſent, haud quaquam puto eos in re vana atque mendaci vſque adeò laboraturos.

MORVM INSTABILITAS.

INſtabilem verò quempiã, nihil quippe in eodem vitæ tenore ac modo, quẽ ſibi propoſuiſſet, perſeuerantẽ, ſed alias quidem probum, fortem, audacemq; tam animi quàm corporis ſui domitorem, aliàs verò improbum, inualidũ miſerumq;, & ad cupiditates omnes impotentẽ, ſignificare ſi vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere conſuerunt: huic ſiquidem animali vtranq; ineſſe naturam, & alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodidêrunt, & Ægyptios ſecuti pleriq; alij. Cæterùm Ariſtoteles cõmentitiũ hoc eſſe profitetur, vulgoq; perſuaſum eas annua vice ſexũ permutare: quia captæ aliquot (perquã rarò autẽ capiuntur, præſertim fœminæ) tenellæ ad huc ſine genitalibus fuerint. Mares enim inpendiò timent libidinis æmulos, & ideò grauidas cuſtodiũt, morſuq; prolem maſculam vbi detur occaſio caſtrant. Licet non ſum neſcius traditũ à grauiſſimis autoribus, habere quid Hyænam ſub cauda poſitũ figura ſimile genitalis fœminæ, ſed ſine vllo meatu, ſub quo meatus excrementorũ ſit: virile verò ſimiliter atq; in lupis & canibus habetur. Fœmina etiam præter ſuũ illud, ſimile vt mas habet ſub cauda ſine vllo meatu, à quo excrementorũ meatus eſt: ſub eo genitale verũ habet. Id ita eſſe cõtẽdit Ariſtoteles, q difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur aſſentiri. Sed miror in hoc tã veteres quàm recentiores autores diuerſos ab Ariſtotele tam conſtãter ire, quod ab iis temerè fieri haudquaquam adduci poſſum, cùm præſertim Ælianus Hiſtoriæ huiuſmodi ſcriptor diligentiſſimus tradat, τὴν ὕαιναν τῆτε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλην, εἰ δὲ θήλην νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα, κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέραις, καὶ γαμοῦσι τὲ, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyænã ſiquãdo quis marẽ inſpexerit, eandẽ mox fœminã videbit: ſin modo fœminã poſtea marè aſpiciet. Promiſcuè verò coitu alterutræ cõiũgũtur, ineũtq; & ineuntur, per annũ vnũ ſexus viciſſitudinẽ alternãtes. Qui quidẽ autor cũ Ariſtotele longè poſterior fuerit, id ſcriptis credere minimè auſus eſſet, niſi aut cõpertũ ipſe, aut fide dignorũ teſtimonio certum habuiſſet. Accedit & Tertulliani ſcriptoris & doctiſſimi & diligentiſſimi autoritas, qui ita ſcribit: Hyænam ſi obſerues, ſexus annalis eſt, marem & fœminam alternat. E

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

ADuerſas verò calamitates & infortunia toto vitæ curſu intrepidè ſuperantem hominem inſignire ſi vellent, Hyænæ corium indutum eum pingere ſolebant: quippe quòd ex Magorũ ſuperſtitionibus perſuaſum eſt, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo ſecum habuerit, quaqua eum vel per medios hoſtes penetraturum, neque futurum quenquam qui illi iniuriã inferre auſit, vſqueadeo hinc eius incolumitati cautum eſſe; vt iam credi poſſit, eos qui linguam Hyænæ ſub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari. F

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Aegyptiis ſacerdotibus ſuper Hyæna tradita ſunt. Vnum addidêre Latini, ac Pulcherrimum quidem hieroglyphicum: vt ſi hominem laruas, vt ita dicam, inceſſentem, neque defunctorum quieſcere permittentem, maledicta quippe & accuſationes in mortuos ingerentem comminiſcentemq;, notare vellent, Hyænam in ſepulchretis monumentum aliquod effodientem faciãt, cùm ſatis exploratum ſit ab vno hoc animali ſepulchra erui inquiſitione cadauerum, quòd ſit humanæ carnis auidiſſima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita Gordiani tertij, decemque tunc temporis fuiſſe in vrbe Roma profitetur. Viſa verò tunc eſt illa dentis vnius perpetua ſeries, qua prædita eſt Hyæna id quòd ne mirum adeò ſit, in quibuſdam etiam hominibus aliquãdo ſpectatum. Nam Pruſiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, obque id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abſtinendo ab vſu carnium conſcripſit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: ſed Crocutam autores diuerſam ab Hyæna ponunt. Reliquum eſt de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeque inde factum ſit hieroglyphicũ: quo circa & hoc & alia eius ſignificata memorabimus.

A

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna ſit, quamque aſpectu fœdum, ex iis quæ ſuperius allata ſunt; conſtare vnicuique poteſt. Longè verò diuerſa eſt Panthera, qua nulla penè fera eſt villorum varietate ſpecioſior, vehementior nulla, nulla impetuoſior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Pantheram exuperat. Quare cùm ſacerdotes Ægyptij ſuperatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænæ alterum committebant, aſſuebantque: ſiquidem compertum eſt tanta inter ſe repugnantia ea diſſentire, vt ſi ſimul aſſuantur, vel etiam contraria ſuſpendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto eſſe Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animum conſternatione deſpondeant, vt ne reſiſtere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuſcunque generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præſtant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pātheræ pilos efficit, Aquilarū pēnæ, quæ admixtas reliquarum alituū pennas deuorant.

IMPROBITAS.

B INſatiabilem autem hominem & omnium appetitorem, per Pantheram ſignificari ea de cauſa fertur, quòd nullum non animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Græcum omnino vocabulum agnoſcit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: ſiue quòd omnium penè ferarum coloribus variegata ſpectetur: nam & hæ atque tigres maximè omnium animalium varietate inſignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminam, pardum marem plerique agnoſcunt. Ariſtophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neque ignem neque pardalin æquè impudentes ait atque fœmina eſt, quippe quæ omnia corripiat atque conſumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominem Ægyptij ſuorum vitiorum diſſimulatorum, quique prauum, quo præditus eſſet, ingenium ita occultaret, ne vel à domeſticis deprehendi poſſet, pantheræ ſimulachro notabant. Ferunt enim eius odore mirè ſolicitari quadrupedes, ſed capitis toruitate terreri: quod ipſa docente natura ſatis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atque hæc eſt eius in venando ſolertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, niſi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum eſt. Sentiunt tamen cum Ægyptiis Ariſtoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno ſtudio pantheram ſectari odore eius delectata: quod, niſi Plinius odorem pro ſuaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre poteſt, cùm ferarum & omnium dubio procul animantium odor quotidiana mortalium experientia canibus innoteſcat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata eſt loco ſuo hiſtoria, quemadmodum Cyrus aduerſus numeroſiſſimum Crœſi equitatum dimicaturus, Ca-
C melos contrà inſtruxerit, quorum odore conſternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Cræſi conatum ita fruſtrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autē odore vſqueadeò intēſo Pāthera polleat, eā Philoſophi cauſam arbitrātur, q maxima prædita ſit caliditate, indeq; odorē illū excitari: cūq; ita cū vino cōſenſum quendā habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata Sed quoniā ſunt qui per eā ebrioſitatē intelligāt, hieroglyphicū à re ipſa deſumptū ego crediderim: ſunt enim Pātheræ vini admodū auidæ, & à venatoribus ebriæ plerūq; capiūtur, fontib⁹ quo potatū eūt, ſuauiſſimo, perueteri potētiq; vino medicatis, tāta copia, vt fonticuli aquula longè ſuperetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera perueſtigant. Interdū ne rem perditū eāt, & ſimul operā eludāt ſi latebrarū cōmoditatē iuxta fontē nacti fuerint, perforatas arundines intra terrā modicū defoſſas in fontē vno immittunt capite, altero in locū vbi deliteſcunt, adducto, obſeruatoq; animalis aduentu, per vtrē ad hoc paratū ſtatim tubo vinū infundūt, quòd vinū veluti vena de fonte proſiliēs, meracitate ſua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm ſitim expleuerint, procidētibus. Vidimus ſanè numū antiquiſſimum ex ære quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera verò facie Panthera & Thyrſus pulcherrimo opere cuſi ſunt. Et in Gallieni pleriſq; Pantheræ nota eſt cum inſcriptione LIBERO P. CONS. AVG, Sunt qui Tigrin eſſe contendant, de qua paulò infra dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniā verò Panthera variis eſt maculis colorata, pleriq; morū varietatē per eius pellē oſtendere inſtituerunt. Nā & earū genus variè ab autoribus appellatū, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptū. Quare animaduertēdus eſt apud Pædianū locus vbi Vercias pro Va-

rias hactenus ferè passim lectū est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter vocabantur, q in Africa frequens admodū est carū genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiā aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, vt apud Tranquillū est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitū Prætorianorū. Quantū verò pertinet ad colorū varietatē, iocosè dictū apud Plautū in Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respōdet Epidicus, Caprigenū & Pantherinū genus sibi nō placere, in quo quidē nō coloris tantùm varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptū, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pātherā, varietas morū nō ex vario eius colore tātùm intelligitur, sed, quòd & vehemens est, & ad impetus propēsa, & pernix, corporeq; ad agitationē perquàm idoneo. Vnde per eā in Diuinis literis varij animorū motus indicātur, de qua Hieremias: Nūquid Æthiops pellē suā immutauit, & suā Pardus varietatē? quod non solùm, inquit Ambrosius, de figura, sed etiā de mobilitate furoris accipitur, eò q Indorū populus & atri homines Æthiopū genus, ad fidei pietatisq; cādorē inuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mētis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiā tenere nō possint, neque ad emendationem correctionémve vllam remeare, qui ferinam semel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & varius sit in humano genere peruertendo. D

DE TIGRIDE.

APud Ægyptios tigridem non inueni apud Græcos & Latinos frequētissimè: de qua significata illa præcipuè celebrātur, quæ ad immanitatē, ad sæuitiā, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiā apud aliquot gētes diuini cultus particeps iudicata. E

SOL.

SOlis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numem habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaque apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiam abstinebant. Idque ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est, priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cùm XII. Aeneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. Ita in veteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA emollita.

QVod verò pertinet ad ferociam, per animalis istiusmodi effigiē descriptā, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poetæ cū hominis cuiuspiā immanitatē egregiè notare volūt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicāt admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique autores sunt, indicāt moderatū vni vsum ferociētis animi sæuitiā demulcere. Ita Polyphem⁹ apud Homerū omnem exuperās crudilitatē, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblāditur. Et heroës illi Troiani apud Homerū eūdē, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatē sæpe, æstuātisq; bile cordis acerbitatē vino deliniere: hominique valde irato apud Plautum propinādū edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiā. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atque hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum. F

VLTIO.

VLtionem significare qui volūt, tigridē & equum ab ea dilaceratū pingunt. Nota est historia, quemadmodū eius venator, fœtus recens editos obseruat, ad quos, cùm mater pabulatū abierit, auferēdos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numero si, in cursum fertur quāto potest citatissimū: reuersa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velocissimo cursu totā circumlustrat regionem, donec fugientem venatorē deprehēderit, in quem omnē conuertit impetum: ille statim vnum è catulis proiicit, suscipit hunc tigris mordicus, & retrouersa in nidum refert: alacri mox cursu eadem vestigia repetit, exiguoq; tēporis interuallo venatorem aggreditur: ille rursus catulum alterum abiicit, cursúq; nunquam intermisso nauem versus prouolat. Suscipitur hic quoque, & rapidissima velocitate reportatur: idq; & tertiò & interdum quartò fit, donec venator conscēsa naui vix duobus & nōnunquā vno tantùm catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa posteaquàm frustra toto littore frendēs desæuit, omnem conuertit vltionis sæuitiam, totúmque discerpit, & miserabiles socij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo esse dicit Eucherius, tigris periit, eò quòd non fuerit prædam assecuta, de fœminea arrogantia dictum volunt.

A PERNICITAS.

IAm pernicitatis significatum ex iis quæ suprà dicta sunt desumitur, cùm citatissimum equum ter & pluries assequatur, cursu retrorsum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasque, & affectus in filios summus, ex eadem historia consideratur: mox & vltionis studium, cùm in relictum equum tanta ferocitate sæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Musis auersum ingenium, omnemque Musicæ lepiditatem odio prosequentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani sonum exhorrescere, vt eo audito mirabiliter insaniat, eoque furoris prouehatur, vt semetipsam dentibus impetat, visceraque ipsa sua fœdè dilaceret atque discerpat.

DE LYNCE.

LYncem in luporum genere plerique recensuerunt, eique Ceruario cognomentum indidêre. Sunt qui Lynces esse quas Græci θῶας vocant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyæna & lupo mixto genere nascuntur. Vtcunque verò autores varient, Lyncem Plinius animal esse peregrinum & in Æthiopia frequens ait:
B Ceruarios autem lupos septentrionalibus regionibus frequentissimos esse constat. Sed parum me mouerit eandem speciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutissimus quippe obtutus, macularum in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculosæ tegmine Lyncis: & quod omnium manifestissimum est signum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cum lyncem omnium quadrupedum clarissimè cernere considerassent, hominem qui visu maximè polleret significaturi, animal id hieroglyphicum posuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium visu penetrare: neque defuere philosophi, qui fieri posse hoc commentati sunt ex imagine, quæ certo ab terra spatio summo in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quæ sit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauum aliquod vas numo, quem, tametsi longè recesserimus, simulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipsius vasis in aquæ superficie se ostentante: quippe rerum earum radiis in aquæ summum sese exporrigentibus ea ibi species redditur, quæ aqua inde subducta, vasculi curuitate intercipitur, ac ne videri possit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutissima sit, plerique putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pætos illos oculos quos lyricis totiens laudib. extollit, Ceruarios appellauit: ad id scilicet alludens, quòd lyncem ætas nostra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumant, qui ea quoque quæ sub terra condita essent spectare ferebatur. Poëtæ sanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Castora in quer-
C cu abditum, penetrante per lignum acie ab eo inspectum, atque ita coniecto in arborem pilo confossum interfectumque scribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginensium classem à Lilybæo Siciliæ promontorio portu Carthaginis exeuntem prospectare, & numerũ cum fide recensere solitus, scriptorũ testimonio fertur: De quo Horatius: Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

SEd iam nos appellat vrsus, non iniucunda fortasse, nisi oculi iam defessi sunt, spectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM AETATE.

HOminem originis principio deformem, mox formosum effectum, siue cuius vita ineunte ætate dissolutior fuerit, nullaque ratione moderata, cum ætate tamen modus & disciplina sanctior accreuerit, Ægyptij sacerdotes intelligere cum vellent, vrsam fœtam pro hieroglyphico ponere consuerunt. Compertum siquidem est, vrsam fœtum edere sine oculis, sine pilis, cruribusque propémodum & membris aliis indiscretum, informem denique carnem catto minorem, maiorem mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera sanguis concretus esse videatur, quem postea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimque ita conformat, & lingua subinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambrosius ad nos cohortandos, ne prolem nostram, quantũ ad animi rationem pertinet, instar vrsini partus initiò editam, ita informem coalescere patiamur, sed disciplinarũ linguis lambendo curemus, vt ad humanã, quippe rationis participem effigiẽ conformetur. Nã de lingua, quæ significet eloquentiã, alio disseruimus Commẽtario.

D

EX INEDIA MACIES.

Mores occulti.

ADdunt hominem inedia confectum intelligi per vrsam in specu latitantem, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima est natura, solitaria, latebrosa, commercij societatisque cuiuslibet euitatrix: quod esse mores eos significat, qui soleant in imo mentis recessu delitescere: atque itidem corpus simile sortita est, graue, compactum, indistinctum, prægelidæ feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatum: vnde φωλάδες ἄρκτοι dicũtur à Theocrito. Ná, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt hi siquidem tempore dierum circiter XL, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atque ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatum, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

MVlierem præstantem animis, non molli, sed virili vigore præditam plerique significare dum volunt, vrsam pingunt,Ántherá alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferociores animosioresq;, cùm in ceteris fœminæ sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiá apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi. E

PVELLARIS AETAS.

QVia verò suapte natura vrsæ cohibent se intra frutices vel spelæa, nisi quantum pabulationis gratia prodire coguntur, isque mos plurimum in rectè institutis ciuitatibus obseruatur, vt innuptæ puellæ domi clausæ custodiantur, non absurdè nonnulli commenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nam & hoc quoque sapit antiquitatem. Si quidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac Lysistrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucem ἀρκτεύεσθαι verbum inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cum puellæ, anteaquam nuptiarum tempus appeteret, pudicitiæ causa Dianæ consecrabantur.

PROVIDENTIA.

NEque illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauũ vrsam, nõnulli prouidétiá significari volũt. Vrsa enim, vt apud Ælianũ legas, ita prouida, est, vt saluti suæ cõsultura, cũ se in cauũ recipit ad peculiaré inediá, ne per vestigia deprehédi possit, tantũ illi natura calliditatis indulsit, auersis vestigijs irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea specie venatores fallat, cũ egressa inde videatur, non auté ingressa.

IRA.

F

NEque defuere qui per vrsi simulachrum iram immanem intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri gradu nascitur, vrsum ibi statuunt retro spectantem, hoc est, ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI.

Rabido nec perditus ore,
Fumantem nasum viui tentaueris vrsi,
Sic placidus licet, & lambat digitósque manúsque.

Ira enim, vt Theocritus ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim vrsis impositum: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram significat: & Vr Madianitarum Rex ab Israëlitis occidione cæsus, significat, vt Adamantius interpretatur, affectum huiusmodi ab iis qui Deum sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaquá abscindédũ cẽsent, sed veluti subsidio paratũ diligẽter asseruandũ, vt cũ res postularit, aduersus nosmetipsos, pro iis quæ inutiliter turpiterve gesserimus, irascamur. quá solá animi perturbationé etiá Epictetus sapiẽti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracũdia est, vt nostri cẽsent, qua vnusquisque in iis quibus errauit, aut perperàm gessit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidem indignatione ignis quidá in nobis accẽditur, qui velut in agrũ sterilẽ immissus, cõsumptis excoctisq; voluptatis pessimæ radicibus bono diuinarum institutionum semini glebá præparat fœcundiorẽ. Atq; hic ille ignis est, qué se Assertor noster profitetur in terrá immissurũ, atque vt succendatur, non indiligenté operam daturũ. Alibi verò indignatio ferociaque vrsina in Diuinis literis indicium fuit Hierosolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg.

Nam

A Nam cùm Elisæus ascenderet in Bethel, scandenti semitam obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egressi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Elisæus indignitate rei commotus, in Dei nomine detestatus est, continuóque vrsi duo de saltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmonstrabat Vespasianum & Titum Romanorum Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascẽsu Domini, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum desolationem fecere, vt deletum penitùs sit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

CIuitatem imbecillo rectam principe significare qui volunt, vrsi caput pingunt: inualidissimum enim est vrso caput, quod contrà leoni fortissimum. Aiúntque vrsos aluearia non mellis pabulíve vllius gratia incessere, apésque irritare, sed salutis ergò, vt scilicet apum aculeis ora vulnerati, sanguinéque ita emisso, grauedini qua plurimùm laborant, remedium comparent. Venatores nostri aiunt, si maior aliqua vis, quam superare desperet, vrso incubuerit, eum sibi conscium imbecillitatis, qua caput eius laborat, si fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, iisque pectinatim firmiter complicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atque capturam euadere.

DE VRO.

B NOn innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, sed ante feras alias egregiè syuestris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostium concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim Vrus eiusmodi, qui propter ferocitatem vel nunquam, vel difficulter capi potest. quò si eò inciderit, vnde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, vsqueadeò se genitum ad libertatem putat, qua denique nihil vnicuique animantium generi optabilius esse videatur.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROM. CIVEM, DE IIS QVAE PER ASINVM, MVLVM & Camelum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER DVODECIMVS.

C *NE fortè commentaria ea putes, Petre Cursi lepidißime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptiis, quàm Græcis, atque etiam Latinis, super Asini significationibus tradita commemoraueram, curæ precium fore duxi, quantum solicitudine præstare potui, primo quoque tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facilè animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiusculè, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeo curiosos: & quoniam vmbra etiam eius in vanißimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disserueram, quàm quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimoniis, qui talia memoriæ prodidere, vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidem nunc qualitercúnque à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minùs tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animúmque meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimum facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmáque átque constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: accesit & tamvnanime concórsque contubernium, conuictúsque per annos aliquot iucundißimus. Ita ego pluribus atque iis non leuibus de causis tibi semper coniunctißimus, scripta cogitationésque meas communicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimíque amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

IGNARVS

 D

IGNARVS HOMINVMQVE LOCOrúmque.

CVM PRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominē ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidêre: eamque imperitiam in eo præcipuè notari volebāt, quæ plurimùm ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israel itaque diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicōn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum Asinum appellasset, intra terminos eum occubiturum dixit. Non enim longius peregrinari solent asini, vt equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimum contineri. Addidere etiam prouerbium in imperitos, Asinus ad lyram: quod non admodum absimile est ab Horatiano illo, vt qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quique nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoque Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? non opus est verbis, sed, fustibus. Adeò enim subiecti addictique fustibus sunt, asini, vt vulgus passim verbera plagasque flagris inflictas, Asiniatas vocitet. Hanc sanè mentis tarditatem Scipio apud Numantiam ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. E Quin & Iunius Bassus homo dicacissimus, vulgò Asinus appellatus, ob stuporem ridiculosque mores. Ob huiusmodi ludibrium, & ignauiæ contemptum, qui pilæ ludo victus esset Asinus appellabatur: qui verò vicisset, Rex. quem morem tangit Plato, in Thæteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cùm epistola ad Mecœnatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si rectè facies. Contrà verò quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de causa sapientem effectum putat, quòd is

Gen. 49.

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quique, vt ait Horatius, Quid virtus & quid sapientia possit, vtile nobis, propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquam ignobiles scriptores interpretantur ὅλων ξεινὸν, omnium quippe hospitē: nam Æoles, quod alij verterunt ὀδυσσεὺς, λ litera quam amant incolumem retinuerunt, eosque Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen sum nescius, Icarium eius patrem aliam nominis afferre causam, Odyssea, quæ nihil quicquam est nunc ad commemorandum necessaria. Asinus porrò in fabulis pro Imperitissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atque dementiæ semper habetur: in quem demum, vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui sensus expers, brutalem & stolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Asinum tantum ac pecudem ab omni rationis vsu semotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confidenter asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Midam, quod sententia sua rusticam Panos cantilenam diuinæ Apollinis modulationi præferendam F iudicauerit, ea pœna multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in asini auriculas demutarentur. Interpres tamen Aristophanis, Pluto, vt hæc quoque repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quòd acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpres ille, quisquis is est, scribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus asinus de se ait: Recreabar quòd auribus grandissimis præditus cuncta longulè etiam dissita sentiebam: siue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculæ asininæ: siue quòd exploratoribus accuratissimè sit vsus, delatoribúsque plurimùm delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam verò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeber ille Propheta ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta sequitur, ne sacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incuriosè tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis concupiscentijs manus dedissent, ventrique dediti per inertiam atque lasciuiam ingloriam inutilémque egissent vitam, neque quicquam pensi pudorisve habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari velint, quòd asinus sua tantùm commoda destinatissimo quodam animo prosequatur, & modò suæ morem gerat veluntati, nihil

A nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, vt de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniuriæ vllo genere lacessiui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd verò Iosippus cor asini, & canis impudentiam obiicit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiā incessit.

POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, vtpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorum literis delitescit, intellectum minimè percipiunt, simplicitatemque scriptorum tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporem & imperitiam asinæ assimilatur, quam Christus posthabuerit inscenso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quam ille nos docuit. Asina enim illa, vt Græci theologi deprehendêre, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitum, vt Eucherius dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniecere, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullum asinæ, propter pristinam imperitiam, iuniorem indicabat populum, asinæ quidem filium, vt Euangelistæ cum plerisque aliis reddidere: nonnulli Filium subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officiis seruilibus omnibus subiicitur: plerique Gentilium nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamque à prophetis & lege salutem minimè despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc porrò citato loco Eucherius, per asellum, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regendo & præsidendo, ad Hierusalem, *Cap. 9.*

B hoc est, ad pacis conspectum adducit.

À DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurum existimabant, vt animal etiam dæmoniacum arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò verò ostenderent eum admoueri sacris minimè debere: hominem cum secespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebāt, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autem id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigroque cōfucatum, quem à Deorum sacrificiis alienum abominabātur. Erat verò apud eos mos, vt asinum ludibriis omnibus incesserent, luto cespitibusque passim impetitum, contis etiam stimularent, quaque se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contēptibiles despicatissimosque homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyperboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere est, *Asinus Ægyptius.*

Τέρπουσι λυπαραὶ φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

C *Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.*

Citat Apollodorum etiam, Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum, eorum iugulatione dicūt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficultérque occidi soleant magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modum præditi sunt asini, atque inde sunt ad generandum admodum segnes: compertumque est omnes alios ea genitalis productione conspicuos, ad generationem ineptos esse, quòd in emissione per eam longitudinem semen transmeans & hebetetur, & frigidius fiat. Neque verò nostro tantùm tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animalium modum prominente, Onos appellatus est, eaque de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionem: tacebo nostrorum etiam temporum opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO *destitutum.*

NEque absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptum est, cùm præclarè venustéque aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodum procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoque confecto itinere citò deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum Asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimium pernici viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere possit, quod longè secius accidit in Indicis, qui qui-

dem, vt idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progrediendo feruntur incitatiùs, rapidissiméque gradiuntur. D

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Ægyptij describere voluissent, animal omnium maximè docile deligebant, simiarum quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibiis canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quod animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingunt: irritam eo modo institutionem futuram indicantes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem, prouerbium, Ab asino excuti, de iis qui grauia & magna vel difficilia professi, ab incœpto turpiter desistunt. Sedenim miror vnde Grammaticus quidam adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamentis quibuslibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba sunt) ad meliorem mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quam vt ipsius Platonis verba subiiciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεταί ἔμοιγε, οἷον περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius verò rei gratia hæc dixerimus; mihi ostendendũ est, oratioq; ipsa tãquam equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænũ veluti os nacta, ipsoq; dicendi impetu prouecta, vti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cum is E & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neque tollere rursum fractum crure Planum porcuremus. Id verò eo magis indignè ferendum, quod testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione, quam suprà citauimus, vbi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neque intelligit longè aliud esse, inuectari asello in vrbem Hierosolymam, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nã & iocus ex locutionis enũciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου etiam ἀπὸ νοῦ sonare videatur.

IRRISIO.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisionis indiciũ asinus, propterea quòd rictu labiisq; latè diductis, dentibúsque deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitantur: vnde Persianum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis nõ habet? Sanè Diogenes cùm ei quidã diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, Sed illi non curant asinos: At neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SIlentio præterire nõ possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in deliciis habent, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediãtur. Nulla vnquam tam grauis, neque tam seria res in consultatione ponitur, vt non ipsi asino super agendum censeant: sedenim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinam omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodque peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinariis, vt inscriptio est, historiis, eos tradit aureum asini caput adorare consuesse, singulisque septennij spatiis alienigenam semper hominem insidiis exceptum in conuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quæstionibus, & Cornelius Tacitus historiis memoriæ prodidere: quam vti manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatam, & Iosephus constantissimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonem puerulum Tridenti videre, quem blanditiis illectum, & in synagogam perductum, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisque guttam viuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à piis inuisitur. F

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusque titubantes in liberorum conspectum ad vitij ludibrium, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinem inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui viri à Musis & Gratiis alienissimi, omnique turpitudinis genere spurcissimi, coram tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, verùm etiam nisi facias, indignantur.

A IGNAVIA.

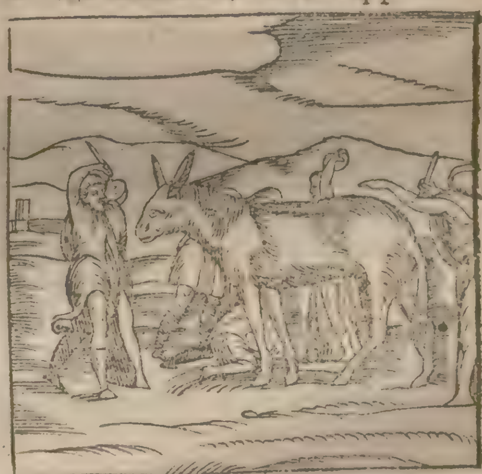
APud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamē nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nã cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebãt, cumq; longiùs profecti essent interim restitabant, atq; ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos nõ ad onera cõportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucē sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorē dici molã, ita à tarditate cessationéve, quæ asino propria est, appellatã. Et populos quosdã memorat Xenophon, qui nõ alia victitãt industria vel arte, quàm fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorũ litteris, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνῳ tantùm apud Græcos legitur. Deniq; ne rē tã apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cũ super Aemylio quodã impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atq; asino? Ne legamus, atq; asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt eruditiuli quidã putant: néve interpretemur lectionem, Atq; asino, ad concitandũ scilicet circa molã asinum, vt nonnulli ex commentatoribus exponũt. Sed vt ad asininã ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudiciũ in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos, ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: Atqui, inquit ille, non satis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum?

EREMITA.

B SEd quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundũ est quòd Diuinæ literæ per onagrũ Eremitas intelligũt, qui à popularibus turbis secedētes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitã degunt, vni Deo tãtũ dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrũ liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALE MORIGERA.

SVnt qui mulierem conceptum euitantē, aut virum admittere nolentem, per asinã, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semē à coitu reiicit, nisi interpelletur, quamobrē statim post coitum necesse est eã verberari agitariq;, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quinetiã mares ipsos fustibus salire cogunt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appellare.

Quid verò illud quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhærescit? vngulæ siquidem asininæ viuentem partum enecant, mirificèque maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in suffitum adhibere consuerunt.

PRÆGNANTIÆ DISSImulatrix.

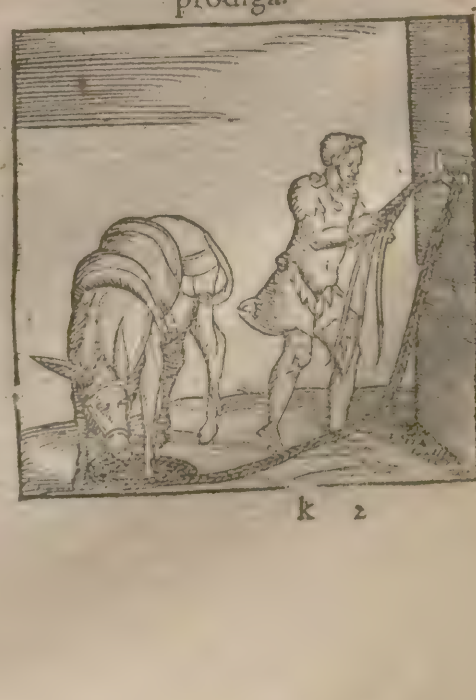
MVlierem ad hæc prægnantiam occultãtem notare cùm volunt, pariētem asinam pingunt. Obseruatũ enim est, id eam impendiò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebra, cùm excludendi

C tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

PVllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereũdum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cùm virũ in re cumulanda solicitum, neque assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandáq; intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculũ torquentem, illam verò Aselli effigie assidentem à tergo, & opus quantumcunque fieret abrodentē effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicãt: meminêre verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romæ tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatum. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternúmque tuam poscat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit, asellam, non asellum marē in pictura spectatam, que funem abroderet. Plutar-

chus commentariis περὶ τ̃ εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat. D

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

Diodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Aegyptios ostentari tradit, asinũ quippe vnum longioris funis nodos cõplicare, ac alios à tergo clãculũ dissoluere, vno porrò eodémq; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cæterùm pictorũ & sculptorũ ingenio variatũ. Alterũ tamen hoc patrẽfamiliâs frugi, familiã verò prodigam & perditã ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rem facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atq; prodigere. Sanè apud Plinium, vbi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum torquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus.

BONVM OMEN.

Qvòd verò simulachrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatũ vtriusq; nomẽ in causa fuit, quòd ab his ipse victoriæ præsagium cepit, cùm apud Actiũ ei in aciẽ descendenti facti obuiã essent, agasoniq; nomẽ Eutycho esse, bestiæ verò Niconi intellexisset: quid enim nõ bene ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctũ? Sed habuit auguriũ hoc aliquid quod mouere posset, cùm tã speciosa essent nomina: quid autẽ in illo fuerit, mirũ est, quòd C. Mario apud Fániam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodã ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægrotet, viduse asinum qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in omnibus dicente quopiam, Viden' vt asinus sese erexerit? decumbentem indicat surrecturum.

VINITOR. E

NE tamen animalis istius stuporẽ, segnitiẽ & ruditatẽ vsquequaq; deludamus, grati animi opus fecerim⁹, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere nõ alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quã asino, quando his putãdarum vitiũ & autor & præmonstrator fuerit. Nam abroso ab eo vitis palmite, vindemiã inde feraciorẽ prouenisse obseruatũ est: idq; summa secuti diligentia mortales, lætiorẽ sibi quotannis prouentũ cõpararunt. Eius rei monumentum Naupliæ spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere desistit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorũ medio depositam, ad loci fertilitatẽ facere.

OCHVS REX.

OChum autem Persarum regẽ ἱερογλυφικῶς, per asini simulachrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebãt odia, vt fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicãt. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus, adeò vt vrbẽ candẽ intrare nũquã voluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebãtur, erogaret. Vnũ miror, apud Tertullianũ Cyrum eundẽ & Ochum dici: hunc inquã Ægyptij sceleratũ pollutumq; asinũ cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dinon scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò vestrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita postmodũ mactauit, asiniq; eos imaginẽ auream cõpulit adorare, quo nihil illi quàm ignominiosius accepêre. Falsum verò illud est, & ab omni veritate alienum quod Cornelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentissimè mẽtitur, & ea de causa Mendaciorũ loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorũ origine repetenda, dũ eos modo Creta, Modò Libya oriundos scribit, modò Æthiopũ prolẽ cõminiscitur: & in omnibus quæ de Moyse loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, F Clisthenes cùm infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta commutauit, eas tũ ὑάτας, tum ὀνεάτας, tũ χοιρεάτας appellãdo, Suarios quippe, Asinios, & Porcarios.

LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

REceptum & illud est, seruilẽ laborem per asinũ clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quàm verbis explicari necesse sit, quippe q; animal indefessi sit laboris, vniq; & perpetuę onerũ vectationi vexationibúsq; aliis dãnatũ esse videatur. Porrò legas in Ecclesiastico: Cibus, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiã cutis post obitum, ne quid eius vnquã requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorũ inseruiat agitationi. Quod porrò laboris significatũ etiã ad somnia progreditur: si quis enim, vt alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietẽ, ingruere homini seruitutẽ & ærũnas, coniectores autumant. Ita etiãsi quis asininũ se caput habere somniauerit. Sed quod ad hãc sentẽtiã facit, nequeo illud dissimulare, quod iocosè actũ est à Ptolomæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudib. lucubrationẽ festiuiter illusit. Nã cùm is librũ cui titulum fecerat πόνε ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interrogãti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementũ statim abrasit, atq; ita pro Laboris laudatione, Asini cõmendationẽ legendum ostẽdit, quippe ὄνε ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quot tot ille laudib. in cœlũ extulerat, ad asinũ potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorũ genus ingenuis etiã laboribus, industriæq; generosæ, laudabilibúsq; vigiliis illudunt, cùm fruges consumere nati, tantillũ hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationẽ quærimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scõma facetè Lucianus Menippo, decretũ recitat apud

A apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitũ animæ quæ rursus in vitam remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorum millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrẽt, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autẽ, doctissime Cursi, argumentum hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorum quorundam hominum insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere cõtaminati, literatos viros omnes laborum causa Asinos appellauerant: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omnium bruta asinos existimarint: longè diuersum illud est, quod apud Hebræos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sapientiæ symbolum, cuius quippe ideam constituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationẽ, quod eum qui sapientiæ sit operam daturus, victu admodum tenui, & eo plurimùm plebeio contentum esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditum esse asinum ignorat nemo: ad hæc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè tolerare, neq; ad vllam excandescere contumeliã, vndecũq; illata fuerit: animo esse paruum, inopem atq; simplicem, vt qui nullũ inter carduos & lactucam discrimen habeat: corde sit minimè vafro, minimè cupiditatibus contaminato: bile ita careat, vt cum omni animantium genere pacẽ sibi perpetuã constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod non obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terram proscindat, plaustrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omnium necessariæ pistrino æternum seruiat, ligna, poma, olera, frugũ genus omne comportet, sit deniq; totius humanæ commoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiam, quod aiunt, mysteria portare cõpellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis clarus, asinum his condiscipulũ fertur adhibuisse. Neq; verecundatus Cleanthes appellatione huiusmodi confidentissimè B respondit, Asinus quidem sum, sed qui portare possum sarcinã Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quẽcunq; fortẽ esse existimat, qui quãcunq; toleret vel ignominiam vel calamitatem vel incõmodũ, virtutémq; vllã negat in patiẽtia sitã esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partẽ haberet in patientia, futurũ dubio procul vt Asinus animalium fortissimus haberetur. Hæc atq; alia multa in Asini cõmendationem declamasti. Atq; ego acerbiorẽ tuam irã illam hoc sermone commitigauerã, qui labores quidem agnosceremus, omnem verò ignauiam ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cũ hominib9 pari dignaretur. Nam cum primogenita sacrificari præceptum sit, homo tãtum atq; asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorum omniũ preciosissimo innocentissimoq; commutari possit. Sed ne vllum officiosissimæ seruitutis genus huic brutorum generi desit, nostris etiã morbis nos leuare, ac eos ad se recipere præferréque, naturæ ipsius vi quadã occulta, minimè detrectarunt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinũ assederit ad caudam cõuersus, transibit in asinã dolor, & his pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellã suam, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinum quẽpiam accedens in aurem eius dixerit, *Scorpius me percussit*, non doliturum amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroastes addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos itinere casu obuiã habuerint, commendare solent, siqúe illi addixerint, transire ad eos incommodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis κατὰ πάρεργον, referre, quod hic morborum transitus in rebus etiam inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re rustica legimus, si lactans adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutem C contingant feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus est vt Asinorum succussatione delassati, in mulum inscendamus.

DE MVLO.

QVoniam verò progenerat asinus mulum, par est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborum societate camelum mulo subiungamus.

NOTHVS.

AB eo verò incipiam significato quod vulgò magis protritum est. Spurium enim hominem cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, non sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, *Siue notho es lumine Luna*, dicit. Nam quod alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atque mulus, dicere non ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarũ, stellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquam in matricem infundere, eamque postmodum parturientium in morem vi sua species nouatúsque omnes conformare, factásque & adultas omnium oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sitne sterilis appellanda, viderint alij. Nothum verò, qui sine patre sit, hominem nũcupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiam ætatis, ob adulterinum, qui nulli non innotuit, conceptum. Cyrus tamen legitimo quamuis matrimonio generatus, Mulus est dictus, propterea quòd generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia,

cùm pater Medorum imperio subiectus esset: de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, D
quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μηδοῖσι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum vsus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaque inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt præterea qui hominem alienum ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quòd ea sit tantæ contra amorem efficaciæ, vt puluerê in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia scilicet repugnantiaque rerum, in hoc quoque animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehensa. Nam quæ ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcũditati conferunt: si quidem setas aiunt ex cauda mulę, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsque, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id autores tradunt, quòd animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, nõ gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos Hinnos appellant: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicem, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Cocũt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noster & Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesque & restricti, venerique auersè coaliti, vt neque genitura recta in illos labi, neque si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulũ exprimunt & Diuinæ literæ. Nam Psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiam. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructum vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiam, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorum generositati consecratũ esse, vt mulorũ genus non ferat: intra regionem etiamsi admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere: quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularũ propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquãdo obseruati, habiti sint ostenti loco bonũ: verò an malũ ostenderẽt, in ambiguo esse facit euentorũ varietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totũ annum domi forisque tranquillum fuisse comperimus, sinistra tamen quædam obnunciata. Sed quod omniũ perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsarẽ & Põpeium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, L. Marcello Coss. multi prodiderunt. Cumque alia Romæ ad XII. portas peperisset F
M. Lepido, Munatio Planco Coss. subsequutæ sunt nõnullæ sociorum direptiones, dum bella per Brutum & Cassium in prouinciis gererentur. At nihil quicquam tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coss. cùm identidem mula Reate peperisset.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quosdam matronarum notam in partubus ex mulæ parientis prodigio significari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi solita sint, vt numis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina mularum partus ostendêre, in iis præsertim rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidêre: vt Dario Babylonem elusa totiens opera oppugnãti, quam tunc demum cepit, vt vulgatissima est historia, cùm ex peruulgato per hostes ipsos omine, mula Zopyri, cuius cõsilio, opera, ingenio & fide vsus est in eo negocio peragendo, fœtum edidisset. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animosiùs tentandas confirmauit, apud quem mula pepererat. Nam Zopyrus inde animum sumpserat, quòd Babylonios conuiciabũdos e propugnaculis audierat inclamare, Darium non ante vrbe potiturum quàm mula peperisset, euentumque rei apud se cõpererat. Galba aui sui omen exceperat, qui aruspicibus rerum summam puero promittẽtibus respõderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regium nescio quid etiã in Diuinis literis: vt Regum III. Dauid. Ponite filium meum Solomonem in mulam meam, dicens meã, ostendit quòd & ipse in mulam sedebat. Nobis verò mi Petre, quid sperandum, quídue timendum est, qui mulæ fœtum domi nuper inspeximus? Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimum & quingentesimum, Leonis X. sexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Assertoris nostri nece publico luctu

A ctu nefastus fuit, apud amplisſimum dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulæ, vti nosti, partus editus. Quòd ſi quis, vt Galbæ, portendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & ſpem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumque peritia omnia ſibi pollicentur. Id vnum precibus à Deo depoſcendum, ne, quod factum eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pōpeiique diſcordiæ, in magnam vrbis perniciem ſuſcitentur: ne, quod Lepidi, Planciique conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumque in Italia vrbium capturas populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cum præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera, quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diurnæque ſæpius exauditæ voces, breui futura minitantur: quibus conſentire videtur præſaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandū nobis proponamus, incœptumque laborum ingenuorum iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, mulas non ſui generis tantum animalia parere aliquando viſas, verum etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis oculis rufis: quem pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit.

VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demùm, quam ſuperius poſuimus, ergò, qui laſciuum hominem, venere quippe non ad prolem, ſed ad voluptatem tantùm atque ſpurcitiem vtentem ſignificaſſent, vel mulum qui

B equam ſaliret, vel mulam ſurrecta cauda prurientem pingere conſuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura conceſſit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque voluptatis, neque iraſcētiæ, neque cupiditatis ſenſu affici contendunt, moueri que ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, vt vel ſe ſoſpitent, vel ſpecies propagentur. Neque quidem dicendum aſſerūt, leonem audentem animoſumq; eſſe, neque quidem ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidum, vllumq; quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, ſed quodammodo cernere, audireque quodammodo: neque vociferari, ſed quodammodo vociferari: atque vt ſemel dicam, ea non omnino viuere, ſed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuētæ, vt, ſi quis mulos duos mutuò ſe ſcabentes pinxerit, mutuam operam ſignificari coniiciemus, ex eo quòd huiuſmodi vtimur adagio, id ipſum innuētes, cùm ſcilicet dicimus, Mutuò muli ſcabunt. Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit verò M. Varro librum eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epiſtolis:

Frater erat Romæ Conſulti Rhetor vt alter
Alterius ſermone meros haudiret honores.
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

C Et de Poëtis paulò pòſt:

Diſcedo Alceus puncto illius, ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit.

DE CAMELO.

IPſa quidem munerum laborumque, vti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum aſinis & mulis coniuncta eſt, exigere videtur, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniam vero cùm Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac ſuem deprehenderamus, inde videtur exordiendū, vt qua de cauſa veteres id exiſtimarint, explicemus. Porcum enim ideò profanum oſtenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen eſſet bifida: alterum hoc longè diuerſum animal, profanum & ipſum tamen, propterea quòd vngula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit vt per Camelum miſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendique ratione minimè præditi ſunt, qui ſcilicet ſacra profanis, humana diuinis nullo diſcrimine commiſcent, ruminantes vtique veluti & Cameli faciunt argumentorū ſcilicet formas aliquot cōcipiētes,

sententiã modò hanc, modò illã animo agitantes. Sedenim solipedes qui sunt, hoc est, imperiti, neque rerum neque verborum discrimina discernentes, ita omnia confundũt, vt curuũ à directo nequeant internoscere. Quocirca non immeritò apud Christianæ pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarum imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam differere confidẽtius audeat. Neque porrò ad Theologicam speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatoriis & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verum omnia iamiam D

In peius ruere, ac retrò sublapsa referri:

vsquadeò quæ friuola sunt, nulliusque momenti, studiosiùs consectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ disciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho elargiri possunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehendit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiunt: Culicem enim liquant, hoc est, minutissimè mandũt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosiùs insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatem, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationéve deuorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusque facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint super Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodum familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris laienum animal sedulo auersabantur. E

CRVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

NAm vix illud ab eis proditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderentur, eaque de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulachrum exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserunt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi Cameli cognomentũ, aspera in lenem litera cõmutata, quasi Camerus antea diceretur παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo significat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidẽ, id quod omninò negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse contendens, totidemque artuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamque femorum diuaricationem. Vtcunque verò Philophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo videretur, gressuque admodum vacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minùs firmi.

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorsi vigor, & onerum gerendorum robur indefessum, vt fame etiã ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseueret dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu supra Finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam verò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitem in Regnum Dei, ita accipiant, vt non de F
Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententiam, de animali potiùs accipiendum: eaque de causa diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, vt (veluti superiùs dictum) ea de causa plura femora pluraq; genua habere videatur: ita plura diuitum negotia, pluresque atque variæ sunt auocationes, cupiditatésque, quibus implicari eos, distrahi rapique necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam, quæ ducit ad vitam, vt idem ait Adamantius. Denique Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti plerique diuitum cogitant quidem agnoscúntque quid agendum, sed propter peccandi facilitatẽ occasionémque sæpius oblatam, cùm cruribus sint infirmioribus iisque perplexis, longè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabuntur. Nam, vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait, Radix est omnium malorum cupiditas, raróque diuitiæ nisi cum iniustitia congeruntur: tali, inquit Eucherius, administratione res ista capitur, tali custode seruatur, adeò quædam societas est penè etiam nominis duabus his rebus, vitiis & diuitiis: vnde olim nos ita lusimus:

De vitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,
Nomen idem vitijs diuitijsq; datum.

Operæpreciũ verò mihi videtur hoc loco, quod superiùs dissimulauimus, interpretationẽ Eucherij piã admodũ subtexere dicti illius, Liquãtes culicẽ, Camelũ autẽ deglutientes. Culex, inquit ille, susurrãdo vulnerat. Camel⁹ autẽ spõtè se ad suscipiẽda onera inclinat. Liquauerũt ergò Iudæi culicẽ, cùm vnà omniũ succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierũt: Camelũ autẽglutierũt, cùm eũ q ad suscipiẽda nostræ mortalitatis onera spõtè descẽderat, vt extingueretur clamãdo peruicerũt.

ZELOTYPIA.

A ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelum zelotypiam significent, propterea q; animalia reliqua tempore quo rei venereæ cupidine, vel rabie potius incitata gestiunt, in suum tantum genus ferociunt ac sæuiunt: camelus autem in hominem etiam, atque in vnumquodq; aliud animal efferascit, & vsqueadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat, & id temporis ab omnium consortio disseparatus, solam fœminam assectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

ILlud etiam tam ad eruditionē, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiam in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinetiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò post vbi data est occasio, camelarium morsu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quæ verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quæ Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidem regis Scytharum, qui vt facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterùm non ita faciūt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suam ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Ouidiana Myrrha respexisse videtur, cùm dixit, Fit equo sua filia coniux.

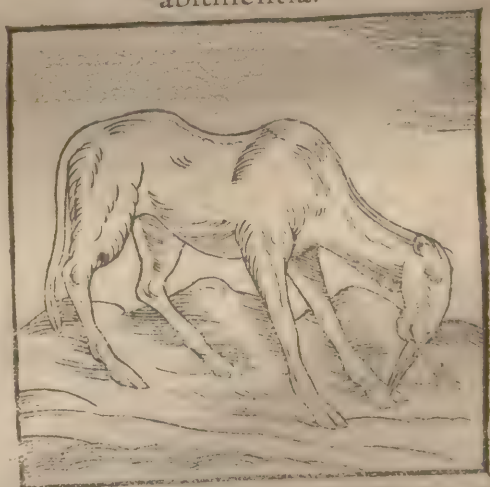
B

TRACTABILITAS.

ESt & illud inter hieroglyphica reponendum, quòd per Camelum à puerulo rectum, mansuetudinem maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidem mansueti adeò sunt Cameli, atque bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusque puerilis arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cùm generoso sit animo ac præferoci, magna aduersus Camelū afficitur antipathia, neque aspectum odorem ue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoque Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorum adorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerunt, sed peditum quoque ordines protriuerunt: atque ita pars illa, cui Crœsus plurimum fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE abstinentia.

LOnga autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiam per idem animal significari, ex eo manifectum est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies plures sitim tolerat, cùm facitate
C tis constet in duodecimum vsque diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis Esitientes appellantur. Habes iam Petre Curti, Asini, Muli, atque Cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVÆ PER LEPOREM, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XIII.

IVcundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationem, ob summum ingenium & bonarū literarum studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissiméſque dies hic moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hic temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoratus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecœnati nostro, qui cum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo, & æquè gratissimo seruitio tantisper carìturus,

carituros,exolui properantem,ac ne eum vlterius morari pergerem, ſuaſi etiam vt magis properaret,qui patroni ingenium à teneris nouerim,quem aluerim,quem formauerim,quem,ſi licet,ornauerim,mox coluerim, & colam ſemper vita hos dum reget artus,ob ſummam animi præſtantiam , & optimam vtriuſq; linguæ cognitionẽ, bonarúmq; artium & diſciplinarum omnium ſtudium,vt verè oculus ſmmmi Antiſtitum ordinis cenſeatur,tum ob ſingularia & aßidua propenſiore animo in me meóſq; officia , & amplißimam eius munificentiæ largitionẽ, quibus iugiter ſuos fouet,amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium , tum cicurũ,tum ſylueſtrium & externarum,Nicolao Cordato Iuriſconſulto noſtro dono dederã,æquum viſum fuit per fratrẽ,qui te ex itinere conuenturus fuerat,aliquid & ad te mittere : opportunéq; Lepuſculum alueram,educaueráṁq; ablactatum à paruulo:neque non vulpeculã,& ipſam cicurẽ:nec noſtri generis felẽ , ſed Aegyptiacam, diuerſúmq; à noſtris murẽ,eum autẽ ob nouitatẽ Ponticis fortè ipſis minimè poſthabendum:fibrum etiam ex Pãnonia,muſtelámq; & talpam ex Italia:quos in vnã omnes incluſos caueam ad te perferendos eidem Vendrãdo commendaui. Quæ dona ſi quam tibi voluptatem attulerint,gaudebo:ſin verò tu tam ſeuerus es , vt nullis neq; nugis,neque delitiis moueare,de conſtantia & ſupercilio tuo tibi gratulatus,lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ ſignum,qualecunque ſit,pro loco & tempore aliquod exhibuiſſe.

DE LEPORE.

PRÆCIPVA ſunt leporis ſignificata,vigilantia,auditus,effœminatio,pauor,venuſtas,fœcunditas, ſolitudo,conatusque ſummus : quorum cauſæ quantum per otium licebit , noſtra hac commentatione commemorabuntur. E

VIGILANTIA.

AEgyptij ſanè ſacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiã in primis intelligebãt.Cauſam ponit Horus,quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos oſtentet, vnde etiam in adagium ceſſerit,Leporinus ſomnus , quotiẽs vigilantiam eius qui dormitare videatur , intelligendam proponimus , cùm tamen perſpicaciſſimis oculis omnia quæ vſu veniant,in agendis rebus perluſtrare non ceſſet. Xenophon ad hæc ſcribit,leporem palpebris clauſis vigilare,adapertis dormire:vt non temerè forſitan nonnulli leporẽ ἀπὸ τοῦ λάειν quod aſpicere eſt,dictum exiſtimarint.

AVDITVS.

PLutarchus verò totius antiquitatis indagator curioſiſſimus,diſciplinarunque omnium quantumuis abditarũ explorator accuratiſſimus,à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi poſſunt,ex leporino ſimulachro auditum hieroglyphicῶς intelligi apud Ægyptios affirmat.Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animalium habet,auritique ideò ob excellentiam vocantur à Poëtis.Quin & ipſa locutio λαγὼς,vt nonnulli ex Græcis interpretantur, ab aurium magnitudine conformata eſt:ſiquidẽ οὖς ὠτὸς,vt ſcis,auris apud Dores:quæ tamen locutio iam apud omnes recepta eſt:& λα particula ampliationis eſt,augetque ſignificatum,vt Perauritus Latinè ſonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea lepus eneruatæ cuiuſdam effœminationis ſignum , huiuſmodi hieroglyphico iam paſſim inuulgato:idque tum propter pilorum mollitiẽ quam Heliogabalus in laſciuioribus delitiis vnà cum perdicum plumulis ſubalaribus habuit,quamq; lepidiſſimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis ſcorto:tum etiam propter pulpamenti vim de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatum,quod Terẽtius,vt Flauius Vopiſcus atteſtatur,ab eo mutuatus eſt, Tute lepus es,& pulpamentum quæris:à Græcis verò Liuius acceperat,ita dicentibus , δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addunt ad cauſas eximiam etiam timiditatẽ,qua maximè laborãt,quod aut molliũ hominũ,aut muliercularũ propriũ eſt.Lepus itaque in Diuinis litteris impurus eſt,qui quidem licèt ruminet,vngulã tamen bifidam nõ habet,ſed pedes diuaricationibus pluribus,iiſdémque admodum infirmis diſſitos.Quoniam verò delicatę admodum eſt imbecillitatis,Iudaicum ſignificat populum,ait Heſychius,de quo
Prou. 30. Solomon,Lepuſculus plebs inualida,poſuit in petra cubile ſibi. Timidus etiam eſt lepus,qui cubile habet in corde formidoloſi Iudæi,quod ita notat vox Diuina,Væ cordibus trepidis, & manibus remiſsis Laſciuia in lepore plùs quàm delicata,quem gẽtes,vt ſuo loco dictũ,Veneri dedicarũt.Eadẽ in Iudæis improbitas, Eſaiæ teſtimonio , dicentis :Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena iudicij?Sed de laſciuia gentis huius atque procacitate,multa paſsim teſtimonia ſuis loco & tempore dicentur. F

TREPIDATIO.

QVod verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicũ lepus habeatur,facit id ſupremè timidum eius ingeniũ,cui pauor,ſupra vnũ quodque aliud animal peculiaris , à quo,vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur : πτώσσειν enim formidare eſt. Vnde Demoſthenes in Æſchinem inuectus, ait,

A ait, λαγῶ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ αἰεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν: Lepori ſimilẽ viuis vitam, pauitans & tremens, impendẽtia ſemper flagra proſpectans. Hinc Cornificij poëtæ dictũ memoratur ciuili bello, qui milites ſuos ſæpe fugientes, Galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicam, ſignificat: & locutio ea per ω ſcripta lepuſculum ſignificat, quod inſitam huic animali pauitationẽ, ſi dicere concedatur, notet, qui ſcilicet in cubilibus libentiſſimè deliteſcat. Atque hinc factum vt leporis occurſum augures ominoſum, improſperum & inauſpicatũ dixerint, quod quidem non noſtri tantum temporis vulgus credit, ſed veteribus etiam perſuaſum fuiſſe, teſtatur ſenariolus,

Φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Inauſpicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyſandrũ ponunt, Corinthiorum vrbẽ aggreſſus cùm leporem ex loco muris vicino excitatũ, animaduertiſſet, omine in hoſtes conuerſo, futurũ ait ad milites vt hoſtes facilè caperentur: eius quippe caſu vſus ad incendẽdos eorum animos, & taxandã hoſtium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicoſa videretur, quã tuti adeò lepores inhabitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; militum, lepus vrbẽ verſus curſum arripuit: hũc milites toto temerè agmine cõcito inſequi cùm cœpiſſent, curſuq; & clamoribus acrius deterrerent, Romani qui pro propugnaculis ſtabant, vrbem eo impetu peti veriti, cui ſe longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari cõſenſu deſertis mœnibus ad terram ſe ſummiſere. Barbari occaſione freti, ſellis equorum & veterinorum ad mœnia in cumulum aggeſtis, per eas nullo reB luctante in mœnia euaſere, leoninamque vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis eſt regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & venuſtatis ſymbolum lepus, Veneriq; fœcunditatis ergò chariſsimus omniũ exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delitias adnumeratur. Operæ preciũ verò eſt apud Philoſtratũ in picturis videre leporẽ hunc ſub arbore mãlo inter Amores otiantem, quẽ decidentia terræ poma depaſcentem, multaq; ſemeſa prætereuntem, modò hæc, modò illa cõmordentẽ, vbi illi deprehenderũt, ibi tũ alius cõploſis manibus, clamore alius, alius chlamyde vẽtilata iactataq; perterrefaciunt: ſuperuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc curſu percitam agitant: pedeſtres alij veſtigia conſectantur: alius tanquã aliquid iaculaturus impetum in eam facit, alioq; auertit: alius lepuſculi cruribus inſidias molitur: illẽ vbi in vlnas iamiã apprehenſus eſt, molliſſima pilorũ lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiq; ſublatus ſaltu capturã euadit. Riſu itaq; Amores diffluũt, collabẽteſq; præ laſciuia, & nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſſim ſtrati prouoluũtur. Sagittã verò nemo vnus intorquet, ſed viuum capere contendunt, gratiſſimam Veneri matri victimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis teſtimonium, qui perſuaſum mortalibus ait, ex leporinę carnis eſu formoſiores venuſtioreſque fieri homines, ſalſo & mordaci eius Epigrammatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
C *Ediſti nunquam Gellia tu leporem.*

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum & humanum & cultum & venuſtum & affabilem ex aſsidua lepuſculorum eſitatione factum aſſerebant. Vnde verſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comeſus,
De quo continuum capit leporem.

Tum Plinius vbi ex Catonis ſententia ſcribit, leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, vel fieri, vti nõnulli legũt Somnos, aut quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum vulgò etiam perſuaſum cõciliari ex eo corpori gratiã Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicũt leporinã carnẽ melancholiam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinẽ, vt libello de Victus ratione Pſellus ait: nã caro ea ſubfrigida omnino eſt, & humoris plurimũ habet, quæq; eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere cõperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciũt amatores, ope leporis amorẽ ſibi conciliantes, quod etiam libenter eſt à Philoſtrato diſsimulatũ, quãdo ſpurciſsimum id genus hominum pernicioſum eſt, neque dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor ſynceritaſque mentis, non magicæ violentiæ conquirendæ ſint.

FOECVNDITAS.

NImirum verò fœcunditatis hieroglyphycũ eſt lepus animal vt pote rei venereæ deditiſsimũ. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neque vllum vnquã parturiendi facit interuallum. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtum ipſe quoque concipit & excludit, pariquè cum fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, benignam fuiſſe naturam, quæ innocua & eſculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam

vtramque vim tradiderit, ac masculofœminas esse omnes, ac sine mare æquè gignere voluerit, D
Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, marémque in iis & fœminam separatim agnoscit: quia verò fœmina sæpenumero marem superueniat, factum vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterùm Archelao Philostratus, Plutarchus, & plerique alij subscripsere, qui cum longo post Aristotelem tempore fuerint, neq; quid ille tradidisset ignorauerint, haudquaquam credibile est eos rem de qua tam perspecta esset apud omnes obseruatio, temerè ausos asseuerare. Nam Philostratus ferre quidem omnes in vtero partum ait, fœminas tamen non nisi ad conceptum idoneas agnoscit. Democritus huiusmodi sexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem solitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum se proripientem descripsere: nunquam enim duos plurésve in eodem cubili versari comperias, sed qui maximè vicini sunt, vnius vel circa iugeris interuallo secubant, cúmque se recipiunt cubitum, ne deprehendi possint, multum prius hac & illac discurrunt, vestigiáque variis ambagibus obturbāt, postremò magno sublati saltu, in cauum quieturi prosiliunt autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepusculum sapientibus sapiorem dicit, qui cùm optimè suam intelligat imbecillitatem, ad cauernosas lapidum latebras cōfugiat, infirmitatémque ita suam tueatur.

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimum verò mihi commentum illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius studium, quam Æmulationem appellamus, ab Hesiodo maximo opere commendatam, cùm iurgiosam & inuidam illam alteram vituperet, per exanimatum leporem & canem sese cohibentem effingebant: cuius picturæ causam Plutarchus idē pulcherrimè delineauit: canes, dicens qui lepores insequantur, si contigerit vt eos vi necent, discerpere, & sanguine sese proluere inquinaréque mirificè gaudēt: quòd si animum lepus desponderit, neque vllum iam effugio locum superesse viderit, quod plerunque accidit, quantumcunque spiritum habet in intentissimo consumat cursu, vt ita deficiat exanimetúrque: tūc compertum est canes simulac ita exanimem conspexerint, omnino non attingere, sed consistere sibíque temperare, motare caudas, argumentúmque manifestum omnino præbere, se carnium, sed victoriæ tantum gratia decertasse: atq; hoc sæpissimè & passim euenire, vna venatorum omnium asseueratione confirmatur. Quod verò de leporis cursu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit se à præceptore audiuisse leporem quasi leuipedem dici. Sedenim apud Varronem legas leporem Græcum esse vocabulum, Siculósq; quondam è Græcis λέπορεμ dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuisse, vt cùm à Roma Siculi sint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulum illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuersia nunc magna est, vtrum dasypus & lepus vnum idémque sit animal, an diuersa, loco Plutarchi superius citato manifestè scriptum, Canes qui Dasypodas insequantur. Mox de eodem animali: Quòd si λαγωὸς animum desponderit. Vterque autem omnino hirtipes: id sibi vult δασύπους. Iam & antiquum dictum ostendimus, δασύποδος κρεῶν, quem Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen dasypum distinguit à lepore, vt eo loco: Pili acutè exeunt dasypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraque Trogus & in lepore deprehendit. Et alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omnium prædæ nascens, solus præter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtant & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, veluti lepores: qui quidem loci, vt congruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrantur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq; plurimùm candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. Tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atque idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut aliis, idque liquidò docuerit; gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimum autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicum, vt cernere est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrammatibus Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem verò & currum Rheginorum fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia vicisset, Rheginorum numis & leporem & currum impressit, de quo etiam Aristoteles libr. Rhetoricorum tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilam, hanc illi memoriam

A moriam comparasse: aduectionem enim ex curru significari, nisi quis victoriam malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidem lutei sustinet. Gestamẽ id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militũ præsentiali merẽtiũ.

VALENTIANENSES.

IN eadem veteri militia lutea erat parma viridi circulo circunscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vsque porrigebatur: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellæ applicitæ, superiore aliquantulum dissidentes: à medio verò columnæ lepores duo dimidij, colore & ipsi punicco, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, vt vetusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVlpem lepori subiungere non incongruum videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam vtique vafrum, callidum astutumque hominem, ac dolis omnibus instructum signifi-
B cari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestatur. Et apud Varronem insignis adeò est animalis huius calliditas, vt Vulpinari inde verbum confictũ fuerit. quod ἀλωπεκίζειν dixere Græci, cùm astute doloséque fieri aliquid, exprimere significantius voluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκάω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Agesidamo nuncupat, idque διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatem morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, Neque callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamque in deludendis canibus motationem, dolique promptitudinem, Cinædum appellauere. Denique hæc, vbi quid vafrè scitéq; dictum factúmue fuerit, in Æsopiis fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdiis: atque apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianum, Rhadamanthi sententia, fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolam nimirum & vafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepôre pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in tergore. Ideò autem vulpem senem laqueo capi non posse, dictitatum. Et vt semel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat in manus dolosorum & fallacium versutorumque
C hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi feruntur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamãtius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ, quæ vineas Domini corrumpunt: vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem custodienti, vulpes duæ insidiantur, quarum vna maturescentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisque vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILlæ verò (vt ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi iubentur, quia noua teneraque vitium germina corrodunt, prauæ cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quæ à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, priùs scilicet quàm adolescãt & altius insideant, fiantque aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusque insuescat permanere, quodam quasi vsucapionis iure, animam facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus vmbras,
Quo posita est primùm tempore, virga fuit.

D

Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,
Nunc stat in immensum viribus aucta suis. Itaque
Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omnique arte doloque factum, hieroglyphicè veteres ostendere voluissent, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret: id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe vsurpatum est à Lysandro. Dicere nanque solebat is, Leonis spolio vulpeculæ pellẽ assuendã, quippe vbi per vires sufficere non posses, & astum & dolos adiiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudéque decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in hãc sententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμεθᾶν θηρᾶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus vastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

AD hæc nonnulli adiungunt, hominem discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quẽ vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmum & voraginosum locum, ideoque nõ progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruabat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quòd verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus E explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimùm vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentũ ab insidiis alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidóq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris apponit suis, vt à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum cõuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is Castor sit, quo de apud Horum mẽtionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere: eundemque & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosque eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris, in quibus maximè versantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, & fibrum à castore, castoremque à lytra aliud esse animal contendant. Sedenim treis eiusdem generis species obseruarunt Scythæ, rusticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neque non magnitudine distinxere, delicatissimum omnino Lutram appellãtes. Accolere verò omnes flu- F uiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solertiæ. Horum porrò testes Castorea nuncupari, vimque maximam esse iis, qui nascuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij sacerdotes eum, qui pœna sit affectus ob nequitiã, qua fuerit in muliere aliqua petulans, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atque eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna solent, vt deprehensi præsectis testibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaque sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bona Asiatici regni dimissa parte, quieti & incolumitati suę cõsuleret, hoc bestias factitare dicens, quę cùm aduertat cur maximo opere capiantur, illud propria sponte amittant, vt viuere deinde possint impauidæ. Amputari tamẽ hos ab eo animali cùm capitur, negat Sestius diligentissimus medicinæ, quinimò paruos esse substrictosq; & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari autẽ renib. eiusdẽ, qui sunt grandes, cùm veri testes exigui admodũ reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu moueant. Vtcunque verò, siue sponte siue vi testes auferantur, cùm satis constet eos ea præcipuè de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostenderetur,

A retur, quo mœchorum lasciuia puniri consueuit, atque ita malè tractari.

ATRI FESTIQVE DIES.

SVnt qui atros festosque dies per fibros ita distinguant, vt cùm festum significari velint, anteriora eius pingant, propterea quòd populi plerique qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniam vsque porrecti, anterioribus membris pro carne vescuntur, posteriorib. piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisque est, salitam plurimùm cōditamque pro tarico pisculento habent, eaque ieiuniorum tempore, quo nobis ex constitutione Pontificia carnibus interdictum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræque nationes Atros vocant, quibus carne vesci ex lege nostra non licet. Ea verò illi ratione se tuentur, quòd posteriores fibri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam aquaticum est quàm terrestre, cùm in extremo riparum semper degat: partem quæ caput versus tendit, terræ dedicarunt, & carnem esse voluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa nonnihil habet similitudinis cum fibro, quòd ipsa quoque in terræ cauis habitat, vt de ea post fibrum dicamus, admonemur.

CAECITAS.

VVlgatissimum est talpam pro cæcitate poni, vulgatiúsque prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum est, lucemq; ita habeat aduersariam, vt simulac ad diurnam claritatem educta fuerit, emoriatur. Atque hoc illud est quod
B Academicis quæstionib. ait Cicero, Quid talpam? num desiderare lumē putas? Nihil ea prorsus videt, neq; quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obseruarunt alij, habet vtique partes easdem omnes quibus oculi integri constant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum cōtinetur, quam Pupillam vocant, atque etiam portionis albidæ ambitionem, sed non tam liquidò quàm oculi conspecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc possunt, propter cutis, quæ crassiuscula circùm obducta est, corpulentiam, vtpotè cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatum relinquatur. Vtcūq; apud Hæsychium talpa huiuscemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum est & ignorantiæ, cùm oculus sua pollens vi, cognitionis & intelligentiæ signum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipsum liquidæ veritatis lumen minimè discernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEque verò desunt, qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam significari tradant: liquidius siquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denso atq; surdo naturæ elemento. Quinetiam exploratoribus mos est caput in scrobem aliquam summittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præsentire voluerint.

PRAESAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præsagium intelligi asseuerarent. Explorarunt siquidem Magi, vt Proclus tradit, cor talpæ ad præsagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam attestatur, veteres illi diuinatores simulac talparum corda deglutissent, accipiebant subinde præsentem
C animam Dei ritu vaticinantem, quod similitudinem quandam habet cum auditu illo promptissimo: siquidem quæ præsagimus minimè cernentes, sentire videmur tamen. Fuisse verò talpam in cultu apud imperitam rerum vetustatem, didicimus ex Esaia, vbi dicit: Simulacra quæ fecerat sibi, vt adoraret talpam & vespertiliones.

DE MVSTELA.

IDem verò vaticinium Mustelam huc accersit, quòd persuasum sit quandam eius disciplinæ vim in ea consistere.

ARVSPEX.

ARuspicem enim, vel eum qui quoquo modo futura prædiceret, per eius imaginem significari dixerunt, eaque ob idipsum Thrasybuli simulachro, quod in Olimpia dicatum erat, adsculpta fuit, vt meminit Pausanias: illi enim præter dissectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, mustela quoque dexterum humerum obrepebat, singula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictam, infortunium etiam intelligebant: animal enim inauspicatum infaustumq; esse perhibetur iis, quorum habitet domos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimque auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, easque ad internecionem vsq; persequitur. Occur-

ſus eius pleriſque religioſus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipſum horreſcunt, vtpote contrarium efficaciæ. D

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem oſtendi, propterea quòd oſſeo ſit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne ſignificatum hoc apertius explicem, quamque inter ſeſe mulieres turpitudinem, abſque viris exercere nonnunquam deprehenſæ ſint. Id potius ponam, ſingulare ſtranguriæ remedium eſſe genitale id, ſi raſum tritumque detur, vt Ariſtoteles de hiſt. Animalium teſtatur. Nam & Strophilus ſcribit, muſtelæ genitale eſſe ſolidum inſtar oſſis, cuius ramenta ſi in potu dentur, ſingulare remedium ſit vrinæ ſtillicidio. Eam à Thebanis coli ſcribit Ælianus, quòd Alcmenæ Herculi pariundo laboranti, opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE.

MVrem aſſociari ſibi depoſcit muſtelæ nomen, cùm præſertim in omni familiari ſupellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre ſoleat, quàm muſtela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius eſt ſignificatum, vt hieroglyphicum detrimenti ſit atque perditionis: is ſiquidem, vt apud Ciceronem eſt, dies ac noctes aliquid ſemper rodit, ac omnia quæ rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in oſtentis quoque, ſi mures aliquid corroſiſſent, pernicioſa portendi E aiebant iis, quorum inſtrumentum aut opus eſſet, quod ita corruptum erat: veluti ante Marſicum bellum quòd clypeos Lanuuij abroſi eſſent, maximum id portentum aruſpices dixerunt, & eorum quæ ſubſecuta ſunt incommodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abroſis faſciis, quibus in calceatu vtebatur, portendêre. Sed ſalſè riſit hæc Cato, cùm eũ quidam cõſuleret, quid oſtenti eſſet, quòd ſorices noctu caligas abroſiſſent: reſpondit enim is, non eſſe oſtentum ſi ſorices caligas abrodant, ſed ſi caligæ ſorices ipſos abroſiſſent. Sed enim Cicero quamuis id & ipſe ridere videatur, cùm iam reſpub. titubare cœpiſſet, Platonis politiam corroſam turpiter à muribus apud ſe deprehendit. Et ſi parua licet conferre cum magnis, nos quoque portenta hæc tetigêre. Nã quamprimum Romã applicui, ſedemq; ibi fixi, ne miſerrimas incenſæ, deuaſtatæ ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdiſſimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores ſpectãdo fieri ſentirẽ, mihi accidit, vt pulcherrimum Horatij opuſculum, quod in delitiis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderent, omnibuſque paginis ita diſciſſis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggreſſi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatuſque erat, inquinarunt: quod oſtenti loco fuiſſe, euentus poſtea comprobauit, non eſſe tunc Romæ locum Muſis, & amœnioribus his diſciplinis, idque magna & ſtudiorum meorum & diuturni temporis iactura cõpertum habui, donec viceſimo pòſt anno, ex quo huc migraueram, Hippolyti Medicei diſcipuli mei liberalitate atque beneficentia fui tandem ſubleuatus, vſu rerum ad vitæ neceſſitatem, quod ſatis eſſe duxi, ſuffecturo.

OPTIO.

EOdem vtebantur hieroglyphico ſacerdotes Ægyptij, ſi optionem atque iudicium ſignificare F voluiſſent. Mus quippe plures diuerſoſque panes aut poma nactus, puriſſimum optimumq; ex omnibus quo veſcatur deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiuſmodi murium indicio facere ſolitum eſt multis. Idem in fructibus aliis, præſertimque melopeponibus, ſumma nepotum curioſitate obſeruari videmus, cum eos meliores eſſe conſtet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonam modo autores intellexerint eorum palatum in guſtu ſagaciſſimum eſſe.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi poſſe tradant: is ſiquidem minimo quoque incommodo exanimaſcit, plerunque verò ſpontè moritur effluentibus inteſtinis: hinc κατ' μυὸς ὄλεθρον dici ſolet: qua ſimilitudine Menander vſus eſt, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cùm valetudinarius quiſpiam ipſa fuerit naturæ imbecillitate conſumptus. Muribus enim in vniuerſum vita breuiſſima: vnde muſculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm ſis æui breuis. Sunt qui putent ſoricem ea de cauſa dictum, quia σορὸν apud Græcos putridum ſignificet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sed enim multò magis placet eorum ſententia, qui quemadmodũ ſuem ἐκ ὑός à nobis factum conſtat, ita ἐκ ὕρακος ſoricem deductum aſſeuerant. Nicãder ſanè ὕρακας mures appellauit Ætolum lingua, apud quos ὗς, hoc eſt, ſus ὕραξ dicitur. Murem verò, quòd roſtrum habeat ſuilli perquàm ſimile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obſeruauit. Sus verò ſorexque tanta concordia naturæ conſentiunt, vt quod Magi tradunt, ſi quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id cum qui dederit, nullo edito grunnitu vltrò deinceps adſectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorum iuuenum aſtu, qui ganeæ

potius

A potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius viciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIAE DELICIAE.

LOngê verò diuersum illud, quòd illecebras amatorias petulcioresque lasciuias per album murẽ significare, non Ægyptiorum modò commentum, verùm & Græcorum fuit. Nã de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquam committit suam, qua si vnum obsideatur, aliunde profugium quærit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos Murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniicies, quem Armenium vocamus, villi pelliumq; molitie delicatum Francisci Petrarchæ versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatum, vtpote qui delicatioris cuiusdam munditiæ exemplar haudquaquam ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, vt limo ante ostium caui
B illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm sanctioris sit amoris propriũ, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantùm flãma succendatur, à peritissimis rerũ ponitur.

ARGIVI.

INuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, vt numum imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de fele refert, dũ quærit quo silentio, quamq; leuibus vestigiis auibus obrepant feles, quamque occulto speculatu in musculos insiliant, tum ea quæ ab Anniano poëta memorantur apud Gelliũ, quæ ab Ægyptiis eo super sunt memoriæ prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores domestico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò Murilegum appellat, congruere manifestum est. Sunt & qui Musionem vocent. Felem autem alij, quę vulgò Felina, alij qui Martes appellatur, esse volunt, eóque & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi vnà cũ Nicandro de venatu auium clandestino nocturnóque tradunt, martem id facere satis exploratum est. Sed quoniam de harum nomine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faucamus, Æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni: Est ælurus animal leoni cùm procreatur persimile,
C olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationẽ lunæ crescunt & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciem quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenum, nunc dimidiatum, nunc cauum, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murum strages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi possit. Sed quoniam de æluro satis cõstat, de Latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felem & canem inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattum intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominem in manus hostium illapsum, qui miserabiliter auxilium imploret, indicare vellent, soricem pingebant ab æluro comprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi: vnde prouerbium, Solorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorum ducem implorat. Est verò æluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commisisse, argumento proposito, vt ipsi quoque certatim animalia conformarent atque producerent, terræque theatrum implere procurarent: tum Apollinem statim hominem protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factam: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu murem in Hecates ludibrium protulit: illa magis indignata cùm vi non posset vincere, ad artes conuersa, simiam in

leonem, ælurum in murem acriter incitauit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad furorem vsque exagitatus: mus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atque ita seruatus. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaretur, atque ita factum vt leo semper simiæ pastum appetierit: æluri autem genitale semen ita reddidit igneum, vt eius generis fœmina, de re omni animantium generi voluptuosa, & angi & cruciari ad miserabilem vsque vociferationem compellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam, ita gestã memorant: Solem & Lunam initiò rerum in certamen deuenisse, vt terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimque leonem ea, qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neque opus id æquaturam se confideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est. Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunæ temeritatem, vt secum ausa esset contendere, murem euestigiò procreasse, vt æluri contentionem eluderet: tum Lunam maioribus ingenij viribus conuocatis, quantacunque potuit arte conatuque, quantoque maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse: id quoque animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususque omnium cachinnatione Lunæ conatus fuisset, adeò id indignè Luna tulit, vt sempiternas inter simiam & leonem, neque non inter æluron & murem, commiserit inimicitias. D

LVNA.

Apud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna ælurum veneratione prosequebantur. Satisque constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numen maius, neque venerabilius fuit. Isis verò quamuis & Astrocyona è cœlestibus signis additum habeat, in primis tamen accipitur pro Luna. Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodam odio prosequitur, vtputa soricẽ, qui totus est Solis, adeò vt etiam, vti dictum est superius, illi Smynthei cognomentum indiderit. E

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid verò sibi vellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species omnia, quæ generationi corruptionique obnoxia sunt, lunari globo subiici, infra quem omnia mouentur & alternãt, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ Elementa placuit appellari, conflata, igne quippe, terra, aqua, & aëre. Cur verò animal hoc Lunæ simulachrum excogitassent, ea affertur causa, quòd tum varium est colore & astu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditum. Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;, cum Luna perquã simile. Nam vnum primò parere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita vicissim ad septimũ vsq; peruenire, ibiq; sistere, ita vt toto vitæ cursu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci transcursu peragendo. Ad hæc eius facies à septimo quoque die, in aliam speciem abit. Verùm quæ de animali traduntur, fabulosa forsan aliquando deprehendi possunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis cursum quotidie commutentur, verumetiam ab incremento decremẽtóque lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron describunt, & variis eum maculis insignem memorant, eam sibi speciem videntur proposuisse. F

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd verò salacissimam fœminam per æluri fœminæ simulachrum nõnulli significari dixerint, non ea tantùm causa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra marique luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipsius animalis ingenium ita affectum animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinosæ sunt & salaces, tametsi initium vix pati possunt, in quo propter ignitam geniture vim plurimum, vti dictum est, cruciantur: mares tamen ad coitum ipsæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, nisi pareant. Vnde vulgò nunc homines qui operam nequitiæ dant incontinentiùs, & pudore prostituto lasciuiunt, Cattorum commercia frequentare dictitamus.

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorum dissimulatorem per micturientem simiam suo loco significari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impressis inueneramus: postea verò quàm & manu scriptos codices & antiquos nacti sumus, non πίθηκον eo loco, sed αἴλουρον inuenimus, quod quidem vero propius visum est, cùm eo omnes ingenio catti sint, vt quanto possunt studio ventris excrementa, vel attractæ, si copia sit, puluere sepeliant, vel alia re quapiam omnino occulant. Ægyptij sanè cùm in

propat

A propatulo ac viis ipsis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atque id quidem clanculum, assuerant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obseruare, vt Deut. 23. Locum habebis extra castra ad quem egrediaris ad requisita naturæ gerens paxillum in Baltheo, cumque sederis fodies per circuitũ, & gesta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Persas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inspiciente nõ modò quicquam non euomerent, sed ne lotium quidem emitterent: quique pal. m id facere aggressus esset, facinorosa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hanc vsque diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentissimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehensioni sit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiserit?

AVGVSTEI.

ET quoniam nostra omnis dictio ad sculpturas picturásque & gestamina contendit, minimè dissimulanda sunt legionum atque ordinum insignia, quæ se pro re obtulerint: nam plerique hominum cùm in huiusmodi signa picturásue incidunt, quid ea sibi velint, anxiè admodum percontari solent. Ab Ægyptiis enim ea primordia sumpserunt, vel haud quaquam dissimilia sunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiusmodi gestaminibus insigne fuit, vt vetustæ indicant inscriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi sub magistro peditum stipendia faciebant. Erat verò cattus is prasini coloris in alba parma, quam ruber circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius vt currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

B ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabatur, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum compositis, adblandiri videbatur. Insigne hoc erat, quantum ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditum militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce signum etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunque munusculo ita ex improuiso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minimè displicuerit, aliàs plura coràm conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS.

CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER XIIII.

IVcundissima illa amicitiæ suauitas tuæ, meusque erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijq́; sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licèt aliquot abhinc annis te non viderim, nuncque maximè longe absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhærescis, ac si te coràm continuò conspicerē. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre concupiscis, recognoscerem, easq́; in libellos vnamquamque suos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè necne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sanctèq́; coluit ac obseruauit. Neque tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de litteris & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegypty sacerdotes, & plerique alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterunt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primùm per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

ANGVIS atque adeò reptilium aliquot significata dicturus, cùm pro varia eorum D
pictura, diuersisque speciebus varia identidem significata sint, curæ precium esse existimaui genus eiusmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata est auspicacior augustiórque, magno apud veteres in cultu habita: cærulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tametsi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretatur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicῶn argumenta desumpsere: & diuinæ nostrorum literæ horum sæpæ mentionem faciunt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præsentaneam polliceatur: quare quæ nam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

MVndum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguem qui caudam propriam depasceretur, eumque variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus:

Perpetuúmque virens squamis, caudámque reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atque deficere, in sese recipi, fieríque illud propemodum, quod apud quosdam Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cùm nullo alio nutriantur cibo quàm piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victum quem ab eis acceperant ex seipsis rependentes. Hæc verò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decremētum vniuscuiuspiam rei alterius incremen- E
tum esse. Aiunt verò Phœnicum hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactum, caudámque suam deuorantem, id exprimere vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint elementa, neq; corruptione neque variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscentur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significātibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere malimus, nomina cōponūtur quę aliqd copulata significāt: mox vtilitate ipsa, impresso notatóq; libro, quantum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionésque omnes corrumpuntur, solutæ literæ incolumitati pristinæ generíque suo restituuntur, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminúique cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitque in sese omnia,
Omniúmque idem est pater, indidémque eadem
Quæ erunt deintegro, atquè eôdem occidunt.

Eôdem respexit Lucretius cùm dixit:

Denique iam ruere hoc circum superáque quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se.
Omnia, quod quidam memorant, recipitq́ perempta, F
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunque alias ex se res auget alitq́,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cógererēt Ægyptij sacerdotes, néve lōgis discere volētes ambagibus implicarēt, cū omnem illi naturæ obscuritatem manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariam disciplinam possiderēt, vno contenti hieroglyphico, mundi conditionem omnē expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalitatē, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostentet: vt principium ad finē directū esse, finémque ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semē, in quo planta ipsa delitescit, atque ita principiū ex fine. Sic nihil denique viuū intra mundū perit, sed eorū quæ nobis interire videntur, solæ mutātur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locū dixit. Idē per atomos suos Democritus intellexit, quamuis vocabulum nōnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamē corpora ea esse voluit, quæ disiūcta cùm fuerint, neq; legātur, neq; internecionē recipiant, nec sectionibus diuidātur, sed omne per æuum infinitam in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentum est, q Saturnum, quem prò tēpore figurāt, aiunt filios deuorare, solitum, Iouem verò interceptum, lapide supposito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic varietati commutationique rerum plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentum indicabant: animam verò, quæ per Iouem, vt Plotinus interpretatur, fingitur, immortalem esse. Sane Hesiodus posteaquam prolem à Saturno & Rhea susceptam enumerauit, illud statim adiecit:

A *Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος*
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο.
Atque hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascuntur è terra rerum species, & in terram mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quæcunque igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, puluerem esse hominē, & mox in puluerem reuersurū.

Non omittenda verò sunt quæ de figura anguis, Mundum ipsum mira similitudine referentis, veteres Philosophi quasi ludentes conscripsere, ipsam rerum speciem vniuersam non temerè oculis omnium subiicientes. Siquidem pro corpore quod habet, grauissimum est animal, perinde ac terra, quæ ponderibus librata suis ob grauitatem insitam in centrum vndecunque recidit. Prætereà verò toto distentus humi corpore, per terram repit, vnde etiam genus id nomen accipit, modò Serpens, modò Reptile nuncupatum. Sed quoniam huiusmodi terræ hieroglyphicum loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciem percurrenti morā aliquā interponā, omittetur. Est prætereà lubricissimum, quemadmodum aqua, atque inter serpendum pandos ac repandos vndarum flexus imitatur: & apud fabularum scriptores draco euripus erat, qui Hesperidum hortis in insula positis tutelaris effingebatur: & amnes quosdam spiras circum terrarū orbem replicare instar anguium Socrates ait, Phædone. Quinetiam Hesiodus Echidnam ait dimidia sui parte Nympham, dimidio altero immanem anguem, pro qua interpretes vapores accipiunt exhalantes à mari, neque non omnem humoris vim. Nympha verò est ob id, quòd subministrat nutrimentum. Serpens propterea, quòd flumina tortuosis ambagibus feruntur, perinde ac serpentium, vti dicebamus corpora
B sinuosis plurimū flexibus obrepunt. Sed quod facit ad Nymphā, quæ loci omnino genius est, occulta quippe vis illa, quæ graminibus & plantis vitam fouet, auctumque subministrat, ignarus non sum quosdam alios draconem hortorum custodē pro radicibus arborū accepisse, quòd tortuosæ sint vti serpētes, & in terram adactæ, perinde ac anguium genus in terræ visceribus plurimū delitescit: ita verò draconis speciem hanc pomis operā prȩstare vt asseruentur: radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiā auferri necesse est. Aëriū verò spiritū, de quo latius in Basilisci significationib⁹ dicetur inferius, per sibila, quæ vel ad audientiū horrorē nōnulli eorū excitare solēt, intelligimus. Squamæ verò, stellarū mūdū ambiētiū varietatē, quiq; ignes in supremo micāt orbe hieroglyphicè significāt: nam & hinnuleæ pellis varietatē, quā Pan gestare fertur, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandē Libero patri attributā, idē significare tradit Eusebius lib. de præpar. Euāg. primo, vbi Osirim, Sirium, Liberum, Solem, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi & Orphei versibus eundem esse disserit: de quo loco suo plura erunt inferius repetenda. Est & alia super hoc consideratio, quòd anguis hyberno situ membrana corpori, præcipuè autem oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum pastus, id Græcè *μάραθρον* est, eiusque succo oculos inungens impedimentum illud exuit, & acutissimo quo pollet visui restituitur, senectutemque ita singulis deponit annis, nudusque propemodum vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranam scilicet quam deponit, ita exuit, vt à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorem, exteriore in interiorem versa, cute intus altera subnascente. At mun-
C dus quoque (de inferiori hoc mundo loquimur) hiemali tempore pruinoso, quodam non modò obcæcatus, sed vndecunque obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorem abiicit, quæque rerum semina intus fuerāt superioris defectu coloris obstrusa occulaque, extrà aperiuntur excluduntúrque, ac senectute deposita per vices iterum iuuenescunt. Quinetiam quæcunque de anguis renouatione traduntur, cum hac ipsa mūdi nostri renouatione consensum habēt: ferunt enim colubrum cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ità vt occæcari videatur, tum caput exuitur, glabrūque hoc omnino antè quam reliquum corpus, apparet. Arbores quoque oculos primùm exerunt, gemmas alij vocant, germen alij: sed oculatio inde insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimque fructuum fœtus aperiunt. Neque vere tantùm exuit anguis verumentiā autumno, & pro locorum temporúmque conditione: æstate etiam, Aristotele hoc asserente, licèt id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non vere tantùm hæc facere, sed æstate autumnóque omni, tot species, tantósque ortus, variósque nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt verò qui per anguem & leberida hieroglyphicōs hominem ostendāt iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atque maciem deposuerit, sitque demum habitior atque validior factus. Libet verò fabellam super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à diis multis precibus vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atque ita nunquam in posterum senio cōtabescerēt, sed quandiu vnicuique viuere permissum esset, integris virib. & florenti semper ętate vegeti perseuerarent. Hanc igitur simulac benignitate Iouis accepissent, imperitos adeò rerum fuisse, vt eam asino vectandam

vectandam commendarint: hunc verò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumque inde bibere tentasset, à serpente prohibitum, neque alia conditione bibendi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus angui mercedis nomine concessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines verò senio confectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expetitam studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia: D

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easque vnusquisque suo ex commodo, & vt adlibuerit comminiscitur, ferunt alij Promethea cum celestem ignem furatus esset, cúmque mortalibus communicasset, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacum hominibus quo senectutem amolirentur, elargitus est, quod donum asino vectandum illi destinarint, atque illa mox subsecuta de asini imprudentia, de serpentis astutia, de commutatione, quæ superius enarrata sunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est vt ex pacto serpens eam quoque sibi vendicaret, hinc supra modum illos siticulositate plerique eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, vbi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eáque species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro: E

Atque in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd verò serpens temporis signum esset, causam Cyrillus hanc subiicit quòd in longitudinem porrigitur, & multis complicatur spiris, quæ sunt multæ dierum annorumque series, tacitéque proserpit, nullo edito strepitu: vnde Poëta non incelebris dixit,

Labitur occultè fallitque volubulis ætas.

Verùm ea quoque causa esse potest suppressæ caudæ, quòd tempus aut à preterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritum si quidem intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neque mente quidem concipitur: futurum longè minùs, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus:

Præsens verò cùm sit instabile, velocissiméque transcurrat, vix percipi potest: veluti si digitū in defluentem aquam intingamus, discernere non possumus vtrum in præterita, an in futura, an in præsenti: quia præterita iam elapsa, futura nondum adhæsit, presens puncto ipso statim elabitur: quæ cùm omnia cognitioni nostræ subducātur, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudam ita reduci occultaríque voluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & vocabulum ipsum, Temporis, hieroglyphicam omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni vi non admodum alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerum esse dicunt. Neque Latini tantùm, verùm etiam Syri & Hebræi dictionem Tempus, pro Calamitoso rerum statu ponere consueuerunt. Nam, Et erit tempus eorum in seculum, primo & octogesimo psalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quòd verò hìc in seculum legitur, interpretes de calamitatibus dictum volunt, quæ post neglectum Christum perpetuò erant Iudæos oppressuræ. F

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam simulacrúmve mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum æreū serpentis effigiem accipitrino capite insignem circunducerent ad Θ propémodum literæ similitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonum dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed non elementalem hunc orbem tantum ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, verumetiam & cœlum ipsum, quod sub Iani figmento fabularum inuolucris occultatur. Ianum enim ab eundo dictum, peritiores asserunt. Mundus itaque initium ex se faciens, cùm in se reuertatur, figuræ ipsius, quæ posita est, rationem ostendere videtur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus vbique anni dominus decantatur, quem à circuitu vocatum dicebamus, eundémque ac Apollinem intelligunt, veluti Dianam Ianam olim appellatam affirmant, quos vtriusque anni arbitros esse testatur antiquitas, præcipuè verò Virgil. cum dicit,

Vos ô clarissima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum,
Liber & alma Ceres. Nam & Lucretius serpere solem dixit vt annum struat:
Annua Sol in quo contundit tempora serpens.

Quòd

A Quòd verò Maro Liberũ & Cererẽ huc inculcarit, doctissimè factũ, vt potè q̃ apud Orpheũ legerat,

ἥλιον ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Aristotelẽ eundẽ Solem & Bacchum esse, de quo nos apertius alibi. Dionysium eundẽ & Bacchũ, & Liberũ & Solẽ, aut igneam solis vim, non ex Orpheo tãtũ, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobióq; citatis indicauimus, vbi apud eundẽ Virgilium ex antiquis codicibus legendum ostendimus, Qui ducitis annum, scilicet Liber & alma Ceres: licèt, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularum varietas, & anni significatum in serpente detectum, id in memoriam adducit, quòd Aeolum eiusdem varietatis gratia vetustas tempestatibus præpositum effinxit, per quẽ annum ipsum intelligebant, eàque de causa Hippotæ filium dixère, quòd celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatum est. Habere verò Aeolum filios XII. ait Homerus, mares sex, fœminas totidem. Menses ij sunt, ait Phurnutus, quorum qui fœcundi fruges omnium vsui reponunt, fœminæ dicantur: qui verò steriles sunt, mares habeantur. Apud alios longè secus inuenio, ex religione quippe veterum menses singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuno præficiatur, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimum Cardinalem Hippolytum Medicen cippum Romæ vidi marmoreum obrotundum, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circunsculta sunt: qui quidem cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suetonius mentionem facit, consuesse eum & solades amiciores ad duodenarium vsque numerum
B deorum habitu cœnitare, & δυοδεκαθέων conuiuium celebrare, ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus est: nam & figura quæ pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciem totam refert & exscribit, quod & in plerisque aliis eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguem nostrum reuertamur, quo super animaduerti, plerosque figuram eius in orbem circũducti, & caudã nunc occultãtis, nũc admordentis, nũc depascentis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcũq; de mundi anniq; varietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudæ morsum intelliguntur. Sedenim cum æternitatem, siue vt nonnulli malunt, æuum seculúmve significabant, serpentem pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita vt delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur.

BASILISCVS.

ANguis autem huius species ea erat, quem VRAEON Ægyptij, Basiliscum Græci vocant. Animal id duodecim non amplius digitorum magnitudine vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regium illi nomen, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectum reliqua serpentium genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaquam multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quæ omnia cum Nicãdri versibus his optimè quadrãt.

Τεκμαίρευ δ᾽ ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθός ἐπὶ τρία δῶρα φέρων μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου σπαραχθέα κνώδαλα γαίης
C Ἰυγὴν μιμνοῦσιν ὅτ᾽ ἐς νομὸν ἠὲ καὶ ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & aliis Ægyptiorum monumentis animaduertas, præcipuè verò in numo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modii formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundã numis cernere est, nusquam verò frequẽtius, quàm in Ægyptiaca Bembi tabula ex ære, vbi Basilisci huius forma sæpè conspicitur, capite aliàs accipitrino, alias humano, aliàs vt hic figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodque inde Basiliscus enascatur, sitque figura eius omnino gallo similis, cauda tamen serpentina, fabulosum indicant peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Aegyptiis per hoc potiùs colubri genus, quàm per aliud quodquam seculum æternitatémve significarent, causa erat, quòd inter serpentium genera hoc vnum interfici vi nõ potest, si Horo Niliaco hieroglyphicωn nonnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferunt omnes auium cantus coërceri, fruticesque & herbas non vllo morsu, sed olfactu aspectúue solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Aelianum habetur, veterinum olim iumentum in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimæ ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulum sese abdidisse: progressum verò Basiliscum, per otium sine cuiusquam

quam tumultu quantum appetierat esitasse, cumque satur iam abiret, iterum edidisse sibilum, quod D indicium fecerat serpentibus aliis ad escam tutum patêre reditum, atque ita eas oblatam prædam repetiisse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HAec igitur Basilisci vis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentum hieroglyphici dedit Aegyptiis sacerdotibus, vt si hominem à calumniatorib. malè acceptum, & mortiferis delationib. afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clam siquidem illi principum auribus insusurrât, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atque ita plerique falsò delati, extrema quæque pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorum halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumque præsentiam non animalibus tantùm, verumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus.

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Aegyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebant, oculosque eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatque oculis adapertis proferebant, vniuersa Aegyptus lætitia atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, risui & iocis atque conuiuiis dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia E mœrore luctuque confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quenque niti, vt deorum indignationem quacunque possent ratione mitigarent. Non fuit horum ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Aegyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, Iouem Aegyptij, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quàm Basilisco, ideóque nulli magis diuinitatis symbolum quadrat.

SPIRITVS.

POrrò anguis apud eos hieroglyphicũ est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim initiò diximus, rectorem adiungit, siue spiritum siue Deum, siue mentem, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens:

Principiò cœlum ac terras campósq; liquentes,
Lucemtémque globum Lunæ, Titaniáque astra
Spiritus intus alit, totámque infusa per artus F
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principiò terram ait sitam in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabilique natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Aolipilas cauant, solent illis in conuexo draconem superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventum proflet. Sunt verò pilæ huiusmodi æreæ, cauæque in quas per angustissimum punctum humore instillato, vbi ad ignem admotæ concalescere cœperint & efferuescere, spiritum vehementem admodum efflant: humor siquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax sit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui si tantillum argenti viui infundatur, ex discordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntam verò affinitatis cum Dis existimationem Basiliscus assecutus est, vt ausi olim sint mortales sanguinem eius difficillimè conquisitum curiosius asseruare, Saturni eum sanguinem appellantes: quem si penes se haberent, existimabant & successus petitionum à Potestatibus, & à Diis etiam precum, morborum remedia, beneficiorúmque munera largius impetrari. Astrologi quoque Basilisco tantum tribuunt, vt stellam in corde Leonis sitam, Basiliscum appellent, quam Chaldæi rerum cœlestium reginam & dominam existimarunt, quod in Arati commentariis tradit Theon, vbi de leone agitur, neque dissimulat Nicephorus in Astrolabii structura. Quanquam in vniuersum

inesse

A insesse anguibus vim magicam ad gratiam sibi comparandam, Magi tradidêre, quibus persuasum est primũ vniuscuiusq; Draconis spondylum mulcere aditus Potestatũ, principumque gratiã cõciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi verò serpens sacerdotum insigne oblongo obuolutus pileo gestabatur, monumento erat, vt si quis contra Reges (penes enim sacerdotes Ægyptiorum erat imperium) auderet insurgere, sciret se in venenatos morsus incursurum.

ORIS VIS.

HAc autem de causa oris vim describere si voluissent, colubri signum protulissent: nam coluber nullis aliis corporis partibus validior quam ore ipso. Celebratum est illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aspidum ictui vel nullum, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Ælianus: compertumque est plerunque ictu læsos huiusmodi, vix horis quatuor superfuisse. Et Moses cantico venenum aspidum ait insanabile. Eustathius, eam morsu lethiferum somnum superinducere: Plinius, ea percussos torpore & somno necari tradit: eaque de causa somniculosa dicitur à Sisenna. Color aspidis plurimum niger, quibusdam & cineritius: quandoque etiam aspis fulua deprehensa est, quam ego in agro Bellunensi vidisse olim reminiscor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem Diuinæ literæ per serpentem voluminibus implicatum, & qui linguis micet ore trisulcis (ita enim describitur irritatus) expressere. Psal. LVIII. legas: Furor eorum serpentini furoris instar, & sicut aspis, & quæ sequuntur. Incomparabilis porrò est in angue furor, qui
B simulac se læsum sensit, ita vesanè furit, vt nunquam absistat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Authymius. Et quoniam feritate, vti dictum, reliquas colubras aspides ante cedunt, posito genere ad istius accedit speciem, quæ maximè sit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui contumacẽ hominem, nulli quippe legum imperio, vel magistratuum edicto, potentiorúmve iussis parêre destinatum, per aspidem aurem obturantem aptè significari tradant: ea siquidem vbi se excantationibus accersiri senserit, statim vna in terram aure defossa, alteram cauda obturat, ne carminum vocem exaudiat, atque ita Magorum conatum eludit. Veram autem esse serpentium excantationem, manifestissimè constat Psalmo LVII, vbi Dauid ita canit: Furor eorum par est anguium furori, sicut Aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ vocem tirè quantumlibet excantantium non exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortem etiam intentet, neque nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, vt apud Horum est, cùm mari copulatur, caput eius ori inserat suo, atque in concubitus conflictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicùs amputa-
C to, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum plerique alij autores grauissimi tradant, miror Albertum vnum è nostris conatum eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiam, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint:

Μὴ σύγ᾽ ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυγὼς
Περκνὸς ἔχις θύνῃσι τυπὴν ψολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἀμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην, μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ,
Γεινόμενοι ἔχιες ἐπὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν,
Γαστέρ᾽ ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ὑποκύματι· τοὶ δὲ καθ᾽ ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic Latinè traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuiis, cùm forte acres mas luridus atræ
Coniugis euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, námque illa in apertas
Excipiens semen fauces: caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo

Materna abrosa,& catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animat fœtum,reliquæ oua colubræ
Per syluam excludúntque fouéntque in cortice prolem.

D

Neque me præterit,esse qui alia quædam serpentium genera animal párere tradant,qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta,cum etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus viperas vtriusque sexus electas viuariis inclusere,easq; aliorum instar animalium coniungi,concipere,párere,educareque fœtus suos experimento compererint,nullo parẽtum desiderato.Quod si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit.Sanè alia etiam est viperæ generatio : siquidem Aristoteles,vt apud interpretem Theocriti legitur,lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdem viperæ hierogliphicum notabant.Quòd si quis hominum tantum sceleris admisisset, articulatim cum acutis calamis cæsum, iubebant viuum super spinarum aceruos comburi, meritò maximum omnium scelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepisset. Hac verò de causa dicunt viperas in parricidæ culeum includi solitas:nam Simia, quam Iuuenalis innoxiam appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, suos necare ipsa solet.Canis verò & Gallus non alia de causa creditur cum his idem subire supplicium,nisi quia & ipsi impiè facere videntur, quòd & sorores & matres ipsas saliant.Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo scelere contaminatur,verumetiam phalangia,vt & polypos & fluuiales equos taceam,eadem prorsus impietate notata sunt:hæc enim fœtu numeroso,quippe supra triginta interdum, edita,matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquam & patrem,eo viperis immaniora,quo illæ nascendi necessitate,hæc iam nata,nulla cogente causa,nullo inuitante commodo, sponte se parricidio polluunt.Non præteribo quòd Theophrastus negat viperarũ vterum à catulis suis exedi:namq; autor ille summæ inter Græcos diligentiæ,aliam in his maternæ mortis causam comminiscitur,disrumpi quidẽ spontè vterũ,vtpote qui angustus adeò sit,vt tã numerosæ prolis multitudinẽ & incrementum capere non possit.Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo disrumpi cogat.Quòd verò Dominus Pharisæos viperarũ sobolem vocat, ad Dauidicum illud spectare dicit Irenæus, Alienati sunt peccatores ab vtero,ira eis secundum similitudinem serpentis,siue quia venenum semper sub lingua promptissimum habebant, siue quia erga patrem ingrati abdicatique sunt,nullam hæreditatis partem assecuti,siue ob perplexas vias,quas à recto itinere declinantes occupabant,per ambáges & deuia progredientes.

parricidæ supplicių. — *Psal.57.*

E

ABORTVS.

PRæter hæc sunt è iunioribus,qui abortiuum incommodum per viperam mulieris pedi suppositam significare commenti sint, quod apud veteres nusquam memini me legere.Figmenti tamẽ huius causam minùs explodendam apud Plinium olfecisse videor:siquidem is traditum ait à veteribus,mulierem prægnantem si viperam siue studio,siue incuria transcẽderit,abortum facere, vsqueadeò viperæ venenum vel afflatu solo in humani generis perniciem grassatur, fitque ita serpens ea humanorum partuum fascinatrix, quòd illi ritè párerè non liceat : vt minùs iam miremur venenum illud quo Scythæ sagittas suas inficere consuerunt irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum quàm viperina sanie,& humano admixto sanguine.

F

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ verò de morsu viperæ ponuntur à Platone Symposio, eius scilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur nisi iis qui similiter ægrotant,mysticè,vti suus est mos,posita sunt.Sed cur Platoni veritatis discipulo innitamur,cùm liceat homini Christiano Platonis ipsius præceptores, Prophetas quippe & sapientes alios legere,qui de muudo,& iis quæ supra mundum sunt,accuratissimè disseruere,cœlestisque numinis afflatu cognita,mortaliũ ingeniis cognoscenda proposuere,perque eos ad eam,quæ vera & sola est,sapientiam peruenire? In hoc autem serpente, sacratioribus interim interpretationibus omissis,nostræ nobis imbecillitatis conscij, humaniora quædam prosequemur,quæ si non ad diuinorum intelligentiam,ad mores certè,& vitæ nostræ conditionem facere videbuntur eamq; ingrediemur viam,quam admirandus Philon primus omnium videtur aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum,quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit,probatissimorum autorum opinione designatur:in illo enim,vt hi tradiderunt,voluptatis, nequitiæ, mollitieique fomes delitescit. Picturata,siquidem cutis,vt cum ipso Philone & aliis super hoc latius philosophemur,varias delicatásque rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur,quàm rerum varietate.cuius experimentum est in pictura,in fictili fabriliq; arte qualibet,aliqua ratione digesta.Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsque delectari videtur.Plãtarum enim diuersicolores flores,varia germina,speciosi fructus,& alia atque alia forma, hísque atque illis coloribus intincti,ac multiformes animalium facies,visum oblectãt, quibus si supra modum delectemur in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare videmur luto, proníque in faciem

procum

A procumbere, totoque ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cœlesti: nam vt optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, sempérque deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ conglobatáque volumina mille, quibus assiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescens Trinummo, amorē lasciuū latebricolarum hominū corruptorē vocat. Super hoc Tertullianus ita declamat: Abscōdat itaq; se serpens quantū potest, totámque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cęca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædam sunt: nam boni specie decipimur. Ad hęc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principium contagionémque mentis ex multiplicis voluptatis vsu indicat, cùm eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animæ pedē intelligimus, quæ illa est portio despicatissima, qua materiæ vti solo innitimur, altrix inquam, & cibaria potestas, libidinis irritamentum, & voluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile veuenatum in nobis esse dicit, cùm mulierem aspeximus ad concupiscendum eam, atque vt in ea penetralia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædam ad puriorem aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nónne idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque serpentis persuasione deceptam, neque venenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpente eodem contra Nouatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mundi fefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

B

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

Fabulam Libycam ponit D. Chrysostomus oratione quinta, ab istiuscemodi commento non admodum alienam. Esse quidem in Lybia ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq; & ferocissimum circa Syrtes plurimùm versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quàm auidissimè. Eius verò monstri naturam faciemque forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre: idque admodum formosum, lasciuè tumentes papillæ, totumque pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuentem quēlibet in amorem procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat: cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimūm: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neque tamen eloqui, vt illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantum ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atque omnium quæ quot & qualibuscunque pedibus ingrediātur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaque reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnum hominem dolo tantùm blanditiisque adoriuntur, & superant, vtpote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti præstigiis implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentant conciliandis congressibus admodum idoneæ: in hos quippe cum inciderint, nullum ciēt tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæque fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenociniisque omnibus alliciunt: simulac verò quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tādiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpens à tergo aggressus, apprehensúmque lethali morsu transfigit, venenóque immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætantes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycū iter eà facientē in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prædā tamen eam nancisci minimè potuissent,

C

indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertêre, ora pectoráque vnaquæque sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrum fugiendum: paratum id enim esse vnumquenque ad se accedentem haud grauatè suscipere. D

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquam simile est quod apud antiquiores Græcos super Hecate proditum, eam alij Semelem vocant, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ restitit & obluctata est, etiam virga myrtea verberata, & vino oppressa: donec ille in anguem transformatus, filiam spiris vndique colligatam improbitati suæ parêre compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerunt, ab Hecates templo longè summota myrtus: vitis supra caput signi eius extensa: vinumque, quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, quique ibidem passim obrepũt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuinarum humanarumque rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitùs in vsu habitam, sed ab aliis nullo verborum aut rerum inuolucro, ab aliis sensu mystico, ab aliis per symbola, ab aliis per similitudines, per fabulas ab aliis memoriæ scriptorum diligẽtia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: lacessit enim assiduè humanũ genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est, originis ipsius compages coagmentatióque, & modò myrto, hoc est, imaginatione Veneris, modò vino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingentibus, hoc est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, perque eam demùm exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet Propheta. E

SENSVS À VOLVPTATE, MENS À *sensu decepta.*

MVlieris porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, viri verò pro mente: vnde quidã Adam, terrenã mentẽ interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, vt nostri rectiùs, Serpẽs, accingit se primùm ad expugnandã mentem, subuertendúmq; intellectum. Hic sua virtute opibusq; fretus, hostem repellit acerrimè, vti Adamũ decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarum gustu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumque commenta, lenocinio suo atq; blanditiis eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, in spiritualium rerum contemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradisum à Mose nominatum ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis cõsilio ad corporis voluptates auerterit abstraxeritque. Diuus Augustinus in 48. Psalmum, Singulis, inquit, nostrûm inest mulier hæc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit virum, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quẽ lapsum calcanei nomine quod à serpente fuerit impetitum, Prophetæ appellauerunt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis, qui nuptias & generandi studium à viperinę naturæ satana mentiebatur emanasse.

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione virgines quinque fatuæ totidemq; prudẽtes cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinque in sapientibus suo lumine lucidos, eosdemque in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipse dicit, carmine, commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari, quòd νοῦς Græcè Sensus dicatur, quem pro Mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa vocabulum vsurpemus, quòd per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quod tamen alicubi νόος significatum vsurparit pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Νοῦ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib. II, cap. 39, & 40. nam hæc nunc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquamque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc Intellectum vereamur appellare, vel sensus: rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hîc accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipsóque deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui mancipârit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quietéque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eiicitur. F

MALVS DÆMON.

QVòd vero malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hyeronimum Draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Ma-

A tione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, Libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici x. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quē, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, cum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequūtur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nā qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali. Et in diuinis literis alibi, factū silētium in cœlo, legas, dum committeret bellū draco cum Michaële archāgelo: alibi contritū ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atq; ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nā & Pythones genus dæmonū est, & Pytho serpēs apud gentiles effingitur, quē Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quā is occupauerat, propterea q; clamitabat illa, & Paulum & eius comites esse seruos summi Dei, qui viam salutis annūciarent. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, q; indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regū 1. Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, vt per incātationes, Samuelis animam euocaret. Sunt qui dicant (vt hoc κτ̀ πάρεργομ admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. XVIII. maximè eum abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

B QVantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illū execrantem deuouentēq;, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio, Athanasio & aliis subscribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoque deuouit serpentem Deus, vt terra perpetuò vesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam seriis his admisceam, adagiū illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinē deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, vt memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem cōcupiscis, teq; anguis: quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nonne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ, maximæque calamitati, natura inseruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas voluptates libidinisque ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescens ab impuro oppressus dæmone, non nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commētitium hoc videtur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idē Alexander Aphrodiseus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & plerique alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradūt: Si saliua ieiuni hominis in os, vel vulnus Scorpionis, vel serpentis vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod &
C Lucretius his versibus tangit:

Est itaque vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutātur, aiuntque fieri hoc ob magnam inter vtrunque animal contrarietatem: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autem calida & humida: hinc alterum alterius visu tactuque exhorrescere, humanóque sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquā incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoque morsum esse pestilentem.

PETVLANTIÆ FINIS.

NEque absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamen vt ex voto facta tran[s]a[c]taque omnia sint, venenum demum interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HErculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe cum innuentes, qui ad magna præclaráque negotia sit natus, debere, vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum videas, atque in numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionē habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ

in numo quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò prædíti ferebãtur, Herculi cõmendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorũ omniũ consensu Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Deque optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetaque magis omnino ea sunt, quæ minùs sese voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquãdo deprehensos esse, omniáque amoris & nequitiæ signa præbuisse: veluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellę corpori circũfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquã neque vltrò, neque inuitus lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat: quod cùm ij, quibus puella curæ fuerat, intellexissent, eam aliò migrare compulerunt, serpens per triduum & quatriduum nõ adesse, sed diligenter accuratéque circuire illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eã insiliit, manibusq; primùm spira ad corpus adstrictis, caudę residuo femora flagellabat, leuẽ quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret. D

ARAXA.

NEque quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox autores fuisse perhibentur. E

CONTINENTIA.

IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem voluptatibus virtutem præ se ferabat, hominemque à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continentia, atque constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ęre perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuentium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neque calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal prætereà motu varium est, atque ad subsidium defensionemque præcipuè paratum, quodque hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturque studiosissimè, ideoque ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari diximus, vt quod instat agamus, ea demũ vera voluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tueri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & voluptatum vulnera, intortique deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longéque summoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hæc, vt pote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atque ita vitio prostrato, sessorem in virtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat. F

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN aliquot signis militaribus, deque caduceo ad rem ipsam ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XV.

QVI verò opusculum hoc alterum de quibusdã serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deq; caduceo, nuncupem potius, quam tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus assectator: cuiq; hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunq; otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studioq; tradebat: méque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ

A *ingenuæ nomine, multarũ rerũ expressa significata, quarũ figuræ imaginesq; apud vos laudabili cura custodiũtur, illũdq; præcipuè familiaribus nobiliũ domorũ insignibus argumentũ, cõtra iuniorum quorũdã eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè, comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atqueadeò militũ insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quam primùm igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idque quamlibentissimè, qui quantum in lucris ponerem non ignorabam: simúlque mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminiò reuisenda, quæ in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esset lucubratio mea, quæ talem tantúmque sibi argumenti huius non lectorem modo, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinámque tuam spero mihi plurimùm profuturam.*

IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicũ in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si vellẽt Imperatorẽ, aut potentissimũ quẽpiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in voB luminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omniũ æquè commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vrbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23. cùm dicendum esset, Erat autẽ Ephron longè princeps Hethæorũ: scriptũ inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autẽ Ephron in medio filiorũ Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderunt, Antoninũ Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nũcios vndiq; citiùs accipere posset: ideoque ne longius abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantum in Campania nonnunquam visere contentus: quamuis esse scio qui factum hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoque serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti. *Numus Aurelij Cæsaris.*

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imparauit, insigne serpentis habuisse: Oscosque, ait Seruius, populos dici vbi plurimum serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniam eò transmisisse, Hetruscis tunc Italiæ ferè totius rerum potientibus: vrbemque in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quem Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam vetustiores memoriæ prodiC derunt: licet tempore succedente creditum sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemque Hecatæus, Capyn Troianum virum vrbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcunque fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua possidere contendunt, nationes pleræque aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Ægyptiorum principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscũ nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tẽpora viperæ Oscorzones appellantur, si modò vipera serpens ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicitur. Et sacræ apud nos literæ serpentem principis elogio nominarunt, dum ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiiciatur, cum de diabolo loqueretur, qui per serpentẽ multis in locis vtriusque institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationem D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoque dextra serpentis caput statuebatur, in læua verò lapideum sceptrum, cum Iuno ipsa dominij præses apud gentes haberetur, incederetque, vt ipsa de se apud Virgilium dicit, Diuûm regina, Iouisque & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

NAm in Iuliæ Mameæ Aug. numo simulachrum est, sinus fluentes collectum, læua hastæ adnixa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino Imperium, hasta Defensionem indicat: quod vt coniiciam facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX. *Iuliæ Mameæ numus.*

ORBIS DOMINIVM. D

SErpentes quoque leonibus, qui Opis deæ simulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipsius dominium significabant. Argutum verò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari solitum, ὄφις, εἰμὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων ὀ γενήσεται: hoc est, Anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter serpentum genera, Dracones ij vocantur, qui corpore sunt immaniore, vastioreque magnitudine, tametsi pro quocunque angui plerunque nomen autores vsurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebant illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

IN Græcorum etiam numis dominium per serpentum effigiem significari obseruauimus: nam in numo quodam videas serpentes duos ad semicirculi curuaturam inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominium penes duos esse demonstrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertiùs exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd si regem Ægyptij prouinciæ tantùm alicui iura legesque dantem pingere voluissent, dimidiatum vt apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per segmẽtum verò, quòd non vniuerso imperaret orbi, subindicantes: omnipotentem siquidem ex integro dracone intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille, qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiũque reddidit, cùm à columna lignea repentè elapsus omnes vertisset in fugam, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatum principem, eundemque iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quem diu simulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur. E

REX OPTIMVS.

SI verò Regem optimum significare procurassent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem vtique in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quin etiam certam anguis speciem, μεισὶ cognominatam, huic significato adhibebant. Cur verò anguem fingerent sibi caudam admordentem, autores quos sequimur nusquam tradunt: sed si ariolari licet, indicabat, omnia vsque ad minima vltimaque curæ esse Regi, qui bonitatis nomen sit adepturus, cùm ea præcipuè de causa Sardanapalus & plerique alij infames habiti sint, quòd simulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura sibimet tantùm vacare, seque vnos curare instituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd si Regem Ægyptij suum vel alium quempiam in obeliscis aut monumentis aliis curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumque tutelarem fuisse commonerent, anguem vigilem, vertice quippe surrecto, elatoque pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisque locis inspicitur: hic verò pro regio nomine CVSTOS inscribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum esse deceat Regem, cui gentium regnique tutela sit curæ credita: quare apud Homerum Somnus Nestoris personam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam sententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere somnum
Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius F
Tot populi degunt, cui rerum cura fidésque
Credita summarum. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè gestis omni laude maior, cùm minimè præstaret, somnolentiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè verò dracones à visu, quem acutissimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbium secutus, ὄφεως ὄμμα. Neque temere Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpisset.

HEROS.

QVòd autem Heroibus in vniuersum draco sacer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis serpens gigni soleat: quod non ignorauit Virgilius cùm ad Anchisæ tumulum hæc accidisse memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros septena volumina traxit
Amplexus placidè cumulum, lapsusq; per aras:
Cærulea cui terga notæ, maculosus & auro

Squammam

A *Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit varios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,
Libauitque dapes, rursusque innoxius imo
Successit tumulo, & depasta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prosperè subsecutæ sunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pausaniam est, dicatum, quòd Apollo responderit serpentem illum Cychreum heroëm fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autē Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, draconis gestamine insignis fuit. Eo verò loco vbi prælium commissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriam sculptum ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarum cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminiõ anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosque ipsos in Laconia inde originem duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδείρους nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsum con-
B uertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atque cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduersus eruditorum quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atque etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonstrata dicere necessarium est. Sed priùs aliqua de ostentis.

AMPLITVDO NOMINIS.

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, nos iis tantùm quæ ad imperium aut alium quemcunque principatum attinēt, sed ad ea quoque quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauere: vt in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano verò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunque cinxisset, neque vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara cùm hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Impera-
C torem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nónne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympiæ congressus est in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumenti. Dedit & Augusto Imperij præsagium ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaque in templo lectica, dum cæteræ quoque matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repentè ad eam irrepere, pauloque pòst digressus: illa verò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sedenim facilè fuit ostenta, quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare: quid autem de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cùm Romam delatus esset, deprehensus est dum quiesceret, habere sub capite draconem in spiram complicatum: quem Thracia itidem mulier conspicata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostendit. Nam Tiberius Cæsar serpentem draconem in deliciis habere solitus, eique manu sua cibum ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, non fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, verùm & portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quam

quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto cōmendatum, brachio alligatū aliquandiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tunc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor. D

ASIA.

ANtea verò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniam, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæque Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi plerique argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CAESAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur: tertius iacens, capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscriptio verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europam enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nunc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoque partem adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

QVod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpens Draco prorepit capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆ. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atque ita cōtriti. quodque mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonē ipsum intelligit. Qui mysticum sequuntur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnē sustulerit.

Cæsaris numus. E

COHORTES.

QVin & cohortium erant insignia, perque singulas earum, vt Flauius Vegetius scribit, ferebantur ad prælium à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianum Marcellinum, vbi pompam describit quam Constantius Imp. vrbem ingrediens duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, & ideo velut ira perciti sibilātes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus:

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur. Atqui non in signis tantùm serpentes militibus vsu fuêre, sed viui etiam pugnatoribus sociis auxilium non contemptibile præstitêre. Legimus enim Annibalem monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostium classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirentur. Idem cum Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Maffæos Romæ in Canone quodam circa Theodosij tempora & aliquando etiam prius confecto, in quo militum omnes ordines recensentur, gestaminaque ipsa suis etiam coloribus picta conspiciuntur, quæ quisque manipulus turmaque, ex quadrupedibus vel alitibus, vel ex colorum varietate signa sibi desumpsissent: ex quibus quæ facerent ad anguem, quoniam id operis ordo sibi deposcere videbatur, subiicere non importunum iudicaui. F

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem ruber limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autē serpens terga infernè habebat, caput & caudā sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi verò coloris albi draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleum gestabant anguem, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus.

PRÆFECTI

A PRÆFECTI FABRICÆ.

INter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber, intra quem à læua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGANNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militum gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem x. Græcæ literæ in transuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulum infernè summissa propendenteque, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoque mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum luteum, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cæsuram versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergum circulus albus duce-
B batur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro, equitum Magistro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoque serpentem præferebāt coloris identidem lutei in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus modo, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: vmbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabant hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo, seque inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, qnam margo ruber ambibat, eorum erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoque parmæ vmbilicus decussatus erat transuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncique parte cæsa in læuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atque segmentum orbiculus erat luteus: vmbilicus quoque in obliquum decussatus, partim aureus,
C partim argenteus erat.

DEFENSORES.

DVos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculum coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabantur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiam caduceus, hoc est, totis expressis anguibus, iisque vnà cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Præsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebant, & ad osculum iuxta parmæ medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

AT sub Magistro militum præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interiùs circunducto: in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCO-

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtrique aures acutæ, longéque surrectæ. Hi non baculo, sed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) vnde mox in superiorem caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur. D

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morem flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamento committebantur appliciti coalitíque, aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditum ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant Sagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo, Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant, qui cæruleos gestabant angues in caducei morem flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super alterã scandentibus, quarum apices infernè summittebantur, Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES.

IIs additi erant Marcomani iuniores, qui & ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vsque coloris eiusdem proferebat. E

MARCOMANI SENIORES.

NEque quidem hinc aberant seniores Marcomani, qui hũc eundem secuti præfectum, prasinas habebãt caducei colubras in alba parma, quam luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoque, quorum gestamen erant angues ex caduceo luteæ, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecoti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eũdem Magistrum peditum sequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Gestabant ij caduceum ex luteis anguibus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi verò sub Magistro equitum caducei gestamen vsurpabant, albas præferebant colubras cũ pedamento identidem albo in parma prasina quam ruber ambibat limbus, hique Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorum animalium, vt loco quæque congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus. F

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quam Mercurio præcipuè veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturque alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentum huius hieroglyphici commenti ad genituram hominis, quæ genesis appellatur, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligunt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est, ideóque nascentis dæmon creditur. Luna τύχη, quia corporum præses est, quæ fortuitorum varietate iactãtur. Amor osculo significatur, Necessitas nodo: pinnæ mentis velocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ verò draconum, iter vtriusque flexuosum ostẽdit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffusius quis exponi quæsierit, petẽdũ. Occultã sanè rerũ originẽ per serpẽtis effigiẽ Valẽtiniani cõmõstrabant, positionem intestinorum nostrorum per quæ esca infertur, in exemplum adducentes, quæ serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantię specimen habeat.

MINÆ

A

MINÆ PAXQVE.

SVnt autores haudquaquam aspernandi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacem simul ostentare putent, cuiusmodi simulachrum Gephyrei armato exercitui prætulisse feruntur, cum Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceum prætendentes, & pacē quietis, & minas insultantib. offerre visi.

TERRA.

INterpretationem eam quæ Caduceū ad geneseos significatum trahit, Ægypticam esse non negarim, sed alia quadam ratione à Macrobiano commento seciore. Siquidem Ægyptij, cum maximè omnium humanum genus ex cœno genitum profiterentur, colubros terræ filios esse nō ignari, prout etiam in ostentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros ita mutuo cōplexu ad osculū tendere, omnem indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cōcordiam conuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo cōplexu coniunctos præferūt, vt eos qui aliis iniuriā facere moliūtur, humanitatis admoneāt. Quòd verò terræ signū sit anguis, plerisq; historiarum locis, sed eo præcipuè reperias, vbi Crœsus aduersus Cyrum bellum suscepit: eo enim tempore vis colubrorū ingēs in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt: responderunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes, indigenas consumerent: indigenam enim esse colubrum, terræque filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum Commentario.

CONCORDIA.

B VErùm si quid in longa huiusmodi rerum indagine ariolari licet, putarim ego picturationē hāc in pacis & concordiæ significatum inde sumptā, quòd serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestâque alia quauis clade poni solita est: osculum aūt, & pacis & concordiæ signū esse, negarit nemo. Quin & sacræ pietatis nostræ literæ pacis osculum identidem attestātur. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinam, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igitur pietate grauis, & eloquentia potens, altercantes aggressus, nullam bello salutem esse docuerit, dubium bellorum omnium euentum dixerit, funesta perniciosaq; demum esse bella commonstrarit, & quæcunque alia ad huiusmodi rem pro loco, tempore, personisq; faciētia excogitare & eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in concordiam trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinæ suæ virga in vnum obligabit, quibus ad osculum coëuntib. conuenire animos & ad concordiam conuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarū fama, quod anguineum appellant Druidæ, quòd ex numero suorū ouorū faciant angues, conuoluētes ea, & saliuis faucium corporumq; spumis cōglomerātes, vt tādem fiat ex multis vnū, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; complexu adstricti: saliuarumq; profluētium humore concreto crusta superinducatur. Vtcunque, id sanè cōstat, ouum hoc quodcunque sit, ad victorias litium, ac ad conciliandos sibi Regum aditus mirè laudari, perinde ac etiā pinguem anguis in pelle Dorcadū (ne draconū, vt in corruptis Plinij codicib. habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriam perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliū plurimos eludit. Quòd si hoc credibile videatur, Philostrato etiam, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconum capitib. insit. De quo quidē annullo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tul-
C lius Officiis, quòd is qui eum gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret.

PAX.

PLerisque sanè locis videre est anguium huiusmodi globos in vnam quasi massam adstrictos, de iugorum verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiūt tantam anguium vim conuenire, conuoluique in gyrum inuicem, vt montis speciem procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem complexus anguium, & frugifera eorum concordia, causa, vt Plinius inquit, videtur esse, quare exteræ gentes caduceum in pacis argumentum circundata effigie anguium fecerint: neq; enim christatos esse in caduceo mos est. Ad hæc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionem præferunt, vt in numo Cæs. Ves. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cum caduceo, & ramo oliuæ, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus & numum aureū Bononię apud Achillinos, in quo simulachrū alatum est cum caduceo & serpente quodam à pedibus abeūte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTAE. Illius sanè serpentis abitus ablegatum aliò bellum ostēdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CAES. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiusdem Ti. Claudij numo alatum sigillum est, dextera vestimentum à pectore ad faciem tollens læua caduceum exporrigit, pedib. serpentem sinuosum calcat: quod bello oppresso pacem condonatam omnino significat.

FELICITAS.

CAduceo verò si cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indicium est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodem significato atque inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiam in Antonini Pij numo caduceum, & oliuæ ramum fructibus & foliis onustum, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri vero *Hadriani Traiani, Impp. numi Anto,*

N

nini Py. Seueri Macrini. Iulia Mamea. Drusi.

Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætenditur: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S.C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiam ætatis indicium esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assurgentis capitulo innititur, dextera caduceũ tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S.C. Columna enim habet nescio quid in significato quod ad publicũ pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul constat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuũ duorum in numo Drusi: quidque solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S.C. D

ELOQVENTIA.

SEd quia serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicente, animalia quædam esse astuta per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere voluerint, & calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neque desunt qui virgam auream Mercurij manib. à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scite & oportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero passim accommodatur. Vlysis quoq; socij vno virgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipientia, in brutorum species transformantur: altero virgæ capite, vera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituũtur effigiem. Reliqua verò taceo, quæ Moses vbique virgæ fretus munere scribitur effecisse: nã alibi super hoc suus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad victum cultumque pertinent, quasi virgula diuina, vt aiunt, suppeditarentur. Atq; hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max. munificentiã intelligunt, quò omnia secundat, fortunat atque felicitat. E

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurãt, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanam pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, vt mea fert opinio, nam historia omnino apochrypha est, ea de causa fit, vt si Christum gestare humeris, hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amnium cursus profunditatéque ac torrentium impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertranseamus: sanè Iordanis vel quoduis aliud flumen, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga disciplinam, sine qua non esse progrediendum Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occursib. deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedib. verò per ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genúue tenus alluimur: capita autem, vt ait ille, cõdimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι in quos vbi sagittæ fuerint immissæ, eadem in iaculatores suos spontè retorquentur, vt in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarũ peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet vnunquemque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta vel incessere vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit presidio firmata, ac magni verique numinis munimento quamualidissimo roborata? F

A

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XVI.

*TIBI verò, elegantißime Mari, tertium de serpentium significationibus commentarium dedican-
dum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratißimis fratribus magna sui parte pro-
fecta est, ad vos identidem rediret, laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad
Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te le-
ctos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutum vndecunque videretur, præter
Aesculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Di-
psadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurarìs: proinde curasti, vt
hæc mihi nomine tuo per Florum nostrum significarentur, ne contentus iis esse vellem, quæ duobus illis Commen-
tariis collegißem. Respondi, dilectißime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me ad-
monueris: mearumq́; nugarum qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non
omnia sim complexus, minimè per negligentiam esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam*
B *præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reip. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, sum-
mumq́; fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem commoda, si tempora eorum longo morari sermone vo-
luissem. Quoniam verò ita te cupere declarasti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quo-
que colligerem: quæ cum longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne
nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui, si residua hæc in vnum, idq́; iustum
adstruerem commentarium, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam
si alituum pleraque quadrupedum multa, humani tantum corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis
rebus non admodum pauca, cur non & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sedenim hoc ter
tium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsórque fueris vt ea conquirerentur, egóque
importuni notam perbelle declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale.*

ÆSCVLAPIVS.

ANguis significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, san-
ctum semper fuit, per quem nimirũ ipsum salubritatis Deum Æsculapium intel-
ligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæq; omnes histo-
riæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarum crura & genua serpens fle-
xuosis voluminibus implicatur, locorum vbique Romæ, ac in toto terrarum or-
be conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento comper-
tum est, neq; vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguium in ægri-
C tudinibus beneficia non latissimè demonstret: vt minùs miremur serpentis effigiem ex ære in con-
tum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam
longo oggerere potuissent, diuino sapirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus.
Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceri-
bus insanabilibus viperas edendas dare, miráq; ita celeritate persanare. Et quamuis perniciosa mul
ta sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta
honestè atque prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, vt non aliquando magna
& amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine ra-
rò admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam fa-
miliariter alitam, vt ad mensam assiduè ventitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ vnus ho-
spitis filium enecauit, regressa parens, intellecto facinore, filium & ipsa suum morte mulctauit, ac vo-
luntarium exilium sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratum legere est, Aiaci Locrensi draco-
nem mansuetum in deliciis fuisse, cui cibum de mensa communi ministrabat, quemq́ue perinde ac
canem secum comitem adducebat: addit, eum quinque cubitorum magnitudinem explesse. Neque
illud prætermittendum, quantum ad salutis significatum pertinet, publicatum esse, Neronem à per-
cussoribus, quos in eum Messalina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, vbi ipse quie-
scebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate
matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandē maternæ memoriæ abiecit,
rursusq́ue vti alio Commentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui sperarer

aduersus infortunia, quæ vndique iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum. D

SERVATOR.

QVinetiam ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope victoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudũ ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusque irruentibus puer is in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentum Helei sacello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò verò salutis significatum serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præsens admodum esse remedium viperam ipsam exustam & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius, vbi homilia XVII. super Numeros sacrificiorum dæmonicorum virus per sacrificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obserues, viperæ dente semel tactum quempiam, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iecur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid verò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditis in cibum vti consuerint, longiora vitæ spatia producere, & ad summam senectutem incolumes peruenire? Isigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neque capiti neque vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamque causam videtur Tertullianus afferre, cur tanta sit ceruo viuacitas, quippe quòd ipse ætatis suæ arbiter serpente pastus, veneno augescit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta commendans, philosophiam & politiores alias litteras à Christiano homine minimè contemnendas esse disserit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remedium grauioribus morbis excogitatum est: id ad hanc vsque diem à maximè fera perniciosaque bestia κατ᾽ ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant viperas in Arabia, vbi balsamum colligitur, innoxias ictu, quòd venenum balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi κατὰ πάρεργον, quod apud Theophrastum legas, viperarum morsibus tibicinẽ qui moduletur adhibitum, efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem commemorare libuit, vt nõ immeritò numismata tot cusa existimemus, quæ serpentem habent cum inscriptione Salutis: veluti ille est in spirã collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem numo serpẽs est tractu sinuoso, tortilique obrepens virgæ, quam signum ibidem adiectum dextera humi applicat. Atque in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculũ angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis ipse sella sedens pateram porrigit angui suo de loculo exeunti, caputque pateræ admouenti: inscriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulachro pateramque porrigenti assurgit angui, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula commemorem, quæ quidem sunt innumera, Commodi, Crispinæ, & aliorum per angues deniq; omnes Salutem intellexere. Quòd autem ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spõtè ingressum, cùm ipsi Epidaurum aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neque desunt qui super Æsculapio comminiscantur historiam: educatum quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethonius à florũ vbertate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Thessala. Addunt anguem eum fuisse nigrum, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebãt, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquàm similis, etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum assiduè cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeque in eius nidum prorepere, ouáque depasci, ac illi semper insidias struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vlcisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horum autem conflictum operæprecium est apud Nicandrum legere. Sed vt apud Pausaniam est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tãtùm inueniri tradit. Cùm verò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neque nõ Hesiodus, citò senescant, salubritate adueniente iterum iuuenescere videantur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese proripit iuuentutem.

Numismata plurima cum serpẽtibus quare cusa.

E

F

PRVDENTIA.

QVòd si medicinæ rationem habeamus, serpens hic prudentiam indicare videbitur: nam & Assertoris nostri dictum est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaque de causa serpentem omnium sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præ-

sentia

A ſentia tantùm examinet, verùm & lapſa & futura meditetur; & tanquam è ſpecula proſpectet, medicum exſcribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, penſitare diligenter.

Ὅστ' ἤδη τάτ' ἐόντα, τάτ' ἐσσόμενα, πρότ' ἐόντα.

Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur,

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam ſimulachro factum inuenies, cuius pedibus ingentis vaſtitatis ſerpens triceps ſubiiciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi diſſeruimus, & prudentiæ ſignum id eſſe demonſtrauimus.

PERNICIES.

VIſebatur autem in Delphis apud oraculum ſerpẽs, qui ſingulari certamine videretur Apollinẽ prouocare. obſeruatum à Plutarcho. pernicies enim ſaluti ſemper aduerſatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ ſpeculæ receſſu, ob veterum quippe artificum admirationem, viſuntur, Iulius II. admirandæ illud vetuſtæ artis & ingenij ſignum reſtituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi vipera ſerpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, ſed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc eſt, ægritudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osque ipſum Octauiani Auguſti videtur eſſe, eiuſque iunioris lineamenta quæ ſpectantur in numis, repræſentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt ſcribit Adamantius, dracones aliíque ſerpentes miniſtrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura diſſeruimus.

B

GIGANTES.

DIodorus quoque per ſerpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipueque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppreſſere. Et Commodus Imperator, vti legere eſt apud Lampridium, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantes appellare ſolitus, eosque ſagittis ex libidine configere. Et ſtatuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios oſtentent.: nam & Naſo auguineos habuiſſe pedes ait Gigantes, qui centum quiſque brachiis cœlum capere coniti ſunt, eo verſu:

Cum centum quiſq; parabat
Iniicere anguipedum captiuo brachia cœlo.

Et Ætna Maro:

His natura ſua eſt aluo tenus, ima per orbes
Squammeus intortos ſinuat veſtigia ſerpens.

HORRIFICVM.

QVas vero colubras Eumenidum crinibus obuolutas aiũt, ab Æſchylo poëta tragico primùm excogitatum Pauſanias atteſtatur, cùm antea nihil neque in his, neque in alio quopiam ex infernis deis quicquam eſſe horrificum exiſtimaretur. Manifeſtiſsimum eſt enim totum hoc terroris argumento confictum, loca tamen ea terribilia eſſe ex Aſſertore noſtro totiens audimus, vbi ſit fletus & ſtridor dentium, & quæ paſsim ſacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad anguium terrificum hieroglyphicum reuertamur, non temere Tib. Gracchus timuiſſe videtur, cum in ſpatioſa galea, qua in bellis vti conſueuerat, angues offendit oua peperiſſe, fœtusque iam formatos, paulò antequam multitudine Quiritum oppreſſus, interficeretur.

C

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali ſignificatum habere dicunt, Crocodili nonnulli ſpeciem eſſe putant, fortaſſe quia vaſtiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè creſcunt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuiſſe quinque iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi miniſtrarent. Alij omne ſerpentum genus indifferenter accipiunt, cuiuſmodi monſtrum Annibal à tergo ſubſequi proſpexiſſe fertur, belluam quippe vaſtam & immanem circũplicatam ſerpentibus, quæ quacunque incederet, omnia arbuſta, virgulta & tecta peruertebat, quod vaſtitatem Italiæ portendere diuinitùs intellexit. Neque temere Fauſtina viſa ſibi in ſomnis ſerpentes parere, ſed ex his vnum ferociorem, cùm Antoninum & Commodum in vtero geſtaret: quod vita deinde Commodi voluptuoſa ſimul ac pernicioſa, re ipſa comprobauit, non hominem, ſed immanem hydrum ad humani generis internecionem emiſſum. Argiphontem Pauſanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, ſerpentem quippe ſuſtulerit, quem nonnulli ἄργην vocant, vel quaſi ἀργῆς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abſtineat: pacis enim Deus eſt Mercurius. quamuis Leutychidas Lacedæmonius Ariſtone patre nobilis, neque ſua obſcurus virtute, portenta hæc atque alia eludere conſuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus eſſet, monſtrũque id eſſe vates denunciaret: Minimè mihi quidem videtur, inquit, ſed ſi clauis draconi circumuoluta eſſet, monſtrum eſſe aſſeuerarem.

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri vectandæ adhiberentur, explicuimus: ſed quoniam nihil prætereundum exiſtimaui, quod in ſignificationum argumentum apud ſcriptores veteres comperiſſem,

addendum quoque fuit, scripta lucubrationesque in anguium nomẽ deuenire: siquidem Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus vecta Ceres Proserpinam quæritabat, significare ait volumina quę Triptolemus de agricultura conscripsit, eoque loco δημητραμ, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta. D

TROPHONIVS.

SImulachra quædam iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarum rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulachra existimabant, cùm tamen & Ercynæ & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudẽtiam, siue ob rei quæ in promptu erat similitudinem, quòd oracula Trophoniana subterraneo in specu reddi solita, in specu autem & subterraneis cauernis angues libentissimè latitare, ignorat nemo. De Trophonio pleni sunt doctorum ætatis nostræ libri.

BOREAS.

BOream quoque ventum aiunt ieroglyphicè viperinis caudis, pedum loco, præditum figurari: qua quidem specie insignis cum Orithyiæ raptu in Olympia visebatur in donario à Cypselidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER serpentia Scorpius non habet locum, sed quia venenosum est animal, hîc minimè prætereundus fuit; super eo tamen partem eam tractare prius instituimus, quæ cum crocodilo negotium habet. E

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOstes enim duos pari conditione inter se dimicantes, vicissimque in damna mutua concurrẽtes, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Scorpium & Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter se odio flagrantes, simul atque alter alterum inspexerit, in mutua funera sponte rapiuntur, amboque eadem dimicatione perimũtur. Quia verò & terrestris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hic dubio procul intelligendum. Quòd si rem euestigio peractam indicare voluissent, crocodilum scorpio subiectum pingere mos erat: ictus enim scorpij quamprimùm interimit crocodilum: sin distractam diutiùs pugnam, difficulterque in necem deuentum ostenderent, superatum à crocodilo scorpium faciebant: is enim motu segnis longè diutius laborat antequam hostem assequatur, & interficere possit.

DOLI FALLACIÆQVE.

TErrestris verò scorpius doli atque fallaciæ signum habetur in primis: estque apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc sententiam, ἐν παντὶ γάρ τε σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe sub omni lapide scorpium insidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπίος ἀπροϊδὴς ὀλίγῳ ὑπὸ λαϊ λοχήσας.

Scorpius insidias parua sub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per scorpium notat, vbi illa: Nosti quẽdam barbarum nostræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morum acritudine vulgus appellat. De insidiis verò quæ post aliquam felicitatem subsecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt scorpius, vltima sui parte percussit. Quin & mathematici, vel Ambrosio teste, percussorem, & ad inuadendum ex insidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius nascentem exceperit. F

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquam mersus si figuretur, innocuam significat prauitatem: quandoquidem & ipse & serpentes alij qui præualent in sicco, si præcipitentur in aquam, vt Cyprianus ait, præualere non possunt, innoxiique efficiuntur. Diuinæ verò literæ per scorpium indicant & diabolum & eius sectatores, de quibus Euang. Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. De serpente autem, quod ad hanc rem facit, satis superque superius dictum est.

LIBIDO.

AD hæc libidinem & nequitiam scorpius pictus ostendit, eique ex humani corporis partibus pudenda sunt dedicata. Ei signo Mars dominatur, adulteriorũ semper infamia notatus. Et milites omnes mulierosos ait Aristoteles. Et supra finitorẽ prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicunt. quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: Cauẽdum, ne arcuato vulnere scorpij vulneretur. Cœlestem verò Scorpium, ob aculeum, qui est instar teli, sunt qui velint humani generis perditionem significare, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat.

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, vt pro terra nonnunquam figueretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars

A Mars in Scorpio certo quodã loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam est, in quo quadrigæ sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod victoriã terra mariq; partã significare videatur.

AFRICA.

VTrum verò doli fallaciæque Pœnorum, quæ tot bellis vniuerso terrarum orbi per tot annos innotuêre, an corporum color fuscus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ symbolum haberetur, diu multi quæsiuêre. Id sanè constat, in Hadriani quibusdam numis Scorpium non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam ostentet. In quam sententiam vt adducar, facit ingens atque adeò perniciosa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitũ eunt pedes allio, atque etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendum verò, si Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri versu decipiatur, vbi autor ille dicit, à cuspide nouem compagibus spondylos contineri: Τοιῳ δ' ἐπὶ κέντρῳ

Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερτέιρη σικερέης

Ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouem nodis positum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septem enim tantum compages habere caudam scorpij, manifestum est: sæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nobis numero septem, vnicuique cernere volenti facilè constabit.

DE SALAMANDRA.

B SAlamandra quoque inter malefica venenosaque animalia recensetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet, non sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atque cespitibus struxeram septimo pòst anno cùm eum reficerem, multas inueni ipsum fluentis aquæ marginem accolẽtes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusque præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem vndique ignibus impetitum, siue cladibus iis quæ per ignem significãtur, obiectum, minimè tamen vlla ex iis parte læsum significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consuerunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento; tantus enim illi rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non solùm lætari dicit ac viuere, sed eum omnino etiam extinguere. Ita se cum Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes versatos gloriatur, quinetiam eum professione sua atque constantia suppressisse.

AMATOR.

C SVnt qui per huiusmodi speciem, per Salamandram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorem ex igne significari apud omnes vulgatum sit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumque ita vitam in æstu trahant, eruditè se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulachrum prætulerint. Sedenim hoc haudquaquam probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea vtique non æstuat, quod in primis amator sentire se clamat, vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel lentis penitus ignibus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm feruidus sit puer Veneris, Cupidóque semper ardentes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ scribere consueuerunt: vti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoscitque eadem veteris vestigia flammæ: vritur infelix, ardet amans, traxitque per ossa furorem, ac totam incensa per vrbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij, Salamandram igne pasci, atque ideo amantem referre, quòd ille sit huic veluti cibus, quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificantius enim hoc exprimi potuisset, si bestiola illa posita esset paulò musca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atque inambulat, id quod in Cypro insula videri autores tradunt ærariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingestus diebus compluribus crematur: de qua quidem illud spectandum maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyraustam vocant. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam papilionum generi inesse videmus, æstiuis temporibus, vespertino crepusculo statim incipiente, quam Apuleius nouo, vti suus est mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridẽ vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia est. Quòd verò dictum est Salamandram inam-

bulatione sua ignem extinguere, authores grauissimi sunt qui contrà vnà cum Sextio sentiunt, D ignemque ab ea lædi omnino negant, idque Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neque adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eam non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipsi scribunt, causam etiam inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunque contigerit humectet multò magis, quam limaces faciant: humoremque illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιπορρινὸν ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ ῥινὸς dicitur, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI.

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandram & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur. Hirpos illos vocauêre, & ob id perpetuò s. c. militiæ omniumque aliorum munerum vacationem habuisse. Sed enim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammas medias incessurum citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimum, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immittere, idque ex candenti patella in volam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu E cuius hæc fiebant, cùm ego tanti præsulis manum osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriam adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atque ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quod ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditum, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscent alij albumẽ oui. At iam minus admiremur quod in Quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idque esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neque flammam emittere, neque nisi lõga & vehementi exustione in carbones abire manifestum est, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtum longo temporis interuallo consumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignum nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra summam admirationem cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli visebatur, Patauij ego pro ellychniis in lucernis aliquando vsus sum: materia enim integra & incolumi perdurante, tandiu ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi F sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd vt ad Salamandram redeamus, nunquid eorum quoque nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscum versetur aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunque incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi voluerunt? quippe cui sit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atque his quædam magis exitialia, quæ apud autorem ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè vesci, verum vbi quis eius suis, qui Salamandram deuorarit, carnem ederit, præsentaneo eo veneno correptum interimi.

DE DIPSADE.

A Frigidissimo animali ad ardentissimum accedere, ad historiæ nonnunquam venustatem pertinet: quare incommodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipsadis ardore proueniant, memorabimus. Animal id reptilium perniciosissimum, corpore modico, ac viperino perquam simili, sed ad ictum violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, ἐν γὰρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρη θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα

Οἷσις

A *Οἷ σῳς ἐνισκήψῃ βλοσυρὸν δάκος.*
Dipsadis hanc speciem iuret quis,ni minor insit
Vipereo generi vis mortis,at ocior iis qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figuram eius Sostratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam,corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

CErnere olim erat in littore,quod è regione maioris Sirtis inter Libyam & Ægyptum porrigitur, columnam quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat,spirisque volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decunbenti propinabant: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominem significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accommodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpens verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhærens, Dipsas erat. Veneno verò hæc est plurimo & immedicabili, quosque momorderit, vsqueadeò inflammat, vt propémodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt,quoque magis potant,eo potandi auidiores fiunt, vt sitis ea nulla aquarum vi sedari posse videatur,verum eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius,cùm lenam quandam temulentam,Dipsadem appellauit:

B *Est quædam nomine Dipsas anus,*
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Neque fortè importunum fuerit,Epigramma quod olim in Framarianum facetissimum æuo nostro scurram lusimus,Ouidiano lusui subiicere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipsados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa sitim,
Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Ostia,vel magnis stagna perhausta cadis,
Interiore loco Libiæ, Garamantas ad ipsos,
Quà fouet arenti Struthius oua solo,
Quippe vbi quis misera spaciatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextrà famulæ, totidemq́; sinistra
Hæc gerit, hæc pleno vase propinat aquas,
Illa propinatis alias superingerit,illa
Nec mora, nec requies,pocula mille parat.
Frammarianus ad hæc,hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

C Sapienter itaque vt reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, vbi terrificam illam describit solitudinem, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium:mox adiecit,& Dipsas:quod vt atrocius redderet, subiecit, & nullæ omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem vocat. Admiratur autem Aphrodisicus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cum genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur:neque adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscentur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEque verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundum pro maximè cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumant, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam si tire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem,vt ad Dipsadem reuertamur,anguis id genus in insidiis inter Struthiorum oua,qua Garamantes non ad cibum tãtum perquirunt,verumetiam ad vasculorum & poculorum vsum,quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint,dissectis elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoque gestamine plurimùm delectantur.

DE MEDVSA. D

MEdusa quoque figmentum licèt fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica.

TERROR.

ILla enim horrificis anguium hiatibus tremenda, terroris significatum habuit. Præsectum verò caput id à Perseo, terrorem summorum ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatum ensem & interpositum speculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN historiis Theogneti antiquitatum scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filiis magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnam auxerit opulentiam, atque eius prudentiæ causa serpentinum caput illi confictum à poëtis. Cæterum Apollonius Rhodius ἐν τῇ τ' ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quæ morsu lædunt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtrũcato Gorgonis capite destillauit, quamuis Acusilaus nata hæc ex Tiphonis sanguine asseueret. At Nicãder Hesiodi testimonio τιθάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in iis quæ extant operibus, non inuenitur. quare nonnulli scribunt Hesiodum, à Nicandro falsò citatum, qui poëtarum morem & licentiam non examinant, cùm etiam Oratoribus in declamandi genere tam nomina quàm historias pro commodo suo commutare, atque etiam præter fas quædam in vsum suum extorquere concedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

Domitiani sigillum.

QVam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, vt in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quẽ de se omnibus in negociis quæcunque tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi vt patris gestamen vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numen id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eustathius ideò Glaucopin appellatam censeri scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosque loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur. E

Vespasiani signum.

PRVDENTIA.

NEque tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutum, prudentiæ, vti id superius, signum esse contendant, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, saxeosque quodammodo reddere, vbi adlibuerit, possint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoque vt attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idque præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe vt Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascræ tuis, esse negent, alios qui ad ççι tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendant. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanum finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur, F

ἐν γὰρ σφινμένος ἦκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἰγίδ' ἀνασείσασα. Quem Statius ita secutus est:
Sectæ prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negocio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoque ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius vno præciso anguineo capite, alia atque alia euestigiò repullularent, multi aliis atque aliis modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quam Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam perinde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantùm capite præditam scribit: sedenim Pisander Camireus multa illi capita tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro noster sequitur, vbi dicit:

Quin-

A *Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.*
Sedenim hi numero vsi sunt, multitudinem significante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neque non quinquagenarius, ex iis sunt qui multa significant: vt illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimæ. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti commentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recēsentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, ideóque in nullo alio monstro domitando Herculem magis laborasse, quam, vt Horatius ait, supremo tandem fine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido cœno pullulare, quòd non nisi in abiecto vilique animo reperiatur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare confinxit: ita reliqua quæ super ea conscribit, ad hydræ significatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthonium, quem alij pedes anguineos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclarè gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad custodiam adiecto spiritu. Atque hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit.

EDOMITVM À VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas nostra heroas suos, quorum è numero fortissimum illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex vrbi subiecto lacu quotidie prosilientem, nunc longo voluminum tractu
B spatiosa per arua latè proserpentem, nunc spiris implicatum collectúmque in insidiis per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferáque die noctúque sibila dispergentem, immani venenosarum faucium hiatu letum omnibus intentantem, nullóque non die mortalium aliquem deuorare solitum, interfecerit. Non temerè hæc literarum monumentis tradita, tametsi rem vti gestam Concilia maiorum nostrorum actis inferendam vetuerunt. Videtur enim hæc picturæ species vnumquenque admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quæ dubio procul per serpentem exprimi consuerunt, fœdasque voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaque mollitie mentis emergentes, sinuosis voluminibus, hoc est, variis delectamentorum laqueis manusque pedésque hominum implicantes, arctissimisque vinculorum nexibus obstringentes, nullo timore perculsus summouere contendat, simúlque odium & æstuantia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, contumeliæ, calumniæ, pessimæque persuasiones ortæ, magna semper rerum humanarum pernicie, vti sibila tetérque halitus per cogitatus aurésque nostras illabentes extinguere aggrediatur: malos denique affectus, praúosque mores omnes, qui grassatoris veluti quodam insultu animum incautum adoriuntur, cuius puritatem, quæ per virgunculam intelligitur, virulenta contagione turpiter labefactant: letalique morsu in pedes affixo, vniuersum corpus contactu vitiant, proserpentéque in dies magis pestilenti morbo fœdissimè interficiunt, firmo constantique proposito perdomitet, animumque incolumitati nitoríque suo assertum restituat patri. Operæprecium est videre, quemadmodum virgunculam puellam expositam adapertis faucibus rictúque latè diducto, in parentum ac totius vrbis cōspectu iamiam inuadere tentaret ingluuiosus draco, vtq; tam præstās animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferroque per os medium adacto, pertransitaq;
C ceruice terga illa immania transfoderit, attollentémque interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustráque volumina illa terrifica quatientem replicantémque, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite confecerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS ÆGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

IMPIE me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiā temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusque ingenium ad labores inuitare solent, rebusq́; sæpius desperatis non Romam tantum, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsque adeò animū desponderē: tu enim nunc hortando, nunc monēdo, nunc opem auxiliūq́; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neq; per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studiis meis otium aliquādo compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate complecterere? cùm me non priuatim modò, sed publicè etiam commendares? Poterò ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totius'ne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quæ-

ta quadam ætatis nostræ lumina laudibus in cælum extulisses, quæ tua de me quoque specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, non quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis lucique dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominum nominibus constituerim, argumentáque ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc modo illud à me conscriptum esset (nosti hoc Πλουταρχικὸν) id enim maximè commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quando hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cúmque tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor pene fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Corytianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti. D E

ÆGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

QVantùm me commouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurum inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim, & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parum secundis, minùs arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonam spem erectum, & ad melius sperandum confirmatum. Dispeream si quid vnquam occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescam, doleam, quàm quod solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequētissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiam mei supra quàm cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd verò & boni consulueris, & bene merentissimis istis clarissimísque viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidem non sum in contrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquam dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptum Ciconia, vbique non obscurum exemplum pietatis: non ab Aristotele & sensilium studiosis modò memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil possit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptam, ita in alendis parentibus laudatam commendare. Quòd si id minùs ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quando Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferri licere. Sed iam sus non vlterius Mineruam. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoque quasi digladiatum pugna plusquam Centaurea, sed velut in arcanum Corytium specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulo pòst totus augustus & verè sacer, habitarique à Dijs & dignus & creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrum Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euertit? simúlque illa sensit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non saxa, non vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarúmque literarum sepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucem canæ doctrinæ, quam à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O' felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, vt sapiens Ciconia altum in cælo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternum. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis. F

PIE-

A

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD ÆGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVÆ PER CICOniam, meropem, cucupham, ibin & gruem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XVII.

Ecce tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantùm volucribus, verùm & vniuerso animantium generi solitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita sit illi pietas, vt & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorea, longo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis sculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS.

Videre enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiã adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curãs, nõ modò senescentium, sed quotiescun-
B que opus est vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi causa patiuntur, sed operam dant vt in cubili maneant, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerunt, educaruntque. Vnde pientissimum illud ἀντιπελαργεῖν, vsurpatum in adagiis. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosius vestigemus, cùm in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata est, vt omnibus esset in promptu fugiendorum expetendorúmque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, vt si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν ὄντα γονεῖς,
Diu viues, senectam si parentum nutrias. οὐδὲ τοκεῦσι,

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit:

θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.
Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Cæterùm Athenienses eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtius historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui male à patre institutus, cùm post multa & enormia scelera per pa-
C tris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucem, accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniam actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculum se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitam instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obiiciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cum vel in brutis animalibus Lycurgus, concione super liberorum institutione, rationeque legum ferendarum habita, ostenderit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulum adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporem illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse. atque hoc illud est quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum est humanum genus, cùm satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, vt senes quicunque sexagesimum ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentem deiicerentur: aut si fabula est, tam perdito fuisse quenquam ingenio, qui rem vsqueadeò abominandam commentari sit ausus. Vtcunque, fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberentur eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ea

ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire, vt inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, victusque D neceſſaria & iuuenibus & adultis viris largius ſuppeterent: quod moris in Iulide Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò verſus qui ſuperant, ita legi debent:

καλὸν τὸ Κήων νόμιμόν ἐστι Φανία,
ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,
Ferro iubentur præſecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis ſanctio eſt, apud Stephanum non habetur, ſed ex hiſtoria omnino ſubiungendum.

IMPIETATI PRÆLATA PIETAS.

IN piſcium Commentario cum Hippotami ſignificata recenſeremus, memorabile illud Ægyptiorum documentum recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appenſis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, ſuſpiciendamq; eſſe pietatem, gratumque animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundandam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id ſceptri in ahenea Bembi tabula ita habetur, E

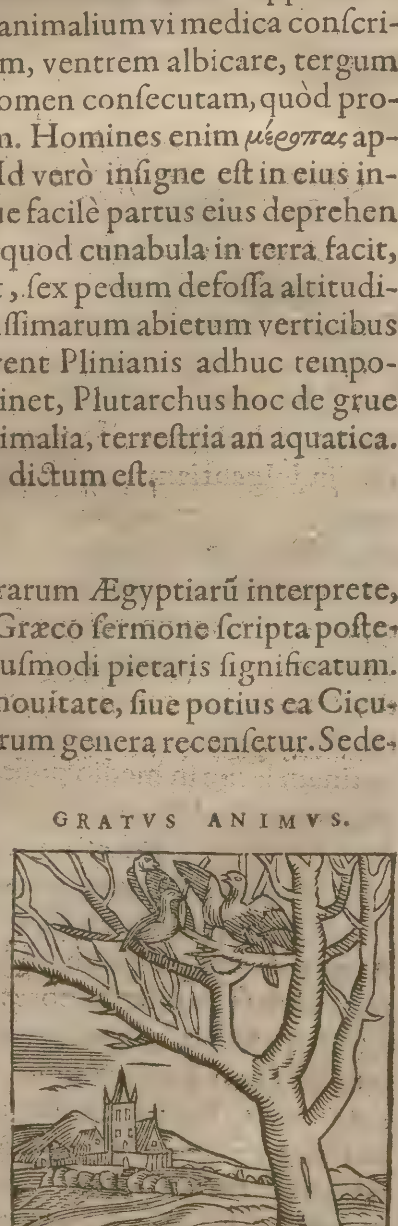
DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc ſtatuant ſignificato, cui pietatem eandem in parentes Ariſtoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere poſuit, eſſeque in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum ſenium haudquaquam opperiatur, quibus pientiſſimam educandi curam impendat, ſed quamprimùm volare cœperit, ſponte animū ad neceſſaria parentibus ſubminiſtranda conuertat: quapropter eam auium iuſtiſſimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica conſcripſit, ita traditam inueni. Meropi, animali volatili pectus eſſe accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro ſimiles, genas candidas, roſtrum magnum, indéque nomen conſecutam, quòd procliuis admodum ſit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέροπας appellare praecipuè Homericum eſt. Sunt qui Gangrenam eam vocent. Id verò inſigne eſt in eius ingenio, vt paritura huc & illuc tranſmigret identidem, vt ita fallat, neque facilè partus eius deprehendi poſſit. Verum enimuero diuerſum hoc Merops habet à Ciconia, quod cunabula in terra facit, corporis grauitate ſublime petere prohibita: in ſpecu itaque nidificat, ſex pedum defoſſa altitudine, quod & de Caſſita fabuloſè perhibetur. At Ciconia nidum in altiſſimarum abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quónam è loco venirent, quóve ſe referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud ſceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue ſentire videtur, opuſculo cui titulus, Quæ nam ſint prudentiora animalia, terreſtria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppoſitam, ea qua de ſuperius cauſa dictum eſt. F

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglyphico literarum Ægyptiarū interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, ſatis curioſè collegit, & Græco ſermone ſcripta poſteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiuſmodi pietatis ſignificatum. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitū vocabuli nouitate, ſiue potius ea Cicuma ſit, quæ & ipſa parentum curam ſuſcipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recenſetur. Sedenim in his facilè ſum iis, qui certiora compererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd vtcunque gratum animum is per eius alitis hieroglyphicum ſignificari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependit, quo ales ipſa fuerit educata: in eodē enim loco vbi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eoque cibum importat (τρόφας enim in manu ſcriptis codicibus antiquis, non τρύφας, legitur) idque quoad reſumptis pennis ipſi ſibi ſufficere queant. Atque hæc eſt, quā ait in ſacris ſceptris prærogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiandi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Græci proprietatem explicemus, nimirum legere eſt, in eiuſmodi ſceptris πέλαργον adſculpi, quæ dubio procul Ciconia eſt. Atque ego animaduerti quibuſdam in numis huiuſmodi

ſceptri

A sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMTVS.

HAbetur & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici compositione Exulyemem vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidiis.

INuenio & munimentum ab insidiis atque veneficiis per Ciconiam platani folium gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarum iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò non accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim commune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

MEDICINA.

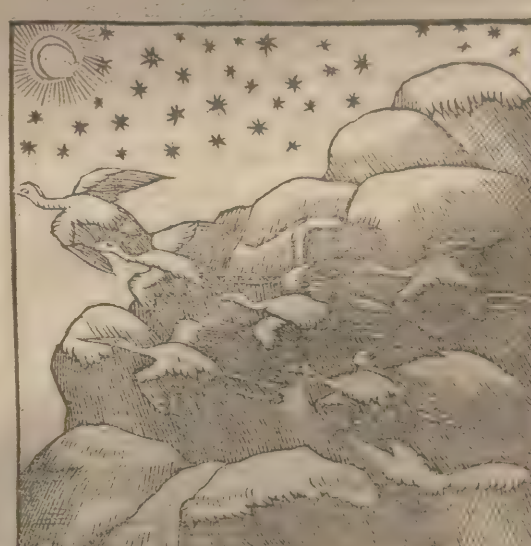
QVòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant.

B

VIGILIÆ SPECVLATIONESQVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumque vrbium signa perhibentur, propterea quòd ædium fastigia & acroteria plurimùm inhabitant. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurum vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtusque suos sublatos rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoque militibus augurio, expugnatione perquàm properè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cum iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusque eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarum ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibique oua posuisse: quod casu factum credere difficillimum est.

MILITARIS DISCIPLINA.

ESt & militiæ hieroglyphicum Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostem fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo congregari loco, ex omnique prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis

C relinquatur cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruantes fallunt, quòd nocturnis vtrunque temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in concionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se commurmurant, tamque seuerè disciplinam hanc exercent, vt eam quæ, nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatæ admonitis, castra subito volatu mouent, & vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm verò illud oprimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patriis sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neque assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaléque fuit plerisque gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodum obseruasse, tradit Plinius, & plerique alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, θεσσαλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, τοὺς γὰρ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatum volui, ne quis ταλαρὲς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de causa parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atque ciuem, eidem subiiciebatur supplicio. Sed veluti neque boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam &

ipsæ raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, vt cum delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatique fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm approbabat, ita scripsit: D

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutóque Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, vt apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit vt Ciconiarum pulli manderentur: isque mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor,
Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obiit, cùm scriberet de saginandis alitibus, turdosque paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quam Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

IRRISIO.

PRætereundus non est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & suggillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O' Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit. E

Ad id scilicet respiciens, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibriis incessere aggrediuntur, soleant digitis in vnum adstrictis exporrectisque, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinsando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatum, ideóque earum vocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulachrum Ægyptij statuebant, de quo suo dictum Commentario: elinguis enim omnino est crocodilus: idque tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEque verò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiam hieroglyphicè significant sacræ etiam nostrorum literæ. Fastigia enim apicesque rerum semper quæritat Ciconia: quique Hebraicam sequuntur lectionem apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorum, ij reddunt, Ciconiæ domicilium abies præbet: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attolente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excellissimis abietibus positos ostendêtem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiam, quinto apud Zachariam, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè verò XXXIX Iobis locum declarantem, qui non intellectus, longè alienum habeat sensum, quàm plerique interpretes opinati sunt. Quædem enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisque manifesta atque clarissima apparet prouidentia, inter quas Hassida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, vt quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquam ita esse, sed Hassidam auem vt clementissimam, ita & prudentissimam, eminentissimis in speculis arboribusque montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibúsve locis minimè credere animalium accessum, omnesque fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis Latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasque, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimum, vt astrum proprium, semper ante oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæque inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur. F

Habet

A HAbet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosque affectus humi propemodum obuolutos lōgè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatum, molliumque illecebrarum symbolum esse, plerisque locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissimè.

VOLVPTATVM ET MALORUM affectuum dissipatio.

ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mētio sit, q̀ humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimā aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicū, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; vtinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licèt totæ in res diuinas vergant, totæ assurgāt, totæ humanas res contemnāt, totæ diuinis aspirent, quadam tamen vulgarium animarum labe contagionéque fit, vt cum aliis mortalibus versentur, eorúmque curas inanissimas in necessariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliisque id genus sexcentis pro-
B curandis imitentur. Atque ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini verò & illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabuloséque Gellium fabulam commentum de nidificatione in agris & in segetibus, sed eum apologum, non historiam scripsisse: dicebasque Latinos nostros, vnà cum Græcis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in c literā mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondum in asportando diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ vox suem sonat: esse verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non absimilem, & hos, & illos æquè suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historiæ tam veteris quàm nouæ libris, supraquam dici possit auctus est. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis significata spectare videbantur, quæque ad rem ipsam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo fortè putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largéque superfusis, commendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

C

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atque eædem in Ægypto duplici genere distinguuntur: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusium tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeantur: ideo verò Candidæ appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantū, in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedêre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, vt pote quæ ei tantùm regioni familiares & propriæ essent. Eas in huiusmodi significatum passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephanto adhibito, earum quippe regionum hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionem viuere nō possint, asportatæq; ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptum hieroglyphicè significarent Ibes: nempè cum ea regio Delton, a Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, q̀ alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idémq; rostrum patefactū signat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν ἀναστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

COR. D

QVoniam verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positum, Ægypti habere significatum ostendimus. Verum alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod vtique pondus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμὰς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sedenim super hoc in Accipitre plura.

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, commonstrauit, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicum fuit. Eo autem præsentaneo remedio cum vulgò vterentur Ægyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatũ sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborum abstinentia, succorum herbarúmque non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehẽdêre: institutumque apud eos, vt singulorum morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibes salutis simulachrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum volent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosque ab earum iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, sed vespertilionum alis perquàm similes, glabra subtilique membrana quadam insignes. Nota est historia, quemadmodum Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorum copiis aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentum occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit, incolumémque ita exercitum earum alitum ope præsidióque ad hostes traduxerit. E

MALVM EX BONIS INITIIS subsecutum.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanóque consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, plerique veterum tradiderunt. Causamque insuper eam philosophi afferunt, quòd auis ea multiuora sit, & serpentum venenatorúmque genus omne abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt. F

INEFFICACIA voti.

DEsidem ac adeò eneruatum hominem, vt nulla in re sibi sufficere possit, frustráque omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantem effingebant: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptissimum, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quinetiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

A VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam esse literam voluisse. Sed enim ipsa quoque literarũ elementa non apud Ægyptios tantùm, sed etiam apud Græcos Romanosque hieroglyphicum aliquid habuere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere significabant. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniiciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiam suam cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerant.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nucupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquam statutam, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt assiduè morsiunculis vellicando cantitandóque, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

B GRuum significata in postremis minimè habenda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéque regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referam, quo exercitus ducẽ ab hostium insidiis se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est lapillum pede sustinentem: illæ enim excubias ordine suo tota nocte disponunt, lapillumq́; ideo prensant, vt lassatis somno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc κηνσορεῦσαι κατ᾽ ἄρδινοις Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adsistebant, supra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argentea manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, elapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianum Cæsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

DEMOCRATIA.

C EX eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiam hieroglyphicè significari: cum pluribus enim consultandum, si quid rectè fecisse voluerimus, & felicem rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum super hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos si gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim sententiis auditis, facilè est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuere: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vnióque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formam ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CONGRVERE, pro Conuenire dicamus.

PRVDENTIA.

SI autem volantem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicum id prudentiam significare dicebatur. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in sublime volãt, lapillum ideò gestare, vt lapsu illius explorẽt, supra terramne an mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proin-

de considendúmne, an vlterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniam in volatu fluitare videntur instar nauis, quam agitent impellantq; vndæ, suę sibi cõsciæ imbecillitatis, antequàm volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquæque earum veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamque habeat salutis suæ custodiam. Atque hoc est quod apud Solinum legas, Grues harenam deuorare, sublatisque lapillis ad moderatam grauitatem saburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion non ignoraret, eum à diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enatasse, atque ideo montem, in quem demum auasisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse. D

SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd si absque lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimium indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim præpes altissimè volat, vt longè latéque speculetur. Quòd si subsidere nubes infrà despexerit, nunquam ad terram se demittit, vsqueadeò tempestates & ventorum procellarumque motus summo studio declinat, vtpote quæ sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensa sit, confestim ad terram se confert, atque humi potius quiescit. Quòd si quam in alitem Plotinus hominem transmutari dixerit, qui absque sapientia sublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille speciem ponat sublimis huius volatus, nempè Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus. E

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud est, quòd alij excogitarunt, hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates ferè omnes mutantur, nigrescereque in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

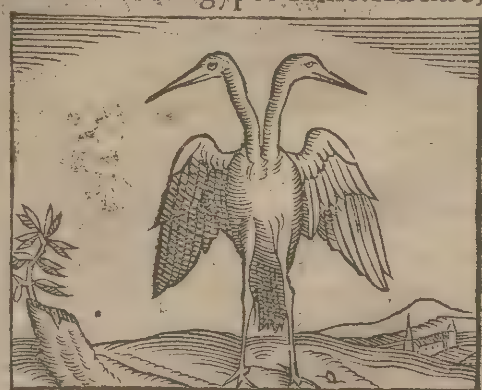
QVinetiam in moribus eadem propositi constantia consideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratum Vlissi obiicienti literas, non ab eo, sed à Gruibus inuentas, respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlysses seruare didicisset, earũ curam referri. Vlyssem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum verò laboribus hominem significantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius statuebant: ferunt siquidem non lassescere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN ostẽtis Grus biceps feracitatis indicium est. Appion enim tradit, Oenęo in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimamque eo anno annonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus insignem, lætissimumque frugum omnium prouentum subsecutum. F

VER ET HYEMS.

SVnt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeũtem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaque cùm frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cùm verò clementius est nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propemodum allabitur. atque ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO.

NE verò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alcyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoque hieroglyphicorum caueam includendus.

VERNVM

A

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoque verni temporis hieroglyphicum, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certissimumque sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, Miluiis procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτίνῳ apud Græcos ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisque cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia tempus ipsæ quoque aduentus sui obseruauêre, populus autem meum iudicium Domini non cognouit.

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisque agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicum significari tradãt: siquidem is dum prædam enanciscitur, spatiosissima aëris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

B SEdenim Philosophi antiquiores illi qui doctrinam ab Ægyptiis magna ex parte mutuati sunt, deque hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quique, eum secuti sunt Plotinus & Harpocration, Boëthus & Numenius, rapacitat emper alitem huiusmodi intelligi tradidere, hominesque eos qui auaritiæ studuissent, promptique semper ac parati ad imbecilliorum expilationes, & rapinas, & violẽtas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, disputat, abiréque omnia in ea genera opinati sunt, quorum in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoque literis Miluus pro grassatore prædonéue ponitur, Psalmo, vbi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatem, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacẽ Miluum. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vnquã ex funerum ferculis, quæ veteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & iisdem affici voluptatibus, quæ vnicuique, dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiusmodi nunquam infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationem ex Miluij volantis hieroglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice claui volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrante, quod opus facto esset in humido profundo.

C

PIERIVS VALERIANVS AD CORNELIVM MVSÆVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVÆ per Vulturem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XVIII.

INterrogasti me, Præsul honoratissime, quænam illa sit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sedenim scias me olim Romæ dedisse eam videndam clarissimo Alberto Pio Carporum principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ scriptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam & in Germaniam asportatam. Cuius facti indicium est, quod docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorum literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetiis in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eósque multos habui, Vtcunque, ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquiis archetypi

toto

toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potius, quàm vlli studiorum meorum merito attribuerint, & tamen in iis aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minime displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam diuinarumq; literarum interpretes me conferre soleo. Ex iis verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum est, plura suppeditasse. Neq; enim ego vnquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obiiciunt, quendam præ se ferentes, attingere pertimescunt: sedenim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem quæ plus afferre possit eruditionis, quam sanctorum hominum qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberaliũ finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honesteq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulũcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neque admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunque magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus siue rerum naturam, siue morum synceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiosè doceas potiùs, quàm à quoquam doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus. D

DE VVLTVRE.

E

E Volucrvm genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationémque alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis posita consideres. Neque illa quidem plebi obuia & vnicuique exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanque simulachrum hieroglyphicúmue, annum, matrem siue, vt apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut speculationem, terminum, heredipetam, stragem præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorem, Pallada, Iunonem, & quædam alia, veteres significabant.

ANNVS.

Qvoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæpretium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinque & sexaginta dies, quibus annuum conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centũ viginti diebus constare voluerunt, ac vti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æstatem Venerem, ver verò Proserpinam appellabant: quinque insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionem anni accommodata, cum primùm concitata fuerit ad conceptũ qui fit à vento, quinque continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX dies immunis est, suarumq; tantùm rerum satagit, neque prægnationi, neq; educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorẽ illam rationem trahere possumus supputationẽ illam Xenophõtis libro qui περὶ πϱοσόδων inscribitur, vbi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolum lucrifaciant, vnoquoque anno hos sexaginta talenta vectigalis allaturos: sic enim CCCLX dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile esse possit, prætereamus, super horum quinq; dierũ, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodum Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idque vbi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit, néue mense, neue anno pareret. Mercurium verò deæ amore captum hoc iniisse consilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deã talorum ludo illectam detinuisse, atque ita ab sexagesimo quoque die lucem vnam interuertisse, donec dies sibi quinque comparasset, quos anno vertẽte certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exẽptosq;, cùm nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accommodaret: factumque ita est, vt per huiusmodi dies Rheæ facultas pariũdi fuerit. Hos intercalares Ægyptij habent, Deorumque suorum adscribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Osirim, rerum dominum futurum, editum: secundo Aruerim, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verùm hunc intempestiuè, neq; proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nepthẽ quam nonnulli finem, vel potiùs interitum, alij Venerem, alij Victoriam appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinque. Quid verò sibi de diis quinque commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neque verò hic numerum illum CCCLXV. cœlorum, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosiùs prosequar, ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam. Illud addam, quantum ad F

anni

A anni rationem pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturem oua XIII. parere: quod ad instar totidem Lunæ coitionum accipio, quæ per vniuersum annum potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur: eaque de causa igni illi suo, quem Sacrum & Æternum vocabant, totidem sacerdotes iuuenes instituerant, qui canentes, ignem quaqua gestaretur, sequerentur.

ANNORVM CENTENA.

ANnum itaque per Vulturem apud Ægyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuã, cẽtum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorum centena totidem portendi tradiderunt: duodecimque illas quas Romulus obseruauit, imperium Romanum ad M C C. annos duraturum ostendisse: quod obseruatum à Vectio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe condita annó claruit: quod ita postmodum euenisse, fœda ac miserabili totius Italiæ clade, quodque acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam quo tempore capta est vrbs Roma, & in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitum à Genserico, qui dolosè seruis impositis eam occupauit, anni circiter MCCVIII, ab ea condita numerantur, vt Paulus Diaconus in iis que addidit Eutropio, neque non Orosius recensent, penéque tunc periit Romanum nomẽ. quare Vectij quadrat interpretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinam nonnulli properantius annis aliquot accipiunt. Sub Athala-
B rico tamen (ita in numis nomen eius inscribitur, non Halaricus) qui Vrbem quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, non extinctum, sed valde attritum Imperium est. Neque sum nescius, Imperij speciem quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitam, qui metu Odoacris, qui totam Italiam sibi armorum vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam spontè abiecit, maiestatemque illam deposuit, barbaro tyranno tota rerum cõcessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe cõdita circiter MCCXXIX, à C. Cæsare DXVII, à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX annos nõ resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vendicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, vt Odoacer ipse de Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiam Romani memoria aboleretur: factumque omnino fuisset, nisi qui meliùs aut piè magis sentiebant, persuasissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriam futuram, Romam domitam, quàm Odoacriam instauratam. Neque verò prætereundum est, in nostrarum etiam miseriarum memoriam, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, vt Romulo, ostendisse: atque iam ex eo tempore, anno quippe vitæ XX, ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsque permanauit, si nõ imperij viribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodum restituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidem temporum historias si perpenderimus, ad annos circiter MCC ab Augusto, inueniemus Pontificum totiusque Senatus decretis magnum id Imperij nomen abolitum, perque annos multos adulterinam fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquam ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua
C quadam ratione ansa præbita est, vt ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem Othonis secũdi filium, primus omnium Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despicatui habita, vt Othocarus Bohæmiæ Rex vocatus ab iis ad Imperium capessendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quàm Romæ Imperatorem: atque illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longiùs ab instituto nostro recedamus qualiacunque hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi videtur: ter iam hanc annorum MCC. supputationem, tribus in maximis imperiis, æquo propémodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Cõstantinopolitanam à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarum duce, vitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurrerant. Neque obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbis horoscopo prædictum sit, imperium id ad annos DCXCVI. duraturum, quia post eam annorum summam qualescunque fuerint Principes siue viri siue fœminæ, à Maximi tamen Constantini institutis pendêre videbantur. Sub Turca verò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaque cur annorum centena per singulas Vultures significarẽtur, inde sumptum, quòd eas ad centum vsque annos viuere compertum est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

Cum

MATER SIVE NATURÆ GENUS.

CVm ergò in genere Vulturum mas nuſquam inueniatur, omnes autem fœminæ ſint, vtpote quæ ex vento concipiant, manifeſtum eſt cur Ægyptij ſacerdotes per eam alitem vropygio ſurrecto, atque ad Aquilonem verſo, matrem aut naturam ipſam intelligerent: mater ſiquidem fœmineum eſt animal. Vultur enim, vti dictum, tempore conceptus appetente, quod per quinque dies illos quos ſuprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem vt Ægyptij tradunt, in Eurum, vt Plutarchus, exporrecta adapertaque ab eodem initur, non ſecus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim hic diſſimulare non poſſum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, conficto, vltimoque Hori capite appellato verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γὺψ, cùm in codicibus manu ſcriptis, iiſque pleriſque quos euolui, non ὀργύζῃ, ſed ὀργάζῃ ſcriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòſt de ccuente vacca, cap. πῶς ἀκοήν. ἐπεὶ δ' ἂν γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ἦ. ὀργᾷ δὲ οὐ πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impreſsis capite ſunt, non vltimo: Perdurat verò Vultur quinque eos dies pertinaciſſimo ieiunio macerata, tale eſt eius in concipienda prole ſtudium atque cupiditas. Neque quidem negarim alia etiam eſſe volucrum genera (ὀρνέοις, enim, non γυπῶις, in caſtigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter ſe, ſi mas non adſit, fœminæ, æquè ſaliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, vel vt nonnulli arbitrati ſunt, ipſo puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiuſmodi ſunt columbæ, gallinæ, perdices, anſeres, & vulpanſeres, quarum tamen oua irrita, minimèque prolifica ſunt, ad cibi tantùm vſum facientia, minora reliquis, ac minùs iucundi ſaporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, ſortita eſt de ſuo parere, ſed Vultures fœminas tãtùm parere aiunt. Oua huiuſmodi quia vt plerique omnes aſſerunt, ex vento generantur, & Zephyria, & Hypenemia, quaſi ſubuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò non audiendos dicit Ariſtoteles, qui dicunt, vere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus, ea pariant. Cæterùm idem autor, qui ſubuentanea omnia infœcunda eſſe vult, in quodam auium genere exiſtere ſimile piſcibus, ſpontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, non inficiatur, quod nimirum de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoque volare verſus Auſtrũ, atque ita ab Aquilone iniri prægnantesque fieri tradit, perque tres annos parere: quod etiam apud agricultores Conſtantini legimus. Apud Heſiodum οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarum oua ſubuentanea ſunt, abſque maris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque deſunt interpretes etymologici, qui dicant, οἰωνὸς quaſi οἰωὸς, quòd οἶος ὠὸν ſibi ſit, quippe qui ſine maris auxilio ex vento concipiat. In cuius quidem fœcunditatis commendationem illud addere non incongruum eſt, quòd non intra ſuum tantùm genus ea felicitas continetur, ſed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna ſiquidem vulturina ſubiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiuſmodi conceptu fertur, ne quis fabuloſum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento concipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Auguſtinus, diuinarum humanarumque rerum peritiſſimus, affirmat: & velociſſimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabuloſè dictũ. Baſilius Magnus ex hoc omnibus animaduerſum cupit, vt cùm noſtrum arcanum nonnullos homines irridere conſpexerimus, quaſi fines naturæ cancellóſque egrediatur, quòd fieri non poſſe contendant, vt virgo pariat, virginitate ipſius integra, illæſa atque intemerata perſiſtente: contemplari debere nos, Deum exempla pleraque iam inde ab initio præmiſiſſe, ex ipſaque natura rerum ſemina quædam cõſperſiſſe, vnde poſſet vnuſquiſque, vbi quod alta iam mente conceperat, effeciſſet, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita iis occurrere voluiſſe, quorum ſtupori ne dicam, an peruerſitati, nihil quicquam aliud perſuadere queas, quàm quod vel manibus attingunt, vel oculis aſſequuntur. Hinc ait Ambroſius, neminẽ ſubuentaneo Vulturis audito cõceptu, rerũ naturalium ſcriptoribus refragari: cùm verò virginem diuino afflatam numine peperiſſe audierint, riſum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celſo reſpondet, duplex Almæ ſignificatum ex Hebræorum interpretatione obiectanti. Sedenim de intacta virgine, non autem de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligẽdum fruſtra conãtur perſuadere) prophetatum eſt priuſquàm in Babylona fieret populi transmigratio, hoc eſt, anteaquam Medi & Perſæ principatum inuaderent. Reddita autem ſunt hęc in ſermonem Græcum ab ipſis Iudæis multùm ante tempora aduentus Domini noſtri, vt nulla relinquatur ſuſpicio, inquit Irenæus, ne fortè morem nobis gerentes Iudæi, hæc ita ſint interpretati, qui quidem ſi cognouiſſent nos futuros, & his teſtimoniis vſuros quæ ſunt ex eorum ſcriptis, nunquam & hæc & monumenta prophetarum reliqua comburere dubitaſſent. Venerunt igitur in Latinorum manus Græco ſermone tranſlati Hebræorum libri multò antequam Romani Iudæos in poteſtatem redegiſſent, Macedonibus quippe adhuc Aſiam poſſidentibus. Ptolemæus enim Lagi cupiens bibliothecam, quam Alexandriæ ſtruxerat, illuſtrib. ſcriptorum omnium monumentis implere, ab Hieroſoly-

mitanis

A mitanis petiit fieri ſibi copiam vt eorum libri in Græcum ſermonem transferrẽtur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriuſq; linguæ cognitione præſtantibus, ad Ptolemæum miſerunt: qui veritus, ne, ſi inuicem conſultarent, veritatem abſconderent, eos omnes in ſingula cõtubernia ſeparauit, iuſſitque vt vnuſquiſque pro ſe librum eundem transferret, eoq; in libris ſingulis ordine ſeruato, operéque perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros ſingulos interpretationem ſuam vnoquoque eorum proferente, ita omnium ſententiam eandem eſſe conſtitit, ac ſi ab vno tantum traductiones omnes emanaſſent. Neque tamen ignoro eſſe qui rem aliter geſtam narrent, & Pentateuchum tantũ LXX. traductum contendant, & non ſeparatos, ſed vnanimi concordia ſententiam vnoquoque ſuam proferente. Sed ego & Irenæo, & antiquis aliis potiorem adhibeo fidem. Quare non eſt vt calumniatores, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, ſubſtituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamãtius, pleroſque adhibere fidem hiſtoricis philoſophiſq; hæc de Vulture & aliis aliquot animantibus, quæ ſine maris coniunctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deũ negãt qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, poſſe etiã in hominibus idẽ, vbi adlibuerit, facere. Et Græcorum pleriq; credunt homines primùm ex limo procreatos: nos nõ credemus ex dimidia humanæ ſubſtãtiæ parte, iuſſu Dei, imò eo de ſe ita ſtatuente, fieri potuiſſe, vt IESVS ex eo filius naſceretur? Eſto igitur Vultur documento nobis, ne myſterium illud ſacroſanctum, vnde vera ſalus, veraque felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe vel minimum quidem ſuſpicari vnquam in animum inducamus.

MISERATIO.

B AD hæc Ægyptij ſacerdotes miſerationem per Vulturem femora ſua roſtro proſcindentem exprimebant: illa enim centum & viginti diebus, quib. in filiorũ educatione detinetur, nunquam ad prædam longius prouolat, vni illi curæ intẽta, ne pullos deſerat, deque propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd niſi aliud quicquam ſuggeratur occurrãtue, quod filiis in alimentum paret, ipſa ſuis femoribus roſtro vellicatis ſanguinem ciet, quem filiis exugendum præbeat: tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiant. Sanè verò factum hinc crediderim, vt maiores noſtri, cum incõparabilem prorſus Aſſertoris noſtri miſerationem, qui pro ſalute noſtra ſanguinem ſuum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in ſacroſanctæ crucis apicem ea femorum vellicatione ſpectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio ſignificetur, nuſquam tamen apud antiquiſſimos rerum ſcriptores, qui ſaxum hoc euoluerunt, legimus auem aliam, quàm Vulturem, femorum ſuorum vellicatu pullos ſuos paſcere conſueſſe. Phœnicem tamen & ipſum vellicare femora, ſed, vt ſuo loco diſputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, ſed vt ex eo fuſo vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanem, vt filios ſoſpitet ſuos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, ſuo diſſeruimus Commentario.

IVSTITIA.

C HErodotus Vulturem ab Hercule pro iuſtitiæ ſymbolo habitam tradit, quòd ea iuſtiſſima omniũ auium, quæ volatilibus veſcantur, iudicetur: eaque de cauſa ſemper apud eum magnæ æſtimationis fuiſſe, lætariq; ſolitum cùm inter res agendas Vulturem aſpexiſſet. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquam interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus verò contenta, nullius vnquam auis paſtione pollui viſa eſt, vt Ægyptij obſeruauêre. Eadem fructus nũquam lædit, nec vlla in re animali cuiquam manſueto nocet. Quare mirum videtur quod traditum eſt à Dionyſio, aquilarum pullos, quorum nidus erat in Palma quæ Tarquinij Superbi regiæ incumbebat, dum parentes abſunt incurſu ſubito à Vulturibus diſcerptos. Sed id videtur ea præcipuè de cauſa diri prodigij loco habitum, quòd cedes ea ab animantis genere profecta ſit, quæ in animatum animal ſæuire minimè conſuerit. Vtcunque, non immeritò innocentes Vultures Hermodorus Ponticus apud Plutarchum: nam & ab iis quæ maximè nocere ſoleant animantibus, mortale genus liberant: ex volucribus enim in auxilio contra ſerpentes primam aiunt eſſe Vulturem: corque eius alitis habentem, tutum eſſe non ſolùm à ſerpentum impetu, ſed etiam à ferarum & latronum periculis: & vt aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quædam ex Vulture hieroglyphica commenti ſunt Æpyptij ſacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obſeruarũt. Nam ſcopum, ſiue locum quò quis tendere deſignarit, per eam alitem altè volantem expreſſere, propterea quòd Vulturem ſupra reliqua omnia animantia acutiſſimo viſu præditam aſſerebant: atque oriente Sole occaſum verſus aſpicientem, decedente verò ad orientem ſpatioſiſſimis quantumlibet interuallis eſculentum, quod vſui ſuo competit, proſpectum enanciſci, vnóque ad id volatu quaſi ſagittam ad ſcopum ferri. Quinetiam, vt D. Hieronymus atte-

ſtatur,transmarina cadauera ſentiunt. Sunt autem qui viſui,ſunt qui odoratui, quo ſagaciſſimè pollent,rem adſcribant:ſed vtcunque hoc ab ingeniis hominum diſputetur, illud ſatis conſtat, Ægyptios intuitum ea loci deſignatione, in remotiſſimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum ſignificaſſe. D

TERMINVS.

QVinetiam circumſcriptum terminum per eiuſdem alitis picturam intelligi volebant,propterea quòd,ſi conflictus vſquam futurus eſt,locum ipſa præſcribit,vbi acies concurſuræ ſunt, & pugnam inituræ,quo ſeptem antè diebus,vt Ægyptij tradunt, vt alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, in Truculento, de cœnipeta Dinarchus ait:Iam quaſi Vulturij triduo prius prædiuinant quo die eſuri ſint.

PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præſagiendi vi, quòd tot ante dies vbi ſtrages futura ſit præſentiunt,iidem ſacerdotes Ægyptij præſagituram ex Vulturis ſimulachro ſignificabant:iidemq; aſſerunt,conſueſſe priſcos Reges belli tempore exploratores dimittere,qui obſeruarent in quãnam exercitus partem Vultures imminerent, inde commonefacti ſtragem ibi futuram,vbi earum alitum grex frequentior incubuiſſet.Quæ quidem huiuſmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes aſtronomus eum, qui Vulturis cœleſtis afflatum ab horoſcopo ſortitus fuerit,ſapientem & prouidum in negotiis obeundis futurum aſſerit,imperiumque ſuum,nam & Regem fore pollicetur, valido munimine,animoq; E conſilio & prouidentia optimè valiturum.Quòd ſi priuatæ vitæ fuerit,pecunioſum omnino futurum multos eius auſpiciis benè res geſturos, magnasq; diuitias cõparaturos. Præter hæc etiam aſſerunt futurum eum militum ductorem,cui Vultur volans in horoſcopo feliciter affulſerit, eundémq; magnis ſemper negotiis deditum, honoratiſſima quæque modò in hanc orbis partem, modò in illam appetiturum quo nomen in longinquas regiones extendat, populósque, ciuitates & regna exteræ ditioni ſuæ ſubiiciat,cui libenter omnes,tanquam Indi Augusto, inſeruiant,& ſtudiis omnibus obſequantur.

HÆREDIPETA.

IVniores hæredipetam,mortuorum quippe bona captantem, per Vulturem ſignificari tradunt:vnde mordax apud Senecã dictum:Si Vultur es,cadauer expecta.Huc etiam alluſit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neque aquilam, neque Vulturem menſis inferri volunt.Hic Adamantius illos in iis nominari putat,qui alienis mortibus incumbunt,qui arte fraudéue teſtamẽta ſubiiciunt, velut mortuorum cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus ſemper mortuorum,ait, corporum cibus eſt,& ex cadaueribus nutriuntur & viuunt.Ea verò de cauſa profanæ ſunt in diuinis literis, vt ait Hieroſolymitanus Heſychius,quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent,vt cadaueribus, viſceribus quippe miſerorum & atro ſanguine depaſcantur,cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum,aliorum caſibus paſci & enutriri. F

FVNVS.

SVnt,qui Marti Vulturem dedicatam aſſerant,quòd diuerſo ab aliis ingenio prædita omnem viuentium conſuetudinem abhorreat, ſtudiúmque omne ſuum circa huiuſmodi cædes intendat, atque demum funeſta omnia hieroglyphicè ſignificet. Sanè cum natura omnia in ſeſe recipiat, ſitque decidentium omnium receptaculum, Vulturque vti ſæpe dictum,naturam excribat,non mirum ſi quæ ſpontè cadauera nanciſcatur, tam pro naturæ quàm funeris ſigno accepta eſt à veteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro, ſicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti ſepulchrales.De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure,vt perhibent,is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcœnus conſumit corpora vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippenſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti reſpondit,Iam iſtam in volucrum poteſtate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinum hominem & ignotum omnib.hieroglyphicè per Vulturem aptè ſignificari dicant,propterea quòd multæ Vultures exercitum ſequentes repentè apparere ſoleant, volatu ſemper ob raritatem prodigioſo, & tamen vnde, conſtet nemini: quapropter eos ex diuerſo orbe nobis

A nobis incognito aduolare plerique putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Brysonis rhetoris pater asserebat, nidum Vulturis vidisset. Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificant: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

QVòd verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroq́ immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundáque pœnis
Viscera, rimatúrque epulis, habitátque sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis,

ab Ægyptiacis commentis haudquaquam dissimile est. Anima enim, vt Philosophi Poëtæque veteres commentantur, in portionem rationis participem vnam, & rationis expertem alteram dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquam Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur, quæ verò aliena est à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetêtis autem vim totam in hepate Philosophi plerique constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, vt alij quidam, aquila sit, quæ illud abrodat. Vtcunque, noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptum, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigescit, cogitationesque & consilia noctu vndique suggeruntur. Sedenim quia dictum est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinem deferri, cogitationis inquiunt nonnulli principium, motusque omnis à corde proficiscitur, qui quidem est voluntatis
B fons: vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis quàm Latinis accepimus. A corde igitur est, quòd malè habet iecur: itaque Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum viscera Tityi à serpentib. discerpi depascique dicit, quæ quidem est Poëtarum licentia non in his fabulis tantùm, verùm etiam in historiis, ex commodo suo quæcunque voluerint variare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eóque spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq́ mentem,
Viuit pectore sub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentũ Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ eruditioni longè accommodatius est: Vulturem enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum nascentium occidentiúmque perennitate pascatur: cúmque in corde sapientiæ sedem veterum plerique posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentarique mundum diuinæ sapientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mundus cessare ab eius alimentis vel tantillum
C queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEque illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectum quid in rerum natura Ægyptij sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeum ponere consueuerunt, vt pote qui ex duobus his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturam hanc vno tantum argumento, ex quo masculo fœmineum, vt ita dicam, sexũ significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanum significare vellent, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cæterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis nõ ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorem est Palladi consecrasse, quod verò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, nõ οὐρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vt pote quæ Solis, Lunæ, stellarumque omnium mater haberetur, & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, vtrunque itidem hemisphærium, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atque ita tam Pallada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiam vnicuique muliebri signo alitem hanc pro gestamine addidere, atque ita demum vnanquanque Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Palladem reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex mare atque fœmina constare profitebãtur, solos verò deorum Vulcanum & Pallada masculofœmi-

nas asserebant, cùm tamen, vti castigatiores Hori codices habent, supra Vulcani caput scarabeum, D
supra verò Mineruæ, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundum ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdem intelligi, suo ostendimus commentario: ex Vulture autem Pallada significari, quæ supremum est hemisphærium, ac muliebri sexu perhibetur, vt paulò ante dicebamus: atque ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerum natura cernere est, formam consequatur, & ad absolutam speciem redigatur. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoque concretu peruincit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitã variis artibus implicatam exponunt. Neque seciùs in iis quæ ad sapientiam spectant, de quò post latiùs dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA verò de causa commenti sunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulę Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingunt. Vsurpatum autem à veteribus maximè, quòd in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarum altera contemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanum spectat, eásq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sed enim alij omniũ hanc cœlestium animorum prærogatiuam esse dicunt, vt vtrunque obeant munus, concipiendi quidem per contemplationem, quæ à superiori potestate eorum infunditur intelligentiæ: simulque agendi in inferiorum corporum cura, quæ sibi credita regant, instruantque qua ratione per afflatum datur, atq; etiam è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cùm se Deum iam effectum asseueraret, E
puerum & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

> Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος οὐκέτι, θνητὸς,
> Ἤδη γὰρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε.
> *Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,*
> *Sumq́, valete omnes, puer ecce, puellaq́ factus.*

Atqui etiamsi rem vlterius scrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philosophos consideratio, vtriusque sexus esse comperimus: vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum discrimen Socrates inter marem & fœminam discernebat, eandemque virtutem atque docilitatem in vtroque deprehendebat: cœlestemque illum nos etiam talem agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiam Sacræ literæ adstipulanter, frequentissimunque hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiam dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptum est: Inimicus homo hæc fecit. Denique apud antiquos, quamuis duos hos tantum Ægyptij masculofœminas ducerent, in deos omnes vtriusq; sexus testimonia reperias. Quinetiam minimè commentitium est, vtriusque naturæ homines inueniri, qui partẽ inter se vtranque peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesq; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses hermaphroditum existimet annalium commentator Fenestella: seueraq; admodum lege cautũ, vt quem mauelint sexum eligãt, altero si abutantur capitali suppliio puniendi. Qui verò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiuntur, facie quippe muliebri, mammisq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. virilique natura procacius excitata, ad superiorem intellectum referri debent. Huius imaginis simulachrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidi. Sed vt F
ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleráq;, tum pręcipuè liberorũ procreationem, sententia à Græcorum fabulis aliena, inuentum esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humique fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aeris prolem suscipit: iuncta hæc hominem efficiunt, in cuius dispositam materiam animus immittitur cœlitùs dum scilicet embryon in matris vtero coalescit. Porrò quòd Vultur & matris & Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriam adducit, quod in diuinis literis Mater sæpe hieroglyphicè pro Sapientia ponitur, vt apud Solomonem Prouerbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est sapientiæ. Quòd verò natam ex Iouis capite Pallada confinxere, sciendum eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusque prouidentia consistere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua superstitione Sapientiæ templa, eáque potissimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuum animæ regimen emanare iudicarunt, quod & alij postea multis experimentis cognitum prodidere. Præterea veluti caput superior pars humani corporis est, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ causa, vertexque deorum, vt apud Euripidem est:

> *Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.*

Nullo præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum scarabeo sine compare genito, commercium inire possit. Virtutis siquidem generatio diuersa est ab eiusmodi rebus, quæ parium concubitu fiunt. Hinc Iouem nonnulli aiunt consiliũ (ita enim βουλὴν exponendũ) deglutisse, & mox Palladem edidisse: quippe qui cõsultor & sapiens sit habẽdus, non alia quàm cõsilij via ad prudentiã deuenire

A deuenire poteſt. Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano cōminutum aiunt, ſicq; ita de patrio vertice nata dea. Ignis ſiquidem, quo in operibus ad demonſtrandā naturæ puritatem vtimur, humanæ eſt inſtrumentum induſtriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis excudit, ſi fuerit inuentum, id is & parere, & tanquam fœtum edere videtur. Sanè vetuſtas (id enim ſæpe repetendum) Mineruā omniū operum inuentricem ſapientiſſimam ponit: & omnia apud nos per Filium facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua ſine qua factum eſt nihil, noſter quippe Ehieh, hoc eſt, artifex, quod nomen ſecundo loco literæ ſacræ ponunt, nutu conſilióque intimo ſummi Dei, non inferiorum operum more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbiis: Et Ehieh ſecundum ſe artifex, & Ehieh deliciæ quotidianæ. Noſtri: Cum eo eram cuncta componēs, & delectabar pet ſingulos dies. Ita ſemper diuina dubio procul diſpenſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nā ignis quē Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocāt vnū eſt ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑςίαν Romani Veſtā fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorum nominum obſeruatio, quæ ad omnium ferè gentium, quæ diſciplinis vſæ ſunt, vſum faciunt, diligenter animaduertenda, ita enim habent:

Hebræi	Hu	Ehieh	Eſth
Græci	ζεὺς	ἀθήνη	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

B Denique Deus, inquit Apoſtolus, qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona IESV Chriſti.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaque Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiuſmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auerſatur, vt in virginitatis ſuæ puritate perſiſtat: neq; quidem ea coniugem aſpernatur, ſed ab eo contingi contaminariue minimè patitur: ſiquidem is, quo vtimur, ignis, qui materiæ adhæreſcit, ære tamen commiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis, quantóq; conatu poteſt ſurſum verſus erigitur, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodāmodo in ergaſtulis detineretur, nimirū ſponſæ thalamū aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente: quorundā verò cōmento, Iunonis tātùm, vt apud Heſiodum:

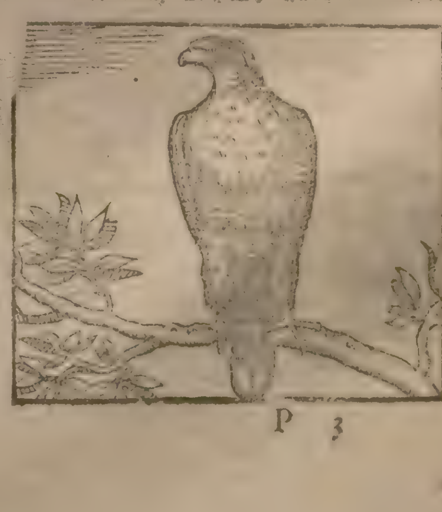
ἥρη δ' ἥφαιςον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα Γείνατο.

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atque vti pauimento adglutinatus, ne ad ſublimia tuſtolli poſſit, coërceatur. Inferiora autem hæc Iunoni adiudicata eſſe tūc oſtendimus, cùm infernum hemiſphærium eam ſortitam eſſe commemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanum intelligi de vehementiore, vt pote fabrili fornacaliq; igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcūque autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſſiuſculus incenſus: inferior verò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanum generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatum, conſenſum habet cum iis quæ vmbram reddunt: vmbræ verò pleræque omnes oblîquæ ſunt, neque ſine ſolido corpore eſſe queunt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſque aliquo quaſi ligneo baculo: ſiue quia ſuperioris mucronis

C motum diuerſum & inæqualem ab inferiori vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum vtroq; pede claudicat, quia ſcilicet nunc in dexteram nunc in læuam agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur: inde cùm ſit corpori adalligatus dū ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouerſum, & vndequaq; diſtorqueri cogitur, atq; ita ſpeciem hominis vtroque pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenere, in ardentem materiam aliquam fulmine tactam incidêre, atque ita mox vtilitate cognita, ad igniaria deuentum: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus nè fortè requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMÆ DVÆ, SIVE COR.

HIs igitur notis Ægyptij tā in myſteriis ſuis edocēdis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuilium morum præceptis proponendis vtebantur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodem ſcriptionis genere non recedebant: vt ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere voluiſſent, Vulturem, ait Horus, ponebant. Cauſam nonnulli commēti ſunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarum inſtar æſtimatur. Vnitas verò vnà cum binario, totius eſt numeri generatio. Meri-

to itaq; si drachmas duas indicare vellēt, Vulturē pingebāt, quandoquidē & matris & generationis prærogatiua polleat, perinde ac vnitas ipsa vnà cū binario, numeros omnes generāt. Quare cùm ita mater esse videatur, optimè Vulturi cōpetit. Vtcūque, curta sunt hęc in exēplaribus Hori, quod alij viderint, si castigatiora in exēplaria inciderint. Cæterùm si ariolandum sit in re vsqueadeò perplexa, putarim ego Cor hinc significari, qui legerim apud eosdē sacerdotes, vel qui doctrinā eorū interpretati sūt, infantiū anniculorū cor duab' drachmis pōderari, augeri autē per annos singulos drachmis itidē duabus ad annos vsq; quinquaginta: inde per annos alios eodē decrescere Æquilibrio, quo ad id vsq; tēpus auctū fuerit, hominēq; tūc deficere cùm ad drachmas iā duas cor ipsum redactū fuerit, ita vitā humanā centū annis plurimū circūscribi, nisi aut negligēter, aut intēperāter actā, ipsa sibimet, vti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nā cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cùm admodū insignia sint apud Ægyptios, nō vno erunt loco repetenda. Id autē annorū spatiū cùm vulturinæ cōgruat vitæ, sitq; vitæ omnis vis in corde sita, facilè vnicuique constare puto, cur drachmæ duæ ex Vulturis simulachro significētur. Sanè verò siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, Didrachmam apud veteres numi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē xx. obolis imputabatur: frequentissimusq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam ponant. Nā Leuitici cap. VII, supra vigesimū, vbi legislator preciū ponit quo se redimere possit, is qui honorē animæ suæ Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimū qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsque ad sexagesimū, quinquaginta sicli argēti ad mensum sanctuarij, idē Septuaginta trāstulerunt, quinquaginta didrachmæ, & multa passim huiusmodi. Adeò verò illis arridebat Didrachmæ vocabulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quàm drachmam vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus Sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanū Hesychium, libro eius septimo in Liuiticū cap. XXVII. Atque vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsum deducamus, sciendū Obolū eius precij esse qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pōdus est eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferè ponderis est: vti etiā Ferrariæ atq; Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus dracmæ ferè pondus æquāt: atq; ita siclus argēti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: nō enim hæc ad vnguē explanari possunt, propter locorū varietatē: quia Iulij monetæ Romanę precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditionē preciosior est quàm apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tā precio variant, quàm varij sunt qui eos cudunt domini. Sed pōderis in eodē genere parua admodū differentia. Atque hæc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorū secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in archetypo fuerint, quē surreptū initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionē factura satis. Multa verò de industria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac pene innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentum hoc, vix vlli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS DE IIS QVÆ per Aquilam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

***

LIBER XIX.

Svmmum ingenij tui acumen, suauißimi mores, incomparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir rarißime, vt Aquilam tibi ex autario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu alitis huius plerasque, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirum causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est explora

A *exploratißimum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Bizãtij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsque diem continuatur, fuscam, bicipitem autem vtramque, sed vno tantum corpore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, vnius tamen esse consilij atque voluntatis. Ex ea vos progenie progreßi, in Venetamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatißimum effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetiis supererat, vitamq; cœlibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui post tempore tot illustrium Senatorum effulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptísque nobilis, sanctitate vitæ insignis. & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratißimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantißimum claßis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicißimè administratis, patriæ charißimi, gentis huius splendorem offuscari minimè permiserũt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptã probitatem, & à te studiosißimè cultã appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarũ studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omnibus manifesta, ne actum agam, néve modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.*

B

DE AQVILA.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis non sum nescius, Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum verò volucrum ostenta, quæcunque oblata essent interuentu suo aboleret, neque per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmini. Cùm verò auspicia portentaque omnia ferè similes quasdam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius est in auguriis prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaque eius significatum est, vt oblatam diuinitùs prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, q; Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturum, sacrificium Cœlo fecisse, Aquilæque volatum prospero ei auspicio victoriam portendisse: quæ cùm subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem auguriis id veteres obseruabant, vt quo gestu Aquilam spectassent, magni dicerent interesse. Nam
C si volantem conspexissent, faustissimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaræque rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum esset adeundum, propterea quòd sedentem Aquilam aues reliquæ infestare consueuissent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum est, cùm Epheso ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt postmodum probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd vna omnium animantium idem apud gentes nationesque omnes semper indicarit, cùm plæraque alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infausta aliis & ærumnosa magis minitarentur, quæ locis quæque suis toto opere commonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixque fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta, resque præclarè gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatemque, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam sacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij, pauperis alioqui viri, iugo per totum diem insedit, vnde Phrygiæ regnum Midæ eius filio præmonstratum. Vel illud potiùs, quod cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regem eligere mos illis antiquitus fuerat, qui Rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperunt, Aquilam id ostensuram: paucisque

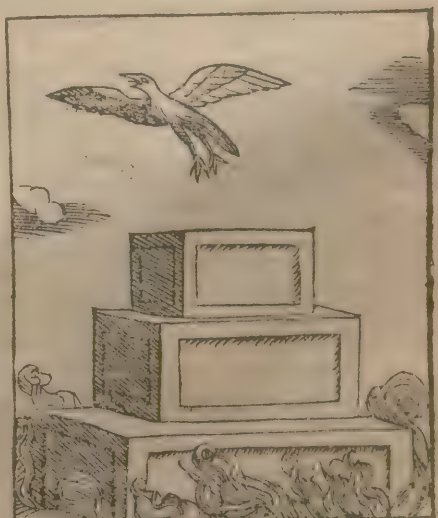
admodùm pòst diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo consedit, atque ita omnium consensu Ægon Rex creatus. Hieroni quoque Siculo admodum adolescenti, priuatæ fortunæ homini Aquila, quæ primo bello quod iniit, in eius clypeo resedit, Regem eũ aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quæ de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulanti, aquila pileũ abstulit, quem in capite cuiusdam regiæ statuæ deposuit, id honoris aruspicibus adolescenti pollicẽtibus. Et quoniam in nostra deuenimus, C. Marius cùm nidum Aquilæ cum septem pullis puer adhuc in agro reperisset, eumq; gremio susceptum ad patrem detulisset, is admiratione motus, consultis aruspicibus, septies penes filium rei summam futuram accepit, quòd in tot, quos gessit, consulatibus apparuit, quos eo numero primus omnium assecutus est. Quamuis Plutarchus, Romanarum quodammodo hostis historiarum, rem ideo fabulosam existimat, quòd autores tradant Aquilam non vltra duos parere, tametsi Musæus dixerit ab ea tris excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui responderi potest, id ostento fecisse fidem, quod & patri admirationem incusserat, præter morem septem genitos: illi enim portentosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morem excedunt, vti porca quæ triginta capitum fœtus enixa, Æneæ augurium dedit. Cæterum, quod ad numerum facit huiusmodi, Albino etiam septima postquam natus est hora, conuiuio quod eius celebritati deputabatur, cum ei fierent nomina, septem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ sunt, & quasi ad locum circa cunas pueri constitutæ: quod omen pater eo procliuius admisit, quòd rarissimũ est in illis regionibus vbi Hadrumentum, huius natale solum, in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentum accepit Octauianus, quòd sibi ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiso panem de manu rapuerit, cúmque altissimè volasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadem nunquam antea Rhodi cõspecta, ante paucos dies quàm Tiberius inde reuocaretur, felici admodum auspicio in culmine domus eius assederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demum fratris filio consulatum adepti, quamprimum cum fascibus ingressus est forum, præteruolans aquila dexteriore consedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifesto. Acie autem Bebryacensi, priusquam concursum esset à militibus, Aquilæ duæ in conspectu omnium conflixere, victaque altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victricem abegit. Ita duobus inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti præerat, rerum potitus est. Quin & Maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini obuiam iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt, carpentario, auspicium imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnem bubulam & quidem multam in eius cellam proiecisset, quæ angusto patebat impluuio: eam denique cùm iaceret, nec quisquam auderet attingere religionis timore, iterum sustulit, & in proximum sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi infantem adhuc Aurelianum vinctum fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verùm hæc temere fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobilissimis etiam viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam assequitur celebritatem. Ostenta in aliis obseruata, quòd eorum qui ad aliquam rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaque omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitùs missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quò res euasuræ essent præmonuerint. Cùm natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmen domus insederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiæque præ se ferentes. Ea autem quæ à classe in continentem progressa, ibique firmata, augurio fuit, Persas terra, non mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellam commissum est, quo nullum vnquam acrius inter eos fuit, Aquila paulum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue vllo morientium territa, diuque circa equum ipsius regis pendenti magis quàm volanti similis apparuit, præsagio, vel indicatione potiùs, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitum in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumq; per spatium, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientium, & alitem saluere iubentium, terrefactam, ita iter continuasse, vt haud dubiè magnæ & prosperæ rei omen acciperetur. Euiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera redentè Aquila aduolauit, lustratisque signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum x v. millia tantùm, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarunt,

A fligarunt, qua pugnabant parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosque tandiu quoad vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi augurium dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cum esset, conclaue mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabundum pollicita est, cùm anguem arreptum vnguibus dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostentis Imperij magnitudinem portẽdisse multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebant, quæ à nigricanti colore Fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnum, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regiæ virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omnium præstantissima, vna fœtus suos alit atque educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiam modestia prædita: ea non clangit, non lippit, non murmurat, sed regios denique mores, regiam prorsus maiestatem in omnibus imitatur. Quinetiam inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrum est, pro regiis æstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptum asseruit: Persæque hominum id genus mirum in modum commendabant: eiusmodique fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atque ea se specie factum gloriari solitum. Sed quoniam rostri τὸ γρυπὸν, illud est quod isti regium existimant, animaduertendum duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, si-
B militudinemque eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaque medium intumescit, & in vnci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indicium, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Meritò itaque Pyrrhus quoque multis à se rebus magnificè præclareque gestis, Aquilæ cognomento plurimum gaudebat: quanquam ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriam vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cum aliquando rebus bene gestis domum rediisset, illumque milites Aquilam appellitarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum, in quo Aquilã cũ fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronã flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΓΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarũ videtur ad Regẽ spectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est, qui ciuem seruarit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrum reginam ab Ioue declaratã, veluti Delphinum piscium, vtriusque pernicitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait, Aquilam in sceptro Iouis præfigi solitam. Neque verò mirum, Pindarum vbique honoris tantum Aquilæ tribuisse, cùm Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quàm Cinocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, vt sumus passim totis his Commentariis ostensuri, pro diis habita.

APOTHEOSIS.

CVm igitur Imperatorem atque regem Aquila describeret, eorum etiam iustis dedicabatur, qui filiis superstitibus decedebant: eos enim inter diuos referre mos erat: cuiusmodi morem
C Herodianus in Seuerianis iustis latissimè prosequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videretur. eamque in numismatis videre est, nonnunquam cũ spoliis, nonnunquam cum Fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formam apud Herodianum legimus, & in plerisque numis conspicimus. Vsqueadeò verò sunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint, deque cœlo, quibuscunque modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus sibi visus est per nocturnam imaginẽ in cœlum rapi. Et Octauianum Augustum, cùm lustrum in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaque in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam literam sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulò pòst moriturum: quod haud ita multò pòst euentus comprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilam igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrum esse putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centum leonibus & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiam, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memoriæ

riæ proditum. In numo, cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pilæ insidens, quasi Deum supra cœli conuexa sublatum esse velit innuere: nã altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hęc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nõnunquã cum fulmine, nonnunq̃ etiam Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunq̃ verò cubicularem lectulum in cœlum tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiuntur argentei, ex vno latere pulcherrimum ipsius Antonini caput habent cum inscriptione, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus insidentem, Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiam in Vespasiani numo Aquila est quæ pilam gestat, atque eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cum fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarum iustis Pauo, non Aquila, est abhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani. *Hadriani.* *Sabinæ Augustæ.*

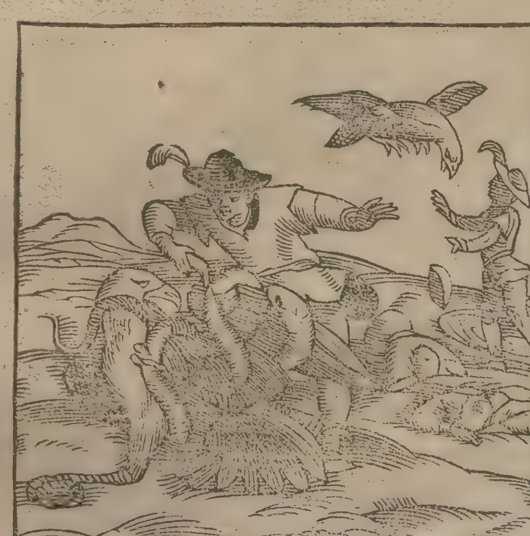
REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaque in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prædita est, Ossifragam appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quam Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eiicit, parentes adhuc operam desiderantes cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atque educat, benignéque tuetur, dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVæ quidem mansuetudo fecit, vt iuniores (nam apud Ægyptios commentum huiusmodi non inueni) si begnitatem commodissimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilam cum alia quauis alite ex eadem olla cibum capientem fingerent. Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, missum illud facere non possum, quod admiratione dignum apud Plutarchum legi, vt si cui argumentum placuerit, totius historiæ scenam sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerunt mali vim cessaturam, si quotannis nobilem aliquam virginem immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit vt Helenæ sors obtigerit, quæ cùm mactanda duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuit, & ad armẽta delatum super iuuencam demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idem olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarum rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat.

RELATA GRATIA.

CRates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poemate prosecutus est, historiam ab eiusmodi beneficentia non absimilem recitat. Nam cùm decem & sex messores quendã è sociis aquatũ misissent, reperit is apud fontem serpentem, qui complexus Aquilam arctissimis eã spiris implicitam suffocabat. Ille vt falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit, Aquilam liberam abire permisit: cumque hausta in vrnam aqua rediisset, sociis singulis poculum ministrauit: mox cùm & ipse quoque bibere vellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectum procul: dumque messor factũ miratur, & Aquilam, quam probè nouerat, increpat, eamq; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, videt eos & hic & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quam illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit beneficiumque in volucrem optimè collocatum, manifestissimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum verò illud est, & verè regium, quòd Aquila est conuiciorum contemptrix? Vnde nonnulli commenti sunt Aquilam figurare statu immobili considentem, nulla pennarum asperitate terribilem, neque hiatu rostri minacem: iuxta hanc cornicem summittere, eo gestu, vt & lacessere, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicem enim aiunt solere Aquilam lacessere, & in certamen quodammodo prouocare: illam verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuersa ponere videtur Ægyptij sacerdotes, q morosum patrẽ, & difficilẽ admodũ in filios, per ei⁹ generis Aquilã cui Pygargo nomẽ ab albicãti cauda est, significari voluerint, siue hęc γυπαιετὸς sit, de qua superi⁹: ea enĩ maximè omniũ animaliũ pullos fastidit suos: vt nõ immeritò

A ritò Plotinus eos qui ſine ratione modóque ciuitates atque imperia gubernanda regendáque ſuſceperint, poſt obitum per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Baſilius in hoc ingenium Aquilæ,& in educanda prole ſua iniquiſſimam appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd verò per Aquilam regni ſolitudinem intelligimus, ſunt qui factum ea ratione defendãt, quòd regium eſſe dicant, vnum è filiis hæredem inſtituere,vni rerum habenas commendare, quandoquidem,vt ait Ouidius,

Non bene cum ſociis regna Venusq; manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſſimas vrbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas,& in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit communicata. Quinetiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquo verſum diſputet,& nunc huic,nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit,videatur,æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat: quod cùm Ariſtoteles quoque mirum in modum approbaret, Homeri ſententiam ſecutus, quòd diſputationibus ſuis pondus adderet & autoritatem, verſum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς.

Multos eſſe duces haudquaquam proderit: eſto

Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Ariſtotelem Muſæi verſu fertur,

B *Tris parit, atque duos nido eiicit,educat vnum.*

Sed, vti ſuperius oſtendimus, ſpecierum diuerſitas in eo genere efficit, vt contraria ſuper alitis natura autores ſcribere videantur. Vtcunque verò, educationis huiuſmodi ratione habita, per Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVinetiam iidem ſacerdotes Ægyptij potentiam cuiuſpiã,quæ ſociis & amicis omnibus perniciosa eſſet,per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem ea vis eſt, vt aliarum auium plumas,ſi cõmiſceantur,interterere,& quodãmodo deuorare videantur:quod & in tergoribus pantheræ atq; hyænæ identidem fieri compertum eſt.Pantherinũ quippe tergus hiænę cedere ſuo loco diximus.Eandem inter iuglandẽ & quercum antipathiã eſſe,ſcribit Plinius,tãto quidẽ naturæ diſſidio,vt ſi quercus iuxta nucem iuglandẽ ſata ſit,prorſus emoriatur.Eſt & illud huic miraculo perquã ſimile,quod de cardamo fertur. Olus id apud Perſas vſitatiſſimum,cuius natura eſt humorẽ omnem terræ ad ſe ita attrahere, vt reliquæ circumpullulãtes herbæ cogantur exareſcere:de quo prouerbiũ eſt apud Ariſtophanem.Id alio vocabulo Scaphon vocãt, Iberis eſt Dioſcoridi, Ægyptiis Semeth, Naſturtium Romanis. Cauſam verò ſuper Aquilæ pennis Philoſophi commentantur, quòd cùm auis ipſa ſit omnibus aliis infenſa,deriuet vis ipſa animalis in res quoque eius inanimes, per ſympathiæ contagionem. Alij peſtiferam maleolentiæ vim quandam ineſſe aliti deprehendère, propter quam tacta ab ea facilè computreſcant:indicio eſſe reliquias eius heſternas neque ab ea ipſa,neque ab alio quopiam animalium repeti. Permeare verò contagionem eam etiam in pennas,quæ alienas iuxta ſe poſitas adurere propémodum pro comperto traduntur. Ita eius qui rerum ſumma potiatur C maieſtas, fulgore ſuo reliquos obſcurat, & veluti micantiſſimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus ſtellis intercipit. Obiiciunt alij hoc in multorum principum tyrannidem & rapacitatem, quibus non ſine rerum tuarum iactura poſſis adhæreſcere. Quomodocumq; autẽ quiſpiam acceperit,natura hoc comparatum,vt debiliora à validioribus abſumantur.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis,quæ rem hanc auſterius tractant, Aquila,gryphus,haliætus & miluius rapacitatem ſignificant,& à ſacris vt immunda reiiciuntur: per quas alites, vt ſignat Heſychius, intelligimus eos, qui ſublimia quidem perſcrutari videantur,cœli quippe motus & rationem ſtellarum ſitum atque naturam,quæque ſuperioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates,contemplationi vigiliisque non ſua tantùm cauſa, ſed aliorum etiam inſtitutionibus dediti, vita tamen & impuri ſint & malefici, dum vel inſidias aliis intendunt, vel ſordida quæque conuenantur, ſuarum ita rerum ſatagentes,vt ad commoditates ſuas omnia contrahant,inexplebilique,auaritia æſtuantes, nõ ſuis tantũ fruãtur,ſed imbecilliorũ quoque bona diripiant,qualẽ Hieronymus notat lib.de Viuendi forma ad Ruſticum monachum, ſuper eremita quodam,qui publicas priuataſque eleemoſynas in ſuum & ſuorum tantũ vſum verterat.Ita enim ſcribit: Vidimus & planximus Crœſi opes vnius morte deprehenſas,vrbiſque ſtipes quaſi in vſum pauperum congregatas,ſtirpi & poſteris derelictas.

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igitur Aquila diuo Gregorio malignus eſt ſpirit⁹ animarũ raptor. Vt verò ea quæ de perniciosa dominatione dicta ſunt, quæ omnia ad mundi huius principem accommodari poſſunt,iam prætereamus, habet & hoc proprium Aquila quòd piſces ab alto aere conſpicata, eos præcipiti curſu delapſa rapit. Piſces verò animarum hieroglyphicum eſſe,dictum Cõmentario ſuo.

PRINCEPS

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS. D

ADiungunt ad hæc Ægyptij ſacerdotes, Regem rerum tãtum ſuarum ſatagentem, neque aliorum incommoda calamitatésve miſerantem, per quam propoſuiſſent Aquilam oſtendi, eam quippe in aſtruendo nido ſolicitam: illa ſiquidem in ſolis excelſis, arduis & præcipitibus locis niduлatur, & omnino longè ſublimius volat, quàm volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarum auium conſortio atque conſuetudine ſeſe abducere videatur, qui quidem pleriſq; Regibus mos eſt, qualem in Hadriano ſexto Pont. Max. viro Batauo vidimus, qui humanã omnẽ cõſuetudinem ita auerſabatur, vt non niſi propria vel vtilitate, vel neceſſitate cogẽte, ſui videndi copiã faceret. Quòd ſi, quod rarò admodum vidiſſes, ſpatiatum in ſubiectos Pontificio palatio campos obequitaret, nullis accitis comitibus, nullo, vt Pontificum mos eſt, æris tinnuli ſigno dato, iter arripiebat: ſimulac principes, antiſtitesque & cohors reliqua ex officio aſſecuti eſſent, equum ipſe, nullius ſalutationem moratus, citatiore greſſu perurgebat, conſpectumque omnem hominum, tanquam nihil ad ſe eorum ingenium pertineret, effugere properabat, ſeque in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd ſi hominem eo mortis genere periturum, quod Homero Platonique omnium eſt miſerrimum, iidem ſignificare voluiſſent, hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius roſtrum eſſet enormiter incuruatum: ſeneſcentibus enim Aquilis roſtrum supernũ accreſcit adeò, incuruaturque ſubinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunque deficiant & extinguantur. Hinc illa in bibaces, Aquilæ ſenectus, exprobratio: quippe quæ amiſſa edendi facultate, humorem aſſiduè ſorbillare cogitur, vitámque aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac ne vſquam deſint Græcorum fabulæ, commenti illi ſunt fuiſſe olim hominem, qui hoſpitem affeciſſet iniuria, proindéque deorum ira in Aquilam commutatum, inque ſceleris pœnam eo affectum malo, vt fame conſumeretur. E

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædam iuniores, vt illud ex Pſalmo interpretentur, Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua: quod neſcio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cùm Græcè ſit ἀνακαινισθήσε). Diuus Hieronymus Aquilam ait, vbi conſenuerit, pennis ſupra modum grauari, ideóque fontem ab ea quæri, cuius aſpergine pennas egerat, quibus leuata colorem intra ſe colligit, ſanaríque tum primùm oculos, mox ab immerſatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ ſenectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis ſuis viciſſim miniſtrantibus paſci, donec deterſo ſenij veterno, cum pennis volandi etiam vſum recipiant. D. Auguſtinus Aquilam ait ſenio grauatam roſtri immodicè creſcentis aduncitate eò redigi, quod Paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere poſſit: impulſam itaque naturæ vi collidere roſtrum ad petram, cuius attritu excuſſa ea parte quæ redundabat, ad cibum redire, atque ita ex eo ſenio reparari, vt omnino iuueneſcere videatur. Noſtri petram loco hoc Chriſtum intelligunt: próque roſtro obunco, prauitatis peruerſitatiſque opera, quòd Phyſiognomici eius figuræ naſum, vti ſuperius dictum, iracundiæ & rapacitatis indicium eſſe volunt: huiuſmodíque homines auaros plurimum alieni appetentes, & vltionis ſtudioſos inueniri. Vitia verò hæc non alia excuti ratione, quàm per Chriſti diſciplinam queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligunt. Corpus enim noſtrum ab adoleſcentia pergit in ſenium, verum anima ſapientis, pij probatique viri, à ſenecta in adoleſcentiam tranſmittitur, atq; ita homo hic exterior flacceſcit, & deficit indies, interior verò eo magis vigeſcit ac renouatur, quo diutius in iuſti honeſtique meditatione exercitióque vitam degit. F
Tale aliquid apud Platonem inuenias, dicente Socrate: Tunc ſanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebeſcere.

APOSTOLI.

QVod verò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ congregabuntur: per cadauer Adamantius Dominicæ paſſionis myſterium interpretatur, per Aquilas Apoſtolos, de quibus etiã dixerit Eſaias: Aſſument pennas ſicut Aquilæ, & current, & non laſſabuntur, & ibunt & non eſurient: ſiue vt alibi legitur, Current & non laborabunt, iter facient, & non laſſabuntur. Huic interpretationi adſtipulantur etiam Eucherius, qui loco hoc Euangelico pro Aquilis ſanctas animas accipi tradit: & Salomonicum illud, Via Aquilæ in cœlum, de Chriſti aſcenſu intelligi debere contendit. Quòd ſi ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma ſiue illud Speuſippi fuerit, in Platonis ſepulchrum, quem vt diuinum antiquitas vniuerſa venerata eſt, cuius ille animam ad ſepulchrum ê cœlo allapſam in Aquilæ ſpeciem agnoſcit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὕπερ τάφομ, ἤ τινὸς, εἰπὲ
  Ἀστερόεντα θεῶις οἶκομ ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐυ ὄλυμποις
  Εἰκὼμ, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.
Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunc quid ab aſtris
  Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?

A *Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum*
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus cùm aliis plerisque locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinem & velocitatẽ per Aquilam ostendit, sumpta ab eo comparatione, quòd prædam etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuque ita polleat, vt profundissima quæque prospectet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accommodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorum suorum gloriam eleuat, coruos illos, se vnum Aquilam iactat, quòd promptissimo ingenio nihil non concipiat quantũlibet arduum, & à terra marique remotum, mox & styli velocitate quæcunque conceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinẽ alludere mihi videtur Aristophanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorum spes inanes elusurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienses, fore vt tanto vrbes reliquas post se interuallo relinquerent, quãto Aquila reliquas aues volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa;

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ.

Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATque Aquila hac quidem de causa Nili fluminis hieroglyphicum in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniam enim Nilum perniciter currere, tantaque profunditate insurgere obseruatum est primùm Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demùm Aqui-
B lam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuio coërcuerit, Prometheáque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta Nili cognomẽta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, viridẽ Ægyptum nigra fœcundat harena & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomẽq; illi à limo, quẽ trahit, factũ aiunt Etymologici, nã mare in longa inficit spacia, eáq; de causa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & aliis: idq; ethymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentem, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderẽt. Sed ne diutius in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint, potius aperiamus.

DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omnium Aquilam esse diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longissimóque interuallo minutissima quæque discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὥς τ' αἰετὸς ὅν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατοις δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶς.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

C Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neque ipsum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioãnem Euangelij scriptorem per Aquilæ hieroglyphicum à diuinis illis vatibus prẽmonstratũ deprehendêre. Sane Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acute videndo dictam nonnulli ex veteribus asserunt, vtpote qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulo antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vtcunque autem, acutissimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli visa supremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominem tãtùm, non Deum etiam asseuerabat, ad altissima remotissimáque rerum principia præpetibus euolauit pẽnis, déque penitissimo diuinitatis nido nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum intuentium oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusque micantissimi luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quæ sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumque rerum omnium λόγον initio fuisse, atque penes Deum, ipsum denique Deum, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: vt reliqua missa faciam, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hæc est denique illa Aquilæ volitantis effigies, diceret Irenæus, quam sacri præuidere vates, quæ Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolitantis gratiam manifestat. Nam hic altè exorsus principium, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclaram eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduam aggressus, vt Aquilæ symbolo meritò figuretur. Ioannes inquam ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso re-

rum principio reperita, in causa fuit. Proinde cùm volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortalium ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum. D

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoque sacerdotum Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quæ saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemque in ciuitate, locóve aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neque aliam huius rei causam sacerdotes illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumentum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: vt minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positum, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinum Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adque id præcipuè, quòd partum cõtra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundíque facilitatem inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanum, hoc est, furorem qui plerunque ex atra bili accidit, qua potissimum Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neque tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melænaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue vt Homerus, Percni, atque Gnesij. Duas verò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseque solido vim illam perficiendi fœtum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hic multa super lapide significata, quãdoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum stabilimentum Ægyptij significare commẽti fuerant; eaque firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæque veteres passim de cultu lapidis sanxissent: vtque vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæque hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in commentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibique commodius de argumento huiusmodi disserere constituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent. E

TERRARVM DOMINATIO.

ET vt longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatum reuertamur, nostræ etiam sacræ literæ per Aquilam terrarum dominationem intellexerũt, vbi apud Exechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quæ latè passis alis, immanique membrorum ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, præpeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedríque inde medullam, tenellósque surculos euulserit, tota altiorum frondium summitate decerpta, ad hæc succisis etiamnum vitiũ seminibus, quę omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilẽ alteram adiecère, quæ vitium earum palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populum cum Rege ipso Sedechia principibusque aliis in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticum populum seruitutis affectũ tædio ad se traduxit. In vtoque Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarum, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorum horrorem, vngues. Libanus Iudeæ claritatem atque celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasque frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sed enim totam oraculi ænigmatici seriem interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima. F

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod dissimulandum in huiusmodi naratione minimè videatur,

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentum erat terrarum vmbilicũ apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiam sunt: quo loco designato, declaratum est ibi terræ habitabilis medium esse, isque honos geminis Aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atque hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis vmbilicum.

Ab

A Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsum, variasque in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesq;, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hîc & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnque Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sententia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse consanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadrangula fuisse, eóque obsignatam argumeñto, quod supra posuimus. Quòd verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atque alios indicat complicandarum epistolarum modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti, aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginem B eodem colore, sed admodum dilutiore, circulus ambibat, Herculianorum iuniorum erat, qui sub Magistro militum Præsentiali militabant, quod in antiquis quibusdam eius militiæ commentariis inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores verò Herculiani cæruleam Aquilam alis vtrinque passis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quem nigra linea circunducta in partes duas æquidistantes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, vt apud Vegetium est, Iouiani, atque Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena millia militum habebant, quos Diocletianus, qui se Iouem Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eósque cunctis legionibus prætulerunt. Tela vero illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabant, eosque portabant scutis insertos, iisque opportunè iactis, hostes equosque priusquàm non modo ad manum, sed ad ictum missilium peruenirent, graui admodum percussione consauciabant, Imperatorésque illi horum opera bella plurima confecerunt.

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorum autem qui Iuniores vocabantur, insigne erat Aquilæ apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine complectebatur. E pectore autem Aquilæ aureus, extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duóque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

C QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma insidebat orbi cæruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atque alia pleraque huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi velim, nullus vnquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitque iam super Aquila satis superque declamatum.

 D

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLV-NEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ per phœnicem, pelecanum, & quasdam alias aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XX.

TIBI verò SYNCERE ACTI carißime, Phœnicem & Pelecanum, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptißimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicē quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu rarißimus post longißima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatúsq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra beneficio, opera, & labore plurimum tuo suscitati, spectandos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eam, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atque beneficentiā, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium sit lucubrationum quas Minerua haudquaquam inuita elegantissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modò vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium commendatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinésq;, qua nihil suauius neq; iucūdius excogitari potest. Sedenim quæ multa atque præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consultò prætereo quia tu longè maior es quàm mea E *te capere posit commendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splendore clarus, principatum hunc in literaturæ candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodque nostrum est institutum, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorum historiam antiquiorem, argento atque auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his compererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

ÆGYPTII sanè sacedotes, cùm longa quid annorum serie intermissum, & iam antiquatum esset, quippe ludi, sacra, ceremoniæ, supplicationes, mores, ritúsve aliqui, triumphorum splendores, vel quid huiusmodi, euenissetque postmodū vt eadem instaurari contigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum plerique omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum commercio visúque separatum. Nomen illi Plinius inditū ait à Phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorum F genere vna quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoque noster vbi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) rostro semetipsum vellicat, acceptóque ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimum pēnas indeptus est, confert se vnà cum patre in Heliopolin, quæ in Ægypto est, vbi primum Phœnicē ortum, ait Athenæus, quò simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est, duos aliquando Phœnices simul visos proditum ab historiis. Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam vrbem gestari Smyrnea sphæra reconditum, quod non inficiatur Adamantius: sedenim cuius textoris manu obrotunda illa cistula contexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat xv. Metamorph. vnam esse alitem quæ sese ipsa reparet atque reseminet: nam vbi vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitque in odoribus æuum: inde Phœnicem alterum renasci de patris corpore, qui cùm satis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suáque incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atque vt ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptiis sacerdotibus alterum defunctum, illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunque in reliquis alij sacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt aiunt, diligentissimus, tradidit, quæ-

que

A quę inde nouis adiectis ad fabulam commentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiiciet aliquis Lactantium, summum, non inficior, virum: sed is, vt etiam Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atque Pelecane, de quo paulo pòst, superque nonnullis aliis, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione locisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde conspicere aliquando potuerunt: quàm iis qui auditu tantùm eorum naturas excepere.

Quamuis verò de moriendi modo, deque funerandi ratione super Phœnice scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atque consensum, vt Phœnicem nouum ex præmortui corpore fieri nequaquam inficientur: esseque hoc plenissimum atque firmissimum futuræ resurrectionis specimen, Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerans renouat, natali fine decedens, atque succedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, iterum ipse, qui non iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documentum? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hæc etiam scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoque substantiam corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas: Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit: si non & Phœnicibus, nihil magnum. Inde subiicit ironiā: Sed homines semel interibūt, auibus Arabiæ de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere contendit, cui veluti sacræ innixus anchoræ, vxorem quoque vna eius commemoratione ad vidualis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim
B vxor, inquit, quæ maritum in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigerium interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur.

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTcunque autem de morte Phœnicis traditum sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo procul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter viuacitatem autem, animam hîc diuturno tempore versatam. Nam animi patriam non esse corpus, sed nos hîc, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latinorumque autores præstantissimi, nostraque in primis pietas, passim admonuere.

SOL.

CVm verò Phœnix vnicus omnino esse perhibeatur, & pulcritudine volatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo cæruleam caudā roseis pennis distinguentibus, cristis faciem caputque plumeo apice, vt Plinius diceret, honestatus, simulachrum Solis ab Ægyptiis ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidem nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateque per
C ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti suprema quadam inundatione diffundit, eaque de causa Polys cognominabatur, id enim est apud Philippum Ægyptij vocabuli significatum voce Græcanica inductum, à multarum scilicet dotum opulentia magnitudineve, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆSTARE.

AEgyptij denique cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusque beneficio perfruantur quo maximè feruet tempore, prouinciis reliquis quātumlibet remotis & in Septentrionem declinantibus grauis, Ægyptiis solis est commodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm verò per Phœnicem Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neque tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulum, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atque vti cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoque rarissimos doctrina virtuteque viros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare consueuimus. Opposito verò modo Multitudo, pro vilitate ponitur: vt, vnus è multis, apud Plinium Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronem Multi sæpe eodem sensu, In sacris literis Psal. LXX. Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

DE PELECANO. D

Ex eadem ſolitudine Pelecanus occurrit, quam Latini Plateam vt putat Gaza, vocauere. Nam ſunt qui Platalea̅m eam apud Plinium vocandam exiſtiment, voce hac ex Ciceronix de Natura Deorum lib. ſecundo deſumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis Pelecas, ab aliis onocrotalus interpretatur. Pelecanum ſanè auem paruam eſſe, quæ ſolitudine delectetur, Eucherius ſcribit. Eſſe tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, paſſimq; in ſtagnis & lacuſtribus locis habitare, penè cygnis ſimile, niſi quòd paulò maiores ſunt. Atque hi forſan Onocrotali, quos Veneti ſyllabis aliquot ademptis Crotos vocant. Deuorant hi conchas auidiſſimè, multitudinemque laxo admodum ingeſtam gutturi euomunt, atque ita mox quod aptum cibo quaſi coctum abſumunt, cruſtas negligunt. Déque genere hoc dubio procul quæ dicturi ſumus hieroglyphica deſumuntur.

INSIPIENTIA.

Inſipientem hominem, quippe qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum ſignificari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm poſſit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita ſe à multorum iniuria ſubducunt, ea ſatis cum imprudentia ſpatioſas areas perquirat, in quibus terra defoſſa oua ibi edita deponat: quod ſimulac animaduerſum eſt à paſtoribus, vel ab iis qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli excluſi ſunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum ſepiunt, mox ignem iniiciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manu ſcriptis codicibus, non ὑποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conſpexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quaſſatione quærit extinguere, cæterùm ignis ventilatione agitatus, vehementius incenditur: perſtat illa nihilo ſecius flammas alis verberare, rata ſe opem ita filiis allaturam: ſedenim cõtrà accidit quàm ſperarat, quia pennis omnibus ita exuſtis, euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus eſſe, ὑφ' οὗ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ πτερά, non vt in vulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur: pietatem autem in filios huiuſmodi, vitio dabant inſipientiæ. Dicebant enim Pelecanum non conſultò, vti Vulpanſeres faciunt, ad id certamen ferri, ſed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίαις enim, non συνοίαις, in manu ſcriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de ſuperius mentio facta eſt, punctis iis præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum Ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanum decreuere, quòd longigutture ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari, fluminibusve aut ſtagnis: vt ibis ſerpentes venatur, porphyrion vermes, pelecanus & cygnus piſces: ex earum figura hominem ſcilicet intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti, terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deiiciat, diuinoque neglecto cultu, humana quæque, atque ea & ſordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conferunt ad nutrimentum, de quibus loco ſuo diſputabimus.

E

F

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

Sacerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis ſacram venerabantur, eique parcendum exiſtimabant, & honoris cauſa nullo pacto vt menſis inferretur, æquum arbitrabantur, cùm factum id, quòd pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ ſtùporive aut imprudentiæ imputarent, ſed incomparabili paterni affectus charitati, ſupremæque miſerationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eoſque tranſuerſos ſeducere, non ſine ſpe fugæ, quod vulpanſer agit, parui omnino momenti eſt. Femora etiam, quod vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu, non magni admodum eſt cruciatus. Sedenim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores iniicere ſe, eaque perſeuerantia tam cruciabili tormento torreri, ſuprà quàm excogitari poſſit admirandum. Quod nam enim animal tam fatuum, tam ſtupefacto ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non eueſtigiò reſiliat? quod adeò robuſtum atque impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi atque imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporiſque vigore prædititi, conſternantur ſtatim ad vnius prætentæ faculæ conſpectum, præque timore propémodum exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantem ſentit,

A sentit, neque loco dimouetur: exuritur penè tota, neque tantillum quidem consternatur, patientissimaque constantia vigens, saluti filiorum intenta potius, quàm suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre insidiis & fraude decepta, cùm percussores in duos filios impuberes immissos à fratre conspicata esset, complexa eos ad se fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur diu corpus suum cædendum opposuit, multisque ita vulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obiicientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoem dicemus, quæ ita pro filiis trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantum abest vt vel Arsinoë, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium consensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.

SEdenim nostri quoque cum Ægyptiis sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanum pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicum in summa cruce statuunt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte voluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanum pro Christi symbolo. quamuis
B Hieronymus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentē mox factum, nido in ipso per triduum lugere, postremò seipsam grauiter vulnerare, & sanguinem suum super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitem, vt etiam aliis plerisque persuasum est, rostro pectus dissecantem pingunt, vt ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia valde alienum est: illi enim vulturem tantùm, vti suo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neque non, vt paulo antè dicebamus. Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, vti vultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia qui, parentibus vicem reddunt, & escam famescentibus subministrant, verùm iis quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquam paria. Quòd verò Celsus persuasum facere nititur, eos humanum genus superare pietate, Adamantius hæc ab iis geri natura tantùm duce profitetur.

SOLITVDO.

NOstræ autem sacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationē euitaret: quod vt apertius explicaret, nycticoracis etiā similitudinem adiecit, qui quidē nō luce, sed tenebris in cōparandis vitæ suæ necessariis plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

C

SEd ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplum incomparabilis amoris est, quòd à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

FIlium, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex anserum genere, qua lautiores apulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filiis in venatores incidat, simulatque conspecti sunt illi, pater & mater spontè accurrunt, seque ipsos venatoribus dedunt, vt ita eos à filiis aliorsum auertant: διασωθῇ enim non διαρωθῇ, in antiquis manu scriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò visum est Ægyptiis animal huiusmodi magna prosequi veneratione. In iisdem enim manu scriptis exemplaribus est, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶοις, non autem συμβάλλεις, vt habetur in impressis. Porrò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanserem in deliciis habebant, nostrum anserem religiosum opinabantur, eóque abstinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæsar loqueretur, eos dixit anserum cibo non vesci, perinde ac etiam neque gallina, neque lepore. Verùm istud, olim.

DE NOCTVA.

REliquum est vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promisi significata prosequamur. quæ cùm nostrates sint, Latinis & Græcis plurimùm innotuere, quare de his longè certiora sumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ ſignificatum eſt, vt Minerua per hieroglyphicum eius intelligatur, de qua ipſa Glaucopidis etiam cognomentum ſumpſit, ſiue propter cæſium oculi colorem, quo qui præditi ſunt, præſtantioris & acutioris ingenij feruntur eſſe, ſiue propter lucubrandi contemplandique munus, quòd animi vis nocturni potiſſimùm temporis ſilẽtio vegetatur. Qua de cauſa dracones etiã, Gorgoneum quippe caput, ægidi adſculpebantur. Acutiſſimum enim eſſe draconi viſum, ex eo potiſſimum apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copioſius. Addũt alij tertiam quandam cauſam, quia nuſquã Noctuarum vis maior quàm Athenis, vbi dea ipſa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, ſiue id ob Noctuarum copiam, ſiue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ ſignum habebant. Acerbè verò Demoſthenes in huiuſmodi Noctuæ cultum luſit, cùm è carcere populi Athenienſis elapſus fugeret: nam ad Palladis arcem ſubinde reſpectans, ſublatis manibus: O Pallas, inquit, vrbium domina, cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris? Noctua, dracone, & populo? ex vna fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo inſtabilitatem & inconſtantiam intelligens. D

SAPIENTIA.

SAnè verò cùm Minerua conſilij prudentiæque Dea diceretur, aliquot in oſtentis Noctua ſapiẽtiæ ſignum fuit: vt quæ in Hieronis priuati adhuc hominis haſta conſediſſe conſpecta eſt primo bello quod iniit: nam aruſpices hinc eum cautum in conſilio futurum prædixère, id quod ſapientiſſimum totius eius vitæ regimen comprobauit. E

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ ſtudium lucubrationéſque ipſas, interpretationem eiuſmodi non reſpuit Baſilius, ſed eos intelligi vult, qui vanæ ſapientiæ ſtudiis incumbunt. Nam vt illius aſpectus noctu quidem valet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur, ita iſtorum hominum mens acutiſsima quidem ad inanium rerum cognitionem eſſe videtur, hebetiſsima verò caliginéque oppleta ad veram lucem hallucinatur, neque liquidò quicquam intueri poteſt. In hanc ferè ſententiam Hieroſolymitanus Heſychius Noctuam comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant, intelligi, qui legis contemplatione & ſcientia plurimùm glorientur, Euangelicam autem claritatem ferre non poſſunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipſius ſimulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad ſolum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo diſputatum, diſciplinã oſtẽdit. Sub vmbone noctua eſt: inſcriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaſo in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Bruttios vocamus, vt Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidiſſe fertur: quin & regio ipſa Brettia nuncupata, neque non & Lingua. Ariſtophanes, μέλαινα δεινὴ γλῶσσα βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi verò videre eſt in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua eſt proſtrato innitens carcheſio, iuxtáq; quadrigæ cum victoria, laurea circũducta cum baccis. Huiuſmodi autem numos argenteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi poſſint, ΑΘΕ. à tergo caput ipſius Palladis galeatæ variíque admodum ſunt hi Noctuarum numi. F

VICTORIA.

POrrò Noctua Atheniẽſibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium ceſſit, Γλαὺξ ἵπτατο, cùm profligatos hoſtes, & ſubſecutam victoriam innuerent. Id verò ſibi proponebant, propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ ſacra crederetur. quæ quidem dicta eſt etiam malè conſulta Athenienſium fortunare. Atque hac de cauſa Demoſthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis verſus citat:

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς ἔ ποτ᾽ ὀλεῖται,
  αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
  παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

Noſtra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neque Deorum immortalium arbitrio peritura eſt. Talis illi contigit cuſtos, magnanima ſcilicet potentiſſimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus ſupra caput eius habet. In adagiis autem, rebus quibuſcunque feliciter & ex animi ſententia ſuccedentibus, dici conſueuit vſitatiſſimum apud eos illud, Noctua volat.

PECVNIÆ.

APud eoſdem Noctuæ ceſſerunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lyſandri à Gylippi ſeruo dictum, multas ſub domini ſui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim

A cùm ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq; seruorum testimonia contra dominos nō admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo verborum inuolucro, vt indicio pecuniarum facto, neque ille accusasse dominum videretur, neque ius vllum violasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecuniis appellatas inuenias, non, vt nonnulli putant, à circunducta in numis laurea, quæ admodum conspicua est, sed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obserues tamen in huiusmodi numis non modò laureas circa Noctuas, sed eas laureo etiam ramo insidentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de superius meminimus. In aliquot procumbentem leonem superuolat, cum inscriptione, ANTIOXOY quod nimirum hostis ferocitatem Atheniensium prudentiæ succubuisse significat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cusa est, eos diobolares fuisse tradunt, quibus verò Noctuæ duæ impressæ sunt, quatuor obolis expendebantur.

MORS.

APud Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicum, vulgatissimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poetarum testimonio, Noctuam letale aliquid, aut inauspicatissimum infortunium afferre. Causam huiusmodi significationis duplicem inuenio: vnam, quòd cùm cornix vitæ longioris symbolum habeatur, compertum est Noctuam quadam naturæ discordia, eius nidis magis quàm aliarum auium insidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, & vel pullos, vel oua cornicis inuadere atque deperdere. Nam & in manu scriptis Hori codicibus legas, ἀφνω
B γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν. quæ vltima locutio in impressis exemplaribus desideratur. Altera consideratio est quòd mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput tristi circumuolat vmbra.

& similia passim. Eucherius Lumen in Diuinis literis pro Die, iusticia, fide prosperisque cunctis poni autumat: contrà Tenebras pro Nocte, iniquitate, infidelitate, aduersisque omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam mortis acerbitate. Denique diuinæ literæ mortem sæpe pro vniuersa calamitatum strue ponunt: sicuti etiam viuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim interpretes exponunt illud Psal. LXXI, Et conuersus viuificasti me. Demum Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd verò nocturno cantu suo infortunium semper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm Epirotarum Regis exēplum ponam, qui cùm Argos expugnatum duceret, infelicissimæ atque ignominiosissimæ mortis signum accepisse fertur à Noctua, quæ hastæ illius ex itinere insedisset. Nam cùm is detracto insigni à galea, ne internosceretur, in Argiuos oppidanos cædem inceptasset, aniculæ cuiusdam filius eum hasta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percussorem fecisset, Argiui mater, quæ supernè spectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam super regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidisset, Zopyrus quidam, qui sub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractáque galea ferrum gutturi admouit, sed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os & mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis signum illud esse crediderim, quod ab lictore ferebatur ad damnatum publico iudicio, præsertim apud Æthiopes, à quibus Ægyptios aiunt
C multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos ante omnes extitisse, familiaritates corū commerciáque cum diis, & inuicem agitata conuiuia, de quibus & Homerus & alij scripserunt, facilè indicant ita fuisse tunc hominibus persuasum. Eo verò signo viso reus spontè sibi mortē consciscebat, magno & sibi & patriæ dedecori futurus, nisi fecisset: adeò illi Regem suum vt numen venerabantur, vulgóque adorabant. Atqui ferunt quendam per hæc morti destinatum, cùm de fuga cœpisset agitare, priusquàm periculo se abstraheret, zona à matre strangulatum: adeò persuasum fuit genti, non licere mortem magistratuum pronunciatione decretam, exilio vel subterfugio quopiam alio commutare: vt iam seuera Lacænarum exēpla in desertores filios edita mirari desinamus. Quamuis verò Regem illi suum tanto cultu & obedientia prosequerentur, supra Regem tamen, qui Meroëm incolebant, Memphitici sacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuisse mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusque in demortui locum, cùm libitum esset, constituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda suscepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI verò hostes duos capitali odio detrimenta & insidias alterum alteri sempiternis indignationibus molientes, manúsque mutuarum cædium sanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij sacerdotes, Noctuam & cornicem proponere consueunt, quarum vsqueadeò immortales sunt inimicitiæ, vt & hæc & illa in mutua semper damno odium exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit, absumitq;, sibi conscia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, vti dicebamus, noctu in oua cornicis inuadit, quæ subfuretur ac edat: sicque altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter se temperaturam nullo modo congruentem, facit, sunt qui exploratum se habere dicant, confusum vtriusque sanguinem coire non posse.

ABSTE

ABSTEMIVS. D

LOngè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua desugentem effingebant: quandò memorāt oua Noctuæ ea vi pollere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium eius adducāt, & abstemios homines reddant: quod etiam apud Philostratum assertum comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquam vllum vini gustum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odium inde suboriri, quia temperatior hinc fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrocinij vel salutis causa euentu irrito confugientem, significare vellent, passerem & Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declināre studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio speret se periculum euitare posse: sed enim ibidem intercipiuntur, vbi sibi perfugium adesse proposuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorum, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus ansam dedit, qui tyrānos loqui velut: σκῶπας ait: σκῶπες verò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quasi σκίοπες, quòd scilicet eorum sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimum obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandum obstrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus. E

HYPOCRITA.

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisque colorem præ se ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria consectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, deque culminibus ædium letalia quæque meditatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò Vermem, modò Scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatum Theologi veteres obseruauere, & ipsum inquam, & vnumquenque ex iis qui eum tempore hallucinationis sectabantur, nempè quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioque fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoque spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nicticoracem eandem alitem putent, & qui hanc Bubonem esse contendant: F neque tamen desunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe Coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimum de causa noctuæ subiunximus, vt qui summam ex vtraque discordiam intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiam significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertum est, inde autem & marem & fœminam pariter excludi. Quòd si, quod raro accidit, geminos vel mares, vel vtranque fœminam gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere, coniugatorum verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari, neque etiam semel viduata fœmina, marem vnquam amplius quærit vsquedum viuit, sed, vt apud Maronem est, Sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamque, hoc est, tristem, ac necessariis destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem inpendiò laudatur.

MARITALIS

A MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, iisdemque Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimum indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodum homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raró coire solent, identidemque sacrum matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia, vel improbioris lasciuiæ nequitia debet, vti multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterum quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quam in maritali commercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolum habetur: ideoque vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορηκορώνη clamitare consuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptiis omine auspicatissimo nominari solitum. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndunque apud Æschylũ, Danaidibus, ita scribi, σὺμ κόρεις τε, κὴ κόρεις, γὰμ τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας: Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciãdum, ἐκκορεῖ κόρας κορώνας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatũ verecundiã iis, qui liberis operã dabãt, auferret, quæ siquis vberius sibi declarari cupiat, ad commentaria Pindari se conferat, Pythiis, ode tertia. Sed vt ad concordiæ hieroglyphicũ reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinæ Augustæ numis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoque nimirum Iuuenalis respexit, cùm veterem concordiam dixit nido increpi-
B tare. quamuis superiore ætate fuerunt qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sed enim quam in numis conspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri possit.

CORONA VRBS.

COrnix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ visebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneso conderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit, ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsque adeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Graiûm vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaque Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellet obturbetque garrulitate sua,
C cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte. Id Græcè κρώζεις, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quæ ad Crocodilorum vrbem supra sepulchrum quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitam indicabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quò volandum, aut vbi sistendum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id visebatur ad paludem Myridis appellatum.

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicũtur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes, etiam eius in cibum sumptas, non tantùm ad diuturniorem vitam conferre, verumetiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centum eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciunt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superantibus vnoquoque anno solari horis sex, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectum annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptiis. Neque me præterit, Aristotelem arbitratum, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorum

animalium vita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni ſubſcribunt plerique autores minimè contemnendi: acceptiſsimumque illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur Heſiodus ſcripſiſſe, D

ἐννέα τοὶ ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη

ἀνδρῶν ἡβώντων. Et reliqua de animalium ætatibus ex grauiſſimis autoribus exploratiſsima. Quem ſecutus Plutarchus eo opuſculo, quo bruta etiam ratione vti diſſerit, *ὧν ἑκάστης φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄρρην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύσει γενεὰς ἀνθρώποις*: quarum vniuſcuiuſque vir ſi occubuerit, non breue temporis ſpatium, ſed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamen in Arati carmine *ἐννεάγηρα κορώνη*, non pro nouem ætatibus, ſed pro multis accipiendum cenſet, eſſeq; tantũdem ac ſi *πολύγηρα κορώνη* dixiſſet: eã enim eſſe nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam ſcorpij diſputatum à nobis eſt ſuper Nicandri verſu. Quinq; itidem ætates hominum Cornicẽ viuere legas apud Ariſtophanem. Pſalmographus autẽ intra octoginta annos plurimum ætatem hominis concluſit, quæ ſumma in Cornice eſſet quadringentorum annorum. Atqui receptum eſt apud noſtros ex diuinis Hebræorum literis, aliquos noningentos circiter annos peruixiſſe, qui vt etiam ad veterem Ægyptiorum rationem ſupputentur, quadrimeſtribus annis ad calculum reductis, vt nonnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis noſtræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt ſacra miſſa faciamus, quorum fides a Theologis abſque controuerſia eſt accipienda, nónne Seras adhuc populos ſuppra CCC annos viuere prædicant? Quare ſi fides rerum ſcriptoribus adhibeatur, nihil hìc diuerſum ab aliis allatum ab Ariſtotele fatendum erit, ſi modò is nullum animal homine diutius viuere profeſſus eſt. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum & gentium inſtitutis, dummodo vno autorum omnium conſenſu Cornix viuaciſsima reperiatur. E

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPErientiæ præpoſita.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbium factum aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vſi ſunt, volentes antiquitati vel ſublatam, vel diminutam autoritatem nouo iuniorum inuento commonſtrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Muræna, Inuentus eſt ſcriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit: eò ſpectat, vt inueniſſe eum rationem oſtendat, qua legum ſacrorumque interpretibus autoritatem & exiſtimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd faſti diebus penè ſingulis ab eis petendi eſſent, vt ex eius arcani peritia cognitionémque creſcerent, ſuamq; illam ſcientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo publicaſſet, re iam diuulgata peruicit vt in minori deinceps precio ſacrorum interpretes haberentur, atque ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumque demum oculos confixit, fama per magnam inuidiam ſibi comparata. Quod verò ad mentis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiuſdam ingenio & ſagacitate diſſerit, pluribusq; eius vaframentis & impoſturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos,
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex hiſtoria, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos ſtudioſius erueret, pernicioſiſſimæ mentis id ſignum eſſe iudicantes, quæ multis malo futura eſſet, ſi adoleuiſſet. F

INQVIETVDO.

HOrus hominem in aſſiduo motu mentiſque agitatione ita verſatum, vt neque dum cibum capit interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos ſuos dixerimus: hæc enim volans, volantes idẽtidem pullos aliquãdiu paſcit. Nihil verò magis negotioſum hominem indicat, quàm & rerum ſatagere, & nihilo ſecius interim aliquid eitare.

HYEMS.

APud Heſiodum Cornix eſt hyemis ſymbolum, vt eius intepres eo verſu tradit:

Μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quod ita Maro tranſtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Apertius Euphorion: *ὑετομάντις ὅτε κρώζοιε κορώνη.*

DE PASSERE.

LOngè diuerſum à cornice Paſſeris eſt ingenium, ac perinde vitæ breuitas anguſtiſſima: Paſſerum enim mares anno diutius durare non poſſe, compertum eſt: cuius rei cauſa ſalacitas incontinentiſſima, quæ tot hominum etiam ante diem effœtos exhauſtóſque viribus tradit ſenectuti.

A ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij,& aliæ quoq; nationes,tempus annuum per Passeris hieroglyphicum intellexere.Nam & Calchas in artificioso augurandi genere celeberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset , belli Troiani tempus auguratus est : qui pro Passeribus annos , pro angue tempus intelligeret , vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum. Solum enim Tempus edax rerum , túque inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neque amplius portenta derideat, neque vlterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis,cùm & Græcorum disciplinæ , & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & aliis positum.

PROLIFICA SALACITAS.

IIdem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare vellent, Passerem pingebant πυῤῥίτην , fuluum quippe & æris instar rubicundum, non autem pyrgetem,quod nonnulli turricolam interpretati sunt,cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥίτην legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis vbertate concitatus , vel septies vna hora fœminam salit,nunquam egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit,vt ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo,vel eorum oua Medici propinarent:ideóque eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem veneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas quæ suauitate cãtus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud B se ad mortem vsque feruntur detinuisse,Passeris effigiem à pectore supra,fœmineam verò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ , vt in Suidæ Collectaneis habetur : quamuis alij aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vsitatissimo hieroglyphico,negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem , quæ subsequitur ex nequitia , per Sirenis imaginem significari : eóque tradunt nautas illos apud Homerum cantilenis illectos , exitij sibi causam comparasse. Sapientissimumque ideo Vlyssem fingunt,quòd sociorum auribus cera oblitis,pereundi periculum sustulerit,sibíque cauerit,ne illi quicquam, quod imperaret, aut nutu significaret, facerent, ad malum se vinculis alligari passus,neque prius dissolui,quàm in tuta superato periculo,euasissent.

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen , Sirenas pro hieroglyphico eloquentiæ , felicissimáque persuadendi vi posuerunt : vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat,in huiusmodi significatum. Atque vt ad Passerem reuertamur , diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicum nonnunquam pro anima ponunt , quæ voluptatibus & sensui dedita facilè seducatur,nequitiæque laqueis identidem irretiatur : vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat,animam suam ereptam esse,veluti Passer,de venantium laqueis. Et Psalm.83. Inuenit sibi Passer domum:qui scilicet prius erat erraticus & vagabũdus,modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi sacras cœpit ædes frequentare incoleréque,domum est sibi visus inuenisse. C

IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS quæ per Accipitrem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXI.

COmmentaria de sacris Aegyptiorum literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes , quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupére, conscripseram,prout ab amicis,modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere consueui : tota enim hæc lucrubratio ad eorum fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cùm Accipitrem plerique à me extorquere contenderent,impetrare minimè potuerunt,quòd eum,honoratissime Pater,præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum,neque non humanitatis ac beneficentiæ,qua me totiens duro meo tempore liberalissimè prosecutus es,id semper in animum induxi meum , vt quando nullam tot beneficiis gratiam referre possem,quantum saltem tibi deberem apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri itaque meo id præcipuè mandaui,vt quaqua iter arriperet,quaque expatiaretur,si modò probante

Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbiq; meo nomine prædicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed iis quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatē, nulli in tam variis aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunque res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosque sibi, natos alios patriæ, domesticisve suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic sæculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequentur, neque non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio consensu mirifico repetita. Sedenim tu, qui vt literatissimus es, ita etiam humanissimus, cum hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negocium facessere conetur, armaq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conacu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam. D

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodum varia sunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aer, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti. E

SOL.

PRæstantissima autem omnium apud Ægyptios consideratio super Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, solarisque vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes constituerent, propterea quòd animal esset genituræ, vt compererant, fœcundissimæ, eaq; de causa in eo genere τριόρχην recensebant, quem Latini Butionem appellarunt, siue quòd re ipsa tres habeat testes, siue quòd duos tantæ salacitati sufficere non posse crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Siciliæ tyrānum à Timæo historiarum scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquum ætatis tempus in nequitia peregisse. Cæterùm Accipiter præter id quòd egregiè est prolifica vi præditus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & viuacissimus esse perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit vt Medici ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum consensus etiam transit ad metalla: si quidem ferunt ossa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodum Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porro accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Osirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiam videndi facultatem hoc assertum putat. Habet & aliam cum Sole similitudinem Accipiter, quòd, vt perhibent, tricesimo quoque die soleat fœminæ consortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo superato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio, Medicinæ inuentum Apollini adscribentium, vt in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartanæ sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum sit vel puluerem, inquo se volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficacissimo. F

DEVS.

SEd cur ego dissimulem quod ab Eusebio refertur super aliis huius præstantia, vt inquit ille, à Zoroastre traditum, Deum accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullam aut corruptionem sentiant, primus ingenitus, neque interiturus vnquam, partium expers, sibique ipse simillimus, bonorum omnium origo atque autor, rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusque inuentor & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius autori summo conueniunt, qui tabernaculū suum in eo, vti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hec philosophantis cuiuspiam, qui rectà feratur in sublime, nulla prauæ rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, sed quicquid hic conspexerit, statim surrigat ad Deum, iidē ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aëra captantem pingere consuerunt. Cætera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisque spatiis agi coguntur, neque rectà cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

A

HVMILITAS.

CОntrà verò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit, quasque ibi ideas conspexerat in centro hoc recognoscat, neq; ab recto quicquam aberrarit itinere, volentes indicare, Accipitrem identidem sese ad terram demittentem faciebant: nam volucres reliquæ veluti sursum versus volaturæ, per circuitus ascendunt: ita cùm descendunt, transuerso tortuosóque volatu id facere coguntur. Verùm Accipiter vti sursum versus efferendus, rectà fertur: ita si superne delapsus, ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaque potiores volandi partes Accipitri datæ sint, animusque sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animam ad hominē adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, non immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulachrum habetur apud Ægyptios: hique duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta verò, cùm se ad ea, quæ terræ beneficia sunt examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticum, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autem, vt Hesychius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negociis haudquaquam immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deiicere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de B causa quam superius attigimus, siue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitæ studia proiiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitæ suæ rationem dirigat: eóque spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriusque sexus Accipitres intelligebant, quorum marem Marti, fœminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum assiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod vna præstat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mare iterum atque iterum obsequitur. fœminas verò maribus morigeras, siue, vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabant: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia item causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus, est autem animal omnino violentum, imperiosum, cædis cruorisque auidum. Hinc apud Platonem Phœdone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

RAPINA.

HVnc quoque sacræ literæ Leuitico, mensis inferri prohibent, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, vt diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere C assuescit: vsus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiæ vitam professi, meliora secuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur. Principum tamen aulas affectantes, ad rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanáque omnia cōmiscent: hinc hæresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressuræ vexationesque, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euersiones, terrarúmque desolationes oboriuntur. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij malè habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quæ tragœdia quam sit habitura catastrophen, nemo coniectare potest, calamitatem tamen in Christianum nomen facilè omnes præsagire possunt.

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cum scilicet tria pariat, vnum tantum ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantem exprimere voluissent, Accipitrem fœtam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à se reiiceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cum in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, vt vnum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi.

VITA VITALIS. D

SEd illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinē, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginem, quam excribit, siue, quod receptū erat apud Ægyptios, circa centesimum ætatis annum, vti supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarum, atque ita singulis annis vsque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatq; hominis quinquagenarij cor cētum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidē imminuitur drachmis, quot excreuerat, creditumque inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiam Dioscorides (Astrologum illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione compertum se habere scripsit Alexandriæ inter libitinarios, quorum ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare, hominem plus centum annis viuere non posse: eaque de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis vitam maximè contineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nonnulli aliter, quorū bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addunt, neque amplius cuiquam esse concessum asserunt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostrę decreto quasi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Mosem solum, Dei (vt Iudæorum libri loquuntur) familiarem, centum vigintiquinq; annos vixisse, qui cùm quereretur quòd iuuenis interierit, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse victurum. hæc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnum à natura & à syderibus concessum aiunt quod vitæ spacium his potissimum condonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionysio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati Platonico liberaliter concessum. Qui verò cētesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur Noua, neque non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisque memorantur. E

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictū est imminui cor in seniū vergētibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponant, qui ægritudinibus affligetur. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehementiori aliqua animi ægritudine conflictantur, quòd ipse vnà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in senium ire pessum asseuerat, fatalémque neque non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quoque volens nos admonere, vnicuique vitæ suæ curam minimè negligendam esse, eruditè simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendam esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subiicere contendamus: quæ potissimum in causa plerisque sunt, vt dono diuûm concessus vitæ cursus interrumpatur.

ANIMA.

QVoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animam qua viuimus esse dicunt, nos eorum secuti distinctionem, cùm superius de iis, quæ ad animum pertinent ex proposito argumento disseruimus, nunc quæ ad animam faciant exequemur: quanquam differentiam eam non vsquequaque receptam video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunque significato ponere, vel alterutrum vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentū & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrem intelligi voluêre, quandoquidem BAIETH apud eos is est, qui apud Græcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elementa illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH verò cor significat. Vtebantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, constare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adam dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitam simul mentem ostendunt: mentem enim terræ applicitam id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid commercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur & inesse anima cordi constet, per Accipitris ipsius picturam animæ reminiscebantur. Neque quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animam in corde potissimum statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa communem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autem, si Aristotelem sequimur, in corde est. Neque absurdè dixerimus, ab eo mari quinque corporis sensus, visum, auditum, gustatum, odoratum, tactum, quasi quinque maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentem, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd verò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatum, imò alitē ipsam pictā congruū huius esse symbolū, redigit in memoriā mihi Zoroastris dictū: Alatū quippe F

A esse animum: quod apud Platonem latissimè differitur, decidentibusque alis præcipitem eum in corpus ferri, illisque mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantibus cum discipulis, quo pacto alis bene plumantibus, animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolam, qui erat hominis mos, respondit: Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis salutares aquas hauriatis. Quęsierit verò aliquis, quinam hi fluuij sint, vt si Accipitrē mersare suū ibi velit, eos nanciscatur. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur sapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam intelligit, fontémque esse sapientiam: ex quo flumina hæc quantacunque sunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes, admonemur, de quo plura in cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarū, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit Alcinous, est intellectio quædam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quæ animo à corpore soluto conuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquam sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniam verò, sunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem, ea enim iis amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit importunum hæc latius interpretari.

PRVDENTIA.

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro Prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, prasinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro in-
B uentis prudentium sæpius accipimus: vnde diuinum numen per Prophetam ait, Odi illius aurum, & argentum; de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & splendidum carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ viuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neque apta fomenta deficiant, micantissimum ignis fulgorem totis sit ædibus exhibiturus, vt in anima corpori insita, pennarum radices actæ altius inhærescant, quæ si prorumpere semel cœperint, breui sint omnem corporis molem per sublimem aëra libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem quę virent, viuacitatem præ se ferunt. Ostendit præterea viror, præteriti seminis vitam. Aurum fulgore suo præsentium rerum precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quídve aduentet, aperit. quæ tria sunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc (Phison est Hebræis) vocabulum significare tradunt oris mutationem, siue dicere velimus, sermonis varietatem: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, sed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, & vt nōnulli opinati sunt, vel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam vsq; prolabitur: manifestè enim accipiendum, mythologum non ad historiam, sed ad mysticum aquarum sensum animum adiecisse. Atqui prudentiæ munus est prodesse quam plurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prætermittere, quam beneficio non demereatur: ideóque in omnem terram exiuit sonus eorum qui nos piè sanctéque instituerunt.

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quem Temperantiam intelligi volūt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & delitiarum illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Commentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Is-
C raeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitiæ ac effœminationibus impurissimè deditis, vt ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctique lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signum: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremique numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempè vt despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuinarum literarum interpretes exponunt, abiecta, vilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquam simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusque nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omnium velocissimus perhibetur, noménque illi tam animali omnium rapacissimo, quàm fluuio velocissimo, à sagitta est, Armeniorum lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiam labitur, ibi propter rapidissimam velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hanc fortitudinem interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici concita, obstantia quæque demoliri atque prosternere videatur, nullísque obicibus oppositisque molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò victrix pr[illegible]

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores lætiorésque fructus colligi feruntur, quàm ex æquitate. Hinc Ceres, quod sæpe diximus, Legifera Poëtis, eadémq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrum perhibetur. Putant verò pleriq; Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatum, quod nulla res magis, quam æquitas ac iustitia, humanum genus lætitia perfundat, & hilaritate repleat affluētius. Ex his igitur manifestū est, quib⁹ aquis

implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere easque alas emittere, vt non supra nubes tantùm, quod faciunt grues, sese attollere, verùm super omnes cœlorũ orbes efferri valeat, parique cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare. D

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquam omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutriri quodammodo videtur. Ideò veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII, sanguinem hostiarum pro anima esse monet Moses, idcircóque non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem non esse comedendum, quia vniuscuiusque carnis anima sit in sanguine. Sed præcipuè cap. XVII. interminatur Deus exitium cuilibet, tam ex domo progenieque Israelis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitaréntue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiarent, essétque ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd verò dictum, Vniuscuiusque animam in sanguine eius esse, nequaquam intelligendum est, substantiam animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ Vehiculum appellarũt: emissus enim vbi frigere cœperit, à carne dissoluitur, auolátque anima. Eáque de causa Ægyptij, si sanguinem significare voluissent, Accipitris imaginem faciebant. Multorum sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas. Purpuream vomit ille animam. Et, Vitam cum sanguine fudit, & alia huiusmodi. Et apud Ouidium, Pythagorico monitu exturbare quorumcunque animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideò prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. E Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus commentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, si sanguinem ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantum ad eos pertinet qui sanguinem animæ commiscent, ego non ita fuerim impius, vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se vitalis sit, suáque se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnum eumdemque interitum hominis & iumentorum, & æquam vtrorumque conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hæc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animam viuentem, brutorum tantùm animam esse sanguinem disputat. Ait verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptam in terra redire, vnicuique manifestum: itaque iumentorum animam terream quandam esse naturam. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorum, & canum, in eadem specie collocare, quique seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idque asserere non erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæc literarum monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse quisquis mente iudicioque polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò commercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertum sit, cordiis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiam de iecinore proditur. Neque tamen infirma est eorum opinio, qui nonnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorum, F qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarum conceptacula diffundatur: nusquam enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primũ oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consulto præteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inseruiat, & vnde triplex animæ potestas originem & fundamentum consequatur, repetere voluissemus: sedenim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causæ, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere commenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebræorum ritu in summo cultu semper habitum, quem ex alite qualibet effusum simulac ostenderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habent, quòd persuasum illis ex Prophetarum dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorum depurationem facere: sed non intelligunt, mysterium id ad preciosissimum CHRISTI sanguinem spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIAVE.

DEnique propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatilium aliorum conditionem elargita est, factum vt in vniuersum Accipiter esset excellẽtiæ hieroglyphicum, præcipuéque victoriam significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neque frustra Theoclymenus apud Homerum, obseruato Accipitris auspicio, Telemachum bene sperare iubet, eiusque genus in Ithaca supra reliquorum omnium gloriã potens, celebre & illustre futurum pollicetur. Ea sanè Accipitris prærogatiua est, vt agilitatis in volando principatũ obtineat, ab eoque desumantur præclara illa

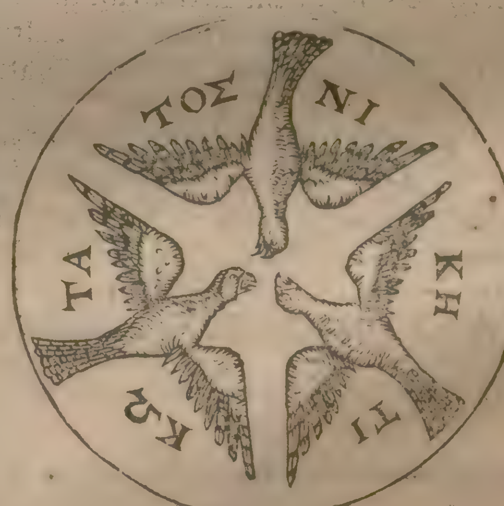
A illa alarum insignia, quæcunque in huiusmodi deueniant gloriæ significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum passim in numis & monumentis aliis alatum, quia victoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaque gloriam per summum æthera latè volat, perque immensos terrarum tractus expatiatur, offensiones impedimentaque omnia agilitate sua declinans. Hinc ipsi numi Victoriati dicti, quibus Drusus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miscuit. Hinc Musis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulsere, postquam eas in certamen impulsu Iunonis congressas facilè superauerant, vt Eustathius & Pausanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas sponte alas deposuisse dicant, reique monumentum esse Apteram ciuitatem, ea de causa cognominatam. Vtcunque verò, ad id Homerum allusisse ait Eustathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noster secutus, volare verba dixit. Et nostri per pennas columbæ deargentatas in Psalmo, sermones Dei interpretantur, vt ait Adamantius, quod merum est hieroglyphicum. Philosophi ad dissectionem aëris, quæ verborum tanquam alarum illapsu fiunt, id referendum autumant. Sed enim de Musis alibi locus erit suus.

VICTORIA PERPETVA.

QVamuis autem & in Olimpia, & vulgò esset alatum Victoriæ simulachrum, apud Athenienses tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pausanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæque id fuisse signum dedicatum, in cuius dextera manu malum Punicum esset, in læua galea, de quo ita Harpocratiõ: λυκοῦργος ἐμ τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανοις ἄπτερον, ἔχον ἐμ μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐμ τε τῇ εὐωνύμῳ κράτος ἐπιμᾶτο, Id ea de causa factum Pausanias tradit, ne Victoria discederet Athenis, ac aliò quopiã abuolaret. Ita numen apud se perpetuò detineri posse arbitrati sunt
B Athenienses, dum alarum omen, veluti quoddam instabilitatis signum, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur ad frequentissimas in eo rerum vicissitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostráque non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro visæ, quæ Darij humeris inhærentes, vna Asiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ signum portendêre. Solitus verò est Darius, qui sibi totius orbis victorias proponebat, pallam gestare auro distinctam, quam aurei Accipitres tres, velut rostris inter se concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & singulorum caudas dispositis. Et Antiochus magnarum sibi conscius expeditionum, quia multa strenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras subegerat, longa victoriarum continuatione illustris, Accipitris cognomine vocari gestiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturem infectabantur, victoriæ eius signum hieroglyphicè constituti fuere, quam viri septem in Smerdis Magi exitium coniurati, assecuti sunt, votique compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille si-

C quidem regnum sibi nullis natalibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, sed sine patre generatur ex vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neque non victoria describitur. Neque verò ea solùm de causa, quòd Accipiter volatu præstet, quodque alæ victoriæ attribuuntur, ales ea victoriæ symbolum est, verùm ob id etiam quòd eius pugna tam artificiosa est, eoque astu patratur, vt necesse sit hostem, qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamque inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cùm aduersarius voti compos fieri minimè possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio, cùm sit etiam noctuarũ propria, quæ maiore circundante multitudine resupinæ pedibus repugnat, collectæq; in altum rostro & vnguibus totæ teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus.

Sed minimè καὶ παρέργοις puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ vidi, militarem ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quod

sagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum inuenias. D

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatem ipse significari tradit, propterea quòd in volatu sit omnium volucrum velocissima: vultque significatum ad res domesticas transferri, quæ citò fiant. Leges & Pterophoros apud Plutarchũ, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

AER.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atque adeò alæ pennatorum singulæ aërem significant, vtpote solum auibus proprium, perinde ac aqua piscibus, terra aliis atque aliis solum est. Animaduertendum verò, locum de pennis alisue corruptum esse in impressis Hori codicibus, legíque debere vt in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quædam desiderari, quæ ad aliud pertinent significatum. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluens aër. Triclinius apud Pindarum Pelopis ἵππους ὑποπτέρους velocissimos exponit. Sunt qui cœlestium corporum ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volucrium in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercuriũ talaria, nimirum Homericum illud innuunt, quòd verba ipse volucria nuncupauit. Eádem ratione Irin & aëripedem & procellipedem vocant, quæ deorum sit internuncia, vt apud Maronem legimus: E

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

Sedenim cùm etiam animi signum sit Accipiter, facilè idẽtidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatem. Sedenim siue victoriam, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

SACERDOTIVM.

Neq; quidem tabellarij tantũ alas gestare iussi verũ etiã sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideò susceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quíque honos diis deberetur, quáque ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, vt apud Martialem:

Linigeri fugiunt calui cristatáque turba,
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neque multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neque enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

F

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS

BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROINAM Victoriam Daualam Piscariæ principem, de iis quæ per Columbam, Turturem, & Hirundinem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXII.

Magni omnino ponderis est Pindari, Lyricorum principis, dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè sententiam:

Carmine res viuunt, carmina rebus egent.

Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam

A *simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atque ludibrio. Si verò facta inclyta præclaráque ab inepto imperitóque scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum repute, honoratissima* VICTORIA, *tuámque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiúsque res præclarè gestas Musarum tuarum elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cum tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariórque & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideóque vestræ plurimum gratulor fælicitati. An non ille egregiè fælix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot tantísque sapientissimè procuratis, gloriosissiméque confectis, post optima illa spolia tam præclara ad Ticinum parta, quasi splendidius nihil in posterum expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tã piam, tam pudicã, tam doctam, tali præstantem ingenio, eaq́ facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerũ gestarum splendore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis, in ambiguóque posueris, vtrum ille res illas prudentius feliciúsve fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ commendaris. Magnificentius dicat forte aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie no Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poëtæ clamant, & è classe tua vnus, isq́ summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentum ære perennius, regalíque situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescerèque necesse sit, sed ex politissimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt.* B *Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectum charitatémque decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtrique acciderit perniciosa: sibi, qꝫ se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iisq́ affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuere: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mæstos reddiderit, sed vt de suppliciis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternum cruciaretur, effecerit. Altera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ testimonium vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisque nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutua inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraque sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideò non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, & quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officiis, sensu nescio quo, rerúmque nostrarum, quæcunque illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremque efficis, ac beatiorem. Cum itaque insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis, cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt commentarium hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutum tuarum contemplatione percipio, monumentum sit, atque conseruatio. Tu quid fusci* C *coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatum accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.*

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimæ salacitatis esset, lasciuiæque notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamen exemplum continentiæ, summamq́ue pudicitiam in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemq́ue seruant domum, quam nisi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata est, alij non copulatur. Si verò iussa sit à domino transire ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, vt Propertius:

Exemplo

Exemplo iunctæ tibi ſint in amore Columbæ, D
Maſculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in ſua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad ſimplicitatem eius prouocatos ea de cauſa diſſerens, quòd ea auis non innocua tantùm ſit, verùm etiam pudica, quam vnam vnus maſculus nouit. Nigram autem illam Ægyptij faciebant, id ſcilicet indicantes, quòd ad ſecundas nuptias non tranſiſſet, ſed atrata viri prioris deſiderium præ ſe ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos eſt: quamuis apud Romanos in Imperatorum funeribus veſtibus albis, vt Plutarchus & Herodianus aſſerunt, vtebantur. Venetos autem Padanosque omnes atratis vti veſtibus, quòd Phaëthontis caſum adhuc lugent, fabuloſus idem Plutarchus ait: ſiue, quia niger color firmitatis & perſeuerantiæ ſignum. Calores enim alij ex vno in alium tranſeunt, obſcurioriſque corporis admiſtione denſiores fiunt; ſed vbi ad nigrorem peruentum eſt, ibi conſiſtitur. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam eſſe, vt pudicitiam ita cuſtodiant ſuam, at earum tantùm quas Græci φάσσας vocant, pullis gallinaceis haud multò minores: quas ferũt trigeſimum ſæpius & quadrageſimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter ſeruat, & corvis & cornicibus & graculis communem eſſe perhibent. Columbarum autem oblationem in ſacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem ſtabili firmitate perſeueraturam Deo, vti vero coniugi, ſociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos aut par turturum obtuliſſe dicitur apud Adamantium, qui aliquem, abſterruerit à vitiis & ſceleribus, hortandoque monendoque ad animæ ſimplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emiſſam ab Noë Columbam lapſorum imaginem præ ſe ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum inſiſtamus, cùm nequaquam diuinæ literæ ſint ab hoc argumento diſſimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde ſignificata etiam variari. Sed hîc ſeries exigit, vt prius de fuſca loquamur, de aurea atque argentea ſuo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis, eſſeque indicium perhibetur mentis, quæ à perperam factis iam abſtineat, ſeque quieti dedat, hoc eſt, tranquillitati, quæ non niſi inde purgato à vitiis animo locum habet. Sub veſperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub veſperam, inquam, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priuſquam infectum eluerit ſcelus, atque ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſtè viuere, & à quibus emerſerit vitiis & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius diſputatur inferius. De olea quoque, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum. E

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd verò ſacerdotes Ægyptij per volucris huius ſimulachrum illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſque ſexus Columbis ſeſe inuicem exoſculantibus adpictis, ea de cauſa factum quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quàm ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mœcenatis dictum illud, Columbatim labra inſerens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta, quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipſe luſit, cùm fratrum ſuorum filios iungeret: F

Ite, ait, ô pueri, periter ſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra Columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ.

Ea autem de cauſa, quòd oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indeque ad gentes alias tranſmiſſæ. Veneri enim ſacram eſſe Cyprũ, omnes norunt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſſima eſt in Columbis, Albertus non ineptè nomen iis inditum ideò putat, quòd lumbos colant: in Venerem quippe ſe vltrò incitent, ingenita nequitia ſtimulatæ, cuius ſedem in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoque in iis quæ de Dis conſcripſit, columbam Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomenque illi Græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd ſuprà modum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuere Venerẽ ab Erycis monte digreſſam, per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ ſuæ comites, nonam verò poſt diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemque eum hilarem, cantibus & iocis feſtiuum atque iucundum celebrant.

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis ſeſe oſculis Columbæ ſuauientur, anſam dedit vt charitatem, amoris quippe

A pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbã protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tam vitæ sanctitate quàm facũdia clarus, in iis quæ aduersus Nouatianũ pro vnitate cõcordiaq; piorum omnium scripsit: Idcirco, ait, & in Columba venit spiritus sanctus: simplex animal, & lætum, non felle amarum, non morsibus sæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius ingenium est hospitia humana diligere, vnius domus consortium nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quòd adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremium sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasque mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutum tradit, vt explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoque ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiam instituti Ludi, propositaque præmia iis, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorum exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, sancitæ sunt, vt apud Plutarchum legitur libro de claris Mulieribus: nempè quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quæquam nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio; vnde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter suc-
B cessisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

CRedidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci in Rheæ potius memoriam, vtpote qui asserant, aërem & aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerum, parique ratione abstinere eos à piscibus. Cùm verò volatile vnumquodque animal sit aëris indicium, Columbam præcipuè nuncupatione hac hieroglyphicóve veteres honestarunt, quòd domesticis alitibus nulla neque longius domo neque diutius abuolet, tecti tamen lariumque memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cum aëre familiaritas, vt ibi tutius quàm humi versari videatur, tantaque sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas.

C pernicissimus enim est eius valatus. Vnde Hesychius Columbam neque non turturem hieroglyphica ponit hominis, qui mente sublimia quæque facillimè penetret, & contemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaque Syri qui aërem vsqueadeò colunt tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes
Alba Palestino sancta Columba Syro?

In numo sanè Cibyratico Columba cusa hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quamuis & alia sit minoris Phrygiæ. In numo autem inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signum, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusque formam in Columbæ speciem commutasse, traditum ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatum, vt Persæ matrum filiarũque suarum coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad stupri vsque consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrem rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusque coniugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumque hominẽ, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem, significare si vellent, Columbum, inquit Horus, aut pullum eius qui matrem solicitaret, facere consuerunt.

CASTITAS.

CASTITAS. D

SEd esto lasciuum animal columbinum genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideóque quòd Parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori vsu eos in cibum sumptitare consuerint, in venerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetántque palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam verò, vti dictum, fama est Semiramin sub effigie Columbæ ab Assyriis coli, Gnidius scribit eamà Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tametsi quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neque eam ignobiliter natam inficiantur, vtpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solùm alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerent, quoad pastores creberrimo volucrum concursu, insolitáque trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitámque apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorem concessere. Sedenim de famosa eius fœminæ procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, vt pastorale scortum, vt Assyrij Regis concubinam fuisse proclamet, vt nullum egerit diem in castris sine adulterio, raróque vllus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis verò constat tam immoderatæ libidinis fuisse, vt equum abominabili probro turpitudinéque adamauerit, autore Iuba. E
Eam sanè ob libidinis feruorem Euphorion θιμβρὴν, hoc est, Ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu θιμβρῆς κύπειδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoque Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite inquiens, ab occursu gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis conditricem & eius populi autorem innuens. Quòd autem vates hic fatidicus eam gladio insignem inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, vxorem quippe suam, accersiuit: quæ vbi primùm in castra venit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atque in profundam vallem insigniter abrupta, quam hostes velut inaccessam, nullo præsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atque eadem aspera & confragosa, præter spem omnium obrepsit: vnde cùm sese veluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

ADnumerantur verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auspicium missæ Et Cæsari originem inde trahenti F
prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari vt omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose solear euitare. Et eádem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitque sine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signum summis tectis affigere. Hoc Euthymius.

À SE MINIME IRACVNDVS.

QVod verò de bilis defectu in Columbæ paulò antè dicebamus, Ægyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquam iracundum qui tamen aliorum peruersitate commoueri posset ostendere cùm volebant, Columbam pingebant vropygio surrecto, propterea quod eam, vti dictum, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere vellent, ἡμένη πελειὰς, hoc est, quieta Columba dicere consueuerant: & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem significato. Quæ cùm porrò sit gregalium omnium mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, vt inquit Philo, veluti ex solitariis sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, vt sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, vt instar Columbæ volare possit. Psalmo LV Columbam

ponit

A ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresque alites, nempè quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitatéque & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quòd ea de causa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO.

ILlud autem vulgatissimum est hieroglyphicum Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: à τρέω enim deducitur, quod trepidare est. Et poëtæ tam Græci quàm Latini passim in pauidis hanc vsurpant comparationem: vt Homerus,

αἱ δὲ βάδην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greßu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transtulit:

Præcipites atra ceu tempestate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quamuis aliqua det impietatis exempla, nihilo secius inter animalia maximè pura recensetur, propterea quòd persuasum est eam carere bile, vti dictum: morbosaque & pestilenti quantumlibet tempestate sæuiente, qui non alia quàm earum carne vescatur, contagio eiusmodi nō contaminari. Quare si pestis vnquam debacchari cœpisset, nihil aliud in obsonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus vitulum alioqui & anserem simplicem tantùm, eorum regum cibum fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarum necessa-
B rios esse dicit iis, qui vires à morbo recolligunt.

MEDICINA PETITA À DIS.

CVm verò aliquem, medicina ab aliquo Deorum præmonstrata, à morbo conualuisse ostendere voluissent, Columbam, vel vt scribunt alij, Palumbem (nam hæc etiam in auguriis aliquando confunduntur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto sibi ipsa medetur. Neque verò palumbes tantùm, sed & graculæ merulæque & perdices lauri folio annuum fastidium purgant. Coruus quoque occiso chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infestum virus extinguit. Vnde dicterium frequentissimum est apud Græcos, scipionem laureum gestare, de iis qui in aliquas insidias lapsi, vitæ periculum feliciter euaserint. Medicinam autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & suis quoque temporibus petitam memorat Plinius: illi enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti essent, soliti erant in triuiis aut sacris locis deponi, operientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad sanitatem faceret, edocerentur. Præterea nō contemnenda fuit veterum opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritóq; ab eisdem opem poscere necessarium esse. Philō medicus pharmaca quædā summæ efficaciæ, quæ ipsemet cōcinnare solitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nō aliter ad salubritatem conferrent, quàm si dij ipsi manus suas ad curationē apposuissent. Et Astrologi quosdam homines à genesi eo fato nasci prædicāt, vt votorū potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberētur. Notū est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerique, & cum his Ptolemæus, cui postea Ægypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij scribunt, in Musicanis, cùm vulnerati essent, neque remedium vllum ad salutem
C inueniretur, draconem in somniis, qui herbam quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquisita inuentáque herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nonnulli tradunt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dæmonibus quoque ferretur permittere, vt nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memoriis & poëtarum testimoniis confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

ASCLEP
IO. P. XE
LIVS PO
LIO MO
NITVS PO
SVIT.

Et Pānoniam à Norico à Bellunensi territorio proficiscentibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT
C VALERIVS
VALERIANVS
EX VISV P.

Multáque huiusmodi passim reperiuntur. Quod verò traditum est à Poëtis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandum, somno ab Ioue misso: Nausicaam à Pallade, vt in agrum progrediatur, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodem modo. Virgilius quoque hanc ipsam rem latissime & hic & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm vbi de Latino loquitur:

At rex solicitus monstris oracula Fauni

D

Fatidici genitoris adit,lucosq́; sub alta
Consulit Albunea,nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat,sæuamq́; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes,omnisq́; Oenotria tellus
In dubiis responsa ferunt,huc dona sacerdos
Contulit,& cæsarum omnium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis,somnosq́; petiuit.
Multa modis simulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces,fruiturq́; deorum
Colloquio,atq́; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atque harum effultus tergo,stratisque iacebat
Velleribus subita ex alto vox reddita luco est.

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquam ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico coscripta quæcunque Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso,posteriorem partē versus inductū. Significat quidem hoc, vt Theologi nostri interpretantur,instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur,quæ præ manibus sit,& ante oculos sita,eam per argentum,quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quæ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum,intelligunt,si modò,vti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcā cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatum est,ex aureo gibbo,quem sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur,per nocturnam imaginem visus erat se videre. Eucherius Columbam illam argento illitam, cuius posteriora in specie splendentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò sensum longè preciosiorem veluti aurum rutilare: longáque admodum disceptatione rectè procuratum ostendit, vt illa sermonum, qui de diuinis haberentur,castitas intemeranda à promiscuis cunctorum oculis,in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitiæ contegeretur,cœlestibus obumbrata mysteriis,sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar,quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ,ita Apostoli ab vsitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habentes, magna in recessu continentes. Quod ea de causa congruùm fuit,vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut meritò, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorum dignitas passim & indiscretè patesceret,sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita consecrata vasa templi inuoluta promiscuus populus ferret,nec tamen conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in iis,quæ de formula spiritalis intelligentiæ scripsit, Posteriora in diuinis incarnationem(admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eóq; spectare quæ per angelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea videbis,faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteam eam,purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt,quæ supra caput astiterit Assertori nostro,dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere,vt Canticorum cantico, ea intelligitur anima,vt tradit Adamantius,quæ diuinas literas non in surperficie primoribusque,vt aiunt, labris,sed ad intimum vsque sensum exquirit. Duabus hæc dum sedet,alis tegitur: iisdem nixa fertur in sublime. Volamus,cùm philosophica quadam morte separati à corpore,rapimur ad diuina: sedemus,cùm in amicorum conuentu atque consortio,de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios commiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monent, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus,cùm scilicet quæ perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus,hoc est,iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus, vt Columba osculis inhiemus,quippe pacem ipsam vndecunque perquiramus: vt columbæ gregatim volitemus,piorum scilicet conuentus candida simplicitate præditos frequentemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus,nempè nulli esse iniurij,nulli detrahere,neminem offendere caueamus: vt Columba,cùm cibum sumimus,meliora grana secernamus,dicta quidem præceptaque ad institutionem & bonos mores facientia,à turpibus seligentes,ea gústare properemus: vt Columba cadaueribus vesci abominemur,affectus scilicet qui corpori sunt insiti,qui sensibus adblādiuntur,auersemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christum diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrum imponere debeamus,vt Columbæ iuxta riuos & fluenta re

E

F

A ta residеamus, vt vmbra accipitris inspecta, si fortè impetum in nos fecerit, possimus eum commodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitùs stillãtẽ pro Disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendũ admonemur, vt à mali dæmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Colũbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterum quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beateque viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptiis cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sedenim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellixisse, quàm ea paucissima, quæ, vt Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc prorsus extincta est: satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptiis, siue ab Hebræis, siue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita se ab aliarum volucrum consortio separat,
B tantique mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola volet, neque in frondescenti ramo vnquam insideat, eàque omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorum exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coninnctus fuerit, & identidem fœminam suum ipsa marem vnum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos spontè in continentiæ moribus antecellat. Audiant, inquit Basilius, mulieres ipsæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturum par pudicitiam significare: siquidem, vt apud eundem Basilium habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarum offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac vitæ continentis exemplum. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eandem prorsus sententiam plerisque locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tũc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnum atque illud idem castũ seruare coniugium dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memo-
C rauerint, intelligi. Diuinæ siquidem literæ per Turturem vnamquãque animam castitate præditam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII. dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret. Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiam à Romanis velata facie pingi sculpique solitam: & apud alios testudini æquipararam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata.

PROVIDENTIA.

OBlatio verò Turturis & columbæ in sacris literis significat, vt Hesichius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritꝫali: hic enim opus est prudentia, vt non excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarum literarum contemplationi sese dedicarunt: quam quidem simplicitatem IESVS Assertor noster Apostolis ita commendauit, vt eos simplices esse debere sicut columba identidem admoneret, & beatos mundo corde plurimum affirmaret. Ideóque Ezechias cùm neque altum sapere vellet, neque maiora se quærere paratus esset, Meditabor, inquit, vt columba.

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorum lemmata quædam Græcè scripta posteritati tradidit, saltatorem hominem & tibiis deditum, per Turturem significari comperio, neque quicquam aliud: nam eam omnino tibiis mirum in modum affici compertum est, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atque capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdam fœminas Turtures vocat: illæ enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, verùm etiam caudæ motu, qua propémodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino Spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorum loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neque inficiatur idem de columba dici. Sed Spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatioque profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obscurisque mysteriis agitatur.

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus indicis, eáque non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinem in primis, quæ filiis suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis æquas hæreditatis portiones distribueret: neque non principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atq; ita, vt par sit omniũ sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericũ illud obseruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoque obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorum animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapta natura odiosa sit, per moderationem maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruatum, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentúmque eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominem, quíque ampla ædificia, vel etiam oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirũdinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmẽtitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserunt autores optimi tradidere. Operæprecium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cùm nidum luto construit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit vt luti copia non suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autem industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsqueadeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vaganti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnius spatio, vt id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimonium ex asse filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeant hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria comparare possint, norunt. Agnoscit hoc Basilius, vbi ait: nemo paupertatem deploret suam, neque is de sua vita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictum: non enim desunt artes & industriæ, quibus si nos exercere voluerimus, neque Hirundinibus deteriores esse, vitam commodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentum ex eo desumptum scribit

A ſcribit Horus, quòd, vti ſuperius dictum Hirundo vſqueadeò filiorum commodis ſtudet, vt vel peritura dum aqua perfuſa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentiſſimum, nihilo ſecius ſedem filiis paratura opus perficere conatur.

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontem (quiſquis illi fuerit) eo libello, qui titulo de æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè ſignificari: nidus enim patriam, os vero adapertum clamorem & implorationem oſtendit. Hinc illud Exechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, ſic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obiicit in ſomnium Demonæ, quas Simia ſolicitabat, qui ſit filium ſtatim penes lares ſuos in phano Veneris opem implorantem inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad conſuetas ſibi ſedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus noſtris, & familiaris vitæ rationi difficulter aſſueſcat. Hirundo ſiquidem noſtro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiſcum verſata, noſtra omnium maximè familiaris atque domeſtica, nullam tamen nobis vtilitatem affert, nunquam manſueſcit cicuratúrve. Proinde verno, hoc eſt, tranquillo aduentante tempore, nos inuiſit, & quaſi in officio futura præſtò eſt: hyeme verò, hoc eſt, turbido cœlo inſtante, aduerſáque fortuna ingruente profugit: qua ſimilitudine vtitur ad infidam amicitiam notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eáque de cauſa Pythagoras eas à teſtis ablegauit, id ſcilicet innuere volens, huiuſmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto conſuetudinem & amicitiam cum illis ineundam eſſe. Id quod & Plutarchus Sympoſiacon octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis cauſa præterimus.

B

VERNVM TEMPVS.

ILlud verò nulli non innotuit, Hirundines plures conuolantes à mari verni temporis indicium eſſe, cùm vulgatum ſit adagium, Vnam tantùm Hirundinem ver non facere. Accedit huc Ciceronianum ſcomma in C. Verrem, vbi dicit: Satiſne vobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è chelidonis ſinu in prouinciam profectus eſt, Veneris nomine quæſiſſe videtur? Alludit, inquit Aſconius, ad nomen, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id eſt, temporis verni ſit amica: illa enim adulto ſemper vere præſtò eſt, totamque apud nos æſtatem agit. Atque hoc illud eſt quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Ariſtophanem, Equitibus, παῖδες οὐχ ὁρᾶθ᾽, ὥρα, νέα χελιδών; apud Athenæum legas Rhodiis præcipuum fuiſſe morem ſub tempus vernum Hirundinem inuitare, idque χελιδονίζειν dicebant. Apud Ariſtophanem Hirundo chlænam vendere, theriſtrum emere ſuadet: præteriiſſe quippe hyemem admonuit, adeſſe verò æſtatem.

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus & Cyrillus cum Ariſtotele conſentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abſtinendum à commercio garrulorum & ſuſurronum intelligunt: quam quidem ſententiam corroborat Alexandri hiſtoria, quem cùm quieſcentem Hirundo quædam magno garritu ſupra Regis caput importunè volitans interturbaret, Ariſtander Thelmiſeus pro domeſticis accipiendum, qui Alexandro inſidias pararent, interpreta-
C tus eſt, quas tamen facilè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus poſtmodum comprobauit, Alexandri Æropi, quem ex amicorum numero Theſſalis equitibus præfecerat, conſilio patefacto. Sanè κωτίλλη ἡ χελιδὼν Heſiodo, propter garrulitatem, vnde poëtæ is κοτίλλουσα formauit. κωτίλλειν enim garrire eſt: eóque cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Ariſtophanes, Ranis, muſæa hirundinum vocat nugationem nihili, & quæ foliis leuior ſit. Sunt qui ſuper hoc D. Hieronymum impugnent, ſed ij fabuloſè potius, rhetoricéque laſciuiunt, quàm quicquam ſani afferant, præter ea quæ deſumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoſtrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ᾽ ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
Loqui ſi indeſinenter, multáque & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

ALij Pythagoricum idem ſymbolū interpretantes referunt ad tragœdiam, quaſi triſte omen, lugubréque argumentum ſecum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannem Grammaticum in Heſiodi Commentariis legimus, cum prius Philomela Pandionis eſſe, nunc Hirundo auis τηρεύς, φησὶ, μὲ ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim intulit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelam in luſciniam abiiſſe, idem autor Procnæ, non Philomelæ id obtigiſſe dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται: Et Procne in luſciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mæstißima mater, D

Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis non expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
Daulias absumpti fata gemens Ityli.

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eâdem hirundine dixerit Hesiodus,

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν:
Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

Ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculò flens, cùm Hirundo tota clamitet die, non autem manè tantùm aut vesperi, veluti facit luscinia. Sed hîc quoque quantum pertinet ad cantus querimoniam & fletum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitem dicens dolore affectam canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teste scimus auem nullam afflictam canere. Sedenim haudquaquam leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatem lamentationem esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationem paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinem, cùm eam Pandionis filiam agnoscat? quóve modo ὀρθροβόη scribendum contendit, cùm non matutinò tantùm, sed toto vociferetur die, diluculo verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam conuertamur, ille nimirum, de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filiis attribuunt, ad eam, quæ de iis fabula vulgata est, respiciunt. Verùm operæprecium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tēpore accidit vt Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnen vxorē deducturus in Thraciam, quā in Aulide Bœotiæ deflorauit, linguāq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm verò hæc in Thraciam appulisset, historiam vt acta fuerat, acu pingit, remque ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patrique Tereo epulandum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, vt aiunt, in aues transmutarunt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assiduè clamat. Ille verò in epopem mutatus, ποῦ ποῦ gemens dicere videtur. Hæ cùm filium meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtæ dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanque suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit. E

PEREGRINATIO. F

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationem significat: id enim earum auium præcipuè proprium, vt pote quæ neq; quidem apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu trāsfossam oculos indicēt: ea siquidem si vulneratis oculis obcęcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandam qua prædita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro Sapientia & cognitione poni, perinde ac pro Imperitia & insipientia tenebras, vnicuique manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atque ita visum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine vsus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola rediisse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIE.

A

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM luſciniam, pſittacum, & alias aliquot aues ſignificantur ex ſacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIII.

OPtimè quidem, doctiſsime Coloti, vt totius es antiquitatis ſtudioſiſsimus, bonarúmque diſciplinarum egregiè peritus, mecum ſæpe de non contemnendis veterum ſcriptorum inuentis, quocunque ſcripta fuerint argumento, diſſeruiſti, etiam ſi non vſquequaque eorum eniteſcat eloquentia: quæq́; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorum lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauére, de prodigiis, de ſomniis, de ſacrificiis, déque multis antiquorum ritibus & inſtitutis collegeras, mecum communicaſti, quæ licet ex vſu iam receſſerint, delectant tamen, & veterum ſcripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & menſuris comperiſti, quæ pauciſsimi hactenus perſpexere, licet idem ſaxum voluere plerique ætate noſtra conati ſint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meáque viciſsim qualiacunque eſſe auſcultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere poſſumus, intactam, vel parciſsmè à nonnullis traditam, intentas eſſe, ad Aegyptiorum ſcilicet hieroglyphica ſtudioſius anhelare, longamque iſtiuſmodi rei ſeriem iam inſtructam, non tamen abſolutam, quam tamen quanta poteram feſtinatione vrgebam, vt quod anguſtia temporis inui-
B *debat, induſtria & vigilantia suppleret, ſubinnuere viſus es mihi, cupere te quam Plurimum, quæ ſuper Olore conſcripſiſſem inſpicere: nimirum enim quod ſenio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atque feſtiuo conueniebat, popoſciſti. Quare ego tuo huiuſmodi ſtudio delectatinéque perſpecta, nihil contatus Olorem ad te miſi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ cantatricem in ſenectute ſua, ſuauiſsimam ſeni lepidiſsmo, qui ætatem iam grandiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamque ſecutus diligentiam, Muſas curſu nunquam intermiſſo proſequi perſeuerat. Subſecutæ, autem ſunt Olorem aliæ quoque eiuſdem ingenij volucres, Luſcinia, Pſittacus: quinetiam nonnullæ earum æmulæ, ſed præ raucitate ſua mimæ illarum potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus neceſſe eſt caueam pares vnicuique ſuam, quia tua indigent ſaginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura eſt, viro eorum, quibus alites meæ paſci queant, opulentiſsimo. Sed vt iocari deſinamus, tu vale, & quantulumcunque id eſt quod exhibere potuimus, boni, vti ſolitus es, conſulito. quod enim ab amiciſsmo profectum eſt, id & ames, & charum habeas neceſſe eſt.*

SENEX MVSICVS.

AEGYPTII ſacerdotes ſenem Muſicæ ſtudioſum per hieroglyphicã Cygni effigiem ſignificare conſueuerunt, quippe quem omnes eo ſuauius modulari ferũt, quo magis in ſenium vergit. Muſicæ verò illi ſymbolo (vt hoc obiter intetpretemur) compoſitiſſimos mores intelligebant, veluti in ſenibus mores ipſos cõpoſitiores, & ſibi maximè cõſonos eſſe par eſt: de iis loquor, qui Colotio ſimiles, ſanctius inſtituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre.
C Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq́ue canere affirmat, cùm ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eũ, cuius miniſtri ſunt, migrationẽ parent. Addit, homines quoſdam, cùm ipſi mortem expaueſcant, Cygnos quoque falſo criminari, cantuſq́; huiuſmodi dicere doloris argumentum eſſe, quem ex aduentante morte conceperint, ſedenim haudquaquam animaduertunt. in omni volatilium genere nullam eſſe auem, quæ vel in eſuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo ſe affectam ſentiat, emoduletur, cantillétve, non luſciniam quidem ipſam, non hirundinem, non epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniã eſſe fabulantur. Sibi verò videri neque quidẽ aues has, neque Cygnos præ dolore canere, ſed quia Phœbo ſacræ ſunt, eáq; lætitia cõcitatæ, forſan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tullius Tuſculanis quæſtionibus Cygnos, ait, non ſine cauſa Apollini dedicatos eſſe, ſed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia præuidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falſis aliquot experimentis compertum eſt: tametſi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum ad hoc & Horatium & alios reſpexiſſe, cùm poëtas Cygni ſymbolo nuncuparunt.

POETA.

NAm veluti Cygni ſenio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem organis affectis ſuauiorem ſimul & vocaliorem emittunt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, ſcribere itidem ſolent & elegantius ſapientius. Sic Oedipus Coloneus opus ea conſcribens ætate, qua propter ſenium autor deſipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris

malè curatæ actus insaniæ reus, omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum D
est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus musicum est, & certis constat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas antea scripsisset luculentissimam, post octogesimum vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniã & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraque, Aurelius Augurellus Chrysopœiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literati viri eo suauius cygneum hoc melos emodulati sunt, quo magis visi consenescere. Sic tu Musas assectaris, quæ salis & lepôris plurimum præ se ferunt: denique omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimum agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè sumptis euolauerit in sublime, ætheraque omnem suauissimo clangore compleuerit: postridiéque Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoque statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

MVNICIPIBVS INIVRIVS SVIS.

SEd, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro Inhospitalem appellatum; E
id quod nescio qua æmulatione præstantiæ, in poëtis præcipuè, & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuiciis plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos viros eo benigniores candidioréсque semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquam etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicum, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neque manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licèt à multis iniuria lacesseretur, nunquam tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestiæ appellationem abiit. Sunt itaque Cygni, qui verè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότην albitudinem vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θήλην κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à candore commendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

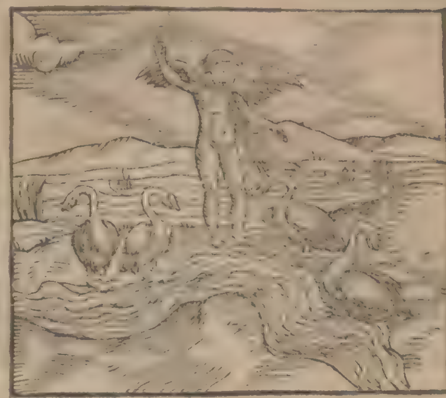
IDem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisque & laudationis omninò sunt auidiusculi,

Nec petitur sacris nisi tantùm fama poëtis.

Cygni quoque tunc suauius canunt, cum Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: ζεφύρῳ γὰρ χρήσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ ἐνοδίῳ, ait Philostratus Phaëthonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

A QVod quidem ideò repetendum duxi, quia si quis Musicam ipsam aptissimè describere voluerit, non aliam libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subiicitur. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripę margine, circulo quodam facto, sidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zepyrus est, is enim cantum Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est aura eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo surriguntur, quippe quæ repercussu venti commouentur.

MVSICA.

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroque ad chordas verso, parem cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaque plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoque faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

B SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecænatem:

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Superne, nascunturque leues
Per digitos humerosque plumæ.

Et cùm piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoque piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum,

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandum ait. Quòd si quis Homerum euocare voluerit, oportêre eum Lusciniæ formam indutum apparere: de qua paulo pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, veluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

C *Ni frustra augurium vani docuêre parentes,*
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxêre polum, cantusq; dedêre:
Haud aliter puppésque tuæ, pubésque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

DE LVSCINIA.

VEluti post Orphea, ex antiquorum traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atque omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderunt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea continuationem admiremur, vt vna denique perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cum se-

cum ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atque vbi visum est, vt sonus ipse vibrans, vt summus, vt medius, vt imus exauditur? omniaque tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis, cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Vt iam Luscinias taceamus Græco & Latino sermone dociles, Druso & Britannico Claudij filiis, fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria est modulatio, vt, si Aristoteli credendum est, obseruatum sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neque ita peritè canant. id quod tamen non mercedis neque gloriæ spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibentur, sed vnius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua vnquam auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirum Luscinia est, quam habuisse magistram neminem pudêre debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur. D

GERMINATIO.

Germinationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cum primùm sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiam testata, quam ex verni temporis aduentu persentit. ab eo verò tempore canit quidem, sed non assiduè.

LVCVBRATIONES.

Qvare factum, vt qui eam vernis mensibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnasque lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarum studiis summa inesset delectatio, mirificusque concentus, pro vniuscuiusque ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis vigiliis temerè velit insenescere, atque assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententiæ fauet, quod Hesiodus ea similitudine quam de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterque conquerente, posuit. Per Lusciniam, vt interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant. E

DE PSITTACO.

Psittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, non inueni: sed autores, nationesque reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquêre.

ELOQVENTIA.

Per eius enim effigiem eloquentem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet voces: id quod ideò præstat, quòd linguam habeat latiorem carnosioremque, & humanæ propémodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atque hanc verisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatum obtinuisse: ille enim cùm alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerum obscœnitate contaminatus, viam excogitauit, qua non modò se purgaret infamia, sed diuinos etiã honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in se ductum penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς Ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitque moriens, vt penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atque ita prouolantibus per vrbem totam, totumque agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbique Græcè concinentibus, factum vt sit creditus deus, & templa sacraque illi fuerint instituta. F

DE PICA.

Est & Picæ docilitas ad humana verba, sed quoniam nõ ita liquidè nec concinnè loquitur vt Psittacus, & quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, præfractoque sono syllabas enunciat, estque memoria minimè tenaci, vt nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideò non meruit, vt Psittacus, eloquentiæ titulum sibi vendicare.

GARRVLITAS.

Sed pro garrulæ potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie versatur, garrulos Picæ cognomento vocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, vtpote quæ diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm

A plurimùm ebrij valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atque vt apud Horatium est,

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Sedenim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentum, ad veritatem eliciendam, vino afficacius adhiberi posse disserit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit euestigiò, tantóque ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarum sonum, harmoniam & numeros summa omnium admiratione reddiderit. In portentis quoque Pica sermonis significationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapsa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: paulóque pòst, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea vrbe legati, qui se duci dederent, pacatáque ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus secum circuntulerit.

SIMVLATIO.

Est & mendacij siue simulationis hieroglyphicum Pica, vtpote quæ anteriore parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atq; syncerũ affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictum aiunt, τῶμ μελανέρωμ μὴ γέυεσθαι, minimè gustandum ex iis, quibus est nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores, & dissimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐμ τοῖς ἐχάτοις μελάινεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

B

DE LARO.

Et quoniam à Musicis elegantibusque volucribus in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONE FRVSTRATVS.

Hominem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cùm parturit vociferatur, partusque edit plumosos vtique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hanc auem eandem cum Cepphο esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sedenim diuersam esse Larum alitem à Cepphο, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm Cepphο sit: cepphus enim ad cibum tenuia quæque sectatur, vt etiam marina sit spuma contentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniuorúmque animal esse fertur, vnde sit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Hesichius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimum & vndecunque perquisitum deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabantur, & baptismum minus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionum primordio restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circũcidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse manifestum,
C qui vitam suæ libidinis arbitrio degendam instituêre, modò Iudæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in iis tantùm quæ ad voluptatem suam faciunt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianúmque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clementia, plus quàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De iis qui mercede conducti aliena quadra degunt, vt ea ferebat ætas, Latinum feci. In eo locus est, ἐπὶ χέιρῃ τῇ ἄγρα, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλομ πεειχανῶμ τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, veluti Gauia feceram, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò Gauiam, modò Mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia nõ extaret lectio, quam præ manibus habebam, profitebar: sed posteaquàm Romæ in vetustum Palatinæ bibliothecæ codicem incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptũ esse. Piscis hic est edacissimus, quẽ Lupũ Latini vocãt. De pisce autẽ & hami esca eo Luciani loco agitur, nõ de alitibus. Sed vt ad Larũ nostrũ reuertamur, versus Homeri est τῶν ἐπῆς ὀδυσσείας,

Σεύατ' ἔπειτ' ὑδὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locum Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendum est: ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hic

Hic Seruiuus. Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si Mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphasin posuit: D

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

Sed quoniam & Cepphus ipse suam habet significationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS.

Cepphus vbiq; hieroglyphicum est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidem eum spuma marina victitare, cuius rei non ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita volucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè Georgicis expresserit, atque vbi ille κέπφον, hic Fulicam posuerit. Arati carmina ita habent:

Καίποτε καὶ κέπφοι, ὁπότε ἔυδιοι ποτέωνται,
ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσωνται πτερύγεσσι.

Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi,
Clamorémq; ferunt ad littora, cúmque marinæ E
In sicco ludunt fulicæ.

quòd verò vnà iungantur λάρος κέπφος in adagiis, geminatum esse opprobrium dixerim, vt lapis, caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium.

DE GRYPHE.

Exigere videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi vellent, nunquam compererim apud Ægyptiorum hieroglyphicorum interpretes. Ægyptium tamen esse commentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis variisque formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie conspiciuntur, passimque in terra Græcia, & Italia vniuersa, quaque Romanum olim imperium extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

APOLLO.

Hi siquidem auritum animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerique tradidere, & vt in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veterésque eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa vocitatum à nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe. F

Et in Gallieni numis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in suo quæque genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertatéque reliquos omnes alere & illustrare videtur: meritò itaque sacris profanísque rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, templis, publicis priuatísque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verùm quæ capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

Inuenies aliquando Nasones, id enim nomen à nasi magnitudine est, Gryphos nuncupatos, quo quidem cognomento Syriæ Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus est: fuit enim is visenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commētari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimum libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegasos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamen quarto libri XXXIII. cap. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianum, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quàm eucnturum vt ea, quæ minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus eidem iugo summittātur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra

alia? nisi

A alia? nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem venditaret, & in harum cōsortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimam, à vocalissima in raucissimā, quòd sciebam antipathiam istiusmodi in naturæ rebus considerandis suam habere voluptatem. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicū erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicarétve, aut domo quoquo eiiceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac volandi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione tota interdicere, quòd vsqueadeò sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarum greges vsquam difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem párere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectum, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicantibus præditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vtcunque, pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquā adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitùs destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quæ nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremæ benignitatis summæque prouidentiæ diuini numinis argumentum. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

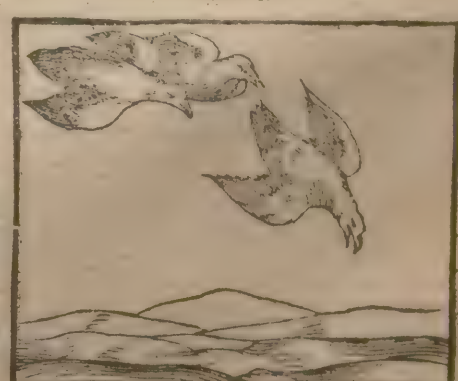

INBRES.

IN auguriis Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεα κρώζωις, vbi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δειλῦσι οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο διὸς περὶ σῆμ' ἐγένετο. Quem Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA militaris.

LOngè autem diuerso à Cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, vt suo loco dictum, sit concordiæ signū,
C vt pleraque poetarum elogia indicio sunt, Corui contrà futuram quamdoque inter collegas discordiam ostenderunt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiā Trium virorum copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiente. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intēdenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerunt: quippe eum qui officium suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutum diē adesse iussus, domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quę acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quem ad Apollinem defert, eum aduersarium causatus moram iniecisse, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cùm mendacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis ante seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidem ab Noe ipsa ex arca, vt pacatæne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius philosophatur,

ſignum fuit futuros homines,qui admiſſi ad ſacra,ſublimiſq; ſcientiæ myſteriis initiati,animo poſtmodum inconſtanti,qui ſub fuſcatum pennarum veſte delitiſcebat,præclara incœpta ignauiter fruſtraturi eſſent, inſtitutionis probæ ſanctæque conſortia derelinquentes:vt inter Domini diſcipulos Iſcariotis filius Iudas tã turpiter quàm flagitioſe defecit à Domino.Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emiſſum à Noë,neque reuerſum,ꝙ ad cadauerum paſtum ſe cõuerterit, hæreticos indicare ait,qui ſecedentes ab Eccleſia,ad meliora,ad membra quippe ſua redire minimè curant, ſed cum immundo grege perpetuis ſordib. volutantur. Has volucres Abraham frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur, vnde nomen meruit Abactoris, nimirum indicaturus futurum, vt is Aſſertoris liberatoriſq; nomen aſſequeretur,qui prauorũ hominũ collegia ſummoueret,qui impios tolleret, qui de ſacris literis,quæ animorũ paſtus ſunt,malè ſentiẽtes opprimeret.Ita Samſon, vt Hieron. quintis ſupra vigeſimis caſtris Hebræorũ ait,à fructib⁹ ſuis aues abegit,vulpes quę vineas extermina bãt in vincula cõpegit,interfectoq; leone illo rugiẽte,in eius mox cadaueris ore fauũ mellis inuenit. D

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectũ deſtinatúmve,aut quid aliud ita expoſitum, id hieroglyphico manifeſto intelligimus,quod ignominioſè repulſum fuerit,è conſpectuque ſummotũ. Et quoniam dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contemptius neque abiectius,Eucherius monet eum ipſum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco:Effodiant eum Corui de torrẽte.atq; hinc prouerbiũ apud Græcos Comicos vſitatiſſimũ,ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copioſè alij de prouerbio.In iiſdẽ diuinis literis Pſal. XXVI. legitur apud Græcos μὴ ἀποσκορακίσῃς μὲ,quod nõnulli ad huiuſmodi prouerbium trahunt,verbũq; ἀποσκορακίζομαι, Suidę agnitum dicunt,eo ipſo Dauidico citato verſu:& ignominioſæ repulſæ mentione facta,Latini ſimpliciter ne repellas me reddidere. Sedenim Euthymius innuit poſſe id verbi ex metaphora ſcoriæ deſumi:nam ſcoria ſpurcitia illa eſt,in omni metallo,quę tanquam fæx,nulli vtilis operi proiicitur:indeq; fieri ἀποσκορακίζειν,contemnere:& nomen ἀποσκορακισμὸς,contemptus. E

RHETOR.

SVmuntur etiam hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine,veluti à Corace rhetore,qui poſt Hieronis obitum primus Rhetoricã Syracuſis docuit:propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorum rhetorem,quo magiſtro vſus fuerat,iam defunctũ honoraturus,Coruũ lapideum eius ſepulchro impoſuit,quaſi antiquiſſimo illi Coraci ſimilẽ indicare vellet. Cæterùm Cicero rem ſalſè detorſit cauillatus, in Metellum, rectè eum feciſſe, propterea ꝙ diſcipulũ non dicere,ſed volare docuiſſet, incõſtantiam ſcilicet Metelli,qua malè audiebat,eo ſcõmate perſtringẽs.

APOLLO.

QVòd verò Coruus hieroglyphicum Apollinis haberetur, nõnulli ea de cauſa factũ exiſtimant,qua caper Baccho, Sileno aſinus datur,& eadẽ ratione in antipharmacũ aliis alia.Inauſpicatiſſimũ,aiunt,animal, auſpicatiſſimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud eſt,hoſtia hac vel illa deo cupiã facere,aliud ſpecie ſua deum ipſum explicare:nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius vel illius hieroglyphica, quorũ figura poſita deus ſtatim ſuus intelligatur.Igitur alij dicunt, propterea quòd mediis æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus,pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum,peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat.Inde legere eſt apud Petronium: F

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abſtinentia carnium, colorem nigrum Soli dedicatum, quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq; reddantur,ſitq; Coruus inter aues maximè niger,manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur.Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur,propter Solem omnia denigrantem.Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorũ cãtico,Crines,ait,eius vt abietes,nigri ſicut Corui. Auem autem eã Apollini prius familiarẽ fuiſſe,neq; nõ inſigni candore præditam Apollinis mox indignatione,ꝙ ad ſe dilectæ Coronidis crimen detuliſſet,in eam nigritiam demutatũ fabularũ ſcriptores,Heſiodum ſecuti,meminère.Sed Artemo Pindarum cõmẽdat,qui,Pythiis,diſsimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinem ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios & Coronidis furtum deprehediſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrum ideo Coruum facit,ꝙ ſolus inter omnes aues vocũ ſignificationes, quas accuratè admodum augures obſeruarint,habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum eſſe, vt ad intinguendum capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & niſi inter tinguendum ore oleum contineatur,dentes quoque ita nigros effici,vt mox vix poſſint elui.

Coruum

SITIS.

A Coruum superius siti damnatum ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicum esse incommodi eiusmodi, eaque de causa Nicandrum scripsisse, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indicium esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosi sunt per sexagenos precipuè æstatis dies, quibus vētris profluuio laborant, vltróq; potu abstinent, vt incommodo illi obuiā eant, aluumque sistant. Quare si consilium eius animalis pensitemus, Sobrietatem conuenientius quàm sitim, hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

Non possum loco hoc dissimulare, quàm aptè quispiam impostorē per Coruū ore saxū tenentē, & vrnā appositā significarit. In Libya siquidem siticulosa admodum regione, viri aquā, quā de remotis admodū fontibus aut fluuiis attulerint, in fictilia vasa ad hoc cōparata distribuunt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantum patēt quantū satis est ad gallinaceū ouū recipiendū, eaque minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorū tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immissisq; in vrnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deiiciunt, atque ita surgente in dies humore, siti consulunt suæ. Idē scribit de cane, qui lapillos in amphorā oleariā coniiciebat, donec oleo redundāte lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis, philosophum hinc aut geometram significari potius, B quàm sycophātam: quia rerum plenitudinem, mutuamque corporum inter se repugnantiam atque cessionem cognoscant, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conflictu alterū alteri cedat, eam quippe intelligant rationem qua coronæ illius sacoma deprehēderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego vero ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidē mihi Romæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionem non sanè illepidum, & cumprimis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetiis fuerat vini Cretici cadus generosi admodum atque suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamē vnciatim minimum quid hauriebatur: intermonebat subinde famulus nectar (sic enim ipse vinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atque etiam lapidescere. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum in dies veterascens acquirebat, atque, Bene sanè, respondebam. Quid autem? venit æstas, visumque est cadum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumque in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextariis effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror, operculum supernè tollo, introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atque ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsque cadum aggestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille veterator quotidie aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rē pro-C deret, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoto supernè operculo, qua liquor infundi solet, immittebat, oppletóque ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalam fieret, domo emigrauerat. Atque hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia quæ dictionem meām longius protraxit, quàm tuæ postulerent occupationes: itaque omnia boni consules, & vt tuus est mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE iis quæ per pauonem, gallum, gallinamque, Gallinaginem, anserem, perdicem & coturnicem significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIIII.

Perquirēti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo Gallina que, Gallinagine, Ansere non nostri generis, Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorum literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimum delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientum nostratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, &

veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studiis delassatus, te ad harum lectionem quandoq; transferas, mòxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opimè saturati, ex earum indiciis seu significationibus te referente secunda veluti cœna animum pariter pascant & oblectent, conferantq; quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiẽs ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciant satis: quas etiam Petrulo nostro propinabis, quem iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquiis mihi communices: sin minus (quando plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptis verbis tecum experiar. Vale. D

IVNO.

IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamque ipsam nonnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo signum Iunonis est cũ hasta & patera, Pauone iuxtà apposito, cum inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lectu rarum est. In Faustinæ verò numis idolũ identidem est cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autẽ auem esse hãc, eiusq; currui succedere nonnulli ideo confingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea verò cùm exponitur spectanda, omnium in se oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni cõsecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indéq; ad gentes alias delatę: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impressus Pauo, vt idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat. E

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CÆterùm plerunque diuitiarum finis in turpitudine consistit, talésque sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapiẽter dixit, τ' ἄλλα περιγνῶθι, cùm admonere vellet, in speciosa rerũ ostentatione etiam alia circumspicienda perscrutandáque esse quasi multa turpia & fœda visu dictúque, sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expressit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huiusmodi sunt apud Lucianũ tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argẽtóve foris amplificè decorati, intrò verò simulac inspexeris, nihil lætabile, nihil deliciosum deprehẽdas, sed adulteria infanda, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὑπολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβρις ἀέξει: Diuitiæ elatum faciũt, scelera impia adaugẽt. Argumentum aũt huiusmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda passa, vnoque elato pede ostentatóque figurabit.

DIVITIÆ VICISSITVDINARIÆ.

AT hominem qui modò diuitiis afflueret, modò rerum inopia premeretur, varióq; euentu fortunæ volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumque earũdem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum similitudine factum crediderim, vt Homerum Platonici dixerint in Pauonem abiisse, qui tantam rerum varietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit. F

NOX.

NOctem verò significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neque aliud quidpiam per Argum quàm cœlum nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atque illi nomen à splendore atque velocitate inditum profiterentur, vtrunque enim ἄργος significat, neque alio tempore micantissimi stellarum radij coruscarent splendescerentque quàm nocturno, datus est fictioni locus, vt per oculatam eius alitis caudam nox ipsa sensu mystico hieroglyphicóque significaretur.

DIES.

QVòd si diem innuere voluissent, eandem ipsam volucrem demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occulere videatur, cùm dies ipse cœperit aduentare, tamque diu latitent stellæ, quandiu Sol supra terram est.

GLORIOSVS.

VErùm eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim preciosam eam caudæ supellectilem tum plurimùm ostentat, cùm plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nullum admirari, adesséve cognouerit, eam recondit veluti

A luti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone superbior, de valde sibi placente dixit. Quoniam verò fœminarum est proprium, qualibet in re sibi applausum quærere, gloriosasque esse, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturæ consensus est: vt minimè mirum sit virginem in Leucadia vsqueadeò adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, vt ea defuncta ipse etiam commori voluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nonnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus quidem cauda miræ conspicitur pulchritudinis: verùm ea neq; ad volatum, neque ad motum vtilis, cùm plerisque aliis omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusdã attributa sit, aut etiam vt motum iuuet, vicemque remorum subministret, Pauoni verò ea tam ampla tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cum inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia est, quam Domitianus Augustam salutauit, posteaquam ex ea filium susceperat, mox eam repudiauit, repudiatam ob instabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterúmque eam duxit, quasi populi precibus coactus. atque huc spectare crediderim Concordiæ, quæ scilicet maximè omnium in connubiis expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iuno cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cùm se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONsecratio.

B SEdenim in Faustinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inscriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso inter alas sustollit eadẽ, quæ in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obseruatum enim est in fœminarum consecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è fastigio emitti, prout in mariũ apotheosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Augustæ numo Aquila non Pauo sit. Videmus etiamnum Faustinæ Piæ numum, in quo aquila imagũculam cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Faustinæ aquilam ritu virorum datam, quę viro ipsa dederit imperium, quod etiã iure suo plerisque in rebus administrabat, non sine Marci Antonini coniugis viri vndecunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandam esse Faustinam, si nollet eam occidere, quæ vt fama erat Commodum ex adulterio cõcepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minimè potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, volẽte Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamẽ cuius inscriptio est, DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotã passa: inscriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hęc scribebã, eruta est in agro Bellunensi vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius similitudinem factus & numus

C ille quem Romæ apud Colotium, alterumque apud Georgium Anselmum Parmæ vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde s. c. notæ singulæ conspiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio velato: literæ, DIVÆ MARTINIANÆ. Inferiorum ea Augustorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate coniicimus; nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

GAllinæ significata, quæ Pauoni subtexere visum est, in hunc modum habent.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, vel quæ maris officium aggredi non erubescat, vel etiam quæ viro dominari affectet, per Gallinam quæ cristam erexerit, caudamque sustulerit, cuique etiam parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidẽ vbi marem, quod nonnullæ faciunt, pugnando vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu superuenire, Gallinasq; reliquas perinde ac si rẽ peragere possit, solicitat, & saliendo defatigat, cristam caudamq; erigit, atq; ea incedit specie, vt non facile inde sit, vtrũ mas an fœmina sit, internoscere.

DIVITIARVM FLAGELLATOR.

VIrum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, & vt apud Horatium est, res maternas atq; paternas fortiter absumpserit, significare qui volunt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, vt si auro liquescenti Gallinarum membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atque ita fit vt Gallina sit auri venenum. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gre-

gem ad se venientem,& domum ingrediētem inspexerit,& diuitiis & honoribus auctum iri.quinetiam addunt,si Gallinæ ita per quietem visæ pusillæ admodum apparuerint,lucelli identidem tenuitatem præsagiri. D

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philosophandi genere commēti sunt, Sirenas confinxere,quæ blanditiis amatoriis & voluptuosa nequitia homines ad se traherent,illecebrisque irretirent, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent,Harum pedes Gallinaceos fuisse tradunt, intellectu à superiore non dissimili. Scribūt enim huiusmodi fabularum interpretes,significari ex hoc hominem libidinibus deditum,fortunas suas perseueranti studio dispergere,inutiliterque prodigere,cuiusmodi esse Gallinarum morem,cùm pleno aceruo pascuntur,aspicimus,

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquando pullorum,qui ouo ex vnico excludūtur:ouorum etiam,quæ nōnullæ gemina singulis diebus edunt,cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiam nonnunquam addito,verùm eo abortiuo,sola quippe cartilagine conspicuo, fœcunditatem per Gallinā & ouum significari velint.Sanè de Gallinarum fœcunditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse,quòd apud Macedones Gallinam repertam aiunt, quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & incubitu binos pullos ex ouis singulis excluserit.Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factū, vt Theologi veteres Gallinam pro piorum conuentu poni tradiderint, ideóq; dictum in Euangelio ait E Hesychius:Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis,

SALVBRITAS.

QVæ verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indicium erat, propterea quòd id sacrificij genus ideò ferunt institutum,ꝙ harū caro leuissimæ sit digestionis,ac perinde languentibus cōmoda.Huius rei locupletissimum testimonū apud Angelū Colotiū deprehendimus:magnā quippe pedum Gallinaceorum copiā proximis dieb.defossam iuxta cippū,in quo Romæ Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuarium appellatur: quis enim tanto numero pedes eiusmodi eò congessisset,nisi sacrificiorum reliquias ibidem relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATqui veluti per lauri surculum in ore columbæ,& per platani folium in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus,cur non etiam per Gallinam,ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit,securitatem eodem modo pingi,hieroglyphicūque sapere fateamur?Siquidem Africanus in iis,quæ de re agraria Constantinus Cæsar colligi mādauit,ait Gallinas à fele tutas fore,si rutæ syluestris ramusculus sub eius alam applicetūr.Quin Democritus etiam tradit,eo præsidio munitas,neq; à vulpibus,neque ab infesto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

GAllinacei Galli significata quædā dissimulare nostræ fuerit verecūdiæ,vtpote quę vix saluo verborū pudore scribi queāt. Id tantū dicamus,Gallū alitē,eiusdem nominis gentem interpretari.Scimus Gallinaceū aliquando gētem ipsam Gallicam prodigio Vitellij demonstrasse,cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus supra humerū ac deinde capiti superastitit,quod ipsum venturum in alicuius Gallicani hominis potestatem portendit,vt Tranquillus etiam interpretatur.Is mox ab Antonio,primo aduersariarum partium duce, oppressus est,cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuit:ea verò voce Gallinacei rostrū & olim appellabāt,& nunc vniuscuiusq; alitis nuncupant:quam locutionē à Scythis omnium antiquissimis emanasse alibi diximus,ꝙ illi cibum Bech dicūt vocabulo genuino. Et orto Galliarum aduersus Neronē tumultu,Romæ passim columnis adscriptū est,GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè scilicet ad eiusdem nominis gentem nuncupatione deflexa. F

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum vero ad alitis petulantiā pertinet,crediderim ego pullum illum Gallinaceū,qui exclusus est in manu Liuiæ, Tiberiū adhuc in vtero gestantis, cùm ipsa exploratura,an esset marē paritura,ouū incubanti gallinæ subduxisset,idq; nunc sua,nunc ministrarum manu adeò vsq; fouisset,vt pullus excluderetur, non tantùm sexum in Tiberio portendisse, quàm salacitatem & procacitatem eam,qua ille mox famosissimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quāto sanctius fuerit hieroglyphica illa referre, ꝑ quæ animi diuinitatē ex Galli simulachro apud veteres intelligi solitā comprobemus?Pythagoræ præceptū est, Gallū nutrire, quod nihil aliud

A aliud sibi vult,nisi vt diuinã animi nostri partẽ,diuinarũ rerũ cognitione,quasi cibo solido,& cœlesti propemodũ ambrosia pascamus. Quare Socrates moriens cùm animi sui diuinitatẽ,maioris mundi diuinitati speraret se copulaturũ,Gallũ Æsculapio,id est,animorũ Medico, iam extra omne morbi discrimẽ positus,debere se,dixit:cùm enim de corpore migrandũ intelligeret,cõualuisse prorsus arbitrabatur. Vt verò interpretãtur alij,ea de causa dictũ hoc à Socrate,q, letali eo sumpto pharmaco, sanitatis beneficiũ iã sentiret, cùm exiret à corpore,à quo omnes animi morbi scatere pullulareque sentiũtur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico,neq; nõ illi omnes qui cũ Aristotele Platonis verba,non sensa,cauillis incessunt,hoc dissimularunt,in quo summæ sapientiæ veritas delitescebat. Sed vt animi Medicũ cũ his dissimulemus,non desunt Platonis interpretes, qui Galli huiusmodi sacrificiũ eò trahunt,vt animas in cœlũ migrantes Phœbo pæane canere cõminiscãtur.

APOLLO.

INter ea quæ Apollini dicata sunt,quippe arietẽ,crocodilũ,scarabeũ,accipitrẽ,leonẽ,Gallus etiã à Chęremone Stoico & à Porphyrio recẽsetur. Insitũ autẽ est Gallis,inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti propriis canticis assurgẽti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferũ venturæ lucis prænuncium excitari,obductum caligine cœlum aperiri,dari copiam vt patefacta iam via,errores ambagesque omnes declinemus, canente Gallo valetudinariis aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neque verò Soli tantum, verùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari

B certamine congredi,coniectis in vrnam sortibus, minimè recusassent,ab eo prouocati,ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitum fuisse tradit, propterea quòd is à Minoë & Pasiphaë duceret originem, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat,& cantu indicet mortalibus.

EXCVBIÆ.

QVia verò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione explaudentibus, vt Lucretius ait,alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo,matutinis astris Deum itidem laudãtibus quotidie commodulatur, excubiarum & vigiliarum signum apud antiquos fuit, eáque de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroque fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORÉSVE.

SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacræ disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallum accipi, propterea quòd illi inter vitæ præsentis tenebras venturam lucem quasi cantando prænunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris

C munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiam indicandum, inserendumque animis, debeat veluti diuinitùs cognouisse: non enim, inquit Eucherius, vna eademque cunctis exhortatio conuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atque constringit. Itaque Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat,& antelucanum tẽpus discrimine veluti quodã dipartitur.

PVGNACITAS.

IN Eleorum arce Pallados simulachrum ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen non inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritæ, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietem interpellaret: ideoq; & fabriles omnes artes ablegauerant, vt memoriæ prodidit Athenæus, ne quid esset, quod voluptates suas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatem, Nicander Alexipharmacis, αἰχμήτοισι νοσσοῖς inquit, pugnacibus quippe pullis Gallinaceis exponit interpres, qui vt inter se dimicent assiduè nati videantur, cùm præsertim pugnam semel cœptam identidem repetant, nescij cedere: vnde Græcum illud adagium, ἀλεκτρύων ἐπιπηδᾷ, insultat Gallus, de redintegrantibus certamen: & Martis pullum eum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, quòd licèt sint animalia ad pugnam nata, inaetum tamen est incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incideris Gallinaceorum conflictu signatum, scias eum fuisse Dardanorum pecuniam, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi antiquitùs vsurpauêre. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm secus Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Iam & Chrysippus Gallorum æmulatione nobis

adiici stimulos ad fortitudinem, atque inde quodammodo calcaria subiici scribit, libro de iustitia. D
Themistocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitum confirmauit, cùm ostenderet eos non pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorum sepulchris, vxoribúsve aut liberis id incommodi aggressos, sed ea tantùm de causa, ne vincerentur, nolle alterum alteri cedere. Omnium verò pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neque quidem adhuc ibi degenerauit ea voluchrum huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, vt in quibusdam inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli verò pugnacitate factum vt gemma Alectoria, quam in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriam dicatur eam gestantibus comparare, qua Milo Crotoniates vsus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X.

PERSÆ MILITES.

PErsarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaque de causa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixum ante aciem ferret: autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perside primùm ortos ait, vnde fortasse cognomentum id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, vt suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidem Gallis adblandientia spectantur in Antonini Pij Augusti numo, crediderim ego ad mansuetissimum eius ingenium spectare, vt qui pugnacitatem commitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit studio emolliuerit, vtpote qui mallet vnum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere, solusque omnium Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI. E

Suesanorũ pecunia.

VNus autem Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, vt inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali verò disciplina Gallus est victoriæ signum, propterea quòd auis illa victa silere soleat, canere si vicisset. Hinc Lacedæmonij, vt apud Plutarchum est, cùm hostem viribus profligassent, Gallum immolabant: qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cùm sine cæde victoria obtigisset. Ferunt Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, cùm Gallinaceos coram Callia pennis & rostro dimicantes ei præmonstrasset: quod & Themistocles, vti diximus, ad suos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiam ex Callisthene Leuctricæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propémodum oppressit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco sic assiduè canere cœpisse, vt nihil intermitterent: tum augures dixisse, Thebanorum esse victoriam. Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum edi solitum scribit Plinius: idq; Athenis etiam institutum à Themistocle superatis Persis, ait Ælianus; quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOLumitas.

MEthona ciuitas est in Trœzeniorum agro, cuius incolę Gallum pro vinearum incolumitate mactare soliti sunt, vt Africi vẽti, qui eas plurimum infestant, incursionem vel auerterent, vel saltem emollirẽt: cùm enim flare institerunt, vitium oculos exurũt, spémq; vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruspicibus, sacri genus hoc instituêre, vt viri duo Gallum vnũ, & eum album, manu vterq; sua apprehenderẽt & in diuersa abeuntes trahendo discerperent, partémq; vterq; suam manu præferentes vineta loci omnia perlustrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locũ, vbi Gallum dissecuissent, ibique partibus vtriusque humi defossis, nullũ eius anni incommodum se passuros persuasum habebant: inuitque sors, vt quãdiu sacrum id celebrauêre, res illis ex voto succederet. Quid verò sit in causa, cur tanta vigeat in Gallo vis, F

Vt nequeant rabidi contrà constare Leones,
Inq́; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm vtrunque animal solare sit, ex magorum obseruatione inesse maiorem solaris virtutis vim Gallo quàm Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, satis supérque in Leonis commentario disputatum à nobis, Procliquе super hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEque prætereundum est illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipsa hieroglyphicè figuratur: is enim matrem salit, vt hippopotamus, & patrem etiam immaniter incessit: eaque de causa sapientissimi legumlatores Gallum vnà cum vipera & cane in parricidæ culeum includendum censuerunt, vt qui eiusdem criminis rei sunt, eodem supplicio simul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Aristophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur suum: patrem enim ille malè multat.

A

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad se nominis similitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis super ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolum hominem per Ascolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligant; quòd auium nullam maiore erga hominem studio affici compertum sit. Magnitudo voluchri, quanta Gallinæ est, rostrum longum, attagenæ color.

DE ANSERE.

SEd vt ad chortales redeamus, de Ansere dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quamuis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anserem pictum custodiã interpretentur, idque ex Romana potius historia desumptum, quàm ab Ægyptiis traditum. Neque tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm sit, peruigili cura, vt acutissimus est ad ea sentienda quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoque strepitu expergiscitur, vt ita olim Vrbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruarit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quan- B quam Heliogabalus totius humani ordinis inuersor, omniumque bonorum morum illusor, eos ita sit vltus, vt canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud verò iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indicium est, vt loco suo dictum.

SILENTIVM OPPORTUNUM.

NEque hoc ab Ægyptiis obseruatum, vt silentium in tempore seruatum, per Anserem qui lapillum rostro apprenderit, significetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obstrepenti fere semper clãgit, vt etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obseruandæ, quippe quæ salutem suam alto interdum silẽtio tueri soleat. Illæ siquidem, vt Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occiduam plagam transmeare consueuerunt, cumque Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimarum voluchrum vim pertimescentes, rostra sua lapillis occludunt, ne vlla vel extrema necessitate clangor elici possit: iisdemq; collibus agiliore volatu transcursis, tutum iam iter nactæ, calculos proiiciunt. Neque me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritum, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruum esse asseuerare, quod alij viderint. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis consilium, quod Callistheni C sectatori & propinquo suo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quàm rarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitæ potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

IMPROBITAS.

ALioquin Anser in vaticiniis, & rerum aliarum elogiis, improbitatem quandam præ se ferre videtur. Hinc Homerus in somnij præsagitione, procos per anseres innuit: eiusque inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdã vitio data est. Auersum enim adeò est à poëticis studiis Anseris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vescatur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam cùm natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesque amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatum reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriã memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, vt nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

DETRIMENTVM. D

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunque ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis vel satis vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittantur. Quinetiam eorum stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, coniectura est Antonium id minimè facturum. eoque spectat Ciceronianũ illud in Antoniũ, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partem potius peccant quæ est cautior. Quòd si luce quoque canes latrent cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

NEque illud dissimulabimus, quod hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissimè scripserũt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere. E

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalàm proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos conpellat, nihil est supprimendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum quòd ea quoque domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sed enim vitia ideò ponuntur, vt reprehendi possint, quodque abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudicissimum hominem, tamque efferata nequitia perditum, vt in consanguineis quoque nullo pudore sit petulans, significare si vellent Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatæ, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex iis qui domi aluntur, inter se tumultuant, clamitant, pugnámque de coitu conserunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neque aliud pugnæ præmium, nisi victum à victore pollui. Verùm hoc non fieri semper, sed certo anni tempore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, vt cum primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirum adeò videatur, quòd Marcellus Perdicem ex auibus virili genere appellandum dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabium, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cum potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausonium, quoque Marcum quendam impudicissimum fellem pullariam dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdicem venatorem matris amore deflagrasse: vt eadem improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentum fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantum causa videtur Heliogabalus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, vir'ne dicam an brutum potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atque profligato. F

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd vt semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotẽtissimam salacitatem exprimẽdam Perdice commodius, quæ plerunque de coitu tanta efferatur rabie, tantaque æstuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitent suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRÆCOX PROFECTVS.

A POteſt & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo oui adhuc corticis parte aliqua veſtito, ſignificari. Perdix ſiquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, ſed occupatis ſpatiis ſpontè erumpit, pertuſóque ouo vbi primum caput exeruit, pedesque; protulit, reliquo adhuc adhæreſcente cortice, procurrit, ſibíque cibum enanciſcitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominem aliquădiu, falſaque ductũ opinione, ſed viæ demum redditum & recta ſentientem oſtendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciunt, pullis aliquot inter vtranque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua ſua fracta compererit, tanto incubationis ſtudio afficitur, vt aliena ſurripiat, nidóque infoueat ſuo: verum illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambroſius ex Hieremia tradunt, vt cum pullos eduxerit, illos amittat: hi ſiquidem audita illius voce quæ oua pepererat, naturæ vegetatione perculſi, hac veluti nutrice deſerta, ad eam ſe conferunt, quæ oua illa vnde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit vates, Perdicem, pullosque quos minimè pepererat, congregaſſe, familiamque ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimque pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictam hanc inſipientiæ ſuæ demum admoneri. Noſtri tamen Theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dæmonem accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis
B nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinendis concipit. Per eam verò auem quæ vera mater eſt, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, ſimulac vocem eius audierimus, deſerta falſa, procurrimus. Adamantius per Perdicem aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis inſtar malignum, fraudulentum, callidum, quodque decipiendis venatoribus multũ inſumit operæ: vbi tamen veræ matris, ſanctioris quippe inſtitutionis, vox audita fuerit, eos deſeri, atque ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEque tamen aues hæ ita ſemper in libidinem efferaſcũt, vt non interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatque vterque ſua, atque educet. quod quidem anſam dedit, vt rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimere plerique voluerint. cui rei aduerſari videtur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum accidere poſitum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS *vaferrima.*

QVin etiam vaferrimum in periculis euitandis hominem, aſtúque maximè pollentem ſignificantes, Perdicem & venatorem pingunt: quæ quo pacto ſectantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus accuratiſſima narratione perſcripſerunt, quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres
C ſupinos proſterni ſeque ſtramentis & paleis obtegi, aduentante venatore, ad ſibili ſignificationem aſſuefaciat: ipſa verò ante aucupis pedes prouolans, ſui ſpem capiundi faciat, mox abuolet, ac ſubinde redeat, donec ita illudens abducat, eum à pullis procul, repetitóque mox ſibilo, vt Ariſtophanis interpres ait, euolandum iam admoneat. Eóque ſpectare crediderim prouerbium, πέρδιξ σκέλος & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniunt, & ab eo adagium in claudicantium aliorum ludibrium emanaſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiem ſpectare prouerbium opinemur, cum ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hac progreſſurum ſperas, ille tamen e veſtigiò illac ſe proripit, atque ita vacillatione ſpectantium ſpem eludit, vt iter eius, aut rerum progreſſus euentumque nunquam certa poſſis coniectura deprehendere. Nam qui verſus apud Athenæum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiuſmodi pedum inconſtantiam, titubationemque eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinum luctator doloſus, vt apud Comicum eſt. Nullum autem inter aues animal Perdice doloſius neque aſtutius: vnde illud Ariſtophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίας ἑαυτὰς ῥίπτουσι, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσι καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atque hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſint animalia, terreſtria ne an marina.

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & contumelioſum hominem per alitem hanc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſſidere, & altercari viciſſim aſſiduè conſueuerint. Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluaſque & ſaltus plurimùm incolũt: ruſticæ

arua

arua & segetes peruagantur. Grandiores illæ sunt etiam picturatiores, & plerisque Italiæ locis nomen retinent incolume. Romæ tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Misit Hispania externas aues. Rusticæ longè minores, fusciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtrisque ingenium, sed dolosiores, pugnacioresque rusticæ, quas nunc Italia à sono vocis Qualeas ferè vbique vocat. D

ASTVTIA PRAVA.

HIeroglyphicum etiam sapit Græcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis suæ arma quædam admodum vtilia, per inuidiam ab Athenarum arce summa præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus sit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à sapientiæ arce deciderint, à rectis honestisque studiis alieni facti, tametsi astutia freti aliqua suis in rebus excellere videãtur, hisque tractandis super alios attolli, sordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, sublime nihil sapiunt, sed humi volitantes, dolisque & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm student, libidinum & cupiditatum suarum laqueis & retibus impliciti obuolutique, eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima est ars ad elabendum, capturamque declinandum, quod Græci dicunt ἐκπερδικίζειμ: hi neque capti fugam moliuntur, neque si euadere possint, studium adhibent vllum vt salui fiant. Astutiæ huiusmodi causa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine significari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa sunt quæ cum perdice conueniunt; pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium vistricem mirata est Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius præconiis occupata. Hanc Erotes Ægypti procurator morositate nescio qua impotens, in ludibrium emit, atque assam deuorauit, quo facto iussus est ab Octauiano Augusto malo nauis affigi. Est & par improbitas naturæ, neque odiosa minus, eo verò magis detestanda, quòd ad hanc impietas insuper accedit & deorum contemptus, religionisque odium, & quantum illa ferocire potest execratio. E

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum sacerdotes Ægyptij impuritatem indicabant. vbi vulgati codicis Græci mendum animaduertas, in quo Oryx quadrupes animal pro Coturnice positum, & ita traductum: neque enim hîc quicquam de oryge apud Horum, apud quem in vetustis codicibus manu scriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habẽt τοῦ. το μόνομ τῶμ πτηνῶμ, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de causa impura Coturnix habebatur, quòd quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eam, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eam signa, quod apud ipsos magnæ dabatur impietati cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσι ἀνορύσσομ τὴν γῆμ) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidem intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis iam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (namque non nisi sapientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quæ verum horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquam gnomone quodam vtebantur: non ociose in id intenti, certum exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex volatilibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quòd contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαμ vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum. F

PERDITISSIMA MALIGNITA

EAdem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquam rostro pedibusque corrumpere, lutosamque reddere, puluere etiam in eam ingesto, nititur, ne cuipiam alteri animali ad potum appetatur: quæ quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris

A vestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbanda Coturnix aqua profiteatur, quam ipsa aduersus Lunam impietas, & ingrati animi significatio, cum tot à Luna sint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessariæ sunt. Nam quãtum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quàm pede protrita terra aquam spissiorem effecerint. Neq; aliter potu gaudent Elephãti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, tranquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodũ adolescens, fortéque sententiam in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subiiciamus) non defuere Medici qui eas mensis summouerent, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem morbum, quem, vt Plinius tradit, solæ omnium animalium sentiunt præter hominem, eáque de causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoque comitialem sentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas:

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & conturnicibus auget.

B Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde non modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicem Herculi sacrificarent, causa est, quòd in fabulis eum ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreæ filium in Libyam profectum, à Typhone occisum esse autumant, Iolaumque Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, vulgatũ est etiam dicterium ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερὸν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicunt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatum esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit vt sympathiæ vi, aliqua tacitáve atque incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vstulatæ, vel esu potius, morbi genus id fugaretur, atque ita Hercules vitę redditus fuisse videretur, quod est vero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negociis detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinem cognationemque naturæ deducendo, modò per dissensionem contrariamque vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, aliis atque aliis inuentis, quę salutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm consentanea pro morbi qualitate prodesse comperiantur.

C PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIOcamelum & minutiores aliquot aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXV.

Contenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarum studiis insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid comminisceretur, quo tu Venetiis apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiscum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò post ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quòd Platonem illum tuum aiunt sponte atque ex animi sententia Academiæ locũ minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioraq; fierẽt: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsque ætatem natura spontè valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectui plurimùm officere. Quantam enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cæli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facilè poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperam, nitidam firmámque virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendique labores tolerandos

longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat ipse videris, dummodo valetudinis atque firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò rescripsisti venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néve vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium variis alituum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludoq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apitiano vllo artificio sis appositurus: an, quia nõnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hîc condimenta illa aromataria Venetiis allata sis adhibiturus, ea verò quã suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Propera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis. D

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, variis alituum generibus, aliorumq; esculentorum farciminibus compleuere, lætum hilaremque diem ex his omnibus vnà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendæ E magnitudinis alitem, minutioribus plerisque auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitiis verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, téq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tantũ singulis ciborũ genera per sortẽ educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim variæ sub vno vel farinacco integumento, vel omasi cuticula delitescebant, sed nõ id ganeæ, verùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleãt in ludũ, nos quoq; ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumæ tantùm sunt, non tamen volatus: cui crura pedésque atque vngulæ non forma tantùm, verumetiam magnitudine propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumque animal in volucrum ordinem interim admittemus.

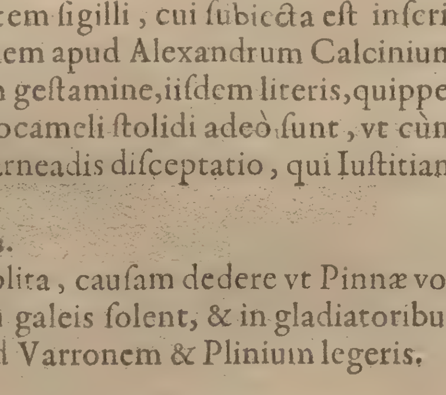
IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiã & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vsus ad conos bellicos: & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quæ in eo numo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam serto sitæ sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Numum Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, iisdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeò sunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latêre sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiam F nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur.

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorũ summa fabricari solita, causam dedere vt Pinnæ vocarentur, ab iis, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris.

ELEMENTORVM. *concordia.*

SAnè si quis Ægyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, considerandam proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinum vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra siquidem, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumque illud ostendunt, quo terræ applicitæ sunt aquæ, suisque coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenam terminũ maris posuisset, leges etiam imposuit aquis, ne fines transgrederentur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aeria: verè enim volucris non est, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: pennę autem æl..que illi ob id tantùm à natura datæ, vt cursum adiuuent. Crura verò, vti dictum, bouilla propemodum, vngulasque bisulcas habet. Denique inter elemẽta omnia, & cœlũ ipsum, homo intermidius

A termedius est constitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur.

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nnii ſibi adſciſcente ponunt, videlicet qui ſacræ adſcriptus militiæ, profanis tamen negotiis implicetur, iisq́ue tantum tractandis occupetur. Nam quòd alatum eſt, contemplationem refert & excribit: ſed propter vaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit, alis tamen, vti dicebamus, ad curſum vtitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq́ue ſemper adhæreſcit, quæ terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim videtur Heſychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi volare nequit, perniciſſimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratẽ Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarum quaſi velificatione procurrebant, vt ſtatim equites deſperata præda, inſequi deſiſterent.

HÆRETICVS.

QVod verò ſuperius diximus ex Heſychio, Eucherius quoque per animal huiuſmodi hæreticũ hominem ſignificari tradit, qui habere quaſi videtur ſapiẽtiæ pennas, volare tamẽ non poteſt.

HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Eſaia: Erit cubile draconum, & paſcua Struthionũ. Parit ſiquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, neque illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi vim addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua ſua, & obliuiſcitur quòd pes ea ſit conculcaturus.

B

INSIPIENTIA.

AD hæc, vti paulò ante dicebamus, genuina illa animalis ſtoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abſcondentis, inſipientiæ hieroglyphicum haberetur, vtpote qui cùm auiũ ſit grandiſſima, ita vt altitudinem equitis equo inſidentis excedat, ſi tamen colla tantùm frutice occultauerit, latêre ſe totam exiſtimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite ſecura eſt, diceret Tertullianus, nuda, qua maior eſt, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex ſtupore fieri contendit, ſed quia ſit ſibi conſcius habere ſe caput admodum debile, occultare id quamprimùm ſtudeat.

DE VESPERTILIONE.

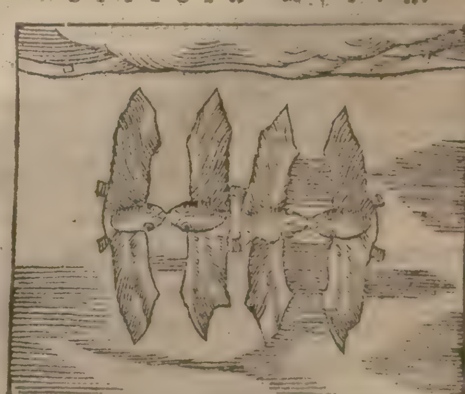
MOnſtroſa quoque eſt Veſpertilionis effigies, multáq; in ſe myſtica cõtinet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuumque illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiuſmodi ſignificarent hominem qui debilibus & exiguis viribus ſiue nobilitatis, ſiue fortunæ, ſiue etiam ingenij præditus, ita tamen repentè emerſerit, vt non ſe tantùm humo ſuſtuliſſe, ſed ſubito volatu elatus in ſublime ferri videatur: cuiuſmodi exemplorum plena Roma ſemper fuit. Veſpertilio ſiquidem licèt pennas non habeat, ſola tamẽ membranula fretus volat, ita vt difficulter diſtinguas, ſit ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit muſtelas, dum ſe alteri auem, alteri ſe murem venditat, atque ita capitis periculum euadit.

C

OFFICIA MVTVA.

MIrum verò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta ſe humanitate conplectuntur, vt nulla cõuenientius ſpecie figuráve officia mutua deſcribas quàm per Veſpertiliones alterum ab altero catenatim dependẽtes. Habet enim id genus mutuam inter ſe quandam beneuolentiam, ſæpéq; veluti catena quadam contexta, ſi qua vlli vis inferatur, mutuò ſibi cohærent, imbecillitati ſuæ opem ſibi inuicem afferentes, viſæq; ſunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendẽtes, longùm veluti funem produxiſſe.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVlierem iidem ſacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricantem ſignificare ſi vellent, eandẽ ipſam alitem pingebant, quippe quæ ſola valucrum & dentes & mamillas humanis ſimiles habet, lactéque nutrit pullos, vberibus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab iis quæ in vnoquoque genere reliquorum naturã aut mores excederent, ſignificationũ ſuarum argumenta deſumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi fælicitatem indicaturi Dianæ ſimulachrum mammoſum effingebant, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tandiu tanto concurſu viſitatum, eamque Latini ea de cauſa multimammiam appellarunt, cuius exẽpli multa hodie Romæ vetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè verò prætereundum eſt, hoc loco in impreſſis exemplaribus Hori perperàm legi, Γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγράφουσι, cum ex manu ſcriptis codi-

cibus antiquis & historia ipsa legendum sit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγραφοῦσι: hoc est, Volentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis præditam pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, siquidem sola ex omni volucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monstrosam? D

LVCIFVGA.

QVòd si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, vel qui rei cuiuspiam metu perculsus in apertum minimè prodire audeat, significare vellēt, formicam & Vespertilionis alã adpingere consueront. Aiunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicas naturæ discordiam, vt si ala tantùm Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur.

MORA.

QVinetiam sunt qui tradant credi solitum, formicam eò nunquàm exire quò Vespertilio vel semel accesserit: atque ideo formicam sub Vespertilionis ala positam, & moræ & tarditatis aut impedimenti significatum habere. Transit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia vt Florentinus libro de re Rustica ait, columbæ stationem minimè deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris.

INSCITIA.

COgnitionem alibi per lumen significari diximus, vnde etiam Dare luci, pro Declarare & edocere, sæpe legimus: contrà verò inscitiam per tenebras intelligimus, vnde Hallucinari pro Decipi per ignorantiam. Quoniam verò Vespertilionis ea natura est vt tenebris gaudeat, neque lucem ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligũt virum, E in quo nullum disciplinarum, aut veræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertilliones in diuinis literis idolorum monstra sunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Vespertiliones. Sũt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idẽ sentit.

SECVRITAS.

NEque desunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingant: is enim circumlatus domui viuus, & super fenestram vel in hyperthyro, aut ipsis in valuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletum creditur, Plinio etiam id tradente, quod ad hæc vsque tempora plerisque locis factitari videmus. Contrà verò, si quis eam amoliri arceréq; ab ædibus velit suis, platani folia suspendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Vespertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiusmodi folia suspensa cõspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera suffumigata. Nã eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo velit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidẽtem. Nam Alcithoë Leucothoéque sorores apud Ouidium, spreuisse Bacchi sacra finguntur, eáque de causa in Vespertiliones mutatæ, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inque illis mente non satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neque sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demũ sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinum, atque vbi tribus aut quatuor spatiolis volatum exercuerit, a noctis tenebris occupatur: neque longè fertur, sed supra F circumque tecta semper volitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamque inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiam separari nos à parentibus, & sequi Dominum doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demum vtrum ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò ante diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neque pluma, sed pillo, atque eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerique volatu qualicunque præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Christianos incessunt, Impurissimum hominum genus, non modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Ωτίδας Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædium vsque extemplò sequitur. Sedenim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerriméque fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoque hierogliphicis adnumerarunt.

Quippe

A QVippe si hominem imbecillum qui ferociori potentiorique assurgeret, ac in rebus gerendis sententiisque dicundis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumque volitando & subsequendo deducendóque, officium facere quodammodo videtur.

IMBECILLVS FORtiori *assurgens.*

NIL ALTVM SAPIENS.

CVm verò Otis omnino auis sit, animi est identidem signum: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animū indicat ignauum ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulentiaque adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita terreni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indicium est, quippe qui nihil sublime sapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omníque bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autem suo commentario Sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisque bonis moribus differentem contra impios scilicet & improbos oblatrātem. Eum igitur qui subfugit & sacer- B dotes, ingenio plurimùm contumaci esse consentaneum est.

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quod hactenus viderim, Ægyptij non posuerunt: ea verò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS.

QVorum vulgatum illud est, per Alcedonis nidum rerum quarumlibet tranquillitatem indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubantque, mira pacari serenitate compertum est. Est verò nidus ille miro artificio ex pisciculorum ossiculis & spinulis contexus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitę, pręter vnum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cætera conclusus.

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figuræ huiusmodi significatum: nam hæ ad maris varietates accommodantur, est enim iustitij monumentum: ideóque à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, posteaquam pulli exclusi fuerint:
C quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neque etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit verò bruma, vt Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis Brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani temporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis Assertor. Accidit autem bruma, trésque cardines reliqui, in octaua singulorum, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquot neglectam intercalationem, minimè nunc respondere comperias: nam octaua Capricorni, circa vigesimam est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus.

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamque ipsam apparet, & vbi primùm per portum non plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur: de quo apud Stesichorum latius: Causam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonem, Cerulum, & Cornicem. Sunt qui harum marem Cerulum vocent, idque verum esse tradunt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA. D

Vnt pleraque de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quę tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absumptis ouis, in eius nido sua potissimum oua ponit, vtpote qui se ignauum miniméque idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omnium auicularum iniuriis sit expositus, vereaturque ne si nidum struat, minimo inde negocio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeò vt à minimis quibusque auiculis conuellatur, easque prę metu fugitet, commenti nonnulli sunt, hominem minima quæque expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari. Vnde conuicia illa, siue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauũ, siue stupidum, aut nullo animo prædit ũ hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus: E

Tum Prænestinus salso multúmque fluenti
Expressa arbusto regerit conuitia, durus
Vindemiator, & inuictus cui sæpe viator
Cessisset, magna compellens voce Cuculum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per continuum diem conuiciis huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autẽ ipsa re nouimus, quemadmodũ viatores quos in itinere vindemiatores per agros conspexerint, conuiciis agitare gaudeant, illíque ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphirione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumniis etiam vehementioribus: viatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc aliis atque aliis conuitiis incessunt: illi contrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisque retectis turpissima quæque minitantur, præsertim si celsissimis quæ frequentes tota regione sunt arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanóque, tempore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & inuictus, qui sæpe viator cessisset. Quoniam verò species Cuculi certo anni tẽpore non multũ differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem. F

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominem qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoq; magnitudinéq; colũbino potius quàm accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

ALij porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerant, addidere ipsi Cuculum & humanum vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audeat alitem illam, si dexter pes circunscribatur, ac vestigium id defodiatur, non gigni pulices vbicunq; puluis eo vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruarũt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis vaníque sit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus repræsentari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

IVNO.

PAusanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculum, insedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum q. Iunonis

desiderio

A desiderio Iupiter aliquando in eam auiculam se converterit: tam inania illi de diis suis comminiscebantur. Quinetiam locum Coccygium appellatum autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculum sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouem Iunonis congressum appetiisse, rem tamen occultare voluisse: mutatum itaque in Cuculum, abiisse in montem qui tunc Tronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoque & Iunoné concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit, seq; in eius genua proiecit: repulit hūc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrum in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui pueril.bus his næniis delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

CVm verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitum: boni est enim augurij Cuculus, nostrique solét ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapores exuperat.

VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι.

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Pistotherus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptiis imperasse dicit, tam eos ait quàm Phœni-
B ces ad cantum huius auiculæ, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuior enim apud eos messis, quàm in Græcia & in Italia sit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quòd eius expers esset, veluti Socrates fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tradunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaque de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxissent, præcognitam vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiam scilicet aliquam affuturam, vt in Vite latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

C HOminem verò ebrietate laborantem, ac sibi remedium comminiscentem, significare cùm vellent, Vpupam & Capillum Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidem vuis vescitur immodicè, ita vt plerunque inde ebria fiat, ac simulac se tentari sensit, Capillo Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, eo quòd minimè marcescat, neque quidem si aqua perfundatur, immerga úrve, neque bruma putrefit, vt herbæ reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorum mensis inferri nolunt, quærulam quippe volucrem, lugubrem atque Luctuosam, quæ nihil vnquam nisi mœstum & triste meditatur, Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominem vitiis deditum intelligunt Theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisque mœstus assiduè est, quam vnusquisque vir improbus atque flagitiosus: : solicitat hunc admissorum scelerum conscientia, vel inquietum exercet admittendorum cupiditas & impotentia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquam hilaritas, arridebit? Fastu cruciatur assiduè, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimum se mortalium putat. Auarus est, si iactura quantulacunque fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ, Quid inuidus? nonne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: expleuit cupiditatem suam, languet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mente capitur, titubat, semianimis deficit: atque vt semel cum Flacco dicam,

An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusque addictus flagitiosis? Contrà verò probus modestúsque vir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudétem hilarémque scit à Deo vocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo contentus est: denunciātur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tūc triumphum agere sibi videtur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neque mentem offuscet, neque debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum conscientia requiescit, cùm se pium cogitet, cùm se vitam puriter egisse reminiscitur. D

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equum ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A MANSVETO *superatus.*

FErocem hominem ab humiliore mansuetioréq; superatum, per Florū auiculam, quā ἄνθον Græci vocant, significabāt. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterque pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equum, dorsum occupat, quāque maximo potest morsu colla armósque vellicat, hisq; auxiliis freta eum plerunque fugat. E

DE SALO.

QVando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocant, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filiis iniurias vlciscentem significare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, accidítque vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atque ita atterat vlcera, nidósque dissipet: quod quidem illa adeò pauet, vt cùm etiam vocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaque Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceráque eius rostro impetit, affixáque pertinacius quanto maximo potest conatu excauat. Denique atrox vsqueadeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusque sanguinem commiscueris, sponte se vterque subducat ac separetur, antipathia, ne coëat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinem pertinaciter auersaretur, significabant: quare aues illæ aut auersæ inuicem, aut capitibus saltem obtortis in diuersa, pingendæ sunt. Commenti causa ea est, quòd implacabiles inter vtranque inimicitiæ intercedunt, neque vllo pacto fieri potest vt harum quoque sanguis exhaustus commisceatur: confusum enim non aliter alter hinc, alter inde contrahitur, q̄ oleum ab aqua subducitur, vsqueadeò natura ipsa dissident. Quare tibi tria sunt obseruanda eiusdem generis exempla, quorum natura inter se minimè congruat, sitque pertinacissimæ discordiæ, Salus & Florus, Salus & Asinus, &, de quibus suo loco dictum, Cornix atque Noctua. Namque vt nihil est appetentius, nihil rapacius similium sui, quàm natura, ita etiam dissimilium nihil auersum magis, ac magis abominabile. F

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis vsu confectum exhaustúmque vt propémodum exanguis sit affectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coïtu ita angitur, vt sanguinem ex oculis emittat, rémque summo cum dolore peragat, clamore vasto atque admodum insuaui difficultatem attestante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἱδροῖ: nam ἔαρ quandoque sanguinem significat. In collectaneis Sudæ Grammatici dictam volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludosis & humidis locis

versetur

A verfetur, quasi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenseant: sunt qui similem grui dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Psalmorum editio habet, Herodij domus dux est eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

SEd enim D. Augustinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempestatis eam impendentis signum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuersæ sunt volucres, tametsi vtraque sit indicium tempestatis: ait enim,

Cúmque marinæ In sicco ludunt fulicæ, notásque paludes
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

Sed super hac satis est à nobis in Ciconiæ commentario disputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimoniis ditescentem significantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia versatur, quæ surculos cinnami congerit, ex quibus nidum sibi conficiat, quocirca indigenæ plumbatis eum sagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi super ea compertum est.

DE VELIA.

B

STVDIOSVS OTII.

STudiosum otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliam auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æstatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti sunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem est, tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominem, atque vti dici solet, Terræ filium, notare si vellent, Asionem illum pingebant, qui diuersus à perenni est, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiusmodi, qualisque sit: cæterùm Fauoniis tantùm flantibus eum apparere constat, veluti etiam plerique homines ignobiles, potentiorum tantùm fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute nulla muniti disciplina ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

C PEr hanc auem plerique mimum atque parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix.

CORNVTI.

HÆc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncem complusculis in locis apud Plinium corruptè scriptum offendes, indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam quæ nostra hæc Iynx est, arbitrati, Fringillam hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat.

Græci

Græci plerique Romani ſermonis non vocem, ſed ſignificationem ſecuti σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum inſignita eſt: alij turbinem, alij aliter nominarunt: ſed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad ſignificata noſtra reuertamur. D

DICACITAS.

PEr eam pictam nonnulli dicacem hominem intelligunt, propter inſignem linguæ longitudinem: linguam enim habet ſerpentibus ſimilem, quam in longum menſura quatuor digitorum exporrigit, rurſumque contrahit intra roſtrum non complicatam, ſed terreni lumbrici more collectam, & in ſeſe reductam. Communis autem ſermo verboſos garruloſque homines ab inſtrumento ipſo linguaces appellare ſolet. Sed ad linguam id etiam addemus, quòd pedes habet Iynx binis vtrinque digitis inſignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAſſim verò præcipuum ales hæc fuit incantationum ſignum, propterea quòd ei amatorium quid natura ineſſe perſuaſum eſt. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationesque comparantur, vno vocabulo Iyngas Græci vocauere. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria.

ἴυγξ ἕλκε τυτῆνομ ἐμὸμ ποτὶ δῶμα τὸμ ἄνδρα.

Sribit Pindarus Venerem Iynga cœlitùs attuliſſe, quam Iaſoni daret; carmenque docuiſſe, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS. E

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγι δ' ἕλκομαι ἦτορ dixit, vehementē cupiditatem significare volens, vt eius interpretes exponunt. Lynx enim, vt interpretantur illi; vis illa dicitur, quæ cogitationem noſtram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithûs eam filiam fuiſſe, propter perſuadendi vim: maxima enim perſuadendi vis ineſt amori, nihilque tam incredibile dici poteſt, quod amanti non perſuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor eſt. Addunt, eam amatoriis veneficiis incitaſſe Iouem in amorem Iûs. Sedenim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficiis coactum, vt ſecum rem haberet: vtcunque, mox ab irata Iunone in eiuſmodi auiculam transmutatam, veneficiisque amatoriis conſtruendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

PErnicioſæ conſuetudinis hominem indicaturus quiſpiam, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter verſatur, appetitque earum vbera ſugere quod cùm fecerit, vber extinguitur: capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS. F

HOminem qui technis & commentis, conſiliis've aut artibus propriis eluſus malè perierit, &, vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, oſtendere qui volunt, Turdum viſcatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, ipſa ſibi auis mortem cacat: viſcum enim non prouenit, ait Plinius, niſi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei ſimile, de iis qui in eligendo ſibi malo ſunt procliuiores & aduerſa mox quæ in ſe ipſi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud ſit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi apud Deum, quàm gratiam ſuam quæ ſe largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam ſimulac quis Deum dereliquit, quæ bona ſunt aſpernatus, amiſſa ſpiritus gratia, omnibus inde afficitur incommodis, viam rectam non videt, & contumacem ſe opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ ſenſu, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem receſſu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo niſi bonum emanet, quemadmodum à Sole ſemper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus ſurditatis indicium eſt, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifeſtum habeatur. Accedit huc quòd prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE

A

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, vt rarò duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis, alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur.

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Caussam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem esse dicit imbecillam, inualidamque adeò, vt nidum sibi ipsa parare non possit, alienisque ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione sit σεισοπυγίδι, ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisque locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscunt, & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

B CVm itaque Cinclus inops adeò sit, neque certo vsquam lare vtatur, nonnulli errones illos qui nunc totum terrarum orbem mēdicabundi cum chiromanticis vxoribus & liberis peragrant, nusquam certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

QVanquam in vniuersum omne genus auium apud aruspices pro peregrinis, aduenis & conuenis accipitur, vt ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposceb at, forteque euenisset vt neque gypsus, neque alba terra vspiam inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerent, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaque disseminata quaqua vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depascendam auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexander: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, solique vbertatem esset alienis quoque gentibus largissimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS

cancellarium, de iis quæ per apem, & id genus cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER XXVI.

VOlatilium significationes, quas in aliquot digessimus commentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum, quo literatorum oculos possis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorum tuorum nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potius tuorum suauitate comparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundissima, cuius lepore omnes ad te trahis tibique deuincis, vt de te verè dici possit, fauum mellis in ore tuo sedē posuisse: siue perelegans ille scribendi tenor tuus, vbi solutam orationem aut carmen facis, amœnissima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunque merum mel & sis, & habearis. At plenus rimarum sum, neque me cohibere possum quin epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua caussa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atque alij malunt correpta parte Melinum

Dicere

D

Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunque velis, nullo discrimine amandus,
Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horum infelicitas temporum pauca admodum nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditionísve felicitate capiantur: eóque alieniores plerique à doctrinæ studiis euadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex ea sis domo ortus, in qua summi plerique viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulósq; foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerum harum amplitudine contentus, à teipso splẽdorẽ excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patréq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successúq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atque animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officiis prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, chariratem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatum, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere nunquam potui: ac ne vllus & molestiæ & importunitati finis esset, Musca etiam, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorum aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus. E

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimum Regi suo significare si vellent, Apem faciebant illam vtiq; breuem, variam, & in rotunditatem compactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsectatur, æquè atque homines Regi obtemperantes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officiis, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusque genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtique studiis deditum, sed qui perfectam virtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

REX.

MEritò itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellet, examen Apum proponere consuerunt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cúmque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresque assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæque proximam illi cupit esse, & in officio cõspici gaudet. Vbicunq; consedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram earum circa Regem obedientiam, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portãt, multáq; huiusmodi, in quibus enarrandis tãta vtitur suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde Lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, vt pleriq; contendũt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eousque prouexerit, vt plerisq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parêre non recusemus, negotiaq; ad Reipublicę ciuitatumq; salutẽ opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegũt ignauiam, suóque tantùm otio & commodis consulentes, negotia subfugitãt, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atque huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel aluearío exciderimus, hospites externíq; esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiam reperitur, cuiusmodi signum Dionysio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum est, qui cùm equum è voraginibus, in quas demersus erat, nulla prorsus contentione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, ægrè ferens: cùm autem aliquantulum progressus esset, subitò exaudiuit hinnitum, ad quem cõuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum consederat imperij quod occupauit indicium. Nam equum subiugationi frænóque aptum esse, suo diximus commentario. F

Ac ne

REGNVM.

A Cne ab Sicilia tam subitò discedamus, Hieroni quoque iam iussu patris exposito, propterea quòd ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congessere: quo ostento pater ab aruspicibus admonitus, filium recolligendũ duxit, moribus & disciplinis iis erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regni maiestatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbis suspenderant, insepultũ diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauísque referserunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti respõso moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesilóque quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicum Apis significari. Quanquam Diogenes suæ morem gesturus mordacitati, orationem blandam, vtpote ad fallendum vel ad gratiam paratam, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis consedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquẽtia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris cõtigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poëtæ accidisse Pausanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tempore Thespias proficisceretur, calore exuperante aliquantulum à via declinauit, & sub vmbra nonnihil acquieuit, cui in somnum soluto Apes in os mel congessère. Et ita demum quemcunque veteres ab eloquentiæ suauitate commendarent, eum ab Apibus nutritũ dictitabant. Sic & Theocritus Comatam beatissimum ait, cui huiusmodi nutricatio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorum linguis rorem instillant, in castigatis enim exemplaribus, non ἀοιδὴν, sed ἕερσην legitur:

Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἕερσην,

vbi interpretes ἕερσην δρόσον interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmiis posuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim illæ ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

POETICÆ AMOENITAS.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicum poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatium: Fidis enim manare poëtica mella: & vt ait doctissimus vndecunque Varro, Apes causa musarum esse dicuntur volucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorum suauitatem & elegãtiam, per mel candido lacte commixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat, Mel verò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

Vos ô Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modóque.

Non enim temerè vsqueadeò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suã fert super hoc loco sententiã:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum suũ in terram lacte ac melle fluẽtem: passim enim hieroglyphicum aliquid sapit diuinarum litterarum sermo. Igitur Theologi nostri, referente Hesychio, hoc ad futuri seculi delicias beatitudinemq́ue trãsferunt, quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his suauius neq; dulcius inuenitur: tum quia sine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa absque vlla solicitudine, sine dolore, studio nullo, apparatu nullo, condituræ nullius egentia, tanquam effuso copiæ cornu suggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantùm gustant, si pascentes pingantur, hominem hieroglyphicè signi-

ficant qui dulcibus tãtùm rebus delectetur, dulciáque omni cura studióque perquirat. Horatius cùm D
dulcedinem & suauitatem, quodque maximè placeret, exprimere vellet, Si iuuat, & melli est, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, Mulier, ait, quæ viri primo congressu territa coniugalem inde copulam subfugitat, similis est iis qui Apicularũ aculeis patienter se offerunt, mella ipsa reformidant. Ad eandem respiciens iucunditatem Catullus, suum illum Passerẽ, Lesbiæ suæ delicias, cùm maximè lepidum indicare velit, mellitum fuisse dicit. Denique Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud sibi vult, nisi vt copiosissima rerum omnium, quæ suauissimæ iudicentur, vbertate ditescant. Egregiè verò Pindaricum est, mel pro suaui, tranquillo, & maximè experendo amabilique bono ponere: quare de Olympiis victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, victores vitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc est, tranquilla deinceps suauíque perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam satietatem habet, nihil aliud voluit exprimere, nisi supremam quandam suauitatem atque dulcedinem inesse melli, quæ tametsi supremè delectabilis est, satietatem tamẽ afferat: quam sententiam παραδόξως protulit. Paulò secius Horatius sensum eundem attigit, vbi dixit Dulcia se in bilem vertunt: quod tamen ex physica disciplina est ab eo sumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confestim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio vitæ prosperitatem ac inoffensam valetudinem in longa æui spatia productam, per hieroglyphicum Apum in fœcundo oleæ ramo considentium significari: id quod mihi Democriti responsum in memoriam adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitã assequi posset: interiora, respondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum ostendit, animum quantacunq; fieri potest suauitate permulcendum, hilaritatemque vndecũque captandam, omni prorsus amaritudine atque acerbitate procul ablegata, neq; quicquam quod exulceret, intromittendum, corpus verò exercitio consolidandum, quod quidem in otio torpescere necesse sit. Nam vt commentario suo dictum, oleum inter alia significata, exercitium quoque denotat. Sedenim Aristoxenus Pythagoricos plurimum melle vsos tradit. Neque tantum calidi panis suffitu Democritus vitam dies aliquot in amicorum obsequium produxisset fertur, verum & vapore mellis naribus admoto. Omnino autem ferũt, quibus mellis vsus frequẽtior fuerit, vitam diutius producere. Contrà verò qui cibis acidis delectentur, breuioris esse vitæ. Sanè Cyrnios populos, qui scilicet Corsicam insulam incolebãt, longæuos vixisse tradit Athenæus, quòd assiduè mellis vterentur cibo. Nam & Diophanes, qui de re rustica libros conscripsit, longæuos euadere dicit qui mellis esitatione delectati fuerint. Præstat verò in senecta ipsa plurimùm pane & melle pasci: neque enim solùm, vt is asserit, viuacitatem adiuuat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quãuis, quod ad Athenæum spectat, nostri mel Corsicum dicant habere aliquid in se, quòd amaritudinem sapiat: vnde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera: E

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle sub infami Corsica misit Apis. Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & vomere & excernere cogebantur, neque quidem omninò stare poterant. F

MERETRIX.

Sed quoniam trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebræorum castris Hieronymus putat Ionathan contra detestationem patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labiis mulieris, & forte deprehensum, vix populi precib. liberatum. Porrò mel non offertur in sacrificiis Dei: & cera quæ dulcia continet, non lucebat in tabernaculo, sed oleum purissimum, quod de oliuarum exprimitur amaritudine. Quòd verò sit verisim lis Hieronymi coniectura super Ionatha, Aristoteles tum milites plerosque omnes mulierosos esse, tum scriptores rerum, qui recensent Hebræorum mores gentem eam esse ponunt salacissimam. Sed Ionathan pro innocentia sua dicentem mihi videor audire: Cur igitur ego conquestus palam sum, satis imprudenter fecisse patrem meum qui populum tam longæ addixerit esuritioni, vt vel modico cibo, quem sors obtulisset, suorum vires vetuerit instaurari? Quorsum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à sole exoriente hostes vno tantum comitatus famulo, cũ per inaccessas crepidines ad eos irrepsissem, quotquot obuiã habui aggressus cecidi, & in fugã verti, & mox accitis meis. ad vesperam vsque perseuerantissima occidione persecutus sum, quo pacto deliciis & genio vacare potuissem, qui pro summo Dei nostri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremam vsque delassationem confectus eram? quare illa obsecro adulterina, conficta, subditi tia, nequaquam à tam probo, tam pio, tam acri veritatis propugnaculo, tam immeritò de me vnquam cogitata credideritis.

A

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT verò nos mellis damna prosequamur, id etiam addemus, quòd Hierosolymitanus Hesychius non Poëticam tantùm, verum omnem Gentium doctrinam per mellis Apumue hieroglyphicũ significari tradit, quòd in suauitate verborum & eloquij dulcedine tota consistit, rerum autem inanis est. Eóque trahunt Solomonis illud ex prouerbiis: Non respicies ad mulierem meretricẽ: fauus enim destillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autẽ illius amara quasi absinthium. Quo minus miremur, si qui longo pòst tempore successit, Plato quoque Musas sui temporis Meretriculas appellauit. Præceptum verò, vti paulò antè dicebamus diuinis literis, ne quicquã mellis in sacrificiũ Domino adoleatur, sed in munus primitiæ eius offerri possint. Præcipit enim ex parte, illius sapientiæ primitias offerri, non autem plenius ea vti, quippe vt fides nostra non in sapientia hominum consistere videatur, sed in virtute Dei, vt Paulus in priore ad Corinth. epist. Ea verò de causa mel, vt ait Eucherius, in sacrificiis offerri prohibebatur, quia resoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc pascha Domini comedi cum amaritudine iubetur, quia sit semper austera districtio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoque, quæ complexu rerum possint in orationem absolutam coalescere: vt si quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quod anteactæ vitæ suauissimũ ocium & tranquillitatem exasperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit, non alia cõgruentius pictura signóve vtetur, quàm figurato mellis fauo, de summo cuius absinthiũ pullulet, herba nimirum amarissima: quod quidem Lucretianum illud sapere videtur, quod in nostræ vitæ conditione fre-
B quenter occurrit:

Medio de fonte leporum
Surgit amari aliquid, quod in ipsis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti sunt nonnulli popularem fugam per examen Apum & subiectum fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis consternantur, in fugamque vertuntur, quàm fumo supposito. Atque hâc similitudine vtitur Apollonius Argonautis, in describenda Bebryciorum fuga, simulatque interemptũ Amycum conspexere.

OBORTVS IN MOESTITIA LEPOS.

SEd longè suauius illud est, quod per Apes ex cadauerosi leonis ore prodeuntes innuitur. Pingi potest hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, insigniorem fuerit existimationẽ assecutus, aut inimicorum contumeliis affectus clarior euaserit, aut ex illatis iniuriis creuerit. Mordacissimus est enim leo violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia vetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cum in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, vltrò belluam adortus eam strangulauit, peremptámque ex publica via in syluam proxi-
C mam pertraxit, eámque ibi in abscondito reliquit. Paucis verò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò rediit, vbi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occeperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quam Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit, Quî fieri posset, vt truculenta immanisque res, eadémque voracissima, suauissimum ex ore cibum erogaret. Cuius quidem quæstionis historiam solius vxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditam, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius.

PROPHETARVM ORACVLA.

MInimè verò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traduntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauum. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella componit. Et Debbora libro Iudicum prophetiæ particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetiæ sub Apis nomine comprehenduntur, eorumque faui ea sunt oracula quæ literis mãdauere. Atque hoc est bonũ illud mel, quod comesse iubemur. Quicunque enim oracula ea diuina meditatione complectitur, scriptis vatum nostrorũ sermonib. alitur & recreatur, is mandatum illud diuinum exequitur, quo præceptum est, Comede mel fili: bonumq; id esse reipsa protinus experitur. Quod autem de Assertore nostro predictum est, mel comedet: mel hic Adamantius nostra de virtute colloquia significare prefitetur. Quotiescunque enim de abstinendo à voluptatibus de domitanda nequitia, de iustitia, de predentia ex animo disserimus, sermonis istiusmodi suauitatem libentissimè pascitur Deus, hosque liquores assiduè sitibundus in-

quirit:cui si nequitiæ, si pusillanimitatis, si scelerum & stultiæ amarulenta pocula propinauerimus, gestum vt offensus refugit,& vt fel odiosum auersatur. D

CONCORDIA.

ET quia moris erat infantes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primum imbuere,nonnulli hoc ad concordiæ significationem factum autumant,Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis cõcordiam prægustamus.D.etiam Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hunc modũ: Nã & multa alia quę per traditionem in Ecclesiis obseruãtur,autoritatem sibi scriptæ legis vsurparunt,vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prægustare concordiam.Id tametsi faciunt iam adulti, quandam tamen infantiæ significationem præ se ferunt.Fuit verò aliquibus mos,vt loco mellis, vinũ cum lacte propinaretur.Nam apud Occidentis populos diu obseruatum est,vt tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ præcipua est in parua ea ætatula similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eóque Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite,emite absque argento,& absque commutatione,vinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptam ad hæc virginitatem,& castum animi propositum,per Apem significari id argumẽto est,quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus præceptis ait,Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniãt:sed mulieres quæ Veneri operam dederint acrius inuadunt,quíque vel vinum potum,vel vnguenta oleant.Nam & Maro eas ignorare venerem his versibus attestatur,

Illum adeò placuisse Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent,nec corpora segnes E
In venerem soluunt,aut fœtus nixibus edunt,
Verùm ipsæ foliis natos,& suauibus herbis
Ore legunt. Hinc Pythiis ait Pindarus, σέδ᾽ ἐν τοῦτῳ λόγῳ χρησμὸς ὄρ θᾶσε μελίσσας. quo loco interpres subiicit:Propriè quidem Apes sacras Cereris ministras appellauit,impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorum præsides appellari tradiderunt. In diuinis quoque literis Apem virginitatis imaginem esse dicit Eucherius,nulla tamen causa reddita,quia scilicet eam satis ex Marone cognitã arbitraretur.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius,nempè simulachrũ eam esse adulatoris,vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ spiculum: atque ita homines qui lingua blandiuntur,latenter verò feriunt,significare:loquendo enim mellis dulcedinem proponunt,re verò ipsa vulnus inferunt.

VLTIO.

NEque deferunt veteres Theologi,qui Apem vltionis & iracundiæ signum in diuinis literis esse dicerent,citatis ex Propheta locis:Et Apis quæ est in Assur. Et:Circundederũt me sicut Apes.

ARTIFICIVM.

NAm illud quod Solomon ait,Vade ad Apem, & disce ab ea quàm loboriosa sit operatrix, vnicuique manifestum est artificij sedulitatisque illam esse hieroglyphicum, Virgilio præsertim naturam eius tam luculenter explicante,vt versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum pœnitere possit: F

Nanq; aliæ victu inuigilant,& fœdere pacto
Exercentur agris:pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam,& lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina,deinde tenaces
Suspendunt ceras:aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus,aliæ purissima mella
Stipant,& liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cæli,
Aut onera accipiunt venientum,aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus,redoléntq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamem dicacitate(vt idem identidem repetam)libertatéque illa fretus sua,diligentiam hanc & assiduam in re facienda curam improbaturus,parcos aiebat Apibus esse similes,quæ vti semper victuræ laborarent.In quam sententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

ESt & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes quòd suo ad labores egressu,vt apud Aristotelem habetur,solstitium id denunciat,eo quippe tempore,quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est,vt & nos quoque tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harum inquisi

A inquisitione, si modò vnum quod haudquaquam prætereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Pataræo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carnium ad arborū fructus & hortensia olim auocasse, cōdimento scilicet subministrato per quod vniuscuiusque cibi, subacidi etiā & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quædam cùm fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remque aliis indicauit, animaliaque ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruarique mandauit.

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedinéque hactenus locuti, melissæ temperamentum secuti, quod ipsa non insulsè, oppositis iuxta se simulque positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicum est culex.

ACORIS AVIDVS.

EA verò de causa cœptum est, proposito Culice hominē acidis illectum indicare, quod Culices obseruassent nō admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quam auidissimè. Leuia hæc fortè videantur, si quis simpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnem rerum iucunditatem intelligebamus, ita per acorem quicquid est amœnitati contrarium, nobis fuerit proponendū. Esse enim homines, qui iucunditatem omnem auersentur, verissimum est, & ne longius exempla quæramus, erat mihi nepos natura adeò tristi, vt si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacharetur &
B excandesceret, in reliquis vitæ muneribus quātiuis pręcij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatíque deditus, vt ad obnunciatas quorumcūque hominum calamitates risu diffueret: quinetiam ad patris & matris incommoda vel ærumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum vitas scribunt, hæc etiam quamuis humilia consectantur: vt indifferentem in victu Iulium Cæsarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustum minimi fuisse cibi, atque ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatum, atque alios huiusmodi aliis. Quod verò ad rem quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem vsque offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

SEdenim cadit & in sacra nonnulla ciborum amaritudo, vbi iubet Deus azymis vesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam nullamque illi corporis dulcedinem per certos dies indulgendam. Festum enim illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atque humilitate celebratur. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

ESt genus Culicum minutum admodum in volatilium insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimam, corpus tamē
C cùm insederit, acutissimo maximéque tenui stimulo terebrat: ita quem volitantem cernere nequiueras læsus stimulantem sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicum genere aculeis permolestum ait in diuinis litteris, Cyniphem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quam Serapiacā vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & subtilib. verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, vt deceptus nec videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoque doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus, Idque ea de causa, quòd ex huiusmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicum multitudine infestum aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quātumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllo vnquā tempore experimento compertum fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui vi rerum potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriā in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

ADiungendus fuerat api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluea riis, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniam dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur. D

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus vtilitatem, delicias, gloriam ſibi comparantem ſignificare ſi vellent, Fucum pingebant. Sunt hi grandiſſimi inter Apes. Sedenim Fucos Fureſque apud noſtros confundi video. Plinius Fures inter illas grãdiſsimos eſſe dicit. Ariſtoteles Fures maiores quidem Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcunque, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed otioſus intus deſidet, vel cùm exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyroſque volitat cum eiuſdem generis animalibus, qui exercitum quaſi faciunt, quod vbi ſatis iam fecerint, quaſi ſe velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait,

Ignauum fuccos genus à præſepibus arcent.

DE VESPA.

APud Horum legas Veſpam ex corrupto crocodili ſanguine, vel ex eius cadauere procreari. Noſtri ex equino eam cadauere naſci volunt. E

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunque, Veſpa cum apud Ægyptios corruptum oſtenderet Crocodilum, eâdem ratione perniciem ſummotam extinctamq; ſignificabat, quando, vti ſuo commentario dictum eſt ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philoſophi vetuſtiores pugnacitatem per hanc innuere videbãtur. Nam & equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, vt ſuo commentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, vt apud Stobeum, περὶ διογένους διατριβῶν, Antiſthenem ait aliquando à Diogene correptum, vt qui exili admodũ voce homines caſtigaret, reſpondiſſe: Veſpas itidẽ ſonũ haud magnum alis excitare, aculeum tamẽ acerrimum habere. Quare apud Æneam philoſophum platonicũ, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, Si quæ ille opinabatur vera eſſent, Veſpæ, inquit, itẽ Hector colligabitur: ambo enim caput varia galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſſimi. De gulea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαίολον vocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſiſtrate, quieturum ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, vel irritare aggrediatur. Atque hæc omnia noſtra ſunt. Sapiẽtiæ enim XII. habemus: Miſiſti anteceſſores exercitus tui Veſpas, vt illos paulatim exterminarent. Importunum fortè cuipiã videatur, ſi κατὰ πάρεργον remedium ſubiecero cõtra hanc Veſparũ pugnacitatem: ſedenim quod vtile vel commodum pleriſque futurum eſt, nunquam ego iudicauerim importunum. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt plerique tradunt, dicta, Veſpis aduerſatur, præcipuè ſylueſtris: cuius ſucco, vt Demageron & Pexamus ſcribunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis non impetitur, neque pungitur. Quinetiam ſi quis punctus iam fuerit, eius herbæ ſucco, aut contuſis & impoſitis foliis ſanatur: apertiſsimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioſo fuerit, lenitatem amplectamur, quóq; acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus reſponſis ignem extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος. F

IMPERFECTI MORES CIVILES.

PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilémque virtutem, quam temperantiam aut iuſtitiam nũcupant, exercuiſſent, non eam quidem ex doctrina Philoſophorum, atque ex eorum ſententia deſcriptam, ſed ex conſuetudine quadam exercitationéque ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitum in Veſparum, apúmve, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinem quandam præ ſe ferat: nam & ipſæ collegia celebrant, tribuſque & centurias diſtinguunt, habitationeſque ſibi conſtruunt magnificentiſsimas, in quibus cellæ fauorum in morem ſexangulæ omnes. Sed Apum texta metarum quaſdam propemodum formas imitantur. Veſparum caſtra potius ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſuper altera alteris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificè conſtructa, cùm Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septem ſunt concamerationum orbes, alter ſuper alterum duorum digitorum interuallo impoſiti, pilarum columellarumque interſtitio diſtincti, vt vnicuique commodum ſit ſpacium ad eundum & redeundum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum vſque duodecim circiter digitorum: à quinto reliqui faſtigiatim coarctantur, vt

A vltimus ad quinos senósve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes ventorũ & pluuiarum iniurias cõtemnendas solidata munitaq;. Infra hexagonales cellæ confertissimæ: ita reliqua tabulata eadem crusta cellisq; eisdem fabrefacta, suisque columellis singula sustentata. E superioribus verò stationibus bestiolæ omnes abuolauerant: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuissimo, pro tegumento vniuscuiusque loculi superinducto, quorũ aliquot cùm sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuisse. Quæ verò in inferioribus erant tabulatis, tanquam embrya videbantur vermiculorũ instar imperfecta: ipsa quoque eo tegumento, tanquam hybernæ cochleæ, sed admodum tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidẽ grauis hyems fuit, ibidem extinctæ sunt, neque tamen computruit quicquam, & tot iam annos eàdem forma statuque spectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ essent exploratum haberem, sed nihil vlterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantúmque in construendo ædificio tam operoso, perseuerãtiæ bestiolis his inesse obstupescentium. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI. cap. octauo supra vigesimum, Aculeus, inquit, in ore vt Asilo, siue Tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum sit & subdititium, vt pleraque adhuc alia apud autorem eundem addita, quæ nisi peritorũ hominum diligentia vetentur, indiligẽtiæ illi nomẽ inurãt. Asilus enim diuersus à tabano est, Græcè, οἶστρος, vel Marone interprete,

Cui nomen Asilo

B *Romanum est, œstrum Graij dixere vocantes.*

Tabanus verò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μυίωψ dicitur. Rarus præterea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilum, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuiis supernatant, enasci: quamobrem magna asilorum copia circa aquas, vbi id genus bestiolarum est, tabanos verò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μυίωπα verò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demùm de singulis separatim meminit.

PERTVRBATOR.

PEruulgatum verò illud est, vt per hieroglyphicum Asili significetur is, qui aliorum otia perturbat, quietisque rebus tumultum aut molestiam affert: est enim is, vt Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæq; & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem versus de Asilo Romana voce dicto nimirum, ostendit verba illa apud Tranquillum ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si, vt vulgata habent exemplaria, legamus, τὶ γὰρ μοι καὶ μακροῖς ἀσίλοις. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione viri commenti sunt de longis tibiis, adhuc non liquet.

C
DE MVSCA.

INstat demùm, nobísque negotium facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, vt de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atque impudentiam Ægyptij sacerdotes notare si vellent, Muscam haud indecenter faciebant: eam enim vt sæpius & assiduè expellas & à te summouere contendas, tanta tamen impudentia prædita est, vt identidem redire, & infestare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, vt in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incommoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictum de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus vir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophrasti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisque inhærere, quorum opera visæ fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit vtriusque impudentia.

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquam rebus quietem esse sinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum, grauissimasq; res poëtarum principem Homerũ illexerit ad eius pertinaciæ

perſeuerantiam memoriæ demandandam, hieroglyphicumque proponendum, quo ferox hoſtis inſultat hoſti, neque moram neque requiem dat vllam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentiſſimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur: D

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ σήθεσιν ἐνῆκεν,
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλαπερ χροὸς ἀνδρομένοιο Ἰσχανάα δακέειν.

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prædicant, cuius Muſca eſt hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoſcit: nunquam enim ceſſat ille humanum genus modis omnibus infeſtare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obſeruauerat etiam Eucherius, Muſcam in diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atque malefico homine, modò pro idololatriæ ſpurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muſcæ morituræ exterminant olei ſuauitatem: hoc eſt, adeò malignũ eſt Muſcarũ genus, ac perinde Beelzebub, vt vel ſi moriendũ ſit, dum aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutem aliquam infringat, ſe quoque ſimul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

MVſca etiam aliquando in Laconum clypeis inſigne fuit: quam cùm quidam non omnino vera maiorem in parma figuraſſet, obiicienti quòd latitandi cauſa id feciſſet: Imò, reſpondit, ſignum eſt, me tam proximè ad hoſtes accedere, vt Muſca ab eis internoſci poſſit.

INDOCILITAS.

QVinetiã indocilitatis hieroglyphicum eſt Muſca: nullũ ſiquidem omnium animantiũ minus docile exiſtimatur, neq; minoris intellectus. In qua ſentẽtia eſt Plutarchus Simpoſiacôn octaua decade, duo tantum domeſtica animalia eſſe dicens, quæ nunquam humano conuictu manſueſcant, neque tactum admittant, neque conſuetudinem, neque vllius rei aut diſciplinæ communionem, quippe hirundinẽ & Muſcam, quam ſemper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, aſſeuerat. Videre etiam eſt in hominibus, eos egregiè temerarios & impudẽtes eſſe, omniaq; audere, qui nulla elegantiori doctrina præditi ſunt: contrà alios quo peritiores fuerint, eo modeſtiores verecundioresq; eſſe. Hinc apud Horatium hominem notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris inſenuiſſet, Romã reuerſus ſtatua taciturnior ingrederetur, quippe id contra vulgus ſentiens: nam ſenſus ille ex imperiti vulgi opinione deſumptus, cum nimirũ intelligat Horatius, probũ doctumq; virum, eſſe malle eruditum, quàm videri, popularemque auram illam protinus aſpernari. Denique verum illud eſt quod Plinius Nepos ait Epiſtolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruerſa confirmari audacia. atque ita quo quis imperitior, eo impudentior atque iactantior euadit, quod Græco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει: Imperitia quidem audaciam, eruditum verò rerum examen timiditatem affert. Meritò itaque viro forti odioſa Muſca, & ſapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas ſuo de ſacello abegiſſe dicitur, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ ſacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc ſuperius Beelzebuben diximus ex Hieronymo. E F

CYNICI.

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio non contemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muſcam eam caninam plerique dicunt, adiecta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorum ſectam animali huic perſimilem dicit Adamãtius, qui ad reliquas improbitatis ſuæ deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona ſumma commemorabant. Nam quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorum eſt teſtimonio manifeſtum. quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbum facinus indicat, qui vel medio in foro ſpectante populo, hominem, vt ipſe iactabat, plantare non erubeſcebat. Ita plerique hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauiſſima quæque ipſi ſibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus eſt de Cynomyia, quæ non Muſca canina, vt quidam putant, Pſalmo ſit accipienda, ſed Muſca potius omnimoda. quod ſi admittatur, non per υ Græcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongum: atque ita dicendum eſſet pro Cœnomyia, Muſcarum genus omne.

DE EPHEMERO.

APud Cimmerium Boſphorum Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare poſſumus.

VNIVS

VNIVS DIEI VITA.

A PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non vltra vnius diei ſpatium vitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus vt eruperit e folliculo, in pomeridianum vſque diei tempus viuit, & volat, mox deſcendente ſole macreſcit & languet, deinde occidente moritur, vita non vltra diem vnum prorogata. Eiuſdem imbecillitatis eſt papilio, in grandiſſimæ muſcæ ſpeciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra ſuam araneam conditi transformatique erumpit, candidóque exceptus velo, oua haud ita multò pòſt papauerum ſeminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra pauciſſimarum horarum ſpatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari poſſet hieroglyphicum, quod indicaret, re bene geſta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanum, & Leonidam Spartanum feciſſe legimus. Ac ne quis commentitium ac fabuloſum cenſeat quod ſuper Ephemero autores tradunt, vt Bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnuſquiſque contueri poteſt, in Britanniis fluuius eſt, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè inſulam diuidit: vtrinque in ripæ marginibus arbores ſunt, quæ folliculos ad oui anſerini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in ſubiectam aquam decidentes, ſimulac molliti fuerint, aperiuntur, deque ſingulis ſingulæ excluſæ aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore inſigni, aliſque adeò plumatis, vt altè ſtatim auferantur, neque quô migrent vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

B VT verò beſtiolis his finẽ imponamus, admonet Cicada, quæ cõtinuati ſoni raucitate moleſta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tædio eſſe caueamus, tã multa cõgerentes. Eius igitur hieroglyphica proſecuti, aues iã & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptij ſacerdotes hominem ſacris initiatum, & myſticæ diſciplinæ peritiam aſſecutum, per cicadam ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris commodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argutè caneret tamen, tamque altum inſonaret. Eſſe huius inſtar doctrinam myſticam, & ſuas præſertim literas, quæ nullo ſyllabarum complexu, nulla partium orationis textura conſtructæ, ſed ſola animalis cuiuſpiam, vel alterius rei repræſentatione, abſolutæ ſignificationis orationem facere videantur, quæ ſeſe longè diuerſo ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere eſt, per aculeum, emodulari, quòd motu ſuo ſtridorem cieret veluti plectrum quo citharæ pulſantur: ore quippe caret Cicada, eademque cæca eſt, prolixum tamen quiddam, compactum indiuiſumque gerit, ſimile ei quod linguæ ſpeciem refert in iis, quibus aculeus in ore eſt, eoque ipſo rorem haurit, quod vnum illi & peculiare eſt alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiſo paſcentur apes, dum rore cicadæ.

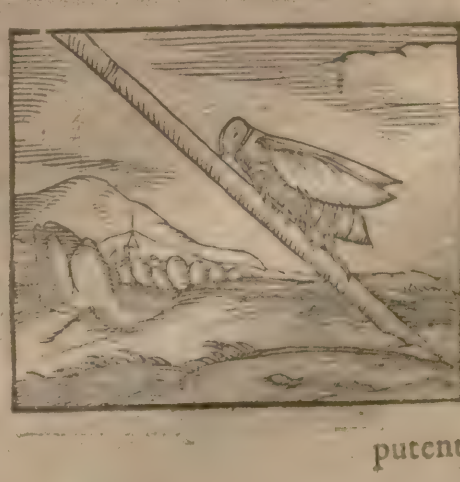
Ceterùm de ſono diuerſa eſt aliorum ſententia, quippe qui attritus ſit interioris ſpiritus. Quinetiã experimento compertum eſt, Cicadam non canere per oris aculeum, ſed colliſo, attrito agitatoque frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum ſtimulatione non ſemel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

C CVm verò ſonus ipſius animalis argutus quidam ſtridor potius ſit, quàm cantus vllus, & ſtrepitu aures offendat, natum inde prouerbium, Cicadæ vterum ne ſcabito: quotiens reprimenda eſt cuiuſpiam dicacitas aut petulantia, vt ſi pergat dicere quod vult, ſcurrilique aut maledico morſu impatientiorem aliquem tetigerit, ipſe poſtea repercuſſus, quę nollet audiens erubeſcat. Et quod in hanc ſententiam ait Heſiodus: Εἰ δὲ κακόν τ' εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Et huiuſmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchum plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualeſcunque ſunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων: Cicada canit alarum freta miniſterio, ſemetipſam applodens, & ſtrepitum ita ciens. Quod & Heſiodus agnoſcit, πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.

CVr autem nonnulli vanam & inanem garrulitatem per Cicadam ſignificari dixerint, ex Ariſtotele, quem non intellexerunt, deſumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia diſſeparatas, prioribus analyticis τερετίσματα eſſe dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil niſi inanem cantilenæ cuiuſdam garrulitatem præ ſe ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunum & impudentem, ita Demetrius philoſophus notat, cùm à Domitiano pulſus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obſtrepere, nobis ne quidem mutire fas eſt. Apud Ariſtophanem, νεφέλαις quæ iuſtus ſermo commendauerat; iniuſtus ait Cicadarum plena eſſe. Sed enim quantum ad Ariſtotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, ſi dixerimus diſcipulum longe honeſtius, quàm alij

VANA GARRVLITAS.

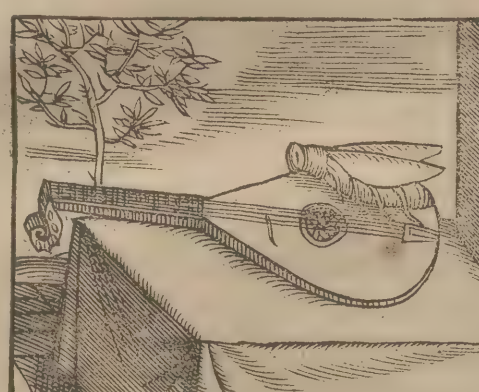

putent, de præceptore suo loqui, sanctiusque sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis opinentur: quippe cùm Aristoteles de iis tractaret quæ facerent ad demonstrationem per ea, quæ ipse constituit artis elementa, non obiiciendas huc, ait, ideas Platonis, quia τερετίσματα sunt, hoc est, mysticum quiddam sapiunt, atque ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus, conferunt: ingenij illud, atque animi supra sensum elati negotium est, hoc quod præ manibus est nobis, vni applicitum est sensui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia significata Mysterium etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptiis esse commonstrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis significatum acanthidem lenam vocat, à sermonis tædio & loquacitate, auriumque offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Hesychio. Aiunt porrò, ex eo animalium genere fœminas semper taciturnas esse, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua sint egregiè præditæ. D

NOBILITAS GENERIS.

Illud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenienses institutum erat, cicadas ex auro capitis ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli comminiscuntur, quòd Cicadæ maximè omnium animalium indigenæ videantur: in ea siquidē regione qua genitæ, viuunt moriunturque, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrent, neque sedem vllam firmam habere perseuerent. In vnaquaqua verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorum maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint: obiectatumque ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus esset, quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recens adsciti fuerint, administrare contendunt. E

MVSICA.

Qvamuis autem alij aliter Cicadarum cātum acceperint, plures illi fuêre qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideoque Cicada in citharœdi statua citharæ insidens, hieroglyphicum dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur, quanquam nusquam desunt Græcorum fabulæ, Eunomi citharœdi statuam celebrantium cum cithara, cui Cicada insideret, propterea quòd is cum Aristone Rhegino, Pithiis, musico certamine destitutus est, chorda vna fracta, verùm aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ suppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare vult à carminis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplicitate, dixit. Deque hac Plotinus mihi videtur intellexisse potissimùm, cùm homines musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci differit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibumque potumque negligerent, eoque demum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre verò est homines eos qui sermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori, corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorum è numero Lucretius noster ita philosophatur: F

Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus: quare sit iam nugandi modus.

DE ARANEO.

Importunum fortè videatur insectis his, atque iisdem volatilibus Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodum volatilis, vt inter hæc locum ei constituerem. Præterea, veluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquam vlla erit inuidia, si huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

Ex carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusque precij aut momenti rem significari didicimus, vbi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.

Quod

A Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτ☉ϗ ἀραχνίων μεϛὰ, carie & araneis oppleta. Verùm & ex historiæ sacræ scriptoribus, significatum idem Præsulibus nostris non improbatum accipimus. Eo siquidem tempore atque hora, qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturam & voluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimæ Araneorum telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatum est, eas hæreticorum sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoque conuentu solennique iudicio disiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti velut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictum volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiscentiæ nostræ opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiæ perculsa, maceratáque, attenuari videtur: contrà cùm genio dat operam, Pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex Hebraico non Araneam, sed Tineam hîc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo vereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium esse aërē, quibus ambobus opera sua dissipari contingit, nubilum verò, vtpote crassiorem glutinosioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

B LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd veluti muscæ & volatalia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facile quoquò libuerit elabuntur, ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque castigant, potentioribus verò nihil aduersantur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, vt si quid vnquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum.

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiosè admodum elaboratæ essent, nulli verò inseruirent vsui. Eandem idem disciplinam cœno in viis iacenti assimilabat, nulli quippe vtilitati esse, ingredientibus autem & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, iis qui cancros largè vescerentur similes esse dictitabat: exigui enim cibi causa circa magnum testarum cumulũ occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philosophus iustis quidem mensuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, sed paleas, aut quisquilias alias id genus.

DE TIPPVLA.

VErùm ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti, neque sentienti, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoque sibi velit, videamus, etiamsi nihil ab Ægyptiis, quod C meminerim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui summam leuitatem, vtputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulam apte significari posse dicant. Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, vt super aquam currens non desideat. Hinc Plautus: Neque Tippula leuius est pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM patriarcham Aquilegiensem, de iis quæ per Delphinum & Polypum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXVII.

Vstricis diebus, qui proximè præterierunt, cùm Pientissime Præsul purificationis ergò puluinaria septem te secuti inuisissemus, essentq́ vnà tecum eruditissimi viri Angelus Colotius, Baptista Casalius, Pinpinelus, Antonius Marosticanus, & Petrus Alexander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram, multáque inter equitandum de ambitio-

ambitiosissimo monimentorum studio, quod veterib. illis adeò placuisset, vltro citróque dicerentur: suggerebant D *enim argumentum tot disiectorum passim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota gestatione nostra occurrebant: magnámque dicendi materiam sumministrabat arcana illa pingendi cælandique ratio, quæ apud eos fuisset, qui mutam quandam orationem per rerũ imagines mẽte concipiẽdam, non vllo vocis sono, literarúmve complexu enunciandam excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersæ mox nationes, vbi vlla rerum disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermone Quirinalem præteruecti, ad Altæ semitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquissimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto signa etiamnum pleraque vetustissima sub ruderibus subterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ spectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. inter ea autem opera præcipuum erat Veneris simulachrum quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicus apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neque aberant ex loci curatoribus qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimum verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliáque illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatis præsepitaq́ sustentarentur, neque alterius cuiuspiam rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, matérnisque pecoribus Cupidinem adblandiri. Túque mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: túque Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamque dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me, vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligẽtius examinare. Feci quod petieras, idque libenter admodum, quòd magnoperè gaudebam datam mihi occasionem,* E *qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunque esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos popósceras, atque ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperatur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliane essent, an inutilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem facient, eiicere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessarium esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, faciliùs coagmentationem ipsam conficere possimus.*

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quod totiens in humani generis beneficium cessit, quippe plerisque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus ab animali hoc spontè auxilium allatum. Neque enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidem templo, quod apud Isthmon erat, visebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & F Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, vt apud Virgilium habetur, seruati votum soluunt in littore nautæ, vt Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod verò signum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS is est, vt etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma Numum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino vectus. quanquam apud Asiaticos quoque puerum Delphino insidentem fuisse in numis, tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentum coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumque dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimonio recenset, Telemachum Vlyssis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lusitaret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorum insigne postmodum studiosius adamasse, eamque sculpturam & in ense & scutis habuisse, & in annulo vsum pro sigillo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appellari comperias: quod ea etiam de causa fortè dictum existimes, quòd Philostratus eum subsimum fuisse dicit. Delphini verò & simo admodum rostro sunt, vnde animal Repandirostrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quasi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei testimonium diutissimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in numis etiam

cusum

A cusum vidi, eum quippe nudum Delphino vectum, dextera victoriam prætendere, læua lyram sustinere. Prætereamusque Hesiodi poëtæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussorib. abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum: & Melicertæ corpus, quod in Isthmo Delphinus exposuerat inuentum à Sysipho. Virginē quādam Lesbiam vetusti autores tradidêre cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euasisse. Veteres denique Delphinum tanta veneratione prosequebantur, vt cum neque venarentur, neque vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem vsque nostram propagata est, cùm multos reperias qui Delphinum vel interficere, vel vesci ea de causa scelus putent, quòd quædam illi sint cum humano genere commercia, promptuariumque sit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

QVòd verò Delphinum Baccho adpingunt, non solum ad fabulam spectat, sed etiam ad historiam, quòd vinum marina aqua mixtum facilius conseruatur, vt Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

AT qui non Neptuno & Baccho solùm, verùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multasque eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse, Plutarchus attestatur. Ad hæc nonnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quamquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, vti Calauria Trœzeniorum insula Apollini, quæ loca
B mox dij ipsi inuicem permutarint, vt apud Pausaniam est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in compēdium redegit. Quātum verò pertinet ad Apollinem in Delphinum transmutatum, Creticum commentum aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, neque quemquam vllum euadere infortunium arbitrabantur, nisi Apollinis ope sospitaretur. ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, vbi se garruli cuiusdam importunitatem, qui hominem necabat, euasisse gauisus ait, Sic me seruauit Apollo: quamuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis tēplum. Cretes denique ab vnoquoque malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quod Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam vulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, déque vadis exilire cernūtur, quasi velint reliquos inuitare, vt in stationes properè se recipiant, neque nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tempestatis prognosticum esse minimè contemnendum, vbi visus fuerit in maris superficie frequentius se vibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, consurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta suggerunt, calorque tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria sit agitatio, euenit vt idem animal sæpius emergat, séque frequentius ostentet. Vnde illud apud plinium, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua veniunt parte præsagire.

C

IMPERIVM MARIS.

ITa verò Delphinus maris regem significat, vt pro aqua marique ipso passim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus sub Delphinis imagine colebatur. Neptuno verò aquarum domino nullo non in signo eius adsculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. vbi Neptunum ipsum videas in portu sedentem, id enim quietis indicium: dextera temonem terræ adprimētem, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua verò Delphinum amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramque & commotionem fluctuum omnem ibi demolitam. Ibidem celeberrima illius ædificij forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, non sine magna artificis commendatione conspicias. Atque vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis signum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta:

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇδε θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, altera flores continere, vtpote qui sit hinc terræ dominus, inde maris. Est & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci signū S. C. cusum, in quo Neptunus leua tridenti altè innititur, dextera verò Delphinum exporrigit. In Q. Nasidij numo nauis est cum stella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex iis quæ dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intellexi-

mus, quàm reliquarum etiam aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorum signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sedenim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, vnusquisque etiam piscis accipitur, vt apud Næuium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. vbi aduertendum Venerem hortis præfici. D

VELOCITAS.

EST & illud præcipuum ex Delphino significatum, vt sit velocitatis indicium aut mirificæ agilitatis. Constat enim vnicuique maris accolæ, quanta se velocitate Delphini iaculentur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur iis qui non spectarint. Est autem dubio procul velocissimum omnium animalium tum aquatilium tum terrestrium, quippe qui malos etiam nauigiorum maiorum supersiliant, perinde ac sagitta pernices, vt apud Aristotelem habetur. ἁπάντων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχιστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑπεράλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, prouerbium emanauit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimum instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruam: quod eruditissime Præsul, in me forsitan non immeritò retorseris, qui de iis ad te scribere cœptarim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimum Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cum celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est nauigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiam factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducant. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes vniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti sunt, cùm præsertim Pelasgi, referente Mirtilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuasissent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorum nomen, idque apud Maronem semper ad contumeliam ponitur. E

MATVRITAS.

PEruulgatum verò illud est, quod maturè agendum significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationem, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemque temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, Et properare loco & cessare indicant: id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitus sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Titi Vespasiani numis. Sed fortè non displiceat in huiusmodi significatum trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inspexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere, quam quam de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiam ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem puerilis ætatis amasium non vno exploratum est exemplo, qualia ab vtroque Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasque vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum. F

GRATVS ANIMVS.

NEque tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pausanias, qui grati animi signum in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe testatur: inclamatus enim à puero, properare ad eum solebat, subiectoq; dorso ei si adhibuisset, ad vecturam sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatorum manus euaserat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialyso Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consuetudine vectari solitum per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemque Naupacti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis traditũ. Admiratur Plutarchus tantã animalis istius humanitatem, siquidem non educatione, veluti canes & equi, nõ vlla alia necessitate, velut elephanti panthereæque & leones ab hominibus liberati, sed genuino quodam affectu spõte sint humani generis amatores: ideoq; crocodilorum hostes infensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atque ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

PHysiognomici sanè lasciuos & petulantes eos in primis iudicant, qui simum, vt Delphini, nasum habeant: proptereaque Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quòd ita se natura affectum inficias non iuit: cæterùm se naturam continentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij fine multis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLA

A ADVLATORVM INFIDELITAS.

NOn præteribo hîc, quòd Socion philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborum reliquiis, quæ à nauigantibus affatim in mare proiiciuntur, allecti comiterque accepti ſaturatiq;, natantes quandiu affatim vnda ſubeſt ac ſuppetit officioſè comitantur, in ſiccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ curſu dum plana faciliáque & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò ſcrupea difficiliaque acciderint, ſtatim abſcedunt: de quibus Horatius noſter:

At vulgus infidum & meretrix retro Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici Ferre iugum pariter doloſi.

GIBBEROSI.

VVlgò verò vſurpatum, vt gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſſimus autor Pacuuius, animalia hæc Incuruiceruicum pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatum, vtpote quæ futurorum indicium ſit, vt apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomnium ſibi acceſſiſſe viſam interpretati ſunt. Et quoniam pars eſt prudentiæ, futura præuidere, gibberoſos aiunt omnes aſtutos eſſe, multáque pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè verò mihi natura ipſa per Delphinum philoſophari videtur, quem terra procul, adeo violentum, pernicem atque agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatque terram attigerit, vix in arenam exceptum confeſtim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi valde repugnanti, Pingit Delphinum in ſyluis. Ita impatiens eſt animal hoc terreni
B ſoli. Adagium verò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimum præſtiterint, δελφῖνος ἐμ χερσῷ βία. Quæ quidem eò ſpectant, vt cùm amorem ex Delphino ſignificari oſtenderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta præſtare admoneamur, quatenus terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum verſus, marinæ vnde purificatione expiatus, ac ſereni tantùm aeris affectator eiaculatur. Terra autẽ & animalia terræ addicta, vti ſerpentes, ſues, & alia quædam, voluntariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei venereæ ſpurcitiam innuunt, quò ſimulatque Delphinus acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris conditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit, ſtudioſiusq; ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flaceſcere ac refrigerari videatur, plerunque etiam vel faſtidio, vel odio ſuccedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadúmquo tyranni
Odere, infenſi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua ſola ſydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deſeris hoſpes?

Quare Lyſias apud Platonem amantes ait, cumprimum libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini ſit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quiſpiam pro dignitate ſatis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifeſtum eſt.

C

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini ſignificationibus, ad Polypum res ipſa, quæ præ manibus eſt traducit, vt demùm quid ſibi velit Delphinus qui Polypum mordicùs apprehenderit, conîcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij ſacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuſcunque rebus, vtilibus ſimul ac inutilibus, nullo diſcrimine, nulliúſque rei ratione habita, cõgereret augerétque, ſignificare ſi vellent, Polypum pingere ſoliti ſunt. Ille enim cùm prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili ſuo recondit, ſelectiſque vtilibus atque conſumptis, inutilia mox, quippe teſtas, & cancrorum cruſtas, & putamina conchularũ, & ſpinas piſciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait eſſe ad vorandum quæcunque oblata fuerint, eſſéque adeò impotentes, vt ne paſtu quidem mutuo abſtinere deprehendantur, quique in retibus minores incluſi fuerint, maiorum eſcam eſſe.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiam eum qui aliena abligurierit, & ſua mox abſumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebant. Aſſerunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientẽ eſſe, vt ſi alius cibus non ſuggeratur quẽ deuoret, propriis flagellis veſcatur. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαυτὸμ ὡς πολύπυς, (quem verſum citat Athenæus) Ipſum me comedo vt Polypus. Heſiodus quoque ἐν ἔργοις cum Ægyptiis ſentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει,

quique ſuo exoſsis pede veſcitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ᾽ γ λαφυρῆσιν, ἀνεζόμενοι θαλάμῃσι πήξαντες δαινύνται ἑὰς πόδας ἤυτε σάρκας ἀλλοτείας. D Idipſum Ælianus aſſerit, venatione deficiente ſuis eum veſci cirris, aliis mox pro iis qui abſumpti fuerint ſuccreſcentibus. Heledonem autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd ſemetipſam edat, appellatam, Polypi ſpeciem etymologici Grãmatici contendunt. Nam & Pherecratem ſummæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo ſentiſſe tradunt. Quin & Carneadem id ipſum agnouiſſe manifeſtum, cùm dialecticam Polypi ſimilem eſſe dictitaret, qui præ fame ſuamet flagella paſceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in ſuaſmet opiniones mox graſſari, eaſque deſtruere: quæ quidem curioſius à me conquirenda fuerunt, quia Plinius Ariſtotelem ſecutus id fieri negat: quique reperti ſint corroſa habere brachia, id eis à murænis vel congris eueniſſe aſſerit, cum quibus aſſiduum certamen habent. Plutarchus tametſi in Ariſtotelis ſententiam ſuper hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptiis tamen hoc idem tradit, qui tam præſtantium autorum ſcripta arguere mendacij vereatur: quaſi verò non & alia ſint animalia, quæ ſuamet membra in cibum abſumant, cùm Cercopithecos videamus totas interdum ſibimet caudas abrodere: quare cautio eſt, ne qui animalibus huiuſcemodi delectantur, carnes eos attingere permittant, quia ſimulatque carnibus aſſueti fuerint, eius facti auidiores, morſus in ſemetipſos vltrò conuertunt. Id egò cùm hæc ſcriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam efferacioris naturæ Cynocepholo quotidie conſpiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem victoria potitum, vti tamen victoria neſcientem, intelligere cùm vellent, ſacerdotes iidem congrum & ſubiectum Polypum pingebant. Qua ſpecie potuiſſet Annibal figurari, cùm ſtrage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexiſſet. Aiunt verò, quotiens E Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facilè ſuperari. cæterùm nullam eſſe congris facultatem vt Polypos depaſcere valeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corporis, qua ſunt egregiè præditi, morſus hoſtium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd ſi hominem Ægyptij municipij ſui longè principem, ſed tyrannica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & locuſtam adpingebant: locuſtæ ſiquidem dominationem videntur in Polypos exercere, primaſque inter eos obtinere partes, vt apud Horum legitur. Cæterùm Ariſtoteles priores Polypo tribuit, tantóque eum terrori formidiníque eſſe ſcribit, vt ſi locuſta Polypum in iiſdem retibus eſſe ſenſerit, præ metu exanimetur quamprimum extincta. Habet hæc Gammari fluuialis ſimilitudinem, longè tamen maior atque vaſtior eſt, & albicãtior, cùm Gammari ſubnigricent: quanquam & nigricantes admodum locuſtas in Liguſtico mari eſſe conſpexi. Pedes huic vtroque ex latere quini, iis adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gãmaris. Sed eſt ſuus de locuſta locus in cruſtaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

PEruulgatum verò illud eſt, vt homo qui ſe variis hominum moribus accommodet, ſitque omniũ, vt Latini dicunt: horarum, per Polypum ſaxis adhærentem exprimatur, quem maximè omnium colorem mutare conſtat, iiſque ſimilem reddere quibus appropinquauerit ſaxis. Huic autem ſimiles eſſe homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationem aucupantur, ſéque eorum, apud quos degũt, voluntati atque ſententiis in omne obſequium proni dedũt, omni poſthabita ingenuitate. Cauſam demutationis iſtiuſmodi multi reddere conati ſunt, eamque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. F Voluntariam, quòd id aſtu quodam faciat. Naturalem, quòd tranſlucidum ſit eius corpus. Neceſſariam, quòd præ metu ita tranſmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione, hoc vel illo colore genas perfunditur. Volontariam ſanè reprehendit D. Ambroſius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad ſe piſces trahat, eóſq; deuoret. Theophraſtus id in genuinam quandam animalis ignauiam reiicit, quòd vbi conſternatus ſit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus: vnde prouerbiũ illuc emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidoloſi enim omnino ſunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaque cumprimis demutationis cauſa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat, quòd ſi ea ſit mutationis cauſa, reprehenſioni omnino obnoxius videatur. Sedenim plerique veterum ingenium huiuſmodi vſqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitandum, ea de cauſa potiſſimùm vlyſſem eſſe habitum ſapientem aſſeuerantes, quòd verſuto eſſet ingenio præditus: vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum: Et ſuauidicus ita ſuadet Pindarus,

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προφέρων Πάσαις πολίεσσιν ὁμιλεῖ.

quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus:

Agè agè colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipſum Theognis cuius ſententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus.

Eſt enim vbi Theognidianus verſus ita legitur:

Πουλύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ προσομιλήσει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim

A Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatorémque vocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd veluti ille colorem ad subiecti soli speciem demutat, ita parasitus ad audientium voluptatem sententiam studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt eò spectat, vt studium omne in calliditate dexteritateq; viuendi reponamus vt simulare, neque non dissimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt faciliorem & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repetere, atque ipsam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis scribendo subiicere, tam probabilia mihi videntur, quæ super hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantùm, verùm etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cùm aliquid exhalet assiduè, pariq; ratione diffletur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi sui purissimi simplicitatem redire festinant, fæxq; corpori adhærescit, quæ rubigo est in iis quæ rubigini sunt obnoxia, putredo in iis quæ putrefieri apta sunt, atque hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam porositatum exhalationúmque naturam nonnulli arbitrio suo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij verò ὤσεις τινὰς, καὶ πελεύσεις. Maximè verò maritimis in petris, quæ salsuginosa maris aspergine alluuntur refrigerantúrque, par est partes has, & meatus huiusmodi deprehendi, cùm hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus oculata fide minimè possis explorare, propter materiæ densitatem & pororum constipationem.

B Cæterùm si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus aptissimam iudicabis; exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadam raritate perspicua. Cùm itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquum per se quidē satis translucidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè contrahere potest, atque ita transmutari.

DE CHAMÆLEONTE.

INuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recenseamus, loco hoc de Chameleonte, déque Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, sed sola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PEr Chamæleonta versipellem hominem significari volunt; sed quod nonnunquam Polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumant, quòd mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquam in eo & diuerso vitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas quæq; sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunque verò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita vigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, vti apud Leonem X. P. M.

C Romæ vidimus, vitreum propémodum atque trāslucidum habeat, vno omnium consensu versipellis, puta Vlysses quispiam, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari potest. Hunc, vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus vix à terra suspendit, gradum magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans ruminat, de vēto cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim si Taranda innotuisset Ægyptiis, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte versutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuentu rara, captuq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admiranda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristotelem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnes locorum & fruticum apparentias, setarum colores, quibus totum corpus hirtum conuestitúmque habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in Chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandæ pari modo

perſpicuas eſſe, vt facilè coloris cuiuſlibet aura in eas tranſiliat, diffluentesque ad ſe ita colores repræſentet. D

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, vt ad polypum reuertamur ſubito aliquo pauore ita conſternatum attonitumque, vt néque periculum neq; damnum quod vrgeat ſentire videatur, per polypum ſignificare mos erat: ſiquidem is ita meticuloſus eſt, quod Athenæus atteſtatur, vt vel ſtrepitu audito, vel piſcatore viſo, minimè cedat, aut fuga ſibi conſulat, vt reliqui faciunt piſces, ſed aut ſaxis quæ in promptu fuerint ſeſe applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribúsve ſe alligat: neque alia ferè eſt eorum captura.

POESIS.

ADdunt & hoc hieroglyphicum inueniri, vt ſi ſacerdotes iidem Ægyptij poëſin exoticam ſignificare vellent (nam de ſua ſanctius ſentiebant) Polypi caput figurarent, quod quidem eſculentis appoſitum ſuauiſſimi ſaporis, ganeæque iucundiſſimum eſſe perhibetur, cæterùm horrenda prodigioſaq; ſomnia parere deprehenſum eſt. Quocirca ſi quis futura de inſomniis cõſulturus eſſet, ab eſu Polypi abſtinere præmonebatur, perinde ac etiam ne fabas ederet. Perſimilem autem huic eſſe poëticen dictitabant, quæ fabulas amatoriáſque illecebras ſectaretur, ipſo quidem dicendi lepôre delectabiles, ſed bonis morib. & honeſtiori diſciplinæ maximè pernicioſas: cuiuſmodi genus Meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate ſua iuſſit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinam illam poni, quæ ſanctiorib. eſt moribus accommodata, quam nonnihil habere diuinitatis non inficiatur Ariſtoteles, quàm cœlitùs afflari confirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationeſque omnes in ſummo ſemper cultu habita, ipſo etiam ſanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA. E

AEgyptij ad hæc, ſi quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè poſſe videatur, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum ſignicare ſi vellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita eſcis adhæreſcunt, vt auelli inde non poſſint, & quamcunque rem apprehenderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videâtur: quod ab Homero ſumptum Ouidius ita luculenter expreſſit, Metamorph. quarto:

Vtq; ſub æquoribus deprenſum polypus hoſtem
Continet, ex omni demiſſis parte flagellis.

Eos enim potius detrunces, quàm poſsis vllo conatu petris, aut quicquid apprehẽderint, auellere: & vt Nazianzenus ait, ſi quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipſius petris affixum aliquid relinquet. Admota tamen cunila herba reſilire protinus dicuntur, quòd odorem eius ferre non poſsint. Quæ verò ſit cunila ſiue pulicaria, quamque variis nominib. ab autoribus appelletur, ſuo commentario inter ſagminea ſignificata diſſeruimus. Aiunt & aquam dulcem ſuperinfuſam eadẽ pollere vi, quòd natura ipſa Polypus dulcia omnia auerſetur, & omni gaudeat amaritudine, eáque de cauſa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuiis ſupra aliorum marium ſaporem dulceſcere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant, quia ſit animal ob imbecillitatem ſuam frigoris impatiens: mare verò illud ad Boream quippe vergens, aſsiduis penè frigoribus obnoxium eſſe, manifeſtum.

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris ſtatuã deueniamus, quæ cauſa fuit vt tam multa ſuper Delphino & Polypo conquireremus, ſuperfluum quidem eſt ſuper Delphino dubitare, cur Cupidini adiiciatur, cum amoris in eo ſigna tot deprehenderimus. Quod autem pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatem ex Polypo ita Delphini morſu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipſa ſeſe applicandi pertinacia, qua inſignis eſt Polypus, coniiciebant. Ego verò tris argumenti huius interpretationes excogitaui, Vel enim pauorem & ignauiam, quæ vitia Theophraſtus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda eſſe amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atque agilitate adſumpta: quandoquidem, vt ait Ouidius, Ingenij eſt experientis amor: atque vbi multa in hanc ſententiam diſputauit, concludit demum, vt F

Qui non vult fieri deſidioſus, amet.

Vel, quoniam diligentiſsimus eſt rerum cumulator Polypus, intelligi poſſe arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congeſtas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterque diſſipari. Quàm extemplo enim, ait Lyſiteles Plautinus, ſæuis ſagittis percuſſus eſt, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ ſequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium eſſe oſtendimus Polypum verſutiæ, dicere poſſemus, admoneri nos eo ſigno verſutiam amanti cumprimis apprehendẽdam, &, quod fieri ſolere Plato dicit, in amatæ rei mores tranſmigrandum, vti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout vnicuique rei adhæſerit, facit. Sed enim ea potius de cauſa Veneri Polypum adſculpi exiſtimandum, quòd inter piſces ſit omnium ſalaciſsimus, adeóque libidini deditus, vt nimio veneris vſu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum ſibi conquirendum idoneus effectus, minimo negocio ab aliis capiatur, & à paruulis quibuſque piſciculis cancellis & cancris exedatur, obſeruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiuſmodi nequitiam non amplius anno viuere, id

quod

A quod eâdem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypus acetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum cauum ingressus, noctu apothecam salsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum numero confectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADdemus & illud in manu scriptis Hori codicib⁹ legi, δύο πολύποδας συνηργομένοι καὶ βεβηκότας δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι. qđ est, duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamen, cursum Solis quē in brumali conuersione peragit, significare. Quanquā impressorum condicum lectio, quæ est δύο πόδας, nequaquā displicet: sed si progressum exprimere volueris, videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo est, quæ, vt in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino contatiorem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum iisdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragitur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codicum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquam cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen hu-
B manitate, qua præcipuè commendaris, despicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum, quique Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduerterint.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPUM, de iis quæ Per testudinem, cochleam, Cancrum & id genus testacea significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIRER XXVIII.

PRoximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatum tuorum supellectilem aperires, antiquissimique operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore cælata signa, numismatáque plurima veterum illa ingeniorum atque artium monumenta minimè contemnenda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in deliciis ea plurimum de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patruo tuo comparata congestáque fuis-
C sent. Quem virum generosis natalibus insignē, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vitæ integritate laudatissimum, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis esset apud te quod illius memoriam renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignum quidem eius hominis institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoque non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterum monumentis illis & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandum explicabam, interpretabárque: cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupróve Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atque ita gestari: quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunque possem ratione meum erga te animum aperire, id sedulò facerem, quod incomparabilis probitas tua, benignissimáque comitas & egregia quadam mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunque posses occasione demereri, semper appetisti. Sed quoniam parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantum significata conscripsissem, addidi ad eam quędam alia ex eodem testaceorum genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis & huiusmodi aliis desumpsere: quæ omnia quantum memoriæ succurrerunt, vno commentario enarrata conscriptáque tibi dedicaui. Tu quotiens ea in egalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisáque videris, aut mensis illata conspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summáque semper est obseruantia prosecutus.

DE TESTVDINE.

TEstvdo igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniam ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminem in potenrioris cuiusquam potestatem adeò redactum, vt nullum iam speret effugiũ, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aquæ summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radiis impetita ita exsiccatur, vt in gurgitem deferri nequeat, idque præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædam mergi non possit, inedia extinguatur.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cùm variis fortunæ ictibus impeterentur, quos contra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersæ contemptos impetus, per hominem naufragum in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insilientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr verò Phidias cùm Veneris simulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinem altero eius pede pressam apposuerit, multi quæsiuere, præsertim cùm Pausanias rei significatum aliis relinquat interpretandum. Sedenim illud potissimùm ex interpretatione prudentũ fertur, Phidiam innuere voluisse, virgines custodiendas esse, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas esse debere: vtranque enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuersas esse, quæ cùm iam à Sole abscessit, lucida claráque cernitur: eadem cùm Soli successit, euanescit: contrà verò debet vxor modesta præsente tãtum viro à cæteris conspici, eodem verò absente domi agitare ac sese occulere. Nam & Salomon septimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis signa id etiam notat, quòd domi se cohibere non possit, sed publica loca, fora, plateasque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adolescentiores, quę ociosæ discunt alienas domos perambulare. Consuesse verò mulieres testudineas secum imagines gestare, quas Veneri dedicarẽt, ex eo manifestum, quòd Thessalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis testudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere postea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiserant, vt confessione sceleris veniam petentes deam sibi placarent. Et id gestaminis fuisse testudinem tuam facilè crediderim, cùm ita concinnata sit, vt licio suspendi possit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum esset calceorum vsu, quò prodire palàm verecundarentur, ac veluti testudines intra sua se tecta cohiberent. Hinc Antisthenes ansam nactus eludendi Atheniensium vanitatem, se nunquam solo in quo nati essent excessisse gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per testudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, vt contra tela possit ipsa per se sufficere, & iniurias propulsare. Hic itaque receptus, & ad omnes incursus oppositum propugnaculum, ansam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primisque securum esse, dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, quantum muscarum solicita est testudo. Cuius ominis felicitatem secuta Cæsariana familia, domesticum eum morem habuit, vt paruuli domus eius in testudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Posthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, vir literatus iam inde magnam spem concepit de futura filij nobilitate: curari itaque testudinem iussit, & infantuli ministeriis dicari. Exemplaria Hori quę impressa circũferuntur, in huiusmodi significatum ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretésque Coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hanc sententiã: testudines enim Orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere est, vel excauare, apud Vitruuium legas: à quarum similitudine bellica etiam machina ad fodiendos excauãdósq; muros cõparata, testudinis nomen habet: nã & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διότι δυσπαθές ἐστι τὸ τοῦ ζώου ὀστέον, propterea ꝙ os animalis huiusmodi difficulter admodum frãgi dissoluíve potest: quod in munimẽti significato qd sibi velit coturnicis os, haudquaquam video.

MORS DIFFICILIS.

HOminem letalibus vulneribus quãtum vis altè acceptis difficilimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimque marinarum, auulsum busto, conniuentes aliquãdiu oculos ostentet, connitentéq; ad admotam manum: quinetiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum segnémque hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atque contationem significare qui vellent, Testudinem gradientem pingere consuerunt, quam Pacuuius feliciter Tar-

A digradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbium emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradū, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

Θᾶττον ἦν λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα καππαδόκην.
Promptius esse albos coruos, volucrésque chelonas,
Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacissimum hominem atque egregiè maledicum, per testudineum caput exertis dentibus intelligi velint: nam Testudo ore omnium est omnium robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiam, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem dicterium illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικᾶντι χελῶναι. quod in adolescentiæ nostræ præludiis nescio quibus ita transtulimus:

Quando chelonis vincitur sapientia,
Atque ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis καλλιχέλωνον dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. B Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinum caput extra Peloponnesum proferentes, in periculū aliquod inciderent.

DE CANCRO.

TEstudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COEI.

CAncer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cœleste signum figurant in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sedenim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernæ ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

PLerique hominem à pulchris incœptis desistentem, & spem omnium ignauiter frustrantem, intelligi cùm vellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorum venationē obiicimus. Hæc verò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit, οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν: *Rectū iter vt carpat cancer non viceris vnquam.* Atque fortè non deerint qui dicterio huiusmodi mihi sæpe negotium facessant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpreta-C mentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingeniis hactenus intactam, excogitasse, primumq; in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent: eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotiū accommodari possunt, nō vna hominū vita, sed neque multa etiā secula sint indagini suffectura.

INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominem qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atque temperantiæ se reddat, modò deliciis diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miráque vitam suam inconstantia traducenti: virq; is sapientissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicquam pollicetur, quod ad vllam sit vnquam frugem peruenturum.

SOPHISTA.

EIusdem subterfugij causa sophistam significare qui volunt, Cancrum pingunt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atque subterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos consectandi susceperis. Sedenim non in sophistas tantùm, sed in ipsam etiam Dialecticam obortum est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticam enixiori conatu sectarentur, iis assimilari qui Cancris vescerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris insumi.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturæ, qua Hercules tot immanium monstrorum domitor, in opprimendo etiam

etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obtritas disciplina. Fabulose verò iocatur Plato, cùm Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuque tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cùm eò progressus fuit, retrorsum auferri, ac tantundem aufugere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere contendat: caper enim dum pascitur, accliuiora editioraque loca perquirit. Huiusmodi verò commentum non ex orbis totius conditione, sed ex cœli nostri situ sphæraque ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamen faceret, quòd Solis progressus & regressus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, secto duobus locis æquinoctiali consideratur. D

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum ostendere quis vellet, Pagurum & eius generis pisces, qui latebris gaudent, face apposita figurabant: constat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitissimis etiam cauernis euocari. Ea verò de causa Cancri ad nocturni luminis splendorem accurrunt, quòd id omne genus testacea noctu plurimùm pasci solent: compertúmque est plenilunio ea magis pinguescere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copiosioribúsque tunc escis enutriri, vnde pinguiores fiant, vt ij existimant qui plenilunio nullam inesse vim cœlitùs hæc in crustaceis efficiendi, rémque ita ad commodiorem naturæ rationem deducunt: quamuis vnà cum Basilio Magno, magna philosophorum pars sentiat. E

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem ostendere qui vellent, cancellum illum qui vulgò Gammarusius dicitur, pingebant: is enim semper est concharum hospes, perque vacuas conchulas modò has, modò illas, pro vt excrescit, mutat domicilia, atque ita semper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud videatur, quòd commenti sunt nonnulli elephantum cum Gammari cauda pingere, si magna incœpta frustra & inaniter cessisse notare vellent, non secus ac illud Horatianum est, ex montium fœtura murem ridiculum enasci. Sedenim cùm res ipsa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitasse huiusmodi speciem, quæ non tam significato, quàm pictura ipsa risum posset excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ commercia cum cancellis habent, deposcere videntur vt eas cancro subiungamus. Nam vt Theophrastus ait, vita forrasse conchis seruari non posset, nisi ope cancri. Pinnæ autem in concharum genere sunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui se atque sua negligenter curet, neque sine alterius ope consilióve possit consulere rebus suis, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere consueuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriusque satagit vsum: conchula enim præ fame patefacta pisculi veluti ad escam alliciuntur, quos vbi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ statim labra morsu vellicat, illa eo signo admonita concham occludit, atque ita esculentis potitur: eo verò custode priuata breui, vt Aristoteles asserit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronem, cuius verba reperere nō fuerit importunum. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua squilla societatem coit comparandi cibi: itaque cùm pisciculi parui in cōcham innatauerint, tum admonitu squillæ Pinna morsu comprimit conchas, sic dissimilibus bestiolis communiter cibus quæritur. Cancellum verò huiusmodi, tum à venatione tum à custodia, Græci Pinnotherem & pinnophylaca nuncupauerunt. Est hæc squilla parua admodum, quam nonnulli Parasitum piscem vocant, vtpote qui sit dapis affectator: colore albido est, corpore prepusillo, cauda ferè semper subter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata. F

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludantur, inter se quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libinosa esse perhibentur.

DE

A

DE OSTREIS.

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, puta-
rim ob earum copiam, quæ Lampsaceno littore, totoque Hellesponto ingens est: vnde Ity-
phallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea verò picta sculptave humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradide-
runt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorum simile esse dixit: nulla enim potuit simi-
litudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indicium esse dixit ani-
mi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt ne-
cessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinæ vel
stellaris essentiæ scintilla hîc patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, & vinculis se coërceri sen-
tit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? vnde fit vt suæ plerunque immemor originis, mo-
dò sensui se, modò appetentiæ subiiciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est,
rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo ma-
ris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitentiæ prunis assos in escam apponat, vt
ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia transeamus. Quòd verò
B testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorum interitu auferri non potest, eorum sunt hierogly-
phicum, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet
instituti, nec cultrum spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hesychius
ait, etsi in mari baptismatis inueniantur etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt:
cumque vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamen regenerationemque, corru-
perunt, dum neque pinnulas, neque squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, co-
gnitionemque diuinorum, quæ cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus deti-
nentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus forni-
catorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumque mo-
rum corruptorem, à fratrum commercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ
sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata
recensuimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendum.

SEDITIOSVS.

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas
marinas sese inuicem incursantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tan-
quam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac mutua fla-
gellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

C

TEMPERANTIA.

QVoniam verò incidimus in Locustam, nominis adducti similitudine, quid per terrestrē etiam
significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij Stellionem interpretātur, nos terre-
strem Locustam esse comperimus. Per hāc Ægyptij modestiam, temperantiam atque continētiam
intelligebant, quippe quæ nequitiæ virtutes oppositæ sunt: ea siquidem serpentem oppugnat; vo-
luptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum altè tol-
lant humo, à terraque interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoque serpentis ca-
pite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab iis diiungi abalienarique
assidue meditetur. Non dissimulabo hîc sacræ lectionis locum, de Præcursoris victu, quem con-
stans fama est Locustis vesci solitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locu-
starum campestrium intellectu abhorreant, cauliculosque herbarum nescio quos quod eodem illi
nomine nuncupentur, pro animali comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcursor vesce-
retur. Atqui Diodorus, & alij autores grauissimi, populos in Æthiopia quosdam agnoscunt, qui
non alio quoquam cibo vtantur, quam Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quo-
que gētem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederūt, Locustis ali Agathar-
chides & alij prodiderunt, trecentosque eorum vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & priori-
bus pedibus longissima, iisque admodum gracilibus, quos motat assiduè. Manifestissimè vero in hoc
præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit:
Non habuit domesticum mel, & humana diligētia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucun-
di saporis, vtpote qui eo ad vitæ tantùm vsum & necessitatem, non ad delicias vteretur, ex aliti-
bus verò non grāde præpingue've vllum, quo se liberius inuitare posset: non aëriuolam, quæ [illegible]bum

præberet

præberet delicatiorem: sed exiguum admodum volucre, quod vix à terra esurgeret, saltitaretq; potius quàm volaret. Quid plura quæritamus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibum, paruulum animal, & illi satis mundum. D

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd magnam satis inferunt calamitatem, cum agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuaserint, magna clade radices abrodentes, quare Diuinatrix apud Theocritum dicitur. Cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustæ huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè versamur, ea prætermittenda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per comparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædã sit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem Ecclesiaste, pro Pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimáque studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio. E

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altilis effecta, illatáque mensis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerũt. Hesiodus eam felici compositione φερέοικον appellauit, quam domiportam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicata, vt eam secum assiduè portet.

DE SEPIA.

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuum super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandam se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptáque ita venatoribus congrediendi copia elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit, vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atque ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia vt deprehendi possit, idque non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam Ludendi studio quodam, atque etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & Polypus & Lolligo, quam vulgo piscem Atramentarium vocant: verùm ij non nisi metu perculsi: Sepia verò non modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus animi interdum gratia. Ei verò atramento tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur. F

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari solitam, dum vel eluderet, vel serio fugitaret Pelea illam insequentem. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditum vbi factum hoc perhibent. Ita denique hominem qui multis simulationum inuolucris tegeretur, essetque occultæ multiplicisque naturæ, per pictam Sepiam notabant.

MENDACIVM.

ALij mendacium ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grammaticus Tryphon ait, ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται, in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorúmque confictores, solent semper aliqua præiicere,

quæ

A quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inspectandis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam verò atramentum id, quo sese occulit effuso, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atque hoc Pythagoram intellexisse volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de iis quæ nigra sunt cauda gustandum non esse. In hanc verò sententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationum inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuscuiusque natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

IMPROBITAS.

QVod tamen symbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt subostendere dicat, commercium cum improbis non habendum, eos scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum vel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc illud diuulgatum: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui sunt infausti, inauspicati, Lugubres, & infelices appellantur: quamuis nostri vulgò dies atros intelligant, qui ieiuniis destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium deliciis præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omnium, quæ literas & disciplinas indicarent, certum conscripsimus commentarium. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro Theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamque ipsam significet, non apud Ægyptios
B tantùm habetur, verùm & apud nostros, vti Persianum illud ostendit:

Tum queritur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quod infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπόπκον appellant, Tholos verò est Aristoteli, qui Sepiæ inest. Hesychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim πεπαραγμένον ostendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, significare si velint, Sepiam tridente confossam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quod in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæque quacunque potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus fuerit, fœmina sui tantùm solicita, quàprimùm fuga sibi salutẽ quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ, ita vt in aquæ summum exiliant, magnas procellas paulò pòst erupturas indicant. Causam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendio caueant, hæc vna præcipuè cùm sit ea carnis nuditate mollitieq;, neque testa, neq; pelle, neque squamis munita, sed vnum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillimè præsentit: igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incommodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus, ad terram properat, seque petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA.

C

IN hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosque æquè carpentem significare qui volunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quascunque sui generis testas perforare possit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura voracior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATque inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, significare volunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modum: paruæ densæque admodum nassæ Strombus piscis includitur, hunc auidissimè captat Purpura, quem simulac illuc occlusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit: dumque ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguam protendit: accidit verò vt in eo conatu tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguam captiua fiat. Verùm hoc, picturæ genus in huiusmodi significatum aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguam morsu comprehenderit. Piscatores siquidem cùm Purpuram norint concharum pastionem auidius appetere, has in nassas magno numero coniectas in mare demittant, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatam escam Purpuræ, porrectisque intra nassarum iuncos linguis, eas infestant: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulturæ contra-

hunt sese, corticibusque clausis morsu perquàm acri linguam infestam comprimunt, pertinacissimeq; detentam haudquaquam amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpuræ tollũtur. D

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem verò interemptum vno ictu ostendere qui volunt, Purpuram saxo elisam pingunt: siquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ vsum parant, saxo vno ictu collidendas, vnde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: quòd si ictu fefellerit, neque Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia præ dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus euanescat. Hinc aiunt Homerum totiens de iis qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpuream vomit ille animam, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamuis ad sanguinem, in quo anima sedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo satis in Accipitris commentario dictum.

SECESSVS.

SVnt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quòd Purpura non nisi in imo reperiatur pelago: vnde verbum apud Apollonium Argonauticôn primo, πορφύρεσκεν, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpres exponit, ea quam memorauimus Purpuræ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuêre.

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propémodum figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamentis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, iisdem quibus terrestris armatus spinis, verùm iis micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior: atque is est de quo Martialis ait, E

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque vt ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius commonstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate renitentiaque, horridum experiare. atque itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν plerique impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi Latinè velis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiãt, vt echinum dictum velint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ἔσων, quòd scilicet ita sese cohibeat, vt nulla carnium appareant vestigia neque signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudiciis vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneum, aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptáque iudicia coniicerentur: ex quo significabatur, non licêre cuipiam impunè illis manus admouere, neque inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA. F

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos præsentit, attractis lapillis sese munit, arenáq; nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactarive possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmetur. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarum peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm vẽtorum perturbationem sæuitiamque maris præsensisset, calculum correptum haud exiguum subiisse, seque sub ipso tanquam anchora stabiliuisse: Sane quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio ventorum agitationem tempestatemque præsagiunt, nauigiaque continuò pluribus anchoris infrænant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunque res sine tempestate succedat: non falli Echinum, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, vt non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verumetiam qua ratione impendenti periculo sit obuiam eundum, non verbis, non sophismatis, non ambagibus oratoriis, sed re ipsa commonstret?

MACILENTIA.

AD hæc macilentissimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem sit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & spinulas & crustam, vti dictum, cocleariam tantum habeat: inueniũtur in eo tamẽ nigra quædã vice carnis, quæ vtcũq; sint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiã facit, eum ad annum integrũ aiunt abstinere cibo. Non relinquam intactum quod apud Eustathium legi, interna vẽtris Echinum appellata: vnde Callimachus,

A ἀντι μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De boue quem cupidè magis assectantur echinum.

Idque ea de causa, quod intra se cibum contineat, quod præcipuum est ventris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiusmodi ex dissipatis reliquiis instauratum, si quis pingendo significare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in frusta discerptus, si proiiciatur in mare, confluentibus sponte in vnum partibus, iterum committitur, & efficacissimè solidescit.

DE CONCHYLIO.

COnchylium quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi potest, tametsi animal ipsum huc non admittatur, sed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Gemmæ tamē aliquot sua quædam habent significata, veluti Vniones, quos lachrimarum symbolum esse plerique prodidere, sumptum scilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per visas in somnis margaritas ostēdi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

B

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHAEVM MACINGVM VENETVM, DE iis quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIX.

POterit, & meritò quidem, eruditissime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; nostrum ad Christianæ pietatis vindices deferre, qui sanctissimum amicitiæ tam mutuæ tā antiquæ numen tanto sub silentio, Aegyptiorum quodammodo secuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorsus est hæc superstitio. Deum sub silentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quam Euangelia doceāt, & sacri canones imperent, vel sentit, vel sibi sequendū credēdumve proposuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniēdus est. Manifestū autem est, Aegyptios olim Crocodilum adorasse, quod nos non modò abhorremus, sed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerant, modò satyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Causam tamen eam Aegyptij allegare soliti sunt, quòd Crocodilus silentij sit hieroglyphicum, quandoquidē animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod vterq; nostrûm per tot annos nimium superstitiosè coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiā ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittēdū, atq;

C *ita in viam redeūdum, id quod vt tu quoq; facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vsque Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunque adduci potuerint, ad te misi, ruptoq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in iis quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo, reliqua quæ nullius apud te momēti videbūtur, ἐς κόρακας, vt dicitur, proiicias licet.*

DE CROCODILO.

QVONIAM à poëtis nostris, atque etiam à plerisque aliis Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, differendum: ita fiet, vt quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succenseamus philosophiæ.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod nō inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neque illiteratus vir, qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit, Deus

enim sub alto profundóque silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumque merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de diis silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarũt, quòd cæremonias ritusque suos qua ratione instituti essent, in vulgus propalari nolebant, atque ita sacra inuolui silentio procurabant. Quin & Mercurium illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem θώθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quíque leges illis atque literas tradidit, à quo & Septembrẽ mensem eo nomine vocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatásve gestauerimus, etiamsi ore nunquã enunciemus: præcipuéque TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomẽ ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III Regum XVIII, dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorũ Deus in diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse vt excitaretur. Sed quid nos tot gentilium fabulas euoluimus, cùm sacræ institutionis nostræ literę in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion. Æquum est quippe vt tacito verecundoque silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementẽ: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, vt Cyprianus ait, non vocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quæ typum Ecclesiæ præ se tulit, ante cõceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideóq; quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidáque fronte demissa obteguntur, atque ita cernat, cùm aliis ita minus cernere videatur. Ita oculum Dei perlustrare, intueriq; omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum nequaquam cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substãtia, neque membris vllis neq; compagibus composita: non igitur os neq; linguam habet Deus qui loqui possit. Id verò sic accipiẽdum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inspirat in sanctorum fatidicorumque vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si vox humana Aër ictus dicitur, potest & vox Dei dici aër ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei Spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Prætereà, vti Adamantius inquit, veteres Deo sermonem attribuêre: quia cùm norint homines hoc ministerio voluntatem alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerẽt in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere possit voluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

D E

ORTVS.

F

ORtum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebãt, quos habet instar suis, verùm ex toto ferè corpore prominentes, & emissitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tam insigniter extet, exortui videtur assimilari. Est tamen & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tam fluuiales quàm terrestres cum in sicco partum ediderint, oua sua terræ committunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo actu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadam oua transferentes. In numis verò aliquot simulachrum Oriẽtis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eáque passa, quod in Gallieni plerisque numis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidẽ manũ patefactam, & radios ipsos, Maro nõ vno loco videtur explicasse:

Vbi primos crastinus ortus
Extulerit Titan, radiisq; retexerit orbem.

OCCASVS.

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, spontè enim ad ima quæque ferri gaudent, immersique fluuiis humi libenter obrepunt, solóque adhærescunt, delphinorum & aliorum hostiũ metu, quòd norunt quàm molli tenuique cute in ventre sint. Dies prætereà maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hæc Crocodilo visus in aqua hebes, extra acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia,

A nia, exortu clara atque perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVMVE.

TEnebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumque pomparum apparatū, quàm mortē ipsam quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) significare cum adhibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudæ opera vtitur ad exanimādum, ea enim captiuum vincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò cōmodè figurabitur, si additus in specu, sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, vnde fortè tenebrarum deductum est significatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionem possunt, quòd ideò Crocodilum colerent, quia hinc etiam diuina quædam specularētur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitāte: quare Seraphim faciem atque pedes Dei velare ad arcā Domini dicūtur, quod diuinæ maiestatis principium atq; finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circunscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deò cognitionem profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operib. quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantùm exerta, absconditum. Nam Psalmo etiam XVII dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, vt planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo piis tantùm innotuerunt, vtpote quæ Deus ipse occultat in tenebris: & vt Origenes Adamantius ait, manifestum est rarò admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeò imbecilla, vt immēsitatem eam nulla capere possit coniectura. Nā & de Moyse legimus, eum, vbi Deus esset, caliginem subiisse, Deique iudicia prophetæ Abyssum vocare consuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filium nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eàque de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latēret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde autem, nisi diuino dispensante Spiritu, imaginatus est Orpheus dicere, Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuam. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vti diuinæ literæ passim memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in ignis commentario, vbi Faces.

(B stands in the margin beside "cissimis contigisse".)

PERNICIES.

IN vniuersum autem per id animal sculptum, malum, damnúmve aut pernicies aliis illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabatur, omninóque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetróque, vt quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

C SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, vt ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisque vsqueadeò contagiosæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credantur stimulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorē ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilum semetipsum verberantem indicabant, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiam spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasque & latrocinia, quæ contra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem βεβαιῶνα dicunt, in Crocodilum abiisse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris verò Crocodilum & fluuialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Diis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Cracodilo vesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebant, & quotquot caperent, interfectos eos ante tēplū, rei à se benè gestæ monumentum testimoniumq; prosternebāt.

HELLVO. D

Idem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ Senatores & Reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolantesque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod Ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, intróque progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideò significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deiici soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse habet, quæ mox aues aduolantes depascantur, perinde ac qui præter satietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipsi non possunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebantur, tanta erant mansuetudine, vt non modò vocem accersentium agnoscerent, & attrectari paterentur, verùm etiam fauces adapertas porrigerent, dentesque manibus depurgari, abstergíque linteo permitterent.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti sunt nonnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisque principiis ad amplissimas celeberrimasque dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initiis in tantam excrescere magnitudinem. Ouum enim non multò maius edit quam anseris, & fœtus inde exclusus E pro portione est, attamen ad cubita vsque quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sũt qui eos tandiu augeri asserant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorum præclara facinora apud vulpem extollente: cui argutè illa responderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

ADdunt nonnulli, lacessitum iniuriis hominem, neque tamen succumbentem aut victum, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum adeò sit, vt contra omnẽ ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius elanguescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetque, in Ibidis commentario dictum est loco suo. Apud Horum inuenias vespam superuolitantem Crocodilo indicium esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptum, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; mysticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent, facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanis ea esset interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmam, in æreis plerisque numis habetur, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insigne: litteræ supernè sunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriam ostendit, F quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditionẽ redacta. Duo illa capita, Augusti vnum, alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptum, ÆGYPTO. infrà CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cum circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prælium nauale Ægyptiorum & Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellum enim in littore bibentem κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauam sustentat, dextera Ægypto sistrum prætendenti spicas porrigit. Inscriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atquæ hæc de Crocodilo dicta sufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

PLurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusque Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MErito enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratum, cùm iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamum proponebant. Admoniturі verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totáque animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuer-

A ſas facere conſuerunt: ſiquidem is ab ineunte ſtatim adoleſcentia patri incipit infeſtus eſſe, tentatque ſi poſſit eum decertando ſuperare, quem ſæpe in pugnam prouocat: quòd ſi acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri condonata: ſin victus aut cohibitus à patre fuerit, neque tam ſcelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantiſper conatum differt, donec adoleſcat, factusque iam robuſtior atque validior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdiſſimeque necatum petulantiſſimè dilaniat. Inuerſas igitur vngulas eas ideo ſtatuebant, vt qui rem ſpectarent, quid illæ ſibi vellent commonefacti, propenſiores fierent ad pietatem.

PIETAS IMPIETATI *præferenda.*

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principum ſceptra & huiuſmodi pleraque inſignia, atque geſtamina & monumenta, armaque aliquot quorum quotidianus eſſet vſus, ita inſignirent vt in ſumma potioréque parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentóve factam, infernè verò vngulam Hippopotami ſubiicerent, quòd impietati præferendam eſſe pietatem indicaret. Species verò vngularum iis eſt, quales bubus, licet dorſum, iuba, & hinnitus equi ſit, vnde illi nomen. Ineſt præterea talus biſulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: roſtrum reſimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora aſini, tergoris craſſitudo tanta, vt ex eo venabula fiant, & ſcuta galeæque impenetrabiles, niſi humore madeant, munire

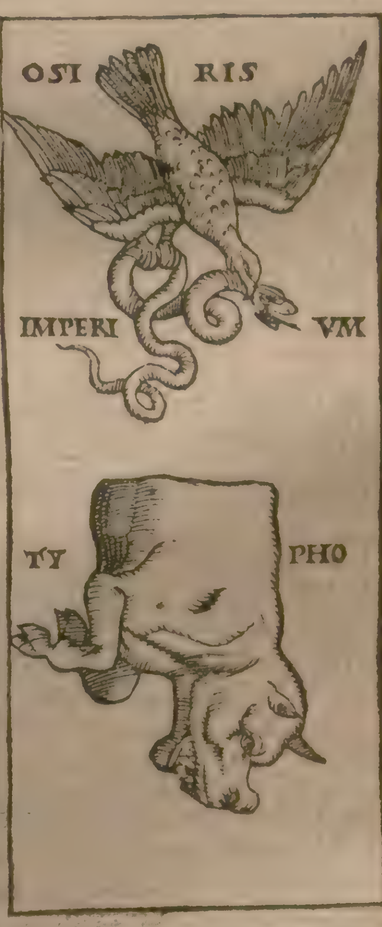
B poſſit.

IMPROBITAS EDOMITA.

CElebratiſſima verò eſt ſpecies illa, quæ viſebatur olim Hermopoli, ea ſcilicet pictura, vt Hippopotamus eſſet, ſupra quem ſculptus erat accipiter cum ſerpente dimicans. Cuius argumenti ſignificatum id eſſe tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Oſiride vi domitum, cùm de principatu certamen conſeruiſſent, intelligendum autument: per fluuialem equum Typhonem ab Oſiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes, atque ita improbitatem potiores ſibi partes aſſerere conantem, virtuti demùm cedere ſubinnuant. Eadem de cauſa cùm ſacra faceret eo die, quo Iſidis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem equum religatum libis inceſſere per ludibrium conſuerant. Non diſſimularim hîc Aureoli tyranni tumulum ad pontem Aureolum Inſubriæ ſupereſſe, à Claudio Cæſare ſex elegorum verſuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus ſit inciſus, quem ſerpens cauda mordicus apprehenſa complectitur. Id puto ſignificare, tyrannidem tandem temporis ſpatio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tempore cum pleriſque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitoli-

C num. Epigramma tumulo inſcriptum à Claudio Imp. ita fertur:

VIRTVTI CEDIT *improbitas.*

Κλαύδιος Αὐρεολῷ μετ' δηΐον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἐνδιδόσ.
Τῷ γὰρ καὶ ζώην, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
Πᾶσιν ὑθηρήτοις τοῦ στρατοῦ ἀντίβιον.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν εἵσατο τήνδε τάφην.

HORÆ.

HOras etiam Ægyptij ſacerdotes per fluuialem equum ſignificare ſoliti ſunt: qua verò de cauſa id facerent, neque Horus ſcripſit, neque nos apud quempiam traditũ inuenimus: ſi quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depaſcit ſegetes, deſtinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, ſed tanquam meſſores ad opus certum conducti, ſuam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunque pro tempore cuiuſcunque maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertiſſimum eſt ſignificatum. Cùm verò ita pabulatum prodit, ea vtitur aſtutia, vt velut ex agro ferentibus veſtigiis progrediatur auerſus, ne quæ reuertenti inſidiæ compareantur. Vel ea fortè de cauſa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur, ſiquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cum die pari propemodum horarum numero aſſiduè diſpeſcitur.

DE PHOCA. D

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum, à specie tergoris instar boum villosi, nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnáq; veternositate tam multa passim à Græcis Latinísque autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunque vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatum est, tantáque mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petitum.

VRINATOR.

VRinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim incontinenti E Phocæ, paulóque pòst catulos educunt, vt mari assuescant, & euestigio reducunt, ídque sæpius factitant, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRÆNA.

MVræna quoque in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus,

ALIENIGENARVM PROCVS.

PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarum concubitum appetentem, externísve matrimonio copulatum intelligebant: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideóque de mari egressa serpentibus copulatur, atque inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquam serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisque huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in tertam prodire, atque ibi sæpe capi, non inficiatur. quamuis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quædam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neque Murænas in continentem prodire, neque viperis per littora commisceri contendit. Attamen cum Ægyptiis Archelaus id asserit pro comperto, neque dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexaëmero, Basilium Magnum secutus, affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Viperis enim ait sibilo Murænas euocari, idque perinde ac si hieroglyphicum esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneatur, ferendos esse mariti mores, sit licet fallax F vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaque in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murenæ adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptiis insidiantur alienis, discant cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddã adulterium viperæ Murænæque coniunctio videatur. atque huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui vxores tres absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEque incongruum erit hieroglyphicum, si occultam quandam sæuitiã significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatam Murænam expresserimus, immani Romanorum procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificãda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atque etiam exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

INuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillã murænæ subiungamus, non quòd hæc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadamque cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa maritima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes

A omnes inferuntur,suntque ibi omnes peregrinæ:in alienam tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur,& labem magna ex parte eluunt,quam ex terrena fæcæ secum attulerunt.Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt.Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia,quæ per eius imaginem intelligenda essent,excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptiis inueni,vt hominem omnes alios auersantem,& seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent,propterea quòd eam nunquam cum vllo alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent.Sunt qui velint eas sponte in luto humescentéque humo prouenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant,ea strigmenta viuescere,neque aliam earum esse generationem.Basilius Anguillas nō alio vllo modo,nisi ex fæculenta materia limóque procreari tradit, quarum neque ouum, neque vllum aliū ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porrò neque marem neque fœminam in illis esse testatur,neque prolem ex se aliquam creare posse, cùm neque ouum,neque semen sortitæ sint.Ouum in nulla vnquam Anguilla visum, neque fœtū in vtero deprehensum,vt in iis quæ animal gignunt:capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in ventriculo reperiri,non tamen ea vnquam animascere,neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura,quia non secus ac cibus concoquerentur.Quòd verò alij dicant meliores esse fœminas,quas à capitis forma secernunt,quippe repandiore his,maribus verò oblongiore,atq; ita eas quæ à cæteris discreparent,Fœminas appellarint,philosophus idem non maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit.

B MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

COmmenti sunt alij hominem,de quo nulla post obitum memoria supersit,per Anguillam mortuam significari:illa siquidem mortua non superfluitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt:sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo computrescit. Id ea de causa fit,quòd ventre sunt admodum exiguo,atque ideo minus inanes.Totum verò corpus cùm ferè solidum sit,neq; ferè quicquam aëris admittat,& caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruium relinquat,fit vt simulatque expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur:neq; enim squamosæ sunt, quiq; huiusmodi sunt pisces,in aquæ profundum immersari,& in cœno libenter volutari conspiciuntur. Ad horum similitudinē,animi qui terrena tantùm sapiunt,idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc,hominem in alieno cœlo difficulter habentem intelligētes,Anguillam in hydriis duabus pingebant,capite scilicet in vnam,cauda in alteram demersis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationem,& si æstate de lacu in piscinam trāsferatur,viuere nequit,etiamsi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si vellent, Anguillam pingebant,quam manus à cauda prehenderet:tanta enim est lubricitate præ-
C dita,vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterque contineri possit. Subterfugij istusmodi similitudinem sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambigua re quapiam ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent,quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito.Vnde prouerbium τῷ τρίῳ τὴν ἐλχέλην.

PER DISCORDIAS CIVIVM
locupletatus.

HOminem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordiis crescentem, réque auctum significantes,eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidáque,earum captura nulla propemodum,magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant,lacuúmve aut fluminum turbationes,vnde aqua limosa fiat,magnas inde capturas paruo negotio consequentes.Rem tradit Aristoteles & plerique alij, tum Aristophanes Equitibus,historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidē tu fecisti,quæ venatores Anguillarum faciunt.Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδὲν,
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν

αἱροῦσι

ἄιρηκσι, ἢ σὺ λαμβάνῃς, ἣν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Fecisti vt is qui captat anguillas facit.
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est. Tu quoque, vbi perturbaueris
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

D

DE RANA.

RAna verò ita in hoc album admittenda est, vt hieroglyphica tota videatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndecunque perfectum opus vllum præstare possit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neque tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imperfectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuentíque portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáue aliqua, vel spontè, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primum informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & varij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cum tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddunt, quam ὀλολύγονα φωνὴν vocant, quæ vti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est. E

INVERECVNDVS.

IIdem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranam describebant: ferunt enim eam sanguinem non nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesq; sunt: iracundiã, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vllũ ostendit. Quod si glauci sanguineiq; fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorem audaciã coarguent. Quia verò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habent, hinc apud Homerũ Achilles caninos oculos ob impudentiam obiicit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

CVRIOSITAS.

PArit impudentia curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotiis explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorum omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, vt facilè spectandi contuendiq; omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptiq; simul & importuni plurimùm reperiũtur. Hoc tamen significatum in Rana non ab oculorum specie tantum, verùm ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam, somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositum huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita est verecundia, tamq; pudoris ingenui studiosã, vt in propatulo nunquã admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem, quàm longa est complexu mutuo cohærent. F

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranam posticos tantùm pedes habentem significare: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adolescénsque posticos primùm pedes profert.

SOPHISTA.

ESt & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Ægyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophistarum nugas, & dialecticorũ garrulitatem, per eas doctores quidam

A quidam intelligunt: siue ob nullius significantiæ vocem tam argutam, tamque pertinacem, siue quòd in luto voluptuosa sit earum habitatio, quorum vtrunque Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Ægyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hyeroglyphico hæreticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Æneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranæ vtitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessarium, si vera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere visi fuerint, vt Ranæ & Cleo vnà semper futuri essent. A vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βατράχω, quasi βοάτραχομ dicas, quod apud interpretes Theocritianos Thalisiis inuenias. βοάτραχομ verò, si nobis dicere liceat, Asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo, id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVinetiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseos luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarum carmina significari putat, quòd inani quadã & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit.
B Nulli enim rei animal id idoneum aut vtile, inquit ille, comperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negociosorum atque ociosorum simul fastidium vsque obstrepat. Miror vero tantæ eruditionis virum hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim vbique sit interioris, vt ipse dicere solet, literæ speculator: neque animaduerterit, dum poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisque omnibus Prophetis aliis se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisque rebus cuncta luculentis carminum numeris conscripta elaborataque libris demandauêre. Quòd si quos reprobare volebat, diceret, saltẽ quæ carmina, quippe Ithyphallicáne an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatem sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumque totius mundi conditorem Deum, qui apud Græciæ totius Christianos poëtæ nomine sanctè colitur, incessere videretur. Nam quem nos factorem cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà verò, vt vnde discessimus reuertamur, inuenias silentium significari etiam per Rubetam ranam illam grandissimam, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarunt magi, si ea in multitudinem vociferationibus obstrepentem inferatur, silentium fieri. Eóque spectare nonnulli putant Ranam illam Mœcenatis celebratissimam, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, vtpote qui ea quæ literis crederet, silentio inoluẽda esse commoneret. Sedenim cùm Rana, non Rubeta, in omnium sermone, ego eò potius rem spectare dixerim, quasi Mecœnas id in Augusti gratiam factitarit: de quo etiamnum infantulo illud fertur, quòd in auito suburbano
C obstrepentes fortè Ranas silere iusserit: cui quidem commento adeò fauit vetustas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quasi etiam adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur Mecœnatem hieroglyphico eo schemate taciturnitatem polliceri, in iis quæ Augustus eius fidei credidisset, non secus ac Ranæ ipsæ morosa adeò garrulitate insignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius scribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Augusto fuisse, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam desideratam ab Augusto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmutescant, translatæ in tepidiorem paludem vocales fiant.

RVSTICITAS.

QVæ verò Rana in paruulo numo quodam Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianæ pharetratæ simulachrum dubio procul inspiciamus, facilè in eam coniecturam ferimur, vt fabulam eam commonstret qua rustici & maligni homines aduersus eius matrem Latonam vsi sunt, atque ideò diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas commutati. Vel cùm ea sit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium est, aquam Ranæ, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati sit, donatur. Sunt verò Ranæ comitiatrices, & agrestem illam asperitatem egregiè præ se ferunt, tamque olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarum regionem incolis inde expulsis desolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladem huiusmodi fugiebat, Cassander Antipatri cùm incidisset, eos in socios recepit, agrumque illis in Macedoniæ finibus assignauit.

 D

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM, DE IIS quæ per aliquot piscium genera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXX.

Eram omnino commẽtarium hoc de pisciculorum aliquot significationibus, Paule Ioui doctissime, deserturus, quòd multa in ea piscium genera continebantur, ex quibus neminem ætate nostra frugem vllam colligere posse suspicabar: ita quæ fuerant olim piscium nomina, vulgò hodie desiderantur. Metuebam verò labores in horum significationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non satis mihi constabat, qua ratione vel exemplo possent eorum imagines describi, quarum bona pars esset mortalibus ignota. Naturas quidem & significata prout apud veteres autores inueneram, facilè poteram explicare: sed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita posse reddere, vt in foro cetario quis posset huius vel illius piscis speciem deprehendere. Quòd si ea de causa hieroglyphica hæc conscripta sunt, vt eorũ quis vti posset imaginibus, irritus hic plerunque futurus conatus videbatur, quoniam hoc præstare me posse minimè confidebam. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc suscepissent, in tam multis hallucinari falliq́, eamq́, controuersiam de plerisque piscibus tot ab hinc annis agitatã, eruditorum penè omnium defatigatis ingeniis, adhuc sub iudice pendere, neque liquere prorsus, per varias nõ incuriosorum hominũ opiniones, eorum multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciã intellexi, vt multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam sum erectus spem, vt tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neque non alij in tanta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit facilè consequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonam eorum partem tam accuratè cœperis indicare, idq́; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisque pictura faciendus esset edoceretur, atque ita laboris huius particeps fieres: dum piscem ego interiorẽ, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepòre, tatã cum fide scribis, occupationibus ocij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus. E

DE TORPEDINE.

MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset. Ægyptij sacerdotes per Torpedinẽ pictam significari instituerant, siue quòd opẽ ferat pisciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatum est in fœtu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, vt ipsi Ægyptij tradidere, quòd vna cũ piscibus alijs in verriculo deprehensa, omnes plerunque sospitet, cùm ne vis quidem hominũ innumera possit verriculũ educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenũ quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantũuis longos ad manus vsque piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradãt, Torpedinẽ hamo captã malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinẽ, moxq; in piscatoris brachiũ diffundi, quo protinus obstupefacto, venatio in irritũ cedat. Si quãdo tamen piscibus aliis obuolutæ contrahũtur è mari, torporem experti sunt multi quamprimùm piscẽ virga tangere voluerint. quare in Anconitano mari maximè cauẽt ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incõmoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporẽ infundendi, cùm non in appropinquantiũ tãtùm corpora, cominúsve eam attingentiũ, verũ è longinquo, vel si hasta, vel arundine tẽtetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauia egregiè præditũ, per hieroglyphicũ eius indicari cõmodissime posse pleriq; dicerẽt. quodq́ magis mirum est, pisces etiam quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantũ, sed in vnunquodque animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὐτὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκεῖν ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditum, vbi duriorẽ aliquã materiã nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhærescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atque ita perrepit, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quàm si cũ torre iactetur. Sic & aqua fluuialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aërio quamocyssimè fieri contingit. F

DE

DE REMORA.

A Dmirabilis est & Echeneis, qua nonnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quæ non vt testudinis pes nauigiis importatus tarditatē nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attactu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de causa impedimentum & obiectam tardationē per eam significari prodiderunt, quòd pisciculus is, non maioris ferè quam pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infra enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodum habet in transuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruāt venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locū citat Festus ex Patina, Comœdia.

SALVS.

B MVtianus Muricem appellat, qui nauē à Periādro Gnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec principem sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quòd eius piscis conchulæ Veneri Gnidiæ dicatæ, facti memoriam diutissimè propagarint.

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatē significari dicant, quòd exemptus aquis, saléque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύοντα, quasi ὠδίνοͅ λύοντα eum appellauere Græci. Nō ab re verò me facturum existimo, si calumniā obiectam Plinio, quòd Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulq; præstantes hos autores, quos librariorum imperitia commisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudine. Sedenim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorem arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret: sed quoniam pinnas habet pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videatur. Sed cur non ipsa Aristotelis verba ponamus? ἔστι δ' ἰχθύδιον τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulo autē infrà: ἔτοι δ' ἔνιοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodum esset credere Plinium
C Aristotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum esse, aut autorē immeritò vellicasse, crediderim ego dictionem Aristotelis subdititiam & adulterinam esse: fuisse tamen in alicuius codicis margine notatā à quopiā, qui Pliniana verba Aristotelisq; eadem agnoscebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Aristotele illa decerpsisse: postea verò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraque id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Aristotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cum minimè habeat, sed ita videri propter pinnas, quę sunt pedibus similes. cui sententiæ meæ, spero, vnumquenque peritum virum procliuiter accessurum.

DE ANTHIA.

PLutarchus eo libello quo disserit, vtrum aquatica an terrestria animalia magis prudentia præstent, quem piscem Homerus ἱερὸν, id est, Sacrum appellauit, Anthiam esse videtur opinari. Eustathius tamen ἱερὸν magnum interpretatur, vt ἱερὰν μένος, & ἱερὰν ὑπολίψιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον & ἱερόθυον, hoc est, emeritum exponūt, veluti Sacrū bouē dicim⁹, qui sit à iugo in posterū dimissus. Cæterùm Homerus eo versu q legitur, ἰλιάδ. π.

ὡς ὅτε τὶς φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.
In procurrente vt quisquam
Caute sedens salso sacrum de gurgite piscem.

Extrahit æratis hamis, linóque prehensum: D
sacrum ideò piscē appellasse videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs sacra, & piscari religiosum esset: veluti Vlyssis socij nō nisi magna fame coacti ad piscationē cōfugiūt: ita em̄ Homer⁹:

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς γ' ἐξέφθιτο ἤϊα πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ιχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ, τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.

Sed postquam in ratibus penus est exhausta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum.
Piscésque volucrésque, manus quò intendere possent
Incuruis captant hamis, vis nanque adigebat
Imperiosa famis. Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysophrin potius sacrum appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum. Theocritianus piscator aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissimè veretur. Sed multi Elopem, nōnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam sacrū volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vtcunque tamen autores aliis atque aliis faueant, bona eorum pars in Anthiam consentiunt, ratum inuentu piscem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius:

Ad palatinas acipensera mittite mensas;
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorū & malorum. Neq; sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur verò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re peruestigāda defessa, nihil adhuc certi protulerit. E

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorum omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferunt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri confessum est: eum siquidem non aliter vitant belluæ, quàm suem Elephanti, gallum leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes Plinio sacros esse, certissimam ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint vbi maleficæ bestiæ, qua de causa vrinantes Sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam verò perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cùm ætate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios sibi præferri spontè solum verterit, neque maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neq; satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quę vsui cuipiam fortè futuræ sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæum in virgula tenens, crure sinistro, quàm longum est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello De iis qui salario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara antè posita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terētius Faciā in vtramuis aurē ociosus vt dormias. Basilius & Menander id de ocioso dici volūt, turpiq; qui sit desidiæ deditus. Inscriptio verò numi, SECVRITAS, vt in superiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteráq; sagittā tenet, læuā supra caput tollit innixam sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vnà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In numo, circa quē literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ læua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sedenim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila saxum gestante disseruimus, neque non in Anchora, repetuntur. F

DE CEPHALO.

IEIVNVS.

SVNT qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere translittoranum pingant: is enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atq; hinc illa intestini ganeæ adeò expetita suauitas. κέστρευς à Græcis appellatur, à nonnullis Plotes.

A tes. Atque insuper adagium circunfertur, κεςρεὺς νηςεύει, de ieiunis. Tantique stuporis is esse fertur, vt in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eóque nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Cestrea qui modò stuporem præ se ferebat, vitandi periculi solertiam significari comperio: siquidem is, vt luculētissimè scripsit Oppianus, cùm se retibus circumuentum senserit, in sublime sese alacri iaculatur saltu, totóque virium conatu in summam vndam affectat emicare, ac plerunque accidit vt subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat. Secus tamen accidit in stagnis Venetis: noctu enim eos potissimum capiunt, incensa igne fornacula, quam in cymbulæ prora statuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuáque adhærentes, leui tacitóque lapsu comitantur. Cephali tum siue metu perculsi, vibrantibus in aquarum ima radiis, siue candicanti eo splendore allecti (nam cura est vt illustris admodum flamma succendatur) pernici saltu delphinorum in morem extra vndas sese quà flamma micat eiaculantur, atq; ita sponte in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad satietatem plerunque exuperante, spectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem significari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticō inscribitur, quod opus

B olim à Nigidio elucubratum aiunt, si nassis inclusus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit. Apud Ælianum legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, à sociis mordicùs apprensa cauda foras extrahi: si verò protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta ansam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tam quia solus in genere ruminet, quàm etiam, quia obuios quosque pisciculos depascitur. Aristoteles quoque solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuersaque omnino ab aliis specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiam se replicat, & in vnum continuúmque resoluitur. Assimilatur is Auratis specie squamarum, sed colore atque sapore præstat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud veteres existimationis, vt Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neque serratos, neq; vtrinque consertos habeat, sed altera tantùm oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte altera dentium carent: prouisúmque à natura, vt quod malè mansum est, ea repetitione conteratur, atque ita confici possit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

ET Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quæ

C Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, vt multis videtur, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, vt poëta Cilix ait, anno pariat. Dianã verò leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cumprimis familiare animal existimatur. Nã quòd tria sint virginis ora Dianæ, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: ille enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes insectatur, neque ab eorum viru mali quicquam patiuntur, vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæum ait epotum viro Veneris vsum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus sibi frustum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt ita dicam, messem demetentem, significare qui volunt, Sargum & Mullum pingunt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; vbi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: vnde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sedenim Brundusinum maximè commendat Ennius.

DE PASTINACA. D

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

Cum qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacam piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis vel hœdi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorũ marinorũ ictibus præsentaneo est remedio. Hoc vero κατὰ πάρεργον dictũ ea de causa opportunũ fuerit, quòd cuiuscunque incommodi remedia, passa sunt, vt vulgus ait, palma vbiq; proferenda. Est vero Pastinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, vt si quis eo frondentem arborẽ pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborque veluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Hominem cibum immodicè sumptum euomentẽ, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significaturi, marinam mustelã pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depascitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere sunt qui velint: id redarguit Aristoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereàque putari eas ore parere. E

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Domesticæ rei studiosum hominem qui significarẽt, Fucam pisciculum, his similem quas vulgò Tincas appellamus, sed colore subuiridi, pingebãt: ea enim sola ex marinis piscibus nidũ sibi construit, & in stragula parit.

DE RAIA.

CAPTATOR.

Captatorem hominem notare si vellent, Raiam pingebant: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorum rotundis quibusdam præpilantur quasi escæ causa additis: his ea, vbi locis arenosis aut fæculentis obturbato solo se abscõderit, piscatur, attollens fila illa sibi præpendentia. Dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa sensim fila subducẽs eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repente corripiat. Sepia quoque hoc eodẽ vtitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS À VITIIS DEPVRGATVS.

Hominem qui animum suum à vitiis affectibúsve cruciabilibus depurget, quæq; se lædãt, eximat & expellat, significare si vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehensa fuerit, quamlõgissimè potest sese exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamum eiiciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius salubritate. F

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

Hominem iis quæ sudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiem sibi obducit, vt tota visco delibuta videatur, ita vt in eo quasi cubili conquiescat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim Nidificare est. Videndum verò, an hæc sit Ausoniana Tinca ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa videtur in vulgi pauperisque plebeculæ solatium protulisse.

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

Et Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignariũ intelligi volebant. Est enim piscis tam asperæ, scabræque ac validæ cutis, vt ebur ea, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque vsus veniunt, vt omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante DD. Petri & Pauli conditorium, priusquam à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis mo-

A numenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vllo vnquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

IN Arari Galliæ fluuio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantum apud Venetos vilior, plebeiusque habetur, vt qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarum verò multitudine atque densitate fastidio sit. Sed vtcunque apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea crescente candescat, decrescente verò nigrescat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoque adcrescant, adeóque extendantur, vt animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptiis innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

ESt pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Ligustica Tyrrhe-
B naque omnis ora, cum plurimùm, p, literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n, etiã litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam vbi vel minimum concaluerit, coctus est: vnde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tantùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quã Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fueris à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

HIrudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo vsus, significata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris auidissimum, per eam significari notius est, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritum, Pharmaceutria, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctum lamentatur, quàm si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset:

Αἴ αἴ ἔρως ἀνιαρὲ τί μέυ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκβδέλλα πέπωκας.
Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
C *Summæ affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.*

INSATIABILITAS.

VErùm ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctum admota nõ prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expressit Horatius:
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: VEL, *Damna mutua.*

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur significare voluisse, vel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimascere, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, vt à Licinio Macro traditũ ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per Ruricolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi suo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omnino sit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neque postremi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem a fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis significatũ,

quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altiùs rimantur. Nam cùm ſint qui totam hãc fabricam ex mare conſtare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquã aliud conferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt, præcipuè verò Alcmæon: ſed vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere. D

SPONGIA.

SEd cur Spongiam prætereamus, quæ & ipſa inter aquatica enumeratur animalia, vtpote quæ refugiat ad tactum: ſeque in anguſtum colligat? Vtcunque verò, ſua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgariſſimum enim eſt, naturæ bibacioris hominem per Spongiam ſignificari, ea quæ omnibus in promptu eſt cauſa, attactu ſolo tantum humoris exugendi. Quo accedit feſtiuum vulgi dicterium in Veſpaſianum iactari ſolitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongiis vti, quòd quaſi ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapaciſſimum quenque ad ampliora officia ex induſtria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atque ita ille eorum rapto frueretur. Quòd verò ſcriptores hic Siccos pro Pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: vt Epiſtolis,

Sin prodeſſe tuis paulò benignius ipſum
Te tractare voles, accedes ſiccus ad vnctum.

quippe, vt palàm eſt, pauper ad locupletem. E

ABOLITVS.

AB Auguſti tempore receptum eſt, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem ſuũ, quam tragœdiam penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuiſſe reſpondit, ad enſem alludens, in quem Aiax ſponte ſua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiam per Spongiam ſignificari voluerunt: de quo Plutarchus opuſculo eo, quo docet, qua ratione internoſcere adulatorem ab amico poſſimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat, ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον Niſi corpus ſpongia mollius reddidero, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

VErùm agè inter minutos hos proceriorem vnum aut alterum inferamus, vt ita piſciculorum, qui præmiſſi ſunt, ſordes emendentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS *educandis.*

PAternam in filiis educandis diligentiam, eamque accuratiſſimam exprimere ſi vellẽt, piſcẽ Glanim pingere inſtituerant. Oua enim is quæ fœmina deſtituerit, perſeueranti cuſtodia tutatur ad quadrageſimum & quinquageſimum vſque diem: ab iis denique non abſcedit, donec ita coaleſcat ſoboles, vt ab reliquorum piſcium iniuria ſe tueri valeat. Tantumque eius affectum eſſe ferũt, vt dum oua deſerere minimè patitur, à piſcatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamque pertinaci ſtudio apud illa permanere contendit. Hæc Ælienus, qui Glanim etiam Siluri ſpeciem ſimilitudinemque habere dicit. F

DE SILVRO.

ESt verò Silurus, vt veteres omnes autores tradunt beſtia malefica, quæ, vt inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pauſanias ait hominum eſſe deuoratorem. Nequaquam verò Sturio eſſe poteſt neque Glanis, neque Silurus, cùm minimè fera eſſe poſſit Sturionis natura, tam molli delicatóque ore prædita, quæ ſiue ex porculetis in eam euadat magnitudinem, ſiue alterum ſit genus, ἀπὸ τῆ ὑὸς piſci nomen ὕκα apud Athenæum. atque is inter grandiores. Idem verò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili piſces enumerat. Et Hiſpania omnis Sturionẽ Sulium vocat, literis tranſpoſitis, quaſi velint Suilũ dicere, hoc eſt, Hycã. Sunt quidẽ in Danubio Siluri celebres, ſed nõ min⁹ Hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: ſed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vſus tam recentis, quàm ſale durati, frequentiſſimus per vniuerſum terrarũ orbem eſt, cùm nullo non in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inſeri poſſet, niſi vel ſtrabonem vel limis oculis proſpectantem, ex eo ſignificari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, vtroque hebete: quare Byzantij frequentiſſima eſt eorum captura quo tempore transfretant, quia micantiſsimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculſi,

A perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER Piscem in vniuersum significantur, déq; mari mox copiosè, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXI.

SVperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, déque vestris & nostris studiis (si modò mea in vllo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandis scripta ego nescio quæ mea vobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd cum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studiis auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindéque veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentem me cœpisti, vt istiusmodi generis scripta sæpius ad te legenda transmitterem. B *Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem vniuscuiusque doctrina præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, néque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idq́; præcipuè delegi, quòd si non doctrina, certè ipsa rerum varietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in vniuersum, quid veteres illi sacerdotes Aegyptij sensissent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti πλυγέτης ὗος apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. Tu quidquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantum inter mortales super eo sit vniuscuiusque ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.*

PROPHANVM.

PROPHANVM in primis atque abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: præterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquam facilè computrescat, vt cùm minimè asseruari possit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautũ dicterium vulgatum, C Piscis nequam nisi recens. Quinetiam constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia victitarunt, breuioris omnino vitæ quàm nos esse. Denique vt in Phædone est, apud Platonem, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabant. Sanè Zoroaster vnà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisque geniis obnoxia sint, discrimen posuere, vt bonis dedicata opinentur, veluti canes, & volatilia, & testudines terrestres: malis verò, aquatica omnia: eúmque beatum putãt euasurum qui plura enecet.

DVÆ MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc vsq; diem à Iudæis magna religione seruari manifestum, vt ex Mosaicæ legis præcepto piscẽ non attingãt, nisi qui pinnatus sit, & squamosus: lubricos verò læuesque omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè volutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic viciniores fiunt, veluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergò sanctioris vitæ vir quisque, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in vas conseruationis immittitur. Squamosi verò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint vetera indumenta deponere, nouumque hominem induere, & vt Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν. Latini Græcam secuti locutionem, Encæniare dixerunt, vt ita omni mẽtis duritia deposita, animum Deo tractabiliorem offeramus. Qui verò neq; pinnas, neq; squamas habẽt, ij in imis semper versantur vadis, & in cœno plurimùm volutãtur, veluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quæ nequeũt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atq; ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & vitiis inhæsitantes, ad vitales auras superioremq́; spiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi & vndecunque oppleti confertiq; sunt, vt neq; deponere facilè quicquã possint, neq; se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fœce suble-

uare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur, eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturæ tantùm principiis insistunt, ad naturæ verò ipsius autorem, cuius Spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per cæremonias intelligi fierive debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtæ qui facundiæ tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima maximéque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoque instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare consuerant. Passim verò piscatores Neptuno Thunnũ, qui maximus esset, sacrificabãt spe capturæ. Et Phaselitæ Luciæ populi salsamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant eius conditure pisces ita puros arbitrati, vt deos etiam alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarentur. Sunt verò qui apud eos id ea de causa institutum scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis ex pisce factis empta fuerit. D

PVRIFICATIO.

QVòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimùm de causa insui reos culeo dicit, ne cùm in flumẽ abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, sacerdotum suasu mari se expiasset, incolumitati redditus est: eaque de causa versum hunc ille istius rei memor suis poëmatibus inseruit, θάλασσα κλύσει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλασσαν ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neque ritum ignorauit huiusmodi Catullus, vbi ita canit: E

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temere Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauisse in mari, alibique libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præuisum nationibus indicat, quæ sola vera est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptismum intelligunt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta Mare baptismum appellasse visus, cùm dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiusmodi ea de causa nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, latéque ab eo admittuntur, sed tamen nihil intra se continet sordidi, fæcésque omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reiicit alluuione. F

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui sacerdotum Ægyptiorum commenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni ominis habitus est nonnunquam: vt qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exiliit è mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius Neptuni, amicitiam eius sibi conciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptũ, quo edixit ipse ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, propter ἐχεμυθίαν quam religiosè adeò præcipere consuerat, factum putant: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δὴ τάγε καθ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquã incolunt. Ita Lucretius Mutas eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id est vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamuis, vt apud Ælienum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo pisces nascantur,

A fcantur, quos Pæcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quódque similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quósque vocales in Clitore fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoque piscibus
Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm appositè autem & Claudianus silentium hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

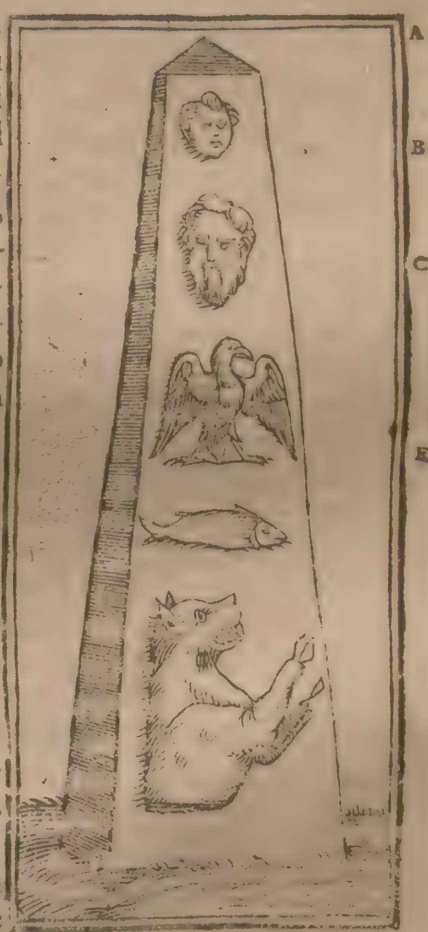
Qui iusto plus esse loquax, arcanáque sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguaq́ venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fere ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus Sylla, eum ait vesci solitum iis, quæ diis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendum censuisse. Sed quantum pertinet ad sacrificium, non constare id multis docuimus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

B HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

A Nascimur
B Senescimus
C Viuimus
D Morimur
E Natura dissidio.

AEgyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare Perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atque ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicæ speciem aliquam oculis subiiciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum. Infans, senex accipiter inde, mox piscis, postremóque omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quodque in nobis diuinum est, ac vitam ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atque mortem, propter mare, quod Exitium atque perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verum eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atque ita propémodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere, penitùs cœperit, atque vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, quòd in duobus cõ-
C trariis elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidem vngularum distinctiõe in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.

ODIVM.

ODium itaque per piscem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victũ hi tamẽ & necessaria sibi cõpararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchum disputat Symposiacis: cumque elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarent, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neque tamen ignarus sum Plutarchum de mari præclarè sentire, eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quæ interpretanda desumpsimus, in primis commemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosque esset in sacrificiis sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: afferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neque alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

uare, hoc ita terrestrium affectu grauati, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusque suis implicati: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur, eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturæ tantùm principiis insistunt, ad naturæ verò ipsius autorem, cuius Spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid verò per cæremonias intelligi fierive debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëtæ qui facundiæ tantùm vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima maximéque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoque instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare consuerant. Passim verò piscatores Neptuno Thunnũ, qui maximus esset, sacrificabãt spe capturæ. Et Phaselitæ Luciæ populi salsamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant eius condituræ pisces ita puros arbitrati, vt deos etiam alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarentur. Sunt verò qui apud eos id ea de causa institutum scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis ex pisce factis empta fuerit. D

PVRIFICATIO.

QVòd verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimùm de causa insui reos culeo dicit, ne cùm in flumẽ abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, sacerdotum suasu mari se expiasset, incolumitati redditus est: eaque de causa versum hunc ille istius rei memor suis poëmatibus inseruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλασσαν ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neque ritum ignorauit huiusmodi Catullus, vbi ita canit: E

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauisse in mari, alibique libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præuisum nationibus indicat, quæ sola vera est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptismum intelligunt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta Mare baptismum appellasse visus, cùm dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiusmodi ea de causa nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehuntur in mare, latéque ab eo admittuntur, sed tamen nihil intra se continet sordidi, fæcésque omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reiicit alluuione. F

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt verò qui sacerdotum Ægyptiorum commenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum consequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni ominis habitus est nonnunquam: vt qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exiliit è mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius Neptuni, amicitiam eius sibi conciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt verò qui Pythagoræ præceptũ, quo edixit ipse ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, propter ἐχεμυθίαν quam religiosè adeò præcipere consuerat, factum putant: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δὴ τάγε καθ' ὕδατος διαιτώμενα: muta, quæ aquã incolunt. Ita Lucretius Mutas eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id est vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamuis, vt apud Ælienum est, quidam, vt lacerra, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minimè mereantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo pisces nascantur,

A scantur, quos Pæcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quódque similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenæus memorat, quósque vocales in Clitore fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoque piscibus
Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm appositè autem & Claudianus silentium hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanáque sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

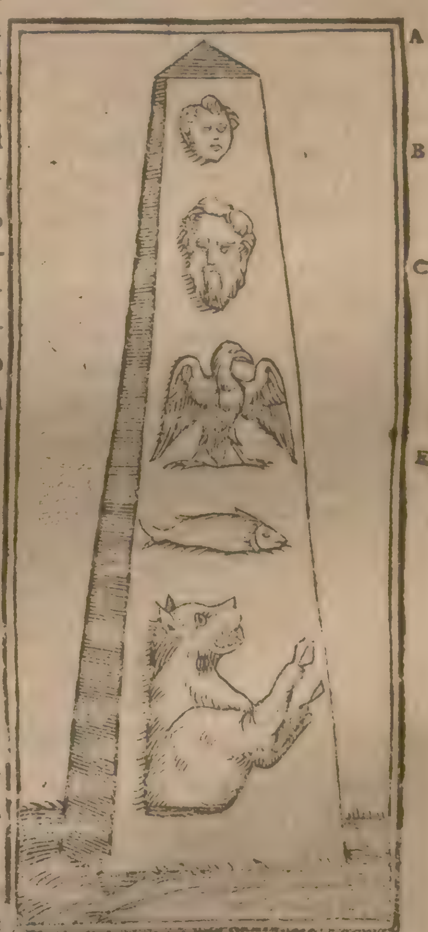
Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

Néve sit vt primos animo præcedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguaq́ venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fere ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus Sylla, eum ait vesci solitum iis, quæ diis immolata fuissent: cùm verò piscium nullus ad sacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendum censuisse. Sed quantum pertinet ad sacrificium, non constare id multis docuimus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

B

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

A Nascimur
B Senescimus
C Viuimus
D Morimur
E Naturæ dissidio.

Aegyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare Perniciem vocabant, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atque ita mare dicebant quod in humano genere vitale est vitiare. Vt verò scripturæ hieroglyphicæ speciem aliquam oculis subiiciamus, in Sai pro vestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum. Infans, senex accipiter inde, mox piscis, postremóque omnium fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium, ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quódque in nobis diuinum est, ac vitam ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atque mortem, propter mare, quod Exitium atque perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verum eũ interficit, vt matris ipse connubio potiatur. atque ita propémodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere, penitùs cœperit, atque vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, quòd in duobus cõ-
C trariis elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binis est vngulis præditus, vti boues: de quarũ quidem vngularum distinctiõe in Sue satis ex diuinis literis disputatũ.

ODIVM.

Odium itaque per piscem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, victũ hi tamẽ & necessaria sibi cõpararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchum disputat Symposiacis: cumque elementum id ab humana natura non solùm alienissimum, verùm etiam illi inimicissimum asseuerarent, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur aleretúrve, aut id inhabitaret. Neque tamen ignarus sum Plutarchum de mari præclarè sentire, eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quæ interpretanda desumpsimus, in primis commemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosque esset in sacrificiis sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: afferebatur enim inde sal e palma contextis cistulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat. cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticisque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neque alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO. D

FVerunt è veteribus, qui segregationes aquarum ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, vt animos quosdam spiritu suo vegetos expertesque corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè aliis præstantiores consedissent: infrà verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosque moram traxisse, atque etiamnum trahere: idcircoque dicunt, eas aquas quæ supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturáque sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, vitiique sentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt seditiosas, vt affectuum perturbationumque procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantésque, maria non iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis electionisque motuum instabilitatem. Quam quidem interpretationem, vt altè nimis repetitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiam, Basilius haudquaquam magnifacere videtur. Ægyptiis tamen argumentum placuisse, indicium est, quòd cœlum rore pluuium venerabantur, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent quæ decentem accommodatámque Deo creatori laudem redderent, disciplinámque illam cœlestem in inferiora sparsim diffundere proseminaréque viderentur. Minimè igitur mirum est si mare sacerdotes illi vsqueadeò abominabile existimabant, quòd cœlestis roris puritatem contaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbam redderet, eiusque indignationis ergò tantùm in maritima omnia odium, vt etiam insulares vti profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos E haudquaquam meritò nonnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam substituerunt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigramma est vetustum admodum, quod in vulgus prodiit, vulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε δημοδόκου· χῖοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ᾽ οὔ,
πάντες, πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας δὲ χῖος.

Non sum nescius Chios hominum nequissimos olim habitos, quod vt credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quēdam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cúmque is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixítque: Quam obsecro sermonis incolumitatem habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, verùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriósque, non Chios, ponit, vt legendum sit, λέριοι κακοὶ, & in fine, καὶ προκλέας λέριος: cui lectioni ego magis faueo quo χῖος, pro χίος primā κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaq; in hunc modum vtrobique restituendum:

καὶ τόδε φωκυλίδου, λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ᾽ οὔ,
πάντες πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

Hoc quoque Phocylidæ dictùm, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus,
Praui omnes inquam, Procleam si dempseris vnum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius. F

In quam quidem poetices amœnitatem quamvis κατὰ πάρεργον, ideò tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani, & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multum de vobis, peior vter sit:
Nam nemo id dubitat ne sit vterque malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoque deterior.

Quod quidē scomma desumptū est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quā cōmodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σὲ διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τοὔμπαλιν σὲ, ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω· σοῦ δὲ οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλων ἁπάντων οὐδένα. Audio te cū fratre tuo altercari, vter vestrùm peior sit, cùm tu quidem illum dicas, contra verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi compertū est, illum vtique aliis omnibus, te vero vno, neque aliorū hominum quempiā esse peiorē. Addā illud vnum, si nō satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomē epigrāmati Græco insertū pertinet, videndū an eò spectet id salse dictū à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licèt egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cæteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas non intelligo, ipse nullos noui: id quòd probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis.

A NEQVITIA.

QVoniam verò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum cõficitur, totúmque illud elementum si exiccari posset, in sal abiturum est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, vt ne pane quidem salito vescerentur: quippe cùm viuendi, vt sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumque animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaque sal ipsum summo studio reiiciebant, quod meram esse nequitiam intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalémque vim expergefacere & acuere feratur: vnde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò sint ostrea & conchylia in hũc vsum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiam mures abroso sale prægnantes fieri tradit Aristoteles: ἁλιγενὴς præterea Venus, illique salacitatis ergò fanum ad portũ maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce rescisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuum vires abscisæ, atque in humores viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic venerem, ita hìc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè sciore sal accipiunt pro doctrina Euangelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere velit legislator, quodcunque docueris, quodcunq; correxeris, in quacunq; virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atque imitationem tete accommoda: sal enim terræ Apostoli Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omnimodo sale cõditur, ita omnis sermo vtilis ad iuuandum, Apostolicæ omnimodo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed vt ad mare B reuertamur, fluxum id atque lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, vt D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem conuersum esse. Quoniam verò scriptum est partem aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, vt per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro, in pietatis dulcedine perseuerant: per eam verò partem quæ defluat in mare, intelligamus eos, qui licèt ad baptismum venerint, in vitiorum tamen amaritudinem dilabuntur, eàque salsugine corrupti, synceræ vitæ suauitate careant, cùm manifestum sit in tota hominum vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam si quædam aspectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonem legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce videbatur. Faciunt ad hoc & Græcorum fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultam in Erythræo mari, Nosolam nomine (sed Nosoram apud Stephanum legere est) centum fermè stadiis à littore distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmarent, in quam nemo transiret, aut si transisset, non amplius appareret, quoniam eam vna Nereidum incoleret obscuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appulissent, commisceri solitam, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neque eam renuisse, precatam tamen vt insita sibi voluptatis appetentia euanesceret, Deumque optatis annuisse, ac omnes, quos illa veneficiis mutarat in pisces, in homines rursus ex piscibus commutasse, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait C eã in piscẽ mutatã, eóque modo libidinis pruritus extingui potuit, si modò hæc eo loco intelligẽdæ:

Nais, an vt cantu, nimiúmque potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora pisces,
Donec idem passa est. IIII. Metamorph.

Atque alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fusus enim fugatúsque Veneris ardor, quonam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum succendi queat? Hinc nostris etiam ieiuniis piscis apponitur, vt eius cibo lasciuiæ calor tepefiat, atque hinc etiam occasio aliqua castimoniæ requiratur. Neque obstant quæ superius de maris & maritimorum salacitate disseruimus, quia piscium genus, vt nonnulli disputant, tametsi degat in mari, ἀτρύγετον tamen ea de causa mare sæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, sed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus, atque in sese collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehensus, per frigidioris venti colluctationem in fulmen abit, ita hìc frigida materia quæ nonnihil terreni secum traxerit, intra calidam comprehensa, varia piscium genera producit, quorum insitum frigus tepore inde maris facilè confouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant. argumento est, quòd simulac in mare pluuiæ deciderunt, Solque flagrantius per sudum irradiarit, extemplò videas superficiem maris innumerabilibus pisciculorum animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quæ à Græcis ἀφύαι, quod ex pluuia generantur, nomen accepere: ostrea tamen ac conchylia, quæ libidinosa diximus, plus aëris admittunt, ac perinde spumosiora sunt, & salsugini coalita & applicita, quare minimè mirum si accidat hæc salaciora fieri. Atqui non hic testacea neque crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa

tantum

tantum genera quæ initiò posita sunt, vel lubrica, vel squamosa: in his enim nostra plurimum dictio versata est. quanquàm Manilius eos qui Pisces horoscopum habuerint, libidinosos futuros præsagit Astronomicôn IIII. D

Scilicet in piscem sese Cytheræa nouauit,
Cùm Babyloniacas summersa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inseruitq́ suos squamosis piscibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui sal amicitiæ symbolum fuit, durationis gratia: corpora enim solidiora facit, & diutissimè conseruat, vnde hospitibus ante alios cibos apponi solitum, quo amicitiæ firmitas ac perseuerantia significetur. quare plerique ominosum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contra vero faustum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & fusilibus in vnum quoddam & solidum coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd vt ad piscem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terrestria quàm volatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimenta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sint, præter pauca admodum, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento Piscis hominem a Musis & Gratiis alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiam, ea hominibus minus cognita: terrestria E siquidem & aëria domi propémodum & in nostro ferè omnia municipio contemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægyptiis verò ea minus innotuisse quàm aliis, qui nullum cum piscibus commercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulē, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à se ita nuncupatam præterfluit, cicurum genus piscium fuisse tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hæc ab Apollodoro memoriæ demādata fuerint. At veterum parsimonia nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nō Græcos solùm, quo tempore circa Hellespontum militabant, piscibus abstinuisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiam nostri testimonio helluones procosq́ue ipsos Penelopes sola ganea nobiles, quamuis insulares essent, marinum obsonium nullum appetiisse. Vlyssis verò socios videas non nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe commeatu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, non obsonij causa, sed vt famis ferociam, quæ ob ingenitam importunitatem Malesuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vtpote quæ tantùm ad luxum & ingluuiem spectent, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, vbi se deliciis dedere cœperunt, conuiuia fuere, quàm opiparè piscibus instructa eo inquam tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus aßiduis penitus scrutante, macello
Proxima nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum prouincia. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæ- F

stionum tertio refert, hîc stomachosius repetam, Catonem meritò admirari solitum accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset, in qua piscis pluris quàm bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

GANEA.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, verùm eò improbitatis & petulantiæ processere, vt soli sibi Obsonij nomen vsurparint: nam veteres ὀψοφάγυς, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulum à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratem cupediariæ impudicitiæque criminaretur, eum ex auro proditorio & scorta & pisces commercatum accusasse. Quinetiā pro Ctesiphonte, cùm quidam in comitiis esse iam comedendi horā clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone vir nos hodie piscedulos reddes: quasi lurcones & ganeones ex vno piscis esu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit merito, cùm eum deprehendisset in Congro pisce condiendo diligentius intentum, quamuis ipse regis curiositatem conuerso cauillo illuserit non infacetè: Antigonus enim dixerat, Putas'ne Antagora, Homerum cùm illa scriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuisse? cui Antagoras: Putas'ne Antigone, Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo congrum condiret, solicitum fuisse? Piscem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, cumq́ue commendaret quòd tali esset animo præditus, vt neque rerum opulentia moueretur, neque vilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quippe qui in medio positorum abstemuis herbis viueret, his tamen ita contentus esset, ita sibi rerum omnium opulentiā redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm

A *Verùm seu pisces, seu porrum & cæpe trucidas:*

hoc est, siue lautiore victu, seu parco delectaris: per pisces delicatiores, vti dictum, epulas, per porrū & cæpe, frugalitatem intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, vel corporis pars: maritimorum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & voluptatem illis comparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorum opinione in mari nasci Ioue dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitratus est: quare nonnulli asserunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimis abstinuisse, nisi vt piè castèque viuerent, veriti forsan, qui delicias omnes auersarentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui simplicem ac necessariū cibum deliciis quibuscunque præferebant, quod & saluberrimum esse Plinius attestatur. Diodorus tamen primum ex radicibus, secundum ex pisce cibum apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterùm nos de sacerdotibus, non de prophanis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce vesci solitos. Neque nescimus ex lacu à Myride fosso tantam fuisse piscium capturam, vt argenti talentum singulis diebus vectigalis nomine reginæ persolueretur. Aliarum verò gentium sacerdotes non modò piscem non abhorruerunt, sed & loca quædam Dis sacra esse commenti sunt, vt solis ipsis pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorum fines aluei quidem ipsi tantùm fluminum, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina esset, quæ loca Cereri & Proserpinæ sacra dictitabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quinetiam ætate nostra, fluminum, stagnorum lacuumque plurimorum expiscationes sacerdotum tantùm ditioni addictæ sunt. Quoniam verò plerisque locis mordet Erasmus Christianismi mores super esu piscium & ieiuniis, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitum Luxus fuerit in piscibus, mirum est hodie religionis causa vulgus piscibus vesci. Alibi, Olim vesci piscibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur Opsophagi: nunc ea res magna est sanctimonia. Alibi his mordaciora comminiscitur, quasi velit ostendere, adactos esse nos legibus, vt ieiuniorum tempore piscibus vesci compellamur. Respondemus ad hæc ex sanctissimorum patrum sententia, pisces non ex edicto nobis oggeri, sunt enim multa & frugum & olerum genera, quibus nutriri valeamus: neq; vt per argutos salsosq; iocos ritum perstringit, ad sanctimoniam vllius cuiuspiam opinione spectare: sed cùm Christiano homini tum semper, tum in ieiunio maximè lasciuiæ omnis abstinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxusque corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidē delectare, aliquantulū, saginare verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe diximus, aut parui sunt nutrimenti, ideóque cibus est corporibus, quod non Platonica tantùm, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregorium ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præsulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendium: monetque insuper, vt qui carnibus sibi abstinendum cōstituêre, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII. c. denique. C. & post pauca. Atqui ganeam ex pisce non ea tantum causa significari dicendum, quòd auidius à lurconibus expetatur, quàm quòd ipse quoque piscis natura vorax est, quam quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllam Nisi eius opem implorantem in piscem vertere noluerit, verita scilicet ne actutum ab aliis piscibus deuoraretur:

Nam miseros mutauit virginis artus
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam squamis vestire puellam,
Infidosq́; inter teneram committere pisces
Non statuit, nimium est auidum pecus Amphitrites.

B

C

ANIMÆ.

NOn ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quòd ex puriore quodam constent elemento, neque multum concretus aliorum morentur, primíque animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescāt adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorum maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitum, quotannisque piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mense Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum vulgatos Festi codices in damno esse, cùm in antiquo manu scripto legerim, quòd id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorū: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterum eodem loco mēdum, quòd scriptū est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEque desunt qui piscem innocentiæ hieroglyphicum esse contendant, cùm omnino sint innocui, neque elementum suum ad insidias aliis inferendas transgrediantur. eoque spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinendum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur insontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALij per animalia quæ in aquis degunt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorum quorundam sententiam idem sentientium recitauimus. Sane Magi dæmonas aqueos dicunt lasciuiæ libidinique præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuiæ posuit. Et pisces maris Euthymius ait positum pro dæmonibus, qui inter vitę nostræ fluctuationes versantur: & in amara prauorum salsugine vitam ducunt. D

GENTES.

IN Christianæ verò pietatis institutionibus, gentes quæ diuinum cultum nondum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi dæmonum cultui passim deditæ erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt pisces in sacerdotum imperia redigerentur. Porrò Assertor noster Euangelio pisces assos comest, quod indicat, sacrificium quod offertur Deo, non elixum sed assum esse debere, fidem quippe veluti igni probatam, & Sancto feruentem Spiritu offerēdam. Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdem nostri dictum Euangelio, simile esse cœli regnum reti misso in mare, quod piscium genus omne congreget, quæque ibidem subsequuntur: vbi nimirum de mortalium animis sermo est, quæ ad sanctioris vitæ institutionem attrahantur. Quin & propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, super maria fundatam eam dixit. Apertissimè Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ situlæ. LXX sic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem est.

IGNORANTIA.

SQuamatum quidem & pinnulatum piscium genus satis expositum est ex Origene, quæ scilicet eius hominis hieroglyphica sint qui veterem possit hominem exuere: ideóque omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, electo populo comedere concessum est. Illud addendum ex Hesychio, squamas ignorantię hieroglyphicum esse, quæ quidem opera beneficióque scientiæ excuti amouerique possunt. Id in Paulo liquidò commonstratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus est: addita verò Christi doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vt squamæ ab oculis eius, & mox vidit. E

AQVÆ.

ASsyriorum verò religio fuit, vt piscibus abstinerent in Rheæ venerationem quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuiis potissimùm dominatur: ῥέω enim fluo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipuè constare, próque vnda pisces, pro aëre columbam venerabantur: de qua suo loco dictum.

FACELITIS.

QVamuis alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibetur, cultum asserunt, eamque olim in piscem cōmutatam, quam Syrij pro dea coluere, atque in eius honorem Basso referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri veluti sacrosanctos habent, eosque violari, æquè ac columbas, nefas putant.

DERCETO.

QVin & Decerto, siue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piscem ab vmbilico desineret, summæ venerationis deam in templis apud Ascalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piscem vrbis suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, híque canem & mactare & esse soliti sunt in Cynopolitarum ignominiam & oppobrium, quòd illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt suo loco dictum, capite faciebant. F

HIEROGLYPHICORVN TOMI *primis finis.*

A

TOMVS SECVNDVS.

ILLVSTRI AC GENEROSO HEROI D. IOANNI IACOBO FVGGERO, KIRCHBERGÆ, VVEISSENHORNI, ETC. DOMINO, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus

B

S. P. D.

Cum ea munera, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatum voluit, mecum ipse considero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionem adducor, vt existimem nullum maius repeziri posse, quàm literarum flagrans studium, vel discendi cognoscendíve cupiditatem potius, ex quibus & rerum bonarum voluntatem excitari, & verarum intelligentiam nasci perspicimus, nihilq́; in rerum natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi muniat ad summum splendorem consectandum; quàm παιδείαν, humanitatem inquam atque doctrinam. Idem planè te sentire video, qui cùm omnem semper excellētem in societate humana virtutem memorabilem extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuam habuisse erga mortale genus famam ac commendationem non ignoras. Hanc vt veram & expressam miniméque adumbratam tibi compararcs, nihil prætermittendum putauisti quod ad verum ingenij cultum, animúnque doctrina informandum pertineret. Lustrandam itaque primo vna cum fratribus Galliam eruditissimis hominibus & liberalibus studiis affluentem, mox Italiam omnium bonarum disciplinarum altricem, censuisti: ac inde eam sapientiæ morumq́; laudem paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerent te non solum eximiā ad recta vitæ instituta progressionem fecisse, sed eos etiam aditus quasi adaperuisse, quibus lætos vberésque fructus ad genus humanum redundaturos & sperarent, & iam etiam cernerent: eámque spem & expectationem de præstanti consilio tuo, successus planè
C *confirmauit & auxit. Videmus enim admirabilem illam tuam virtutem non modò elegantissimarum artium institutione, scientia ac iudicio commendari, sed etiam animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitatéque mirum in modum illustrari, vt commoda, quæ ex tanta tua fortana & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam consecutos fateamur. Quamobrem vt multa prætermittam, egregia quadam ac plane inuicta animi celsitudine te preditum declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorum Latinorum, Græcorum, Hebraicorum, aliarúmque linguarum multitudine ex Italia, exterisque prouinciis comportata construeres & exornares, vt quammultorum hominum studia laudatissimo exemplo ad dignitatem, ad rectiorum disciplinarum cultum excitares. Tua enim semper laus erit, tibique acceptum referre debebunt studiosi, quòd multis commodis fruuntur, & quod animum optimarum artium scientia disciplinarúmque studiis excolere poßint. Verùm his in omnes collatis beneficiis, quæ maxima sunt, acquiescendum tibi minime iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alteram illam planè regiam benignitatem adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexteram istam tuam pietate præstantem porrigis, de bonorum commodis & ornamentis cogitas: dum omnes denique liberalitate immortalibusq́; beneficiis tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singularique iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamen auspiciis natos adolescentes, tuis sumptibus in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in omni bonarum artium genere progressus fecissent, vt docendi alios munus tam suscipere ac obire poßint. Quo quidem instituto nullum illustrius, nullum ad commemorationem nominis tui cum omni posteritate adæquandam aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignum, téque perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuum tot etiam & tam præclaris testimoniis virtutisque monumentis ad omnem memoriam commendatum celebrabitur. Nam quæcunque accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tuis felici-*

tati credita leguntur: & ſi non autorum commendatione, vel tuo ſaltem nomine ſunt in manibus. Tibi debe- D
tur (de aliis eruditiſsimorum virorum lucubrationibus quæ ſatis multæ ſunt, nihil dico) quòd Demoſthenem,
Aeſchinem, Iſocratem, Pauſaniam, ad noſtrorum hominum cognitionem tranſlatos habemus, dum eruditione
præſtantem virum Hieronymum Vuolfium in clientelam ſuſcipis, ac præmiis ornas. Hæc cum ſermone omnium
ad nos perferuntur, cum in editis,libris videmus & legimus,felices eos iudicamus, quibus Dei beneficio datum,
vel vſu familiaritatis, vel officiis aliquibus tibi coniungi, qui à tantis ornamentis commendationem ducis.
Quapropter ego primus fortaſsis eorum, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, vt aliqua in
re animum tibi atque obſeruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorum commentariorum al-
terum Tomum ad te mittendum cenſui, vt vnicum ſtudioſorum ornatorem, cunctarúmque artium bonarum
præſidem: adductus non ſolum humanitate ac benignitate tua,plurimis quidem & ampliſsimis officiis perſpecta
ſtudioſis omnibus, verum etiam, vt iam dixi, opinione quæ apud me eſt, de egregia tua erga literas promo-
uendas voluntate. Cui quæſo aptius ac conuenientius huiuſcemodi ſcripta mitti poſſunt, quam ei qui ita illa
ſemper amauit & excoluit, vt in his ipſis vel tractandis, vel iudicandis longè omnibus præſtet, ac maximè
inſignis habeatur? Acceſsit huc & ſimilitudo quædam, quam te habere video cum ornatiſsimo Florentinorum
principe Coſmo, qui cùm familia Medicea ortus ſit, hoc eſt, ſapientiæ ſtirpe, auita quadam benignitate ſolus
hoc tempore in Italia inuentus, literarum, venuſtatis, elegantiæ, atque adeò virtutum omnium vindex.
Quamobrem cum ſingulos ferè Commentarios amicis variis inſcripſiſſem, priorem Tomum in vniuerſum huic
optimo Principi tuendum conſeruandumq́; permiſi: pari ratione ſatis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam exi-
ſtimaui, ſi eum in tuam clientelam de me abſente, deditiſsimo certè, tanquam præſente ſuſceperis, quod te
facturum pro ſingulari tua humanitate minimè dubito, cum iam Fuggerana domus in ipſa Germania non ſo-
lum ſingulos ac vniuerſos debitis officiis complectatur, ſed virtutis ipſius quaſi ſeminarium exiſtat. Præterea ſi E
requirendus erat literarum patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquam portum, ipſæ
contra barbariem opem & patrocinium inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotieſcunque ad ingenium,
ſtudia, & inſtituta, tua inquam & Coſmi Medicei conſideranda animum confero, non poſſum non confiteri
me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ & ſapienter facitis, & optimè ratione temporum ha-
bita ſtatuitis, tum quòd in tanta bonorum Principum orbitate, tantáque beneficorum & liberalium hominum
inopia, qua hodie paſsim in orbe Chriſtiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, ſapientia, libe-
ralitate prolixa, aliis libentiſsimè ea largimini, quæ magnis laboribus ſingulari induſtria conſecuti eſtis, quodq́;
omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarum genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in ſum-
ma tamen veſtra fortuna virtutis laudem magis eniteſcere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ἐξοχῇ *ad-*
ferimus, explicationem continent eorum quæ ſacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς *circa corporis humani fabricam*
commenti ſunt, auſpicati à capite longè nobiliſsima parte: nequis exiſtimet hos ipſos Aegyptios ita brutorum
cultui deditos, vt non etiam hominem qua meretur veneratione ſuſceptum reliquis omnibus prætulerint, ac
μικρόκοσμον *agnouerint. Nam ſi multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantium genere quod nos ra-*
tionis expers ducimus, obſeruaſſent, longè ea plura ſunt, quæ ſolo ex homine ſacrarum apud eos literarum ma-
teriam ad ſua illa hieroglyphica ſuppeditarint, quippe cuius membra ſingula in huiuſmodi myſteria receperunt.
Haſce meas lucubrationes ſeparatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo ſtudioſi & boni omnes communi-
ter ingenij ſui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè ſi iuſti rerum æſtimatores eſſe volumus, literati, opti-
miſque ſtudiis dediti, nulla alia ratione maiorem ſuorum laborum commendationem ſperare poſſunt,
quàm ſi in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate & iudicio præ-
cipua proborum doctorúmque pars acquieſcit, & qui animi magnitudinem
diligentia, integritate & conſilio ſuſtinet, atque tum F
literarum gloria, tum etiam ſapientiæ
laude fruitur. Vale.

IO-

A

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM DE

iis quæ per caput significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.

LIBER XXXII.

PRINCIPIVM.

PRæcipvvm quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimus autorum vsus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dũ aliquẽ esse huic vel illi rei caput dictitamus: dũ à capite aliquid exordiri: dũ in prouerbiis, piscẽ à capite primùm putere, Græci dicũt, cùm malorũ publicorũ & priuatorũ causam in reipublicæ vel familię cuiusquã principe consistere profitentur, ad id Platonicũ scilicet innuẽtes, tales esse ciues, quales qui primatũ inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè B viuendũ securitatẽ ait. Pro præcipuo verò, ad Appium epist. An tibi obuiã non prodirẽ? primùm Appio Claudio, deinde imperatori, deinde more maiorũ, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cũ nostris abũdè vti possimus? Ipso statim Bibliorũ principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initiũ custosq; rerũ sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentũ. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nã mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdẽ pedes obtegebant, per adopertũ caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus varios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris vicissitudines, & quæcunque in rerum natura suo sunt ordine disposita: sedenim quæ ante ita fuerint, nouit nemo. Ex iis quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionãtem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicã vos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet precedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idẽ & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tã insano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorsus abstinerẽt, diuinitati iniuriã facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eóque duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esséque membrum diuinissimum, ac reliquorum omnium princeps: reliqua, vt capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, vt hoc obiter addamus, C vniuscuiusque animalis ratione pollentis Mens dicitur, cuius sedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiscẽtiæ nostræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idẽ Hesychius huc adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem sobriam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atque deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significantius hieroglyphicéque magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea Corona, siue, vt apud Græcos Diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium visum, dominij signum autumãt. Sedenim diademati suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite simpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulachrum apud veteres autores celeberrimũ, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cœlum pro capite accepisse: atq; ita Pallas de cœlo descendit, incitatiorem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quòd id sibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, non importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo

describere, quo exhibita est ab oraculo, quod vt fertur ipse de seipso in Nicocreontis Cyprij regis D
gratiam his carminibus enunciauit:

> εἰμὶ θεὸς τοῖος δέμασι οἷον κἀγὼ εἴπω,
> οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
> Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ τὰ δ᾽ οὔατ᾽ ἐν αἰθέρι κεῖται,
> ὄμματα τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Sed quoniam in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δέμασι, legere est castigatiore versu, τοῖές δεμαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

> *Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo,*
> *Cælestis mundus caput est, mare venter opacum,*
> *Terra pedes, aures versantur in æthere summo,*
> *Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.*

Vbi animaduertendum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præsertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnam imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari coniicit, idque minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remediis, quo nutricatu is curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabãt, quæ manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur, vt illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum. quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium super Genesi, homilia prima. Apud Hieremiam XXII. Non'ne cœlũ & terram ego impleo? Et Prouerb. XV, In omni loco oculi Dei speculantur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idque magis fidei conuenire, vt sciamus Deum vbique esse præsentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerẽt, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitio ex dæmonis apparitione, qui iusserat, vt apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeq; Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempè vt chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandreæ ita vastum erectum est, vt dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorum lignorumque generibus compositum ferebatur, vt nihil non complecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit. E

LOCVPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quòd persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Psellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto est, Pluto idem qui Diuitiarum deus. Hinc auarissima meretrix apud Catullum solicita est, vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locuplerandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atque ideo gestare calathum, de quo paulò pòst plura, vnde bona hæc liberalissimè depromerentur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attigisse. F

LVCRVM.

EST & lucri signum caput, verùm id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinẽ insolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradũt, propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum est, Capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, vt caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo discrimine commendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquẽdi figura, ἐπ᾽ ὀδυσῆϊ κάρη ἐπ᾽ ἐμοῖο κάρη. Hinc Tib. Gracchus cùm salutẽ suam populo commẽdaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si nõ iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæque vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi; tacta siquidem de cœlo Cæsarum æde capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmonstratum est, Cæsarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES.

ANtiquum autem fuit institutum, eos honore numismatum decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impressere, Homerum Chij,

A Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimùm verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuêre, neque numis tantùm, verùm etiam gemmis expressæ: vt tot statuarum memoriam, quibus non suam tantùm similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verùm etiam facies suas diis adscribi, vtque ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Lōgè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus numū cusit in quo singula ex vtraque facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptionē multis aliis in monumentis vsurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuiciis, qui ænigmata illum missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cùm autoritatis iam validissimè corroboratæ, clarissimusque haberetur. Quin ea signare, qui quoque subsecuti sunt principes, perseuerarunt.

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeo vt Macriana familia, quam suo tempore nobilissima
B Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem consueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocheriis, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset mortales, vt huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionē Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat.

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerūt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorúmque canone descriptum Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabariis quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptū habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentant orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, vti diximus, libros continet, singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omnium gerendarum summam à Deo primùm emanare: eúmque conciliandum in primis, vt nostra omnia fortunentur. Mox necessariam esse virtutem, quippe animosum, aptum, & ido-
C neum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populique sub imperio contineantur, iussaque non cunctanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatē & quasi maiestatem quādam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentem pro tribunali pariter adiissent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonstratam à Serapide per quietem, restituturum oculos, si inspuisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere: cúmque vix fides esset rem vllo modo successuram: ideoque ne experiri quidem auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro concione vtrunque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primùm desiderabatur, autoritatem indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritatéque communitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita hinc & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & geniis in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, vt suo quæque tempore agantur, procurentúrve.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comam habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprensam, nonnunquam in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphi

cum esse contendit, cuius dicto standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur. D

TERROR.

MVliebre simulachrum horrifica specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. 11. Atque huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro pectore gestare gauisus est, vt sui admirationem apud omnes incuteret. Quamuis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idque contradicentem aduersarium significare: cuiusmodi simulachrum in x. Scorpij gradum intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucem editum, ceruicis fore indomitæ, opinionísque destinatæ, futurum esse præsagiunt.

ROMA.

MVlieris verò caput galeatum in plerisque numis Romam ostendit, non tantùm quia Romani nihil non armis arrogarint, aut quia suam ad Martem originem referre voluerint, quàm vt arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem, E

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupreßi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset. Aliàs vero cùm eum Petrum nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset. quod dictum volui, vt Oecolampadij conuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret, verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermisisse.

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & vt Horus ait, figura hæc satis supérque ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES. F

INuenias plerunque in veterũ monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum vel commendatum intelligas. Cæterùm, vti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebant, inuocabántque eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenáque manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium numũ memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, vt in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subiicerentur. Quo iudicio cùm neque filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est præterita noscere, futura verò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortaque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS

A ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendiq; anni referãt: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio constitutus, annum incipiente pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum videnda prætereo. Imberbe Iani bicipitium in numo quodam est: ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L.F.M.F.O.V.R.I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quæ coronam ciuicam trophæo superimponit.

SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradunt, Ianũq; eo monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam cõmonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

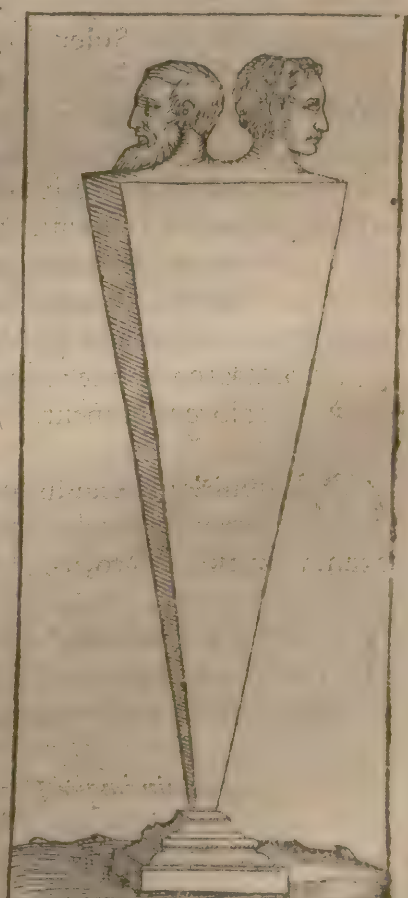
At bona posteritas puppim signauit in ære
Hospitis aduentum testificata Dei.

Hunc verò fuisse primum numum cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, pleriq; memoriæ prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcam & B Ægyptiacã. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, vt Naziãzenus in Monodia Basilij.

INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulachrum oriri confinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

COntrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicãt, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil horum opus vt quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, Dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo augustiora amplioráque fieri. Vnde apud Maronem Dido apotheosin sibi, ob res à C se præclarè gestas pollicita, dicit:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicum an fabulosum fuerit commentum, vt adhuc in ambiguo sit scriptorum varietas efficit: vulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperium obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, vt ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, indéque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto vrbem τριχαρηνίαν memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ.

Sanè

HISPANIA. D

SAnè vt Hispania, quæ tripartitò diuisa est, per hieroglyphicũ Geryonis intelligatur, tum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostendit, in quo simulachrum triceps hastæ innixum: quod dubio procul factum, ob Hispaniam peragratam, siue vt originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LVNA MENSISVE.

INterpretes Hesiodi τρικέφαλον γηρυονῆα Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denariis dispertitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ἱσταμένου, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationum vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AVXILLARES.

NEque me præterit Plutarchum in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonem multis oculis, multis manibus & pedibus præditũ ea de causa vulgò dictitatum, quòd in negotiis obeundis consilio vno, multorum opera vti consuerit, quod in principe vel alio quopiã, cui reipub. summa credita sit, commendabile plurimum habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcircóque Pelopides laudatur, qui legationem initurus, cùm se ad dicendum parum idoneum intelligeret, adiutorem sibi sociumque muneris Epaminondam cooptauit. Sic Nicias cum ad labores tolerandos imbecillo admodum corpore & inexperto esset, Lamachum sibi & robustum & industrium socium accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonem pluribus oculis manibusque præditum, eundem & Quadricipitem legas apud Aristophanem, vbi de Lamacho loquitur, βούλει διαμάχεσθαι Γηρυόνῃ τετραπτίλῳ. E

SOL.

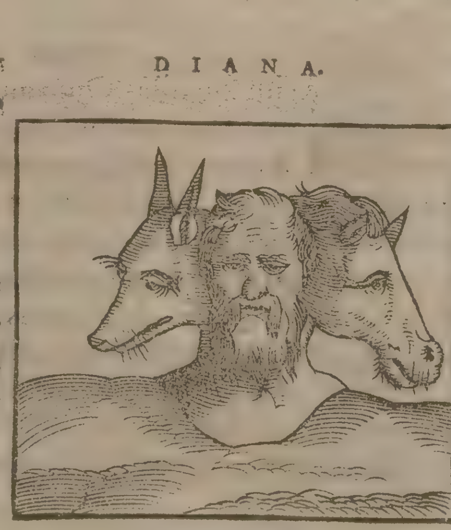

TRiceps quoque Serapidis imago in numismatis quid sibi velit, in brutorum commentariis sparsim attigimus: sed id nunc locupletius explicandum est. Tricipitium est ex tribus animalibus, quorum in medio est leonis caput vastum admodum dextera parte canis applaudibundi blandientisque, læua lupi: supernè calathus insidet: quæ species vniuersa anguis ambitu complexa est. Qui Solem hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præsens indicari volunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumque actu præsenti valida feruensque sit. Præteritũ ex lupi capite coniiciunt, quod animal est admodum obliuiosum: obliuio autem de præterito est. Futurum ex adblandientis canis effigie, quod est indicium spei, quæ nobis semper adblanditur: spes verò semper de futuro est. Competit verò Soli temporis consideratio. Quid verò sibi velit serpens, vt Deus sit, vt temporis autor, alio commentario satis explicatum est: alibique ostendimus huiusmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem sideris commonstrare, vimque refertissimam ac opulentissimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur. F

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem esse dicunt, modium eius capiti superpositum ea de causa figurari autumant, quòd omnia sint æquis distributionib. ab ipso rerum omnium arbitro moderata. Nam vt optimè Maro, Rex Iupiter omnibus idem.

DIANA.

ET Dianæ simulachrũ tribus insigne capitib. celebratur, quorum vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, sed facie admodum rusticana. Vnde Maro,

Tergeminámque Hecaten, tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecaten, talemque apud eos statuam se obseruasse Pausanias tradit, Alcamenemque primum tria illa simulachra inuicem connexa excogitasse. Quid verò sibi velit equus, canis & rustica na illa facies, in eo simulacro alibi docuimus.

QVA-

A QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr verò Ianus quadrifrons pleriſque locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerũ omnium principia fineſque, introitus exituſque, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumque menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiam ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, qua Græci Latiníque Horas vſitatiſsimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Variíſque mundum temperat horis. Et quoniam in horas incidimus, erat apud Megarenſes Iouis ſimulachrum, ſupra cuius caput & Parcæ & Horæ ſtatutæ erant ea de cauſa, inquit Pauſanias, quòd fata in Iouis omnino poteſtate conſiſtant: Horas verò, quippe quæ nos Anni tempora dicimus, arbitrio ſuo diſponat. Cæterum quod ad Parcas attinet, Æſchilus Iouem quoque ipſum fato ſubiectum eſſe dicit, ita ſuper eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγησι τὴν πεπρωμένην. Atque hinc fortè Parcæ illi ſupra caput inſident.

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani ſimulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filiæ eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris deſiderio, quem agricolę lapidibus obruiſſent, vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ij ſuauitate illecti plus æquo hauſiſſent, in ſomnumque prolapſi diu iacuiſſent, experrecti demùm, venenumq; ſibi propinatum arbitrati, conſurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus oppreſſerunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

B

QVINCVCEPS MANASSES.

QVinis verò frontibus neminem præter Manaſſem formatum legi, qui Rex Hebræorum poſteaquàm prophetam Eſaiam ſuſtulit, quincuplici facie ſtatuam ſibi poſuit, vt longè plura ſe perſpicere indicaret, quàm Prophetæ, qui Videntes appellabãtur.

MVLTISCIVS.

SEPTICEPS.

MAthematici, ſi Petri Aponenſis inuenta ſumus admiſſuri, quæ vnde deſumpta ſint, quamque antiquum ſit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum ſeptem capitibus inſigne, quintodecimo Geminorum gradu ſtatuêre, inde ſignificantes, ſub eo graduum numero in lucem editum multiſcium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam eſſe celebrem, quam is non ſit optimè conſecuturus eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptiſſimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DE COMA.

C CApilli verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius poſtulat adſcribi, qui nimirũ in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, menſque contegitur, ſignificare feruntur à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipſa cogitationes generat, perinde ac caput ſibi capillos profert, quibus ornetur & obtegatur. Hinc illud, Capillos capitis noſtri numeratos eſſe, cogitatas quippe noſtros omnes Deo pateſcere. Tondere autem, ſuperfluas & inutiles cogitationes ſummouere ſignificat, quæ niſi tondeantur, vel obcæcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterum cogitationum indices eſſe dicit: ideóque imperatum à Moyſe, vt Leuitæ abradant omnes corporis ſui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput a nouacula tangatur, indicium eſt, eos cogitatus ſuos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicaſſe, vt nihil in eis ſuperfluum appareat. Nam & qui ſacerdotibus mandauerunt vt barbam nutrirent, quod in Nazareorum quandam ſimilitudinem olim Concilia pleraque ſtatuerunt, fieri hoc intellexerunt, vt hi dum barbam capillóſve vel viderent vel attrectarent ſuos, ſui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe ſuos in Deum dirigendos totum eſſe ſanctum debere ſacerdotem, bono ſemper vti conſilio, & in ſe nihil admittere, quod vel mutare vel ſummouere ſit opus. Quis eſt hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Eſto vel nullus, vel quam rariſſimus, admonitio tamen hæc ſub oculos aſſiduè obuerſatas proficere aliquid poteſt, veluti reliqua quoque ſacerdotis ornamenta geſtaminaque aliquid præ ſe ferunt ſingula, quæ per hieroglyphicum quæque ſuum, hominem integritatis admoneant. At decies in die vel iuſtum cadere clamitabunt, ideóque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem ſimus: ſeducere enim ſeipſum hominẽ, qui ſe ſine peccato eſſe profeſſus fuerit. Atqui ſanctius eſt longéque laudabilius, in eo mentem cogitationémque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccarẽ, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantum ad

comam

comam attinet, modũ his moribus Gregorius ſapiẽtiſſimè præſcripſit, qui quarta & vigeſima libri primi epiſtola, capillos ipſe quoq; in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præſentis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligenti atque torpeſcente ſenſu coortæ, quia minus opportunè prodeunt, nobis quaſi non ſentientibus pullulãt. Igitur aliis qui præficitur ſacerdos, neque prorſus debet ſolicitudines exteriores à ſe proiicere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequaquam deglabretur, ſed ne immoderatius excreſcat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitum eſt, vel vt LXX reddidere σισόσημ, facere more barbarico, quod nonnulli denſioris capilli tædio factitant, ob paganorum inſtituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit. D

SERVITVS.

CÆterùm raſitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu ſeruituris indicium fuit. Ideóque Agrippæ Poſthumi ſeruus nomine Clemens magna auſurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino ſimilis erat, ſeſe ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium vectus ignotis ſeſe abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbámque promitteret: nam ſerui caput raſitabant. Apud Ariſtoph. Auibus, Piſtotherus admiratur poëtam, qui ſe Muſarum ſeruum dixerat, comatum eſſe. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de ſe futurum dicit Amphitryone ſeruus Soſia, E

Vt hodie abraſo capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium eſſe autumant liberationis à moleſtiis & impedimentis. Quin & caluitium ipſum, accerſitis in iudicium, aut ſupplicium timentibus, effugium oſtendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iuſſerunt, vt longè tutiores in bello eſſent, adimeretúrq; hoſti facultas in pugna capillũ apprehendẽdi. Nam & barbam etiam ea de cauſa, præter Græcorum aliorum morem, raſitare conſuerunt. Quòd ſi fugam meditarentur, inſtabat à tergo vinculum atque anſa, quo capi poſſent: atque ita præ capturæ metu deſtinatiore animo conſiſtebant, aduerſiq; dimicabant. Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait: & Hectorem Timæus ea per terga fuſa coma inſignem deſcribit, id quod Abantes primos omnium excogitaſſe Homerus tradit. Idem Homerus κορηκομῶντας Græcos ea de cauſa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris eſſet apud Græcos comas nutrire, in ſignum fortitudinis: Theſeáque primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dediſſe.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei ſemper ſignum fuit: comatum enim puerum Græci probri cauſa dicunt. Et Cicero paſſim, capillum nunc compoſitum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamiſtratam in vnguentato Conſule comam inceſſit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia ſuffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE. F

OSiris non ſemel dicendus eſt nobis, tot & tanta fuerunt ea quæ ſuper hominis celebritate veteres memoriæ prodiderunt, dum commentum alij, hiſtoriam alij conſectantur, veluti de ſemicrinito eius capite varia traduntur.

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Oſiridis memoriam fieri, autor eſt Xenophon, quiſquis ille fuit qui ſcripſit Æquiuoca, quo nonnulli peregrinationem eius oſtendere interpretantur. Ita verò habebat ſimulachrum huiuſmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi ſinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Cauſam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore quo Gigantas bello perſecutus eſt (id decennium in Italia fuiſſe ferunt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptum reuerſus depoſuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinãtes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis facies huiuſmodi dextera parte capitis crinita, læua abraſa, Viterbij antiquo lapide viſebatur: egóque apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia inſignem marmoreum capitulum vidi à ſiniſtra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dictata magnam cum Ægyptiacis hieroglyphicis ſimilitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, oſtendere aiunt mares conſanguineos extingui debere, quòd

A quod si nullos habuerit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI verò læua capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituunt. Dexteras verò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIA.

QVi demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læuas partes abrasas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteras, hoc est, septentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis fruticibus, arboribusque tum pubescentia, tum hispida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium verò caluum, vt iidem coniectores opinantur, senectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd si toto capite caluitium esse visum fuerit, amissionem eorum quę ad vitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint, aut scurræ, aut q; id facere consuerint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda: nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quòd moris sit naufragio facto capillum deponere, neque non à morbo conualescentibus.

B

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVòd verò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant, neque vllum capillorum vestigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè significare volebant, superflua omnia summouenda, cuiusmodi significatum habetur XXI Deuteronomij, vbi si mulierem quis ex hostico viderit approbaueritque, ita vt eam vxorem ducere concupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguesque præcidere: hoc est, vt Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderimus, quod approbemus, idque in vsum nostrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ superflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma, quam studiosissimè nutriuerit, propterea q; dũ ea capiti esset applicita, quo diffusior erat, eo ipse viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea verò detonsa, deficiebat viribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur verò Samson Nazareus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religiosissimè vti dictum nutribat: per quam amplissimæ virentis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc est, intellectum nostrum decoret, quæ quo magis excrescit, eo fortiores aduersus aduersarios motus efficimur. Per alienigenas qui vincula contendunt iniicere, humanos affectus & concupiscentiæ vim intelligimus; id enim innuunt preces sacræ, dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quòd si eueniat, vt humana victi fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est corrupti sensus amore corripiamur, declinamus in somnum, & in eius gremium obdormiscimus, obliti scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti desides ignauíque, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc est, voluptatis insidiis illecti spiritus fortitudinē amittimus, & in hostium ita potestatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim simulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue molestationéque malè affectus assiduè laborat. Vbi verò resipiat (id enim est vbi expergefactus fuerit) errorē agnoscit suum, pœnitentiáque adductus amissam studet comam reparare, paulatímque vires ita resumere, donec pristino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerso inimicorum conuentu exitialem in se ruinam trahat, extinctáque omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

C

DE CANICIE.

SENECTVS.

SVperuacuum videtur, per canos senectutem locorum vbique significatam dicere, sed illud commemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim præmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciã Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris acerram tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerũ mutationē significare aruspices respondere, successurũq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio successit, qui alterum & XXX natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sedenim coniectores ominosum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem affuturæ signum

CC

hoc volunt. Neque lætum esse, si contrà senex fieri se puerum imaginatus fuerit: portendere enim D
hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentū afferat, propterea quòd, vt Homerus ait,
αἰεὶ δ᾽ ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

DEVS PATER.

INueni in diuinis literis Deum visenda canicie figuratum, vt apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumant, vt dierum antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosq; etiam quantiuis precij viros, qui Deum patrem ea canicie insignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

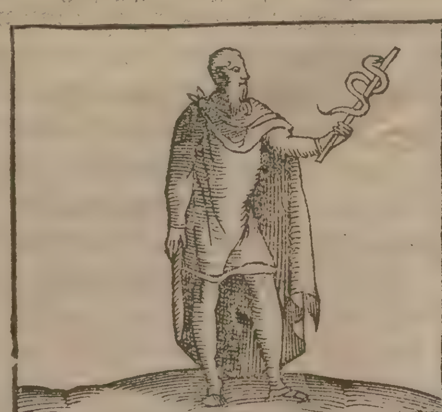
DE barba verò aliis atque aliis temporibus, apud alias & alias gentes varia semper fuit institutio, neque constans vnquam vsus. Verùm de ritibus nunc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire vetitum sit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hîc significata tantùm prosecuturi sumus.

E

VIR.

VNum ergo atque id præcipuum est barbæ hieroglyphicum, vt virilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen plerique viri dicuntur effœminascere, mulierésque identidem virum inducere, barba viri illius signum apud veteres habitum, qui nō sexu, sed virtute ipsa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres si quæ virtutem hanc consecutæ sint, viriliter agere dicuntur. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd verò virum barba significet, multa sapientum dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, vt se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & plurique philosophi admodum clari, barbam dixere viris à natura ornamenti dignitatísque causa contributam. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patrib. afferre dicit, quantum ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre viris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquam voluisse, vt virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt, vt si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: vel, vt L XX, Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neque enim est congruum, virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos non sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regum, vbi Hanno Ammonita nunciis Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerant, barbas abstulit ad ignominiam, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, F
qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atque vbi Dominus XXI Leuitici cap. reperit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neque barbam, inquit: caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

CVr verò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis passim ostentetur, capillo eius tantummodo luxuriante, hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt, Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verùm omnia quæcunque generantur, in senium ocyus aut serius vergunt. Sed quamuis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulachrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

Facere

A Facere mihi videtur ad institutum negotium (vt id etiam addamus) quòd sacerdotes illi imperitum hominem, cúmque præsertim qui vniuersum vitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinásve vrbes inspexerit, vt ita rerum ignarus sit, ne rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ, non hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asininum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis commentario declaratũ est. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prout hoc vel illud animal alia atq; alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vsque diem monumenta superauerũt, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis commentariis de animalium significationibus deriperet argumentum.

IMPERITIA.

DE CERVICE.

B Adiuncta capiti ceruix est, ita vt caput raró sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominum mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neque enim frustrà illa modò mollis atque summissa, modo rigida erectáque, sed veluti ex habitu gestúque aliquid præ se fert quod omnibus manifestum videatur, ita non indiligenter veteres sua inde significata desumpsere.

SVPERBIA.

IN diuinis sanè literis pro arrogantia atque superbia ceruix accipitur: quare Psalmo trigesimo supra centesimum, impiorum concisas ceruices legas, pro edomita superbia. Quamuis eo loco non desunt qui Funes, hoc est, Vincula legendum asseuerant, quæ scilicet iniecturos se minitabantur. Pro elati verò animi signo: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOstri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicũ exprimere maluerũt: vnde Horatius Epistolis: *At vos Seu calidus sanguis seu rerum inscita vexat Indomita ceruice feros.* Et elatæ rigidæque ceruicis homines phæsiognomici superbos esse dicunt. Et apud Esaiam cap. xv. contumax huiusmodi vitula, sternax, & indomita, pro ingenij nostri documento notatur. Et Psalmo XXVIII. supra centesimum: Dominus iustus concidet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: Tamen si qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm prætor adsit, contra voluntatem eius iudicare: & huiusmodi pleraque.

SVMMISSIO.

C COntrà verò summissum animum, apposito iugo significat, estque hieroglyphici huiusmodi metaphora apud scriptores vsitatissima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus nostris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaque imposuistis in ceruicibus nostris sempiternum dominium. Absque iugi verò signo in obsequij significatum vitula est Oseæ x. quæ trituram amare docta, super Ephraemei colli pulchritudinem transitura sit.

DE DORSO.

CEruici subiicitur dorsum. In dorso gibber esse solet. Gibberosus homo hieroglyphicum eius est, qui, vt in diuinis literis habetur, reiicitur à sacris, cúmque significat qui flagitiorum sarcina oneratus est, neque tamen errorem aut delictum intelligat suum, vtpote qui non videat manticæ quod in tergo est. Vide verò illud, Quid operatur gibberosus quasi rectus? ab Rege Israël dictum in regem Syriæ.

FVGA.

DOrsum autem fugæ manifestum est hieroglyphicum. Vnde primo Regum, vbi de Dagonis idoli casu scribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissiliisse, manéque dorsum eius tantùm inuentũ: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falsum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, persequentibus dorsum dant. Eadem sententia Psalmo scriptum: Quoniam pones eos dorsum: hoc est, coges eos arrepta fuga dorsum obuertere. Id nostri dixere, Terga dare.

DE HVMERIS. D

VIRES.

HVmeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prædiuinaret, Potestas, inquit, super humerum eius. Cic. de Senectute: Cùm humeris bouem sustineret viuum. Et ora. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVAE PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXIII.

FAcilè meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetiis essem, téq; viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adiissent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inspecturi, quænam illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, E *quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorum conuentum & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéq; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ,* μαςεύει δὲ καὶ τέρψις ἐν ὄμμασι θέσθαι πίςιν. *hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Gestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in iisq; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atq; vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introspici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vsqueadeò vero totam corporis vim in oculis incumbere, Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgãdum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ πάρεργον *importune demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respõdit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisque ingenuè professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum* F *huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi viri diligentissimi, negligẽtia, sed exemplarium vitio. quæ rarissima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio. siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriis, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisque aliis in locis aspexi, me quoque diu multùmque torsit, cum rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, easque tantum nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliacíq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædã attigerit, atque ea, qualiacunque sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebã, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, non habeo: pudorque non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, cõpertissimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quando ita vos iubetis, vt in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:*

Ὄμματ'

A Ὄμματ' εὔνε φωτὸς βλέπειν γλυκύ.
Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

Apud Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός, Tum Plato Legum nono, iustitiam Speculatricem atque Vindicem appellat. Chrysippus oculos institiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. quod Nepos meus ita reddidit:
Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

Ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα. quod Nepos idem.
Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, Ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicassent. Vnde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáque, veluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere. B

MODERATOR.

Marcus Tullius vester Solem mũdi Mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquam in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eaque specie Osirin, quasi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam os Ægyptiaca lingua, multum: IRI verò oculum significat, cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neque non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

Imaginẽ enim Osiridis apud Plutarchũ fulgẽti admodũ amiculo vestitã habemus, ex quo Solis vis intelligebatur. Apud Eusebiũ εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιος θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.

Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωτόν.

CVSTOS.

C Qvin etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodẽ ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII. philosophatur, Tunica super tunicã, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillę, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exterius crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq; aëris incursum & paruula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat atque summoueat. Quin pilis etiam vallatæ sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertant, neque in oculum influere permittant. Acutum enim & salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

Præclara autem illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationémve oculi commonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorum omnium præstantissimi pulcherrimíque ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum optimum maximum, mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate trascendere, omniáque gubernare, atque vt ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atque ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitescunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorum opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάομαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quique oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatæ ma-

ledicta cauillationésq; in pietatem nostram refellere aggressus est, vbi ille Moseos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitùs habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere vsos indicat: cumque Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum scipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluisse, quippe summam super omnia naturam, quæ scilicet omnia conspiceret, ac omnium dominaretur. Per Sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam absq; oculi pictura plerosque veterum reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei signo desumpsissent, eam afferunt rationem: oculum humanum mistura suæ materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum est, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigisse prædicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè disceret, de se affirmantem audiui, quotiescunque noctu excitaretur, aliquandiu & libros & instrumentum cubiculi vniuersum liquidissimè discernere solitum. Quo constituto, congruum identidē erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cùm sit ditione fulgentissimi splendoris potens, eiusque omnino dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi Lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari. D

ANGELI.

QVatenus verò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, si videre velit, eum Diuos, siue Angelos, siue vt veteres plurimùm dicebāt, Genios referre autumant: qui quidem sine superioris luminis, hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quasi oculum videri, qui non ex se, sed lucis participatione videt. E Oculum porrò, hoc est, ipsum intellectus vigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concretumque minimè pateretur. Hinc communis est autorum sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO.

VT cœptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemq; ipsum dupliciter cōsiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatem à natura consecuti sumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguam inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaque sermonem illum per linguā tantùm figurari: sed si cultum & elegantiam accessisse innuere vellent, linguæ oculum subsanguineum subiiciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse visi, similitudine à nobilitate sumpta, quæ vt præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casuum quippe multiplici desinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

CONTEMPTOR DEVVM.

ALicubi videmus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto, & ad eius obsequia parato, posuerunt, quòd ego aliorū iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi supprimendique indicium esse, ipso vno, quod satis est, Virgilio dicente: F

Atque metus omnes, strepitumque Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideóque diuûm contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

NEque desunt qui oculum fauoris & beneficientiæ signum dicant: & in sacris verbum Aspicere, significare se propitium & benignum ostendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter Libiæ defixit lumina regnis, Reginam ritè quietum accipere in Teucros animum, mentémque benignam. Contrà verò de Pallade acriter irata, Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hunc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi nostri Gratiam vocant. Vnde quos Deus aspicit, fortunari: quos auersari videtur, derelinqui, & infelices esse profitemur. Et quoniam nutus plurimum in palpebris consistit, sunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incomprehensibilibus eius sacramentis atque iudiciis, diceret Eucherius Psalmo, dictum, Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoque iisdem verbis, palpebras (ait) incomprehensibilia iudicia Dei esse, eodem citato versu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis, vt hoc subiiciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionem, neq; vllam veritatis lucem intueri potest. Quod verò Assertor noster ait de oculo, qui mentem

A tem infestet atq; seducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneum oculum re ipsa effodiendum abiiciendúmque intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi ansa, in Christiani iugi suauitatem, onerisque leuitatem, dura nimis præcepta Christi vocauerunt. Cæterùm si tam stupidi sunt vt Euangelicæ lectionis sensum non intelligant, sciant Chrysostomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probósque alios plerosque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis perniciosa sit consuetudo, dum vel exemplo, vel etiam adhortationibus adducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate conhituntur. Omnia enim fatemur amico deberi, sed vsque ad aras. Atque hic subticuisti mi patrue, profatus tantùm, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauissimorum hominum, cùm lepidè THOMÆVS coniectari se professus est, cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerum natura obscurioribúsque scriptorum locis in lucem eruendis, sibi, vtpote viro philosophiæ studiis dedito, nullam esse debere verecundiam. Nam tu, inquit, oculum amoris lasciui etiam esse signum ideo dicere noluisti, ne Venerem ex obscœno carmine lumine esse pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereum huiusmodi oculũ ex Hesiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt nosti, poëta vetustissimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quasi lasciuiæ amorisque plenum, & mobilitate lubrica quoquo se facilè vertentem, hominisque mentem, in quem inspexerit, tenacissimè complicantem, sumpta Hesiodani vocabuli à clauiculis vitium metaphora, quasi aspicientes laqueis & vinculis deuinciãt atque constringant. Hic tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finem feci, ꝙ nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi videbar: quare nisi vobis graue est, vos reliqua prosequimini, ὑμεῖς φέρτεροι ἐστὲ κρίνεσθαι καὶ λέγειν. Hic Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationem dixit. Vt verò
B dictionem tuam prosequeretur lepidus senex, multa super amore ex Musæo & Platone disseruit, quemadmodum is ex pætis amati corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibique aperta sibi via in medium vsque cor penetret atque transiliat, siue spiritus, siue sanguis sit tenuissimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircóque signatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicum fieri ex oculo subsanguineo, obseruatum ab iis, qui physiognomiæ scientiam tradidere: quare apud Lucianum de lasciuo & admodum improbo adolescente dictum, habuisse eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neque temerè Ouidium inter lasciuiæ signa posuisse, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc sunt carmina:

Cum tibi succurret Veneris lasciuia nostræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaque si hominem Veneris vsui intemperanter deditum significare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc defluere incipiant, cùm res venerea cœperit exerceri, eóque magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vsus.

PRÆSTANTIA.

ADdebat denique ad ea quæ de amore aut pulchritudine aut alia quapiam charitate quæ affectum excitet, disseruerat, oculum esse vbique hieroglyphicum, rei quæ maximè præstet, quæque carissima omnium habeatur: Catullianaque illa tot
C exempla, quæ toto passim opere comperiuntur, rei locupletissimum facere testimonium. Sed quòd insularum peninsularúmque omnium ocellum dicit, ex Pindaro desumptum, qui Agrigentum Siciliæ oculum vocet, Olympiis, ode secunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atque in hanc sententiam Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.

VITA MORSQVE.

PEr adapertum autem oculum hieroglyphicè Vitam significari, veluti per eum clausum, Mortem. Hinc apud Homerum totiens, Intueri solem, pro Viuere: hinc Claudi lumina, apud eundem, neque non apud nostros vbique, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rursusque in rogo patefacere, Quiritum magno ritu sacrum fuisse legimus, ita more condito, vt neque ab homine supremum eos spectari fas esset, & cœlo non ostendi n

METEORA. D

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè confictos ea de causa quòd eorum officium circa fulgurationes, & fulmina, & huiusmodi alia versari commentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifestum. Aër autem cùm in medio sit situs, datus est locus fabulæ, vt oculo vnusquisque vno tantùm in media fronte sito præditus haberetur. Ita interpretes Hesiodi Theogonia commentati sunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in subdiali ara, ad quã Priamum Troia capta incensaque confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idq; simulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè verò indicasse triplicem eius prouidentiam, qua cœlestia, maritima, & inferna curat: Æthereum enim eum passim & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & nostri sæpius, & Æschylus atque alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus καταχθόνιον eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronem: Iunoni infernæ dictus sacer. Atque hîc cùm Leonicus & screatu & pituitæ abstersione paulùm substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex iis quæ hactenus allata sunt obseruaui, pauca admodum & ieiuna propémodum ea esse conspexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti verò te Thomæ cautè admodum ad Græcorum & Latinorum eruditionem confugisse, vt rem ipsam locupletares, abundantiorémque redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad sacras præcipuè literas deflexisset. Nam quamuis rerum effigies pro verbis positæ sint ab Ægyptiis, in iis tamen, vti video, philosophorum, poëtarum, historiarum, & diuinarum etiam disciplinarum sententiæ delitescunt: quæque illi angustis oculorum spatiis inclusere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxere: vnde ansa datur commodissima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum simile nusquam desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorum doctrinam de prodigiis, & ipsa Onirocritarum cōmēta, cùm Physica magna sui parte sint, ab Ægyptiis emanasse crediderim, qui præsertim videam ipsum Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentium suorum somnia vsqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quæ videri visa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloque his animaduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo diligentissimè descripta sunt, superfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi sunt tibi Leonicene gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumque Vrbanus, atque mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de somniis quædam non incongrua subiicerem: sed verebar sermonis tam iucundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clarissime partem hanc de somniis tractasses, nobisque, si horum ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non supercilia. De ciliis Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

E

F

SEVERITAS.

SVpercilium ego pro seueritatis hieroglyphico positum video, cuius vos eam affertis rationem, senibus peculiarem esse seueritatem, eosque passim ita habitos. His verò supercilium maximè nutriri, & plerunque ita hirsutum haberi, vt tondendum sit, vnicuique manifestum: quod propterea euenit, vt vester tradit Aristot. quia supercilia compagini sunt apposita ossium; quæ senescente ætate laxantur, & ita plus humoris transmitti patiuntur, vnde superciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boníque alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè verò si mulier ea fuerit, quæ per somnium id se videre imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, vt etiam intinguant, ad venustatem augendam. Solere nos prætereà & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

A LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, luctus esse significationem, iidem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterum mos esset supercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoque mihi videtur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentum in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atque inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro.

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem coniectores, eum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus vxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorum oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neque non senescentibus duces, ministriq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarē, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI verò quispiam vtroque oculo per nocturnam imaginem obcæcari se visus fuerit, eum aut filiis orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam cōiuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam

B nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

SECVRITAS.

CÆterùm si quis compeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum si obcæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS.

NEque dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somniis videri visum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, aurium tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi consuerunt. Idemq; significari, si per singulos manuum digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorum vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam similia esse conspicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locum habere posse videantur, quòd & pictura commodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quæ dicere commentus es: atque ego in ea sum sententia, vt nihil ferè differre putem, vtrum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in iis etiā esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderūt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurū, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor

C noster Thomæ Leonice, cum quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ille: Vestræ hoc est benignitatis dictum, nam nostra quàm pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicam tamē.

ÆQVVM DOMINIVM.

APud Græcos in Creta simulachrum Iouis absque auribus fuisse fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaque de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eū, aut iudicē, aliquē, aurē vnā vel auertētē, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non incōcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicū.

SAPIENTIA.

QVatuor verò aures, manusque totidem, quibus Lacedæmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapiētiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarum rerum auscultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias, quæq; is & diligenter & probè examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel aliis opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solium Iouis, noster ait Horatius. Neque me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum

ſummo Deo attribuunt, quia ſumma rerum ſit Pithagorica τετρακτὺς, de qua multa dicenda eſſent, ſed enim non ſunt hîc ad commemorandum neceſſaria. D

DE NASO.

SAGACITAS.

QVoniam verò Naſus eſt inter aures, interque oculos medius, non eſt hîc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum eſt, ſagacitatem indicare. Naſutique vocabulum Feſto ſagacem notat, quòd vniuſcuiuſque rei odorem ſtatim explorat, & prius ſcilicet ſentiat quàm inſpexerit. Sic auritum, ab audiendi curioſitate dictum. Sic oculatum, qui exprompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præſtet. Tu verò VRBANE pater, quia ſacræ literæ odoratum ſæpæ Deo Opt. Max. attribuunt, quo ſenſu ſit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue: De Naſo quidem vnum tantùm nunc ſuccurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perſcrutationem eam ſignificare, qua ipſe corda hominum odoratur: eòque ſpectare illud ex lib. Regum: Aſcendit fumus de naribus eius. Alibique in ſacris literis, odorari, cuius & indicium & inſtrumentum eſt naſus, placere ſignificat. Ita Noe ſacrificante odoratus eſt Dominus Deus odorem ſuauitatis: hoc eſt, placuerunt illi ſacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naſo fuerit, ab alteri ſancto ſummouet, ne ſcilicet accedat ad miniſterium eius. Tales ſunt quibus vel pauca admodum habentur in diuinis inſtitutionibus quæ ipſi probent, vel quibus omnia nullo diſcrimine tam bona quàm mala placent, vel illi, quibus mala prauáque tantùm placent, diceret Heſychius. Deinde ad Ranerium conuerſus: Scio verò coniectores ſuper hac parte multa commentos, quæ tu recenſere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendam ſuſcepiſti. Libentiſſimè, reſpondit RANERIVS. Et quando incidimus in naſum, vt ordinem ſequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui ſe magno naſo per ſomnium viderit, magna in rebus agendis ſagacitate prudentiáque fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vſitatum, qui acri ſunt iudicio conſpicui. E

MORS.

SI verò aliquis morbo decumbat, & abſque naſo ſe imaginetur, futuram illi mortem inde præſagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocoſum eſt quod apud eoſdem Onirocritas habetur de auribus aſininis, quas qui ſe habere per ſomnium imaginatus fuerit, ſeruitutem ij atque ærumnas ingruere homini præſagiunt, niſi fuerit is philoſophus, cui tantùm eam ſpeciem proſpera ominari tradunt, ob tardiorem aurium motum, quæ contanter in huiuſmodi animali mouentur, quemadmodum firmam eſſe debere philoſophorum auſcultationem volunt.

LONGA SERVITVS.

QVin etiam humanæ aures apud eoſdem coniectores ſi ſeruo homini plures acceſſiſſe viſæ fuerint, longæ ſunt ſeruitutis indicium: multa enim oſtendunt extare imperia, quæ ſomniator is ſit auditurus. F

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntrà verò ſi paterfamiliâs is fuerit qui plures habere ſe aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem ſignificari, propterea quòd plures filios & ſeruos dicto parentes ſit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem inſomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantium. Verùm hæc & huiuſmodi pleraque, vt ingenuè fatear quid ego ſentiam, ingenij humani argutias potius oſtendunt, quàm ſolidiorem vllam ſapiant diſciplinam. His dictis ad te Patrue conuerſus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, ſi quid ſacratius habes ſuper auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus.

CONTEMPLATIO.

DVm de ſupercilio diſputatum eſt, vnum mihi videtur eſſe præteritum, per quod homo intelligitur ſublimium diuinarúmque rerum contemplatione detentus, propterea quòd ſupercilia eminentiori ſunt loco ſita, circáque organa quæ ſenſum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum ſedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos ſupercilium pro faſtu poni, faſtuoſoſque Superciliosos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius transeamus, quæ iiſdem in ſacris literis hieroglyphicum eſt Obedientiæ, vbi præcipuè Moyſes ſecundo immolato ariete, ſacrificio quod Explicationis LXX dixerunt, alij

A alij Conſummationis, vel vt vulgata habet editio, In conſecratione ſacerdotum. Is aliis ritè factis, inſuper de hoſtiæ huiuſmodi ſanguine extremum dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præſtare debemus Domino, memores ſcilicet Adamum propter relictam abiectamque obedientiam paradiſo eiectum, & ſolum vertere coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc noſtri etiam poëtæ, vt Horatius:

Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poßit,
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atque illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis aſellus.

CONTVMAX.

Contrà verò veluti auris adaperta obedientiæ ſignum eſt, ita & obturata hieroglyphicum eſt contumaciæ, hominisque mandata detrectantis, idque ſibi velle, quod apud Eſaiam legimus: Surdi clamantem audite. Abſciſſam eam, ſunt qui idem ſignificare aſſerant, ſummoto quippe obedientiæ miniſterio.

CALVMNIATOR.

Ad hæc, præter huiuſmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque qui detractionibus & calumniis in alios oggeſtis delectantur, & turpium impudicorúmque ſermonum laſciuia capiuntur: proba verò conſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auerſantur. Carpocrates porrò hæreticorum ſceleratiſſimus, qui mala & bona omnia, non natura mala neque bona, ſed opinione hominum
B ita vocari diſputabat, vt quodcunque adlibuiſſet, id identidem licere perſuaderet, meritò diſcipulos ſumma dexteræ auris inuſta particula præſignabat. Nam eodem modo, ſed ſtygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, ſed oculi etiam, & naſus, & os, atque lingua inuri deberent, qui deliriis huiuſmodi audiendis tempus inſumunt. Hîc, cùm aliquantulum incenſus eſſe videreris, LEONICVS commotiunculam eam ſedaturus ita ſermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appreſſos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi ſecundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conſpicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Conſecrata enim auris eſt Memoriæ. Hinc illud apud Plinium: Eſt in aure ima memoriæ locus, quem tangentes atteſtamur. Eſt poſt aurem equè dexteram Nemeſeos, quæ dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore pròximum à minimo digitũ, veniam ſermonis à Diis expoſcentes, ne ſcilicet eius memores nos vleiſci velint. Obſeruaui verò aurem in gemma quadam inciſam, cuius extremam partem expaſſa manus pollice atque indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerent interpretationem, adſculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΩΝ. Id nonnulli aliis gemmis imitari conati, cum literas neſcirent: ΕΥ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima ſyllaba τὸ Σ per M Latinam literam expreſſere, ſæpe in quibuſdam numis eam pro Σ poſitam inſpeximus, & τὸ Σ vice verſa loco M Latinæ, In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ conſpiciuntur,, vt ᗺ pro B. Ш pro E. & ſimi-
C lia: quod ideo dictum volui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atque ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubeſcunt. Vt verò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotium Baſſum antiquarium Latinè Græcéque eruditiſſimum Romæ viderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, vti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi videtur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus.

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

Eſt & futuri operis indicium auris ad audiendum intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quædam formula. Auſcultatio enim initium eſt & imago quædam operis quod aggreſſuri ſumus: eóque ſpectant numiſmata tot cum inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentisque adſtare auribus conſpiciuntur.

DOCILITAS.

Illa verò quæ de figura aurium à phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

Perinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignum eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum vſum trahere voluerit, integrum vnicuique dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA. D

SEd vt ad linguam conuertar, iam res exigit: quandoquidem quod superius Vrbanus de oculo linguæ subiecto ad perfectam sermonis rationem indicãdam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc est manu prætenta. Nam qui per linguã sermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam significabat. Sanè quidem Hebræi per Lason, quæ lingua est, sermonem intelligunt, vnde fortè λαλεῖν Græcis, A' Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à sedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamen Grãmatici veteres, Pompeium Magnum Dinguam semper scribere solitum. Esto igitur sermo lingua: verùm pronunciatio manu, hoc est, artificij ope indiget vt in vsum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis esse symbolum vnicuique manifestum est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando contingit, nequaquam solo cogitationis termino continetur, sed actione ipsa perficitur. Opus autem facere cùm sit proprium manus, & ab ea prærogatiua potestatem etiam indicet, non absurdè linguam manu rectam effinxere, in eloquentiæ significatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliscis obserues. Priuatim verò manum quæ linguam comprehẽsam tenet, ex marmore vetustissimo, ex aliqua statua nimirum auulsam, apud Viuem Hispanum Pontificium medicum Romæ Fuscus frater conspexisse fatebatur. Sed vt ea, quæ ad hanc rem pertinent prosequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum est, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures subsequentis multitudinis applicarentur, significare. Nam Herculem Galli senem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, viridique faciebant, leonis spolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumque eo gestu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuersa ad numerosam multitudinem, quæ gressum eius subsequeretur, ad quorum omnium aures catenæ singulæ aureæ adiũctæ essent, quæ mox in vnum quasi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum Herois blando mansuetóque gestu hilarem, ipsosque cœtus hominum ita catenis tractos sponte properare, quasi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem siue Gallorum fuit inuentum, siue Lucianus ipse, qui rem conscripsit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex se commẽtus est, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam significantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum spectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas semper artes studiosius exercuisse, militarem quippe, & disceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid singula sibi velint, apud Lucianum ipsum inspicienda sunt. Et quoniam eloquentia tam boni quàm mali causa fuit, estque quotidie, meritò Anacharsis quid esset in homine pessimum, quidque optimum, interrogatus, Lingua respondit. E

MERCVRIVS.

LIngua porrò Mercurio sacra, quam ab eo regi sidere Mathematici tradunt, velut splenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte sanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, stomachum à Luna. Sermonis itaque præses Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter se orto certamine, Latonæ committitur, sermo quidem rerumque memoria aduersus obliuionem. Quid enim magis inter se contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? F Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primùm omnium verba in ordinem redegisse, multisque rebus indidisse nomina: literas eius inuentum fuisse, Deorúmque cultum instituisse, quæ sine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus insinuari minimè potuerint. Apud alias quoque gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in sacris dissecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipsius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino Loqui significat, deductum aiunt. Quique veterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm sermonem ipsum, quo solus homo ex terrestribus animalibus honestatus est. Vel Hermes nuncupatus est ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi sermo sit veluti præsidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaque de causa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis nostri pars, intelligentiæ nostræ conceptus apud propinquas animas disserendo explicet. Est etiam illi cognomẽtum ἐριούνιος, quòd magnæ cuiusdam sit vtilitatis, summáque ope eos adiuuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: non enim sermo in perniciem aut detrimentum, dannúmve vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atque tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adiiciebant: atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimùm viget, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina.

DISCIPLINÆ.

NEque verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumque suarum argumenta, Ægyptij soliti sunt inscribere, solúmque illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersalia, siue principia malimus dicere, viginti millibus volumi

A voluminum (quæ reperimus, quę accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam adiddit sex millia quingenta, & vigintiquinq;, in quibus libros de diis empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranæ tot conuolutæ essent, vix fidem facerent, facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos autoritatis.

SOMNVS.

Erat & lingua in ara posita, quæ somnum significabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

τέως ἐπί τε γλώσσῃσι χαίοντο
Αἰθομέναις, ὕπνον δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.

quæ tuus Vrbane nepos ita Latinè reddidit:

Interea exustis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte soporem.

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarum linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus vinum superlibare, idque ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentum est lingua, quæ quidem somno incidēte quiescit tacita. Atq; hinc repertum est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, γλώσσας δ' ἐμ πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas consectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis ob Chrysippi cædem in exilium actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deuastabat, in quem & alij complures à Megarensium Rege missi fuerant: sed Alcathus
B aggressus feram, eam conficit, linguaque eius in ara posita, Megara euestigiò reuersus est: cumque ij qui a Rege missi fuerant nunciassent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificiis quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificiis ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæque sibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

Addemus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt nostis, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, iamdudū incidite linguas, pro, Silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cùm iam satis supérque nugatus fuerim, opportunè mihi silētium imperabo. Tu verò mi Patrue, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probū, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam incidere: siquidem ea præcisa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui sordidam, nefariam ac profligatissimam vitam viuat, atque ideò repellatur à sacris, ab omni piorum moderatorúmque hominum conuentu turpiter & ignominiose reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & quæ sequuntur. Quòd verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citasti, nostras cuperem ego in flammam eam iniiceremus, quā assertor noster accendit, cùm XII comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguis ab vniuscuiusque vertice promicantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tanto conspicuæ, omnino significarunt eam orationis vehementiam, ardorem illum, illámque fandi vim cœlitùs illis affuturam, vt quæ à diuino Magistro præcepta acceperant, per vniuersum mox terrarum orbem per-
C suasibili (penetrat enim ignis) sermone disseminarēt, sanctissimisq; monitis mortale genus incenderēt, aberrantesq; latè mētes, & inscitiæ torpore frigescentes, pietatis ardore succensas, ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythiis, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ firmitatis. Mēdacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur Veritatem ad malleum durare, quod idem ferè est, quod Pindarus Ad incudinem dixit. Possent autem alia multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipuè dentes ad linguam socij conferantur: sed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi sit pro eis laborandum nusquam video. Preter hæc cùm reliqua linguæ disputatio de gustu nos appellet, eáque sit potius physica quàm historica, ad Leonicenum hæc meo calculo transtulerim. Consensere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cœpit.

IMPVRVS.

DE GVSTV.

Empè, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de naribus, quid præstare queant, disseruimus, gustatus quoque his accedit, séque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autem hic duplex apud Ægyptios, quorum sacerdo-

tes si delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius gustatum significare vellent, hieroglyphicum linguæ inter primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed si absolutam gustus plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Asserebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum gustum in linguæ radice consistere: inde enim neruos quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sum ignarus, esse multos, qui gustatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari saporem aiebat propter fungositatem mollitiémque linguæ, pérque commissas illi corporis venas, perfundi sapores ad sensum elicitos, non aliter atque spongia exuctos. Huiusmodi verò sensum in anima sedem suã posuisse. Quãuis verò dicat Alcmæon, humore teporéque, atque adeò mollitie linguę sapores internosci, Ægyptij nequaquam cognoscendi saporis instrumentum solam linguã esse consenserunt, sed cum multis aliis, palatum præcipuè participem agnouere: & in nonnullis, quæ gutture carent, simile quidpiam linguæ esse, vt in quodam piscium genere qui ventrem habẽt ori propinquum, inesse intus sentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium scriptores, qui linguam aiunt sapores quidem sentire & iudicare: eorum verò suauitatem amaritudinemq́ue in descensu, vnde deglutiuntur, exploratò sentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philosophię, ganeæ peritus, gruis gulam optabat, vt voluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quantum verò ad palatum pertinet, scimus Catonem gustus sedem in eo esse credidisse. Nam cùm Lurconi cuidam ambienti, vt inter eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, non posse se cum eo viuere, qui plus palato quàm corde saperet. Aduersus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionem insurgit Aristoteles, qui linguam in primore sui parte vim perfectius sentiendi saporem, obtinere contendit: nam interiore si tangat, minus illam sentire: quod in catapotiis ex aloë, vel amariore aliquo succo pastillóve deuorandis, manifestius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorum summitatẽ contenta in imas fauces immiserimus, vix tantillũ sentimus amaritudinis, quæ si quis lingua vel summa lambat vix ferre posset. Videtur verò natura ipsa, vti rectè reliqua, ita hoc sapientissimè constituisse, vt hæc sentiendi vis iuxta labia, & in prima consisteret lingua, quò sapores omnes admittendos exigendósve, anteaquam ori demandarentur, exploraremus. Quòd verò quispiam dicat eo vehementiorem esse saporis gustatum, quo magis cibus ingestus ori opulentius & contantius mandatur: respondent periti homines, non ideo maiorem gustandi vim in radice linguæ insitam esse, sed propter diuturniorem moram, & affluentiorem saporis copiam vehementius sentiri. Hæc atq; alia multa prisci philosophi inter se dissidentes prodidere, vt minimè mirum sit eos de rerum principiis, & aliis à sensu remotis dissentire, si re super omnibus tam explorata diuersi abeunt, nec certi quicquam constituere potuerunt.

D E

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Aristandri Telmesij sententia est, os & eius partes esse quasi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas ostendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domesticos esse, aut alienigenas. Itaque superiores dentes domesticorum incolarum signa esse, propterea quòd pars illa superior toto ferè capiti adglutinata est atque cognata. Inferiores verò alienos ideò commonstrare, quòd maxilla ea, quæ illos sustinet, tota sit mobilis, atque ita aduentitium nescio quid præ se ferre videatur. F

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent significari, in iis quæ in sermone vel voce consistunt, eiusque famam dilacerari obtrectantium calumniis obiectant. Nã & poëtæ oratorésque omnes hinc mordere, carpere, roderéque metaphoricè dixerunt, quoties cuiusquam nomen scurriliter traductum, aut hostiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiusmodi significatum coniectores ponunt, Satyrici nostri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibuere, & li j caninos etiam immiscuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicum verecundiæ os videtur esse: vnde de impudentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputum in eius faciem eiaculatus fuerat, abstersa tantùm facie dicit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argutè vulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere videretur.

AMOLITIO.

NEque nescius sum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi gestum vsurpasse: vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluum esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæque opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & veteribus Christianis mos fuit, estq; adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

A SEd vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacũ habetur, vt super cibo aliquid attingamus. Nam illic per hominẽ qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: non quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi verò horarum pastum commodè fortè exprimere poterimus, si ex vniuscuiusque horæ prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quæ in vnum fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hîc intelligendum tres eas anni partitiones, quæ suo quæque tempore singula maturant, ver quippe, æstatem, autumnumque: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodq; mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiamnum nomen Horis inditum, vt quadrimestris esset vnusquisque eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persæ atque Assyrij, quos nos Annales, Horas vocitarunt, & Græci Horographos eorum scriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν Κῦρος ὁ παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cùm verò Horus ab Ægyptiis Apollo esse prædicetur, nostri vnà cum Græcis nomen idem ad quatuor & viginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponam, veterem habemus fabulam, Horomazen, cùm in mundi fabrica reliqua digessisset, quatuor & viginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodiisse, atque ita quantacunque fruamur iucunditate, quocunque simus gaudio exhilarati, serus quid vesper vehat, nos nescire. Hic cùm finem facere visus esset Leonicenus, ad inclinatum iam solem aspectans Ranerius: At nos, inquit, quid serus vesper aduexerit probè scimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam verò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius constituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quò fueram, vt scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quoque tempore, tam ea quæ ex te audieram, quàm quæ viri illi eruditissimi disseruissent, quæque conuenire mihi visa sunt, in commentaria mea Ægyptiaca transtuli, vestra ope fretus & latius & plenius explicandi multa quæ curta & angusta nimium compereram apud autores posita: neque verò siuit me temporis breuitas quæ quisque disputasset ad amussim dirigere, & ipsa quæ audissem verba repræsentare, quod nonnulli ex amicis à me postulabant: id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meæ me occupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsæ breuiter, quãtum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignissime Patrue, Aristarchum indue, atque hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quæque me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, vt ego hæc aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

B

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVÆ PER humanum cor, & genituræ vascula significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER XXXIIII.

Ecce tibi Cor meũ Corrade iucundissime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eaque mundissima pudicissimáque. Cor quidem à meo desumptum, qui summam eruditionem tuam, frugalissimum studium, acutum denique, quo polles iudicium, & multũ admiror, & plurimum diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidissimè pascuntur: quæq; hactenus cibum vel putridum vel adulterinum sæpe mandere coacti sunt, tua nunc cultura, tuo studio diligentiáque valeant iam recenti, maturo, legitimóque frui. Neque fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisque decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorum plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq; in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incolumemque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quam in sacris Ægyptiorum, neque non apud Græcos præterea quæ à corde desumuntur significata, sermonis ipsa quoque indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui spontè me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor nõ sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum,

quotiescunque memor ero scriptorum meorum, qualiacunque sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium. D

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenulave suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vti vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore frequentissimo eorum vsu, qui citra fucum loqui se profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appellatus, candidum enim veteres ἀργινὸν dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput. E

CONSILIVM.

ATque hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarentur: Corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, Cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod Cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare posset? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ Cor dei sæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiæ, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium IESVM Christum altæ illius sapientiæ mysterio genitum. ita Eucherius.

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerunque solet, vt humanæ etiam vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est, cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, vereri se, ne consilium & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionem eiusmodi profitebantur, potuerit ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit? quanquam Cæsar id elusisse fertur, audaciorique animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit vt cor in extis non inueniretur. Neque Cæsari tantùm non inuentum in hostiis, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eóque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quáque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud: Quare cogitationes ascendunt in corda vestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculũ esse cor significaturi, id hieroglyphicè Animæ vẽtrem appellarint: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo: Hesychius ait. Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideóque intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentésque cogita F

A cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM.

SAcerdotes Ægyptij cœlũ & terram diluuio liquescentes, exũdationem quippe Nili, quæ tam à terra quàm à cœlo esset, vti alibi disputatum, ostendere cùm vellent, cordis simulachrum proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimam humoris copiam è terræ visceribus educeret, vti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumque tribuunt, ac perinde Nilum Æegypti dominum àgnoscunt, neque quicquam aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecunque imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tempore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum vniuersam sub aquis mersari, veluti lingua humore vndecunque ad ipsam confluente, semper in vdo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturque. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemque in humorem referebant, omniumque parentem, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorum opinionem Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantium omnium esse genituram, eandemque humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt
B maritum Græci potionis nomine nuncuparent: πόσις enim vtrunque horum significat. Prætereà stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autem penuria interim exarescunt. Solis ad hæc ignis siderumque omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Ægyptios tam persuasibiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

ÆGYPTVS.

PRæcipuam autem Ægypti effigiam ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóve considentis, ostendere consuerunt: calida enim ac humida est Ægyptus, in Australibus præsertim locis, quemadmodum & cor: idémque in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò antarcticas regiones, Sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilum, in quo summa eorum religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπτας, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declàrabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius,
C Iouem cum reliquis diis, Solem quippe stellasque omnes ad Æthiopum epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Æthiopas, quia circa Oceani oram non nisi Æthiopes habitant, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsque ad nigri coloris speciem exurit. Oceanum autem quemnam alium hìc intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimum id cognomentum fuit, propterea quòd Nilum illi, vt dictum, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumque ipsam suapte vi tantam aquarum redundantiam euomere? Erit itaque cor Ægypti instar, hoc vti sanguinis, ita hæc primarium totius humoris receptaculum: thuribulum verò conuiuas ipsos, vtpote sacrificulos, indicabit hostiarum super ignem positarum nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positum significare orationes, precésve, quæ puro ex corde proferuntur ad Deum? idque esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthæi, vbi Dominus perperam agere Pharisæos inquit, qui non obligare iuramentum, quod per altare fieret, arbitrabantur, sed quòd per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatum, vti votum, interpretatur. Nam & Latini vota alia Cōcepta, alia Nuncupata vocant. Priora illa sunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniam verò multi palàm dona hæc eleemosynarum, precum, ieiuniorum, offerunt corde, tamen sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cæcorum duces, qui quæ exteriùs perpendunt, quæ verò interius sunt minimè contuentur: ita per dona iurandum censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet

igitur Dominus vt consideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerantur: atque ita qui testem altare, hoc est, cor & conscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continentur in eo, complectitur. D

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlum indicare contendit, animumque illum, qui propter æternitatem nulli vnquam senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone non admodum diuersus, Ægyptum cœli agnoscit imaginem, iisq; omnibus æquiparari, quæ in cœlo gubernantur exercenturque: & si dicendum sit verius, terram eam totius mundi templum esse. Quinetiam inuenias apud nonnullos, vniuersum terrarum orbem in diuinis literis nonnunquàm Ægypti nomine nuncupatum: vt eo Psalmi loco, Venient legati ex Ægypto: propter ea quòd vniuersam terram eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatam imaginentur.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit verò ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima confertur similitudine, de quo tam frequens in Mosaicis libris, & Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumento sacrorum positus. Clibanus enim præfurnium est apud Latinos: per eius figuram interpretes cor hominis, vti dictum superius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cum scilicet nos erroris pœnitet, & conscientia nostra ardore quodam occulto intra se succenditur, vitiumque ipsa suum paulatim exurere contendit. E

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũque in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in sensu mentis, neque facilè ad imperitum vulgus proferri possunt: sunt enim multa huiusmodi, sicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, sed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam præ se ferente vngulam, sed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam astu serpentis deceptam, in præuaricationem adducto, quarum historiarum mysticum significatũ locis suis exposuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamãtiũ reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media sui parte succenso, vel de admirabili illa visione, sunt literis demandata, nisi coquantur in Clibano, neque quidem mandi, neq; deuorari, ita vt sunt cruda, poterunt: hoc est, vt cruditatem hanc interpretemur, nisi qui latet interius sensus diuini calore ignis molliatur, excoctúsque ita cibus fiat vt mandi possit, & ad nutrimentum assumi, aliquid semper occursabit, asperitate sua difficile, quod ab eorum gustu mortales auertat. Oseę dictum est: Corda eorum sicut Clibanus incaluerũt: quod longè seciore à superioribus sensu tunc fieri intelligẽdũ est, cùm vitiorum ardor cor ipsum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incensi, suam ipsimet perniciem affectantur: in medio enim hæc posita sunt, vtrum res ad sacrificium coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atque ita Clibanus varia interioris affectus habet significata, próque sensu mystico figuratur. Minimè verò prætereundum videtur, quod Hierosolymitanus Hesychius hieroglyphicè super Clibano philosophatur eo Leuitici loco: F Cùm autem obtuleris sacrificium coctum in Clibano de simila. Nam per Clibanum Mariæ virginis vterum significari tradit: Clibano enim ignis superponitur, qui supponitur in craticulæ ministerio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum desuper accipit, ita Dei genitrix Spiritum Sanctum, & Dei Verbum in vtero suo conficiendum maturandúmque suscepit: & quæ multa in hãc sententiam prosequitur. Est verò Clibanus, tum furnus, tum sartago, aut testa quædam grãdior, operculo vel ferreo, vel ex ære præmunita, supra quod ardentes prunæ ingeruntur, vt quod intrà positum est, coquatur, condiatúrve. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem similitudinem formata est pectoris concauitas, per quam spiritus vltro citróq; commeat. Columella scrobem Clibano similem fieri monet, vt imus quàm summus sit patentior, quo radices latius euagari possint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum scripta Clibano similia dicunt, quæ plus habeant in recessu, quàm ore summo polliceantur.

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiusmodi non absimilis: nam eodem penè significato sacrificium Deo facturi, quædam in sartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ cõscientiæ stimulus adurit, in sartagine culpam agnoscimus, eamque nosmetipsos incusando ream facimus, quásque mereri nobis videmur pœnas, vltrò deposcimus, & modò hunc modò illum errorem solicita repetitione versantes animo, quæ satisfaciendi ratio nobis reliqua sit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum

A tarum oracula toto mentis ardore versanda submoneant: inde enim fieri, vt repetita sæpius, & inter se conglobata, facilè intelligi & explicari possint, vt hinc eam saltem quæ ad mores pertinet doctrinam assequamur. Alio verò modo sartago apud Hesychium accipitur pro cruce Christi: siquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, simulatque sartagini fuerit incoctus, mãdi potest: ita corpus Christi anteq̃ pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurum aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq; omnes, Durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur, post crucem verò patefactum est, id diuino munere dispensationeq; fieri posse: nam totum illud mysterium in Christi passi commemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

CRaticula tota prorsus Hebræorum esse videtur, sedenim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

NOstri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat verò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientiæ minimè simulatam, manifestissimis
B verò conspicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbè atque iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atque arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quæ succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostendit, exemplumque aliis præbet, qua se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumque Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vstulatus offerebat. Neque tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis inquisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuique sunt intellectui peruia: cuiusmodi scilicet est sensus, quem Historicum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hesychium videndum, Leuit. 11. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra præcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunque non tam pro iis quæ in abdito profundóque mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunque rerum receptaculo, vbi hæ in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in
C occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum Cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiens, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

NEque verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui commenti sunt in concordiæ significatum duo corda vinculo colligata figurare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimarunt.

DE SPINA DORSI.

OSsa quin etiam & neruos aliquot Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruice multis distinctum internodiis per vniuersum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem significabant: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id ossis defluere, non Ægyptiorum modò, sed multorum etiam aliorum opinio fuit, Alcmæonis verò præcipua, quam vna cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipsum Plato videtur, dum seminij vim vertebralis ossis defluuium esse tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor. quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter incessit, quòd putarat is,

Ossa videlicet ex pauxillis atque minutis D
Ossibus, & sic de pauxillis atque minutis
Visceribus viscus gigni, sanguenque creari,
Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorum partibus, velut carnosis, fibris, & ossibus, arbitratus est. Cæterùm philosophorum & medicorum plurium diligentia secus rem inuenit, qui genituram minimè esse ossis vllius medullam, sed sanguinem potius asserunt: quibus Pythagoras etiam adstipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiusmodi porrò sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabitur, quod in dissectionibus apertissimè compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paterna impulsus charitate clamat:

Proice tela manu sanguis meus.

Quod ad imitationem Pindari dixisse videtur, qui Nemeis ita, πλαωγὲς ἄεαρε φέγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζεῦ, τεὸν γὰρ αἷμα. Quidam philosophorum rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati sunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eóque amoris sedem poëtæ omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere vlceraréq; conqueruntur. atque ita VII. Prouerb. Salomon: Donec transfigat sagitta iecur eius. Verùm aliud est concupiscere, aliud commoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture satis examinata sunt. Sedenim cùm renes ossi, quod suprà posuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc suum Ægyptij commenti sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate constituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riui ab his obcœni humoris oriantur. Quòd verò & lumbi eidem ossi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerem innuebant: hinc apud Comicos & epigrammatarios poëtas vbi quid lasciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poëmatum recitationem incessit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe saliua. Habemus & in sacris concentibus, vsque ad noctem renes increpuisse, & impletos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredientur. Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech. Neque tamen inficias ierim, aliquot diuinarum literarum locis Lumbos poni pro Virtute, vt XII. cap. Regum tertij, qui tamen apud Hebræos primus inscribitur, vbi Roboam seniorum spreto consilio salutari, adolescentiorum, in quorum adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerum, fortem se atque terribilem populo ostentaret, & ita loqueretur ad eos: Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factum est, vt statim à tribubus decem desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantum tribus imminuto. Quamuis verò diuinæ literæ lumbis plurimum tribuant, vbi de genitura mentio sit facienda, non illę tamen ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reiiciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suæ filium agnitum, significare volens etiam ex patris consanguinitate eum sibi coniunctum esse, Os, ait meum es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres plerique philosophi tradidere ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circunfusa, carnem ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lumbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit Latera: sed eodem vtrunque significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quã renes nostros & cor nostrũ aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obsistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State præcincti Lumbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quæ vera sit, quæ scilicet à castitate & continentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos Cinctus armatum strenuũque significat, vt Discinctus contra imbellem & effœminatum. Iam & hostiæ renes ignibus tradiri, dubio procul significant genitalium partium ardores extinctos esse: quique omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hostiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, non importunũ fuerit, quod ad hãc sententiã facit, locum ex Leuitico repetere, vbi de pacificorũ sacrificiis agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cũ adipe quo teguntur ilia & reticulũ, siue, vt alij edunt, fibras iecoris cũ renũculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator vult nuptiarũ desideriũ offerri Deo, vt prolis causa, nõ fornicationis, proueniat, & honorabile sit cõiugiũ, & torus immaculatus. Iũgit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscẽtia in eo sedem habere fertur: hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quã Græci ἐπιθυμίαν vocant, motũ fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neque praua nobis proponamus, & si quo modo suggerantur, abolere festinemus; & vt verbis vtar Hesychij, quia in hepate concupi-

scentiæ

A scentiæ requiescere putantur, propterea pinnam, hoc enim ex LXX desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demum vt à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poëta venustus in hanc sententiam ait:

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA.

Nimirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari victima lumbos eximi mos erat, tanquam impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, semine per eos irriguo. Diuino autem præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptarum & delitiarum illecebris, agnum, hoc est, puritatem edere admonemur, & in castimoniæ conuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuiis, qui virtutem hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris commentario disseruimus. Quod verò de vasculorum perplexitate dicebamus, admittit id etiam Aristoteles, qui testes libramenta quædam esse dicit, quorum beneficio semen ad penem commodè labatur: neque id semel asseruit, dum eorum aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exectus vaccam impleuerit. Quendam etiam ait Albertus Magnus euiratum, prolificam in coitu operam nauasse: licèt Galenus ab Aristotele diuersus eat, testésq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auer-
B roes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, si testes in hunc vsum à natura tributi essent, animalibus vtique omnibus id officij subministrarent, neque vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerunque repertum, vt quæ recitauimus exempla testantur. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innituntur. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurúmque Dei iudicium aspernantur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

Pudendorum significata his adiungere necessarium est. Nam vetustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusque de vnaquaque re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe indicaretur. Prauis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, vt qui rebus suis modum præscribere nescirent, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineant, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem vsum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent.

C

MAGNANIMITAS.

Esto igitur prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot aliis veterum monumentis insculpta, magnum & erectum viri fortis animum ostentarint. Extant adhuc columnarum frusta aliquot in Sesostreos memoriam erectarum, quæ literis Ægyptiacis incisæ sunt, in quibus vtriusque sexus naturæ insculptæ conspiciuntur. Sesostrem enim hunc Theopompus lib. III. appellat, quem Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit vniuersæ, imperiúmque in Europam protulit, de quo apud Herodotum multa. Vbi igitur in columnis aut obeliscis ab eo positis virilia pudenda conspexeris, bellicosos, strenuos, & magnanimos viros armis ab eo superatos intelligas. Nam & coniectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, si commutatam se in marem somniauerit, viduam breui futuram coniiciunt, atque ita viri muneribus functuram, quæ verò liberos non habeat, mares parituram. quæ virgo sit, futurum vt primo quoque tempore matrimonio elocetur. Ita semper ea humani corporis pars aliquid indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

Vicit armis strenuos, vicit fama inertes.

POR

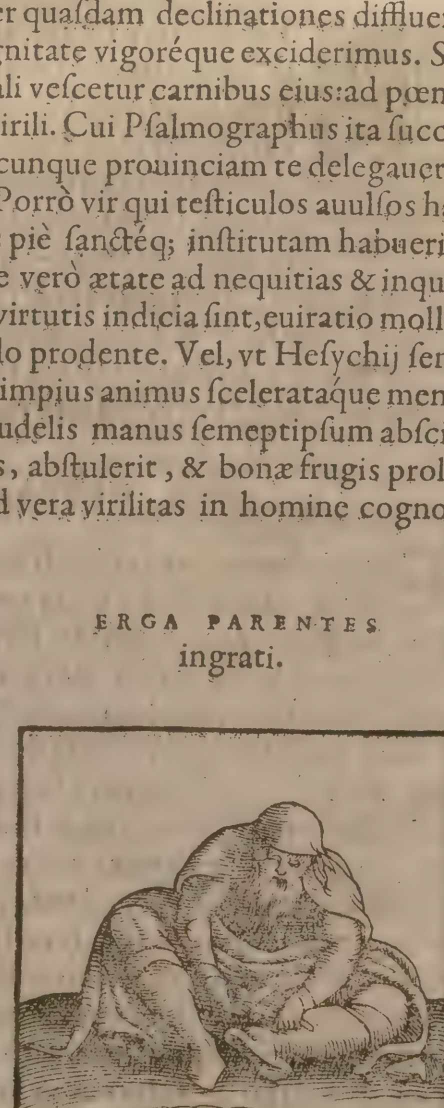
FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi verò in monumentis iisdem muliebria videris incisa, argumentum est, imbelles, molles, & inertes homines ab eo subiugatos, cuius nomen vel nota superposita fuerit. Ad quod dubio procul respexit Homerus, cùm Thersitem Græcorum pusillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, ὐκετ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum sese & sua gloriose iactantem non inuenustè transtulit Maro, dum, eum, ô Phrygiæ (neque enim Phryges) in obsessa Troianorum castra dicentem inducit. Alibi virorum negotia præscribit, vt hi bella pacemque gerere deberent. Et Horatius virilem Cleopatræ animum obstupescit, quæ generosius perire quærens, ensem haudquaquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrtæus poëta non mulieres, sed mares potius animos in Martia bella versibus exacuit. Ouidius quoque in Eunuchum, cùm militem virum esse debere assereret, Ista mares tractant, dixit, tu spes depone viriles. Ad hæc Onirocritæ dicunt, si princeps quispiam in fœminam se degenerasse per nocturnam sit imaginem arbitratus, futurum vt loco deiiciatur, proptereà quòd mulieres plurimum imperiis virorum subiiciuntur.

INNOCENTIA CRIMEN.

NOn est hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, vbi Masculi vocabulũ insontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi, per fœminam verò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, siue ea sit Origenis, vbi agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, proptereà quòd fœmina sit peccati symbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendum procliuis admodum est mulier. Masculum igitur sit munus quod Deo offers, hoc est, muliebre nil habeat, concupiscentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil dissolutum meditetur. Et masculi denique nuncupatio in diuinis literis virum indicat virtutibus perfectum, qui præsenti fortique animo semper est, cùm mulier contrà tantæ sit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens. Et mares tantum stirpis Aroneæ iubet Dominus vesci sacrificato, quia scilicet non omnium est de Deo disputare, sed eorum tantùm qui nihil fœmineum, nil fluxum in cogitationibus habeant. Demum, ne de Deo disputare præsumamus, quandiu per quasdam declinationes diffluentes, vel domesticas curas, vel inania negotia, à masculorum dignitate vigoréque exciderimus. Similiter in victima peccati, masculus tantùm de genere sacerdotali vescetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, vigoremque audacter amplectere, & in quamcunque prouinciam te delegauerit Dominus, eam & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porrò vir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui vitam prius piè sanctéq; institutam habuerit, iuuentutemq; omnem bonis operibus exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, vti superius ostensum est, virtutis indicia sint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationemque significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, vt Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisséque sibi testiculos videtur, cuius impius animus sceleratáque mens timorem Domini veramque, abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semeptipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quæ sita est in virtutibus, abstulerit, & bonæ frugis prole fœtificationéque priuauerit, ipso quippe abiecto signo, per quòd vera virilitas in homine cognosci possit.

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutum fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quod qui patris, matrisve nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant:

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

A QVæ verò de Cœli pudendis è Saturno falce abscisis & in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiam præ se ferunt à diuinis literis non admodum alienam, Deum quippe omnium rerum species conformasse, moxque præcepisse, vt coniugio quæque suo crescerent, replerentque terras: id quòd & plerique philosophi dixere, rerum semina cœlitùs delapsa tempore quæque suo coaluisse, inde ad eas propagandas naturam vsum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi.

MERCVRIVS, VEL efficax sermo.

SErmonis efficaciam persuadendique vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eàque tantùm parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse pausanias tradit: atque ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempè quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectiorique ætate vim quandam propemodum generandi, transigendique aliquid habeat, vt quod in consultatione propositum est, deli-
B beret, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoque Cyllenis vidisse Mercurij simulachrum, cuius species non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eàque de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi solita est Hermæis huiusmodi vestis longo syrmate tracta, quorum quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd syrma, ventrem, pudenda, & barbam tantum haberent: ita illi vestem traherent fœminarum more, ventri dediti essent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima sint barba resecanda.

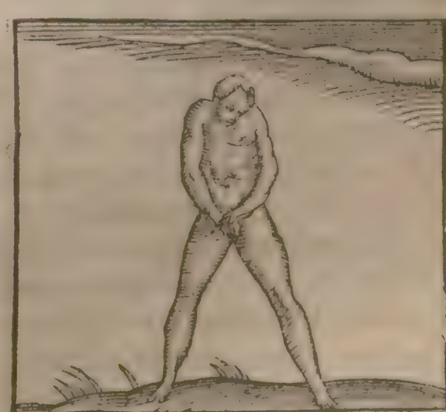
SERMO INANIS.

INanem verò sermonem ostendere volentes, Mercurium eundem iuniori specie ac prorsus impubi cùm effinxissent, attracta illi pudenda vel desidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis excessissent, infœcundam & imperfectam esse orationem animaduerterant, vtpote quòd ætas illa ad prudentiam nondum esset idonea. Huiusmodi verò signum vidi Neapoli in magnificentissimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi simulachra in hortis statui ab antiquis solita, ne multũ in his immoremur, prouen-
C tus qui deposceretur significatum habebant. Ea verò de causa fieri consuesse ait Varro, quòd horti omnes in tutela sunt Veneris, quæ totius est generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atque nequitiæ impositum & imponendum esse, admonere cùm vellent Ægyptij sacerdotes, genitale viri manu cohibitum atque coercitum pingebant, quippe hominis continentiam eo gestu describentes. In appendicibus vtique ad Virgilianum opus adiectis, cuiuscunque illi fuerint ioci, sapienter quidem compedibus Venerem constringendam inuenies, quantumque natis creandis seruiat adeundam, vt corruptum ibi locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines transiliisse nocet.

Approbesque interim eorum fortitudinem, qui potius excastrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianum & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Christianorum institutis præceptum ponit Eusebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, ventrem quippe, quæque sub ventre sunt, coercẽda. Sanè Anacharsis Scytha conuiuio acceptus apud Solonem,

nem, ita mox decubuit compositus, vt vna manu pudenda, altera verò os obsignaret, palma ad id D
appressa, daturus quippe per huiusmodi gestum continentiæ atque silentij monumenta. Eam verò toto vitæ tempore continentiam à deliciis omnibus alienam secutus est Anacharsis, quare statuis eius inscriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguam, ventrem, mentulam compesce. Nam ille nimirum ante omnes probus est, qui tribus his egregiè sibi temperarit. Neque verò paruam huius continentiæ laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cum eo dormiret, quærenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: commotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquiens, hanc: parum enim abfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exempla hæc adolescens, ætate feruidus, deliciis affluens, adulatoribus vndique circunseptus, spontè præstitit, vt nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse verò vnquam qui verecundiam adamarent, tot Veneris simulachra in antrum abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Adhæc iuxta Mantineam Nigræ Veneris sacellum apud Meliastas fuit, ad verecundiam quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimum noctu liberis dare operam solent. Simulachri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO.

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuium demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctum, aut extinguendum esse, mystico eo sacro intelligendum. Græci Herûs & Leandri fabulam commenti sunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoque concupiscentiæ ardorem extingui significarent, atque ita tam marem quàm fœminam gelida senectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac denique suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neque tamen illud contemnendum, quòd Græci extinctos compressosque nequitiæ stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingunt: nihil enim aliud est Anteum à terra procul sublatum enecare, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere. E

COELESTE RERVM OMNIVM PROM-
ptuarium.

PAnos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei colossus visebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius sitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi comparata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam, mox illam pro rei vniuscuiusque materia formam vnicuique suam fideliter erogare; idque sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu doceat expendere.

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulachrum, quem Horum Ægyptij esse dicunt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitum, quæ omnia Solis vim ostentent: ex genitali siquidem obscœnius attrectato significari aiunt, quæ abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere: per sceptrum verò imperium, quod in cœlestib. & terrestribus gerit, cuiusque opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusque & commoditates rerum omnium subministrarunt. Discus orbem quo circunfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum spacio cotidie decurso: Sic illis philosophatum est temporibus vt rem tam seriam, & omni modestia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudinisque imaginationes traherent. Sic Iudæi quoque Beelphegori nonnunquam initiati sunt, ignominiæ quippe simulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes, sacra, grauissima contra se numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarum eruditio arcanaque mysteria vniuersum orbem elusere. Atque huc demum in Eleusinæ Cereris sacris tormentum illud cæremoniarum, ad occlusas portas diuturnior mora, linguæ obsignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, varietas tẽdebat, vt posteaquam per quinquennium anxij anhelabundique magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinæ maiestatem quandam, diceret Tertullianus, se visuros cũcepissent, sub naturæ significatione simulachrum virilis membri tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturæ requisita non semel tangere cogerentur, vidisse se pictum aut sculptum, sub religiosissimi iusiurandi prohibitione profiteri vetarentur. quodq; longè magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes: huc ipsi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti, perhibẽtur. F

DE

A

DE VMBILICO.

QVoniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipse, vt quę partis eius significata sunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici significata alij alio modo acceperunt: sunt enim qui Iouem, sunt qui medium, sunt qui finem per simulachrum eius intelligant. Iouem quidem ex vmbilico significare videas apud Curtium lib. IIII, cuius effigies smaragdo & gemmis aliis coagmentata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariss. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inscriptio est, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur. Medium verò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cùm scripsit:

Iam peruenimus vsq; ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus est voluminis terminus, qui cùm volumen explicatur in fine omnino est: cùm verò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locū. Sed enim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per ea quæ vmbilico accidant in somniis videri visa, de patria vaticinari solent.

MEDIVM.

VIdetur verò patria vnicuique homini orbis medium esse, cùm ab eo loco, vbi quisque lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri incipiat, & quoquo versum iter arripuerit, patriam semper quasi centrum statuat. Sed apertissimè Cicero Vmbilicum pro Medio poni
B ostendit in Verrem actione VI. Et raptam esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex Ennensium nemore, qui locus, quòd in media est insula situs, Vmbilicus Siciliæ nominatur. In homine quoque vmbilicus medio totius corporis loco constituitur, siue circulum circūduxeris lacertis manibúsque exporrectis, siue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quamquam de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicum ille. Apud Martialem medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiam accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoque Vitruuius confitetur.

FINIS.

CVm autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad vmbilicum vsque, vti paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiam eodem errore vocari crediderint à poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixam. Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideóque Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incæptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore vno in alium trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scęuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinū legere consuesse: ibi per Vmbilicos, lapillos
C intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorum quorundam testulæ sint, quæ turbinatim conuoluuntur, in fastigium acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatium idem dicentes, neque non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicum hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, non vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde Volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergo paruus admodum bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressóue, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præcisa erat, hunc Vmbilicum appellabant, cuius quidem capita volumine complicato hinc & inde prostarent: solebantque ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atque ea sunt quæ Cornua nonnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc est, neque ebore, neque argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Marialis XI.

Explicitum nobis vsque ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vti superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro Fine ponitur: quia principium libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentū est ad vmbilicum. Huius ego generis volumina multa vidi, eaque vetustissima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Græcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non prætereo pa-

pyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum vt & scripturæ patiens fuerit, neque vlla calamum asperitate offendit, miro quippe læuore complanatum. D

CASTIMONIA È CONCVPISCENTIA.

EXcisus vmbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo, quo præcisum præputium circuncisionis illius est signum, qua libidinem atque nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico est. Hinc de profanatis prostitutisque Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus vmbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini vt minimè mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in vmbilico, sub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

NAm Venter quoque sua continet hieroglyphica, eáque ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo, quàm post vmbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM. E

ABsolutum perfectumque opus significat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter in sacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indicium est, cùm scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum incœptumve aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventréve dicet. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráve, de qua plenius alibi, γαςὴρ δὲ θάλασσα legitur, venter quippe mare est. &, vti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somniis sibi sit videre visus, morbo eum ventris tentari coniicit, similitudine puto à mari sumpta, quòd veluti flumina fontesque omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

VNde poetæ ventrem pro ganea, & insatiabilitate, variationéque parasitica ponunt, vt apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαςέρας ἀργὰς, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ κέρδεα γαςέρες ἀργοί.

semper mendaces Cretes, commercia pessima, ventres ignaui. Iam &, Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventrem ingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in aliis prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, vt probrum id omnium pulcherrimum existimare se dicat: præstare enim eo ventrem aliis rebus, quòd plenus, leuis agilisque sit, atque strenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ganeáque verbum apud Græcos γαςρίζεσθαι. In diuinis literis Psalm. XVI. impletum ventrem legas, pro insatiabilitate atque ingluuie. Quique gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, ventri, vti superius dictum, temperandum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarêt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc plerique dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidúmque orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obiicient: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, γαςὴρ οὐκ ἔχει ὦτα. F

HVMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atque ideo elui: vel expiabilia sunt, eáque procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ syncera est, cõtaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substãtiæ eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datum

A tum est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies, & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam . vbi, Ventrem meum doleo, pro Mente accipit. Quòd autem de spiritali, non de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio, Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in iisdem Diuinis literis: nā vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæque docent, falsasq; doctrinas & prophetias comminiscuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientib. qui spiritum non diuinum, sed suum sequuntur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & fraudis species, ventriloquorum iuuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

TRahit ad se venter pellem, quadam propémodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsque commacerant, imbecillumque reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, pariēdo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, vt Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis
B stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretētur hieroglyphico, vt mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur verò tympanum ex pelle plano, latóque circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro Meretrice pelles positas Leuitici XV. Vestem & pellem quam habuerit, lauabit aqua, quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices Scorta dicuntur, à scorteis pellibus, quibus pro strato vtebantur. Idem pellem pro Diuitiis poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quod vetusti moris fuit, tentoria ex consutis pellibus configere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

C
PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER manus & pedes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXV.

SVmma quidem ingenij amœnitas tui, raráque admodum eruditio, iudiciúmque in omni disciplinarum genere exactissimum acerrimumq́, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninum cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquam immemor sim euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde tacitum fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cum nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimùm ad te curaui transmittendum: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorúmque sapientiam ingressus, nihil obscurū reliquisti, quod super pulsu, venis & arterys quæri posset: quámque necessarium esset, medici non modò cor, verùm etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobarent. Cúmque medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras recensuisses, oppor-

tunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidißimus acclamauit, Manardum te denique esse à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaque tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisque laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidem si legenti tantum placuerint, quantum audienti probari videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatißimam. Neque tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucißimis antea cognita reserasti. Facit hoc idē Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarū penetralibus eruit, & in promiscuum vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunque sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere. D

DE MANV.

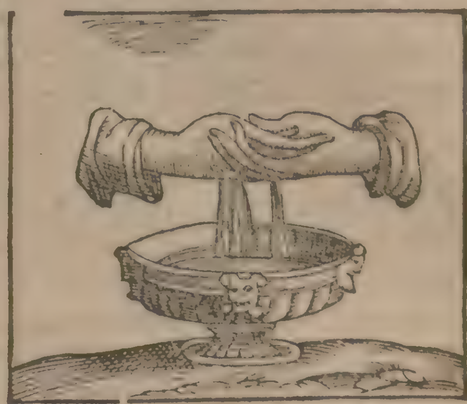
QVæ fuerint super manu hieroglyphica apud Ægyptios significata, quíque honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eáque picta sculpraue, hominem ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur, cuiusque beneficio rerum artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis subiiciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaque arte manus vnusquisque ad opus, quod facere destinarit, accommodat: natura enim, vt ait Cic. dedit homini manus multarum artium ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earum opera artes exerceantur. Iam & oblatæ in somniis manus si pulchræ formosæque sint, felicem rerum agendarum successum indicant, & iis præcipuè, qui manibus opus faciunt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricum illud Olympiis celebratur Ode IIII. χεῖρες δὲ καὶ ἦτορ ἴσον. vbi per manus opera, per cor audaciam intelligendam interpres Triclinius obseruat. In sacris quoque nostræ pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco vbi Deus Moysi mādat, vt serpentis caudam apprehendat manu. Actionem hic per manū significari tradit Philo: siquidem nullo fieri modo potest, vt voluptates, quas per serpentem significari alio commentario diximus, coërceri, opprimíve valeant, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, vtpote rectorum operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministerium promptissimas habeamus, atque ita demum arreptus intrepidè serpens virga fiat, hoc est, voluptas in disciplinam, quæ per virgam figuratur, vt in Caduceo declaratum est, quamprimum habeat, atque ita absolutam veritatis cognitionem partim intelligendo, partim experiundo, consequatur. Apertius verò manus opus est eo loco, Exod. XIIII, Et viderunt Ægyptios mortuos super littus maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci veteres admisere. Nam Lacedæmonij sic inuocandos deos existimabant, vt manum etiam admoueremus, nostram scilicet operam addentes: neque enim eos aliter exaudire. In quam sententiam Salustianus Cato: Non votis, neque suppliciis muliebribus auxilia deorum parantur: vigilando, agendo, bene consulendo, prosperè omnia cedunt: vbi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicquam deos implores, irati infestíque sunt. Sed vt ad nostra redeamus, Psal. LXXVIII, Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo: quamuis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hic de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamen nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm conspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, læua, quid dextera agat tua. Dū attollit Moyses manus suas, vincitur Amaleches: hoc est, vt interpretatur Adamantius, opera & actus sustollit ad Deum, non humi iacens, obrepensque reptilium instar terræ applicitus, sed ad Deum porrectos, inque cœlū surrectos. Quodque Leuitico præcipitur, Manus eius offerant hostiam Domino, Theologi per manus opera interpretantur, κατ' ἐξοχὴν verò quandam, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt omnia, vt Eucherius & alij plerique interpretantur illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi vates idem clamat: Brachium Domini cui reuelatum est? vbi Theologi, vt apud Hesychium est, Filium dubio procul intelligi debere profitētur, Patri scilicet ὁμούσιον. quod ne cui ambiguum relinqueretur, labores eius pro nobis susceptos statim subiicit, vir extra omnium aleam diuinissimus: ait enim, Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusque est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX, Donec annunciem brachiū tuum generationi omni, quæ ventura est, Theologi subiectam antiquitùs interpretationem huic versui memorant, potentiam tuam & iustitiam tuam, id esse brachium. Vbi verò hostiæ salutaris brachium dextrū separari, daríque muneri Sacerdoti præceptū est, Cyrillus, vel Adamantius potius, per huiusmodi brachium a vulgo separatum significari ait, Pontificem debere dextera quæq;, hoc est, proba & honesta facere,

A facere, vt qui tanquam lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse possit, non opinione tantùm, verùm etiã operibus, quam quisque viam ad virtutem & pietatem ingrediatur: contrà verò sinistra, hoc est praua & turpia non attingat, vitáque sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

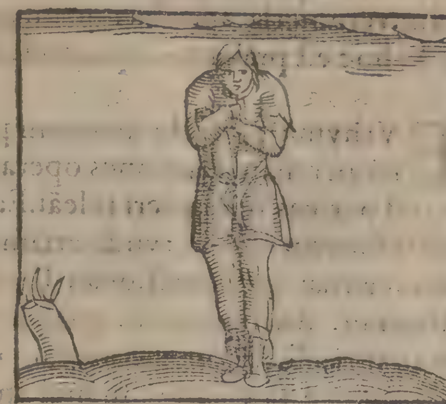

EVthymius, vbi de manuum puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationésque inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleãt. Earum autem puritas dubio procul insontem ostẽdit: vnde etiam abluendarum manuum gestus innocentiæ signum est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando contestari volebant se alicuius innoxios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensúmve præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluebant, vt scilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritatẽ indicarent. Inde Deut. cap. x x i. vbi cadauer in agro cęsum quis repererit, ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quę loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíque conualle vitula facere, super quam lauent manus, vt ita expientur & ipsi & ciuitas, populusque omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocentibus manus suas abluerit. Et Pilatus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reiiceret, innocentiam suam attestaturus, manus publicè lauit. Datas autem homini manus ideo ait Atha-
B nasius, vt ad rerum necessariarum vsum inseruiant, & ad preces Deo porrigendas attollantur: atque vti palàm est, manus est quæ cibum & alimenta omnia legit, cõdit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugnæ vel discriminum conflictu facit: ab ea est scribendi commoditas & elegantia, quam Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ velociter scribentis, quo scilicet diuinæ vocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramenta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus est Dei filius commendare, cùm dixit: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus denique est, quæ omnia confecit, omnipotentis Dei testimonio, per prophetam dicentis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculum: quæ dum illud totũ oberrat, totum defendit, totum comit, totum vestit, totum ornat, vniuersæ eius molis dominam se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatémque & potestatẽ signatissimè indicat, vt in sacris pietatis nostræ canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorum omnium. quo significato dictum à Psalmographo, Exaltetur manus tua, vt Theologi sunt interpretati. Iam apud Hieremiam: Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israël: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandum, quod poëta Cæcilius ait: Deum quis non summum putet, cui in manu sit quem esse dementem velit, quem sapere, quem insanire, quem in morbum iniici, quem contrà amari, quem auersari, quem expeti? Sic ad Terentiam Cic. Verùm hæc non sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cùm prandenti Vespasiano humana manus triclinio illata fuis-
C set, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerum potestatem ad Vespasianum aliquando peruenturam. In Dei verò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum vatum oracula testantur, qui fieri posset admirantium, vt aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnẽ obrueret, quoquo versum circunfusa. Tametsi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc commẽtarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprendisse profitetur, quæ cùm siccæ frigidæque naturæ sint, vi sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, vt sibi natura similem, & temperatura quadam à Saturni sidere coputatã exerant, & suspensam teneãt. Alij Magneti hoc attribuunt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum versa est, incrustata quodammodo comperitur: tantamque illi vim dum se ad polum erigit esse dicunt, vt vniuersum terræ corpus eodem trahat, atque ita bonã eius partem vndis extare faciat. Alij alias atque alias super hoc rationes comminiscuntur, concauitates subterraneas, oualem figuram protuberationes, & commenta alia ingeniosè magis quàm verè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, vtpote quæ tam validissimis naturę rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi viderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiam refert, admirationemque omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetam ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris? quasi nulla alia in re magis, potentiam virésque suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatísque terminis coerceantur.

IGNAVIA. D

EXpedita autē manus, & in propatulum prolata, ita opus, autoritatem, atque potestatem indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & ocio desidiaque torpescentem significare si vellent, manus eius in sinum consertas effingebant: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideò sapientissimum omnium animantium videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictum Plutarchus in Moralib. repetit, neque dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias læuam manum pro Furacitate positam. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manum deposceret, atque ille dexteram porrexisset, respondit ea: Vbi illa altera est furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu sinistra non bene vtebatur, sed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLausum autem, lætitiæque & gratulationis signum, manibus in eum gestum figuratis vt sese complodere viderentur, significare, theatra Romana, & poëtarum pulpita sæpius ostenderunt. Id autem in Sardanapali statua, quæ Tharsi erat, exprimebatur, cum inscriptione, quæ modis omnib. lasciuiēdum esse cōmoneret. E

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas verò manus digitis pectinatim insertis, adeò vetus illa religio impedimenti signum esse credidit, vt parturiētium nixibus obstare, ne partum edere possent, quandiu manus eo gestu tenerentur, perdita admodum superstitione persuasum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodum verò per manus ita complexas impedimentum significabant, sic per eas explicatas libertatem innuebāt. Numus est Tib. Claudij Cæs. in quo videre est sigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè potest discapedinatam exporrigit, cū inscriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis verò pileus per se sit libertatis signum, manus ea tamen ita passa significatum adauget. Sedenim vt de parturientium fascinatione per implexas manus dicebamus, ita contrariū est in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua hastæ innititur, dexterā expansam ostendit, cum inscriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, se ducere asseuerabant, maximè verò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidem condente & dicante Iulio Cæsare, templum erexit Veneri Genetrici, cuius Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæsaris tesseram fuisse, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obseruandum autē in numo scriptum esse GENETRIX per E media syllaba, prout veteres grammatici scribendum monent, cùm tamen genitor per i notandum agnoscant. F

LIBERALITAS.

EST & illud frequentissimo latinitatis vsu dictitatum, Manus remittere, liberalitatis & donationis significato, quo loquendi modo lusores præcipuè vtuntur: nam Remittere manus, est Condonare collusori iactum, quem sua ipse manu damnosum fecisset, debueritq; ob id numos exsoluere. Hinc legere est in epistola Octauiani Augusti ad Tiberiū: Ego perdidi viginti milia numûm, sed cùm effusè in lusu liberalis fuissem, vt soleo plerūq;: nā si quas manus remisi cuiq; exegissem, aut retinuissem, quod cuiq; donaui, vicissem vel quinquaginta millia: sed hoc malo, benignitas enim mea me ad cœlestem gloriam effert. Præcipuè verò dextram liberalitatis & erogationis indicium esse voluerunt, vtpote quæ, vti prompta est, & ad capiendum expeditissima, ita & ad porrigendam erogandumque vsitatissima. Vnde Græci δῶρον illud suum mensuræ de manu sumptæ vocabulum, de quo alibi locus suus, deductum volunt, quòd scilicet inde dona porrigantur. Sed quoniam tam liberalitatis quàm libertatis significatum in dextera ponunt, huiusmodi disciplinā longè meliùs sacræ nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perscrutantur, eam inesse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætaque omnia prouenirēt, proprióq; nomine Michaelem vocari. at Græcorū Theologia Michaelis vim in Deo eā esse dicūt, quā Mathematici Veneri dedicarunt. Psal. decimo supra cētesimū iubetur

A Christus sedere à dextera Dei patris. vbi Theologi per Sessum Requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram effusissimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demum Aramei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedant: idque numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt.

VER. HYEMS. SOL.

APud Græcos Latinosque poëtas plerunque reperimus centimanum Briareum, centimanumque Gygem: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit: quorum significata cum hieroglyphicôn instar interpretentur, non importunum fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareum vernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adeò subministrat. per Gygem verò hyemem, & ipsum centimanum, ob ea multa, quæ iamdudum collecta congestáque in varios mox vsus distribuit, & negociis quæque suis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitáque sunt, quam recensere oporteat, effecerunt.

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbium mutui beneficij officiique ab officio prouocati, Manus manum scabit, ex Epicharmi Comici versiculo, quem in ore fuisse semper Prodico Sophistæ, Socrates apud Platonem memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

B ἥδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι.

Næ manus manuum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.
sic enim manu scripti codices habent, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ Pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquod in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatum illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere, quotiens operam nostram alicui negocio adiutricem adiicimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneam clamat:

Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.

Sanè illud sumptum à sacris, in quibus quispiam adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiantur, lustricusque eorum dies celebratur: quicunque enim manus admouerint ad infantem, dum sacrum id peragitur, paternis sese obligant officiis, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumque affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis dicebamus, quod theologi nostri interpretantur eo Leuitici loco, Quicunque illa attigerit, sanctificabitur: id dicunt ostendere, quòd in disputationibus, quæ de Deo sunt, theologicisque
C mysteriis, sufficit nobis tantummodo tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam is si interius manum immittat, pro eo quòd poterat & satis erat calefieri, comburitur: sic qui profundius, vel altius de Deo disputare præsumit pro eo quòd gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit sublimitatem assequi. Ea de causa populus Israeliticus non ascendebat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinam superioris seculi tempora animaduertissent, non enim sanctissima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata esset & contaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demum ætate tot autorum veterum thesauros aperuit, vt in vnaquaque disciplina proficere volentibus veram, facilem, breuemque viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communicandis, quorum vis & ratio in Spiritus Sancti contributione consistit, iuxta ritum, quo impositis supra caput manibus sacerdos dicit, Accipe Spiritum Sanctum. Id verò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

SIgnificat etiam flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manũ meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortuniis suis loquens, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manum gladij, castigabuntur gladio significat, vtpote qui occidione occidendi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipsa dexteram exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porrigit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, læua donum tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationẽ significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est, passas hinc inde manus ad cœlum attollens, cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronem dicitur

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Iam & Salomõ Trecensis nõ ignobilis sacræ Scripturæ cõmentator, sacerdotes, inquit, cùm Sanctũ BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id Sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergum manus, eas connexas, supplicem hominem significare. Eam formam in huiusmodi significato peculiarẽ apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, Proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quam capiti summo ferebat honoris insigne, desiliit equo, curuatisque membris humum vultu penè contingens, eum salutauit, Patronum appellãs & dominum, manum post tergum cõnectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS.

SEdenim apud Romanos huiusmodi species manuum post terga reuinctarum, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine:

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum
Pastores magno ad regem clamore trahebant.

& multis vbique terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulans blandiatur, atque ad extremum dat manus, vincique se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ verò species in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colossea ex ære M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ visitur, de qua in Digitis.

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo simulachrum est læua hastæ innixum, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tantum inspexi quæ RESTITVTOR dicerent, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiano numo porrigitur manus mulieri alterò genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & salutationis indicium, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronem, atque etiam apud Callimachum Ætiis habetur. Vnde Virgilius in eandem sententiam Æneam inducit cum patre in Elysiis loquentem ita queri: Cur dextræ iugere dextram non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunque notos peregrè venientes, dexterarum coniunctione salutemus.

ADORATIO.

NEque verò tantum porrectis in cœlum manib. adoratio fieri solita, sed & auersa manus ad osculum exposita, adorationis indicium est. Hinc illud apud Plinium, quandam esse in dextera religionem, quæ osculis auersa appetitur. Qui adorant, inquit Hieronymus in Ruffinum, solent manum deosculari. Vnde Hebræi deosculationẽ pro Veneratione vsurpant: eiusmodique loquendi forma per totam Iam Italiam, ex quo Hispanos in dominationem admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris non nisi Pontificibus deberetur. Et nonnulli Catuli somnium de Augusto referunt, quasi Iupiter compluribus prætextatis tutorem à se poscentibus vnũ ex eis demonstrasset, ad quẽ omnia desideria sua referrent, eiusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictum sublatę in cœlum manus adorationis indicium sunt. Apud Ciceronem Quæstionibus Academicis admirationis id signum est, vbi dicitur: Hortensius autem vehementer admirans, quod quidem perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiam manus sæpe tolleret: nec mirum, nam nunquam arbitror contra Academiam dictum esse subtilius. Peruulgatum verò est Catullianũ illud in hanc sententiam: Admirans, ait, hæc manusque tollens, Dei boni, & quæ sequuntur,

CON-

CONSENSVS.

A IN militaribus verò allocutionibus ſublata manus, conſenſus & approbationis hieroglyphicum eſt. Vnde totiens apud Xenophontem, ſi, quod propoſitum eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sedenim hoc ritu Hebræorum prius inſtitutum fuit, quod pleriſque locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoque faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiens, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſpicientes (ait) Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: denique ſine monitore, quia de pectore oramus: & quæ ſequuntur in hanc ſententiam.

FOEDVS.

SEd neque Pythagoricum illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, non vnicuique dexteram porrigendam: quippe non temerè eſſe quempiam in amicitiæ familiaritatiſque fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commẽtario, quod de multorum amicitia cōſcripſit: & Solonis dictũ illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: Amicos ne citò comparas: quos autem acquiſieris, ne reiicias, contemnáſve. Mos verò adhuc eſt noſtris præſulibus in admittendis in clientelam amicis manum porrigere exoſculandam, quod firmum quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiam apud Amianum, rerum geſtarum lib. 1. ſuprà xx. Nebridium, qui contra Conſtantium vnus omnium iurare noluerat, metu militum, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſuppliciterque oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexteram porrigeret. Cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuum amicis ſeruabitur, ſi tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi
B manus Imperatoris apud Romanos: neque id quidem omnibus ſed paucis admodum honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorum eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexteram porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitaſque magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII, Tenuiſti manum dexterã meam: id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manum meam apprehendiſti, méque de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt, vt per dexteram manum à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificiis demum manuum impoſitio nunc benedictionem miniſtrabat, nunc peccatorum remiſſionem, nunc Sancti Spiritus aduentum, nunc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu, ait Heſychius.

FIDES.

QVia verò fides in fœderibus primum expetitur, Numa Romanorum Rex conſtituit, vt manus eæ quæ fidei ſacra facerent, ad digitos vſq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius præcipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoque inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum comparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fideſque Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atque hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram, atque animum præſenti pignore firmat.

C Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrum, vel manus ipſæ obtegerentur, album fuiſſe conſtat. Vnde Maro Canam fidem appellauit, vt nonnullorum eſt opinio: quamuis & literatiſſimi viri ſunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio quod futurum olim erat, præmonſtrante, vt quod imperium ibi ſine fine permanſurum parabatur, fundamentum pietatis in fide ieciſſe tot antè ſeculis conſtaret. Horatius tamen velaminis albi mentionem facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velata panno. Id enim ad ſinceritatem, quæ requiritur in fide, indicandam excogitatum: à fide enim fucus omnis abeſſe debet, neque vllo ſubterfugij colore candor eius violari. Quapropter iuſtè magnanimiterque Romani fidem hoſtibus etiam ſeruandam rati, Cannenſi clade accepta, cùm Hanibal quibuſdam captiuis redimendi ſe poteſtatem feciſſet, fide ab eis accepta redeundi, niſi res confici poſſet ea, quam propoſuerat cōditione, doloſè illi vnius diei iter progreſſi, ſimulato negotio, in caſtra hoſtica redierunt: inde quaſi ſacramento ſoluti, tanquam liberi eſſent, ſecuri confidenteſque Romam ſe contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos ſibi dedi poſtularet, ipſe etiam S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerunt, neque vllis ciuium ſuorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetuſtiorum malè praueq; facta conquirimus, ſi recẽtioribus ſeculis doloſa huiuſmodi fide deceptum Adelbertum Bauemburgi Regulum legimus, turpi noſtrorũ principum ignominia, quem Atto Maguntiæ archiepiſcopus blanditiis pellectum, ad Ludouicum Regem capitalem eius hoſtem attraxit, iuramento pollicitus ſe procuraturum, vt quemadmodum eum ſaluum de munitiſſimo, vbi erat, loco educebat, incolumem identidem reduceret?

Cùm itaque paulùm extra portas prodiisset, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptóque ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatque in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonem audacter incusante, iuramento, inquit Atto, tunc planè satisfactum, cùm te impransum eductum, intrò vt pranderes reduxi. Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, læua tenentem orbem planum, id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoque significatum habet fidei, additáque est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatem. Multò verò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisque numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiam additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiã extendũtur significata. D

FELICITAS.

QVandoquidem alicubi simulachra duo dexteras iungentia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo præsertim apposito: rebus enim pacificè compositis, congruum est publicam priuatámque subsequi trãquillitatem. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idem Imp. genibus quendam procumbentem subleuare videtur, quid sibi velint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò superius dexteram salutationis signum esse diximus, in numo qui, TRAIANVS HADRIANVS inscribitur, Imperatorem ipsum videas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG. E

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsæ hieroglyphicũ suum habuere, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicum statuas absque manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, vt iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo non ferat, quorum sermo omnis cum de Reipublicæ negotio aliquo capessendo, déque tribunalibus colloquerentur, erat, vt se inuicem ad auream messem inuitarent.

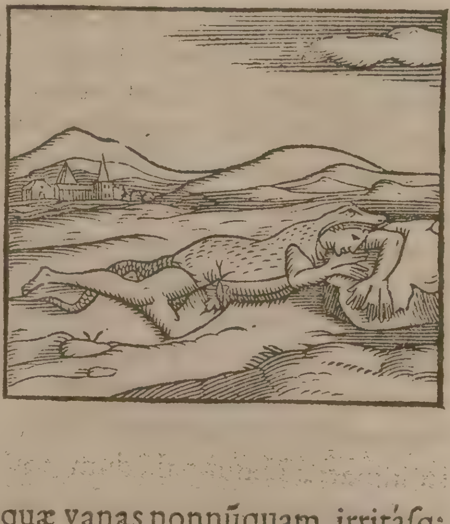
DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absque manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgentẽ. Indicabat id Dei vim, cui neque pedibus neque manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, vtpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & vt apud Poetam, dicto citius tumida æquora placare. De statua verò Iani, quæ numerum CCCLXV. dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamuis verò ita veteres iustitiam informarint, apud coniectores tamen reperias virum agendis causis nobilem, iudiciáque & leges fama optima consectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, quòd id portendat & clientum, & amicorum, atque etiam pecuniarum prouentum exuberantem.

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentum, succurrit id ex Psalmo CXVII. Labores manuum tuarum comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidam, Fructuum potius quàm Manuum reddidere: καρπὸς enim tametsi non quidem manum, non palmam, sed iuncturam palmæ cum brachio significat, vt apud Homerum legas Venerem à Diomede vulneratam ἐπὶ καρπῷ, vbi non pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro Fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatum vocabula. Erit itaque sensus, fructibus suis vescetur is, qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit. F

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciam per præcisas manus significari, quæ vanas nonnũquam irritásq; cogitationes, spesque hominum inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè possit. Et mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi sub XVII. Geminorum gradu ostendere cùm vellent, hominem eo loco vtraque manu mutilum pingunt, atque eum ignauiter consistentem.

MINI

MINISTERIVM.

A SEd longè alia de causa Mycerinus Ægyptiorum Rex viginti colossos ancillarum circa filiæ cadauer circunstantium, truncis manibus, iisque humi ante pedes iacentibus erexerat: iis enim vxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, vti scilicet pater sceleratissimo exemplo complexu filiæ abuteretur. Quòd verò in diuinis literis primo Regum habetur, vbi Arcam Domini Palæstini prædam abduxerant, & in Dagonis idoli sui templo posuerant, manè repertus Dagon prolapsus confractusque, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligunt, fore tunc præmonstratum, vt cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorum manus adscinderentur, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebant, desituræ essent, neque vlla vlterius decipiendi potestas dæmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: Si non poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatem emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ attritæ, vel etiã abscisæ manus neq; non pedes, actiones indicant deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm, quæ vel ab auaritiæ, vel superbiæ spiritu suggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam vbi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachium contineri legitur, impurorum hominum brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidem ad nullum misericordiæ aut beneficentiæ opus exerceantur. Nam manus & brachium, inquit is, operis est indicium, Sed eo loco Euthymius adimi perperam agendi autoritatem, viresque confringi interpretatur.

AVARITIA.

B SVnt tamen qui hoc ad auaritiam pertinere censeant, interpretamentumq; huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, νενίκη) δ' ὑπὸ κερδέων, πᾶς δ' ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neque desunt qui manum tantùm sinistram digitis compressis pro tenacitate & auaritia pingãt: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quæ ad custodiendum magis idonea sit, vtpote segnior, & tenacitati accommodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatem addendam comitati. Auaritiam & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idque tenaciter restrictum, vt qui precium sibi deposceret, non nisi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum scriptorem, ære graui solitum lucubrationes suas venundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanem iocus est Concionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinam manum porrigentes, non vt quid dent, sed aliquid accipiant. Hinc quoque Atheniensium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ' ἀποθνήσκων, manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit.

SERMO.

POrrò autem orationem vnamquanque tradunt ex manu significari, quamuis alio loco prensam manu linguam id facere diximus. Ea tamen differentia habetur, quòd species illa
C non orationem tantum, sed eloquentiam indicabit. Manus verò vnumquemque sermonem per se ipsa significat, quòd vnà cum sermone manuum etiam motum expetimus, vt ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuum aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachiis, solo quippe insignita capite, eaque præcipuè apud Athenienses, sed in quorum medio virilia etiam adsculpebantur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pudendis etiam ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideò vocatur, quòd κύλλυς Græci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostendit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierẽt, in quadra iugeris dictũ, Sedenim cùm Aristoteles duplicem sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primæ intẽtionis, alterum secundæ, vt nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figuratur virilibus arrectis, primæ dixerim intentionis quasi mente conceptum: secundæ verò, qui per manus significatur: is enim per vocis instrumẽta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticam in angustias intruditur, aut per eloquentiam in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps commentus est, per manum vtrunque diuerso gestu porrectam significare: quod quidem inuentum cùm manifestum sit hieroglyphicum, minimè fuerat dissimulandum.

DIALECTICA.

DIALECTICA. D

Dialecticam enim ostendere cùm vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnum compressis, angustias hinc scilicet & argumentorum breuitatem quibus illa cohiberur, ostendens, quòd simplex vniusquiusque rei qualitas tribus plurimùm propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

Eloquentia verò latè diffusa patenti decurrens planitie, quáque libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatámque manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manum sub pallio continent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugalique tantùm pronunciatione vti. Quoniam verò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

PRECES.

IN Hetruscis quoque institutis hoc gestu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandisque diis: cumque Iouem dicebant, manus ad cœlum sustollebant, vt eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiusdam actoris solœcismum manu factum reprendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terram protendisset. Cùm verò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetustissimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem sanctam bonis verbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalibus precaturi, manus sub eam locutionem supinas in cœlum tollunt. Quinetiã ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grammatici nonnulli dictum putant, quòd qui sacrificant, precanturve Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε: manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inscriptione ad rẽ accõmodata PIETAS AVGVST. Illud addã, antiquum precandi modũ noctu sub dio Pindarum posuisse, Olympiis, ode secunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίθριος ob hanc causam inscribitur. E

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniam Caprilis velle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmve futurum, quod cœptum actúmve fuisset, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquæ superficie inambulantes pro hieroglyphico faciebant. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniòve fieri posse: nihil enim magis irritum cedit, quam si quis plantas super aquæ superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorum tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse dissereret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, vt aiunt. Sunt qui elocutionem hanc, In hac causa mihi aqua hæret, rem nondum peractam significare contendant, dubiumque aliquod superesse, quod nondum fuerit explicatum, aut sibi re super adduc dicendum esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebatur argumento. Et F hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, non est actum, in hac causa mihi aqua hæret. Vbi tamen damnat Epicurum, cum Ægyptiorum hieroglyphico videtur conuenire, vtpote qui argumẽtorum eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuique animalia, vt palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitatur: id autem homini, vtpote grauiori animali, neque in aëre, neque in aqua conceditur, & ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVm Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Græca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe vacillarunt, siue potius fluctuarunt: maris enim turbatio, fluctuumque commotio, σάλος. Hic verò Pedes pro Cogitatione ponuntur quæ scilicet animi nostri pietatem pedum instar regit, & sustinet. Penè igitur, inquit, cogitatione peruersus, ac pene lapsus sum, vt crederem Deo nullam inesse prouidentiam, incertóque casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legitur psal. XXXVIII ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας με. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latinè dicemus, Cùm fluctuare cœpissent pedes mei.

FVNDAMENTVM.

COntrà verò pedes in solido constituti, iactum ostendunt fundamentum. Hinc apud Iurisconsultos legas, Ponere pedẽ, pro Fũdamẽtũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid enim?

A enim? sapientia vbi pedem poneret non habebat, sublatis officiis omnibus. Alibi, pedem ponere, significat Occupare. In Deo autem pedes virtutis eius firmitatem ostendunt, & solidi fundamenti stabilitatem, Esaia dicente: Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquāt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequentur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligant sanctos interpretes, & qui diuinam prædicant sapientiam. At quòd Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei stabilitatem significant. Nam contrà de malefidis Propheta, Cur claudicatis vtroque pede? Et Psalmographus psal. XVII, Claudicauerunt aberrantes à semita. Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem Pedes pro Actionum, vt dictum est, progressu sæpe ponūtur: Theologíque omnes hunc vitæ nostræ cursum viam appellare cōsueuerunt, de qua Dauid psal. 118. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam mersos effinxissent, purificatorem significabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis significatum accipiuntur, quòd rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hic verò de iis sermo est, quæ leui sint macula cōtaminata, quibus vnda satis superque sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonē hîc significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium, vt res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij commenti sunt γραφέα pro γναφέα apud
B Horum legere, vt scribam ex hac pictura commentarētur, propterea quòd hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgarū legerant: sed non animaduerterunt eo loco nō ἑρμῦ, sed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, vt scilicet gestus ille describeretur, figureturque, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

DIVES AVARVS.

TAntali verò species in aquam demersi, ramis fructiferis ad frontem vsque, & ob oculos dependentibus, quos frustra carpere, & hanc haurire irrito cauetur euentu, quanam meliori patescat interpretatione, quàm luculentis his Petronij versibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

APud Onirocritas pedes seruorum indicia sunt, vtpote qui totius corporis pondus sustineant, vti opera domi rurique facienda seruis incumbunt, & quæ perperam egerint compedum supplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

C QVoniam verò Regum triumphantium mos erat captiuiorum corpora pedibus conculcare, subiectionis signum: triumphabundum hominem per ita positum pedem Romana pleraque signa significant. eóq; spectat versiculus ex Psal. LXVI, Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphum aliis concessisti.

VIA.

AB officio quoque pedes in diuinis litteris viæ profectionísque significatum habent. Vnde plerunque videas vetustis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici vates nostri volentes carnis à Deo assumptæ viam (eam Theologi nostri aduētum dicūt) arcanā, obscuram & incognitam fore significare, eam præferebant speciē. Hinc Dauides offusam ad diuinos pedes caliginem canit. Psal. XVII. Sed quod idem alibi canit, Pes meus stetit in via recta, dictum volunt veteres Theologi propterea, quòd non solum manus, sed etiam pedes pro actione, progressúq; negotiorum accipiuntur. Et Leuitico, vbi sacrificium fertur pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorū pedū, hostiæ sanguine oblinūtur: dexteras quidē partes obunctas ponūt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cùm sinistræ pro prauis accipiantur. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysium at læua malorum Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiam apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis iisdem literis desolationem, ruinam, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postésque intinctos agni sanguine non habuere, vt Hesychius ait.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quod

Sol tunc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliā picturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus. D

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quíque doctrinam eorum secuti sunt, pedes pro contemptissima parte ponunt: esséque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentum interpretantur, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cùm ab ea est fatalibus vndis immersus, ea autem parte saucium periisse, id sibi velle fabulam dicunt, quòd fortis alioqui homo aduersis casibus omnibus animosus, nulláque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locum talum ait, sed idem mysticè, vti suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet ablutis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donū mundi nitidíque procederent. In Iacobis & Esau partu philosophatur Philon, firmissimæque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat, qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infimæ vitiosæque naturæ indicium est.

FINIS.

EST etiam pes absoluti operis indicium: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentum esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebant. E

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruráque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrant via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vti recti pedes quatuor animalium in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euangeliis habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingeniis atque maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait,

Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.

Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusque circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis verò pes læuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptum, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadam peculiari tarditate totius est veluti corporis firmamentum, ac quasi centrum, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo versetur exerceaturque, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuique laboranti opem allatura, quod nō ignorauit Maro noster, vbi lib. x. Lucagus Æneam ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe comperias: nam & philosophi consentiunt, motum à dexteris partibus oriri. Atque ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quæ speciem hāc in aliquē inuadēdi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris prætereà disciplinæ Magistri cōmonent, si missilibus agatur, sinistros pedes antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtcunque illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictum rotat acer Lucagus ensem. F

REGRESSVS.

NOn ierim tamen inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habeat à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

ET quoniam gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factum vt hieroglyphica nonnulla inde desumpta sint: quale illud pro Otio & desidia, pedem supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm ociantem meditabundumque Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiam meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc autem esuriens pede supra pedem posito altum requiesco.

DE CALCANEO.

CAlcaneum quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTEN

A SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atque præpostera illa ratione, qua nos vitia nostra excusamus, & nimium plus æquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneum, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quæ terrenæ adhærescit naturæ, in sensum voluptatésque prona & labilis. Ideóque Assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS.

INterdum accipitur pro Actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneum presserit, signatur. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabũt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius,

Sed scilicet vltima semper
Expectanda dies homini est, diciq́, beatus
Ante obitum nemo supremáque funera debet.

Latinus quoque sermo Calcem accipit pro Termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est: & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

B DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerent pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVM.

EStin his quoque significatum impedimenti, si poplites alternis genib. impositi figurarẽtur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorum religio, decretis etiam inhibitoriis, vt perhibet Plinius, testata est.

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio confitetur, vt memoriæ auris, irrisionis nasus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principéque præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generum, propinquum tuũ, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacére, & Accedere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

C

HVMILITAS

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiúmque Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis litteris, Reliqua mihi sunt septem millia virorum, qui ante Baalem genua nõ curuauerunt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraque, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiam nostri Psalmo LXXI reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEque negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicum ad terram, hoc est, ad vitia declinantium, & humanæ cedentium fragilitati, impurisque affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIsebantur olim in Capitolio ante Mineruæ cellam signa tria Nixidia nuncupata, quæ genibus nitebantur, sed ea de causa ita dicta, quòd parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quòd vulgata exẽplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dij scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Attilio subtracta prodiderint, ab eóque Romam apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi mensæ subiecta fuerint. Sed

iam de manu, déque pedibus & genu, hæc dicta sufficiat. Videor enim mihi nullam neque tui, neque D
publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio nolle desidibus & superuacaneis le-
ctionibus detineri, eáque tantùm lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica ve-
rò commoda me peccasse vereor, quia dum te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti sa-
lutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totum id tua culpa factum, qui cicadæ, vt
dicitur, vterum scabere non dubitasti.

PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA

bonarum literarum publico professori, de digitis & mensuris ad Ægyptiorum Hieroglyphica.

LIBER XXXVI.

*Cum nuper scripta tua omnifariæ doctrinæ plenißima, & vtriusq; linguæ ornatißima, summa cum
voluptate legerem, incidissemq; in obseruationes eas quas doctißimo viro Ioanni Sico inscripseras,
duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in ha-
bitatione sua clàm trucidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitiæ nostræ pignus
paulo ante illi recognoscendum dederam, sed adhuc absque titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli* E
*facta summopere dolere cogor, quòd potuisses doni eius hæres esse. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia
commẽtariis omnibus titulum inscribere: & cùm magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum
numeris libellum inscripsissem, superesse vidi alterum de digitorum mensuris, eúmque ne amicos nimium obtun-
derem, tibi Francisce Robortelle doctißime commendaui: quamuis partẽ hanc præteriturus eram, quòd ea parum
suauis videbatur, verebárque ne imago ferè eadem toties repetita, satiaret potius quàm oblectaret. Partem ta-
men hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in ani-
mum induxi meum, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoque
pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tua, tum aliorum
amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceßitudinis ea lex est, vt amicorum existimationem non secus ac si ea-
dem nobiscum inuehatur naui, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

Debuerant quidem digiti in Manuum commẽtarium inseri: sed quoniam tam varia tamq;
multiplex est eorum materia quam comprehenderũt, vt iidem ipsi vno nequiuerint com
mentario coarctari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa nu-
meros versaretur: cunque numeri quoque ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de
numeris per digitorum gesticulationem significatis, & quorũdam etiam numerorum intellectu my-
stico, disserendum fuit. Alter hic de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm,
quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamque creat, addenda erunt dimensionum &
species, & significata, cum quæ peculiariter quisque sibi digitus comparauerit, ad calculum exami-
nauerimus. F

ALMVS SPIRITVS.

Vt verò rem auspicatius exordiamur, ad almum cõuersi Spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in
diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autem, omni sum-
mota dubitatione, vt cùm Assertor dicit: Si in digito Dei eiicio dæmonia, profectò venit in vos regnũ
Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestũ esse ait Digitũ pro Sancto Spiritu accipi, quòd cùm
Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euangelista dixerit, Si ego in Spiritu Dei. Porrò in precibus,
quas certo anni tempore almo huic Spiritui allegamus, dexteræ Dei digitum eum appellamus.
Præterea D. Hieron. eo opusculo, cui de Diuinitatis essentia titulus est, digitum vnitatis numero, pro
almo eo diuinóque Spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina
scripta fuerit: ipse enim, vt idem ait, scripsit, qui & dictauit.

PROPHETÆ.

Nvmero verò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos Spiritus idem almus libros Legis af-
flatu suo conscripsit. vnde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: vbi per cœ-
los ipsam Prophetarum incitationem accipiunt, qua correpti admiranda tot oracula de diuinis hu-
manisque rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmograpum dicant ad historicum sensum
simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Mo-
seos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, vbi pars pro toto digitus pro manu: nam omnino
manus, vt loco suo dictum, confecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil
cœlo ipso admirabilius.

Quòd

A QVòd si hominem digitos aut vngues suos commordentem pictum sculptúmve inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationem, profundumque ad ecstasin vsque cogitatum intelligendum, aliàs verò pœnitentiam facti, vlciscendive minas. Illud significatum apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit,

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima prætcrimus.

MEDITATIO VEL VLTIO.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitàtibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsque ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cum dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus verò modis hæc in digitis mollities notata gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumque sumptuoso, motúque ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum
B est, inter loquendum manum moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus consertis manibus fidei fœderúmque hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicésq; inter se vincire, nodóque perstringere, & vbi mox sanguis in artus extremos perneuisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atque inuicem lambebant: idque fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furiis agitatus vnum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus: qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hyeroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, vt manui porrectæ subiiceretur. Rem tangit Quinti-
C lianus Rhetor, vbi ait, Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atque hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur, Dextera vetat pugnas: vbi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensúsque alienæ victoriæ præstitus, aut, cùm aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum.

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicum alter satis est ad fauorem indicandum, vterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabant, cùm succumbere se, & hosti victoriam cedere fatebantur, pollicem sustollebant. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἶρε δάκτυλον, quod alio de more nostri Herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa alterutri ex duabus factionibus damnata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, attestari voluerint: idque vtinam studio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesque suarum iam omnium vrbium tam con-

tinenti per tot annos bello pateretur, séque mox ob solam suorum pertinaciam, implacabiléque dissidium, ruituram miserabiliter deploraret. D

TRVCVLENTIA.

QVem verò versum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simi'e, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, vt eo scilicet tempore sicarij percussorésque in cædem trucidationémque populi debacchari inciperent, cùm signum id versi pollicis ab Imperatore datum obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur validásque vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa ἀντίχειρ, à Græcis dicitur, quòd pari cum reliqua tota manu robore contendat, alteriúsque manus vice fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamuis ea tota sit ignaua, neque minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare aliis intelligentes, Hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa vnus omniũ insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nonnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἄλλω vel ἄλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminem bello inutilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello inutilem reddit. Eáque de causa legas grauiter animaduersum in nonnullos, qui bellum detrectandi causa spontè sibi pollices amputassent, vt à Senatu in C. Voctienum, vel vt alibi legitur, Vorienum: à Cæsare etiam Augusto in quendam equitem Rom. qui duobus filiis adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, nostram verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit incessere, reprehensioníque obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunque accidit, munus Martium pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodum atque immani exemplo, Æginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secùm posset in virium maritimarum certamen. E

DE INDICE.

POllici proximus est Index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent; sunt qui Medicum, neque desunt qui Lichanum esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum Indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur, quo gestu Titi Liuii Patauini imago supra fores prætorij in eius vrbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis. Digitum ori imponite: hoc est, nihil vlterius loquamini. Ita & apud Iobem: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quæ fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literariis ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labiis impresso, silentium significaret de diis immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiam monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à veteribus ea de causa tradit Plinius, vt silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatóque ore fuit apud Romanos, vt silentio prætereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodque proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentur've. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanum hoc propalare ausus esset. Eáque de causa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam vnà cùm Hephæstione legisset, detractum è digito signatorium anulum ori illius appressit, silentij monumentum. F

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

A Sed nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, vt non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, vti superius obsignatóque ore visebatur, propterea confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesque dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorum solicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam super Harpocrate commentati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse videntur summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræque sunt, quas ad Optimum Maximumque Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demũ Plutarchus multa, quę quoniam multorũ commẽtariis vulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè prætereo, traditum ab Ægyptiis Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitóque in lucem editos, eodemque modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ tricliniis, & diætarum foribus superponi consueuerat, vt inde silentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atque liberius, quæ palàm afferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturum se pollicetur, ne fidos inter amicos sit, qui dictà foras eliminet. Et conuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa Apud Comicos nonnunquam inuenias ad s literam, τ quoque adiectam, vt B Phormione Terentius, ST.

DE MEDIO.

Medius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu Infamis & impudicus. Sunt qui hunc non Hallum, sed Lichanon velint, παρὰ τὸ λείχειν, quod nos Lambere dicimus, vt ita exploratis vniuscuiusque rei saporib. quid ad stomachum faciat, quidve ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopium legimus, summo quid digito gustatum, cùm tamen in digito nulla gustandi vis esse possit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

Sanè quidem Ægyptij sacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxilium alleuationemque ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso incitata nausea euomere compellantur, atque ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis Regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicum est, mensuram præ se ferre, de qua multa paulo pòst loco suo. Ea verò à medio potius, quam ab alio quopiam desumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicem & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso. mox frontem, nasum, aures, & plerasque alias humani corporis partes dimetitur: cuius quidem rei studium ad pictores & statuarios delegabo. Neque me latet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiam suam probent. Quem nos Medium & medicum dicimus, hic C nimirum est, qui etiam impudicus.

INFAMIA.

Exporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quædam ostenditur: eóque gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo Satyricus:

Cùm fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq́, ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem videre cognoscere̊que anxiè quæritantibus eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

Anulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus aliis omissis, quas in Gemmarum commentario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

Illud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eáque de causa institutum ab Ægyptiis, vt is anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebant: eiusmodique honores illi ea de causa haberi solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in

eiuſmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obſeruarent, ij qui eas gerebant, ita nos ſibi præcipuè eſſe cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus oſtentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri ſtudioſos memorans, Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant. D

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo inſignis, coniugij eſt hieroglyphicum, eáque de cauſa ſunt qui eum Pronubum appellent. Hinc Maro, vincla iugalia poſuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum ſponſalitiis anulum, arrhabonis indicium, nuptiarũ cauſa legimus: eumque morẽ & inſtitutũ omnes Chriſtianorum conuentus ſemper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: Nam & mulieres, pareiſſima patrum ſobrietate aurum minimè nouerãt, vno excepto digito, quem anulo pronubo ſponſus oppigneraſſet.

VINCVLVM.

IVgalia illa vincla monẽt, vt qua de cauſa anulus inter alia ſignificata, vinculi etiã fuerit hieroglyphicũ, aperiamus. Ea ſic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue dãnatũ, ea mox conditione liberatum, vt inde anulũ lapide & ferro cõpactũ geſtaret, ne omnino exolutus pœna videretur, indeq; anulorum vſum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortã aiunt, quòd Prometheus Parcarũ ſortẽ de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus eſſet, patefeciſſet, atque ita Iouem ab eius congreſſu deterruiſſet, ne ſe præſtantior filius naſceretur. Sedenim cùm eiuſmodi legis ſilẽtium in Iouis perniciem euaſurum eſſet, fabulatorum deſidero prudentiam, qui velint Iouem pro imperio & autoritate ſibi conſeruata, Promethea ita malè multare voluiſſe.

SERVITVS.

QVòd verò anulus ſit ſeruitutis hieroglyphicum, tam maritale ſignum atteſtatur, quod addictam eſſe viro ſponſam indicat, quàm Pythagoræ ſymbolum exponit, dum nos arctum anulum geſtare vetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non eſſe anxiè viuendum admonet: quippe cauendum, ne nos in eam ſeruitutem conijciamus, quæ dura ſit, & incommoda. Habet verò ſecum vinculi ſignificatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab AN particula deſumitur, quæ Circum ſignificat, atque ideò vinculum, aut compedum manicarúmve oppreſſionem. Eſſent verò ſuper anulo plura commentanda, ſed hîc de anulari digito, nõ geſtamine vel ornamento, ſcribere inſtitutum eſt meum: quare longè plura in commentarium id reiicimus, quo inſignia pleraque ordine locoque ſuo interpretati ſumus. E

VENIA.

PEtitam à diis ſermonis veniam, cum obſecratione, ne noſtri memores delicti, vlciſci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrent, quod tacto prius ore fieri inſtitutum. Eſt enim locus ille Nemeſeos, quam geſtu hoc, vt in aure oſtenſum, conciliari crediderunt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni: id tantùm apud chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorem hunc habeat quàm legitima menſura depoſcat, id eſt, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium eſſe eum illegitimo concubitu ſuſceptum: ſed quoniam ex diuinatricibus, coniecturalibusque diſciplinis, ſi modò diſciplina eſt talia profiteri, nulla eſt hac magis fallax, his omiſſis, ne digitus, prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum eſt hieroglyphicum, ſuperius fuerant examinanda, niſi præ voluminis magnitudine moroſitatis notam declinare viſum eſſet. Is igitur cùm, vti ſequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atque alio geſtu præ ſe ferat, ſeptenarium, quantum fieri poteſt, in extremam volam exporrectus oſtentat. Numeri autem huius hieroglyphicum eſt, vt præter ea quæ loco ſuo commemorata ſunt, multiplicitatem, aut frequentem ſignificet iterationem. F

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ diſcipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere conſueuerunt. Vnde argentum ſepties purgatum, pro Sæpius, Pſalmo vndecimo dictum hoc eſt, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abſterſum exhalarit. Et Pſalmo nono ſupra ſeptuageſimum, Redde vicinis noſtris ſeptuplum: interpretes aiunt, ſeptuplum Hebræorum more poſitum pro multiplici, quemadmodum & ſeptem, ſæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis ſeptem peperit: itidem & eccleſias ſeptem, pro multitudine. Iam Chryſoſtomus actione in Iudæos quinta, ſeptenarium numerum ait in diuinis literis infinitæ multitudinis ſignum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum:

Septem illum totos perhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad Strimonis vndam
Fleuiſſe. & alibi, *Immania ſeptem Terga boum.* & eodem modo pleraque.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & ſancti Spiritus prærogatiua ſeptenarius: de quo, vt infinita alia prætereamus, Eſaias: Et requieſcet ſuper eo ſpiritus Domini. dein dona eius VII enumerat: ſpiritus ſapientiæ & intellect⁹,

ſpiritus

A spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eũ spiritus timoris Domini.

PERFECTIO.

QVæ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputant, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentum est, minimè dissimulabo, multarũ rerũ, ne de argento solo dictũ hoc existimemus, quæ per ignis iteratioñe depurgantur, perfectioñe in septima decoctione consistere, veluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisq́; nihil quicquã vlterius proficit, sed lapidescit penitus, ne vlterius eliquari possit. Vnde prouerbium vulgò vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atque vaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerum totius humanæ vitæ cursum significare, vt theologi declarant eo Leuitici loco: Septem diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento veteri, neque in ferme͂to malitiæ, & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis: & nõ ad tempus, sed omni nostra vita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septem diebus holocaustomata, vt LXX reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantque, criminis cuiuspiã sibi esse cõscij.

DIMENSIO.

NOn erã autem super digito quicquam vlterius philosophaturus, nisi mihi venisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq; plurimùm de diuinis. Mensurã verò ipsam digitorum esse filiam. Nam Ægyptij mensuram ex digito posito ideo significabant, quòd tota
B metiendi ratio à digito principium capiat. Mensura enim, vt apud Aristotelẽ, a minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neque me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principium, perinde ac etiam ponderũ, à grano tritici desumpsisse, vt scilicet cohære͂tia grana quatuor, digiti spatium expleant, cuius ratione reliqua mox ad mensum veniant. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis constat ex eorum traditione, digitum omniũ me͂surarũ esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitibus agrorũ luculentũ reliquit opus, cuius de digito verbas sunt: Minima pars earum mensurarũ est digitus. quod & Iulij Frontini sententiæ consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, vt dimidiam aut tertiam partem digiti. Hinc illud omnes vsurpatissimum, Latum vnguem, aut transuersum digitũ non secedere, cùm minimum quodque spatiolum intelligi volũt. & illud, Leonem ex vnguibus æstimare, cum ex minimo quoque vel indicio, vel argumento, vel causa, rei totius summam intelligimus. Id inde sumptum, quòd memoriæ proditum est, Phidiam ex viso Leonis vngui, totam feri faciem magnitudinemq́; magna artis suæ commendatione repræsentasse. Qua verò ratione certa digiti dime͂sio nationibus omnibus præscribi possit, adhuc incompertum est mihi. Nam apud autores digitus, & quæ inde mensuræ desumuntur, proportionis potius regulam, modumve quendam, quàm certum vllum mensuræ terminum ostendere videntur. Quæq́; Romæ atque alibi vel in æs, vel in antiquis marmoribus mensurarum exemplaria signata reperiuntur, nationibus omnibus non inseruiũt. Ad hæc, hominum facies pro locorum & regionum situ, perinde ac aliorum etiam animalium corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassitudine diuersa dissimiliaque nasci manifestum est, id quod Basilius Magnus à veteribus traditum, à se verò diligenter obseruatum asseuerat. Tritici quo-
C que, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantum, sed regiones singulæ, & vel modico inter se distantes interuallo, ac plerunque etiam contigui agri variant. Perque ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum philosophis tradidere: id quod & maiorum nostrorum ossa passim eruta testatissimum relinquunt. Rari enim qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poëtam est, vel Plinij testimonio, patribus prosceriores fiunt: consumente vbertatem seminũ exustione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactáque digiti dimensio, quæ pari sit apud omnes me͂sura, nusquam potest reperiri: Quoniam tamen veteres in eam conueniunt sententiã, vt digitus sit mensuræ principiũ, quæ inde mox distribuuntur mensurarum nomina loco hoc recensere libet, argume͂tum quidem ab Ægyptiorum sacerdotum inuentis non alienum: siquide͂ in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensuræ autem his præcipuè capitibus discernuntur, vt loco primo sit digitus, secundo vncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus, orgyia, vlna, hexapus, dece͂peda, plethrũ, actus, iugerũ, stadiũ, hexaplethron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorum dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitùs exscribam, ea tãtùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbũtur.

DIGITVS.

ESto igitur digitus vel ex granis tritici quatuor cohærentibus spatium collectum, vel mensura omnium minima, vnde rerumpublicarum decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ verò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

VNCIA.

CErto autem dato spatiolo, quod digito attribuatur, vncia sesquidigito constat: ea verò octaua palmi portio, ita tamen vt palmum hîc accipiamus pro mẽsura ea, quæ σπιθάμη Græcè dicitur. Sedenim ex dimensione Nypsi, vncia supra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor constare digitis, easque esse vncias treis: & ita Frontinus etiam tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè mensores ponunt. Quòd si vncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus. D

SEXTANS.

SExtans sexta pars assis omnino est, vnciæ quippe duæ, vt pondera ad mensuras accommodantur: que quidem vnciæ, vti propositum ex nonnullorum traditione, in trium digitorum spatium porriguntur: quamquam, vti dicebamus, Nypsi nonnihil variet mensura. Nimirum verò loco hoc assem pro pede, vt inferius patebit, intelligendum.

PALMVS.

PAlmus ex Vitruuij descriptione quatuor constat digitis: ex aliorum verò sententia digitos continet XII. Nypsus hunc mensuræ modum Sextã appellat, & dodrantem etiam vocitari asserit, quæ scilicet, palmos treis contineat, vncias quippe nouem, qui sunt digiti XII. Causam verò cur ita diuersi autores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione Palmi tria dimensionum genera complectuntur, quæ suis apud Græcos nominibus discernuntur. Ea sunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

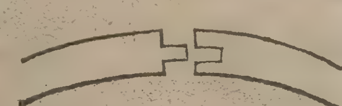
ΔΩΡΟΝ. E

EST verò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (vtrunque enim dicitur) mensura, quã alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Hesiodi versu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ.

Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum,

Sedenim hoc Hesiodi loco quædam oboritur difficultas, quam antequam vlterius progrediamur, ne quod nobis negotium facessat, fortè nõ importunum fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota cõficitur. Ad huius verò rotæ diametrum Hesiodus pro modulo decadorum currum vocat, vt vnaquæque apsis trium sit spithamarum: atque ita necesse est vniuscuiusque rotæ circumferentiam, siue curuaturam dicere malimus, duodecim esse spithamarum. Hæ verò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas treis continet: & palæsta, vti dictum, quatuor est digitorum: si ergo, vt ostensum est, circumferentia circuli qui rotam ambit, XXXVI doris constat, & diametrum vnunquodq; tertia pars est circumferentiæ, cur non dodecadorum diametrum posuit potius, quàm decadorum? ne geometriæ terminos excederet, veritatique ipsi videretur aduersari. Cui difficultati respondetur, decẽ illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quibus hîc intelligit. Duæ verò doræ computantur ab interiore parte rotæ, vsque ad circumferentiam exteriorem: vna quippe dora ab vtraque rotæ parte. Alij ita soluunt, vt digitos octo, qui doræ sunt duæ, expansos intelligant in ea, quæ Ligularia dicuntur, siue Compages dicere velimus, quibus vnaquæque apsis inuicem adacta conseratur, hoc modo:

Præcipuè verò παλαιστὴν mensuram esse quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander basilisci corporaturam describit: quem enim Plinius duodecim non excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκός τε καὶ ἰθύν. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστὰς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum. F

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, vt multorum theologorum est interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam Psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptum est: Ecce veteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderunt, visi mihi sunt, aduerbij πάλαι, quod antiquitùs apud Latinos est, significatum ex vocis similitudine sequi. Ita & Romanorum exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimum immoratur. Qui Hebræos sequuntur, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorum IIII aiunt: alij palmi longitudine constitutos dies, alij pugillares dies datos, atque ij minimæ etiam mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, velut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. Quare vulgata traductio, commensurabiles habet, sed sensum non exprimit integrum τοῦ παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio coniicere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodum posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorum mensura breuis admodum sit, ac perinde vitæ nostræ breuitatẽ significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuẽ, artem verò longam esse conquerentẽ: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoque palæstam quatuor digitorum coniunctione fieri, spithamæque, tertiam esse partem dicit, ac perinde mini-

A minimam omnino mensuram, eóque nomine paucitatem dierum, quos viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam posse dicit Contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctæ pugnæq; plenos, in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideo verò Dori nomine mensuram eam appellari dicunt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim est vocabuli significatum) ab eodem digitorum loco amittantur, quo παλαιστὴ constat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos vocasse δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerum datio Græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

Dochme dimensio est decem digitorum. Sunt tamen qui δοχμὴν mensuram eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentium, ita vt δοχμὰς tres, σπιθάμην efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθάμην δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

Σπιθάμη omnino duodecim est digitorum, quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremum vsque pollicem occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ternos dodrantes non excedere dicit. Dodrantem posuit Plinius ratione pedis habita, ex quo si dematur quadrans, reliqui erunt digiti XII. eáque pars quæ tribus constat quadrantibus, Dodrans nimirum appellatur. Frontinus spithamam etiam Sextantem dici scribit, haberéque palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

DEVS.

B Adducit hæc rerum series in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimum hieroglyphico, si non charactêre, idiomate certè hieroglyphicis perquam simili vtuntur, Deum appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem scilicet sit rerum omnium facultas, supremaque autoritas, manu passa propémodum occupata, qua singula ordine tenoréque certo temperat ac moderatur, neque non fines æquis terminis distributos, dimensionesque omnibus, quæ in vniuerso mundo sunt rebus lege sua dipartitur. Moris enim est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quæ nobis promptuaria est mensura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, sufficiat vnus ex quadragesimo cap. Esaiæ locus: Quis mensus est pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ sequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ consuetudinis verbis vtitur, atque mensuris, vt Dei potentiam per nostra verba discamus. Et paulò pòst: σπιθαμὴ autem, hoc est, palmus, extensam significat manum à pollice vsque ad extremum digitum. Quæ verò ibidē posita sunt de lichano gustatore: vt idē interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij viderint.

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vti superius dictum, vitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus positum est, vt minimum vitæ spatiolum mensuræ eiusmodi paruitate significaretur: vsurpaturque plurimùm ad vniuscuiusque rei breuitatem indicandam, præsertim vbi in pumiliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in derisum Trispithamos scurræ vocant.

PES.

PEs nemine discrepante digitis constat sexdecim: quare qui scribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiusmodi dimensio in vncias XII.
C & est sexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita describit, vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias XII, digitos XVI.

CVBITVS.

CVbiti quoque ratio ideò varia est, quia palmus variè accipitur. Nam qui duobus eum constare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & viginti commemorant, dum cubiti spatium id esse dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum sesquipedale est, & Græcis Pygon dicitur, vnde Pygmæi Eustathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neque diuersus erit à Nypso & aliis Vitruuius, qui cubitum senis, more suo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis nostri partem esse volunt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differreque ab eo qui dicitur πῆχυς: de quo videris apud Suidam. Est etiam cubitus regius, qui maior est communi tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Est & cubitus geometricus, qui dimensione vna sex cubitos è nostris æquat, vt Origenes & Augustinus retulerunt.

TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum verò cubiti vnà cum fræno manu prætento, temperantiam præ se fert: vnde Nemeseos simulachrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

Sunt

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculúmque hominem, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notent. Signum inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneæ sub cubito manuum ceruical assutũ: sumptum id ex Ezechiele, qui dicit: Væ iis qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuum: nimirum eos intelligens, qui propter animi corporisque mollitiem à virili recedunt fortitudine, & nequiter effœminantur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumentum eos culpat magistros, qui per vaniloquentiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinem audientium libidini, vitiis, voluptatíque summittunt. Addit etiam Propheta de capitis velamine quædam, quæ quoniam his præcipuè temporibus valde suspecta sunt, consulto prætcribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, déque temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur. D

GRADVS.

GRadus, quem alij Gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βῆμα, vno constat cubito & pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo hac semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinis tantùm pedibus constare putãt, quo spacio gressus duo recenseantur, sintque digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas. E

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mensura eadem à pedum numero Hexapus dicitur. Orgyiæ spacium Sudas inter expansas manus capit, quæ quidem mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubium & Sudam & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteum passum à vicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Græcè scripta est in codice Pisano, qui Florẽtiæ asseruatur, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem mensura vna plus pede crescit, & aliàs, vti ostensum, ἕξαπυς vocatur. Theodorus ex Aristotele interdum Passum vertit. Sed cùm orgyia, vti dictum, vno plus pede supra passum porrigatur, non satis rectè videtur expositum, vt passus à passis manibus dicatur: id autem si admittitur, rectè Theodorus. Sedenim omninò variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

VLNA.

VLnam Seruius & plerique alij eadem cum ea quam memorauimus Orgyia videtur interpretari: neque tamen inficiatur, longè minori spatio ab aliis describi. Sunt verò qui vlnam orgyiæ dimidium esse velint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum mensura in plerisque Italiæ locis permansere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI, cap. XLI. de abiete, cuius crassitudo quatuor hominum vlnas complectentium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non est miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vastitatis incredibilis inspexerim in Noricis Alpibus enatas. F

DECEMPEDA.

DEcempeda, quæ Græcè δεκάπους, suo se prodit nomine. Ea verò & Acæna est, Thessalorum quidem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum sexaginta, qui duo passus essent, non tamen orgyiæ. Eo dimensionis nomine sæpe vtitur Cicero, & decempedatorem, Metatorem appellat. Eo ferè spacio à vicino abesse lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam si quid aliud seuerit, satis est quinque abesse pedes. Quanquam super huiusmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non satis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ custodiuntur, ita Græcè scriptum reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας, ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ᾽ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifestum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno solo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abesse posse. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Pisano codice ipso, quàm passim in impressis voluminibus præstitum, de quibus alibi differendum: nunc nostrum sequamur institutum.

ACTVS.

ACtus pedibus constat centum & viginti, qui passus essent quatuor & viginti.

A IVGERVM.

IVgerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem.

STADIVM.

STadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est mensuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atque hoc plurimum centum vigintiquinque passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXV. Ea summa octies cõputata mille facit: quæ dimensio proximè accedit ad eam, quam ponit Herodotus II, vbi de labyrintho, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυίαι δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iustæ stadium conficiunt hexaplethrum, Quod vero ad agones pertinet, Græci stadium suum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeum ducentis quantumlibet pedibus dimensum ab Hercule, aliis omnino maius. Vnde mathematum periti herois staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere. Italicum porrò pedes continet CXXV. autore Censorino. Erat & stadium Pythicum, quod pedibus mille constitisse tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, stadium non fuisse certæ mensuræ spatium, sed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus destinata.

PLETHRVM.

PLethrum verò mensura est centum pedum, sexta quippe stadij pars, vt apud autores Græcos passim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem verò est, centum id constare
B orgyiis dicere, cùm, vti superius dictum, orgyia sex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus mensura est duorum stadiorum. Cæterùm varietas stadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis constare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipse, vt suo loco dictum, plurimum habet varietatis.

HIPPICVM.

HIppicum, quo scilicet equi ad cursum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id stadia comprehendisse, Plutarchus autor est.

MILLIARIVM.

MIlliarium, vt Iunius Nypsus, octo stadiis constat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atque ita stadium id assumitur, quod cxxv passibus nostris terminatur, quos pedes esse diximus sexcentos quinque & viginti, quinis vnicuique passui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, vt nonnulli ponunt, stadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & semis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quæ tria essent milliaria, recursus rationem habuisse mihi videntur: erat enim locus, vbi equi sunt cursu exerceri soliti, cursu septies iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiusmodi fieri solitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chrysostomum in epistola ad Philippenses homilia prima: Etenim qui postquam decem dolichos cucurrit, si pòst deficiat, omnem amisit laudem: dictum, quia scilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

C PARASANGA.

PArasanga, mensura Persica, in stadia triginta porrigitur. Herodoto ea essent tria milliaria & semis, qua dimensione in itineribus transalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ spatium, pro locorum regionumque situ plurimùm varient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Denique eam mihi videntur rationem habuisse, vt quantum itineris vna hora obequitando confici posset, id ea nuncupatione appellarint: ideóque cùm difficilior ac perinde tardior sit ingressus per Alpes, Leuguas identidem breuiores constituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat parasangas, quæ septem essent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas mensuras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli stadia eum quinquaginta continere tradunt. Plinius ex Eratosthenis ratione quadraginta tantùm, qui passus essent quinquies millia. Aliqui stadia xxxii singulis schœnis attribuere. Atque ita mensurarum huiusmodi inconstantiam diuersitas autorum fecit, siue loca, siue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta scriptorum dissensione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO, SORSVE.

INuitat verò me nominis similitudo, vt quid Schœni vocabulo sibi velint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim mensuræ genus erat sub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuisione huic & illi obuenisset, transibatque vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moseos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis suæ Israël, & Psal. 77. Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et 47. Ezechielis:

Ioseph duplicem funiculum habet: & passim multa huiusmodi. Ægyptiis porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium est, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoscit tertio Ioëlis cap. vbi Septuaginta ait transtulisse, χείμαῤῥον τῶν χοίνων, quod alij torrentem spinarum fecerant, funiculum ait χοῖνον, aut iuxta Ægyptios mensuram certi itineris. Vnde in Psalmis: Semitam meam & funiculum meum inuestigasti. In Nilo enim, subiicit, flumine, siue in riuis eius solent naues funibus trahere, certa habentes spacia, quæ appellant Funiculos, vt labori defessorum recentia trahentium colla succedant. D

VITÆ PROGRESSVS.

QVia verò versiculum obiter ex tricesimonono supra centesimum Psalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitam meam & funiculum meum tu inuestigasti: transtulerunt quidam, Examinasti, à vestigio tamen est ἐξιχνιάζω. quamuis qui Hebraicam sequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilasti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipsam sententiam habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad studendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta est, quam, vt plerisque locis apud Hieronymum video, eam esse arbitror quam LXX transtulere, eam secuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, exposuimus. Quam verò schœni funiculive mẽsuram apud Ægyptios & Persas esse Euthymius tradit, eandem ait nostri propemodum stadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni spaciũ est, produci fertur stadiis cẽtũ & quinquaginta, quę milliaria essent vndeuiginti, quadrante minus. Nam & Iurisconsultorum tabulæ viginti milliaria diurnis itineribus concesserunt. Iocose verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλας ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μέν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμὸς, Nunquid tria millia stadiorum sunt à terra, ad Lunam vsque, qui primus nobis stathmus, id est, quod itineris spacium vno die peregimus? Sed vt fabulas omittamus, satius fuerit, tot decursis spaciis commodùm quiescere: quamuis adhuc digiti quoquouersum accepti quasdam habent dimensiones, quarum norma modóque reliquum totius humani corporis dimetimur, mensura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt suprà innuimus, eiusdem mensuræ est cum infamis dimidio, aure, cum naso: cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus plerisque aliis. Verùm cùm hæc ad pingendi sculpendíque artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur. E

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACAdemia Patauina professori, de Digitorum numeris & significatis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum. F

LIBER XXXVII.

MIcare tecum digitis libet, TOMITANE *honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quancunque sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gesticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colluderéne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minime sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quodq́; forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenue fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi quæ in huiusmodi sententiam dici possunt, neque me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quauis admirabili membrorum artificio elaborata esset.*

DIGI

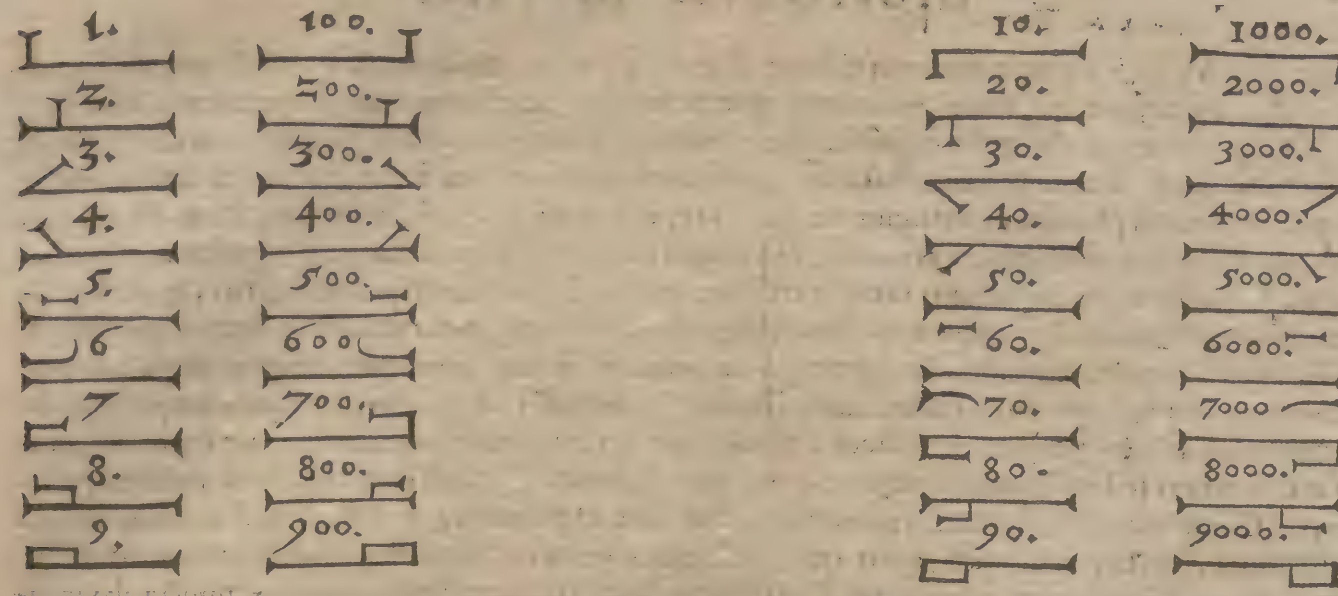
A

DIGITORVN DIVISIO.

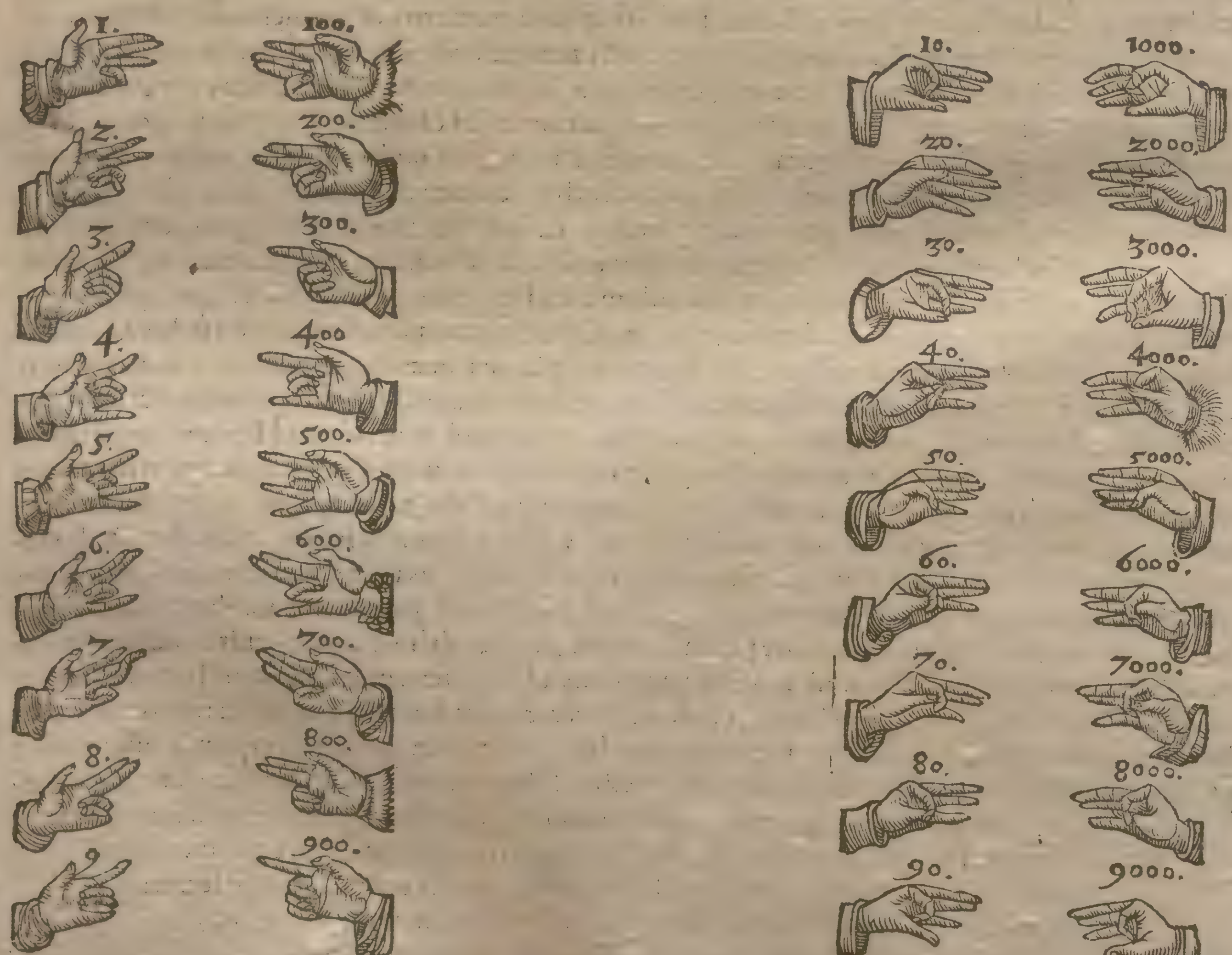
RATIONI consentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in treis partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus numerus resultat, quotiescunque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæprecium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectuntur. B Beda enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit; vt quo gestu, quibúsque digitis x in læua numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descēdamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros vsq; nouem ostenderimus, iisdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vti minores numeri maioribus subiiciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dextera subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quę centenariorum ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorum figuras ad eorum regulam accommodari. Quare perplexitate, quæ in iis quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, vt veluti in læua cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenarium exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicem exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores treis digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in læua x ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longe commodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisque doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniuersus recentiorum vsus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, C eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis ab hinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus figuratis, libellos ad mortalium institutionem edidere. Præthereà tota huius hieroglyfici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificéque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum varietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarent, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus læuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: iidem, sed infernè vergentes, læuorsum x, dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti vides pagina modum.

***

D

Ad Chaldeorum igitur normam, manuum digitorumque supputationes accommodabimus, earum volis altera alterius è regione passis, vt vnitates centenariis, decades millenariis, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur. E

F

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates prę se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispiam hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dexteræ læuæque auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & aliis, Quintilianus, quem nonnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus, poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem

A quidem vidi. Sed iidem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionem apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, iisdem digitis in dextera centena significare, atque ita per eosdem pollicem & indicem per decadum aggregationem ad noningenta vsque procedendum: mox cùm milenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorrere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) si de sinistra transfertur ad dexteram, & iisdem quidem digitis, sed non eadem manu, quibus in læua nuptę significantur & viduæ, circulum faciens exprimit virginitatis coronam. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dummodò loco suo sententia commatis additis distingatur. Sententia quidem Hieronymi est, diligenter attendendum. Quid attendamus? Centesimum numerum de sinistra transferri ad dexteram, & iisdem quidem digitis, non eadem manu circulum facientem exprimere virginitatis coronam. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & viduæ. Simus quidem in læua vnguem pollicis ad vnguem indicis, quasi ad osculum molliter applicatum, maritalis coniunctionis hieroglyphicum ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius commentati sumus. Viduas autem per sexagesimum ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremum pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri numerum centesimum ab læua in dexterã, per digitum & gestum scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atque ita de cæteris. Atque hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manum?

B eam intelligit qua non vtimur in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduæ, quarũ manuũ hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniosè interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet, aliquis, circumflectetur in auriculari? Respondemus: si digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculum appetere videatur: id ita coronæ plexum imitabitur, ac si arboris cuiusuis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locum vnde germinare cœperat, inflexeris. Nam gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, centum in dextera, vt singula copiosius suis quæque locis enarrabuntur. Nunc quoniam lectorẽ aspera & morosa forsitan disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiam lepido Nicarchi epigrammate aures animúmve aliquantulum delinire. Iocatur enim is in Cotyttarin annosam vetulam, quæ præcano cùm esset capite multæque dicacitatis, ac Nestori comparata, nondum eum ita grandeuum esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatem suam læua manu veram dissimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetur pedibus, æquè ac si esset adolescentula. Quare maximè verendum ne Plutoni sinistri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipsum audiamus, quem falsò quidam Nicandrum vocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι Κοτυτταρὶς ἡ πολύμυθος
  γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος.
ἡ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
  γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λεύσσουσα καὶ ἀρτίπος οἷά τε Νύμφη
  ὡς τέμε διστάζειν μή τι πέπονθ' ἀΐδης.

C Quòd si quis epigramma ipsum Latinè sibi cani postularit, id huius est sententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
  Propter quam Nestor non sit adhuc senior,
Quæ ceruos annis superarit, quæq; sinistra
  Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma est, virginis instar,
  Plutonem vt dubitem passum aliquid grauius.

Et quoniam in Nestoris ætatem incidimus, synepeia postulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina subiungamus:

Rex Pylius, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per secula vitam
Distulit, atque suos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam strato itinere, sopitisque controuersiis, ad ea quæ liquida manifestáq; sunt procedamus, digitósq; ipsos erumpere gestientes è carceribus emittamus, primiq; spacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua est vno omnium consensu vnitatis indicium est, si vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quasi coronam quandam flectere meditetur. Itaque si fasces à dextera alicuius statuæ fuerint, læua verò eo gestu prætendatur, primi Consulatus hieroglyphicum apparebit: vel si alia fuerint insignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum ostendet, atque ita de reliquis.

CENTVM. D

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuersi, eodem gestu quo illic vnum, hîc centum, vt iam constare potest, significari profitemur. Neque id prætereundum, quod centenarius numerus, Virginalis, vt sacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem iis qui vitam rectè, piè, sanctéque instituerunt, tria sunt proposita præmia, vel fructuum prouentus, aliis tricenarius, aliis sexagenarius, aliis centenarius. Tricenarius quidem iis qui maritalem, secuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco suo dicetur, aptus nuptiis. Sexagenarius iis, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè custodierunt. Et sexagenarium annorum numerum viduitatis esse identidem ostendemus. Centenarius demum iis, qui virginitatem intaminatam incolumémq; ad vltimum vsq; vitæ terminum seruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verumetiam ad martyrum mercedes præmiáque proposita contẽdit. Hierosolymitanus Hesychius, perfectissimum, ait, centesimum ideò concipimus, quia quinquagesimus, quæ spiritus sunt, amplectitur, vnde Pentecoste spiritui sacra. Bonorum verò operum fructus, qui messem omnem excellit, in Euangelica lectione ad centesimum vsque cumulatur. Adamantius quoque numerum hunc plenum in omnibus atque perfectum autumat, aitque totius rationabilis creaturæ sacramentum intra se continere.

DVO.

AD læuam autem, vnde digressi sumus, reuertentes, si, vti de vnitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare voluerit, non insulsè statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo gestu exprimi manifestum. E

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

IPse verò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in sacris, quòd is numerus sociandis generandisque corporibus aptari solet: de quo videndus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianum, animaduertendum esse iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorum, subiectum esse, Et vidit Deus quòd esset bonum: in secundo verò die hoc omnino subtractum, vt admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei est, dualitas verò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò se infensiorem ostentat.

DVCENTA.

EOdem verò ipso gestu quo in sinistra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA significat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures Infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharæ cuiuspiam filo vna serie gestúque apprimendi essent, ternarium effingunt numerum. Quódque superius de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiusquam notandi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVSVE. F

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulachrum, hieroglyphicumq́ue est: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorum cubitorum & semis fieri demãdatum vt id Christum hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licèt verus esset homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi voluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III primi Regum, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, vti Dei ternarium. Nam cùm angelus Domini Samuelem bis vocasset, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam esse cognosceret.

CCC.

EOdem gestu digitóque quo tria in sinistra, CCC in dextera significantur. Sed & vocabulum ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidem pro magno admodum numero ponuntur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius cẽtenarium plenum atque perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum supremum, quid significare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in arcæ longitudine cubiti, ostendunt hominẽ qui sit

A à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctique spiritus cognitionem in trecenta restitui. Hic autem animaduertendum est, posse nos gestuum conformationibus illud coniectari quod ait Plinius libro XXXIIII, ca. VII, Ianum à Numa rege dicatum digitis ita figuratis, vt CCCLXV dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

C C C L X V.

CVm itaque Plinius dicat, digitis ita figuratis, verisimile non est, quod nonnulli putant, in dextera insculptam fuisse literam T, quæ apud Græcos trecenta significat: in læua vero Ξ & E, quæ sexagintaquinque supputant. Dicamus igitur eius statuæ dexteram eo gestu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, vti dictum, trecenta signat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctissima eum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam versus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcunque porrigi potuerint: ita enim quinque & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoque anno nihilo secius eodem dierum numero supputari, manifestum: quia duo illi dies vnius vice habentur: nec interesse ait Celsus, vtrum priore an posteriore die quid actum sit.

I I I I.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propemodum sese offert gesticulatio. Nam quatuor exprimere cùm volumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. Ita quartùm Cos. Imp. Dict. & reliqua.

C C C C.

EAdem ratione modoque in dextera iidem compositi digiti, CCCC constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinque autem, aut quinquies ostendere qui volunt, annularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam versus incuruant, vti in Iani statua dicebamus. Neque quidem hoc tantùm signo quinarium significabant Ægyptij, verùm etiam per sculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinque tantùm sunt ea prærogatiua præditæ, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptum puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & Naturalis historiæ scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sedenim de hac plura loco suo in Cœlestibus enarrabuntur.

S E N S V S.

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratúsve, suam habet hieroglyphicam in sacris significationem: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adiicere, quod in exemplaribus Græcis ἐπίπεμπτον legitur, vt scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris vel oblationibus vel muneribus in vsum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúsve
C voti operis designatione datis, quinque interuertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπίπεμπτον adiicere, hoc est, altera quinque & aliquid insuper auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinans ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus peruerterit, & debito honestóque vnumquenque officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adiicere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere voluerit. Eodem facere videbitur, quòd ab vno mense ad quintum vsque annum didrachmæ quinque, hoc est, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quæ ideò per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit institutus.

Q V I N G E N T A.

IDem gestus ex iisdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

V I.

ANularis verò in læua solus incuruatus, auriculari & aliis exporrectis, senarium ostendet: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

S E X C E N T A.

IN dextera verò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimáque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphicè proferri solet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sex-

centa prætere a alia. Lepidéque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar. D

VII. DCC.

Bis iam trium digitorum spatiis decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum vsque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumentis adsculpta, centurionis signum habebatur. Ostendit mihi Romæ vetustum admodum monumentum ex marmore Thomas Petrosanctius, vir antiquitatum huiusmodi studiosissimus, in quo & signum id incisum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inscriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua signum idem eodem significato incisum spectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæsium Cardinalem inscriptionem vidi eius notæ, quæ sic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI. ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem insculpta sunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus. E

DEVS.

NOn erat autem otiosum Septenarii nomen, quod hieroglyphicum esse Dei Philolaus asseuerat, quippe quòd ea sit eius numeri prærogatiua, vt ipse sibi similis, alter ab aliis sit, veluti Deus dux & princeps & vniuersorum solus semper singularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, septenarius sine motu est, neque quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunque obeunt munus: solus vero septenarius vtriusque conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorsus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipse genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat septenario, quòd sine matre sit, quodque virgo Palladi assimilatur, & quorundam symbolico hoc vtentium idiomate mos fuit summi Dei sapientiam vocabulo signoque Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & quæ septenarius significata habeat in Diuinis literis, dicenda sunt, hîc satis fuerit pauca hæc attigisse.

OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaque auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recensita indicabit. F

IX. CM.

MEdius demum ad extremam palmæ volam vnà cum duobus inferioribus applicatus, ita vt totam obtegant, nouem in sinistra constituit, in dextera nouies centena.

MVLTITVDO.

ESt etiam nouenarius ipse numerus hieroglyphicus, quippe qui se non intra cutem contineat, sed effusus plurimos significet: quod Theon obseruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη: non quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed quòd perquandiu, vt Tibullus,

Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον leges, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm septem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem posita interpretes agnoscunt, de quo satis in Scorpij commentario. Quin & Alcæus hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cùm Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Ad hoc etiam facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarum prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu studiis incumbere, qui sit mox aliquod ingenij atque doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos
Parturit ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

DENA.

D E N A.

A POstquam igitur digiti tres inferiores triplici decurſu ludi ſui partes peregere, athletas nunc ſpectabimus, pollices quippe, indici vnumquemque ſuo commiſſos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campum, altera verò ad dexteram lucta per numeroſiſsimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus, læuæ index in primam pollicis ſui ſuffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem ſtrangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò ad dexteram millenarium recenſebit. De denario locus pateſcit apud Apuleium Apologia: Si triginta annos pro decem dixiſſes, poſſes videri pro computationis geſtu erraſſe, quos circulare debueras digitos aperuiſſe. Quo verò pacto digiti tricenario aperiantur, loco ſuo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineam vnam ſurrectam cum alia ſupernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ eſſent, hieroglyphicum eſſe. Puto ego hunc exprimere voluiſſe denarium numerum, cuius ſcilicet denæ vnitates per lineas totidem ſignificari, tanquam per puncta, ſolitæ eſſent, quæ apud Ægyptios eiuſmodi tantùm figura comprehenderentur: compendioſam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque ſuam, excogitarunt. Omnino enim codices quos inſpexi omnes eo loco mendoſi ſunt, præſertim impreſſi, qui ſic habent: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένη δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. Sed & in manu ſcriptis aliquid deſideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλημένῃ, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδοις σημαίνουσι. quorum hæc eſt ſententia: Linea vna recta, vnà cum altera ſupernè ſibi adſcita linea, vel (hic vacuum) vel decem lineas planas ſignificant. Puto autem lineas illas ita ducendas T. Nam ali-

B quid ſimile apud nos eſt, cum linea plana ſupernè ducta, cui puncta numeralia ſubijciantur, quæ ſingula vnitates oſtendant, duplicatum numeri tantundem ſignificat, quot ſunt ſigna, quæ planæ illi lineæ ſubdita conſpiciuntur, vt I I̅I̅I VIR. aut I I̅I̅I̅I̅I VIR. pro Sex:vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò ſigno, ſuperior illa linea producta oſtendere videtur, licet vna tantum ſignata ſit, x. tamen ſibi vnitates adſciſcere. Quod verò de duplicandis punctis dicebamus, multis poteſt veterum inſcriptionibus confirmari, ſed vnam tantum exempli loco ponam, quam Venetiis apud clariſſimum virum Danielem Ranerium ſenatorem, antiquo lapide ita notatam inſpexi, I I̅I̅I̅I̅I VIR. quod tantundem eſt, ac ſi DECEMVIR ſcriptum eſſet. Intelligendum enim eſt puncta illa quatuor, linea illa ſupernè ducta duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo appoſui, vt caſtigatiorem codicem querendum admonerem. Nec me latet Probum de notis antiquorum, eius lineæ ſupernè ductæ ſignum ad millenarium vſque prouehere, ſed in eo libro multa ſunt multorum arbitrio, atque etiam errore, inculcata: neque rei cuiuſpiam ſana intelligentia magis noſtro tempore deſideratur, quam inſcriptionum eiuſmodi vera cognitio. Ad id verò quod ſuprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, reſpondere aſſerebamus, Romani quoque ad Ægyptiorum, Chaldæorum, Perſarumque imitationem, cùm decem ſignificarent, per x duplicem literam ſuam, quòd decuſſatio, qua inſignis eſt, locutionem denarij ſaperet: Mille facturi, litera eadem in ſuo iure conſeruata, capite tantum à dextera læuaque oppoſitis ſemicirculis, cuiuſmodi alij apoſtrophos, alij, vt Victorinus, Sicilicos appellauerunt (eſt enim ſicilicus ponderis certi menſura, quæ ſigno hoc ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, vt dictum eſt, ſua ∞ millenarium hieroglyphicũ formauere, vti quo geſtu læuæ digiti decem oſtendunt, eodẽ dexteræ mille proferunt. Quamuis Priſcianus, qui nihil non arrogat

C græcitati, id ſecundum Atticos, quibus χίλια mille ſunt, factum velit: atque ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vſi ſunt, quippe x. ita nos M. pro mille poſuerimus. Sed hoc non vincit, quin notam eam, quam ſuprà poſuimus, à ſua potius litera quàm à græcanica Romani deſumpſerint. Non eſt autem hic prætereundus Ciceronis locus, epiſtola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? non ſic oportet? vbi in vulgatis codicibus ſcriptum, Helluo nequiſſimus ſeſtertia c c dabat, nullo aprico horto, nullo emiſſario, nulla maceria, nulla caſa. In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ ſcriptum obſeruaui: Helico nequiſſimus H-S. ∞ dabat: id, ſeſtertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memoriis animaduerti, notumque eſt Rauennæ marmor vetus ita inſcriptum: OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M̅. R. H-S. ∞ N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ ſequuntur: hoc eſt, Decurionibus ſeptimi collegij fabrum municipij Rauennatis ſeſtertia mille numum. Hæc verò etiam apud antiquarum inſcriptionum impreſſores ineptiſſimè corruptiſſimeque edita ſunt. Idem in antiquis inſcriptionibus indicant ꟾꟾ & ꟾꟾ. de quibus loco ſuo, vbi quinquagenarii numeri hieroglyphicum proſequemur. Sunt qui millenarium numerum, per miliariæ ſpicæ hieroglyphicum indicent: neque quidem autores abſunt, qui genus id ſegetis nomen à maximo granorum numero, mille ſcilicet, accepiſſe tradant, vt in ſpica dictum.

X I. X I I. & reliqua.

HIs igitur eo geſtu conſtitutis, vbi accidiſſet vt denariis reliqui etiam numeri infra x adiungendi eſſent, trium illi, vt oſtenſum eſt, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibúſve ſignificabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnum ſignificat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad

ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vſque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos oſtendi, ſatis explicatum. D

XVII.

QVoniam verò ſextodecimus numerus inter hos collocatus eſt, eiusq́; ſignificatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam conſtat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos ſignificari, nunc quid ipſe ſibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij ſacerdotes per eiuſmodi numerum eo, vti veriſimile eſt, geſtu ſignatum, voluptatem præcipuè veneream indicabant. Ab eo ſiquidem annorum numero adoleſcentuli ad muliebres conſuetudines, & oblectamenta nequitiæ incœptant animum applicare: licet ad ter ſeptimum vſque annum ſemen infœcundum eſſe dicit Ariſtoteles. Quod ſi prolificum ſit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A bis ſeptimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: à quo etiam tempore pubeſcere primùm incipit, ſtirpesq́ue imitari, vt Alcmæon Crotoniata ait, quæ ſemen laturæ floreſcunt prius. Atque hic ille eſt ætatis flos, de quo ſæpius apud autores: vt apud Terentium: Anni ſexdecim, ætatis flos ipſe. Et Ouid. philoſophiæ iſtiuſmodi non ignarus, cùm Narciſſum oſtendere vellet eius eſſe iam ætatis, vt amoribus dare operam poſſet, ait:

Iamq́; ter ad quinos vnum Cephiſius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus eſt vox craſſior & inæquabilis, quæ ſecunda ferè omnibus hebdomade, vel ſaltem incipiente tertia, euenit, & ſubalaris odor. Ariſtoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui noſtri, vt Cenſorinus ait, Hirquitallire dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, Hirquitallos. Nam annorum quatuordecim vel παῖδα, vel φῆβον appellabant, ad ſexdecim verò ἔφηβον, vt E Terentianum illud obiter interpretemur, Poſtquam is exceſſit ex ephebis. quanquam ἐξέφηβος quoque vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adoleſcentia. Adſtipulantur huic Ægyptiorum commento Aſtronomorum traditiones ſuper ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vſque annum infantem propémodum ductare dicunt: decennium inde Mercurio adſcribunt, vnde illud eius ætatis ſtudium rerum plurimarum, & mutabilitas, & inconſtantia, vt modò hoc, modò illud appetant: hinc geſtiunt paribus colludere, temereq́ue iras colligunt atque ponunt, &, vt Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem ſextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire aſerunt. Ad hunc vſque annorum numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Inſtitutionibus ſuis pueros ad ſextundecimum vſque ætatis annum appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à ſextodecimo ad ſextum & quadrageſimum vſque dicit, adoleſcentes hic ad trigeſimum vſque. Quod reliquum eſt ætatis apud illum ſeniores habentur. Apud Varronem à triceſimo ad quintum & quadrageſimum, iuniores, inde ſeniores, ac demùm ſenes appellantur. Diuerſa hæc aliquantulum ætatis deſcriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus diſpeſcit, viginti vnicuique annos impertiens, pueritiæ quippe, adoleſcentiæ, iuuentuti, quam Latini Virilitatem potius appellarunt, ac ſenectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, vt ſuo loco ſingula tractauimus.

EXCESSVS.

PRæterea ſciendum eſt, hunc quoque numerum ex eorum eſſe claſſe, qui multitudinem exceſſúmve ſignificant. Cùm enim dicimus ſedecim pedibus ſuperare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vſurpatum ab Ariſtide, qui Periclem dixit ἑκκαίδεκα πόδων ἀμείνω τοὺς ῥήτορας ἐμ τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto oſtendit Tullius. F

XX.

CVm verò xx ſignificare vellent, pollicarem vnguem infimæ indicis ſuffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebant, vbi ſcilicet index ab infami incipit ſeparari. Beda verò, cuius codicem in damno eſſe ſuſpicor, non enim adduci poſſum virum tam eruditum ita ſcripſiſſe, vt infamem hieroglyphico eiuſmodi admiſceret, quippe qui apud eum ſcriptum legerim, impudici ſummitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figendam eſſe: quod ſi quis facere meditetur, id ſubſequetur incommodum, vt neque quo pacto poſſis tria & viginti commonſtrare, neque vnum de triginta repræſentare, & alia multa eiuſmodi, cùm in xxiii oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quæ palmæ eiuſdem flexu media fit, ita applicandi ſint, vt trium graduum ſpeciem præ ſe ferant. In nouem verò & vinginti notandis, iidem digiti quantum exporrigi poſſunt, ad palmæ vſque radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quæ Numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuſpiam decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholiis in Hieronymum ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædam ſomniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitaſſet: cùm errorem mox recognouiſſet, dum cognitiora, vt ipſe dicit, traditurum ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſſimè de ρ Græcæ literæ ſimilitudine, quod loco ſuo, ſuæ dabitur luci.

Curæ

VOT. XX.

A CVræ precium mihi videtur, anteaquam vicena hæc amittam, quid sibi velint notæ VOT. XX. in numis & aris, vel vt vulgus ait triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri solitum id in salutis augurium, cùm scilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludósve celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permansisset, quo tunc florebat cùm vota suscipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, salutis augurium quinque & viginti annis omissum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt si Deus permittat, salutem populo poscerent: quasi ne salutem quidem à diis petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dij concesserint. Obseruabatur autem quotannis dies vna in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis augurium, cum aliis ceremoniis iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Liuium sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ VOT. XX. scriptũ, aspicias. In numo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea positum. Ita plerisque aliis locis & numis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus, reatum scilicet voti solutum, quod ita postea posteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem scitu non indignum, quòd vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

> ὔθ᾽ ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων.
>
> *Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.*

B Vbi poëtam numero abusum aiunt interpretes pro multorum, propterea quòd sit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obseruarunt. Homerus in eiusmodi significatum Vndeuiginti posuit, quod Latini vno minus viginti dicere consuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena superius eo gestu figurari ostendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimum locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiunt, affixerimus. Idem gestus iisdem digitis in dextera duorum millium est hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ super hoc gestu perperàm à quibusdam aliis excogitata sunt. Sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus.

XXX.

TRiginta, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis, ita tamen vt vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Beda. Hieronymus eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

ESt verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicum, vt sacri Euangeliorum interpretes Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, vt apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulò antè dictum est, XVI voluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisq; coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtrique voluptuosus,
C cum, vt Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quòd trigesimus annorum numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cum coniugalis vita castè puritérque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur, Commodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi: eam non ex duplicatis XVI, vel ex integro XXXII fecerimus ac manum ipsam ea specie composuerimus, vt XXXII repræsentet, vnguibus, vti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appressis, vt duo significent addita tricenis.

TERNA MILLIA.

IDem gestus in dextera, qui XXX in læua commonstrarat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

XL.

QVòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdem indicis superinducta sit, ita vt signo + facto digiti ambo quantum fieri potest extendantur, indice tanquam horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabantur. Atque hoc illud est quod apud Apuleium habetur: Cùm verò XL quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea XL tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillam quadragesimum annum non excedere contendit, quam Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideóque nefas esset eam ad nuptias solicitare: quando, vt sacri etiam interpretes aiunt,

 sexag

ſexagenarius numerus viduitati ſacer eſt, vt paulò infra loco ſuo plenius. Facit & ad virum hic annorum numerus. Nam Philon problemate propoſito, Quare Iſaac quadragenarius Rebeccam duxit? tempus id congruum maritali copulæ ait ſapienti viro: idque fieri boni ominis cauſa, quia ſemen in vulua reconditum quadragenis diebus in maſculum figuratur. Eſaus quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit. D

IGNOMINIA.

APud Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominiæ nota accipiebatur. Vnde illa in Actis v. Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine Ieſu contumeliam paterentur. Verbum autem Græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores non amplius idoneus haberi poſſit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: A Iudæis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quærit Theophilactus: atque ea citata lege iuſſiſſe ait iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam ſi fortè percuſſor vltra conſtitutum numerum prouectus eſſet. quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant verò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, vna minus, penſitamus. Neque neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideo non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba ſunt Deut. XXV, Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternent eum & coram ſe facient verberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerum non excedat, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus. E

REDEMPTIO.

ESt & ea quadragenarij numeri conſideratio in diuinis literis, quòd à V. anno vſque ad vigeſimum, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX, ſiue vt Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enim, vt ſæpe dictum, duabus eſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicum ſignificatũ eſt, vt præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiuniis interim & orationib. vacare, donec eò perueniat, vt opulẽtioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandã ſimilitudinẽ Moyſes per XL. dies ieiunus orationi operã dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſæpius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæ've digitorum collocatio in læua fuit, cùm IIII. notaremus, eadem figura ſtatúſque idem in dextera quatuor millia computabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationem reddere, cur Romani millia hæc per rectam lineolã, & ſicilicos (ea eſt certi ponderis nota, ad apoſtrophi, quo nunc plurimum vtimur, ſimilitudinem) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendum eſt. Manifeſtum eſt millenarij numeri notam, quę tot antiquis in marmoribus inſpicitur, hac fuiſſe figura, . duo millia verò ſicilicis ad rectam lineolam duplicatis : tria millia, triplicatis : quaterna millia quadruplicatis . Præteribo millenarium, quòd id ſignum & à Priſciano & aliis agnitum pleriſque locis in cõſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis qui olim Zichi Simonetæ fuerunt, porta Comẽſi, ea inſcriptione, cuius initium eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & quę ſequũtur. Cai fil. ob votũ fecit. Deniq; HS. . ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinũ Sueſſanum, MONVMENTVM HS. EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nonnulli ſignũ vitiarunt, vtpote qui HS. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitiſſimè fecerunt. Terna verò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſſimo codice Mediceæ bibliotecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtium, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod ſcribis ad me de drachmis CCCLIII. notatum eſt. De drachmis , quod computat tribus milibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet , hæc vt ſemel dicam, demum erit regula, vt quotienſcunque ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC præpoſitis, totidem verò II ſubiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariam notam, CCLXX. tu, facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. vel CCCLXXX, tu, . Vbi CCCCLIIII. vel CCCCLXXXX, tu, . & millena tot firmiter credas. F

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicẽ, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literæ ſimilitudinem effinges: nõ autem, vt Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Græcæ literæ incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

A REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remiſsioni & indulgentiæ conſecratus. In veteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſque obligationis remiſſio condonabatur: quippe ſi quis poſſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatem aſſequebatur: indulgentiam debitor accipiebat, exul in patriam redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſſiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui Politicis ait, poſt annos LII, ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.

Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.

Atque alius non minus dicax, ait:

πολιὰ χρόνου μήνυσις, οὐ φρονήσεως.

Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sedenim ad hæc ampliſsimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoque numerus, multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

B Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cum Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti ſuperius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæque mẽte cocipiat & cõtempletur, perinde ac duplicatus in centenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die Sancti ſpiritus afflatus aduenit. Et operũm noſtrorũ fructus vberrimi atque pinguiſſimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitæ integri, ſcelerumque puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctéque peregerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquaginta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in ſignificato huiuſmodi: ſed quinquaginta bis ideò complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus eſſe poteſt, abſque ipſius Sancti Spiritus ope auxilióque. Ad ſimilitudinem autem quandam geſtus eiuſmodi, qui quinquaginta præ ſe fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L eſſe voluerint: quanquam non deſint ingenia, quæ re ſuper ea ſic philoſophẽtur, aut ratiocinẽtur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, ſed quia erant adeò exilia, puncta ipſa aliquantulum producere cœperunt ad inſtar vocalis mediæ, . : ⋮ ∴ ⁘ I. II. III. IIII. Sed ſi ita proceſſiſſent, vt vſque ad nouem lineolis totidem vnumquenque numerum notarent, moleſtam & inconcinnam rationem fore ſuſpicati ſunt: ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna ſignata, reliquas quatuor per obliquam vnam à tergo ductam, ꟾ\, fecerunt. Mox vſui placuit, vt expeditior eſſet ſcribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam ſtatuere, moxque vſque nouem vnitates eas addere, prout numerus quiſq; poſtulabat. Ad denarium cùm veniſſent, quinque duplicarunt, ita tamen vt ſecundum inuerterent, & ſubiicerent priori, vnamque facerent notam per decuſſationem. Tribus his notis proceſſum eſt vſque ad quadraginta & nouem.

C Viſum eſt inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, ſignum illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata ſurrigere, vt ſtaret quæ pendebat in latus, quæ ſtabat in planum deiiceretur. Ita ex L notata ſunt quinquaginta. Ventũ mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluẽre. Ad quingenta cùm veniſſent, rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in ſemicirculum adcuruatam ſurrexere in hunc modum IↃ, quam notam imperiti ſuperiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud Sicilicum eſt, de quo facta mentio in millenariis, quod à tergo quingentorũ IↃ ita applicitum CIↃ, mille facit, & ita reliqua, vti ſuprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina verò millia, quo geſtu L in læua, eodem in dextera compoſito figurantur.

SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo geſtu inclinatum, quo quinquaginta per ſe ſignificat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, ſexaginta conſtituemus. Hinc errore fieri non potuiſſe dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accuſationem cauſam ſuam agit, ſexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuerſus eſt vtriuſque numeri geſtus.

VIDVITAS.

PEr numerum ſanè ſexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres ſignificabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea eſt ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi vuluam philoſophi naturæ contemplatores tradũt: ideóq; vlterius illi nubere non licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando

accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptũ audisset, risit, vtpote quę id naturæ lege fieri minimè posse cognoscebat. Paulus quoque, qui sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quę viduitas est, castáque, syncera & intaminata in solitudine perseuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat, que iunioribus præsit, Vidua, inquit, eligatur non minor LX annorum: ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. & quia est viro infirmior, non nisi sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se redemptura sit mulier, Leuitico, didrachmas XXX offert, id est, fructum sexagenarium. Eruditéque admodum D. Hieronymus causam, cur sexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo scilicet pollex à superiore digito deprimatur, arctéque cinctus ab eo, in quantis affligatur angustiis ipsa viduitas, ostentet, quæ ita sit vndecunque cohibita. Mox illud addit ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum esse præmium. D

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, septuaginta exprimebantur, vt Beda tradit, indice vt suprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, vt in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud super hoc numero mysticum adinueni. Idem gestus in dextera, sed non ex Bedæ sententia, septena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA *millia.* E

INdex identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri est hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia signat.

ADORATIO.

QVi quidem gestus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum est: de quo Apuleius IIII Metamorph. Et admouentes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, vt ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM *millia.*

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui superiore numero, toto extremo articulo oppressus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera gestus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum est, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice superextante, & ad medium infamis dorsum exporrecto. Qui si pugno ita includatur, vt cum vngue suo totus occultetur articulus, sexaginta nouem adstruet.

TACITVRNITAS.

SVperesset de myriadibus dicere, quæ per manum variis gestibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras. F
Ecce autem auortit nixus læua in fœmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio nostra fuit hieroglyphica conquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus versatur: finẽ huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is vtique MXCV, mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum est, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summóque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicant hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primùm natos, alendos educandósq; animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demùm memores, ne hominẽ grauioribus occupatum studiis & disciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vlterius super digito loquemur.

A

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. HERCVLEM GONZAGAM

Card. Mantuanum, qua ratione literæ & disciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXVIII.

Furnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non solùm ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negocia tua curaturus, impēdiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtum qui expectabatur in dies, ad Illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorum illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorum omnium ingenia semper exercue-
B *runt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranq; fœminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonē meū occasio, quia neq; fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatem videretur accommodatius, cùm opportunè de studiis tuis ex ipso eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarū litterarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinam conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentum facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, de literis & disciplinis commentarium, quod ad explicanda Aegyptiorum, atque adeò maiorum etiam nostrorum quædam super his mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demùm sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, & , vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq; vt omni summota cunctatione libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentariū absolui, tibiq; statim quicquid id esset dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studiis, deque humana diuináque disciplina vetustas illa sub rerum verborúmve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quique inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuúmque tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex iis, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam*
C *sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est.*

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecárumve facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrúmque illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his iisdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITTERÆ ÆGYPTIACÆ.

Ea verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neque ad hunc vsum alio vtebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud nostros quoque habetur. Persius,

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπιοτικὸν appellant. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum vero sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexi solitum: nam ὁλόσχοινος, quem Soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitilisimúmque nexus elegantium. In Ægæpto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem

implet. Admonebat autē ea cribri cęlatura, ita iunco & sepię subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliamve sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, vtrum diuitiæ, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit, id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina tererent, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt quibus egeant, illi autem minimè. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud consta t, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariam apud eos nobilitatem dignationemque eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptiis acceptum aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partes obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionem attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparātur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentium: Fac periculum in literis, fac in palæstra, in musicis, Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo. D

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in damno non sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuētes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quòd cum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinam pro frumento annonaque omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi commonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studiis deciderent, cùm tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, déque rerum opulentia intellexerunt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcūditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum ἱερογλυφικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filiis eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm verò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solum, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquentia pleniorem perfectiorémve doctrinam induxit quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similæ fermentatæ, quos XXIII Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hæc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamque humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verùm etiam quocunque verbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniam, modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cùm præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eáque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesychius pecuniam hîc hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. LXX hîc Cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmaréque pernitemur. Missum facio fermentum in farinæ sata tria absconditum, vbi Eucherius Farinam pro Scientia positam tradit. Quinetiam missos facio non modò panes, verùm & totam messem, & patentes campos in diuinis litteris pro sacræ doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atque de pascuis idem. Vnum illud minimè prætererim, quod vtili admodùm documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cùm ea sit ciborum natura plurimum, vt fœcundissimè nutriant: odor aer sit vaporatus, vt sonus aër ictus, quorum vterque cùm in re tenuissima consistat,

E

F

A consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutrientes, sermones quippe de virtute, atqueadeò diuina in primis philosophia: paruique ideò faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonésque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adsistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo LXIII, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo LXIX, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse volunt diuinæ inspirationis scripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idq; sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis dissipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, studium literarum animo subministret. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertiæ, qui est vnus suauissimus pastus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, Animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

B VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrum etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præsagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi, Videntem. Nam veluti cribrum vtilia ab inutilibus disiungit, ita per signa quædam sacerdotes illi mortem à vita discernebant. Et τ' ἀπὶ κοσκίνῳ dici solitum de iis, quæ vera comperta-que viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, verum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idque ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarunt, vti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum conspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designata-que essent omnia, quæ vniuerso mortalium generi euentura sunt: adduntque eum & Adamo diuinitùs ostensum, atque etiam Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumque huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, Librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneiæ futuro successu:

At pater Anchises penitus conualle virenti
Inclusas animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq; suorum
Fortè recensebat numerum, charosq; nepotes,
Fataq; fortunasq; virûm, moresq; manusq;.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretáque huiusmodi, veluti relata in deo-
C rum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanísque rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumennti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumque vsus & experientia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, Absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernere ab vtilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbium est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negocium, quod vires exuperat, aggrediuntur: Non enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrum, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaque suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumque in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS, METAVE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicum, terminum etiam metamve significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profecerit in literis, ad tranquillum iam

vitæ portum applicauerit, eumque scias posse demùm habere suæ vitæ modum, neque hallucinari amplius in iis, quæ mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, vt vndecunque prudentissimus effectus, neque secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranque verò fortunam ita se compararit, vt æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat. D

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

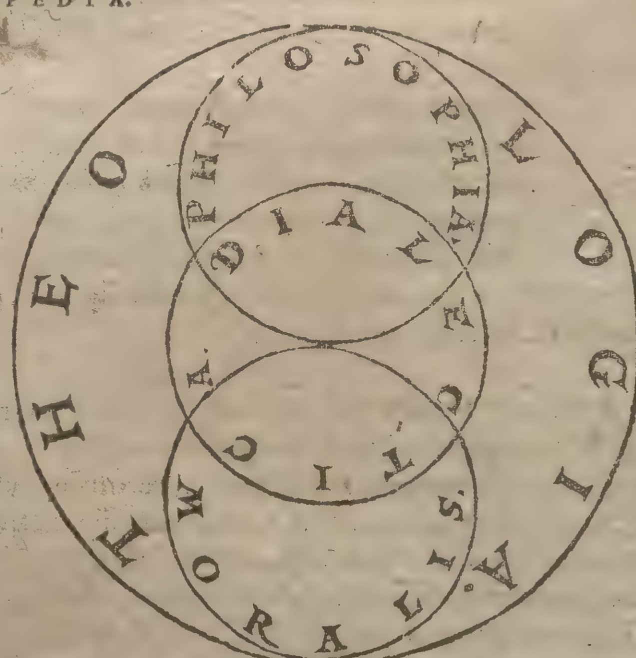
A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificiis autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variatione subiiciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantique tenore quodam perseuerant, eodémque semper habent modo, atq; parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neq; perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialeticam. Atque hoc illud est, vt sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omninò consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum. E

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisque figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, vti latius in figurarum mathematicarum commẽtario disseruimus: nempè quòd in ea figura neq; principium, neque finem inuenire sit, quod æternitatis est proprium. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam conscendissent, Iouémque cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPEDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græcique antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabantur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt: nempè quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomẽ est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circunferentiis adeò inuicem compliciti designabantur, vt vnius centrum alterius principium & circunferentia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadã ratione quàm superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicãtes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi instituta, considerata, examinatáque, mortalium mẽtibus insedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinã ostendebant. F

Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant Manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quàm mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm sermonum rationem prius intellixerimus: neque Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquàm per mores,

A per rationē, per rerū cognitionē quosdam veluti gradus, per quos ad veritatē in sublimi confidentē erigi possimus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copiosius tradidere, moralē in primis discere debemus, quæ in humanæ degēdæ vitæ ratione modóque occupata est, effrænis quippe excursionibus iræ, animisque contundendis, sordibusq; omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignū non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris sit proprium, bonū esse virum, & Poëtica omnis laus & exēplar virtutis habeatur, vt Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adeò imbecilli, vt diuinorū perpetuo voluminū pondera sustinere nequeant, ideóque validiorem cibū omnē auersantur, quare modò per fabulas, modo per historiarum exēpla deducendi sunt. Quòd si eueniat vt tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinq; panes, quinq; scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmētario, hoc est, Euāgelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis superq; futuri sunt ad omne bene instituti animi robur confirmandum. Quamuis non desint, vt varia sunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è disciplinarum choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum componantur, exemplóque potius & vsu ipso, quàm ratione vigescant: tum quòd non eadem apud omnes iustitia, neque fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi virtus existimetur constaréque prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senecta renutrienda, quæ etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atque sanctissimum habitum est, eos, qui

B sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulidæ Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentario. Quodque in huiusmodi dissimilitudinis sententiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequebantur, apud se permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hospites vnius tantum noctis mora receptos, vrbe mox eiiciebant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideóque pro argento, non autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quàm humanum placitum, totamque Iurisprudentiam in sola denique hominum voluntate consistere roborarique.

DIALECTICA.

SEd rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodum est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticen, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesque anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaque syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentque in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum attrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

C NAturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de iis quæ sunt in mundo, quærit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantque molliter sopit atque componit, vt ita demùm ad sacra admissi, nunc superioris regiæ multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœleste candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in Philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POstremò Theologia est amplectenda, quæ, vti dictum est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neque mores humanæ fragilitatis sanctissimè quantumlibet instituti, neque colloquiorum curiosa cognitio, neque naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscùm est fœdere sancita, cùm motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cùm omnia cogitationum nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensuum impetus, discussa oppressaque penitùs cupiditatum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quam totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarum itaque gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunque sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima vi Titanica discerpentes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduáque mox copula complexúve non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodammodo vnum penitùs euadamus.

Vt verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui corám, retrò, ad dexteram, atque ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circundare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, vsum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perque inferiorem indaginem, ad superiorum cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumque visum excedentium, rerum scientiam pescrutantur. Coram denique Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, vt Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, faciéque quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoque & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, vt Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, ritéque instituti, animam vndecunque puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atque ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensúque absolutissimo prædíti, soli hominum super hominem euecti, terque quaterque beati efficiuntur. D

TRIAS.

QVatuor itaque circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partes. Sedenim Salomon, qui diuino afflante Spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicãt, non temerè secuti sunt, treis tantummodo totius disciplinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque etiam Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deposcere videatur? Vnumquenque igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham vbique locorum se morigerũ & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundáque & abdita quæque rimatur, naturæ indicat philosophiam. Contemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorum contemplationem appelatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspecta cœli castra Dei sedes, & angelorum vias, scalas quippe à terris in cœlum vsque surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latinique Theologi plurima disputarũt. Quinetiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vna cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus constituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atque illæ vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atque politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ variis ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atque pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vniuerso demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori vndequaque circunfusus est aër, atque vnà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsque cœlum, vt multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò prætérita est, cùm ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tanquam spiritus harum vnicuique partium insita, coalitáve: per eam enim historiam scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perscrutamur, per eam demùm ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti superius dictum etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, vtpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere. E F

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM *& aliquot aquarum genera significantur.*

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum disserere consueuerunt. Quatuor verò illas,

A illas, Arithmeticam per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd aliis ea commentariis sunt à nobis explicata. Atque vt susceptum semel negotium peragamus, quamuis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorum dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituissent, Mosemq; ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim vsum animaduerterent, ea multa quæ de pluuiis, de fontibus, de fluminibus, de mari, déque aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruū existimaui.

INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisq; laborem & operam intelligebant: mira etenim est vtriusque rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit & liberaliter educat: contrà verò in iis quæ natura proprietatéque sua obturata, dura, solida atq; repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contrà verò si plumbeum & obtusum, atque honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dicive potest, vt apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nacta naturam, frustra omnino laborabit: sed
B idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lætabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætius proueniant efficit, ita virtus dignis poëtarum scriptis commendata mirificum suscipit incrementum, laudatam enim virtutem gliscere, vulgò etiam dictitatum contrà vero loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ vbi agri cuiuspiam sterilitatem, desertáque & inhospita tesqua notare volunt, Inaquosum dicunt, vt Psalmo LXXVII, Exacerbauerunt altissimum in inaquoso. eodemque modo sæpius. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæve significatum, in iisdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuarium illud vaticinationis donum præuideret, neque diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferam in salsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετὴς Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructum possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea q; sine fructu esset, propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neq; quidem humanis hostiis abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraq; ac turpitudinem omnem diis etiam suis adscribebant, quorum exmplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia. profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, piis, verò syncerisque inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atque lasciuiam dilabendum. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, &
C polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia commitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferáque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisque locis hieroglyphico vtitur hoc dicendi genere, vt cùm canit, χαρίτων ἄρδοντι κάλλιστα δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimóve Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per rorem eloquentiæ leporem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ipsam inuitantem, doctrinámque suam vti pluuiam concrescere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, esséque quasi imbrem & stillicidia super hèrbā & gramina, quæ manifesta sunt doctrinæ cœlestis symbola? Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo designantur, vt Psalmo: Et aquæ quæ super cœlos sunt laudēt nomen Domini. Vnusquisq; autē Prophetarū simulac os adaperuit, terrā irrigat vniuersam, hoc est, vt interpretatur Adamātius, disciplinā in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noster per lignum propter aquarū fluenta plantatum fœtiferum & opportuno prouētu lætū reddi, hominē intelligit, qui diuina præcepta susceperit, quibus ingenia nō aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moysi diuinitùs ab aqua nomen inditum facile crediderim, qui vberrima diuinarum humanarumque rerum omnium doctrina mortale genus in æterna esset secula instituturus. Movs enim Ægvptiis aqua dicitur: quamuis euentus nomini causam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parētibus acerbissimi edicti regii metu

proiectus

proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in cistula iacens exemptus esset. Antiquitas D demùm tota disciplinam aquis comparauit: hinc Pegaseus, hinc Castalius fons, hinc vndæ Cephisides, hinc Permessus, Ilissus, Termessusque fluuij, totaque, vt semel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pieriis ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæque suæ periculum alternis cantando fecissent, Palæmon vtriusque virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Musicam porrò Pindari commentatores ex aqua fieri autumant. Et Varro treis Musas ponit, vnam quæ mera tantum voce consistat: alteram, quam aëris icti sonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu nascitur. Hinc percussa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui stillat ab alta, vt Theocritianũ illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam nostri quam Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœlestis significatum acceperint, causa ea esse videtur, quòd imbres longè fœcundiores aquis aliis esse, magisque nutrire, & celerius confici experimento compertum est. Hinc Hesiodus Theogonia, fœcundum cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo descendit Iuppiter imbri, omnia terra nascentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea, quæ cœlitùs instillatur, longè fœcundior est, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiusmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunque Christianam sequimur institutionem, ex quo tempore super Hebræos decidere olim desiere: quod non temerè præmonstratum libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, E Madianitarum Amalechitarumque & Arabum viribus Israëlitas omnes opprimentibus, signum petiit à cœlesti numine, quo se populumque adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & se suosque de montium solitudine liberaret, in quibus, patriis expulsi finibus, extorrem vitam rerum omnium inopia laborantes agitabant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè contemnendo, cui tamen haud facilè fidem adhibuerat, ob ita accisas res, vt facilè esset omnia desperare: Sequar te, inquit, sanctissime, tuæ erga nos propensæ voluntatis signum id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanæ vellus in area stratũ, & terra circùm arida perstiterit: id quod vti petierat, factũ est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eáque tantum aspersa, stratum vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus, victoriam est felicissimam consecutus. Hîc, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populum indicat Israëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitùs decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitùs indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatum, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiosè tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne pluerent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficiis ne prouenirent in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neque vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic F sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetque futurum, vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinum fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque contanter plebs gentium è plateis & triuiis, vt se quisque obtulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longe sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diuina humanam ad se traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi commistionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiáque longè seciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amariorique Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multáque laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuoratu, tum illud apertissimè: Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, non solùm per præuarica-

tionem

A cationem fruſtrati ſunt legem Dei, miſcentes vinum aqua, ſed & ſuam legem contrariam ſtatuerunt, quæ Phariſaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam verò addebant, & ex libidine ſua interpretabantur, & vt ait Eſaias, & Pſalmographus ſubſcribit, labiis Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumque fruſtra colebant, cùm in doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ.

QVoniam verò varia admodum eſt aquarum conſideratio, operæprecium videtur, priuſquàm huic commentario finem imponamus, aquas diſtinguere, ſingularumque mox ſpecierum ſignificata pertractare. Primæ autem omnium videntur eſſe pluuiæ, de quibus abundè eſt à nobis diſputatum. His nubes neceſſariò coniunguntur: harum igitur ſignificationes ſtatim ſubiiciemus. Subſequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipſius impulſu torrentes inferentur: deinde conſtruenda erit cataracta. Hinc ſe offeret mare vaſtum & magnum, cuius pars nobis erit percellanda: iiſque demùm quæ in conſpicuo ſunt enumeratis, deſcenſus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuerſum autem aquæ ſingulæ vel limpidæ tranquillæque reperientur, vel turbidæ atque procelloſæ: quo conſtituto, ſingularum hieroglyphica commodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarum ſignificato paſſim poſitæ, in quas ſcilicet Dei veritas extenditur: atque hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quóve loco pluuiæ ſint effundendæ, cognoſcere, & à quibus etiam eas ſuſpendere ipſa res exigat. De quibus, vt ſuperius habetur, Eſaias: Et mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem. Domum enim

B Iſraël Vineam appellat vates diuiniſſimus, mandatumque ait nubibus ne ſuper eam pluerent, hoc eſt, ne Prophetæ oracula ſua vlterius in Iſraëliticum populum conſpergerent. Quod autem ad nubem facit, manifeſtum eſt eam fuiſſe multa obſcuritatis caligine circumfuſam: arcanumque illud de Chriſto myſterium, vnde noſtra omnis doctrina defluxit, per tenebroſas aquas, denſiſſimis quippe nubibus collectas, Pſal. XVII. indicari theologi monuerunt. Nam vbi, Et nebula pulius pedem eius, Eucherius nebulas pro myſteriorum velamento hieroglyphicè poſitas ait. Nam & caliginem id accipitur ſignificatum, vtpote quæ diuinorum ſecretorum operimentum intelligatur, vt Pſal. Caligo ſub pedibus eius atque alibi. Poſuit tenebras latibulum ſuum. Eſt & vbi ſignificans perperàm admiſſorum abolitionem: vt apud Eſaiam: Deleui vt nubem iniquitatem tuam, & quaſi nebulam peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes pertranſiuit ſalus mea, iniquorum ait tempora ſignificari. Quinetiam propter eandem prophetiæ duritiem atque difficultatem, doctrinamq; ſolido velut quodam corpore concretam, ac minime diffluentem, ex grandinis metaphora ſignatam Pſal. VII, viri iidem diuina mente prædíti tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponuntur pro duritia atque rigore delinquentium. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga veſtra fiat hyeme vel ſabbato: ſunt qui per hyemem, ſordidũ quippe & ignauum tempus, intelligant hieroglyphycè humanam vitam in peccatorum immunditiis occupatam, ſcelerumque voraginibus immerſam atque detentam: per Sabbatum autem, ceſſationis diem: innui verò dicant, cauendum identidem ne cùm dies illa ingruerit, deſides & à bonis operibus ceſſantes deprehendamur. Non enim ſufficit non peccare, niſi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis eſt vetita conſectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, ſentit idem Eu-

C cherius: de pruina verò ſecus, quippe quam abſtinentiæ ſymbolum eſſe tradit, propterea quòd ea ſit in cauſa, vt calor corporis ad ſalubritatem refrigeſcat: eaque de cauſa dictum, Factus ſum ſicut vter in pruina. Et quoniam huc incidimus, LXVII Pſal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apoſtolos identidem per nubes interpretantur veluti procul extantes & ſupra terrena omnia negotia in altum euectos, diuiníque inſuper Spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuerſam terram inundarent, vnde fœcundiſſimos bonorum fructuum prouentus obuenirent. Huiuſmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, noſtra pietas per preces poſcere conſueuit.

FONTES. LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus Pſalmo ſexageſimo ſeptimo legimus, Ex fontibus Iſraël Dei laudes in Eccleſiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibuſdam fontibus perennibus, Iſraëlitico olim populo Dei doctrinam atque cognitioné affluxiſſe: ex quibus fontibus viri illi ſanctiſſimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apoſtolos etiam primos Chriſtianæ pietatis doctores à Chriſto electos, per aquarum fontes qui repentè apparuerint, interpretes pleríque deſignarunt, vbi Euthymius vnanimem veterum ſententiam ſecutus, ſæpenumero ait per Aquam, euangelicæ prædicationis doctrinam ſignificari. Iam quod Dauid ait, Inter montes tranſibunt aquæ, potabunt eas omnes beſtiæ agri: oſtendere voluit, nulla tam alpeſtria, támque inacceſſibilia loca fore, in quæ doctrina diuinæ legis non ſit penetratura: nam per beſtias pleríſque ſacræ Scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerum diuinarum doctrinam audierunt. Et quòd Leuitico legiſlator vaſa omnia pollui dicit, in quæ pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarum, per fontes quippe & ciſternas, & caſtella, & collectiones aquarum, doctrinam intelligens, & Magiſtros:

qui

qui quòd prauis nonnunquam moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus, Omnia quæcunque dicunt vobis, facite & custodite, secundum autem opera eorum nolite facere. Ad hæc sextis Hebræorum castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorum fontibus deriuatæ aquæ totius terrarum orbis siccitatem rigant. Communi verò scriptorum omnium consensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neque sapor neque odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamẽ sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore viator, aquę potus suauissimus accidit, factum vt poëtæ dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, hoc est, tam suauem tamque dulcem & amabilem aquam, vt melli similis esse videretur. Chrysostomus quoque aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicunt: Pauit Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit, eos mellita doctrina sua vsque ad saturitatẽ. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiã, mysticum etiã sensum secum trahunt. Quã dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, vt Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit apparitурum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur. D

FLVVII CHRISTVS.

Sed enim in fluuiorum metaphoris longè frequentius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus Psalmo primo multa disseruêre. Hinc apud Prophetas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillum flumen. Et Ecclesiastici 24. Ego sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæductus exiui de Paradiso: & quæ sequuntur in hanc sententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij, qui diuino afflari Spiritu meruissent. Itaque Apostolorum doctrinam & institutionem præuisam à Psalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per amnes qui per eosdem alueos decursuri erant, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nonnunquam pro populo accipi, qui nondũm in fidem receptus esset: in quam sententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbæ & gentes sunt, & linguæ. Eòdem tendit Esaiæ dictum, cum Beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacunta prophetam legas, fluminum terra scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradunt, quæ scilicet fuerit Prophetarum patria, qui fluminum instar eam irrigabant, sed ad IESV Christi aduentum hiatura esset, & rimis aperienda, omnisque humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusque defecturus, futurum scilicet vt pristina exaresceret vaticinatio, quod euentus comprobauit. Quod verò sexto supra centesimum Psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in sitim transmutauit, flumina scilicet exiccauit, & quæ terra prius erat irrigua vliginosaque, ita desertam reddidit, vt prorsus sterilesceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius prosiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cùm eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm sapientia destitui visi sunt, cùm illiterati ac piscatores homines eos repressernt. E F

TORRENS.

Accedit huc torrens, cuius significatum ita refertur ad eloquentiam, vt torrens facundia veterum scriptorum sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quam in Pindari commendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Feruet, immensusq; ruit profundo *Pindarus ore.*

In diuinis verò literis mentio fit de quodam deliciarum torrente, Psal. supra XXX quinto, pro quo plenissima Christianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob tempestiuam doctrinam, quæ à Christi ore loco, & tempore diffluebat, propterque eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimamque vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis sermonibus collecta in vnum adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemens est ac violentus, & ex multiplici aquarum concursu corriuatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorum eloquentiam significari. Alioqui torrens in iisdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hîc præterire non est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quam exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemque

redeuntis,

A redeuntis, qua poſtulat vt diuinæ aſpirationis auxilio atque ope, ex peccatorum captiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

CATARACTA.

Est & diuina rum literarum proprium, vehementiam vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiã vi, per cataractam ſignificare: atque hæc ea eſt cataractarum vox, cuius mentio habetur Pſal. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdam aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſponte, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atque etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quam ſtrepitum & impetum præ ſe fert: eáque eſt naturalis eloquentia ſermoníſve copia, nullo ſtudio, ſponte profluens. Quæ verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitem ſuggerit: atque huiuſmodi eſt dicendi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atque exercitatione comparata.

MARE.

QVemadmodum autem fontéſque fluuiíque omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa ſuper mari ex Ægyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus, contenti nunc erimus, aliquot locis, quos ex diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatum, vt perditionis indicium ſit, ob ipſam quippe profunditatem, vtpote quæ idonea admodum ſit ad ſuffocandum. quanquam alia de cauſa Mare apud Ægyptios pro Pernicie ponebatur, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionem attinet, eo ſignificato Theologi Prophetam aiunt Pſal. XVII canere, ſe de aquis multis eductum. Paſſim verò
B interpretes, Exundantes fluctus pro Calamitatum exceſſu accipiunt: & per turbulentas aquas ſuprema quædam doloris oſtenditur vehementia, quæ omnem reſpirandi facultatem exuperat: vt Pſal. LXVIII affixum ſe clamat in profundo luto, vnde nulla ſe vi poſsit expedire: rapidiſsimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris ſedem deiectum eſſe, in quem vſque locum tempeſtas etiam accedat, quæ arenas omnes æſtu commiſceat atque perturbet: qua quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limum, cui affixus inhæreſcat: inde maris amaritudinem, & immenſas vndas: poſtremò eas ſæuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaque paulò pòſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundem hoſtilis impetus, & ſubitaria quędam oppreſſio, per aquã indicatur, Pſal. CXXIII, Cùm exacerbatus eorum furor in nos debaccharetur, ſanè aqua demerſiſſet nos. quod vt magis exaſperaret, addidit: Torrentem pertranſiuit anima noſtra: vbi impetuoſos inexpectatóſque hoſtium inſultus incurſu repentino prouentes, torrenti turgido comparauit, quem tamen auxilio Dei fretus tutò pertranſierit. & quaſi parum adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atque pericula. Tale aliquid apud Maronem legas:

Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.

Idémque alibi nubem belli dixit, vtrunque deſumptum ex Pindaro. Iſthmiis enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμίς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅσις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Apud oratores hiſtoricóſque & turbines procellas ſæ-
C pe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſuſque reliqui corpus ſoleant ex vna aliqua parte labefactare, aqua verò vniuerſo ſtatim corpori circunfuſa, omnibus eueſtigiò membris impedimento eſt, atque vndique oggerit difficultatem atque moleſtiam.

ÆRVMNÆ.

HInc Pſal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligunt, quęcunque affligere poſſunt humanum genus, quibus omnibus Chriſti eſſet humanitas obnoxia: in eius enim perſona dictum id autumant. Fluctuare autem verbum ſæpe pro Perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore poſita fluctuatio, vt Pſal. LXI, Ecce enim ipſe Deus meus aſſertor meus, & adiutor meus eſt, quare non amplius fluctuabo: id eſt, nihil eſt quod vlterius pertimeſcam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuiũ, de quo Pſalmo XXVIII, Dominus diluuium inhabitare facit: ſiue vt alij reddidere, Diluuium ſedat: vel, Tempore diluuij regnum obtinuit. Vtcunque, ſignificatum ad humanam pertinet ſalutem: quoniam hîc gentes intelliguntur, quæ ſuarum inundatione cupiditatum, in vitiorum pelago & humanorum affectuum voraginibus demerſæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ ſeruatæque ſint. Alio verò loco, Pſalmo quippe XXXI habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiuſmodi aquas ſupra modum exundantes, tùm ſcilicet excreſcentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora ſpatiatur, quas ſuprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij ſentiunt.

ABYSSVS. D

EOdem modo vbi fit de abysso mentio, vastum calamitatis pelagus figuratur: vt Psal. XLI, Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vasta calamitas vastiorem aliam semper vocat calamitatem, quod alij dixerunt Malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladésque continenter ingruunt, ac velut vnda superuenit vndæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: vtpote, peccatorum cumulo necessarium esse ingentem cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & veterem diuinarum institutionum doctrinam intelligunt, profundissima enim vtraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, Psalmi dictum huiusmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Testamentum noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa comprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, vnde scilicet affulgeat lumē quo alti profundi tenebras discutiat.

LACVNA FOSSÁQVE.

AB abysso haud multū dissimilis est alia aquarum species lacunosa, eáque plurimùm turbida, cœnosa atq; fæculenta, quæ nimirū pro Cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictū Ezechielis interpretātur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiā sepulturas vestras, & educā vos de Babylone. Frequēter enim in diuinis literis pro vna eadémque re ponuntur, sepultura, vorago, infernum, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII, Similis descendentibus in lacum, nonnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, vnde non detur emersus: nonnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim Psal. XXIX, Seruasti me ne deciderem in lacum, quod foueam alij alij puteum vertēre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginem, in quam qui fortè inciderit, suis ipse viribus nequaquam posit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, vt de lacu profundissimo sordidissimóq; extraheretur, quod maxima vitæ discrimina, quæ diuinitùs euaserat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea verò est quæ animas nostras eò demersas tenaci veluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoréque illo perpetuò recumbere adigatur. atque hæc de turbidis. E

LIMPIDÆ

AQuæ verò limpidæ perspicuæque omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, vti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in conspicuo est, in ore quippe ipso, vel in mentis recessu. Hinc ea quæ manifestè patent, perspicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vti superius, densitati, vel puteis, vel altioribus vndis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atque obscuritas ad humanum animum: eáque metaphora, quod syncerum, apertum, manifestúmque & perspicuum est Candidum appellamus, propterea quòd huiusmodi propemodum est aquæ puræ conditio, vt superficiem habeat claram atque perspicuam. Hinc Pindarus Pythiis, Arcesilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρεσίν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita ab eiusdem aquæ similitudine, obscura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quæque enim in aquis profundiora sunt, eo videntur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia. φρένας quippe μέλαινας ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat. F

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ Puteos plurimum ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia mystico sensu vitæ, quam sequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quæ foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruunt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarum ait. Eæ verò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu commorantur, vbi tranquillæ, placidæ, leniterque fluentes aquæ castissimè lasciuiunt. Non negarim autem puteum in diuinis literis esse etiam vxoris hieroglyphicum: nam eò Theologi nostri trahunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorum tuorum fontibus. Iam Bersabeæ nomen Septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimum gloriatur, sed perspicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoque sunt idētidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terram non ingesserint, in quos scilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum non admiscuerunt: quicunque enim suam vberrimis his limpidissimísq; vndis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inque auctos iisdem imbribus fluuios demersus lauet & volutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animíque podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omníque demùm labe perpurgatus, nulla corporis fæce sordidus situ obsitus nullo, nulla denique labe contaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

A

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM PROBATISS. de iis quæ per Isidem, & iugeris quadram, & picturas aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXIX.

Nolim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, deque iis quæ similitudine quadam ad Isidis argumentum in comitatum sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multùm me aquisiturum, tibique plurimum debiturum, si commentationes has meas, qualescunque sint, suscipere dignatus fueris. Nã quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus sit calatus ille domi, vnde omnia posis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæque terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunque re proposita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poëtas, historicos, polyhistoráſque omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq́ loquo & tempore vtaris quàm felicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis

B *deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent:*

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunque, non debui ego, quantulumcunque præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propemodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundémque humanissimum amicum ita accipi possit, vt vigorem firmásque vires sit consecutura.

DE ISIDE.

ISIS dea quæ fuerit, quantóque cultu à veteribus veræ pietatis nesciis, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur.

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptij annum suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabant. Erat verò muliebre simulachrum patrio paludamento vestitum, vt paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrum est, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀςροκύωμ Græca, quasi Astrocanem dicas. corruptam eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademque Canicula, quæ stella sub mento Canis est, vt Aratus obseruauit: quamuis alibi ex Eusebij obseruatione diximus, Solem & Sirium

C eundem accipi. Simpliciter verò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, vnde sibi victui necessaria comparabant: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis commentario declarauimus. Cur vero annum ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent, causa est, quòd Ægyptij annum ab istius sideris ortu auspicabantur. Oriri verò in Ægypto solitus XII. circiter Cal. Augusti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

LVNA.

PLutarchus verò & Eusebius, qui veluti Solem Osirin, ita Isidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis esse contendunt: eam hoc hieroglyphico describunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ speciem gestet, nigráque amicta palla, per latebras & obscura loca Solem appetere atq; vnum ipsum concupiscere videatur. Vnde factum est, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum est, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Isin rebus amatoriis opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipsa Iouis.

Porrò Luna cùm sit noctis domina, noxq́ue voluptariis illecebris & Veneri sacra, quæ, vt alibi dictũ, latebris & spelæis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum iis quæ Veneri attribuũtur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

Hinc legas apud Eusebium, voluptates, atque eas quæ fortè omnium maximæ censeantur, si aspeximus, aut quod risu dignum, aut visu turpissimum est, aduertimus: quocirca vel erubescimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concredamus. Celari enim,

vt elegans poëta dixit, vult sua furta Venus. D

MATERIA FORMAQVE.

CVm verò Isis materiam etiam misticè significet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunáque Solem ita suum obseruet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti prostituta sponsum expectat auidissima, vnde rerum species, atque nouatus concipiat, & loco reddat: vti Luna lumen acceptum mutuò, quò potest studio restituit. Atque hæc ita obscura hieroglyphicum est materiæ, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impressionem ex quocunque sigillo suscipere apta fit. Hinc tæniæ variæ multicolorésque Isidi dicatæ, non septem tantùm eas Lunæ facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, σύνοδον, μέναν, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχότομον, ἀμφίκυρτον, καὶ πανσέληνον, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia cõcipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam interpretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam contemplatur? Ignium denique facie varia, quanto longius facessit à Sole, tanto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, próque oris circumuersione fulgoris speciem variare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetique candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita contineri, corpus Lunę pilam esse dimidia parte candidam, alterà cæruleam: partemque illam candidam proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem semper cõuerti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis auerti magis: quo verò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio sisti, partemq; candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuam. Tangit, idem Apuleius in Deo Socratis. E

PRINCIPIVM.

OSiridis verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunque micantissimæ splendorem nitidũ præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purum nitidumq; sit, neque vllius rei admistione labefactetur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas euestigiò recondebant, non amplius videndas attrectandásve: Isiacis verò sæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiam in albis hisce tæniis explicemus, manifestũ est rerũ omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, sempérque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: Quamuis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumẽta, cùm gloriam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuêre? Apud Ciceronem II. de Legibus: Color albus præcipuè decorus Deo est tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, eásque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptiis innotescebant, ad cœlorum perindéque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuras explicabimus. F

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in vsu fuêre, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVMQVE.

NAm quod modò in Osiridis tæniis dicebamus, has vtpote albas principium indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiam picturæ signóve circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternum, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempè quòd in ea figura neque principium neque finem inuenire sit, quod æternitatis est proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eôdem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ Tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo LXXI, Vt cantem gloriam tuam tota die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, perpetuò reddidit.

DEVS.

A DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam conscendissent, Iouemque cœli Circulum nuncupassent. Transiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumque semper: neque quicquam aliud, nisi quod suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoque & pleræque aliæ nationes Deum, Circulum appellabant: atque hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pytagoras circumactu corporis adorādum iubet, his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quāquam nonnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamque mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumque sit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes,
Debitáque occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationem ritè factam innuit. Tale aliquid apud Suetonium inuenias, vbi de Lucio ait, de Vitallij progenitoribus loquens: Idem miri in adulando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deum instituit, cùm reuersus ex Syria non aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circunuertensque se, deinde procumbens. Fuit verò Numæ institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterent, deinde verò sederent. Præterea conuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunque vertat Deus, reuoluatque vitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali commentario dictum, situm huiusmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonulli alij tradidere, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocatur Plautus Gurgulione, dicente Phædromo: Quò me vertam nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouersum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditum, omnia eo populo superstitiosius æquo perpendente. Quodque ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notum ex historiis est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cùm impetum in Gallos faceret retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. Econtrariò Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus quod in læuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

B

PERFECTIO.

DEnique apud veteres obseruabatur, vt facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarum sanguine, quem phiala religiosissimè collegissent. Idque erat sacrum illud verbum τελέεσθαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunque perfecta.

C

ANNVS.

QVi verò per circuli designationē annū intelligi volūt, vt manifestiora prætereamus, eius potissimum aurei circuli ratione inniti videntur, quē de Simandij sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerunt: erat enim ille trecētorū & sexaginta quinq; cubitorum ambitu, cubiti vnius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exsculptis, per astrorum ortus occasusq;, quidq; ea secūdum Astrologos obseruata significarēt: cuiusce rei quædam propemodū vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circuncirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnicuique adpictæ sunt certæ rerum imagines, quæ pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarum ego testimoniis sępe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur.

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiam genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirum poëma illud Circulus appellatur, cuius finis idem est cum principio: cuiusmodi est Catullianum epigramma in annales Volusij, & alterum in Nonium Strumā, & vnum etiam in Mamurram & Cæsarem. Euthymius sanè Circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiūt versu quo cœperant, cuiusmodi est decimusoctauus supra centesimum: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fierique solet, vbi sententiam aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeum quendam è repetitione productum affigere, vtque tenacius memoriæ inhæreicat, affixum ita relinquere.

 D

CONTRARIETAS.

MOtus verò, qui est in circulis, natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarum, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnius incursationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atq; hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primis sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimùm, quæ veniebat, abit.
Fitque ex concursu facies contraria primæ,
Machina versa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATIQVE.

ORbiculi quidam numismatum speciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniã indicant in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptum eius operis significare aiũt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse non inficior: nam apud veteres nihil tale interpretatum inueni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdam mutua cõplicatione coniunctis, qui disciplinarum hieroglyphicum constituunt, rationem subiungerem: sed quoniam argumentum illud alio commentario, quod Illustrissimo reuerendissimóque Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatum est, ad sphæram nunc, & figuras aliquot istius cogitationis conuertemur. E

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deum à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo forma similitudo'ue adscribi posit, longè conuenientius sphærica illi figura accommodabitur. Meritò itaque Xenophanes mundum illum archetypum sphæram appellauit: veterésque plerique veræ theologiæ scientiam nondum assecuti, nihil esse aliud Deum, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum cõuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interim oracula missa faciamus, neque mensura, neque forma vlla comprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaque rectè cùm per hieroglyphicum sphæræ Deum intelligerent, æternitatem quoque eadem figura descripserunt. In numo enim Faustinæ, quam retulerant inter diuos suos, sigillum est cum sceptro super sphæram sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphærulam porrigit. Cùm verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, plerique veterum eo signo credidêre, mundum identidem principio caruisse: quodque in diuinis Græci reddiderunt ἐν ἀρχῇ, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incompertum illi putant, & scholis omnibus declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoque perpetuitas est per sphæram indicata: vt in sphæra illa, quæ cum caduceo & pharetra transuersis, virgaque cui palliolum appensum est, dexteræque consertæ, in numo quem Cæsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphæra, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atque concordia ciuium demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus. F

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis conspicua, cœlum significabat. Alij per huiusmodi speciem, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabãtur: siquidẽ circumflexu cœli, quem alio nomine Mundum appellamus, cuncta tegi comprehendíque manifestum est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totum, extra intráque in se cuncta complexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Iulianum, quod præcipiti quidam ingenio pro Apside Aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè feratur.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphæræ alicui, vt Cebes, insistentem pingere: siue vt eam rerum dominam ostẽtent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literam, quod in plerisque factum est locutionibus, in Fortunam abiit. Cuius præcipuum opus est, ima summis, & summa imis commiscere, rerumque omnium vicissitudinem inducere, cuius quidem vertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouerèque desinat: quos verò premebat, iam

A iam erigat, & illustres efficiat: quæque antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodum administret, quid in rerum natura mutabilitati huic & apertissimæ rerum vicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ've motus? constant enim hæc primùm, simulac fiunt, ex re ipsa, contrariis simul manētibus, & integris, curuo scilicet & concauo, ex stāte & moto, centro scilicet & circumferentia: ac simulac impelli cœperint, vna eademque linea, vti superius dicebamus, abit & redit, ascendit atque descendit, eodémque motu, quod primum erat, vltimum, quod vltimum, primum euadit, vt nihil denique in vna re quapiam variantius excogitare possis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorum omnium esse principium. Id verò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atque rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrāmate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officium exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinæ obseruatione proditum est, sphæram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem, portentum habitam, quod aruspices rerum volubilitatē id significare asseuerarent. Et Constantius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris affigiem quæ pulchrum infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphæram de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporum permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphæræ insistentem pingi solitam, apud plerosque variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua,
B cum sphærula in dextera, quam exporrigit, vti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt passim: clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copiæ, bonorum largitionem. Sane Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod indicium esset eam ibi cōstanter permansuram, neque aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanis ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam,
Imperium sine fine dedi.

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarum orbem pila descripta significent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadam, veluti finitore circulo dissectum, alterum quoque ex hemispheriis, quippe superiorem quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atque inde Asiam, hinc Africam & Europam intelligūt, cùm tamen poetæ terram ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitam exponemus. At Ioan. Grammaticus Aristotelis interpres accuratissimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neque sphæra, neque circulus finem principiumve vllm præ se ferunt. De figura verò terræ quàm varia aliis atque aliis credatur, videndum apud Plutarchum libro de Philosophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non vniuscuiusquam
C testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentium, vniuersum hunc orbis globum terra marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem supra & infra nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in Faustinæ numo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramque inter manum atque genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populóque Romano adiudicatum iam esse significare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cum adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunque numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentiæ adscribentes, rem numismatum monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi consistendi præscripturo. Inscriptio, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiæ, radióque in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriotione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini verò Pij numo sphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim LXXXIII legitur: Deus meus pone eos vt rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statum conuerte, quàm volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij. D

DE ROTA.

ET quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ diis attribuũtur, octo radiis insignes figurantur: propterea quòd rerum cœlestium motus in octauam vsque sphæram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum verò rotæ sex tantùm radiis compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticam, in posticam ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radiis compacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐὸν ὄλεθρον. In ea verò ita districtus fingitur Ixion, vt manus singulæ singulis radiis affixæ essent, totidemque aliis pedes singuli. Qua de re apud Pindarum legas Pythiis, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipso pro suggestu populum alloquitur, togatus verò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margine meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretentur, quia rota circumagi videatur. E

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, vt mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum non incongruè significare possit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscritione, VIA TRAIANA. quorum vtrunque artificiosè, maximéque propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, VIA TRAIANA. S. C. circuncirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PAINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemque simulachrum humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dispositis.

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEdenim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremum vsque viatores, hospites, & peregrini dicimur, vtpote qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla consistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demùm rerum aut sententiæ consìdendum sit examinantis. Distinguunt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ ordini, collegio, nationíve præcipiuntur. F

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligãt, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animum semper terra procul surrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, vt scilicet à terrenis imisque rebus ad sublimium cœlestiumq; naturarum speculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana descendat, quoq; inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deque mysticis eius rotis, tunc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per Rotam significari comperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citamus: Deus meus pone illos vt rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra non sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideóque à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ non assiduè comitantur, imò nos præcedunt, seque duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus

retrò

A retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur atque ita fit vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

AB egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam veluti antipathiæ loco visum est, quippe vt vario eo delassatur motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura disseremus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se fert significationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio commentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: vnam qua vertentem, CCCLXV, diebus, & horis senis, agnoscebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum contractis, obseruabant supputationi huiusmodi respondere. Cùm verò iugerum cẽtum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ scilicet cubitis XXV claudebatur, pro sex horis quæ vnoquoque anno superabant accipere consueuerunt, ac perinde vertentem annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adiiciebatur. Sed quoniam & hæc & alia multa superius super anni ratione disseruimus, ea repetere superuacaneum esset & importunum.

SAPIENTIA.

B VEluti verò Fortunam rotundo lapidi insidentem pingere veteres instituerunt, ita Sapientiam in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulo antè diximus, huius verò sedem firmam & inconcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit numen, Doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorum sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incursantibus hæreticorum procellis muniũtur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apostolicis voluminibus in quibus solis vera continetur sapientia, vtpote qui vitiis omnibus resectis excisisque, quadratum vitæ iustioris tenorem & ex omni parte libratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

CVmque apud veteres Mercurius sapientiæ Deus haberetur, Hermæa illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium vestibulis ponere consueuerant, vt significaretur, rationem & veritatem perinde vt forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas non Mercurij tantùm, sed & Iouis & aliorum deorum simulachra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempè vt eorum inde stabilitas significaretur. Iupiter enim ipse manens stabilis, dat cuncta moueri, vt veteres poëtæ canunt. Nam & Hermæis à firmitudine nomẽ, quòd herma fundamentum sit.

VIR PROBVS.

C QVantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virum ea de causa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ species quoquo versum iacta versataque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insignis. Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἀνὴρ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus, nullique obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III, quadratum simpliciter virum per translationẽ dictum autumant, & perfectum significare. Sanè quidem cùm tres in corporibus staturæ considerẽtur rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & statuariis commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A' quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerũm, quos fortè ab vniuscuiusque corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propèmodum desidêre videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud Rotundum appellari potest, quod digitis aliquot est quadrato breuius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altiorve sit eo mensuræ modo, quem vti dictum, exporrecta brachia designant. Staturam hanc alij Oblongã, alij Gracilem appellauere, & rotundiorem illam obesam dixere. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neque gracile scilicet, neq; obesum. Nã longa statura, vt in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modũ mox incuruari, tã philosophorum rationes, quàm historiarum exẽpla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumq; eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad sustinendũ pondus astrictũ fasciis obligaret.

CLA

CLARI VIRI. D

QVod tamen de certa hominis altitudine dictum eſt, non negarim proceriores ſtatuas iis erigi ſolitas, qui vel victoria aliqua, vel prǽclaris aliis facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt: vt Diagoræ Rhodio Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinque ſupra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, vt recta proportio oculis repræſentaretur, quoniam huiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ, dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ longitudinem excedant, in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciem declinare videantur, ſpatio fallente oculum. Sed vt hoc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum ordines fuiſſe, non ignorandum dixerim, pariles quippe, magnas, maiores, atque maximas: alias benemeritis & ſapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribuſque, alias heroibus, Diis alias fieri ſolitas. Sed in iiſdem ipſis ſtatuis non ea menſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis ſua cuique proportio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſſimum redderetur. In ratione verò noſtra cum Obeſum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inſpicimus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, vt hæc ab illa diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpaſiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium eſt, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniam verò decet muliebrem habitudinem graciliorem eſſe, atque ea de cauſa matronales virginaleſque columnæ, quarum ratio ad humani corporis ſimilitudinem primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ viriles nuncupantur. Hinc fit, vt quæ virum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui virum probum Quadratum dicimus, mulierem Quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione proſtitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod non à corporis dimenſione deſumptum, ſed ab exigua ea ſtipe, qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc vſque tempora meretrices vulgò Quadratas dicunt: eaſdem Itali reliqui, vel ab obſequio, vel ironice, Bonas fœminas appellitare conſueuerunt. E

ROMA VETVS.

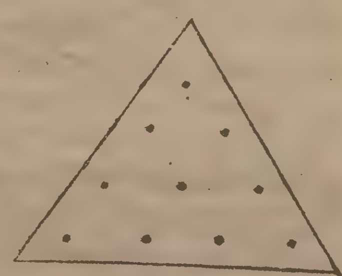
ET Roma olim quadrata, eàque ſpecie primùm ædificata, diuque permanſit vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante templum Apollinis, vbi repoſita erant quæ boni ominis cauſa in vrbe condenda adhiberi ſolita. Saxo autem munitus erat in ſpeciem quadratam. Eius loci meminit Ennius eo verſu, *Eſt nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.*

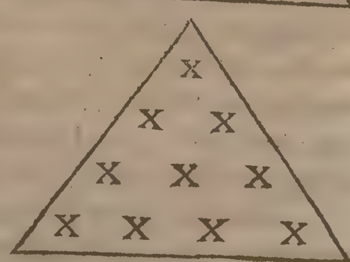
DE META.

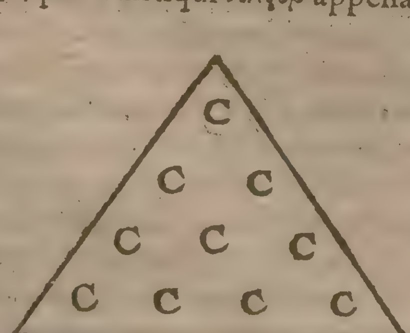
IAm metarum pyramidumque ratio nos appellat, quarum ſignificata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

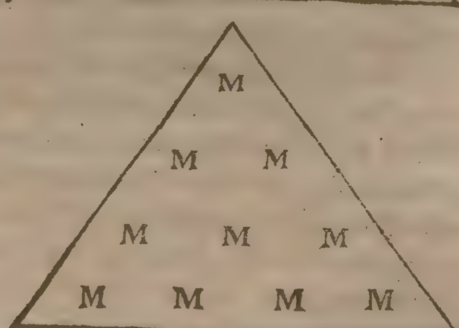
FINIS.

FInem hæc aut operis conſummationem, abſolutumque modũ oſtendit: ſiquidem myrias, qui decem millium numerus eſt, metam aſtruit. Numerus verò is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectiſſimus eſt, adeò vt ſumpto ab vnitate principio, ſit in myriadem finis. Pyramidis enim baſis, vt apud Philonem eſt, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine conſtituitur, quibus iuxta quadrari naturam multiplicatis, in quem diximus numerum reſultat: quẽ quia perfectiſſimum eſſe dictum eſt, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multiplicato denario conſtituta, ſignificare dicitur. Decadis autem vis eſt quaternarius numerus: ſecundum enim compoſitionem à monade ad quaternarium punctis in vnum contractis ac ſupputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies centum, mille: millia decies, ſumma perfectiſſima. Adſtipulatur huic perfectioni architectorum etiam commenſus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειον appellant, collocauerunt. Et Romulus, non ille quidem inter paſtores, vt putat vulgus, educatus, ſed Stabiis oppido nõ incelebri literis inſtitutus, & vt Plutarchus atteſtatur, liberalibus artibus & diſciplinis eruditus, ad eam quæ ſubſecuta eſt felicitatem auſu minimè temerario via ſibi adaperta, confirmatis iam rebus regnoque iam conſtituto, quæcunque fecit & inſtituit, denario finiuit numero: vt puta ſenatores in x decurias, vrbem in curias x x x, in totidem decurias equites. F

Principes

A Principes hastatos & peilanos denario finiuit. Annumque demum in menses x terminauit, quod ad nostram vsque diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij vsque digiti summum, mensura decies repetita, perfectam cuiusque hominis altitudinem dimetiri. Quòd verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in Digitorum cõmentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Hiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorum libri, neque plura super Ægypti rebus miracula celebrentur, quàm molium huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc vsque diem perdurantibus, rem adeò notam verbosius prosequi superfluum existimaui, si vnum illud addidero, Nazianzenum minimè respuere eorum opinionem qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod πυρὸμ triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in iis quæ Hermolaus Byzãtinus compilauit, legas dictas eas ἀπὸ τῶμ πυρῶμ. Sed fabulam subiũgit, ὡς ἐκεῖ συναγωγῶν ὁ βασιλεὺς, ἔνδειαν ἐποίησε σίτου, κατὰ τὴμ αἴγυπτομ, à tritico scilicet quod vndiq; congestũ Rex eò contulerit, penuriaq; Ægyptũ affecerit, cùm Iosippi consiliũ salutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat, absumerẽtur. Illas porrò vulgus adhuc Granaria Pharaonis vocat.

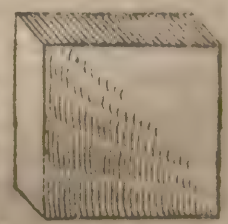
DE TRINO.

B INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemque pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisque disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia, ad hoc vsque tempus ingenia præstantissima defatigata sunt, non absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid vmbræ ad commenti huius rationem ex philosophorum Theologorumque vetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

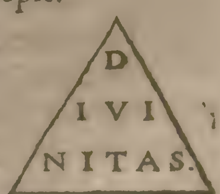
TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis simplicitate minimè discedant. Est enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodque sibi est vnum, sibique constat atque cohæret: cui quidam ex veteribus adeò fauere visi sunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atque omnium princeps, est, qua totum vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio hæc vnicuique rei per suam vnam simplicem vnitatem, deriuatam ab vno illo, quod & primum vnum, & trinum simul, atque vnum est, à Patre inquam, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producens, suam omnibus largitur vnitatem. Et sapientia Filij ritè omnia disponens, omnia inuicem vnit & copulat. Mox Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totum opus opifici, nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentum, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supràque omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos, tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

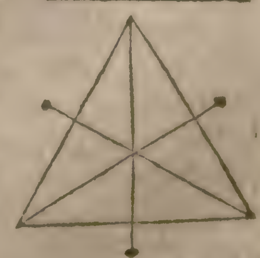

C ACcedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis, tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Magi, simplex quoque triangulum æquilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, vtpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IVSTITIA.

VT verò trini prosequamur significata, ternariũ veteres, vt alibi etiã ostendimus, iustitiæ dedicarunt, vt de pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neque non affici, cùm extrema sint, & idcirco vitiosa, iustum æqualiter vtrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt. quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Tritogeniam propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

Quòd

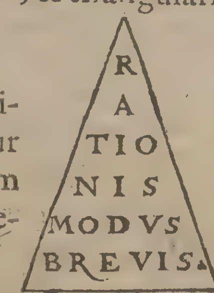
MINERVA. D

QVòd verò pertinet ad Mineruam, trigeminam eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ vt sæpe dictum, apud Ægyptios tria tantùm fuere, quippe, Ver, æstas, & hyems. Huic etiam tertium vniuscuiusque mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, vt Sthenis autor est. Pallas enim, vt in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam plerique interpretantur. Hæc verò non prius quàm tertio à coitu die se videndam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam asserant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eáque de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

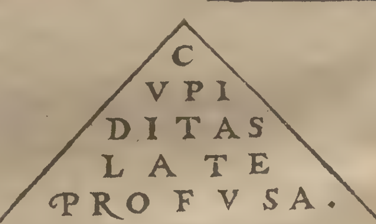
Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beatéque degendam necessaria proposuerit, bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè denique agendum: In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HVMANITAS.

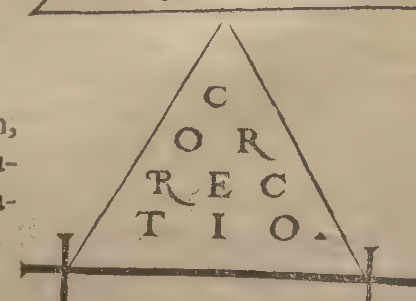
SVnt & alia figurarum triangularium significata, quæ Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponam, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint. E

MORVM DISSOLVTIO.

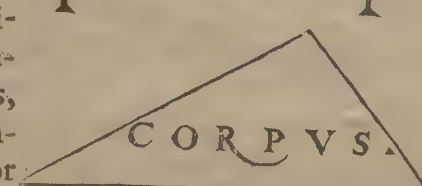
VEl si vna sit linea latiore productioréque, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia vitæque solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta vita fuerimus.

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsqueadeò inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumque mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideóque aiunt sex genera dæmonũ infra lunarẽ globum inueniri: quorũ primum per sublimiorem aëra vagari tradũt, LELIVRON appellatum, quasi velint igneum significare. Secundum aëreum, quòd in crassiori nebulosáque regione sedem habeat. Tertium terrenum. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintum verò subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & aliis plerisque locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitùs, algoríque perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosque latices haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames consequantur. Adduntque huiusmodi rerum periti nomina, Actæum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda congerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cum πάρεργα futura sint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre olu erimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, variis rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus. F

PIE

A

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES aliquot significantur, ex sacri Ægyptiorum literis.

LIBER XL.

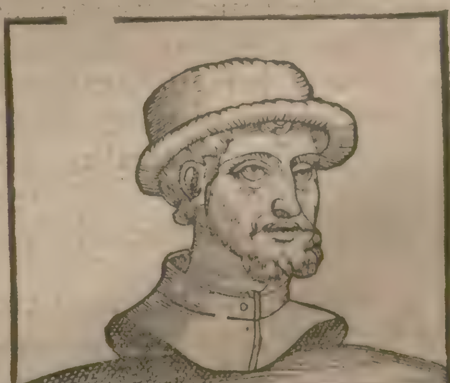
Non parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietatéque in primis commendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innotesceret, tuq́; ad disciplinarum studia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & iis longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimum, quemq́; ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego quoque sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoque grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescunque igitur essent opes meæ, ex iis aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Lucculliano sumptu magnificentiaq́; comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Aegypto me attulisse non ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curáque aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facilè contemni possint ab iis qui nostri temporis luxum deliciásque consectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissime vænierit. Vtcunque tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere: certè, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse. vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus.

B

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vnaquaque re nihil est capite prius, ita vestium aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

NImirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hinc ea de causa Vlyssis caput pileatum fieri solitum autumant, quòd magna scilicet ab vtroque parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

C

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis autor
Iupiter est, totidémque gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,
Iupiter huic: neque in his quisquam damnatus & exul.
Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroque parente.

Quòd verò Castorum quoque capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi vt indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quíque aliquot abhinc annis Venetias confugerũt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatẽ vnanimiter pilei illius sui gestatione profitẽtur.

LIBERTAS.

PAssim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrũ est dextera pileũ gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est. LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini itẽ numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet antè sitã. Aliter Liber-

tatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, D

Animámque superbam

Vltoris Bruti fascésque videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiæ memoriam, quòd exactis Regibus, partáque libertate, Consularis magistratus annuus autore precipuè Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab vtroque latere singula, simplici quodammodo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuium XXXIIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessáve seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo venundabantur, nequam & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebátque ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios. E

THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quique simulachrum humanum in clypeo gestabant, idque manibus ab vtraque parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sed enim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud insignes Maffæos Romæ vidi, gestamen erat, luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prætēdebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoq; indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemque ductoris, quorum parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquātulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem, cornibus sursum versis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi. F

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo versu,

Triplex libertas, capitísque minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, Capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel triplici eorum conditione, qui pileum assequerentur. Sed enim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad libertates, treis manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinem dedititiorū ex lege Ælia Sentia adscribebantur. Treis has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Cassina: Tribus, inquit, conduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Nūma constituti, quasi pileamines dicti: quamuis nonnulli arbitrentur à Flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij sacrificulis attributi: Sed enim vt in sacerdotio pileum præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait non posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruati

A uari nemo non videt. Domo enim prouehi præsulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES.

ANte alias autem antiquorum statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eóq; habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partem eam custodiendam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus resideret, totáque intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solam hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vtpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumentis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ restituit valetudini, sitque humanæ incolumitatis Autor appellandus, si merito eum titulo honestare voluerimus? Non defuêre tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid iis inanius tradiderint inde significari. Quod quidē de Pericle memoriæ proditū est, qui ea de causa pileo vti cōsueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis σχοινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiam, vt alibi diximus, statua eius cum casside posita Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adscribitur, Genuenses honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obstetrices statim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fasciis colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

FORMA PILEI.

ANtiqua verò forma pilei est, quam Lucianus in Dipsade describit, dimidium quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, bi-

B ni fiunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eóq; capitis tegumento populi illi sibi plurimùm applaudunt. Ea porrò pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cusit, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum est forma prætendit: inscriptio, LIBERTAS AVG. Nō negarim tamē in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremum pilei marginē paululum sursum versus inflecti, vt in statuis aliquot obseruauimus, præsertimq; Mercurij. Sed & numismata pleraque eam penè speciem ostendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginem dilatarint, tam pluuiis amoliendis, quàm sereno vmbris captandis: alij cauam partem presserint, alij altè sustulerint, eamque acuminatam alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neque tamen nescius sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileáque elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vsum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referentia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt quarta desideat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manésque profundi:

argumento, nos cœli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

DE INDVMENTIS.

C QVantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cùm multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab aliis diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIssam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, Togatæ vocitantur: Palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Romanos rerum dominos, gentémq; togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia tractaret: siue, vt diceret Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non solùm viri, sed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana fastidiret, pallióque potius vir tantus vteretur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitaréque se eo habitu & impensam & incommodum respondet, cùm toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an'ne onustum? habere vestem, an baiulare?

PAX.

QVoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotiis, inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia. D

BELLVM.

SEd Sagum cùm militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque, præsertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cùm sacerdotes, legum professores, ac negotiis ciuilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianum illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarum primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dedissem, descendi ad forum togatus, cùm reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, vt hoc κτ̃ πάρεργον, non importunè tamen inseramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nuncupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripto, lata de Thoracomacho indumento laneo Lybicis pellibus cooperto mentio est. Sed vsitatissimus semper fuit corij vsus in militaribus tegumētis. Hinc apud Maronem nonnulli,

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero. E

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ signum erat, eaque etiam serui vtebantur. Vulgatissimum enim est, per Tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Quæ verò esset tunicæ species, Nonius explicauit, cùm sine manicis eam esse dixit: & plurimùm talarem sine manicis esse ostendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaque gens otij propemodum nescia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, vtpote minus idoneos qui bella, negotiáve, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

ILITHYIA.

SEd vt antiquiora repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, vt Ilithyiæ simulachra ad imos vsque pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, Podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœlestis enim color, dubio procul est hyacinthinus, monimentóque est cœlestia demum meditanda, cœlestia tractanda, cœlestia discutienda, totamque mentis agitationem circa ea quæ cœli sunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non Hypodytin, sed Epandytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur, nimirum enim hypodytis interior est tunica, quæ primam nostram indicabat generationem, vt apud Hierosolymitanum Hesychium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur. F

DE PODERE.

EST autem poderes, vt Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, eademque talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & subucula dicitur. Per hanc igitur, quippe quæ vestimētis aliis subiiciebatur, doctrinam sacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt vestimentum poderem sub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.

PVDICITIA.

QVòd verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeum, quo nouæ nuptæ faciem obnubere solitæ sunt, cùm ad virum traducerētur, vnde illis nuptarū nomē, quā ob historiam institutum crediderim, vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre simulachrum eiusmodi dedicatum Pudori ferunt Græcique historiam super hac re huiusmodi conscripsere. Cum Icarius ab Vlysse frustra contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ persuadere conatus est, cumque acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea spontè sequeretur, aut cū patre si grauaretur, Lacedæmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquam respondebat: quare pater intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumētum, eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte

sunt,

A sunt, MARCIA OCTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod velum in faciem prætendit, cũ simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cũ eadẽ inscriptione & specie, quæ velum eodẽ modo prætendit, læua radiũ tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per c literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandẽ fuisse pronunciationẽ literæ T, quæ nunc est, cùm post I vocalis altera subsequitur. Quamuis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui lõgè aliter sentirent, blesitatemq; eam in T litera suapte vi sonora, peruicaciter abhorruerint. Sedenim puto ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed vt ad Flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negocio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) croceo velamen acantho:
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret, inconcessósq; hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallamq; & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiã & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Solicitus admodum in hac re Tertulia-B nus, mihi videtur, qui non solùm velamen huiusmodi Armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallũ, sexus fœminei murũ, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verùm etiam modũ præscribit, ab quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, vt ceruices quoq; ambiatur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugũ illarum est. Denique bonum esse ait, vt mulier vsque ad lũbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciẽ quoque ita totã tegunt, vt vno oculo liberato contentæ sint dimidiã frui lucem, quàm totam faciem prostituere: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nã & qui Flammeum describunt, vestẽ alij, tegmẽ alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebãt: dictumq; volũt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsqueadeò iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere nõ liceret. Sanctissimumq; præceptũ est apud Christianos fœminis, ait Adamãtius ex Paulo, vt cùm orãt, habeant velamen supra caput, propter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesiis versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorum sordibus inquinati, videre nequaquam possumus.

ALBATÆ.

IPsi verò colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileũ etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebãt, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptum crediderim, qui dum morũ candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, cãdida sint vestimenta tua, vtpote qui ætatem nullam, officium nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore synceritate & innocentia vacuum esse debere præcipiat: ita enim sacræ literæ vestimenta C accipere consuẽrunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veste non ornatus, conuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ verò Suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verò suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum. quod illæ in capite sacrificantes habebant, idque sub mento fibula comprehendi solebat, vnde nomen. Eadem penè specie qua suffibulũ erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifesta.

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba veste decorari solitos id ostendit, quod apud Tertullianum legitus de famulo libertate donato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaque honoratur. & alibi talia, vt aduersus Marcionem libro quinto: Et sacræ tincturæ candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neque minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat,
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniam per hebdomadam Paschatis vnà tingi plures consuerunt, ea de causa feriæ illæ, quæ ad

hoc omnes institutæ sunt,& quæ subsequitur hebdomada,In albis adhuc appellatur.Erat verò signũ quoddam manumissionis, de quo suprà dictum. D

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba vestis,animique qui præsentibus æquus,nihil vlterius tentare videatur:vti purpura ambitionis,animique sublimis & vasti,amplitudinis,magistratusque summi. Sanè cum apud Alexandrum quidam Antipatri parsimoniã atque modestiam commẽdaret:Foris, inquit Alexander,albo vtitur pallio,intus verò totus est purpureus:fictam notans in homine ambitiosissimo,qui maxima quæque appeteret,parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd vt ad nostra redeamus,Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus:quo loco diuinarum litterarum interpretes,per colorem album legem veterem intelligunt,per rubicundum,prædicationem Euangelij:vtrunque autem in Christo:ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium.Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur,albam,aiunt,cicatricem Legis transgressionem significare.Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud veteres inuenias matronalis pudicitiæ signum:de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus,quò se tamen verecundum assimularet,ait:

Este procul vittæ tenues,insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij verò locum,Citò proferte stolam primam pro iuuene perdito,qui redierat in viam:veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptismatis tinctura,vestem albam parari ostendimus. E

DE ATRATIS.

SACERDOTES ÆGYPTII.

COntra verò nostrorum mores,sacerdotes Ægyptij,cùm supplicabant, nigris vtebantur vestibus:neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrantur, qui diis preces allegaret:quippe vt terrã ipsam supplicare significarent,ex qua mortales conformati sumus.Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo:erat enim Plutonis,cui cùm immolabat, vestibus vtebantur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum.Et lugentium vestis maximè nigra erat,vnde eas Varro Anthracinas vocat,quasi carbonarias velit dicere. ἄνθρακες enim Græcè,Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat saccus,& Sacciũ appellata, humilis illa quidem,abiectæ vilitatis,& informis:quæ quidem indura calamitatẽ,qua quis oppressus esset,indicabat:conscissa verò lætitiam. Genesi:ὁ δὲ Ιακὼβ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο. Iacob autẽ saccium indutus,magnitudineq; mœroris oppressus,humi assedit.Sunt qui ciliciũ interpretentur.Sed & Græci Sacci vocabulũ vsurpant.Vtcunq;,vestem huiusmodi induere consuerant,cùm in ærumnas,quæ omnem superarẽt consolationẽ,incidissent, qua demũ leuati saccum discindebant.Vnde Psalmo XXXV legas:Ego autẽ cùm mihi molesti essent induebar sacco,& macerabam ieiunio animam meam.Eodẽ autem significato color niger luctum,& quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant,indicare plerísque locis manifestũ. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordio ad hoc vsque tempus vnanimi omnium consensu factum.Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit:quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit. F

MAPPA.

ET mappa veli genus,quod mensis insternimus,quóque abstergendis manibus vtimur,hieroglyphicum suum adepta est:si quidem ea signum erat in ludis,quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant:mittebat enim prætor eam cùm signum daret,quod nunc clangore tubarum significatur:de quo apud Martialem habes:

Cretatam prætor cum vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit,quod tanto apud veteres honori ducebatur. Nã apud Liuiũ legas VIII ab Vrbe cond.L.Plautio prætore graui morbo detento,Dictatorẽ creatũ fuisse, qui ludis Romanis signũ daret quadrigis emittẽdis:qui eo ministerio functus,Dictatura se abdicauit.Hodie quoque,mi Iane Romæ mun' id ad ornatissimos viros defertur.Nã,vt nõ ignoras,Angel' Cæsius Aduocatorum facilè princeps,& Cardinalis pater,& nobilissimus vir Petrus Melinus,tã eruditione,quàm domestica celebritate insignis,duo S.P.Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur)inter alia præfecturæ tam præclaræ munera,cursorum in stadio emittendorum etiam negocio præficiuntur.

PALV

PALVDAMENTVM.

A Tribunum, vel præfectum, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq́ue, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiscebantur, vti consuerunt, indéque Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatíque sunt.

RVBICVNDA.

Rubicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieive committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta inducebatur, de qua Maro:

Tyrióque ardebat murice læna:

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti χλαῖναν, dicunt.

VERSICOLORIS.

VErsicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam, in scenam inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatúmque varietatem, in ea ætate præcipuam commonstrarent. In Iosippo verò puero per versicolorem vestem doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negociis, neque simul orationibus incantationibusq́ue vacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

LINTEA.

Lintea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indicium fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsque ad talos pendens, dictum quòd subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunque, longa vestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Threicius longa cum veste sacerdos Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II. *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianum verò supparum adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim vtuntur domi. Id infra thoracẽ accingitur, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tãtùm partes velat: vulgò non impropriè gremialia vocantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicũ suum. Nam & prouerbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quòd & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunque cum in obliuionem venêre, illis temerè surgentibus, prócidunt.

FIDEI CREDITVM.

C Sinũ hũc Latini mihi videnť appellasse, quãuis eius locutionis latè patet vsus, p̃sertimq; vbi potestatẽ aut q̃d fidei creditũ significat, vt altero & vigesimo Pãdect. lib. Tit. III. Scæuola: Titio c. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei nõ caui ꝗ omnes fortunas, & substãtiã, si quã à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quæ ad talos vsque produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciam valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustum contraheretur, atque ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modum circunduceretur, nunc eius capita vtrinque ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisque antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimum. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisque insignioribus. Nuptialibus quoque, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisq́ue significatum. Sed admonet me color purpuræ, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponam: Zaræ manus inquam Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Ireneum est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circũcisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur:

& per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hæreditatis primigeniæ messem abstulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom.quoq; fuit, vt magistratus prætexta vterẽtur. Nonius quoque ait, prætextam insigne Romanum esse, quod supra tunicas honorati quique sumerent. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorum continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesque Romani vel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoque imago toga prætexta insignis dedicabatur: cui & palmatam tunicam, & togam pictam adiiciebant, quo habitu triumphales etiam viri conspicui incedebant, vt apud Liuium legere est lib. x. Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ significatum fuit, vt pudor em indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ Prætextata, dicebatur, sibi proponere deberet: eiusque rei indicium esse purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisque omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tẽpus abiiciebant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatũ dixêre. Sunt verò hæc quæ tãgit Seneca, Medea:

Festa dicax fundat conuitia Fescenninus. Ita Catullus:

Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoque suum habuit hieroglyphicum, vt scilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus esset: eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti hi centurionibus, & Caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesque coronas sæpe etiã Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & assiduè versatus erat C. Cęsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus est. Qui vero esset manipularis ordo, & quo militum numero constaret, quoque signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus xxx militum sub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulũ quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, req; bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. E

PENVLA.

PEnula militaris vestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quam Horatius solstitio nihil prodesse dicit, Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Potestas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat ab Imperatoribus vsurpari solita vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Græcorum & Latinorum est, quàm etiam Hebreorum. Trœzeniorum autem virgines zonam Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templum excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent. Autor Pausanias. Sed nos ad zonam. Denique plerisque locis diuinæ literæ zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaque Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro Plumatili Topiario substituendum putant: multa enim huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata, vbi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasa pleraque omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarum pictarum auium plumulis intexuntur, opere tam venustè variato, vt nihil delectabilius possit oculis offerri. Nam quòd superius dicebamus hanc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonũ apparatus, vt ad omne ministeriũ Christi volũtatis cingulo simus accincti. F

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia verò vincula quæ sint, apud poëtas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λυσέ δ' ἦ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castáque fallaci zona recincta manu.

Eoque spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se est, sic vir suus secum cinctus iunctusque esset. Cingulumque hoc Herculaneo nodo vinctum, vir ominis gratia soluebat, vt sic & ipse in liberis suscipiendis felix esset, quemadmodum Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVER

A PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem Soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eáque de causa læuatæ partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmue significent, præcipuè verò temperantiam, & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, & modus denique imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbriis transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepêre. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atque modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE PERA.

POsita zona, visum est κατὰ πάρεργον & Peram apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicum habet id, quod pro cura B & solicitudine victus accipitur: vnde Theologi transferunt ad impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad disciplinas interturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cùm nec quidem solicitos esse de crastino imperauerit Dominus. Eodem facit & sacculus, quem habere non licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandem esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

EIusmodi est & cinguli significatum, quod ex lino factum, eoque cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestius intelligatur, exigit locus vt de lino quædam altius repetamus. Linum enim ex terra nascitur, satumque prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquo versum perdomatur, inde pectitur, atque netur, neque tamen prius, quàm ferventi mordacique subindè lixiuio perpurgatum sit, effectumque candidum, texitur, vt vestes inde consuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hæc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodique segetis herbæ've cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisque vitæ scenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptiis statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarum aqua macerandi: ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domandi, inde per omnes conscientiæ scrupulos quàm diligentissimè pectendi, vt ita sordes excutiantur omnes, nihilque relinquatur, quod in filo vitæ producendo possit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione C nendum est, mordacique subinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita terro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculum, puta cingulum contexamus, quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutiléque reddatur. hoc est, Assyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro & nitido custodito, clericos, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atque hæc est super sacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuersum autem linteas vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres plerique Theologi dixerunt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempè id innuentes, quòd veluti linum res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

HErodotus, vt Gëtes quoque nobiscum in puritate vitæ sentire commonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas vestes in ædes sacras inferre, proindeque linteis vsos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistratáque turba,
Inter adorantes cum stetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianum de Christo: cùm linteo circunstringitur, propria Osiridis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorum sacerdotes linteis tantum vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundaque conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas superius recitauimus causis maximè purum fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificis Deum cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò vestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

D

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse Lina pro Fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicum. Nam vt Parcarum stamina prætereamus, quæque super his alibi dicẽda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponant: causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales; idque abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd vt ad vitæ redeamus integritatem, moresque castos, nihil aliud sibi diuina nostrorum monumenta volunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij Femoralia dixerunt, nisi vt hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos, enim qui sacris assistit altaribus, id præcipuè curare debet, vt castus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam contemplatione raptus, cùm octo ponantur Exodo sacerdotis indumenta, cur Leuitico septem tantum recenseantur, inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eóque rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per Genitale nos quoq; Sermonem accipiamus, qui quidẽ tunc exerceri debet, cum spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, fœturáque minimè irritam futuram. Cùm verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominum ingenia perspexerimus, Campestria subligan- E da, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænum imponendum. Sunt verò Campestria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur, in campo, vti consuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vsitatissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neque calceus est inter indumenta contemnẽdus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamẽta: proque expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmo LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meum: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretantur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquum est, vt quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM, IO. CORNElium Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLI.

CVM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptiis bona commodáque omnia ominantem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureóque torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed & pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideóque aduentu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras, de quibus cùm multa dicta fuissent, longéque plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipue petebas, anulúmque cum gemma aliqua insigniori, præclaráque antiquorum opera, quæ non temerè olim &

A *& magistratibus, & iis qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnum tibi congessi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quódque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingeniis & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regiis, de Romanorum fascibus, de sella, déque ornamentis aliis dici posset, cuius potissimum rei ratio ab Aegyptiis primum desumpta, reliquis mox nationibus cōmunicata. Volui itaque vt pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiámque declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, méque præcipuè vel à teneris vtriusque nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatémque eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimíque mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumque est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eæq́; suapte vi omnibus innotescunt, iis nunc dimissis ad negotium quod explicari quæris, accingamur.*

DE BVLLA.

B BVllam apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetruscorum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendæ q̃ instituendę vrbis socium, habuit, acceptū. Eum verò Pythagoricum fuisse Ausonius ostendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sed enim Pythagoram Tyrrhenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus & Theopōpus asseuerant, quos Theodoritus id ipsum sentiens autores habet: quamuis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptiis fundatæ constitutæque dicuntur, sed quòd ipsos etiam Ægyptios adierit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli eum fuisse dixerint, alibi disputatum.

CORDE PRÆSTANDUM.

ERat verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicū significatum, vt ingenui pueri figuram huiusmodi de collo suspensam ante pectus inspicientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde præstarent. Ideóque Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie cæso, Bulla primum omnium ea ætatula donatum aiunt, quamuis & Hersiliæ filium adhuc infantu-
C lum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum, proditum sit: puerumque Papyrium ob tacendi simulandique peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ senatus ab eo secreta perscrutabatur, vsus est, maximè nobilitatum. Sunt autem qui vocis secuti significatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideóque datam pueris gestandam, quòd ætas ea alterius sit consilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cornutum versus ostendunt:

Cùm primùm pauido custos mihi purpura cessit,
Bulláque succinctis laribus donata pependit.

Apertius verò Tullius, Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atque insigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoque Bullæ hieroglyphicum in eam partem residere. De consilio verò per figuram cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario satis disputatum.

VERITAS.

AEgyptij sanè cum veritatem ex humano corde gutturi appenso ἱερογλυφικῶς, indicari dicunt, Bullam hanc intelligūt: insignemq́; sanè hoc gestamine prædicant iudicē illū, quem in Simandij monumentis fuisse tradunt, cuius à collo suspensa veritas penderet, oculisq́; esset in sinū deiectis,

octo legum libris circunstantibus: quod nos admonere dicunt, Iudices integros esse debere, & solam inspicere veritatem. Quòd verò esset compendiosum veritatis hieroglyphicum nullum corde ipso commodius inuenimus. Adamantius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: Si me, inquit, posteaquam iustitiæ opus adimpleuero, intellectus ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iustitiam volunt actionem esse quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem esse quid ingenuum, & mendacium seruile quiddam addidicerimus, ἐλεύθέρυ γὰρ ἀνδρὸς τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus viri est vt vera proferat, eamque Bullam ingenuos tantùm gestare solitos, quid illud fuerit gestaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, suspicari nequimus. Sanè Diodorus signum id variis ornatum gemmis fuisse profitetur. Leuitico etiam, vbi de Pontificis ornatu agitur, veritatis signum inuenias in pectus incubuisse: de quo alibi suo loco diximus. Sed & Salomonis dicteriis cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur. D

INVIDIÆ AMVLETUM.

Erat & triumphantium gestamen Bulla, quam in triumphis præ se gestabant, inclusis in eam remediis, quæ aduersus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Asconio, Bullam suspẽdi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò scorteam, esse solitum, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, Signum de paupere loro. Sanè nostræ etiam ætatis mos est, vt si quis torquem aureum, catellámve gestare voluerit, neque tamen equestri vel, vt aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui gestamen illud competat sit insignitus, ligulam ex loro gestamini eiusmodi alligare compellatur. E

GLORIOSVS.

Neque tamen vbique Bullæ nomen pro gestamine accipiendum, sed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: vnde pars hæc pro gloria fastúque ponitur, vbi quis non aliter gloria turgescere videatur, quàm Bullæ ipsæ inturgescentis cuiusdam figuræ speciem præ se ferunt. Vnde dixit Persius:

Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis Pagina turgescat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixæ, baltheis dedere nomen, quasi Bullatei vocitẽtur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti causa affigi solent, Bullæ nuncupantur: quas Cicero ait, Verrem, quæcunque aureæ essent, omnes auferre non dubitasse. Et apud Plautum in Asinaria, Leonida seruus in Atriani Sauriæ persona, Iussin', inquit, in splendorem dari Bullas has foribus nostris? Idque nominis est similitudine inde sumpta, quòd perquàm similia sunt bullis, quas aqua in aquam decidua suscitat.

HVMANA FRAGILITAS.

Qvoniam verò tumorculi illi perexigui, qui stillicidiis in aqua fiunt, citò prætereunt ad humanæ vitæ fragilitatem ostendendam hieroglyphicum factum est prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re rustica primo: quamuis nonnulli de iis tantùm dictum volunt, qui iam saturi annis propè casuri sunt, & morituri. F

DE ANVLO.

FIDES.

Præcipuum anuli significatum hieroglyphicumque verum est, ingenui hominis fidem indicare, quandoquidem anulum veteres nõ ornatus, sed signandi causa circũferebãt, nec plus habere quàm vnum licebat: quamuis laudatissimum eiusmodi morem, succrescente postmodum luxu, & diuitiatum ostentatione, deliciosi populi labes violarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidã, nobili alioqui viro, cognomẽ additum, vt Orata diceretur, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarum etiam ostentationem, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signum in vno tantum habere permittebatur, nec cuiquam nisi libero, quos solos fides decerneret, quæ signaculo contineretur. In diuinis quoque literis annulus est fidei signum: quo spectare Euangelicum illud Theologi aiunt, Date anulum in manum eius. & quod Psal. legitur: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Nam & Paulus vltimo Digestorum, anulum huiusmodi signatorium inter ornamenta recenseri negat. De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus non minister alienæ voluntatis, sed testis tuæ. Sanè apud veteres testamentorum tabulæ, septem testium signis anularibus muniebantur, quæ facti testamenti fidem facerent. Quòd vero seruis atque libertis

A libertis ius anulorum negaretur, quo tamen impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeretur, xL Digestorum lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendêre. Hic verò quæsiuisti à me, quid sibi vellet in scenis anuli aurei legatus vsus, quo non alibi, quàm in scena liceret vti. Respondi, locum eum ex Pandectis desumptum esse, sed fœdissimè vitiatum eorum imperitia qui literas nunquam attigerunt. Nam quòd vulgata habent exemplaria: proinde etsi scenicæ vestis vsusfructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi, quàm in scena non vtetur: legẽdum ex antiquissimo Pisano codice qui Florentiæ custoditur: Proinde si scenicæ vestis vsusfructus legetur, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi quàm in scena non vtetur. Habes enim vestem scenicam, habes aulæa, habes reliquum apparatum. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatium legas, Auditoris egent aulæa manẽtis, in huiusmodi ornatus scenici significatum.

COR.

SEd hæc vtcunque habeant, illud manifestum est digito qui minimo lævæ proximus est, anuli gestandi munus demandatum, eáque de causa nomen illi inditum Anulari: erat enim is cordis indicium, ideóque institutum ab Ægyptiis, vt anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant: idque propterea fieri solitum aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent & obseruarent, quod eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebat, cum quadam, etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorãs: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

B ALij putant anulum in hũc digitum immissum, ne aurum iam facilè obtereretur. Ignauissimum enim esse eum inter omnes digitos, manifestum est, ideóq; ad auri & gemnarũ incolumitatem aptior videtur. Non enim exporrigi sine aliorum comitatu potest, vnde minus attritui obnoxius est. Itáque non desunt qui per eum digitum anulo honestatum, honores ignauo cuipiam habitos interpretari velint. Sed quantum pertinet ad locum, subsecuta ætas nihil interesse iudicauit, quo gestaretur articulo, sed vt quisque vellet, quacunque manu, quóve libêret digito, ferre permissum est.

NOBILITAS.

SEd vtcunque illi philosophentur, apud Romanos anulus omnino signum nobilitatis fuit: nam vt apud Liuium libro secundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannensis victoriæ nuncius Carthaginem missus erat, post rerum gestarum seriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem effundi iussit in vestibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium esset, neminem nisi equitem, atque ipsorum primores, insigne id gestare. Et in calce noni ab Vrbe condita: Tantum, inquit, Flauij comitia indignitatis habuere, vt plerique nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et vbi Cicero oratione quarta obiicit Verri, quòd indignissimos in concione anulis aureis donasset, Honori, ait Asconius, & lucro sunt, vt hastæ, vexilla, phaleræ, coronæ ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis signa.

DE DIADEMATE.

C AB anulis & gemmis, casu nescio quo, ad diadema progressum est: quo in sermone, quòd fasciam esse diadema dicerem, & in numis aliquot eam gemmatam ostenderem, admirari videbâre: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios sacerdotes si principem hominem ostendere voluissent, hieroglyphicè canem solitos facere fascia velatum: de quo ad Florium loco suo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regiæ potestatis significatum à fascia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Vpud Ammianum enim Pompeio legimus obiectum ab obtrectatoribus, quòd esset rerum nouarum cupidus, & Regiæ maiestatis affectaret insignia, quia crus fasciola candida obligatum, tegendi vlceris causa, gestauerit aliquandiu: nihil enim interesse, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regiæ maiestatis insigni. Nam & Fauonius, vt Valerius ait, dicere solebat, nihil referre, qua in parte corporis sit diadema, cùm ita Pompeium eundem carperet. Eoque Senecæ sententia nimirum spectat, vbi dicit: Fasciam solue, multum enim mali sub illa latet. Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armenium candidam fasciam, quod insigne regni est, ad Pompeij pedes abiecisse, regnumq; fœdissimè depositum in prædam concessisse. Cuiusmodi verò esset ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impressum est, cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hostẽ ipse prostratum calcat, palmamque dextera prætendens, hosti sceptrum sustollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum est, vt prælalta fascia opere Phrygio, floribus & alitibus superadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæque à temporibus hinc inde tæniæ, ipsæ quoque à medio deorsum

ſciſſæ in humeros vſque dependeant, gemmis per omnem marginem bacchantibus. Et Cidarin D
Regis Perſarum inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema verò facere faſciam, Antigoni dicteriū indicat, vſurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit, Si noſſes, ô mater, quanta quótue mala panni fruſtum hoc obtegat, diadema commonſtrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæſaris imagini quidam ex adulatorum numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia prælìgatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiuſque Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominemque qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atque iis qui aliquando eum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum vocem eam indignè ferre atque ingemiſcere animaduertiſſet, reſponderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem, quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Miryllum, qui calumniā affectatæ ab ſe tyrannidis aſtutè cōmentus eſſet, cùm eum morte dignum cenſeret, id demum obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatuque ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciam fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideque declararit, quod ſuper Alexādro Macedone fertur, olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auſpicium regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciam huiuſmodi candidam pro inſigni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutum.

VICTORIA.

EAdem faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita, vt quæ Corinnæ puellæ poëticis ſtudiis clariſſimæ, data capiti faſcia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias autor eſt. In quo tamē, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noſter, E

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

κὴ σὲ κόριννα θοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην.

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeum canit, Corinnæ.* Quòd verò geſtaminis huius inuentum Libero patri, Græci adſcribere voluerunt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neque in Cane tantùm, ſed in aliis quoque ſimulachris, vt in Iſidis tæniis, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITVLO.

ERat & amiculi ſiue redimiculi ſpecies, cui nomen Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeriue roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotium hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant ge- F
ſtamine inſignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuiſſeque palliolum ex lino, quo ſacerdotes in ſacris vterentur. Alij per Titulum mitras ſiue faſcias accipiunt, quorum vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentum, non illæ tamen ocioſæ, neque temerè appoſitæ, cum ſua præ ſe ferant ſignificata. Κίδαριν Eucherius pileum ſacerdotalem ait ex biſſo, quem Græci & noſtri Tiaram dicunt: quidam etiam Mitram vocant: eamque incorruptam dicit Apollonius, cùm integram & incolumem intelligit pudicitiam, propter faſcias ſcilicet quibus id geſtaminis præligatur. Vtcunque, ornamentum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, ſapientiæ ſignum eſt, propterea quòd in capite cerebrum ſapientiæ organum habetur. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoque in vſu eſt ſub Regni nomine, quo quidem Pont. maximi caput, maximis quibuſque ſacrorum ſolennitatibus inſignitur: & vt ſumma, eius poteſtas eo geſtamine ſignificetur, triplici faſcia auro, gemmiſque ditiſſima, ornamentum illud redimitum conſpicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilius geſtamen erat, quàm Petalum, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciari poteſt, quatuor Hebræis literis ſcriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

A IN antiquissimis Ægyptiorum monumentis cernere est mulierem quandam tribus regiis caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligentiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensium Ducis filiam diceremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimum extat Epitaphium à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

REGIA CLARITAS.

In aliis Ægyptiorum Regiis varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusque ferę priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisque in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quóve rerum studio teneretur: quorum quidem significata de simplicibus eorum Commentariis, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neque verò sum nescius, coria serpentum plerisque populis tegumentorum bellicorum vsum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

B PALLAS.

SAnè Phidias draconem Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusque deæ, clypeique sub orbe locum tutelæ sibi delegisse. Quod vt manifestius intelligatur, operæprecium est, quæ Pausanias de simulachro Palladis tradidit, explicare. Ait enim simulachrũ Mineruæ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quẽ ipse Erichthonium suspicabatur esse. In basi, quæ statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in vltionẽ surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

PROTEVS.

INter insignia reliqua spectare est nonnunquam arborem, nonnunquam ignem flammulis promicantem, quandoque flores, quãdoque plumas in varias cristarum species dispositas, quæ modò ad decorem, modò ad stuporem comparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè vteretur, datus est fabulæ locus, vt in tot se vultus commutaret. Quamuis non sum nescius Protei figmentum in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatem eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atque subterfugia dialecticorum posita, quæ veritatis speciem præ se C ferant, oratorum inductiones atque soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multùm diuque laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSAE.

AIunt verò nonnulli, insignia hæc ideò prius olim excogitata, vt Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrasse, cuius auspiciis victor euasisset, cùm animalia singula singulis geniis & cœlorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes explorassent. Quam opinionem magnus etiam Iamblichus, ac plerique alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserentes, ideoque ad sacrificiorum efficacitatem conferre. Neque animata tantùm id præstare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole congruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehenduntur: ita demum colores, figuras, formasque omnes, cuipiam superiorum conuenire, vel animalium membra singula, vt galli cor ad solares genios conciliandos efficacissimum.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia verò apud Aegyptios ideo, dicit Iamblichus, alebãtur, quia dũ conseruarentur tenerenturque, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimque communionis inter homines deosque conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoque temporibus plerique non postremæ eruditionis viri, certis quibusdam siderum momentis imagunculas

huiusmodi signant afflatu captato, vt astri geniive illius tutela, quibus se vel à genesi, vel à professio- D
ne, vel etiam ab euentu aliquo cõmendatos credũt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitùs summouentur, cùm sanctissimum Christi nomen in omnes huiusmodi delusiones opponitur: inde enim omne bonum, inde felicitas vera, & incasura beatitudo. Sed vt susceptum prosequamur negotium, in honore plantæ etiam fuerunt, ne legumina tantum, ex iis quę terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plãtas diuinis honoribus coluêre, vt apud Eusebium: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiam euentu intermortuas, miseratione, luctu & deploratione, ex patrio sacrorum ritu prosecuti sunt. Ad horum ferè imitationem non arborum tantùm, verum herbarum atque florum obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Græcia: vti lauream pro triumphantibus, & iis qui immortalitate dignum aliquid perpetrassent: quernam pro iis qui ciuem seruassent: oleaginam & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Græci tradidêre. Nanque hi Pandoræ primum caput ponunt coronatum à Charitibus. Saturnum Pherecydes ante omnes coronatum ait. Iouem Diodorus post euictos Titanas. Idem Priapo tænias dat, & Ariadnæ sertum. Iunoni vitem Callimachus, de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nũc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, post Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atque Callimachus. Liber hederam: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quanuis idem India triumphata lauream tulit: nanque is vt Saturninus, triumphorum Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est coronari solitos: quanquam & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Pretereo castrẽses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habẽtur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quæ vulgatissima sunt de insignioribus Græciæ certaminibus, Olympiis, Isthmicis, E
Argiuis, & Pythiis: quorum præmia oleaster, pinus, apium & malum erãt. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malóve coronari, qui secum ipse decertet: vt victor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et vt nostrarum quoque litterarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua foliis coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui Tertulliano teste, & origines, & causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, vt nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitem aut palmitem non alicui capiti inuenias consecratum.

LEGES.

AD coronarum demùm hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est vinculis complicata, quibus vita nostra veluti religata coërcetur. Atque hæc diui Hieronymi sententia est qui στέφανον μὴ δρέπειν, Pythagoræ symbolum interpretatur leges non esse dilacerandas, sed in vigore & incolumitate sua conseruandas. Et quoniam sepes complicatione quadam ambituque certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factum, vt in diuinis literis ipsæ quoque sepes sint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROseam tamen & florulentam prætermittere noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres siquidem conuiuia celebrantes, ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principium à diademate simplici fuit, vt scilicet frontem fascia constringerent quod institutum est salubritatis causa, vt tradit Athenæus, propterea quod conuiuiorum mos sit, sese ad bibendum liberius F
inuitare. Ne igitur vinum æquo largius sumptum molestos ad caput vapores attolleret, experimento compererunt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas verò salubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque ideo fascias illas floribus peruestire cœperũt, quæ res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est.

CORNVA.

QVæ verò corona Regium est gestamen, eam à cornu dictam volunt: passimque in diuinis literis cornu pro Rege positum inuenias: conueniuntque similitudine quadam inter se Cornu, radius & corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radiis quibusdam igneis promicare videbatur: quem splendorem cùm Israëliticus populus ferre non posset, præcibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto veteri, radiorum referunt similitudinem, vt non temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splendore suo fulgentes caput vniuersum radiis illustrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totam latius explicauimus, vetusti numi, marmoreæ aheneęque Regum statuæ pleræque duodecim conspicuæ radiis ostenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus,

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt, *Solis aui specimen.*

MVRI.

ET frequentissimus autorum vsus coronam pro muris vrbium vsurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympiis, ὑψιστέφανον τεῦξαι metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam

coronæ

A coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νύμ δ' ἀπὸ μὲμ πόλεος στέφανος ὄλωλεμ

Nunc dißipatæ ſunt coronæ ab oppido: Vel,

Vrbis at iamiam periit corona.

Quòd verò coronas Regias nõ eſſe diſcerpendas Pythagoram admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictum exiſtimant, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe vt quiſquam principibus negotium faceſſeret. Quod verò de regno dicebamus, per Cornu ſignificari, cùm id paſſim in diuinis literis habeatur, ſuperfluum eſt iis diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Chriſti ſui. & quæ huiuſmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videtur, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primùm capite pingitur, eóque quatuor cornibus bubulis inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, vt apud Hieroſolymitanum Heſychium legere eſt, inſigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quam philoſophi aliquot Prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atque diuinius quid in Sapientiæ nomine, Leoninam nimirum fortitudinẽ. Per partem eam quæ vitulum exſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nonnulla in Bouis commentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi volatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendum tamen eſt in Heſychiano codice vulgato deſiderari quædam, & perperàm eſſe poſitum, In perſona leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

VIRES.

B IAm quòd alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper dicterium eſt, πρὸ τούτου σ' ᾤμην κέρατ' ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiam fefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem ſecutus Ouid. ait:

Tunc veniunt riſus, tùnc pauper cornua ſumit.

Alibi vero ſuper eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, Dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, Cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtular, de quo tamen toto opere, vti variis imaginibus inſigne apud hos vel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſeruimus: nunc verò ſuper eo quædam generatim ediſſerenda ſunt.

REGNVM.

APertiſſimè quidem ſceptrum ſiue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regium quippe nomen in Iudæis tamdiu duraturum, dum veniret Chriſtus. Nam & Pſal. virga regni tui habetur, & huiuſmodi multa paſſim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculum, quòd virga in diuinis literis pleriſque locis ſit caſtigationis, correctionis, & diſciplinæ ſignum, vt virga æquitatis, baculus conſolationis, auxilij, ſuſtentationiſque: vt

C eo loco, Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Pro ſuſtentaculo, Thob. Baculum ſenectutis meæ. Latini in huiuſmodi ſignificatum ſcipionem protulere. Inuenitur & pro defenſione, vt de Cleomene Athenienſium duce fertur, qui cum propter omnium in ſe odium effectus eſſet inſanus, baculo ſe aduerſus inſultantes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbſecutus hinc ſermo eſt de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidam alij tradiderunt: quippe Sicinium Dentatum donatum torquibus ter & ſexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum ſolidæ virtutis præmium fuiſſe traditum eſt à Vegetio, quem qui meruiſſet, præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species torquium in marmore inciſas Brixiæ videris cum inſcriptione huiuſmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.

QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

BIS.

LEG XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigeſimæ cum legionis fuiſſe declarant: in-

de duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. D
Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatum aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum præmium esse indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorum operum, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum suorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum insignia nobilissimo cuique ademptisse, Torquato torquem, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio Magni cognomen.

ARMILLÆ.

ARmillæ non humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volunt veteres etymologici, quòd antiqui humeros cum brachiis Armos vocabant: inde arma, quæcunque ab illis dependent, vel iis alligata sustinentur. De armillarum donis habetur apud Liuium x ab Vrbe cond. post victoriam è Samnitibus ad Aquiloniam, à Papyrio quippe Sp. Nautium, Sp. Papyrium fratris F. & quatuor centuriones manipulumque hastatorum armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque atque equites, corniculis armillisque argenteis donat. Et Decius tribunus ob seruatum ex obsidione præsidium Romanum, dissipatáque Samnitium castra, aurea corona ab A. Cornelio Cosso donatus. E
Aurea verò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in valli speciem fabrefacto, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

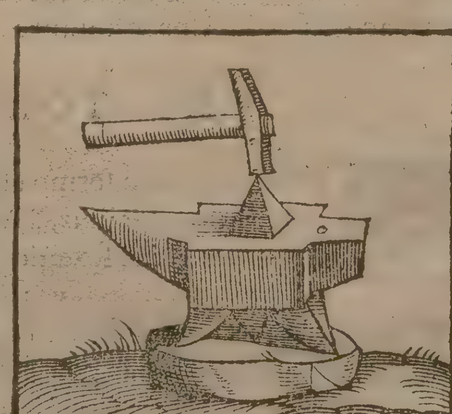
DE ADAMANTE.

HInc sermonem transtulimus ad Adamantem, quo super multa vltrò citróque dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæque lectione laboréque tuis super acquisieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui: quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram, recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitum, visque insuperabilis, nomẽ meritò fecisset, quippe qui limæ, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodque omnium maximè admirandum est, cõtra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neque calore quidem admisso: vnde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquam immutetur, atque vt apud Horatium est, rebus angustis animosus atque fortis appareat, idémque vento secundissimo turgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitum diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animúmque gestantis vano metu liberet, vt superbæ etiam fortunæ responsare suadeat. F

INEXPVGNABILIS.

TRansit & in communem locum significatum huiusmodi, vt tam de animi fortitudine, quæ virtus sit, hoc est, honesti iustique causa concepta, quam etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eáque de causa Ditis pectora Adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamante portas & columnas esse, atque ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifestè nuncupauit Pharmaceutria:

Τὺδ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδᾳ Κινήσαις ῥ' ἀδάμαντα.

Propterea enim dictum hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexorabilis: aiunt enim hoc α particulam intentionis esse, atque ita Plutonem mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis est, redeamus, qua scilicet quis munitus ærumnosissima quæque patientissimè perferat, nullique calamitatum generi succumbat. Adamantius vbi causam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iusti piique, Deus in potestatem dæmoni concesserit affligendum, comparationem ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, cum cuius periculis omnibus concedat explorandum, dicátque, Tolle, proba, experire, tormentisque omnibus examina: sic omnium cognitor atque præscius, qui optimè nosset Iobem Adamantum

A mantum inuiolabilem, poscenti diabolo cum dedit in potestatem, sibi quidem satis conscius Iobem verum Adamantem esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanque & singularis ille & diuinus, cœlestis atque incorruptibilis Adamas vnigenitus Deus à patre ad terras missus: de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei, quem neque ignis tentationum in deserto comminuet, quem ictus, verbera plagæque impiorum in cruce non atterent cōminuéntue, quem neque sepultura, neque descensus ad inferos vel minimùm violare poterunt, sedenim omnia superabit, seque diuinum & incorruptibilem probabit Adamantem. Et ne quis fabulosa putet quæ de hircino sanguine, cui rerum vni cedat Adamas, memoriæ produntur, memoratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprian. Lib. de duplici martyrio disserit, cum efferas nationes quas Romani nunquam frangere vel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturæ causas scrutantur, ait, narrant Adamantem nulli chalybis duritiei cedentem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur corferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

IN Hebræorum sacris Adamas litationis signum habebatur: quia quæ foret summi numinis de mortalium rebus sententia, manifestabat. Gestabat enim eorum Pontifex ornamentum quoddam ante pectus opere pulcherrimo elaboratum ex auro, non vltra palmi magnitudinem, in cuius medio veluti stella quædam aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorum vnus tribubus sex, totidem alter ex XII Israeliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deum de re quapiam consulturus precibus ritè prolatis, supinis in cœlum manibus porrectis,
B oculos in id operis conijciebat, déque proposita re Deum interrogabat: qui si prospera secundaque polliceretur, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radiisque fulgentissimis coruscare quodammodo videbatur. Sin autem ex voto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquam immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populum cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquam impendebat, nigro obfuscari conspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabant, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quæ aliter Superindumentum, vel Superhumerale appellatur: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineum & simplex, quod sacerdotes habebant: alterum diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso hyacintho gemmisque suprapositis ornatum, quo soli Pontifices vtebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarunt, de cuius significato alio commentario diximus, contenti hìc formam eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque variis, qui superhumerali contra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

SApphirus & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summum sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam comminiscuntur, quòd lapillus is cœlitus à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiusmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectātibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum, ab Saturno sacerdotium imperrari. Sedenim pietas nostra
C sanctiora patrum documenta prosequens, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idque Dei Opti. Max. sedem significare contendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenum cœlum electorum conuentus ostendi dicit. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

SPecies tamen ea Sapphirei throni, vt ab Isaache philosopho explicatur, decimum cœlorum orbem designat, Empyreum ab aliis vocitatum: ex colore siquidem sapphiri nitorem intelligunt illius lucis, quæ omnem supereminet lucem. Throni verò similitudo immobilitatem eius indicat, siquidem orbis ille fixus manens, & quietus esse perhibetur. In diuinis sanè literis legere est, Intuebuntur pij que sub pedibus Dei sunt, quasi opus lapidis sapphirei. Quinetiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS.

VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claróque Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint, idq; insuper argumento addunt, in patranda re venerea, quod experiméto compertum est, si quis lapidem attingat, eum sponte frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdum Veneri cœlesti dedicarunt, & ad inpetrandum eius numinis afflatum perquàm idoneum esse profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunque purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

D

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam conciliare erga gestantem. Vnde non otiose dictum à Virgilio volunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat:

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæprecium verò est apud Tertullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura disserit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur. Tardè (ait) teruntur vt niteant, subdolè substruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant: & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cùm ad ornatum præcipuè comparentur, venustatis significatum sibi ante alias vsurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantùm, sed de dotibus etiam aliis censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiam deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præmium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

E

ILlud magis receptum, vnionem esse lachrymarum indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluuium portendere tradiderunt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρεῖται δακρύων ῥόον, vt apud Sudam est, Artemidorum, & alios. cuiusmodi somnium cùm nobis aliquando contigisset, resque postmodum subsecuta esset, ita cecinimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

NEque desunt qui Amethystum pro sobrietate poni dicant, quòd eiusmodi lapidem contra ebrietatem stare compertum est: non enim vino tentari, qui eum gestet: in quo præter nomen, quod eius est significationis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet.

DE PECTINE.

ERam hìc finem facturus, cùm tu vt prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput compserit parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, vt si qua eo vti velit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego: F

VENVS.

VEneri quidem præcipuè sacer est pecten, eiusque Deæ statua cum pectine aliquando Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrasis: quo quidem incommodo atque cruciatu liberatę, statuam huiusmodi Veneri erexêre, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbatam statuerunt, quòd vtroque sexu predita sit Venus, quam è lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dictitabant. Atque huc spectat Maronianum illud, Discedo, ac ducente Deo. quamuis non contemnendi autores vtrunque sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso eum Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, vt in comẽdo ornandóque capillo, studium omne suum exerceant. Quare in numismatis videas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem Theogonia Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατ᾽ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχετε, θαῦμα ἰδέσθαι·
ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης

Ἱμερτοὺς

A Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι παλλὰς ἀθήνη:
ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος διὶ πατρὶ,
Τῇδ᾽ ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλα ὅσ᾽ ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
τῶν ὅγε πολλ᾽ ἐνέθηκε, χάρις δ᾽ ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη, ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

SVnt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quòd & næui & rugæ, & vniuscuiusque color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamuis similitudo quædam appareat, eo tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

B ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclarè gestas, virtutésque cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILLVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM Vilenensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marescalcum & Archicancellarium, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensémq; Capitaneum: De iis quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS PIERIVS VALERIANVS.

LIBER XLII.

CVM iam varios commentarios diuersis misissem amicis, dedisséma operam vt argumenti ratio vnicuique non inconueniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cuinam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cum arma acri mittenda viro non ignorarem, tu
C *certè Nicolaë Rodiuille Magnanime princeps, animo statim obuersabare meo: téque vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac tutela, noster qualis is cunque esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrēt causæ, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarísque gloriæ flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq; Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantáque fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximísque Lituaniæ imperiis & administrationibus ornatus longe clarissimus esses, dignúsque habitus qui in fortium bellicosorúmq; populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiámque in administrandis disponendísque singulis sequerentur, & autoritatem amplissimam libenter retinerent. Hæc cum in te sint dona, conerísque tam pulchro laudabilíque exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominum florem, ditionum istarum firmamentum, boníque principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis ocio, cùm in iis ipsis & disciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúsque antiquitatis imaginem honoratissimam sis agniturus. Hæc qualiacunque à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.*

IVS IN ARMIS. D

DEORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, autoritatem, vimque armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consueuerunt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parêre, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, vt pote mercatores, & assiduis dediti negociationibus deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent, nempè, quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias esse arbitrarentur.

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrum dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesque sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetúque in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, verum & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erāt armati, cum armatis promiscuè, vt Lactantius ait, concubuêre. Atque ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantùm, quam μορφῶ vocitabant, sed deos, deasque omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atq; etiam in lapideis signis atque memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta, figuratas. Hæ sunt virgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita vestes cōiicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quātum humerorum onus sit. Hoc quidem καὶ πάρεργον fatemur, sed hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisque locis, atque etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbium illud emanauit, σὺν δόρει, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediēdum innuimus. Huiusmodi verò statuam sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM.

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præustaque, fecialis manu prætenta, quā vbi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fierique cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus, iaculum intorquens emittit in auras Principium pugnæ. F

ARCVS ET SAGITTÆ.

TVMVLTVS.

AEgyptii sanè sacerdotes tumultum, aut belli principium esse factum, significare cùm vellent, armatum hominem figurabant, qui telum arcu contenderet, & ad feriendum paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totum belli apparatum accipiunt: & huiusmodi significatione Psal. LIX. Dedisti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamuis in Hebraicis codicibus longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæque simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotissimis etiam locis in plātas & herbas permeare, quæ quidem vbiubi sunt, solari omnino vi viuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè numis

A numis Sagittarij signū est, quale cœleste illud fingitur, cū inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo x, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiam probi cordis hominem immitterent. Nonnulli Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student, pro eo quod apud Græcos est, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, Sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeant hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes, per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesque pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, virulenti cordis spicula depromuntur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, non otiosè appositum: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atque ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianum legas, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, stare aliquem in insidiis incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quam primùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factáque explorant tua, ac simul aliquid exciderit imprudenti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olimpiis quoque Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas inuenias, in hunc

B modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obtuso ignauoque ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes, Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorāt. Nā & Nazianzenus Basiliū ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt vero illi, vt philosophatur Plato, radij quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus calidissimusque sedem habet, viáque sibi, vt Musæus ait per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoque interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus.

AMOR.

APud coniectores sanè, si quis ætate florida vir aut fœmina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

C IN diuinis verò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperàm actarum conscientia cor stimulant, compungunt, exulcerantque. Ita Psalmo octauo supra xx, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi; Attigerunt me, transtulit Symmachus.

COELVM.

SEdenim philosophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non ociosè commenti sunt & alas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulque faces, vtputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum denique, cùm senium auferant à cœlo. Amorem insuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo sacræ testantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur sagitta velocitatis etiam hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cum equum primo præmium proposuisset, alteri Amazoniam pharetram, plenámque sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurum vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittā Frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreum apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cùm sagittam, veluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè suprà humanas vires esse putabatur.

putabatur. Sed non fabulosè apud nos dictum, Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum: D
per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terræ volatu pernicissimo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegauit. Plerisque enim locis sagittæ verba diuina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratúmq; ad feriendum asseruabat: quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Oratius:

Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.

CONTRARIETAS.

VBi tamen sagittæ duæ parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

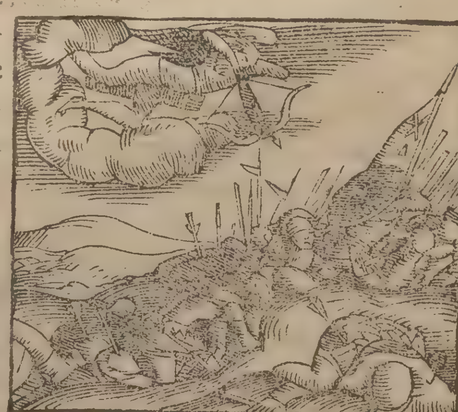
QVemadmodum verò arcus intêtus belli signum est, ita fractus sublatam belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historiis legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremum numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcúmque Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptum est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ. E

AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimùm vtuntur, sagittas numis Darius impressit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxis numo sagittarius miles cusus erat, eáque de causa numi illi Sagittarij vocitabantur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non infacetè dixerit Agesilaus, triginta se milibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiam manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus late apud Homerum. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicant corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitū, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tutelarem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telū in sagittæ cuspidem ita ⟶ figuratum, damnationis signum esse autument, aut explodendum summouendúmve aliquòd ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus summouendis. F

DE HASTA.

SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam vbique conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur: Nam stulto præcipitique ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulem, clades illæ insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderunt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atq; promptitudinem ostēdit. Vnde apud Martianū legas:

Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.

FAMA.

AD hæc lancea in quacunque videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, vtpote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, ea tantum quæ re vera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, Telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τῆλε & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS

HOSTIS INFENSISSIMVS.

A Infestissimum hostem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nonnulli significare cùm volunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius læua statuunt, dexteram verò ori obiiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat: nempe quòd persuasum sit ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant.

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

Nam illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminêre huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMVS HONOR.

Sedenim ne Lysippum adeò malignum aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neque temere
B rè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur.

Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipse Æneæ. Neque quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonem Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est.

STRENVVS.

Eorum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eáque de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

EBLLVM.

Apud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cùm bellum velle se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereque lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit
C Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.

Ea verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, captiuosque sub ea vendi morem fuisse: proindéque rei fortiter gestæ signũ erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quíque per vim sub Imperium deuenissent, apud historicos frequentissimum. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duabus quidem fixis, & alia in transuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogebant, inquit Festus, vbi Discinctos intelligendum armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarum capita cœlibari hasta comerẽtur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri subiiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisique stetisset.

CONIVNCTIO MARITALIS.

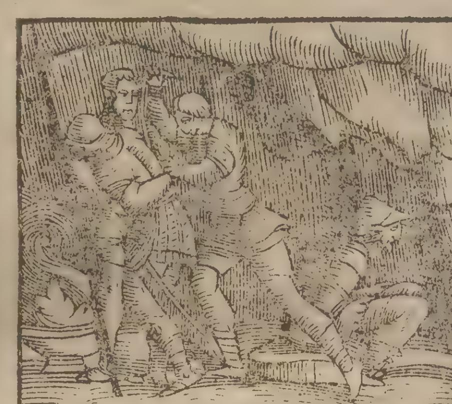
Aiunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctáque fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostræ monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genituræ essent.

MM

DII. D

PRæterea, vt Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro Dis immortalibus veteres hastas coluêre; ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud est quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deiici, neque labefactari potest, sed inconcussa firmáq; suo se robore cōmuniat, sustineréque omnia & omniū fundamētū esse perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vsque facta sunt in hoc genere cōmemoremus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranem auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eique tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò hastæ à veteribus tributum est, vt sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quo cultus eius fieret augustior, Hastam appellitarent. Colebant verò illud vti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolatis. Cui etiam (tāta fui hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiúmque placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox prouerbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES. E

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditum est. Dionysius enim duos ait adolescētes fuisse militari habitu, & vetusto opere, qui sederent, & pila in manibus tenerent, cuius rei testimoniū titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunum, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ compositionis principia perhibentur. Et quoniam Penatibus Magnorum Deorum cognomentum attributum est, vnde Maronianum illud:

Cum sociis natóq; Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, Et, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuere. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallātis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cúmque huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, vt sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra F
itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abuexit, & in Dardania à se nuncupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosque Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt, sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præfectúmque his antistitem Egestum nomine. Iidem demū Romam translati cùm vrbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in vrbis imperijq; sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, vt Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, vt spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum Virgilius allusit, cùm scripsit:

Aeternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruerimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

DII TVTELARES.

A ID verò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederent, quòd peila gestarent, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicæ firmitatis & constitutæ rei consiliive signum habetur. Peila propulsationem malorum, incommodorumque significant. Adolescentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus Peila vocabantur, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarum, siue pedali, quæ scutis infixa non possent abscindi, & loricam facilè perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorum moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo Frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, vt eodem telo pro vt ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameáque contentus est.

MORS.

IN diuinis literis Framea, vt & alia telorum genera, mortis hieroglyphicum habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

B DE SCVTIS.

LOcus exigit vt hastis scuta etiam adiiciantur, quorum varia sunt hieroglyphica, quia variæ sunt eorum species, varij etiam vsus, neque facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamque frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaque ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

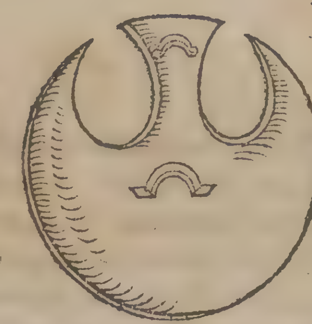
PAri honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iussit, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eóque inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prœtum & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutum fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidem obseruatum est Peltæ quoque significatum
C salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltam salutem Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilentia per vniuersam Italiam debacchata, Romam quoque vrbem inuasisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam propriè necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundem, vt vulgò: thoraca aheneum induere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamvis vti dictum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

QVoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturum crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quædã Amazonum incisa mira quadam arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitíque obuias sauciare videntur, cuperéque eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ sunt, quarum species in

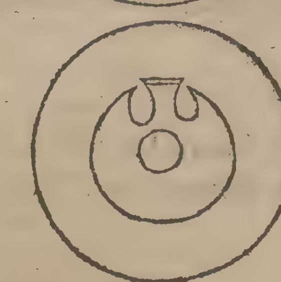
D

hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusque ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat.

PRIMA ARMENICA.

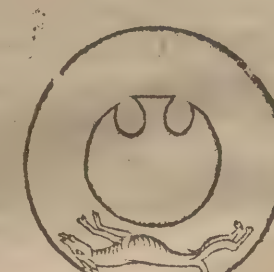
VAriabat verò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

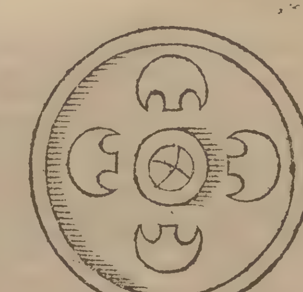
QVæ in secunda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò pupurea, in parma ipsa cærulea: in vtraque verò pelta aureus vmbilicus.

E

MENAPII.

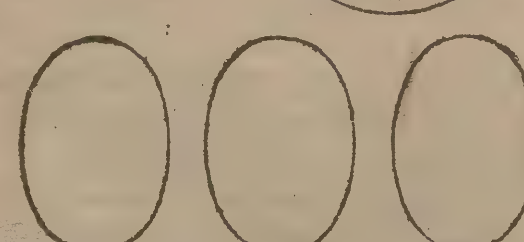
MEnapiorum autem pelta rubra erat in alba parma: Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri possit, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

VEsontes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partes quatuor decussatum, quarum duæ albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

F

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria vna serie disposita, ea qua diximus figura conspiciuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA. In altero Antonini eiusdem numo scuta sex habentur anciliorum specie, vt paria duo, vno super alterum sublato, partem interiorem ostentent, qua scilicet brachium insertatur: mox singula vtrique pari appensa, quæ vmbonem spectandum obiiciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ sunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiam duo prima elementa ita curta sunt, vt vix discerni ab oculatissimo quoque possint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma scuta sunt quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiam specie nonnunquam facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum verò id esse plerique volunt, vt orbem indicare videatur qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martianus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade ait:

Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regat orbem.

A PAVITATIO.

DE Medusa verò, quæ sit in vmbone medio figurata, idem sentit, quod in Serpentis commentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporem, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani versus de Medusa:

Quod pauidum stupitet sapiens sollertia vulgus.

DEFENSIO.

ITa verò scutum pro defensione ponitur, vt milites eos ignominiosè notari passim videas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto verò nos coronatos ait Psalmographus pro tuto circunseptos munimine: munitiones enim plurimum in orbem circunduci consuerunt.

DEDITIO.

EST & deditionis signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædam à Cæsare circunuentæ, capita clypeis subiecêre deditionis indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis vmbonibus progressus oppugnationem ostendit, qualia Romæ passim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisque conspiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta verò hastis illisa pugnæ initium significabant: siquidem moris erat cumprimùm hostes collatis signis in propinquum ita processissent, vt iamiam pugna esset ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodémque tempore sub datum signum scuta percutere hastis, strepitu quammaximo possent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obseruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philostratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, milites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem cecinissent, scuta hastis solitos incutere, quemadmodum in bello fieri solerer, cuius hæc sunt verba: προσπλαθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπίδας μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ πεπαιδεῦσθαι.

PLAVSVS.

QVòd verò milites initio pugnæ facere consuerunt, togati, fabula vel concione, quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum crepitū faciebāt, eo scilicet plausu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. Dictumq́; illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres consulares secunda vigilia in palatium accitos, multáque & extrema metuentes super pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & scabellorum crepitu, cum palla tunicáque talari prosiliit, & decātato cantico abiit.

HONORES.

CLypeis vnde nomen, incidi describive facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc strenuè in bello gessissent, alba vtebantur parma, de quo Virgilius: Parmaq́; inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam diis: quare sæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac diis dicata. Hic nōnulli vocabulum à sculptura factum voluere, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem sentētia Plinius est: scutis enim ait ille, qualibus apud

C Troiam pugnatum est, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per i, & clupeum per v, differētiam ponit Cornelius Fronto, clupeumque per v, quæ omnino y psilon Græca est, imaginis esse dicit, per i, verò armorum. Apud Virgilium tamen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligendum. Sed & in iis imagines fuisse, Seruius attestatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuisse dicit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troianorum insignia in clypeis apparuissent? Sedenim alij sunt, qui genus, non scriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere Imaginem significare, virili verò inter arma poni. A quo diuersus est Pomponius dubij sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatorium per i, Clipeum dicamus, imaginē verò per v, Clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differētiam improbat Charisius, qui clipeus per i, & clupeus per v, non alia ratione dici asseuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter communionem i & v literarum. Sanè clypeum vtroque genere pro scuto Virgilium posuisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeum superintonat ingens. Clypeum ingens recto casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum ait illud Homericum ἀράβησε δὲ πτύχ' ἐπ' αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expressit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omittamus, quamuis hæ tibi doctissime Nicolae, nūquam displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus iis, qui graue aliquod periculū à Rep. propulsassent, sustulissentq́; penitùs propugnationis defensionisq́; memoriam: isque rem gestam imaginibus explicabat. Denique hoc non tantùm de mi-

litatis clypei forma intelligendum est, quantum de quacunque dedicatione in alicuius præclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorum memoriam: cuiusmodi marmoreæ æneæque tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentũ vsurparunt. Thrahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt κτ̀ πάρεργον, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutatus est, tricena XX millia Barbarorum, qui aduersus Imperium Romanum arma sumpserant, nauiumque, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeóque attriuit, vt paucos ad solum patrium redire permiserit. Extat adhuc exemplum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta XX millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicibus vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoque clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere. D

LACONES.

ET literæ nonnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familiis appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere, τὸ M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione. E

MOROSITAS.

QVod ideò non sum referre grauatus quia arrepta hinc occasio est in argutũ Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde prouerbium, ἔλαχες τὸ M, obuenit tibi M. obiectumque aliquando Dionysio cauilli vice, cui sors obuenerat M, μωρολογεῖς Διόνυσε cui tamen & vafrè, & vero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσομεν μὲν. Quanquam ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe, aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET K.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphoræ vocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim ait Eustathius, qui κάππα literam κόππα nominarent, vti nunc Theutones plerique omnes Papa scribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, σὰν dicebant, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS.

ET ne singulas literarum notas alieno loco commemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudiciis. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verùm illud non importunè addiderim, Neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vtputa veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudêre. F

DE Saliis, quorum insigne esset thorax aheneus, & Ancile in dextera manu, in læua verò Pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

SALII.

DE GLADIO.

POST arcum & sagittas, iacula, pilaque & scuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus.

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarum Rex omnium crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur: quódque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit: & amicis epulandum apposuit: atque ita vniuersam Ægyptum vnius animalis cæde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

A PRæſectum gladio ſinciput, ſceleſtum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machæræ nomen imagóve, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recenſebatur, ab inſtrumento eo tam letali ſumpta ſimilitudine. In Aſino ſanè dictum, quonam argumento Perſarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præſagiuerint, quia ſcilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingreſſu regni lautiori, vt fit menſa ex pluribus eduliorum condimentis appoſita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum inieciſſe, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cum adoleſcentem formoſum admodum turpia quædam fabulantem audiuiſſet: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò paſſim de maledicis, verbis proſcindere: & eloquentiam ipſam eſſe gladium, & gladium in ore aliquem geſtare, qui, vt ait Horatius, ſit

Qualibet in quemuis opprobria fingere ſæuus.

Et ſacræ noſtrorum literæ linguam gladio ſæpe comparant, vt Pſal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus, & ſubſequenti: Exacuerunt vt gladios linguas ſuas. vbi quidem de calumniis & inſidiis ſermo eſt, quæ ab hoſtibus parabantur. Aliter apud Paulum, cum ait, viuum eſſe Dei ſermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

B QVòd verò declinandum ſubterfugio acutum gladium Pythagoras monuerit, dicens ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, plerique ſymbolicum ſenſum ſecuti, à periculoſis negociis abſtinendum interpretantur.

IVSTICIA.

IVniorum autem inuentum eſt iuſtitiæ ſeueritatem atque rigorem, per exertum enſem manu virginea prætentum ſignificare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidere. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iuſticiam cum libratis omninò lancibus in læua figurabant, ſed in dextera non enſem, ſed faſces cum adalligata ſecuri ſtatuebant, merita æquáque ex huiuſmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi, atque diſtribui, hinc ſcelerum conuictis caſtigationem impendere ſignificantes. Sedenim ſpecies hæc duas ſecum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum enſem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriuſque medio virtutem ipſam adſtruerent, per fractum ſcilicet enſem ſeueritatem nimiam retuſam cohibitamve intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem ſignificat. Lenti verò ſunt, qui nullo atroci quantumlibet ſcelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniuriis commouentur. Sunt tamen & alia iuſticiæ hieroglyphica, quæ locis ſuis, prout res exigit, exponuntur. Apoſtolus tamen ait, iudicem eſſe C Dei miniſtrum: ideóque non ſine cauſa portare gladium, vindex enim in iram ei, qui malè operatur. Et quoniam ſatis cõſtat gladium ſeueritatis animaduerſioniſque indicium eſſe, prætereundum non eſt quòd in diuinis literis ſæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum eſt, quòd in iudicio corpus atque animam punire ſimul poteſt, vel quòd & ſupplicio præſentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in ſanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripſemata, quiſquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

IGnem verò gladio diſſecare, quid ſibi velit apud Pythagoram, non facilè fuerit augurari, cùm in eiuſmodi ſymboli enarratione diuerſi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum, animum aſperitate verborum (is enim gladius eſt) non eſſe laceſſendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui ſententiæ ſubſcribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignem gladio ſcrutare, nihil aliud prorſus ſibi voluit, niſi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduerſus nos prouocaremus, laceſſeremúsve.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque vſui, neque efficaciæ reſpondere poſſit, non ſolicitandam attendendámve, Lucianus, Baſilius, & Plato, hinc ſignificari arbitrati ſunt: quorum ſi qua eſt autoritas, aptè admodũ, qui ſtudiũ in nullius frugis opere inſumptum ſignificari voluerit, hominem pinget flammam gladio diſſecantem. Cui ſimile dicterium illud, Aquam in mortario tundere: neq; nõ Laterẽ lauare.

CÆSAR. D

QVòd verò fabulantur Cæſarem per cultrum ſignificari, iuniorum inuentum eſt, non infelix tamen. Nam cultrum pro Diſſoluendi, incidendíve ſignificato poni apud Iamblichum reperias, in iis quæ ſcripſit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter inſignia Pontificum Flaminúmve, cultri ſpecies aſpicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri ſolebat, & ex auro vel ex argento, rotundo ſolido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à ſecando ſeceſpita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVinetiam Pontificis noſtri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, ſed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Eſaiam verò Dominus intentato gladio nos viſitare fertur. Per hunc Adamantius diſſectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim ſunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum ſeruitus, & quæcunque dictu factúve fœda perhibentur, quæ omnia Dominique Deique noſtri ſeceſpita abſcidit abſtulitque. Antea enim quàm ille nos inuiſeret cœlo delapſus, non erat enſis hic inter mortales, neque caro quicquam aduerſus Spiritum concupiſcebat, neque Spiritus aduerſus carnem. Aduentu verò eius edocti ſumus, quæ carnis eſſent propria, quæque ſpiritus: doctrinàque eius quaſi gladius vibratus carnem à ſpiritu diſſecuit, diſſeparauitque, vt inde viueremus in ſpiritu, neque rerum noſtrarum ſummam in carne, ſed in ſpiritu ſtatueremus, nõ corruptionem à carne, ſed beatorũ vitam à ſpiritu in lucro repoſituri. E

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confixerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiam inſtituti ſunt, gladius mortis erat ſymbolum: fuitque maximum omnium illis iuramentum, ventum & acinacem atteſtari: (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius eſt) per hunc quidem interitum, aut ſalutem: in eo enim ſalutis ſuæ præſidia ſtatuebant: per ventum autem animam, hoc eſt, vitam interpretantes, quòd ſcilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permiſſum eſt. Pari modo in oſtentis mali hominis & cædem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piſcina ſibi viſus eſt videre hominem, à quo gladio infeſtaretur. Eodem ſignificato formidabilis minabundusque Galba, cognita Neronis nece, ſuſceptáque Cæſaris appellatione, iter ingreſſus eſt paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vſu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppreſſiſſet. Quid verò libelli duo, qui reperti ſunt in ſecretis C. Caligulæ poſt eius necem, in quibus notæ nominaque continebantur morti deſtinatorum: præſcripti enim erant diuerſo titulo, alterique Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clàm opprimendi eſſent, intelligebat: per gladium, quos palàm cædere deſtinaſſet: Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electiſſimum quenque vtriuſque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

IMPERIVM.

IAm & poteſtatem & imperium ex gladio ſignificari, à noſtræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod reſponſum à pio diſcipulo eſt, Ecce duo gladij, ſacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum poteſtatem ſub Chriſtianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonſtratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Aſiam, eam ornatu Græcanico communiri iuſſit: quo facto Chaldæi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus eſſet. F

DE SECVRI.

EST & Securi à ſecando nomen: quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat: breui enim ille, ſed acuta oratione, Demoſtheni plurimum aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ vel petras incidat.

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradei ſimulachrum, quòd ſecuris labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanorum verò ſecurum ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodum vulgata, plurimíque vnà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlterius ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

NEque enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Græcorum gentes ſecuris ſeueriſſimæ fuit animaduerſionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere eſt.

A Tenediorum enim Rex cùm legem eam tulisset, vt in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subiicerentur, neque filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memoriis plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptam, addito etiam elogio, Sub asciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriam cauet, auersaque ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorum hominum in insectandis abolendisque proborum operibus studium & conatum intelligimus, vt Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum δρέπανον præ se fert. Nam apud Græcos δρέπειν vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA.

VT verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signum fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusque colligere.

CASTIGATIO.

B QVam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerunt, ad fures arcendos, auesque ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferrique eam in domum furis, atque periuri.

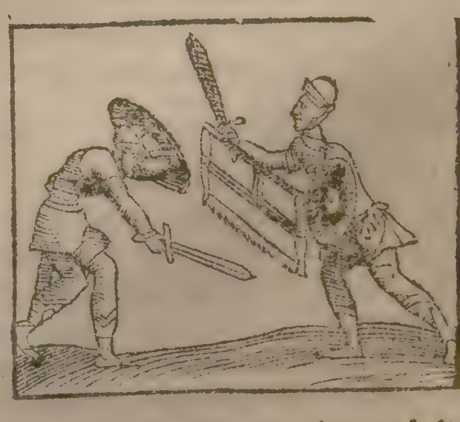
DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cæterùm apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA.

PLaciades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeque auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partem, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicunt, aut
C præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequens est consertæ pugnæ vicissitudo, cumque assiduè acceditur & receditur, neque vllo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur: serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari disciplina Serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontem hostibus opponitur, vt turbata acies reparetur: sitque ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiam Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaque de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi

partes circuit: vnde etiam Proserpinam rapuisse confinxêre, de cuius rei significato passim habetur. D
Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

ROMA.

ROmæ quoque caput galeatum in numis passim, & aliis veterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studiis claræ statuam se vidisse Pausanias affirmat, quæ vna manu galeam, altera velitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum valida mulierum manu hostem ad vrbis direptionem incursantem exceperit, fuderit, fugaueritque.

PERICLES.

CVr verò Periclis statuæ casside tegerentur, si quæsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominem reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχοινοκέφαλον appellatum, vtpote qui caput iunci instar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidête, commenti etiam causam, sed ineptam & importunam, id ei nominis datum ob agendi fandique libertatem, quam is, vt iidem aiunt, ad impudentiam vsque vendicasset. E

DE TORACE.

MVNIMENTVM.

THorax porrò munimenti signum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerso pectori circumfusus. Deque hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετὴν, virtutem, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittique possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, vbi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

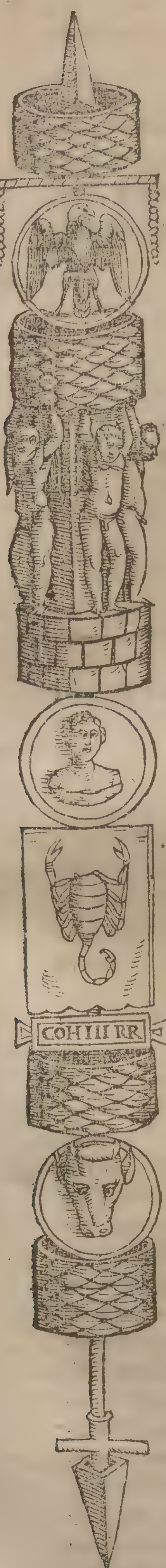
QVæsierit aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniam inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione: pugiones cædem, pileum verò libertatem significare, proindéque ex numo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus vlterius repetenda. F

DE CASTRIS.

INter castrensia ornamenta honorésque, inuenias plerisque locis non tantùm signa, verùm etiam & arcas pullarias, & castrorum ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæque locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone suo loco dictum: Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, velo quodam à dextero vsque in læuum protento, & superinsidente. Supra vtrunque caput singulæ laureæ. A' Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idque manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus videatur, loculo vacuo apparente. A' lateribus longissimi cōti duo, signis, præmiis, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorum formam: ima pars ferro præmunita, capulisq; prædita, vt commodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

M. POM

M. POMPEIO. M. F. ANI. ASPRO
LEG. XV. APOLLINAR. COH. III.
PR. PRIMOP. LEG. III. CYREN. PRÆF.
CASTR. LEG. XX. VICTR.

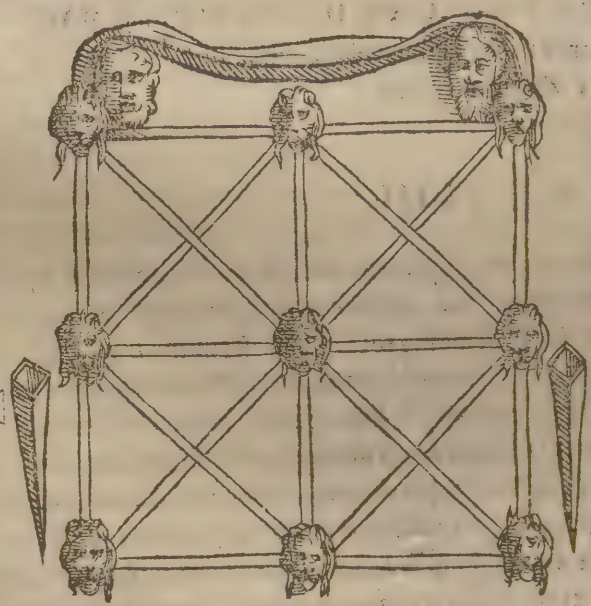
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO M. F. ET CINCIÆ
COL. ASPRO SATVRNINÆ

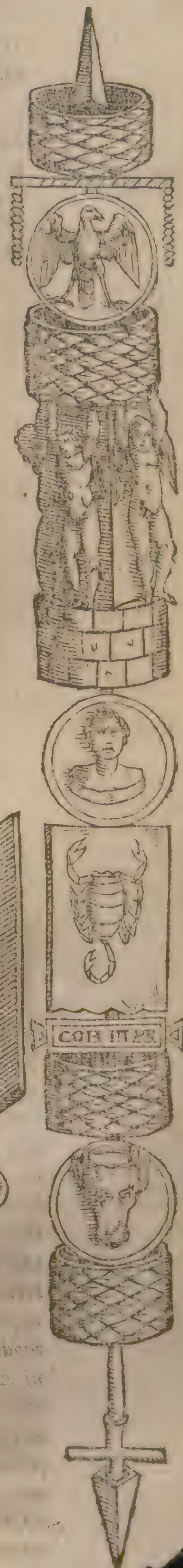
FILIO SVO ET
M. POMPEIO
ASPRO FIL.

VXORI SVÆ
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longissimo conto præfixum in exercitu à signiferis gestari, qui vt facilius impingi terræ posset, in acutam cuspidem desineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, siue de sistendis signis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, vt ✱ Centurionis signũ apud veteres vsitatissimum, & alia in dictionibus concisa operæprecium visum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare. D

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆQVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,
ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET
MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI.

E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, de iis quæ per sellam, currum, & fulmen significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLIII.

MAXIME vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conscius, tótque insuper meritorum, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, sed ob eximiam commodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborum copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt me arum omnium rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq́ meæ rationem omnem fauore præsidióque tuo tuendam, iuuandam, sustentandam, ornandámque etiam susceperis: denique autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendum, instituendúmque mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quódque parturiebam opus absoluere demum sperem, quod omnium meritorum maximum semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neq; opportunius accidit, neque commodius. Cuius quidem consilij mei maiorem in dies singulos fructum voluptatémque percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum commercia conciliauerat, non obscura forsitan extarent officia, daretúrque interim occasio, vt meum summum erga te studium inciperem omnino patefacere, quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vtut fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaque est vnum è commentariis, quæ per datum à te mihi ocium conscripsi, de mysticis Aegyptiorum literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos vt Rempub. Christianam plerisque locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæque vbique labefactata cerneres, prudentia consilióque tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq́ tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artifi cum operibus instituerim cũ eo fabulari, quem cõsiliarium, quem socium, vbi arduæ quæque res inciderint deliberandæ, maximi quique principes sibi adsciscere contendãt: agnosco quidem hanc culpam, & inepte fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te, & ab aliis desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunque est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium denique ipsum forsitan exquiri. F

DE

DE SEDE.

A SVmmorum principum ornamenta, insigniáque & multa & varia fuisse alibi recensuimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neque augustius, neq; venerabilius habitũ. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propémodum maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, meásque super his lucubrationes studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

POrtò perennitatis, æternæque quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisque locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eóque præsertim loco, vbi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatémque describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliáque in æquilibrio conquiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, vtpote vnicum atque perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendum senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, vtpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminẽ assiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, vt post adorationem sederent, boni ominis causa, vt Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur,
B Religionem hanc sella super, secuti plurimũ sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Bassianum Antoninum inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo ꝙ sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, eo quòd fierent diis ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS.

SEllam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, vt & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaque diis reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eáque vbique sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè
C posita est.

DIVVS.

EAdem species, vti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulachrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilã cui aquila insidet porrigit, inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam. M. Antonius eius maritus Faustinam subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatam gratulatus est. Matrem verò castrorum ideò ipse vocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neque vllos humanæ vicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedẽs est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug.

P.M.TR.P.P.P. dea ſedens ara appoſita, radium læua t..., dextera caput ab occipitio ſuſtẽtat, cum inſcriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quieſcere. D

CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari ſolitum ſimulachris tribus pro tribunali ſedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani cos. XIII. congiarium ipſe ſedens populo elargitur, cum inſcriptione, LVD. SÆC. Ædes verò iuxtà ſita eſt, & in tribunalis facie literæ appoſitæ ſunt. S.V.F.P.D. quarum ſententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumum quoque ſignificaturi ſacerdotes iide Ægyptij, hominem pro templi foribus in ſede ſtatuebant, eo amictum indumento, iiſque geſtaminibus ornatum, quæ latè Euſebius libro vndecimo de præp. Euang. recenſet, vbi templũ Serapidis deſcribit, & cuſtodes hos ipſos paſtophoros enumerat, ab ſacerdotali ſcilicet habitu ſic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quaſi ædium intumos, aliàs æditμos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Chariſium eſt. Præuidit Dauides principes ſacerdotum è Iudæis futuros, qui aduerſus Chriſtum inſurgerent, cùm dixit: Aduerſum me loquebantur qui ſedebãt in porta. Nam & idem mos pro templo ſeſsitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptiis, à gentibúſve aliis exempla quærimus, cùm diuinæ vbique literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Iſraël ſedentem in ſede ſua. & Eſaias, Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum atque ſublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, ſanctificatio noſtra, ſuſtentatio Iſraël: quæ quidem omnia firmũ & ſtabile Dei ſignificant imperium: & vt inquit Adamantius, ſiue de Chriſto volueris iſta intelligere, nõ peccabis: ſiue de Patre, nõ impiè ſenſeris: eſt enim thronus gloriæ excelſus, & à principio, Aſſertor noſter: propterea regnum eius & ſanctificatio noſtra Chriſtus eſt, quia & ille ſanctificãs, & nos ſanctificati ex vno omnes ſumus. Ideo verò eum ſedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, ſtabilitatemque, & venerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita ſedere ſuper ſedem ſuam dicitur Deus, qui latè Dominus ſuper omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & pleroſque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos ſibi addicendos præſagiſſet, Ponam, inquit, thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot ſecula, inquietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò ſuper Cherubim ſedere ponitur Deus, intelligitur de ſumma ſcientiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris inſigni pietate præditis ſuperaſtitit, de qua Salomon Prouerbiis: Anima eius ſedes ſapiẽtiæ. At ſcabellum à ſcamno ſede deminutum, humilitatis & ſubiectionis, inquit Eucherius, indicium eſt: vt Pſalmo, Donec ponã inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Chriſti humanitate: vt, Adorate ſcabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, ſicut caput Pater, de quo loco ſuo. E

DOCTRINA.

PLeriſque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ ſignificatum habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locum Euangelicum: Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & Phariſæi. Ita illud Pſal. primo: Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit. quod pro doctrina non ſana interpretatur Euthymius, hæreticorum ait Eucherius: beatique porrò illi habentur, qui pro ſceleratis non ſteterint, & cum impiis atque peruerſis minimè ſederint. Quanuis pro peſtilentia nonnulli accipiant, Deriſores, & pro cathedra, Societatem ponant: vt ſit, neque commercium habuit cum iis quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendiſque mortalium animis exercetur. Quòd verò Paraphraſtæ nonnulli ſcripſerint, neque ſocius fuit eorum qui ſtudio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impoſtorum illi vita placuerit. Latinum eſt omnino, Aſſidere cuipiam, pro ſocium eſſe, vel ſimilem, vel imitatorem. Hinc Horatius Epiſtolis: F

Parcus ob hæredis curam, nimiúmque ſeuerus
Aſſidet inſano: hoc eſt, par vel ſocius, aut ſimilis eſt inſano. Sunt qui cum ſuperiore ſignificato conſentientes, per cathedram hoc loco perſeuerantiam & firmitatem in malis operibus ſignificare velint. Nam deſidere, vnde deſes & deſidia, contationem indicat huiuſmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & conſultationem per ſeſſum ex Ægyptiaca doctrina ſignificari manifeſtum. Vulgatumque apud nos illud de Romanis, Sedendo eos viciſſe: quod ad conſilia referũt eruditi, vt apud Plautum is, qui nimiò plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. & quod apud Maronem, Turnus ſacrata valle ſedebat, legitur, exponit Seruius, ſedere, eſt conſilium capere. Multáque apud alios etiam in hãc ſententiam. Non otioſe poſitum eſt in ſacris concentibus Pſal. XLIX, Sedens aduerſum fratrem tuum obloqueris: id enim καταλάλεις indicat. Sedens, hoc eſt, conſultò, non ſubita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, ſed animo conquieſcente, & ſpontè de calũniis agitante, vel aliquid quod obeſſe poſſet excogitante.

CESSATIO.

NEque deſunt, qui ſedere pro ceſſare ponunt, Horatium ſecuti, qui de puſillanimo dixit:
Sedet qui timuit, ne non ſuccederet.

Vti

A Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adiissent, in foro sessitare: quod apud Alcinoum fecisse Vlyssem Homerus scribit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat verò sella eburnea proprium Ædilium Curulium hieroglyphicum, quod quidem quoniam aliis aliquot magistratibus debebatur, animaduertendum apud Plutarchum Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, vtebatur, in qua sedentes ius dicebant, huicque honori aderat Magistratus nomen. Inferiorem alterum Popularem vocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere consuerat. Paulóque infrà, Marius cùm ad Herennium responderet, huiusmodi sellam ἀγκυλοπόδα memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sellæ illæ, conspicuum sit. Magna autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi conciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Masinissæ B Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis aliis sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicum per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamque amicitiam missi sunt, tulêre dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et consules cùm magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historiis peruulgata, in currumque protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quæ commemorare infiniti propémodum operis labor esset: sed enim ea tantùm recensebimus, quæ vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi victoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuæ in curribus ponebantur, quæ ob id Triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictam volunt, quòd curru honoris C gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romæ iis omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memoriȩ ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidissent, proximum à diis immortalibus honorem præstitit, itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commentum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciem præ se ferenti insistens. Cymba inter vtrũque equum sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quæ aquilæ speciẽ refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. vbi animaduertendum est, c literã apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, vt Velius Lõgus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in commentariis suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & diis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona,

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris prædi- D
tæ conspiciuntur, vt tandem aliquando Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisque tridentibus: de quo in iis quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, plerique dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosiorésque magistratus, aruspicina quoque per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè absoluisset, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectum figuli in fornacem intulissent, non vt reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, eóque magnitudinis concepto robore duritiaque increuit, vt vix sublato fornacis culmine, parietibusque disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium iis portendi.

NVPTIÆ.

EIusdum boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grãmaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

> Τοὶ μὲν γὰρ εὐσσώτρου ἐπ' ἀπήνης ἦγον
> Τ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
> *Hi curru inuectam geniali virginem amanti*
> *Traduxere viro, paßimq́ hymen hymenæus Excitus cantu.* E

Et ligneum sponsæ simulachrum Citheronis consilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tris tantum vectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quem nos hodie anuli maritalis Compatrem appellamus. *πάροχοι γὰρ παραβάται παραίπομποι, καὶ οἱ συμπορευόντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι.*

TERRA.

QVòd verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

> *Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poëtæ,*
> *Sedibus in curru biiugos agitare Leones,*
> *Aëris in spatio magnam pendere docentes Tellurem.*

Illud addam, ex iis quas rerũ natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis merito cognomen indidisse, quando ita hominum illa mater, vt cœlum deorum, habita est. Hæc nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper, nouissime complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè vt mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

> *Muralique caput summum cinxere corona,*
> *Eximiis munita locis quòd sustinet vrbes,*
> *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
> *Horificè fertur diuinæ matris imago.* F

In editis enim & excelsis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm vt difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot numis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula detētis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, vt in victoriarum eorum memoriam numi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatum interdum à populo Prasinianorum aureorum modium propter equum ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codice, Parsimanorũ legas, aut quid hac locu tione corruptius: sed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoque Aurigæ species ostenditur, de quo ita Theon in commentariis Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: solenniaque huius rei sacra in Argis primum instituta, quòd primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit,

sunt

A ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt. Atque ita Græcia demùm eſt in vnaquaque re contentioſa.

DIVINA MAIESTAS.

SEdenim cur nos mortalium fabulas æquo curioſius proſequamur, cùm Deus Opt. Max. ſua ſe conſpicuum autoritate nobis exhibeat? cuius ſumma maieſtas, qualiſque videri cœlicolis & quãta ſolet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεὺς πτηνὸν ἄγων ἅρμα πορεύε), ſed de curru loquor quem Hetruſcorum monumenta obſeruanda nobis vetuſtate oſtendêre, quem ex Arameorum arcanis profundiſſimæ doctrinæ vir Ægidius Viterbiẽſis in Circum ætate noſtra primus induxit. Verùm ſuper hoc quædam altius repetenda ſunt. Aramei vnum eundemque librum duas eſſe leges dixerunt: alteram ſcriptam, alteram à Deo Moyſi traditam: illam populis, hanc ſapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa hiſtoriam orbis conditi atque adminiſtrandi, in hac formulam adumbratæ atque ad effigiem expreſſæ diuinitatis oſtendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumque Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit: ſiquidem ſub Ioue actio vitaque humana, ſub Saturno verò contemplatio diuinorum ſignificatur. De quorum temporum felicitate Platonicam ita ſententiam Maro mihi videtur expreſſiſſe, vt cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni,
Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipſáque tellus
B *Omnia liberius nullo poſcente ferebat.* Mox de Ioue:
Ille malum virus ſerpentibus addidit atris,
Prædariq́ lupos iuſſit, pontúmque moueri,
Melláque decuſſit foliis, ignémque remouit,
Et paſſim riuis currentia vina repreſſit,
Vt varias vſus meditando extunderet artes
Paulatim, & ſulcis frumenti quæreret herbam,
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem,
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotiis ſubſequuntur.

Hunc imitatus Naſo, vtriuſque regnum ita deſcribit:

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
Sponte ſua ſine lege fidem, rectúmque colebat.
Pœna, metúſque aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti. & quæ multa proſequitur.

Sed vt ad rem noſtram conuertamur, vtrunque duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BERESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur ſecundæ huius, quæ arcana eſt, per Meſſiam & ſuos aperienda per ſpeciem Currus apud eos conſcribitur ἱερογλυφικῶς. Currum hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tãquam ideas quatuor, atque iis veluti gemmis ac ſigillis, formati à Deo ſunt angeli quatuor, omnium
C cœleſtium mentium & duces & principes. A dextera Dei gemma ea prima eſt, vnde pulchra, grata lætáque omnia proueniunt: eámque vim Michaelem vocant. A læua gemma altera eſt, vnde fortia, dura caſtigatáque manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex iis medicina & temperamentum Raphaël. Quarto denique loco Vriel terræ proximus horum trium veluti diſpenſator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro ſella quæ ſit media inter rotas poſita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricæ huius eſt totius fundamentum. Duo illa priora nonnulli Brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tãquam vel pedes, vel pedum ſcabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hieroſolymæ euerſore, Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martem, Raphaëlem Iouem, cui ſella propriè dicata eſt: & Solem quartum, fœminæ maríſque vim habentem, omnis planè generationis initium, & Vrielem nominat & Adonin Hæbræus. Orpheus ea quatuor vno refert verſu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis:

Κούρη καὶ κόρε σὺ πᾶσι θάλος ἀιὲν ἄδωνι.

Vt non ita commentitia eſſe videantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obſeruauit, & Sympoſiacis latè diſputauit. Eorum enim ſcenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq́; & Bacchum eundem eſſe. Rotis quatuor, ſiue gẽmas, ſiue currus ipſius partes, aut membra libeat appellare, quinto adiiciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinque hæc diuini currus nomina alto myſterio vna locutione ſcribuntur in Canticis, eam noſtri aſcẽſum purpureum interpretati ſunt. Salomon ſcribit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera fit Vriel: per A enim illi ſcribunt. Sequenti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michael. Quinta N, Nuriel. Neque ſum neſcius, Hebræorum quorundam iuniorum ſuper angelis, Pla-

netísque & signis, quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, alitérque tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam institutæ dicũtur: cæterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæque & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue vt Græci dicunt, οἰκοδεσπόται, è cœlestibus signis Gemini atque Virgo: huiusmodíque genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atque alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, vtpote qui merita inquirat, bona maláque cõpenset, proindéque vtut quisque apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmiis afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamuis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, vt magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed vt reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiusdã fortitudinis esse. Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimum hospitium Cancer esse perhibetur, secundáque illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meũ est. Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipiẽda, nuncupandáque. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo cẽsetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est, Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro,

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quam bona comparatur valetudo, vtpote quæ in curatione ipsa versetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenáque dispergendi esse perhibent, vberrimæ illi bonorum omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant: in nominéque id esse significatum autumant, vt Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerem, qui Tauro Libráque delectetur: sexta illi die supplicandum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precésque procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam vt Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isque, vt illi commenti sunt, Sagittario atque Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eáque mortalium preces sibi deposcere. Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta condensentur. Nam vti calidi est dissoluere atque rarefacere, ita frigoris est solidare coaguláreque. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sed enim vt in curru satis expatiati, metamque ipsam ritè circumuecti, eodem vnde cursum auspicati sumus, reuertamur. Id aliqua egere videtur elocutione, quòd à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multo antè tempore præsagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde Fatalem dici. Appariturum verò olim alterum sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutẽ regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus concretis ab Ioue esse, sensibusque & rerum agendarum studio deditam. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radiis animi etiam vltra angelos illustrentur accendanturque, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiusmodi conuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotiis implicantur. Plotinusque regnare nos ait sub hoc vel illo, pro vt secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicimur, rursumque iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cùm sana bene institutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; passim in diuinis literis de iuuentute nostra, quæ fit vt Aquilæ renouanda. Quòd si vllo vnquã tẽpore spes affulsit vt mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorũ nostrorum errores, qui tot annos vni tantum sensui adhæsere, deprehendere iam incœptarunt, omnẽque studiorum suorum conatum ad veritatem ipsam cõuertere, sanctiorésque disciplinas adamare. Adiuuant insuper hanc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, lucubrationésque & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille

A minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latinéque sciat, qui Iouem scrutaturus cœlestem non insiliat in currum, qui sacra non attigit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeò Christianæ institutionis volumina non affectatur: quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quáque ratione Deo animum asserere possit, inspicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutosas, fæcéque conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq́;, à terraque sublatus cœlestium Circensium pompam comitatus eò peruenerit, vbi sparsas manu veri Iouis fruges donariáque percipiat, opiparéque & ipse & iugales excepti, amœnissimi lautissimique diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes studiáque omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FVLMINE.

Iouem igitur in alta sede conspicuum alato inuecti curru consecuti sumus. Quò verò cũ esse Iouem agnosceremus, nullum manifestius signum fuit quàm fulmen eius manu prætentum: quare cùm id gestaminis ad Iouem præcipuè pertineat, non secus ac sella, de fulmine dicere minimè alienum est ab instituto negotio futurum.

IVPPITER.

Omnibus vtique vulgatum est hieroglyphicum illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed vt nunc fabulas dissimulemus, veram figmenti causam afferamus, siquidem hoc ipsius fulminis naturam exprimere videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra B conspersus, vbi contrariæ naturæ viribus solicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem validissimè reluctatur: vrget algor ventis ingruentibus, ille sese magis ac magis adstringit, quóque angustius premitur, eo validior euadit, ac simulac extremam intentari sibi vim intelligit, totis erumpit viribus, crassioréque aëre, qui circunfusus est, disrupto, viam sibi cum strepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signáque Iouis passim cum fulmine fieri consuerunt, cum vno quidem frequentissimè: sed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui statua posita est, vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem seuera minacique effigie, vtraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactati porci exta iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut secus quàm Olympiæ leges paterentur ausuros.

FAMA LONGE LATEQVE PROPAGATA.

Illud verò præcipuum fulminis significatum est, vt vocem procul auditam, hoc est, famam rerum gestarum longè latéque per immensa terrarum spatia diffusam expatiatamque præ se ferat. Transit & illustrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum seriem propagatam. Ægyptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendere si vellent, Vocem, vt ipsi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru sonare constat. Eáque de causa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu posuit, quo nominis eius amplitudinẽ ex rebus ab eo gestis longè latéque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Posita ea tabula vt Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, x x talentis auri picta. C Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam esse. Sedenim Lysippus statuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare hastam ipse in manu Regis posuit: qui quidem, si vera quis de Alexandro, non fabulas conscripsisset, famam eius ne vna quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritus sit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt se decreto publico Deum instituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendisset magnæ integritatis fœminam, Rex ipse vt inceptum excusaret, & institutum suum approbaret, insigne volumen ad matrem suam conscripsit, vt apud Cyprianum legi, quo rationes multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam seruari, indéque colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sanè quidem Athenienses ipsi, qui doctrina & sapientia semper insignes habiti sunt, cum XII tantum deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauêre, honorésque illi adhuc viuenti instituêre, qui tamen vulneribus sæpe confossus, morbísque tentatus ac postremò vita functus, se mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè liberéque admodum more suo responderunt ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εἶναι: ἔστω θεός. Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus: quo decreto id declaratum voluêre, nullam aliam fuisse causam, neque meritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quòd ipse ita vellet. Cæterùm is qui adhuc viuens diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsque Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges suos, vt nuper dicebamus, pro diis colere. Nam & Romani non tantùm Reges plerosque suos, verum etiam eorum vxores diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius

id Alexandro concedendum, quo insolentius Lysimachus ab Alexandri morte particulam eius D
regni sortitus, non quam armis virtutéve vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat: quod tantundem erat, ac si famam astris terminare se diceret. Qua de causa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat. Quodque impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen gestauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit insolentia, quorum iste non magna admodum regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neptunus vocitari voluit, tridentemque gestauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectū insaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nā vt apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans.
Per Graium populos, mediæque per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmque sibi poscebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularat equorum.

Longè verò felicius atque tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta sacra ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quæ respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò solebant hora certa dæmones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponeretque per fontis marginem retia, pro vt opportunum sibi videretur. E
His peractis dij venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi constiterant, somno se prostrauere, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cùm nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies rediere, Numamque vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quóque modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco positam, sed quia non ita vulgata est, minimè fuit dissimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributum dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt non immeritò Cæsar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem adspirabat, cùm Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, pertæsus sit ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ætate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELERITAS.

Est enim fulmen ante omnia velocissimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtæ cùm volunt exprimere, dicunt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorum numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exporrecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciam susceptam summa celeritate peragratam, negociumque quamocyssimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti F
regibus, promptitudinis & audaciæ causa κεραυνὸς appellatus, ait Pausanias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreæ coopertum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vti palàm est, velocitatis indicia, cùm præsertim inscriptio sit, L. PAPI. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atque celeritatem, Cursoris cognomentum meruit, multa rerum scriptores memoriæ prodidêre. Equorum porrò velocitatem in curuli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ἐπὶ δ᾽ ἱππείου δίφρου ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

quem Statius secutus ait:

Ilicet, igne Iouis lapsisque citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

Τοὶ δ᾽ ἅμ᾽ ὁδὶς προγένοντ᾽ ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali disciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratum, atque etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatem nominis, & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiæ Alexandri fulmen per somnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit facto tonitru in vterum sibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flammas inde latè diffusas abire visum. Quid verò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæsaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtæ Tragici,

atque

A atque Lycurgi sepulcha de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eutimi Pictæ, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæque huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminum significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quàm euentis postea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod verò de claris eloquentia viris dictum, vt de Pericle & aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura dispergere solitos, cum orarent tanta erat animorum percussio & in dicentium sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpsere. Psalmo enim centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgura verò persuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ essent, & vniuersum terrarum orbem (id enim rota est) commoturæ attonitumque redderent. Eodem modo per fulgura verba Christi signari tradit Eucherius: eoque spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re vnquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramcsem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiantur. Fulminis verò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum.

B

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atque etiam in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementiæ signum: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum imperatorem esse, verùm ob eius clementiam quiescere: quod perinde est atque illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum esse, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorum in eum studiis inclinatis Pont. Max. electus atque salutatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarum iniuriarum oblitus, iis omnibus euestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ vitæ cursu perpessus erat infensissimos, quique non bonis tantùm & fortunis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiari sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumque monumentum, assumpsit: ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, réque probauit: vt Christianum demum Pontificem mortales intueri se profiterentur. Sed enim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auspiciis annos aliquot in hominum luce versati sumus, negocium aliis relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, vt vel hostes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulsura sit.

C

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, Lunam & Stellas significantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS,

LIBER XLIIII.

SCribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodum compendium redacta, Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios sacerdotes, in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem Reuerendissimus Cardinalis vtriúsque nostrûm alumnus Hippolytus Medices tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentum non in ea tantum schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirū video te, Montane eruditissime, leonem ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur; qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunque tamen id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tùm à primis studiorum nostrorum annis amico, tum ætatis totius demùm cursu mihi semper admirando, tam in philosophiæ quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica prout

à me

à me fuerũt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarum semina conspergant nisi in Lunaris orbis paratißimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neque Luna neque stellæ sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantúmque virum totius Encyclopædiæ decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunque, si leges hæc quæ sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantùm quæ me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verum etiam te Pierij tibi deditißimi memorem aßiduè faciant. D

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die noctéque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quando, nisi Sol esset, neque Luna, neque stellæ vllæ conspicuæ essent, vt doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cum itaque Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisque videnda oculis offerat, ab eo vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tam vetustæ religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deum Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eáque ratione Sol cùm sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, vt sensu manifestum est: sit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. E` profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omnium, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicum arbitrabantur, ita vt nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta cum veneratione prosecutus est, vt aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quam diligentissimè commendauit, cùm ea quotidie per templa scholasque omnes commemorata recitentur, ea hîc ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunã & stellas ita esse deos intellexêre, vt eos tantùm gignẽdarum abolendarumque rerum omnium causam affirmarent: quod iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformaríque affirmabat. Ferrum enim ita dispositum, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cum eodem sentiens, Solem Auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumque Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum posuere, lumenque eius & formam ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eáque ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deum crediderunt. E

VNITAS. F

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod vnitatem significare possit, nempe Sol is est: id quod, vti dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiam petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. quam sententiam ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τοῦ ὄντος cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum. duplicia enim & multiplicia sunt veritati contraria. Simplex igitur sit necesse est, quod verum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo præcipuè veritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cõtra Solẽ versa, quod nõ esse manifestis repugnandũ significare contendunt. neq; hominẽ loqui fere posse, quod vndecunq; verum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamque in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: vt illud, In Sole posuit taberna

A bernaculum suum. Et, Exiit de tribu Iuda cuius signum est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarum quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum excribere non audeat, & à quoquam fieri posse diffidat. Atque identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij, qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimum habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hinc patiẽte Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè commonstrauit, nósque iure optimo diem, qui Soli à Mathemacis adscribitur, eum Domini vocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, vel hinc ostendẽtes non esse cur amplius corporeum Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominũ, atque moderatorem, posteaquàm Sol inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra condita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estque, vt cum Simeone absoluã, lumen, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tẽpore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernere est humanum caput radiis circunquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatur, vtroque hieroglyphico Christum referre videbitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoque Zacharias antiquum hoc dictum attestaturus, In quibus nos visitauit, ait, Oriẽs, ex alto, vt eos qui sedent in tenebris & in vmbra mortis illuminaret. Ideóque tam vox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrum significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea cõsidentem figurassent. Hinc vtique vapores illos matutinos, qui à

B Sole mouentur, strictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Cæterùm ego significatum hoc, vt exortum lotos indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturque, vti magis ac magis tollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi medium is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicaríque incipiunt ac insinuari, veluti nulli patêre velint præterquàm numini quod venerantur: atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino eam Apollini crederent, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prauorum operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiam & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus præclarè gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò veram possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versatos ait. Illi enim veræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarunt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

C APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recẽtior omnino fuit deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solémque in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romam
Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædam Iridi similis Solem circundedit quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatem: obscurus autem obnubilatúsq; rerũ nostrarum perturbationem ostentet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam vetter Hippocrates Medicis non otiosè obseruandum præcipit: Si visus Sol in somniis obscurari, occultaríve, aut nusquam apparere, periculum instare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius insequentis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, solicitus admodum est Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obuiam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, vt Physici omnes ex calore & humore nostrum constare incrementum asserant. Nam & Hesiodus postaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam absoluit, subiecit mox: hos esse qui mortale genus

nus enutrirent, vnà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vimhabent, eorumque beneficio res aluntur & gliscunt, Inde Catullus de flore quodam viuido: D

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

Apud aruspices Sol annorum significatum habet, quorum ipse Dominus est. Quodque ad hanc rem facit, Cyri somnium memoratur, qui scilicet imaginatus per quietem sit Solem ter manibus apprehendere frustra appetiisse, siquidem conuoluebat se Sol, & elapsus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempere Saturnus Solem eodem essequitur puncto, vnde simul deferri cœperat. Id vtcunque interpretatum fuerit, tamen ipsis commentum placuit.

GRÆCI.

Aegyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiusmodi rei nota est historia. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium superasset, paulò pòst Luna prima vigilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdare visa est: quod Macedones laborum pertæsi dirum arbitrabantur, resque ad omnium desperationem processisset, nisi vates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerum imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quòd Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, ideóque ruinam stragemque eo ostento illis gentibus portendi, quorum signum laborare visum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Interserere autem hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruunt germanitate.

TER, MATER, LIBERI.

Sed vt ad hieroglyphica nostra redeamus, cùm Sol generationis arbiter existat, Luna veluti lac humorem sufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre sortiantur, non temerè apud Hebræos Iosippus puer imaginatus est sopore pressus, se à Sole Lunáque & stellis vndecim adorari: nam quòd patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæque negocia Regis in Ægypto administranti, cùm nondum eum agnoscerent, procubuerunt. E

PRÆGNANTIA.

Sed quod ad partus attinet, manifestissimo hieroglyphico id Ægyptij figurare consuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius scissura stella imposita esset, humanum fœtum in prægnantis mulieris vtero significabat, non ea tantùm de causa, quòd vterum in corpore medio situm solari corpori ob rotunditatem æquipararent, sed quia Sol conceptus omnes irradiatione sua viuificat: à quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentũ à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurum illum suum mortalibus vitæ tranquillæ initia dedisse conaretur ostendere, mortales reliquos Stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumen mutuatur? Quibus responsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari. F

DE LVNA.

ATque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationum tuarum peculiarium, solicitudinis quã pro laborantibus, quotquot opem implorant tuam, benignissimè suscipis atque accuratissime: à quibus si longiore sermone auertere te voluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

Sole pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanam exprimi dissererent. Nam quòd hæc è limo terráve constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò Terram cœlestem, modò terrestre Cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusque singulis immutata conspicitur: neque variantiæ quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si vniuscuiusque hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hac & illa vice eundem esse conspiciemus, modò enim iratum, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animum

percul

A perculerint,ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur,eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc,vt quæ tam manifesta sunt, missa faciamus,cupida lucis Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam,modò abeuntem,modò redeuntem aspicias. Animus quoque noster nunc ipsius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit: Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est,qua Solem aspicit: obscura verò,caua & inanis parte ea,qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum,micantissimis radiis velut alter Moses illustratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christum esse, Lunam vero Ecclesiam, quæ lumine ipsius repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit,eique penitùs adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ.

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi,qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago,iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio,nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine,nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio verberatur. Eucherius quoque Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicum, nempè quòd in hac mundi nocte resplẽdeat.Et quoniam defectibus menstruis imminuitur,& faciem quotidie variat, nostræ sit B etiam symbolum imbecillitatis,de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum,æternitatis hieroglyphicum haberi propterea quòd, cùm defecisse videtur, noua iterum fit,sæpiusque anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius,cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur,ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ.

In Faustinæ numis aliquot simulachrum est,quod læua pallam sustinet,dextera auiculam cum Luna superfidente porrigit:inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementum & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius,ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa verò cur per hieroglyphicum Solis & Lunæ Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarẽt, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabantur, quippe quæ virtute propria inferiora omnia generarent, conseruarent, & perennare facerent. Huius ergò perpetuitatis, quæ semper fuit,est,& futura est in Christo,Psalmographus memor,futurum scripsit,vt Christum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et C Cabalistæ vigesimam illam intelligentiam agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra(vt id identidem repetamus)eorum regimine ducitur,cuius cùm duæ præcipuè partes sint,eæque maximè propriæ,sentire,& crescere,quorum alterum Græci αἰσθητικὸν alterum φυτικὸν dixere,sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atque ita vtriusque luminis beneficio hæc nobis constat vita qua fruimur. Denique humore vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt plerique Corneliæ Saloninæ Augustæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus:modò IVNO, quòd eadem Lucina est:modò PVDICITIA, quòd Iuno,Luna,Diana, & idem Proserpina numen inscriptum apparet.Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit:

Tu lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.

Quod verò ad huiusmodi fœcunditatem facit, plerique cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt,terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis vicem præbeant:terramque matrem,quòd matris vice has excipiat,& inde pariat.Eadem de causa Lunam,quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi virilem operam in eo sumministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis. D

Quamuis non desint Grammatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiam sexu dictum ab antiquis: vt, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse constat apud Carrenos Mesopotamiæ populos, eum qui Lunam muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus, eis semper seruire cogeretur. Qui verò marem eam esse credidisset, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neque vllas vnquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearúmque cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatúsque omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prædicabant, cum palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo præcipuè tempore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tantùm, eáque oculis nostris minima, propinquo occidente Sole conspicua sit. Ad coitum verò properantem, sub septimum & vigesimum itineris decursi diem planè manè conspectam, deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eóque mox prætereundo consumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodem significato poëtæ quoque, Mensem intelligunt, vt illud: Luna quater latuit: atque eodem modo apud alios passim. E

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij PP. numo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, videre est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehendere, siue sit is adorationis gestus. Ea autē cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendētes sunt. A pedibus postica parte spicæ tres fructu prægrauidæ conspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulachrum id reflexo. Quæ omnia vt hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæque locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conspicua, ansam dedit, vt nonnulli sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægyptij sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quę nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis assiduè variante, nunquam interquiescat.

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi varietatis ergò insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ varietatem & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autem sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquā cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui videas, quodque videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnū lumē, quod quidem vsqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atq; ij nonnunquā in ignē cadunt, id est, in ardorē concupiscentiæ, in veteres excandescentias, vlciscendiq; cupiditatē, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilésque vndas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur. F

PERSÆ.

QVod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PEruulgatum & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio priui ipsi Lunam inspexisse nascentem se credidêre: quodque putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatem æquo verbosius

A bosius apud Romanos ostétaret: Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, & generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

DE STELLA.

SEd iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarum significata recésere, rationemque reddere, nostrę potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentum, cùm pręsertim in restituendo contextu paucissimorum admodum verborũ, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura labórque non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quàm etiam in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicũ esse Dei, neq; ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij
B luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atq; eo etiá vario concitatis, instituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendissent, quàm stellarum motu, earumque præcipuè, quas vices assiduè variare manifestum, rapique vniuersam mũdi superioris machinam ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captum citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò contrà ab occasu exortum versus sphæras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easque prout magis minúsve à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absque Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spacio omnia gubernaret, nisi mens suprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem peruenissent, ipsius vniuersi Deum, per signum idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideóque stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione: PROVID. DEOR. COS. II. Ita ille diis gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

PAN.

ATque ea potissimum ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretaretur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem
C & Pan & Iupiter est, quod πᾶν omne, vniuersam quippe, vt dictũ est, naturam significet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamuis Adamantius dictum de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptæ luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, Firmamentum appellamus: & aulæa picturata vulgus etiam vbique hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatum Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem vsque cœlestium orbium partem, quæcunque continentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à puritia Latinè Mundus vocatur, ait Varro.

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in somniis, vt apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ac diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiam sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximum, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium virorum lumina per stellas significantur: vt apud Danielem, Docti tanquam stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitùs est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius:

siquidem ortu suo solent pluuiam inducere, atque ideo per id sidus sacræ disciplinæ Doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abunde disputatum. D

PROSPERITAS.

ARuspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait,

Subitoq; fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neque immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamuis palam Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remque testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo numo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVVS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij plerique numi Cæsaris caput stella supra fronte præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantùm Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc consignificat, non autem simpliciter significat. E

FATVM.

ADiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione consistere vulgata doctorum opinione creditur. Per motum enim stellarum negotia transiguntur, vt Hesiodi interpres ait super Asterie. Nam & Parcæ illæ, Clotho, Lachesis & Atropos, vt alibi ex XII. Legum Platonis ostẽdimus, nihil aliud sibi volũt, quàm tardum in primis Saturni motum, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denique erronum motum, quo suo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinq; vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistæ, nullam esse herbam plantámve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò variis coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisque nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuêre viri, qui acriter in Mathematicos inuecti huiusmodi veterum commẽtationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm, vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosque è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluêre, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderum hominibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri Prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessúmve, monstrari: vt aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamẽ rerum indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infaustáve, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ neque salutem, neque terrorem vllum afferant. F

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagituram, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Æxaos ortum Caniculæ diligẽter quotannis obseruare solitos, coniecturamque inde capere, salubrisne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atque pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purumque coniiciebant, futuramque inde salubritatem præsagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti, cur non etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumque perenni sono, continuaque assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officiis atque muneribus delegatus, per firmamentum, quod ab excellentia Cœlum appellant, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura, supra omne corpus est, supráque cœlum, curat tamen ea quę sub cælo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archãgelos & angelos, omniũ horũ munus circa ea tantùm versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, vt

ex

A ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & sociis in fornacem: cum tamen archangelus sit. Sedenim sæpe admodum in quotidiano sermone omnes ordines Angeli nuncupationem vsurpant. Cùm igitur tertius ordo huiusmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile superioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordini Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ sphæræ, hoc est, stellato insideat orbi, à soli eius excellentia stellæ significatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen absurdum est Angelos per stellas intelligi, qui stellarũ præsides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deũ intelligimus. Scriptum est enim historia Regũ, Exaudi ô cœlũ: vbi non cœlũ tamẽ, sed cœli, & terræ rectorẽ ac Dominum, ex Thelogorum interpretatione, Deum appellat. In Moseos etiam traditionibus, vt summi viri locũ interpretãtur, per stellas Angeli significãtur. Demùm Angelorũ munera cùm sint, purgare, illuminare, perfectũ reddere: si Parcis hæc, vt fortè non incongruũ videatur, adscribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta sublimius æquo perscrutemur, Fatum id omnino esse constabit. Cui quidem opinioni subscribit Chrysippus (hos enim autores citare compellor, propter nostrorum quorũdam literatorum peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Christo, & à Christo patréque eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur si Græcis philosophis magis quàm Paulo vel Apostolis aliis credunt, Chrysippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum esse potentiam spiritalem, certa quadam ratione vniuersi constitutricem. Atque alibi: Fatum, inquit, est mundi ratio: vel, lex eorum quæ in
B mundo prouidentia constituuntur: aut, ratio ad quam omnia quæ fuere facta sunt. Quin & Possidonius, dum Deum Iouem primum appellat, secundum Naturam, tertium Fatum, si quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum scripta considerare voluerimus, idem hoc, aut non multùm dissimilia sentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc stella temporis etiam est hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto statam temporis legem magis obseruat, quàm cœlestia corpora, quæ sua quadam lege iterum ac sæpius mota, eodem semper temporis interuallo, certísque periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod siue ad orbicularem motum, siue ad cœli ipsius figuram, siue ad ea quæ de temporum repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sedenim quam hi circuitionem ponunt, Explorationem potius ego dixerim, propterea quòd stellæ peruigiles facta consiliáque nostra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm sidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertissimè verò apud Plautum exploratores per stellas intelliguntur, si cui non satis est Christi ipsius testimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre suo. Nam stellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoscebamus. Apud Plautum igitur Arcturo stella in scenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

C *Qui est imperator diuûm atque hominum Iupiter,*
Is nos per gentes alios alia disparat,
Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noscamus, vt quenque adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimoniis
Petunt, quiq́ in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exscripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, siderumq; specie distinxit, easque coronas, nouo etiam nomine, exploratorias appellauit, vt pote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes iidem ex stella picta significarent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

VIdere est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & & geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroque au tem specus latere assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro geniis illæ sint, quorum auspiciis infantes qui fuerant in fluuium abiecti; sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint

modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, neq; non apotheoseos, quæ subsecutæ sunt stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomen etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, commētus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur. D

ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, vt defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatem indicabat, quæ scilicet deficiente corpore vim atque vigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui vim luminis manifestam anima ipsa videtur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus verò Locrus vnicuique animæ collegam esse, siue consertam, stellarum aliquam tradidit, quod non dissimile est, à genio sospitali atque custode, quo de superius disserebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, vel in terram cadere, atque euanescere visas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi videre id visus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum versus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM.

ADdunt Ægpptij sacerdotes (quod in impressis codicibus non habetur) crepusculum ex micantissimæ stellæ simulacro significari, propter Hesperi Phosphorique notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris stella est, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam subsequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum stellarum omnium maximè splendescit, aliàs occidente eo, luce sua aliis præmonstrata, atque his quasi valere iussis, ipsum mox Solem subsequitur. Vel quia tota stellarum ratio inter vtrunque crepusculum, vespertinum scilicet & matutinum, munus peragit suum. Vespertino siquidem excitatæ crepusculo, simulac matutinū aduenerit, suo quasi perfunctæ excubiarum munere, Soli sua data vice stellæ recedunt omnes. Et vt tandem stellarum commentationem cum vtroque crepusculo absoluamus, earumq; principium & finis terminetur, pauca quædam subiungam ex diuinis literis, in quibus Nox suum habet hieroglyphicum, cùm præsentis vitæ tenebras, & hallucinationem significet: matutinum verò tempus pro futuro seculo ponatur: de quo Paulus, Nox præcessit, dies autem appropinquabit. Eóque spectare dicit Hesychius Hierosolymitanus præceptum illud Leuitici, Ne de carnibus sacrificij salutaris quicquam in matutinum relinquatur, quippe ne vitam nostram deprehendi sinamus imperfectam, quo scilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe vbi misericordiæ opus nullus cuiuspiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinque illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ sunt, quæ dum lampadum suarum oleum comparaturæ retrocedunt, aduentu interim sponsi clausa ianua excluduntur, non amplius admittendæ. Idem admonemur ex prouerbiis à Salomone: Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam crastino tibi dabo, cùm statim possis dare: nescis enim quid pariat superuentura dies. Ad hoc ita Hesychius: Festina, neque quicquam differas, ne forte in eas coarcteris angustias, vnde expedire te nequeas, eóque difficultatis adigaris, vt e uestigiò rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui plerisque in aliis, res agere deprehenditur, in eo versu prudentissimè se gessit, cùm dixit: E F

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quòd si quis ætate nostra, præter bonorum omnium spem oppressus, inter agēdum obiit, quis vnquā maiore totius Romæ luctu desideratus q̄ noster Hippolytus? qui parata ære suo priuata triremi, fortique militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christóque asserebat, priusquàm instructam nauem, explicataque vexilla illa Iulij sideris videre posset, medio itineris veneno letali, quo perditissimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisque post mēsibus, nepos eius Alexander Florentiæ Dux, Imperatoris ipsius gener, à consanguineo sibi coniunctissimo non minori scelere mucrone crudelissimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiusque tibi næniam, qua infelicissimum vtriusque casum, iacturamque & luctum nostrum deploraui, pro libelli huius Coronide subiungam.

HIPPO

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superba insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq; operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq; fiant prætereuntium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
B *Considerantum quàm caduca*
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunque claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officiisq; chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cum peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltro opem allaturus oræ
Cæsari opes Lybicæ prementi,
Roma profectus Partenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuide interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue dom[illegible] situ
C *Fletúque lugebamus, ægra*
Pectora p[illegible], lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppressit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa,
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medióque noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis diéque horáque nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictúsque fortunæ cauere,
Aut varios subitósque casus
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimum inclytis
Olim dedisti, tótque honorum
Muneribus titulísque fulges,
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superum imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atque hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; iisdem tiaris
Continuis prope colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiúmque & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atque mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq; laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atque indoles illa educata
Auspiciis sapientum auorum.
Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendórque rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannorum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus anteà
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberúmque robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Nilíque latè gens vaga turgidi,
Et Græcia totius arma
Atque Scythæ, atque Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retrò equitum peditúmque turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irásque Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquióque dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atque clientibus

Vellet paratas, se exhiberet
Ditem aliis, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcißimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetruscique regni
Omne decus, columenque summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllúmque fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbique exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi aßit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq; fusum.

NÆNIÆ FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, de iis quæ per nauem & aliquot eius partes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLV.

Nunquam putassem, Colendißime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecum disserendum esset, quod nunc casus tulit, & necesitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo, sententiis Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotiis procurandis, insumpseris) argumentum quærebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset, opportunéque piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdam, quos præcipuè colo, honoratißime Antistes, cœperam distribuere: atque cùm non tam ipsi pisces, quàm etiam instrumenta quædam nautica interserenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ ꝙ firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarißimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Vgolinus ipse Campegius Pisanæ claßis Imp. maris imperium ab impiis infidelib. inquinatũ, pacificũ reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatißimáque omnium autorum metaphora, temonẽ aut clauum aut gubernaculum regiminis loco poni paßim obseruaui. Sed enim in Vlpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquißimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatißimámque lectionem hanc & in meo perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaque te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, résque omnis nautica legitime tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos anchora iam ablegata, quando hic standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.

DE

A

DE NAVI.

NAuis, atque eius partes aliquot, armamentáque ipſa multis locis in veterum monumentis ſculpta, & in numis cuſa, non leue cogitationis argumentum ſpectantibus exhibuêre, dum quid hæc ſibi velint plerique omnes inueſtigant, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquiſſimo exordiendum duximus. Quid igitur ſibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROſtrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs ſignatum, Iani nauigationem in Italiam oſtendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera roſtrum nauis, inquit Plinius & nos inſpeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona poſteritas puppim ſignauit in ære,
Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.

Quinetiam Onirocritæ obſeruant, quotieſcunque quis vel nauem vel ratem imaginatus fuerit ſe videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confeſtim affuturum. Antiquiſſima verò eſt illa numi ſpecies, quadrans ſcilicet Raticus nomine, in quo ratis. Moſque inde durauit, vt pueri in aleæ luſum denarios in ſublime iactantes exclamarent, aut capita, aut nauim, quorum altero poſt firmatum numum conſpicuo, eius eſſet victoria, qui diuinaſſet, luſu teſte vetuſtatis. Quanquam & altero vſi ſunt numo, ouem bouemque inſculptos habente: quod numi genus documento erat veteres gregibus & armentis abundaſſe, quippe quorum omnis res in ouibus & bubus collocata erat, vt autor eſt Plutarchus Problematis.

B

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum eſt, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherriméque elaborata viſitur, cum inſcriptione, FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. PP. In numo etiam Auguſti cernere eſt nauim longam cum remigio, cuius eadem inſcriptio, FELICITATI AVG.

SALVS.

QVæ verò nauis apud Athenienſes erat SALVTIS indiciũ, in Theſei memoriam coli conſueuerat, ſingulisque annis Delon mittebatur Apollini cultum allatura, ſuſcepto olim à Theſeo voto huiuſmodi, ſi ciuibus ſuis vnà ſecũ ſaluis reuerſus eſſet. Eóque interim tempore, quo ſacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta eſſet, pelagóque remenſo in patriam rediiſſet, cautum erat Athenienſium lege, ne quenquam publicè interficerent. Eáque de cauſa ſcribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum eſſe inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd ſententia pridie quàm ſpectaculi auſpicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

C HAbet & Chriſtiana pietas feliciſſimi ſucceſſus ſui ſignum, nauem cum piſcatore Petro, tam in familiari ſummi Pontificis anulo, quàm in aureis Apoſtolici fiſci numis expreſſam, manifeſtiſſima eius quæ ſubſecuta eſt felicitatis indicia, tot annis antea præmonſtrata. Nam quod Ouidius dixit, Hoſpitis aduentum teſtificata Dei, ſumptum omnino eſt ex altiori diſciplina, qua priſci Romani diuinitùs admoniti eſſent, hoſpitem aduenturum, qui verum Dei cultum afferret, ſiue Noam nauigio ereptum vndis, ſiue Ianum ſalutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox inſignem in numis, ſiue ipſum noſtræ pietatis Autorem fluctuanti nauiculæ affuiſſe meminerimus. Hoc verum ac vnicum eſt aduerſus ſæuientis maris rabiem ſoſpitamentum: hic vnicus ſalutis noſtræ portus, quem eiuſmodi nauis auxilio occupare feſtinauerimus. Sapientiſſimè Ioan. Scholaſticus vigeſimoſexto ſcalarum ſuarum gradu pericula recenſet, in quæ per mare hoc magnum & ſpacioſum nauigantes incidimus, ſcopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, ſiphones, procellas ventis fluctibusque commiſtas, ſingulorumque adiicit interpretationes: vt per ſcopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter ſpem oblatæ mentem circumſiſtunt, delirióque agitant, & in deſperationis profundum rapidè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni ſpecie decipit. Malus enim & egregiè ſuperbus eſt, ſibique omnia arrogat, quicunque eſt imperitus. Per piratas, gloriarum ſatellites, qui noſtras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu ſubito diripiunt. Per belluas, noſtrum hoc corpus graue, brutum, & efferatum ac perdifficile cicuratu, vtpote quod ventri tantummodo deditum, ſolam ſibi finem conſtituit voluptatem. Per ſiphones, elationis noſtræ impetus, per quos ad cœlum vſque ſuſtollimur, vnde mox deturbati, in profundiſſimam tartari voraginẽ præcipitamur. Huius inquam pelagi cauſa nauis illa tot olim numis cuſa, diuinitus

adhen

aduenturam miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, quàm etiam imberbi, vti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Neque non in aliis videre passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostræ principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, vt Euangelicam interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit asserentem, D

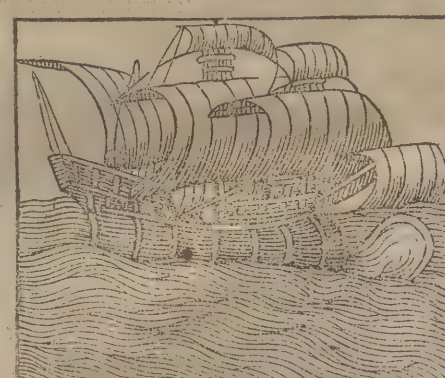
Romanos rerum dominos gentémque togatam.

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarum orbem vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, neque vllo vnquam tempore defuturæ. Neque verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verum pietatis ritum adhuc abditum ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterum arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorum, prædictionem illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari compertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenam, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij numo nauis est cum velo, & stella in antenna, & ab altero latere caput cum tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendum, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antenna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

NANIFESTA OPPVGNATIO.

QVoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet, Velificatione plena in quempiam ferri, quod est aperto Marte, inimicitiis minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemque lacessere. E

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulcóve nauigare, cùm tacitè quispiam insidiatur, atque, vt vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locum hunc ad hanc propémodum sententiam interpretatur Ammianus rerum gestarum lib. XVIII, dicens: Non conto, neque remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferebatur quamuis aliter expositum sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν. quod quisquis ille fuerit exponit, ἤγουν προσηκόντως ζεῖν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigium in Isidis honorem Ægyptij coluerint, sunt qui raptam eam ab Ioue naui, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed commentitium hoc mihi videtur. Magis autem ad Ægyptiorum eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donariis ornat. Diodorus fabricatã à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptiis colebatur. Is Isis erat. F

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsis Tyriis commentum placet, nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cum eadem naui longa numis, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisque tridentibus, partam ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium commisit: id quod Maro in Augusti gratiã ita immortalitati cõmendauit.

Parte alia ventis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

HIeroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantùm est, sed à Græcis & à Romanis principibus vsurpatum: vt minimè importunum sit rem à plerisque tractatam repetere, vt quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

A

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod ſignum in aliquot Titi Vepaſiani numis obſeruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omnino ſignificat. Sed quoniam rei cauſam in Delphino ſatis explicuimus, & res iam æuo noſtro lippis & tonſoribus innotuit, plura ſuper eo dicere ſuperſedebimus. Id pro pictura animaduertendum eſt, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentium in vomeris ſpeciem dilatare, cuiuſmodi figurã Aldus noſter imitatus eſt in omnibus quos impreſſit libris. Alia verò forma eſſe, dentibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditiſſimum virum Romulum Amaſæum vidimus.

TVTELA REFVgiúmque.

HOminem qui rebus ſuis tutelam præſidiúmve parauerit opportunum, per nauem & anchoram ſignificabant. Quod ſi ſola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quaſi vellet innuere pictura hæc, ſi aduerſa ingruerit tempeſtas, réſque noſtræ fluctuare cœperint, paratum eſſe profugium, vt poſſimus ita ſeruari. Eſtque dicterium apud Græcos in hanc ſententiam celebre, quo Demoſthenes vtitur oratione pro Cteſiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem ſermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epiſtola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus, vt
B ſpem propoſitam teneremus, quam veluti anchoram habemus animæ cùm tutam, tum firmam. Et Chryſoſtomus, de ſupromo firmóque profugio, concione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinæ ſapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ ſunt argumenta. Conſcientiæ increpatio ſacra eſt anchora, quæ nos nequaquam ſinit in peccatorum profundum abſorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd ſi firmitatem, ac immobile ſtabilimentum rei cuiuſpiam ſignificare vellent, anchoras duas adpingebant: ſimilitudine ſumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; ſonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua ſimilitudine vtitur Ariſtides Panathenaicis. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἰκόθεν οἴκαδε. Domo domum, de commodè peregrinantibus, quippe de iis qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut neceſſarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Iſthmiis, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ᾽ ἄγκυραν. Iam anchoram ad fœlicitatem iecit: hoc eſt, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem aſſecutus eſt. Vitæ porrò noſtræ tumultus, perturbationes, cladéſque omnes, marinis fluctibus, tempeſtatibus vorticóſiſque æſtibus ſolemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenſes calamitates incidiſſet, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ᾽ ὅρα· βαθὺς γὰρ ἤδη
C Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ᾽ ἄκρα γύρεον ὄρθονηξ
Ἵσταται νέφος, σῦμα χειμῶνος
Κιχάνει δ᾽ ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrſilus quoque Mitylenæorum infortunia tyrannicáſque procellas ita deſcribit:

Τόδ᾽ εὖ τε κῦμα τῷ προτέρῳ νέμῳ στίχει
Παρέξει δ᾽ ἄμμι πόνον πολὺν ἄντλημ.

Atque iis vrgentibus infortuniis ad ſacram, vt aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam ſcribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait ſuper humana vita ita diſſerere ſolitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ ſi primùm amaritudine aliqua prædita videatur, ſuauem ipſam redditura ſit conſuetudo. Diuitiæ ſi optentur, ſciendum eas infirmam admodum eſſe anchoram. Gloriam, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis ſunt, eiuſdem eſſe tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore ſuffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella diſcutiat. Nam diuina lex eſt, virtutem ſolam atque vnicam habere robur, reliqua omnia nugas eſſe.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis ſignũ, quo ſcilicet caduceatores, & internuncij pro geſtamine vterẽtur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre, propterea inquit Philoſtratus, quòd omnia tentet, ac peruestiget. Eáque de cauſa cùm Apollonius ad locum, quem Indi ſapientes incolebant, appuliſſet, ſéque cum comitibus intra ſtadium cohibuiſſet, adoleſcens eum adiit à ſapiẽtibus miſſus qui auream anchoram pro caduceo manu geſtabat, perque

cum in colloquium adductus est.

D

FRÆNVN.

AD hæc anchora moderandi compescendíque signum est, frænúmque indicat, quod quidem ex Pindaro desumitur. Ille enim πυθιῶν, ode quæ inscribitur, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, vbi interpres ait, Anchoram ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis translatione, quòd ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci numi anchora signati, propterea quòd is anchora signatum femur habuit ab ipsa origine: filiique & nepotes eius eodem insigniti modo, anchoram in femore veluti notam generis naturalem habuêre. Et vt Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulam etiam adiiciunt, Laodicen Antiochi nuptam, Apollinis congressum per quietem pati visam, qui anulum ei quendam veluti concubitus præmium donarit, iusseritque vt mox filio eundem redonaret, futurum eum aliquando felicissimi euentus auspicium: repertúmque prima luce anulum in lecto, cuius signum anchora erat, admirationi fuisse, Seleucúmque mox natu grandem, tradito anulo à matre, de origine sua, déque futura felicitate edoctum, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Persicam militiam secutus fuerat, regnum ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriam consecrasse. Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidisset, campos vicinos vrbi Apollini vti originis autori dicauit. Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas historiis admiscere, rem aliter tradit in Syro: Apollinem quippe Laodicæ per somnium mandasse, vt quem anulum aliquando reperisset, filio statim gestandum daret: fore nanque vt quibus in orbis locis Seleucus anulum eum amisisset, eam ipse postmodum regionem imperio suo subiiceret. Is igitur cum Alexandrum sequeretur, anulũ iuxta Euphratẽ fluuium amisit, factusque eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortem, móxque inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnum restituitur. E

POSSESSIO.

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto, quem iam amiserat anulo, in quem anchora incisa fuerat. Cuius quidem rei huiusmodi fertur historia, quæ ad futurum augurium ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copiis adiutus, posset quidem vti vi, ex amisso tamen anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius quàm armis experiri constituit, ne populum, quem per benignitatem sibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internunciis ad rem vsus, ciuium comperit studia erga se propensissima, itaque festinatione opus esse admonitus, paucis admodum, sed iis impigris & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscitur. Accidit verò, vt inter gradiendum pede lapidem offenderet, euelleretque, ex cuius impulsu tanto dolore affectus sit, vt ibidem euestigiò subsistere, ac humi residere cogeretur. Ecce verò ibi amicis pedem demulcentibus, & euulsum lapidem inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublatus attrectatusque, magnæ inter socios mœstitiæ argumentum fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaretur, signatam illi anchoram in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderunt, ex qua captiuitatem portendi interpretabantur. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quam terram calcamus, & retenturi sumus, & firmiter possessuri: & cum dicto doloris immemor prosilit, itérque arripit alacriter. Cui paulùlum progresso adfuêre obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptúsque ita omnium studiis, dignitatem pristinam & regnum illud obtinuit. Mox Indiam & Asiam omnem subiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam consecrauit. F

DE TEMONE.

IN naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quæ tamen omnia in vnum coëunt intellectum.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius significari manifestum: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britannia potiturum præsagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerunt. Contrà verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem eum sibi nauem regenti extortum, trahique se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondêre, eum administratione deiectum mortem infelicissimam moriturum.

FORTVNA.

QVapropter veteres cùm Fortunæ plurimum tribuerent, eamque negociorum penè omnium,

quæcun

A quæcunque mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauum, sinistra cornu copiæ tenere finxerunt, quòd bona & commoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendique facultatem concessam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT verò inconstantiam eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triumphos, & valet ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod rarò inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIusdem Fortunę Reducis simulacrũ est in altero eiusdẽ Imperatoris numo, vbi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atque hac eadem specie & inscriptione literisque habetur in Hadriani numo, vbi temo insidet pilæ: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiæ est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignum, quòd eadem species cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quẽ apud Bembum vidimus, FORTVNA AVGVSTI scriptum est, prima syllaba per v vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per o vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio speciésque cornu copiæ & temonis pilæ insistentis in manu B Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atque rotula alibi erit locus suus, vbi Fortunæ ipsius ornamenta copiosius explicabimus.

DE RETIBVS.

PEtrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad sagenam, ad hamos & tridentes: quare priusquàm exiliamus è naui, an possimus aliquid expiscari, videamus.

SILENTIVM.

PEr retia silentium significari tradũt, ea quidem ratione, quòd præcipuum est præceptum piscatoribus, vt dum gregem circundant, silentio quammaximo nauigent. Pisces prætereà altissimo silentio præditos esse compertissimum est, paucissimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: vnde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύωμ. Sic eruditus Horatius eos Mutos vocat. Sic Lucretius Mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicum, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantùm de causa quòd eius C opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorant, vnum ex septem Sapientibus aduersus Phrynonem Atheniensium ducem validissimi corporis hominem, Pancratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Atticos & Mytilenęos erat singulari certamine dimicaturũ, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cùm tempus visum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verrium, in iis quæ Festus deflorauit: neque ea tamen in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partẽ vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum: ipsique Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piscis erat effigies.

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusque longissimis hinc atque inde attractum, quantumcunque spatij complexum fuerit, totum abuerrit, neque vlli piscium exitum patẽre permittit. Transiitque miserabile genus hoc venationis in vrbium & agrorum desolationes. Accidit enim plerunque, vt edicto vniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim vnam texunt, occupatísque terræ, quam desolatam volut, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentésque pasim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedóque insulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienses quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigeréq; videtur, saturitatemq; polliceri, mox apprehendit, alligatque, & captiuum facit eum qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principum amicitias montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de lenone in fraudem prolabēte, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & à volucribus omnibus imperêris, perindeq; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum esca coopertum piscis rapiat, non solum escam ab hamo non sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci IESV, cum sub eo hamum diuinitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, déque profundo tractus eductus est vt esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL. cap. reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones. E

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridēs aperto marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, eum aggreditur, solaque fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimū virum & ocij nescium mitterentur existimaui. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM DE VRNIS Nili, lucerna & facibus, turibulo, & phiala, demum igne & aquis. F

LIBER XLVI.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq́ Io. Lascarin ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq́ in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarúmque rerum studium atq; cognitio nō vulgaris, atq; vt semel dicā, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaque freq̄ues inuisebam probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes distinebant, aderat illic Patruus tuus, qui diē sine linea præterire minimè permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum penu depromebat, nūc epigrāmatum, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amœnitates, nunc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat leporis & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus quòd ille numismatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari, ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa sponte conferebatur. Idem propemodum studium ab Vrbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditarium, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorúmq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptiis, Arabicis, Palæstinis semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputa-

A *disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodam vero die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus vrnis vna tātùm ansa coniunctis effunderet: ad hæc pueruli minutißimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosißimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallis, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoque accersitus est è vestigio. Ego eo digresso domū redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo mißus, vbi Leonicum audirem: neque ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negociis addictus, statim ipse quoque aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòst tempore, eum diem suum obiisse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosißimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho, suggerebantur, incubui alacrius in idem studium, quo me semper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶν plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq́; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circum lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subiit statim Agnelli memoria, præq́; hominis mihi suauißimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neque ego quicquam libentius fecißem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui*
B *genio vigere mentem animaduertissem, viderémque si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratißimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitásque tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergò coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obseruantiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.*

DE TRIBVS VRNIS.

Fluuiorum sanè fontiumq; simulacra cū vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnicuique est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociosè quærendum est. Nam Ægyptij illi sacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propémodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Cælatáque amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium causarum primam illam asserebant, quòd tellus ipsa Ægyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberriméque proferret, suiipsa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quasi ipse intra se contineret eam aquæ vim, neque aliunde mutuaretur. Est
C tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab iis qui ætate illa peritißimi erāt admonitus, cùm Victoriæ signum in Marathone sub Nemeseos, velamento confingeret, in dextera eius statuæ phialam exculpsit, in qua Æthiopes cælati videbantur propter Oceanum, qui Nemeseos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebāt ipsi, facilè coniici posse, quòd in quouis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: sola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarum profluuio æstatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscribere, à quo aquam in Ægyptum exundare incremēti tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Aegyptiorumque in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum autoritas vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à parentibus traditam, longa annorum serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante mōte primùm emanare, ibíque Dyrin appellari: Heptabolum inde lacū stagnare: inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Astosobam & Astaboram flumina, donec ad cataractam perueniens erumpat, ac per Ægypti cāpos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Ægypti regionibus, Etesiis nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tēpore, quo Fertilis æstiua Nilus abūdat aqua. Atq; vti tradit Eudoxus, Ægyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cùm enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems iis qui Capricorno propinquiora habitant. Addit ad

hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etesiarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita Lucretius: D

Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etesiæ esse feruntur.
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, cogúntque manere.
Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitium est, sensim modicéque, Sole Cancrum transeunte: abundātissimè autem dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine iisdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate vniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidêre: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertum est: quare suum illum Apim tanta cura cultúque nutritum, ex Nilo bibere quàm religiosissimè vetuerunt: siquidem & macilentiam & gracilitatem omni pondere vacuam, diuinitati propiorem arbitrātur, vt Plutarchus asseuerat. Quinetiam sacerdotes eadem causa plurimo vti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctúque corporeo foras emicaret, neque commemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, vísque pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA.

VEteres autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili simulachrum indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum, cubitulis ait circūludentibus: huic enim sese ab vndis attollēti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandiuntur occursu, sexdecim numero, quot itidē cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicum. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorum alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suaueolentésque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex iis alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, stratique per flores somnum captant: sistra quatiunt alij, alij subiicientes alteri cuipiam humeros, scalarum vicem officiose subministrant, alterique alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communicatam longinquis regionibus & prouinciis opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra XV subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatémve peruenire. Auctu demùm intrà XV & XVI consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis. E

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur, F

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim longéque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ à Leone X. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

DE LVCERNA.

SEd vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quæ & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proindeque lucernam, fidam studiorum vigiliarumque nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVSQVE.

PRimum quidem lucernæ significatum est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatem infusum, vitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiente, & calorem simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisque fabulis vitam relicturi dicunt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionem Plutarchus sequitur, dum lucernam corpori, animæ quippe receptaculo, similem dicit, lumen verò animo. Nam & sacerdotes in captandis auguriis

A guriis lumine minimè cooperto clausóve ideò vti soliti, summáque aëris tranquillitate frui, quòd animum, qui certi aliquid coniicere velit, tranquillum ab omni ventorum turbine, hoc est, ab impuris affectibus liberum esse deceat, ne veluti aues aëriæ transuersæ plerunque vi ventorum aguntur, ita interne mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiáque, & huiusmodi pleraq;, errore perplexo disturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud veteres super igne religio, vt eum porrò extinguere nefas esset, quem potius per sese languentem deficere sinebāt. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobismetipsis mortem consciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodiæ creditam tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfossisque carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

LOngè verò apertius sexto de Legibus animam lumini cōparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam quam ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tædas ardentes posteris tradant. Hunc secutus Lucretius, vbi de animantibus agit quæ successione propagantur, vita per vices aliis in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subiicere visus est:

Et quasi cursores vitai lampada tradant.

De ludo verò lampadum, quem dicunt à Prometheo institutum, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonem lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Atticis: apud Herodotum
B Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitiis sacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibique ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atque Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripode quodam in templo Iouis priscis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΪΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ, quod ita Latinū fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri.

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς commune vtrique nomen, & lumen & hominem significaret, oraculumque ita interpretandum,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

obtinuit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atque ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam missitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarum gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filiis suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare sacrificióque supponere cœperunt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni
C interitum grauissima obsidione premerentur, atque vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquā etiam ad superstitionem confugere, suspicari cæperunt Saturnū iratum, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cumque res palam facta esset, multique inuenti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquum ritum instaurandum censuerunt, quóque deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarūt: quamuis, vt in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorum numerus adusque ccc. Sed hoc parui refert, historia reliqua concorde. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperibus in hunc vsum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo vt bubulis, coriis onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyriis vsque ad vrbis excidium seruatum tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus ascribere coëgit, vt ab infanticidio desisterent, cùm eos apud Himeram debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quódque alij tradidere immanem hunc morem Cambyses rex Persarum abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demùm sustulit.

VITA DIVINA.

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorem diuiniorémque vitam præ se ferre videbatur: hunc itaque & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atque inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signóque quod Imperij pignus custodia

eius templi tenetur, loquar? & Maro: D

Aeternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulachri: id æternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano coniici potest, ita in Commodo scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, vnam è suis concubinis cui scilicet plurimùm deferebat: ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædam Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosium aliquot antè annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumq;, & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebant, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni procerique tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorúmque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, non occultandam esse lucem hanc, sed in frequenti quóuis hominum cœtu proferendam. Quicunque igitur lucem de se daturus est, debet prius omnium vitiorum sordes perpurgare: neque enim vnquam clarum præstabit lumen fæculenta materia. E
Quòd si lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasticus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantam tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerũt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virûm dolet. Et eadem synepeia, Geminos terrarum lumina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquentissimus Põtanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernã Christo meo, legas Psal. CXXXII, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, pręclaramq; famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernã Euangelium intelligunt, alij Ioannem Baptistam, qui etiam Lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propémodum, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito commonstrauit. Eucherius plerunque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

CVm verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem vi, violentam mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulachrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neque quidem alimenta adiiciebant, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserunt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur. F

PIETAS.

PLerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Adde ꝙ nihil aliud viuenti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ea tantùm causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, vlcisci studet, reluctabũdusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eum deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideóque in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

A

BELLVM.

VSitatissimum etiam est Ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonem, vnde scilicet tot in vniuersum terrarum orbem bellorum essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremaretúrque, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus disciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalésque accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nánque fore illustrem fama, fatísque canebant
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseque flammã prosperi euentus signum vbique legas: veluti pugna quam Romani
B cum Sabinis ad Heretum commisere, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex iis quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens,
Et cùm frigida mors anima seduxerit artus,
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signum, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodum sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum verò est lucernam pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atque illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantatæ, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni quòd eius enthymemata lucernam olerent,
C quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigiliis singula elucubraret: neque segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoque nimiam hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφον eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusque partis fauorem aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernam consultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionem peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino contubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonem magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis. Et, Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et, In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalẽ, quia venit lumẽ tuũ, & pleraq; huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumen. Passim verò apud hos ignis fidei symbolum est, lucerna scientiæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo XVIII, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam, intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scientiæ lumen effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna, accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè commodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quosdam absumsisse. qua de causa poëtæ noctem εὐφρόνην, à meditationis prom-

ptitudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte commodius. Quare non incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare. D

DE FACIBVS.

ADdemus lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerunt, ideóque faces passim Cupidini dedicarunt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Est mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: Ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vrere homines, qui eum tangāt: amorem verò non præsentes tantùm, verùm etiam longè absentes inflammare. Meritóque Portius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem, cùm ait: Quæritis ignem, ite huc: quæritis, ignis homo est. Vulgatum & Isidori dictum autoris Græci de amore loquentis, ea de causa cum facibus & alis amorem pingi solitum, quòd nonnūquam cupiditate impatientius exurat, nonnunquam verò præ satietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiusmodi vsum traditas arbitratur, vt eius ostendat instabilitatem, dicens: E

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraque non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmissimam in se vno tantùm posuisse sedem indicare velit, ita subiungit:

Sed certè pennas perdidit ille suas,
Euolat is nostro quoniam de pectore nusquam,
Assiduusq́; meo sanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Hesiodus cùm terram, aquam & aërem genitos posuisset, quarto loco amorem genitum subiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces vinculo constrictæ diuaricatæque, nimirum indicia sunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, vti ἀντίθεον πολύφημον Homerus. Pinguntur verò hæ accensa parte sursum versus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ si pingantur inuersæ amatorum funera indicant, vt in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naso, legere est:

Ecce puer Veneris fert euersamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce faces.

Sed rem Ægyptiacam, qua ratione quis euasisse de amoris ergastulis indicare possit, in Erycinæ Veneris templo sculptam idem admonuit, II de Amoris remedio: F

Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx,
Est illic lethæus amor qui pectora sanat,
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poscunt,
Et si qua est duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum non tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam respicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis significatum, hoc est, assertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, assero, libero, defendo: vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celsus, quòd editioribus locis arces olim fieri solitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus matrimusque præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & conditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quod ita optima ac secundissima euentura sibi proponebant: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusque amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulcro comburendam curaret, siquidem vtroque mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi πάρεργον, institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio,

A aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?

Sed vt ad facem reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodum: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptam plaustro vectam videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquam moris etiam inuenio apud Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίᾳ.
At qui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:
Nec coniugis vnquam prætendi tedas.

B

CERES.

Est etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

ILITHYIA.

Quinetiam Ilithyiæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cõtectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indipiscimur, indicium est. Exporrecta discapedinataque manus eo significato ponitur, quòd solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

Quoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaque his addita Lucerna, & Faces, consentaneum est visum, vt quid vtrunque simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

Svnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniariũ cum aquario pictum, vnde scilicet ignẽ & aquam inesse perspiceretur, quippe si ex vno ignis promicaret, in altero aqua desideret, discordiæ signum esse tradant, quòd ea naturæ sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de iis, qui se ea præstituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint.

PVRITAS.

C Sed enim Ægyptij sacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculásve detersas elutasque optimè significari volebãt: quinetiam ignorationem hallucinationemque doctrinæ ope summotã, vbi præsertim ita illæ officerent, ne quis discernere aut internoscere potis esset, vbi veritas latitaret, quòd per huiusmodi elementa rerum omniũ defæcatio peragatur, ac puritati suæ restituatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere nõ potest, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarũ quoq; gentiũ appellata Suffitio, quotiens qui funus prosecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignẽ aqua sparsi superingredi cõsuerunt, purgationem scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ super cœlos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretati sunt. Aquas verò super orbes ætheris esse, idem die secunda validissimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes, hoc est, aqua sola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere aut medicamentum esse. Ignis autem, vt nostri veteres tradidêre, purgat, aqua expiat, lustratque. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano studes,
Cœnæ ne causa, aut mercedis gratia
Nos nostras ædes postulas comburere?

Et apud Lycophronem legas Thetim indignatam, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatam, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos coniicere solitam, quòd ita rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale esset perpurgatum conseruari, veluti aurum ære cõfusum ignis ope purgatur, posteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & scoriam verterit. Atque ita sex iam

iam filios absumpserat, donec ad Achillem ventum, quem pater superueniens ab igne exemit, Chironique curandum commendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum esse ignem consumentem asserunt, igneósque fluuios hunc præcedere: quin & eundem ipsum instar ignis omnia conflantis incidere: in quo nimirum nequitia intelligetur, quæ à Deo consumatur, cum omnis ab eo sit purificatio, nempe vnunquodque opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri pergrauati ad terram inclinant: tum aliis impurioribus metallis, quæ rubiginem inducunt, vel auri & argenti naturam adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quæ vndequaque immixta est animi nequitia deleatur. In quam sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbones ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliū. Sed nusquam apertius quàm in Esaiæ visione purgatio hæc ostenditur, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitur, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Esaiæ labra tetigit dicens: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circūpurgaui: labia enim immunda se habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfertur nimirum ignis ad turibulum per quod in diuinis literis linguam Dominicam intelligunt, lingua verò ignis, in quo Spiritus. Vnde Dauid, Carbones succensi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciant ad pietatem, impellantque mentis nostræ impetum ad doctrinam Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquam thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Præcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationem significat, non solùm quia dicatum est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorum sanat ægritudines. Quòd verò thus, idque lucidissimum, super XII propositionis panibus XXIIII Leuitici poni iubetur, XXX Sal reddiderant, quod Apostolorum doctrinam significaret: illi enim Sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis mentio fit de carbonibus desolatoriis: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissoluunt: huiusmodique fuisse illum, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, vt quæ is contrexerat vitia, perpurgaret. Ponuntur etiam pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquam de carbonibus his aliter in Iunipero traditum. Facit ad hunc locum id etiam quod apud Ezechielem legimus, Deum vti corpus visum à cuius lumbis vsque ad pedes mēbra omnia igne conflagrabant, à lumbis verò vsque ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicum. Nimirum indicat hoc, renes lumbosque, & quæ partes ad terram tendunt, exurendas esse: illecebras quippe, nequitiam, & voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existunt supraque mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus vitia eius igne percrememus, eo quippe quem Deus immittit, vt ita sordibus exuti, loti, perpurgatique, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus. E

VESTA.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrum longè diuersum à superiore illo dictitabant. Eum sanè in sublimi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanum dicere voluissent. Vestam verò aiebant domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad Vestam, simulachrum eius st ongilari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentata figura terræ. Eadem & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos ἑςίαν παρὰ τὸ ἕσασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum est. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta consectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus, inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusque vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecêre, cum vnusquisque ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit. F

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod verò purificatione super dicebamus, nonnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquam præferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouæ nuptæ apponebantur, quæ scilicet vxorem puram & castam permanere oportere docerent. Qui verò instituti huiusmodi rationem altius rimantur, naturæ vicem hinc intelligi interpretantur. Ignem siquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum esse: aquam verò patiendi. Hinc philosophi non defuêre, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimarint, atque ita auspicatissimè ignis & aquæ sacramēto nuptiarū fœdera sanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quà sponsus & spōsa intraturi essent, vt ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris initiati.

ÆRVMNÆ.

SEd enim Græcus poëta quidam acerbè nimium rem huiusmodi interpretatus est, cùm dixit:

Θάλασσα,

A Θάλασσα καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία.

tria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & fœminam. Et Theologi nostri ignem in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus quæ probent hominis fortitudinem, poni dicunt: in eamque sententiam dictum autumant Psal. LXV, Igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. quodque ibidem est, Transiuimus per ignem & aquã, calamitates quaquauersum ingruentes, omnéque genus ærumnarum vno impetu effusum intelligi volunt, quasi nihil iam atrocius, neque miserabilius esse possit, in vllo malorum genere, quod exantlatum non esset: alterum enim horum atrocissimo cruciatu conficit, alterum inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quæ cùm ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, quàm per aduersarij sui violentiam exturbari. Ita & illud Euangelio: Frequenter eum & in ignem & in aquam misit, vt eum perderet: quod pro periculosis euentis positum ait Eucherius.

NECESSITAS.

SEd vt ad nuptias reuertamur, longè honestius Metellus, qui de vxore ducenda sententiam interrogatus, vxorem esse malum haudquaquam inficiatus est, malum tamen id esse necessarium: igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet: non tantùm ob sobolem, quæ præcipua causa est, verùm etiam vt sit, quæ domus & familiæ totius curam suscipiat, & quodam veluti gubernaculo administret ac regat.

VITA.

VTcunque verò senserint alij, scimus ignem & aquam vitæ prius auspicia dedisse, vitamq; quãdiu vitales auras carpimus, conseruare. Quis verò ignorat, sine maritali copula breui periturum esse humanum genus omne, cæterorumque animalium species defuturas? Quare exules, qui vita censebantur indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abiecisse, indéque natam Venerem, id significare volunt, igneum semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium.

B

CONIVGII COMMODA.

NOn absurdè etiam voluptatem, & vsum, quæ soleant ex vxoria consuetudine, vnanimique concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquæ fercula interpretabimur, cùm nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus Optimam, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio prosecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne longius à Pindaro recedamus, argumentum is pulcherrimo hieroglyphico subministrauit, ode Olympiorum prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτὶ: non ignarus scilicet, ignem soli expositum amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet commendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius interuentu obnubilatam labefactatamve, significare cum vellent, ignem Soli expositum pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, vt palàm est, Soli expositus, vim amittit suam, noctu verò præualet, & vt in suo regno peruigescit. Atque hoc est quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur sint ex igne vtilitates, totq; magnarũ & admirabilium rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & Sacer, & Æternus vocabatur, quem quacunque rex exercitum duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositum præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persæ diarium ignem adorant, nimirum diuinitatis signum, insatiabilem, voracem. Huic cum sacrificant illi alimentũ præbentes his verbis vtũtur: Ede ignis domine. Neque Persarum tantum est ignem colere, vt idem Tyrius, sed Lyciorũ etiã, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc sacrum habent. Ferunt autẽ ignis, quo Zoroaster conflagrauit, reliquias, tanquã ignis diuini à cœlo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, vt perpetuis excubiis seruaretur, esse delatas: atque hinc apud eos ignis cultum habuisse principium. Fuit verò Zoroaster is, vt à veteribus accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signa quædã veluti stellarum scintillas de cœlo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserebat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptum eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatóq; nomine Zoroastrũ, quasi viuũ astrum appellauit, subsecutaque deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus Luminis parentem appellatam, æthera, πύρπνοον vocat, quippe igneum spiraculum. Euripides autem: Vides excelsum, qui illum infinitum ætherem & terram vndequaque circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublime candens, quẽ inuocãt omnes Iouẽ. Veteres hunc Diespitrẽ, & Lucetium dixère. Græci Ζῆνα à ζῆν, quod viuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo Δία dum vocat, transfert ad præpositionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta sunt. De splendore verò: Et erat facies eius sicut Sol. vt apud Malachiam: Orietur vobis timentibus sol iustitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad

C

Solis

Solis hieroglyphicum, cùm ea commodiore loco plenius dicta sint in cœlestium corporum commentario, breuiter hæc tacta sufficiant. Quam verò attonita propemodum veneratione apud Persas coleretur ignis, ex eo manifestum est, quòd grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cum quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecturum, si voto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reiicere, qui sic preces allegasset. Sedenim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neque vlli violandi ignis occasio permitteretur, lege inde sanxerunt, vt qui eo supplicandi genere vsus esset, supplicio multaretur. Autor Plutarchus. D

TENTAMENTVM.

FVit & apud quosdamè nostris populos, iuramenti atque iudicij species super ferro candendi, superstitiosè potius quàm piè per æditumos templi in Liuonia præsertim obseruata. Nam sceleris alicuius accusati, ad ferri candentis iudicium vocabantur, & id subire nonnunquam vel inuiti compellebantur. Id erat eiusmodi, vt criminis reus ferrum candens è mediis prunis exemptum, in manus caperet, accusatoribusque & iudicibus ostentaret, sique adustione nulla subsecuta illæsus esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaretur. Purgabant verò se prius ieiuniis, confessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Christianæ pietatis mores erat, Deúsque tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauissimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. V, tit XXXVI de iniuriis, cap. III. habetur.

DE FVMO.

E

AC, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus, quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porro ignis Aristoteli nihil aliud est, quam fumus incensus: & apud Homerum totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilē esse regionem coniicere detur. Eò vero hieroglyphicum fumi tendere videtur vt suspicionem aliquam non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis in vulgus emanat, dici solet, Absque igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, vt consurgat fumus, vbi non sit ignis. Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἄντιον, certet aquam appposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII legas, fumum ascendisse in ira Dei, & euestigiò ignem exarsisse: vbi quidam aiunt interpretes, inuectum quidem primò in dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alii fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicum: quanquam & Dei comminationes significare posse non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quæ omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic ecclesiastici XXII legas, Vaporem fumumque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse præuias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumum intellexêre: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & vnamquāque rerum amplitudinem In fumum abiisse dictitare, cùm ita consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, vt ne vestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiam Horatius, vbi Mennium paternorum maternorumque bonorum abliguritorem omnia in fumum ac cinerem vertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorum omnium festiuissimi dictum, qui à quodam interrogatus eludendi causa, vt plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquū in fumū abiisse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractū fraude aurum à redēptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuiū. Quod verò ait Hesiodus: F

αἶψα κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο:

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse.

præclari admodum interpretes, posteaquam combusseris, exponunt, vtpote qui nolit fratrem vlterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationem.

SOLICITVDINES.

SVnt tamen qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro Fumo, vitæ nostræ solicitudines accipiant, quæ intellectum ac rationem ipsam obtenebrant. Difficulter enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, tranquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen fit erroris tenebris obfuscata, interpretentur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, flatúque verborum adiuuetur,

A adiuuetur,ignem promicaturum,hoc est, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Esaias, lignum à quo vel tenuis admodum fumus exhalet,minimè extingui debere præcipit:vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ sit in delicioso diuite signum esse videtur.quam sententiam acutissimus etiã Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus est etiam imperitiæ symbolum,cùm lumen sit doctrinæ signum:cuius contrarium est caligo ipsa:vnde caligare errantes dicimus:fumus verò est,qui caliginem inducit.Transfertur & ad vitia,vt Alexandrinus Clemens,vitia,ait,veluti fumum immensum esse,qui vniuersam mundi huius domum repleuerit,atque hæc institutionem malam, sodalitates pessimas, consuetudinem improbam,colloquia praua, opinationes haudquaquam rectas inuexisse,vnde primùm error,inde contemptus,tum infidelitas,atque malitia,parataq; semper ad nocendum versutia,auaritia,vana iactantia,atque alia huiusmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ per Lyram,& arma quædam alia musica significantur.

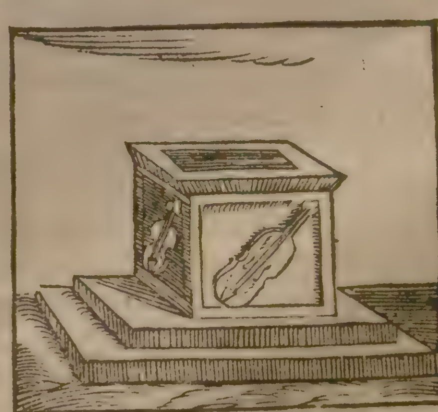
EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

LIBER XLVII.

SCribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis,inter opera multa quæ magnifica & præclara posteris reliquit,numum eum argenteum signauit,in quo putealis,quod pro foro iudiciali fecerat, exẽplum expreßit,victurum operis à se instituti monumentũ.In eo verò multi non incuriosè quæritare solẽt,quid sibi velint lyræ,ad singulos putealis angulos adsculptæ: Quorsum enim aiunt,lyra ad litigiosa dißidia,discordésque contentiones? aut quid putealis aquæ silentium & quies,ad vllam facit harmoniã, aut clamosi strepitum fori? Quibus ego respondere soleo, sapienter à Libone ornamentum illud eo loco excogitatum,vtpote qui ob oculos ea posuerit,quæ his, qui locum eum frequentarent, & vtilia & salutaria viderentur. Litigantibus quidem,vt concordiæ memores, ad pulcherrimum suauißimúmq; eius fructum oculos intenderent, quo quidem nihil humano generi accidere poßit vtilius, neque commodius. Causidicis,si clientibus consultum vellent,congruentia susceptæ materiæ dicerent:ab iis quæ incongrua & discrepantia essent,abstinerent. Qui autem iudicaturi consedissent,rationum & argumentorum,quæ allata essent,consensum,veritatem, aut non leuem saltem verisimilitudinem acriter inspicerent. In cuiusmodi sermonem cum proximis diebus apud communes amicos incidißem,euenit vt iucundißima tui recordatio è re nata surreperet,quòd antea diu multumq; cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce præstantißime deberi, quando te potißimum impulsore labor hîc omnis susceptus est & exantlatus.Ipsa autem Lyra magis conueniens visa est,quàm res alia quæpiam,quæ tibi donaretur,quam tu scilicet suauiter adeò, seu linguam causis acuas,seu ciuica iura respondere paras,concentu tam mirifico resonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquò velis trahas, C *neq; saxa tantùm moueas,sed vel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verses tuo,siue disertißimè discutiendo de cathedra intones,siue in foro agendo fulmines, siue mare terrasq; publica vel priuata tempestate perturbatas, clarißima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sim facundiores in laudes incumbunt tuas,ego ne decus tuum culpa deteram ingenij,ab aliorum me prouincia cohibebo,& quod tibi destinaui commentarium procurabo.*

CONCORDIA.

IGITVR, vt palàm est,Romani veteres per Lyræ hieroglyphicum concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata,eáque multis antiquorum tum poëtarum, tum philosophorum præconiis celebrata: sed nos ea tantùm seligemus,quæ ad hieroglyphicum institutum facere videbuntur: tamen, vti meus est mos, si res exigere videatur,numũ quo de meminimus,diligentius examinabimus.Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRI BON. LIBO. Ibi figuram Putealis videas,de quo scriptores plerique meminêre.Huic autem à singulis angulis lyræ appẽsæ sunt,corymbis & sertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum col-

locasse. Hinc Horatius: Forum putealque Libonis mandabo siccis, quia scilicet forensia negotia D
præcipuè sibi deposcunt sobrietatem. Et Ouid. de remedio:

Qui puteal Ianúmque timet celerésque calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitatur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse obseruatione non indigna: in Scribonij nomine ꟽ literam iacentem atque supinatam, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scauri sententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vsu, quod in plerisque monumentis obseruaui: neque proprium tantum nomen, verùm & aduerbium PAVLLVM eadem lege scribendum Grammatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiusmodi pleraque.

IVDICIVM COMPOSITVM.

Atque illud in Lyra præcipuum, quòd hominem compositi iudicij, quique aures eruditas haberet, significabat: ea siquidem diuersas, componit voces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cùm Lyræ cordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronem transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, sua bona malè disponeret, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INÆQVALIVM CONCORDIA.

Statuebatur & in Mercurij manibus lyra, idque hieroglyphicum ostendebat, concentum omnem ex vocum inæqualitate constare: concentus verò hominum est, cùm variæ voluntates in consensum vnum contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequitur, vbi scilicet res & congruẽter temperarit, & ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo concentum & concordiam vocat, Aristoxenus & Dicæarchus harmoniam dixerunt. Lyræ igitur meritò dominus Mercurius, E

Qui animas nunc euocet orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

BONA DISCIPLINA.

Est & Musarum insigne lyra. Musas Eusebius a μυέω dictas arbitratur, quod significat honesta bonáque disciplina instituere: eásque Orpheus & Proclus in hymnis religionem hominibus commonstrasse dicunt, quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suauisonæ testudinis concentu, hoc est placidis & aptè compositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos vagósque mortales in cœtum vnum congregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratiis omnibus ornatum, à veteribus iudicatum. Diuinæ quoque literæ citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. XLIII, In cithara tibi confitebor. F

RATIO.

Athanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, vbi de anima, mente & sensu disserit: quippe id lyræ haud dissimile videri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyræ neruis suus cuique sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius aliis. Concentus autem nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, singulósque aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanquam lyra compositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnicuique rei temperamentum adhibendum, vt nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, quòd chordæ variæ in vnam cõueniunt harmoniam: tametsi alij concordiam à corde deductam malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarum primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordésque dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamque afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, cõcordem à Græcis σύναυλον dici opponunt, consuesséque aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantùm admissis, quæ Scaurus enumerat.

A MATRIMONIVM CONCORS.

SEd nos vt ad concordiæ ſignificata redeamus, illud ex Onirocritarum diſciplina deprompſimus, vt ſi quis nuptiarum tempore lyram per ſomnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritum & vxorem futuram ſignificare.

MVSICA.

QVæ verò lyra eſt in Neronis numo, ſtudium eius in arte Muſica, & victoriam ex certamine eo partam ſignificare crediderim. Fidibus enim eum oblectatum ad inſaniam vſque, & in theatris Muſica decertaſſe non ſine maieſtatis Imperatoriæ dedecore atque ignominia, ſcriptores eorũ temporum omnes prodiderunt; Nam is præter numos ea nota percuſſos, ſtatuas etiam ſibi citharœdico habitu poſuit.

POMP. MVSA.

ESt & Pomponij Muſæ numus, à cuius altera parte muliebre ſignum eſt cum lyra & plectro: id quid ſibi aliud velit, quàm eius cognomentum, non video, ſiue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Plinium: ſiue qui bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus ſaucius ad Mithridatem adductus, interrogatus ab eo eſſet, an amicus futurus eſſet, ſi opera iuſſu Regio daretur, vt curaretur: reſpondens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoque ſemper inimicum habebis.

AMOR.

QVoniam verò voluntatum, ſtudiorumque conſenſus atque ſimilitudino amorem parit, celebratur à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Procluſque vbi Venerem
B Cythercam ab Homero & Heſiodo appellatam exponit, aduerſatur Heſiodo, neque dictam ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οἱ δὲ μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθερειάδε ἢ κάυθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non aſſentitur, inquàm, Proclus, vt Cytherea dicta ſit à Cytheris, vbi illi templum, aræque tot frequentiſſimo mortalium conuentu colebantur: quia, inquit, κύθηρα vocantur inſulæ illæ, & alta Cytera etiam apud Maronem, cuius ſcilicet vocabuli ſyllaba media per η vocalem longam perſcribatur. Dictam verò Cythcream ait, quòd vniuerſæ conſuetudinis amatoriæ vim intra ſe occulat: Nam & alij Cythercam ab occultãda turpitudine dictam voluere: & illi in abdito templum fuiſſe alibi diximus. Lyra autem cùm omnem in ſe ſuauitatem complectatur, quandam cum Amore, cum Venere, cũ Gratiis ſimilitudinem præ ſe ferre videtur, parique cum iis illecebra homines illectare. Demumque hæc illa videtur Amphionis lyra, cui ſponte ſaxa etiam paruiſſe perhibentur: cuius rei mentionem facit Apollonius, Argonauticis, & Antimenidas primo, donatámque Amphioni lyram eam dicit à Muſis, quamuis Dioſcorides ab Apolline, à Muſis tamen etiam Pherecydes hiſtoriarum libro decimo.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè noſtris videatur, ſi quis non vnum hominem tantùm armis inſtructum: quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuerſum exercitum in aciem deſcendentem, ad citharæ modulos progrediẽtem fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã commune cum armis habere iudicatur, neq; milites, ferocéſq; homines vllam hodie liberalium artium diſciplinam aſſequi dignantur. Verùm ſi Lacedæmoniorum diſciplinam & inſtituta reſpiciamus, inueniemus eos ad lyram citharæque ſonum acies inſtruxiſſe, reiectiſque tubis, & claſſicis aliis, ad eiuſmodi modulationis ſonum pugnam inire ſolitos, id quod indicat illos ſedatiori quodam animo prælium aggre-
C di conſueſſe. Nam & Homerus ſtrepitum & tumultum in cõgreſſu primo barbaris dedit, cùm Græcos ſenſim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio cõtationem reprehendit Cæſar, cùm in Pharſalia victor euaſiſſet.

HVMANA VITA.

QVi verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ ſuperius de ſenſibus, atque anima, déque mortalium inſtitutis attulimus, rationem habuiſſe mihi videntur, quàm etiam de naturæ noſtræ conditione rem ipſam perpendiſſe. Nam cùm in lyra ſeptem diſcrimina vocum celebrari comperiſſent, humanæ vitæ tenorem eadem aſſidua agitari varierate animaduerterunt: ſeptima enim hebdomada mas in vtero fabricatus exiſtit: ſeptima poſt partum hora manifeſtum aut vitæ aut mortis argumentum affert: ſeptimo pòſt die vmbilicus aſtringitur, ac ſolideſcit, poſt bis ſeptem manifeſtum eſt luminis indicium: poſt ſepties ſeptem obrutus firmitas, atque cognitio. Videmus mox à menſe ſeptimo dentes pullulare: poſt bis ſeptem ſeſſionem eſſe tutam, poſt ter ſeptẽm verborum articulationem, poſt quater ſeptem inceſſum, poſt quinquies ſeptem lactis horrorem ſuboriri, poſt annos demum ſeptem primoribus dentibus expulſis validiores enaſci, ac perinde vocis ſonum integrum fieri: ſecundo verò ſeptenario pubeſcentiam, ac emittendæ genituræ facultatem, roburq; iam ad virilitatem ſpectare: tertio lanuginem, & creſcendi finem: quarto robur, & membrorum plenitudinem. Quinta verò hebdomade cùm virium augmentum, quantum vnicuique eſſe datur, abſolutum ſit, congruum nuptiarum tempus à Platone conſcribi, quod ſeptimo Legum habetur. Sexta autem partas collectaſque vires incolumes ſeruat, ac prudentiæ vigorem affatim ſubminiſtrat. Septima diminutionem quippe virium, ſed perfectum intellectus & rationis incrementum habet: quare ſoliti ſunt milites ea ætate rude donari, & conſiliis rebuſq; publicis

adhiberi. Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatem ſcribit, ſe iam donatum rude: nam qui vndenos Decẽbres quater iam, vt ipſe de ſe dicit, expleuerat, per ſeptimam hebdomadam deferri iam cœperat. Octauo mox ſeptenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre eſt, qualis maior in vnoquoque iam ſperari debeat. Nonus humanitatem ac manſuetudinem adducit. Decimus vitam finiendi plerunque deſiderium: quæ omnia verſibus elegiacis Solon luculẽtiſſimè complexus eſt, lyramque ſuam ita temperauit, vt humanæ vitæ concentum ſonorámque vocalitatem anno ſeptuageſimo terminaret, quem vbi mortales exceſſerint, deſipere iam, & chorda modò hac, modò illa ſubinde videntur aberrare. Neque multum ab huiuſmodi conſideratione, quòd Magnus Baſilius per citharam corpus interpretatur: nam & alij Theologi Pſalmo LVII, Exurge pſalterium & cithara, per pſalterium animam, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus eſſe locis acceptum Euthymius obſeruauit. D

LYRÆ FORMA.

SI quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos ſpecie, intueri velit, non ignoret conſtare illã ex binis cornibus, iugo, teſtudineáque teſta: talẽ enim, vt in Amphione Philoſtrati eſt, Mercurius excogitauit, compegítque: qua poſteaquam, vt aiunt, Apollinem & Muſas honeſtauit, Amphionẽ etiã, vti dictum ſuperius, donauit. Cornua verò illa ſublimipetæ capreæ fuiſſe volunt, quibus Muſici, antequam ligni vſus ad hoc commodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta cenſeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ ſolida ſit materia, & ad polituram aptiſſima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acerem arborem egregiè criſpatam exhibuêre, vtpote quæ mirificè colorum varietate delectet, quæque fiſſa non fallat, neque excauata diſſiliat. Elephas, ait Philoſtratus, nihil ad lyram: quocirca ſciti viri neque animal ipſum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vtuntur: quanquam noſtri, pectine pulſat eburno, libentiſſimè dixerint. E Videtur verò natura ipſa opera perquam diligentiſſimè dedita, teſtitudinis teſtam, vt huic inſeruiret vſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercuſſioni collectionique præparauit: vacua quædam foramina hinc inde fecit, in quæ vmbilici inſeri poſſent, atque alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ ſuæ applicantur, ex altera vmbilicis obuoluuntur. Atque hæc in illis ratio potiſſima conſideratur, vt rectè in lyram ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quamuis cornua non in vacuum, vt olim, ſed in ipſum lyræ corpus inflectantur. Atque hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferunt. Sed Hebræorum literæ Tubalem appellant, qui primus omnium & huiuſmodi inſtrumenti, & muſicæ inuentor fuit. Sedenim quam lyram à Mercurio inuentam tradunt, trium tantùm chordarum fuiſſe dicunt: voces enim ab eo tris, trium inſtar temporum inuentas aiunt, acutam quippe, grauem, & mediam, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & ver, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarum tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, vt totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonj factum celebratur, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtatus cenſuræ Græcia vniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouem chordas bipẽni excidit, dicens, Muſicam ne depraues: de quo nono Sympoſiacôn apud Plutarchum. Ad hæc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius verò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniam, quæ tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipitur: vt non immeritò humanam vitam tot ſeptenariis variari paulò antè diſputauerimus. F

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fiſtula, vt chordis lyra ſeptem, ipſa quoque ſeptem compacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſſim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

HOminem Ægyptij diu quidem mentem captum, poſtea verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ ſuæ iam modum imponentem ſignificare ſi vellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atque etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, vt diceret Heſiodus, inducere, & vt exemplo Pythagorę comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue vt alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσθαι σίριγγα, πέλει δέ τοι εὔμαρες ἔργον, Tu tibi fiſtulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem verò, vti alibi dictum cũ ceruo picta, pernicioſam indicat adulationẽ, ob hiſtoriã ſcilicet quæ ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq; mulceri, & ad ſtuporẽ vſq; delectari: vnde accidat, vt dum ceruus intẽtior in eam incũbit, incauto illi abalienatóq; mors inferatur.

DE

A

DE TVBA.

SEd iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & Tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adiiciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quòd historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnũ gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velle Tritonum caudas ad humum inclinatas, absconditasq;. Erát verò tubæ Marti dicatæ, vti etiam nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martémque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

IN sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrãda mandatur à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, vt interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exire destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

B SEd tibię Veneri sacræ ferebantur, eáque de causa in ouatione tibiis & myrto Romanos vti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

EÆdem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorem intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctum libẽter tibiis cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibias, tertia fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperboreis Delum missa, Cithara, tibiis, & fistula comitantibus.

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumque faciendarũ tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoq; cùm in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libum mysterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiam spectat, minimè recens, neque imperitæ plebeculæ dicterium est de cessantibus tibicinem expectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeium, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum verò Lælio, eumque deducturum: quem dum expectarent, auditum
C est eum iam candidatum prehensare obuios. Tũ Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes. Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, vbi lib. XIIII de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, verã progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanũ tibicinis Ægyptij sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, vti dicebamus, Tibicen à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat.

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium abstinentiæ tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

CIere ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosaicus Sacerdos, de quo XXVIII Exodi, ornatu Põtificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula, maláque punica alterna appendebantur, vt eorum sonitus, quotiescunque Pontifex ingrederetur, egrederetúrve Sanctuariũ, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, vt etiam in Cane dictum, assiduè vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nũc exhortando, sæpissimè verò consolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia conquirẽdo.

Itaque tintinnabulum prædicationis eſt & inſtitutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epiſt. XXIIII. Tintinnabula huiuſmodi antiqui operis domi habemus: ſunt autem ex orichalco, meſpili caui forma cum fibula supernè ad appenſum apta. Intra cõcauum ærea immiſſa pilula eſt, quæ motata ſonum impulſu reddit argutum, atque admodum ſuauem. D

DE LITERIS SEPTEM.

ATque vt ad Muſicam redeamus, aliis quoque ſignis ea pingi ſolita eſt, non iis tantum, quę propria ſunt illius inſtrumenta: quare ſupereſt vt quid Ægyptij per vocales numero VII ſignificarent, afferamus, & ita Muſicos hos numeros abſoluamus.

MVSA.

ILli ſiquidem digitos duos literis ſeptem inſignitos præferentes, Muſam, vt Horus ait, ſignificabant. In quo aduertendum, vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circunferri, qui πράγματα ſeptem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicem, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, ſcriptum eſt, caſtiorem iudicauerimus, ea in cauſa ſunt, quæ apud veteres tradita reperimus ſuper ſeptem vocalium ſignificato, quibus Muſica omnis exprimi ſolita. Nam Demetrius Phaleræus in Commentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorum fuiſſe morem ait, ſeptem vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Muſicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obſeruat, ſeptem eſſe diuerſos tonos, quibus olim tota modulatio conſtaret. Vox verò ipſa ſeptem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexam, dẽſam, tenuem, longam, breuem. Ac veluti eſt apud Philonem, ſeptenarij numeri proportio eſt valde Muſica, quippe qui ſex ad vnum ſexcuplarem habeat: ſexcuplaris verò ratio maximum in re propoſita interuallum facit, quo quidem acutiſſimum à grauiſſimo ſeparatur. Cæterum & quinque ad duo vim plurimam in harmonia demonſtrant, ipſi τῶ διὰ πάσων ferè æmulam. Et vt ſemel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarióque cõſtet, harmoniam omnem amplexatur, quippe διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, & διὰ πασῶν. Omnes quoq; proportiones, arithmeticam, geometricam, & Muſicam. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuiſſe literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè neſciunt dictum mirentur, ſciendum apud Lalinos vocales duas, E ſcilicet & O, figura vnamquanque eadem, vi tamen & tempore & enunciatione diuerſas eſſe: quarum vnaquæque apud Græcos ſuo inſignis eſt caractêre, atque ita ſeptem omnino eſſe, ad humanæ ipſius vocis conditionem excogitatas. Ex his notum eſt A ſedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare ſentimus. E in faucibus quam manu itidem deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam ſono E Latinæ literæ veteres enunciaſſe, paulò pòſt in E litera oſtendemus) vocalis hæc tunc exauditur, cum ſpiritus aliquanto inferius contrahi videtur, & ſuppreſſo quodammodo ſono enũciatur. Acuta verò ſub ſigno η apud Græcos, E vel e apud Latinos, cum ad aperta vſq; labra porrigitur, & vocaliore ſono ſe prodit. I tanquã colũna quædam ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idéq; ſuſtẽtare quodãmodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emiſſum ab imo pectore ſpiritum circa dentes ſiſtit, & expedito cum ore reſonare facit. Grauis, cùm vſque ad dentes emiſſum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipſa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω Græci conſtare voluerunt. V dubio procul in labiis tota coquieſcit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, ſed eius ſoni vice diphthongum ponunt ου, quã Latini, cùm vno charactere ȣ ſæpe ſcribi obſeruaſſent, contracta in acutum parte inferiori, v ſuam fecêre, per quam ſuum illum vſitatiſſimum peculiaremque ſonum exprimerent. Verùm multa etiã quæ Græci per υ ſcriptitãt, ipſi per vocalem hanc ſuã ſignare inſtituerunt, vt δύο, duo: Πύῤῥος, Purrus (ita veteres ſcribebant, vt antiquæ indicant inſcriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatur, Verrius Flaccus ita commentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos curpreſſum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neque negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in noſtrum ſermonem admiſſa τοῦ ὑψιλοῦ ſonũ & figurã cõſeruaſſe, vt, hymnus, hyacinthus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentum ſuſceptũ proſequamur, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem autore Plutarcho Muſis totidem dicatæ. Octo inde ſemiuocales, voces muſicas reliquas abſoluunt vnà cum vocalibus ſeptem, quas natura ipſa commodè variare poteſt, ad quintumdecimum vſq; gradum aſcendendo. Neque verò hic Sophiſtas audio, neque ſuperſtitioſa multorum conamina in hoc albo repoſuerim, qui ad vnum & vigeſimum vſque gradum aſcenſum dari diſputãt, qui quidem ſtridor potius eſt, quàm humanæ vocis ſonus. Verùm ego ſatis habiturus ſum, ſi cum Iuſquino Muſico ætate noſtra clariſſimo ſenſerim, qui materiam hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptiis, à Plutarcho, & à Marone minimè diuerſa, accuratiſſimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alii viderint, nos ad Muſarum hieroglyphica reuertamur, quorũ illud præcipuum, vt ſi lingua dẽtes quatuor è regione oppoſitos incutiat, eo geſtu Muſæ cum Apolline ſignificentur: dentes enim Muſarum inſtar ſunt: per linguam verò, quæ illos pulſet, Apollinem vti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam ſimilem plectri, dentes chordarum dicere ſolebant, vt lib.

A vt lib. de Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius Hexamero, linguam veluti plectrum esse dicit, Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sed enim cur quatuor tantùm Musæ politæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumenta repræsentari tradidêre, quæ sunt dẽtes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate sonus inturgescit: gutturis fistula quæ spiritum immittit: pulmo denique, qui veluti æternus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: deniq; in medio residẽs Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilq; proficerent, ignauia veluti quadã torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampsacenus, Leophãtes Heracliopolita, Lisander Physicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerum pro pluralitate positum contendant, vt apud Nicandrum, vbi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, quasi cauda eius nouem esset spondylis compacta, quæ nodis septem tantùm insignis est. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, non quòd nouem, inquit, ætates viuat, sed perquàm diu. Et apud Alcæũ hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidẽ, quẽ imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaque qui Musarum numerum supra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: vnicuique enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Eurysthenida, quas Apollinis fuisse filias

B fabulatur. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Æten. Qui has quinque posuêre, nomina his à quinque sensibus indidêre. Epicharmus in Hebes nuptiis septem ait, & filias Pieri Pimpledosque Nymphæ, quarum nomina, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptaporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæque Latinis iam celebres, quarum inuenta sunt toni tres, ἀδρὸς, μέσος, ἰσχνὸς, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurum, quæ si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo, cotidie longius abscedamus: futurum pro breui accipietur, quòd illi cotidie propinquiores efficimur: præsens verò communis, quam Græci μέσον vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemque momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atque alio modo interpretantur: atque ex his qui quatuor statuunt, nonnulli linguarum quatuor differentiam excogitarunt, vtpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam & Æolicam linguam à communi distinguere: & pleraque insuper quaterna ad ostentationem vsque dinumerãt. Qui quinariũ earũ numerũ recẽsent, quinq;, vti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæque cognitioni traditos prædicant. Qui septem, septichordem lyram septemque compactam cicutis fistulam, climata septem & Planetas totidem, vocalesque, vti initio commonstrauimus, memorant. Qui nouem esse contendunt, historiam Cliûs inuentum aiunt, plantandi rationem Thaliæ, coniugalia & saltationem Euterpes, agriculturam Polymniæ, Astrologiam Vraniæ, Calliopes Poeticam, atque ita demùm vnicuique inuento, quod ad mortalium vsus faceret, sua est

C cuique Musa excogitata, vnde necesse est infinitum earum numerum constituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine disputantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendiosius colliguntur, ambagibusque euitatis, rectà per planissima toto constrato itinere traducuntur.

A.

CVIusmodi verò essent literarum charactêres apud Ægyptios, si quæsierit quispiam, putarim ego partim instrumentorum aliquot, plurimum verò animalium effigies fuisse. Illud enim ex Plutarcho constat, Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam esse literam voluisse. Refert quidem ea in ingressu triangularem effigiem, cruribus ita dispositis, vt loco suo diximus, & quæ prima apud nos & Græcos litera est, ad isoscelis trianguli faciem accommodatur. Atque ita coniicere possumus, reliquas quoque literas, vel xv, vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membróve figuratas, quæ tam longa inde annorum serie sint abolitæ, atque ab eo præsertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptum deduxêre. Ægyptiacorum porro characterum formæ, vna hac excepta, ferè omnes obsoleuêre.

B.

QVòd si eiusmodi exemplis insistendum esset, fortè B per pictam pecudem figurari possit, aut membrum statumque eius aliquem qui ouem saperet, quòd proprium est illi literam eiusmodi articulato proferre sono. Agnoscunt hoc interpretes etymologici, Cratinumque citant Διονυσαλεξάνδρῳ, eo versu:

Ο δ᾽ ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, Be be dicens ambulat. D

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, Η tertiæ apud Græcos vocalis sonũ per Ε grauẽ pronunciant, quod Latini receperũt, Penelope, Anchises, Aristoteles, naturæ quidẽ in oue sonũ imitati.

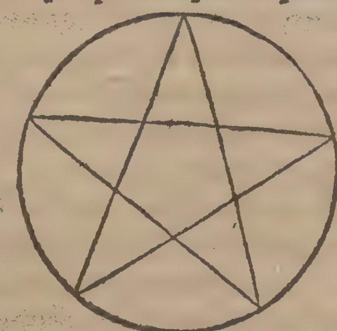
Γ.

QVinetiã Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari possit: si quidẽ autores Græci literæ huiusmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere est, deduci volunt, & simulachrũ eius falcẽ ponunt.

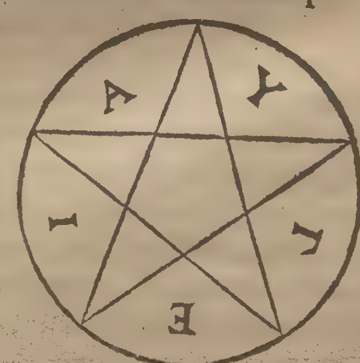
Δ.

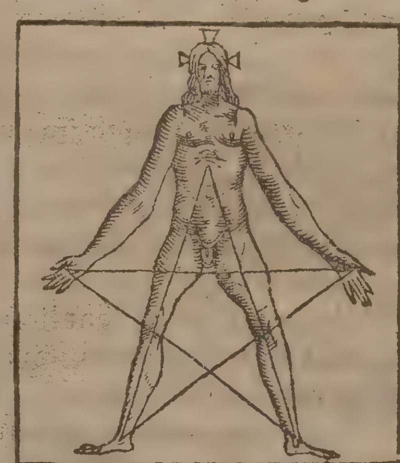
DElta dubio procul per stellas tris æquidistantes ferè, easque in trigonum sitas notant: & ea de causa signum cœleste inter æstiuum & æquinoctialem circulum supra caput Arietis Δέλτωτον vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparunt. Verùm hæc curiosioribus relinquemus: id vnum dicam, signum id æquis esse lateribus duobus, vno breuiore sed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam verò incidimus in literarum notas, & cunctarum rationes reddere difficillimum, & inexhausti laboris opus est, & quod fortasse fastidium potius quàm delectationem vllam sit allaturum, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vsum etiã & vtilitatem aliquam percepturi sumus. Signum id ex alpha quinque numero complicitum: lineis enim à pentagoni recti punctis alternatim ductis ea prosilit figura, de qua multa scitu digna minimè sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquum illum à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduersus Galatas acie decertaturus esset, per nocturnam imaginem videre visum adstitisse sibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus tesseram daret ὑγιαίνειν cuius dicti hieroglyphicum olim iã adinuentũ erat triplex triangulus inter se complicitus, ex quinque paribus lineis sese inuicem in puncto contingentibus: quo non cunctanter à se facto, pentagrammóque huiusmodi tum in vexillis imposito, tum & singulis, & reliquis militaribus indumentis superaddito assutóque, admirabilem mox est à Galatis victoriam consecutus. Antiochi porrò numus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorum interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hic vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui sub illustri viro Magistro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, viridis autem vmbilicus intra πεντάλφα huiusmodi contentus. quicquid autem erat spatij reliquum inter vmbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebant, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum iis nomen datum, quorum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum fortè suauia videantur, multa huiusmodi præterire consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè dissimulare possum, posse nos in veræ salutis significatum accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuum duo, totidem pedum, quæ in propatulo posita pentalpha ipsum commodè constituunt: patefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur pedibusque ipsis modicum diuaricatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quintũ verò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinq; numero æquales omnes, quæ altera alteri⁹ pũctis se cõtingãt, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiasmi ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuum, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, si quæ de salutatione Lucianus collegit, saluti subiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc est, Gaudere, antiquam fuisse salutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum visum esse amicabilem hanc compellationem in εὐπράττειν, quod bene agere est, conuertere: vnde noster Horatius vtrunque complexus morem, epistolam ad Celsum ita exorditur:

E F

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Musa rogata refer.

Verùm Archytas Pythagoram secutus vnà cum plerisque eiusdem sectæ, χαίρειν atque εὐπράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxêre, quod mox alter alteri scribentes vsurparunt. Latini horum sententiam approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentissimum, perscripsere. Existimarunt verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè congruentem, & simul omnia intra se mortalium bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omnium adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

A INFINITVM.

SEd vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum ſignificat, ſi quem ſequimur codicem fidelis eſt, quod alij vulgata exemplaria ſecuti, Rudem, alij Inexpertum traduxêre, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neque ſum neſcius ἄπειρον dici poſſe παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm iiſdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt ἄπειρον ſignificare tunicam, quæ non habeat exitum, eóque ſignificato Sophoclem in Polyxena dixiſſe:

χιτὼν σ᾽ ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν.

Malorum amictus tunica te exitu carens,

ſubintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreſte:

Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβάλλουσ᾽ ὑφάσματι,

Texto maritum impermeabili induens.

Eſt & alia ratio cur hîc infinitum ſignificare locutionem eam contendamus, quam ex ipſius numeri ratione deſumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, ſuáque firmitate ſolidum, adeóque plenum, vt quod infinitum in rebus eſt, ipſe comprehendat. Sed enim ſuper hoc loco ſuo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac diſcedamus, quæ germana eſt æternitati, minimè prætereundum videtur, quòd hieroglyphicum primæ huius apud omnes literæ ſignificatum, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, velmti Ω apud Græcos vltima, finis eſt indicium: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego ſum alpha & Ω. Apoſtolus autem epiſtola quam ad Epheſios ſcribit, Deum
B propoſuiſſe dicit in ſemetipſo, ad diſpenſationem adimpletionis temporum, ad caput, id eſt, ad initium reciprocare vniuerſa in Chriſto quæ ſunt ſuper cœlos & ſuper terras in ipſo. Et duas Græciæ literas, primam ſcilicet & vltimam, ſibi induit Dominus, initij & finis concurrentium in ſe figuras, vti quemadmodum A ad Ω replicatur, ita oſtenderet in ſe eſſe, & initii decurſum ad finem, & finis recurſum ad initium, vt omnis diſpoſitio in Ω deſinens, per quem cœpta ſunt, per verbum ſcilicet Dei, quia caro factum eſt, proinde deſinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Chriſto omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi ſecundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptiis communia ſunt, magna eſt ſignificationum ſylua ſingulis in literarum characteribus: ſed enim hæc quia latiſſimè apud Cabaliſtas explicantur, ne actum agerem, præterire conſilium fuit: ea ſiquidem nos tractanda deſumpſimus, quæ per rerum figuras, non per literas ſcribi conſuerunt.

FATVM.

ADdunt & Fatum, ſiue Parcas, per eandem vocalium deſignationem intelligi, non tam ob Planetas ſeptem, qui Fatorum miniſtri ſunt, vti latius in Stella diſſeruimus, quàm ob id quod imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuerſorũ, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum ſignificationibus ordine ſuo diſputatum eſt.

DE LIBRO.

C

A Literis ad librum tranſire ipſa rei natura compellit: literæ ſiquidem locutiones adſtruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEſcripta folia, codicilli vel liber quomodocunque compaginatus obſignatúſue, antiquitatis hieroglyphicum eſſe perhibetur. In manu enim ſcriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, non παλαιότατον. Folia quidem codicillique, propterea quòd antiquorum mos fuit in foliis & quarundam arborum corticibus ſcribere, vnde & Codicis & Libri cognomenta permanſere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla foliis mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obſignatus liber, vt ſuperius, quòd in eo vel veteres ſapientum diſciplinæ, vel res geſtæ, lõgæ poſteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, Lõgum ſcriptori prorogat æuum. Steſichori poëtæ ſtatuam ſenilem, incuruam, cum libro, temporibus ſuis fuiſſe in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romę apud Raphaëlem Vrbinatem marmoream Philemonis ſtatuam validæ ſenectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis paſſam porrigebat: de cuius auaritia in ſcriptis ſuis venundandis alibi meminimus. Sed quoniã de literis ſermo fuit, quæ Muſicã ſignificãt, Muſica verò tam animi quàm morũ concordiã & concinnitatem oſtendit, vt in Lyra cõmonſtrauimus, ſuccurrit mihi quàm memorabile ſit cõmentũ illud Athenodori philoſophi, qui Auguſtum Octauianum docuit philoſophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiã facilè commoueri ne aſperum aliquid ſtatueret, ex quo poſtea pœnitentia ſubſecutura eſſet, eum monuit, vt vbi iraſci cœpiſſet, quatuor & viginti illas Græcas literas memo- recenſeret,

recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Oratius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quāta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodum elementa tantum habent virium, vt soni, quem singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperàm factis incœptísque abstinere compellunt? D

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER Incudem, Malleum, Aratrum, Flagellum, Frænum, Laqueum, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLVIII.

NOn sum nescius, Arnolde eruditißime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatiore ac subirato forsitan dicturū esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbique nomen Vncum, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire poßint, procurandis? Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatißimū mihi poßim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula poßis attrectare: quod si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem esse, nihilq́ cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere herciscundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta, E

δή τότε μοι χαίροντι φέρειν πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nulláque indigeat ratiocinatione quicquid dictum factúmque sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facilè disces ex eorum vnoquoque quod in manum sumpseris.

DE INCVDE. F

INter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quæ faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἕλκουσαν βίαν,
Strepitus nec incus maxima horrescit, neque
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neque vllis procellarum sæuientium tempestatibus moueamur, sed contra Fortunæ quantumlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactandi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctémque tundentibus, de iis qui perstante, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

Sed

TERRA ET AQVA.

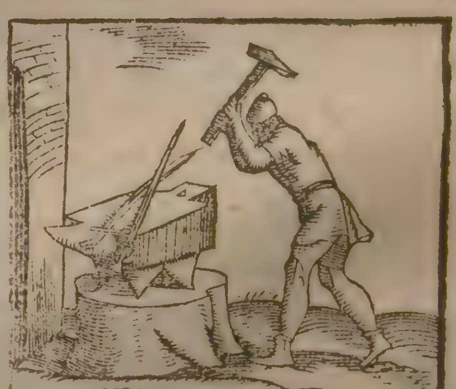
A SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbique aërem per Iunonem intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis aureis, & incudibus ferreis degrauatam. quamuis prauè quidam Deprauatam legunt; sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt Deuirginatem: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia luminéque Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. ο.

ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε κρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
B *χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι*
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον, λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.
Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúsque tenacia vincla
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neque te dissoluere quisquam *Eualuit.*

DE MALLEO.

INcudi Malleus, vt diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAMENTUM.

VIdetur verò Malleus pro malorum irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubæ ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauáque consilia, &
C bonorum operum perturbationes. Hûc malleum hieroglyphicôs vniuersæ terræ confractum contritumque intelligit Hieremias aduentu Christi, subindéque confringi quotienscunque prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimum vtuntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionem Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Διάκυνθος, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

SIstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotumque & Regum aliorum manibus spectatur, mysticum quidem instrumentum, sed quo crepitum admodum sonorum prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regina in mediis patrio vocat agmina sistro.

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sedenim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIstrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores Alterationem vocant, continuumque formandi deformandíque motum indicabat: nam eius quassatio assiduum rerum motum ostēdebat. Cæterùm quia quæri solitū à plerisque, sistri species quænam

esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subiicitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre conflata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, felem effingebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitum indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles vellet, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolum esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquam similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnã exercitationem, siue procacem admodùm salacitatem consideremus. Quid verò illud quod aiunt, felem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaque pari cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationum quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est. D

XXVIII.

DE TRIDENTE. E

Ex sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

MARE.

In promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

TROEZENII.

Aliquot verò numi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempublic. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebant. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim aliis atque aliis nominibus appellata, quippe nunc Aphrodisias, nunc Soronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hîc intelligo: nam alia est omnino Trœzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Trœzenis olim nũcupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem communem vtrique eorum esse sanxerit: eáque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα ϗ̀ σθενιάδα nuncupatam. Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput.

MANTINEA. F

In Mantineensium etiam scutis tridens signatus erat, quare eius vrbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, vt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

Spectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentẽ in insigniũ quorundã militariũ medio positũ, in candelabri quodámodo speciem figuratũ, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratũ in torquibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatũ indicet.

DE ARATRO.

Tanta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres sceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

SCEPTRVM REGIVM.

DEMOLITIO.

Circunducendi verò aratri obseruatio non in condendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertendis delendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum, Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eóque spectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimerétque muris

A *Hostile aratrum exercitus insolens.*
Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiam est aratrum agriculturæ frumentariique prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephãtino est insigne capite, quod dubio procul Africanum signat: infernè aratrum pulcherrimè factum. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillum nudum, cuius dextera innititur femori: læua supra magnam spicam toto brachio exporrigitur: literæ hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem corrigétque vim magnam populorum, vt concidant gladios suos in aratra, frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

B HVniorum inuentum est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiam, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sedenim cùm non eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inseruiet, quibus id instrumenti vsui est.

IMPERIVM.

ID receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur. quod sæpe in Consularibus numis cusum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto viso affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuersata, cœlitùs aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellũ ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerandis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRÆNO.

REX.

AB officio verò gubernandi regendíque, habenæ quoque in Regis significatum veniunt. Hinc frænum nonnulli in fortunæ manu statuunt. Hinc plerísque locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculum. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsur-
C patum. Quia verò funem ex corio primum fuisse constat, vt naues apud Homerum σπεπλοῖσι βόεσσι ligantur, funes interdum habenas vocitari comperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricásque mox arctè complicato conficiunt, quos etiam rusticorum vulgus funes appellitat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classíque immittit habenas, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus grãmaticus interpretatur. Quanquàm eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænum est. Iocatur in hanc sententiam Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus & frænum idem sunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare est. Huiusmodi enim fræni genere desultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeseos porrò signum ab antiquis celebratum, insigne cubiti mensura manu prætenta, neque non fræno, in hunc scilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ, τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ' ἀμετρόντι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. de qua ita nos:

Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum: D
Illa, modum serua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena est. De hoc autem Græci Latinique potius quàm Ægyptij, quantum inuestigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodum viri similitudinem à rhombo, qui turben est, desumpsere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere visum est operæprecium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

ESt autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex solidiore aliqua arbore tornatũ, plana latáque primùm basi, cono sensim in angustum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vsus eius in puerilibus ludis cùm antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò Palæon appellant, vocabulo ipso vetustatem indicante. Implicatur is à cuspide prælongo loro, atque ita ludo puerili, quanta vi fieri potest excussus, basi supernè cuspide infernè versa solo alliditur: dum verò ab intorto se loro explicat, in rapidissimam concitatur vertiginem, atque ita volubiliter rotatus, spatiis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri superinstantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, vt Sosipater Charisius obseruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatissimam vertiginem agitationémque, poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo possit loco consistere, rationéve separari, quod plurimũ in furore accidit, expressere. Atq; ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de se dicit:

Nanq; agor vt per plana citus sola verbere turbo,
Quem celer assueta versat ab arte puer. E

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furiis amatam reginam nusquam consistere posse, ita luculenter ostendit, vt versus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur spatiis, super inscia turba
Impubésque manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non cursu segnior illo
Per medias vrbes agitur, populósque feroces.

Quoniam verò inter furoris species quinq; à Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuêre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatum, longè manifestius est, quàm vlla debeat commētatione vlterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, F fatum ipsum per stamina per fusum, per colum, per fila vbique, significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminẽ crediderim. Si verò tabulæ huius seriẽ quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho vestem induta versicolorem, cũ corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum filia immissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, vtpote firmius, eáque gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

NVPTIÆ.

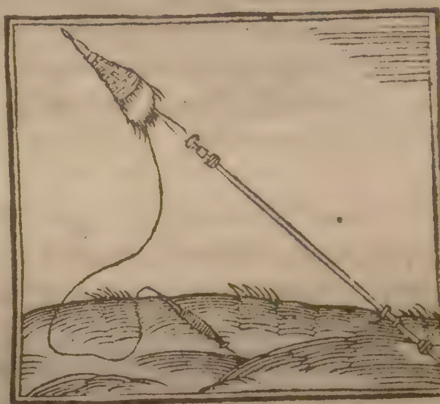

A QVòd verò colus & fusus nouam nuptam indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quòd. Ↄ. Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter cessit, institutum vt nubẽtes virgines comitaretur colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio adhuc huiusmodi obseruatur, vt postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane præstò sunt domestici coniunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerant, armáque alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquam vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidem diem & genialem & festũ fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socru potere, quam illa peracerbè conuiciis etiam superadditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fusóque mos antiquitatem illam sapere mihi videtur.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autem per fusum glomo obuolutum, sunt qui paulatim quid effectum intelligãt, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur, paulatim coëunt, sensímque torquentur, & ex molli vellere linò ve per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, B quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt.

MORS.

AT colus atque pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum vnicuique rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis aduenerit dies, nemini parcant. De vi autem earum, quam ἀμετάστροφον esse dicit Plato, nos incõuertibilem dicere possumus, quóque pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obseruãtiam inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præstent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato disserit: ibidémque interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (vt superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires sortésque inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum sortibus firmamento subministrãtem. Atropon denique Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur.

C DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, loqueum neuêre, artificíque astu composuerũt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cõuenetur, tacitéq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoque apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiam vinculum, & vinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet.

VENVS.

IPsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphω, pedicis circa pedes obuolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quæ impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sedem Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, rémque eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita comparandam monuêre, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

D

APud eosdem Lacedæmonios, Dianæ simulacrum, quod Iphigenia & Orestes ex Taurica regione detulerunt, vitice colligatum colebatur, nempe quòd eam auferentes viticum fasciculo obuolutam occultauerint. Huic quondam homines sorte ductos immolabant, quod sacrificij genus Lycurgus in Epheborum flagra commutauit, simul vt aram Dianæ, quod ipsa oraculo sibi deposcere visa erat, humano sanguine conspergeret, simul vt plagarum contemptu fortiorem redderet iuuentutem.

DIANA STRANgulata.

APud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ strangulatæ simulacrum, atque eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, sed historicè, rem super ea gestam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum simulacri collo iniecerunt, se Dianam suspendisse dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos sepelire, & sacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. autor Pausanias.

FIRMITAS.

SVum verò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus vinctũ colebant, cuiusmdi vetustissimam apud eos statuam fuisse Pausanias attestatur, ne scilicet aliorsum ab vrbe sua secederet, sed in ea firmus stabilisque permaneret. Cuiusmodi insania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obsidebantur: nam & Apollinis ipsi sui basin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progressus affirmasset, visum sibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle se transire ad Alexãdrum: post quod vinculum iniectum, eum insuper Tyrij Alexandrinum cognominarũt. Sedenim aliorum quoque deorum statuis Plutarchus ait Problematis Tyrios vincula solitos iniicere, id scilicet indicantes, quòd lento gradu in scelerum castigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hãc eandem sententiam Porphyrio interpretatur. E

IVNONIVS.

ET ahenea Milonis statua in Olympia fuit, quæ super discum posita vinctis simul pedibus inniti videbatur. Malum autem Punicum sinistra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus similes apparebant, vittáque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus est Philosophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis sacerdotem à Crotoniatis institutum, idque mitram & redimiculum indicare. Arborem verò malum Punicam solam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVÆ TEMPERANTIA.

QVanquam alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id significare, quòd fortissimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi semel constitisset, dimoueri posset. Malum manu comprehensum, digitorum eius fortitudinẽ indicare, quod identidem nullius conatu auelli posset. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento significasse, quantum illi virium inesset, quòd à quoquam vel robustissimo, neque inflecti, neque dimoueri potuerint. Per vittam verò temperantiam hominis aiunt indicari: athletæ enim vires suas ea potissimùm ratione custodiebant, quòd ab iis quæ corpus eneruant libidinibus studiosè admodum abstinebant. F

MINERVA ARCADICA.

NEque quidem Dianæ tantùm simulachrum obligatum erat apud Arcadas, verùm etiam Mineruæ signum obligato crure ostẽdebatur. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dum illi suadere, & obstare conatur, ne Græcorum societatem desereret, quam ipse ob simultatem in Agamemnonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adscribebatur. De stupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut sociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ante diem sibi festum mense Decembri: atque inde prouerbium, deos habere pedes laneos. Hinc verò significari semen in vtero animatum (nam à satu Saturno nomen) in vitam grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, & Virgilij & aliorum testimonio, iis quę rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodisque quibusdam alternentur: vel quòd in Tartara coniectus, propter, loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam

A bufdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ verò vincula ſtatuis, quas Dædalus elaboraſſet, iniici ſolita ſunt, id ſibi volunt, artificioſè adeò fuiſſe fabrefactas, vt abire viderentur, quocirca vinculis compeſcendæ eſſent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali ſigna, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: vbi verò reuincta ſunt, conſiſtere. Proinde ſi quis aliquod eius habeat, & ſolutum eſſe ſinat, incertam eam eſſe poſſeſſionem, perinde ac ſi quis ſeruum habeat fugitiuũ. Et primo Politicorum Ariſtoteles Dædali ſtatuas memorat, quas vulgus ſpontè moueri, & opus facere dictitaſſet. Neque deſunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam autument, quæ argento viuo infuſo moueretur. Hinc quotiens opera huiuſmodi & pulcherrima & abſolutiſſima eſſe oſtendere voluerimus, ſi Platonis ſententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ oportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum incœptum eſſe volunt nonnulli quantiuis precij viri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam ſapere eruditionem, cùm eum ipſi dicant oculatiſſimum. Pleríque tamen veterum, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è noſtris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum ſcilicet amorem intelligentes, cui aſſidua eſt comes nequitia. Affectum enim in turpitudinem cæcum eſſe, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorum ſenſu eſt, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in conſpectu eſſe bona, ea tantum concupiſcit, addictáque ſenſui à contemplatione auertitur, neque ſui compos eſt vt poſſit eligere. Impetu igitur, raptatur & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quíque ita af-
B fectus eſt, is cæco carpitur igni. Qui verò electionis eſt compos, auream colit Venerem, nihilque prius curat, quàm cæci ſtimulos auertere amoris, cæci, quia dubio procul affectus ille à ſenſu rectus, aut exoculatus eſt, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quæ attingunt ad rem, nec ſumptus videat. Quòd verò ſint qui, Cæco carpitur igni, exponant, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, Quóque magis tegitur, tanto magis æſtuat ignis: cur non dixere potius, cæco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantam ærumnarum tragœdiam ſe præcipitaret. Amat Scillam Glaucus: Scylla lupis eſt canibusque ſuccincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam oſtendit. Glaucus idẽ vel cæcus, vel vt ſignificantius loquamur, luſcitioſus, & glaucoma cæcitas Latinis eſt. Sed cur non ea etiam de cauſa laqueum amoris inſigne dixerimus, quòd vbi quis perditè inſanire cœperit, extremo ſibi aufugio, & miſeriarum liberationi laqueum agnoſcat? vt elegantiſsimus ille monet ſenariolus:

ἔρωτα παύει λιμὸς· εἰ δὲ μή, χρόνος·
ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.

quod ita Latinè reddere poſſumus:

Fames amorem ſedat: hæc ſi non poteſt,
Non grande ſaltem tempus efficit: niſi
Præſtare tempus hoc queat, reliqua ſalus
Eſt laqueus, aptes quem tibi.

Paſsim verò poëtæ amoris retia decantant, quæ ſtatim declinare ſtudeamus. Nam vt ſapientiſ-
C ſimè admonet Lucretius.

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile eſt, quàm captum retibus ipſis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEd enim cum venationis præſes Diana fingatur, iure illi & laquei & retia ſunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Pſalmo xc ſcriptum: Libera me de laqueo venantiũ. Et cxxv canitur: Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. vbi animaduertendum eſt, apud Græcos quidem θηρευόντων legi, quam literam noſtri ſecuti ſunt: ſed apud Hebræos vocabulum eſſe, quod aiunt ſignificare Sidonios, populum Iudęis ſemper infeſtiſsimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neque ignorauit hoc Maro noſter, apud quem Venus matet Æneæ filio:

Media ſe fert obuia ſylua,
Virginis os habitúmque gerens & virginis arma Spartanæ.
Nanque humeris de more habilem ſuſpenderat arcum
Venatrix, dederátque comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodóque ſinus collecta fluentis.

Curque hoc venatricis habitu incederet, cauſam mox infert:

Virginibus Tyrijs mos eſt geſtare pharetram,
Purpureóque altè ſuras vincire cothurno.

ANNONA.

QVinetiam ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicum: siquidem venatio tum victum, tum annonam, & quicquid in humanæ vitæ vsum comparatur, significare dicitur. Venatu enim primæ ciborum deliciæ comparatæ. Quare videas locum Psalmographi, Viduã eius præcipuè benedicam, quod in antiquis Græcorum exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimámque faciam, reddiderunt. D

DOLI OCCVLTI.

SEd vt ad laqueum reuertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarumque indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul, enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat Eucherius: Atque alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA.

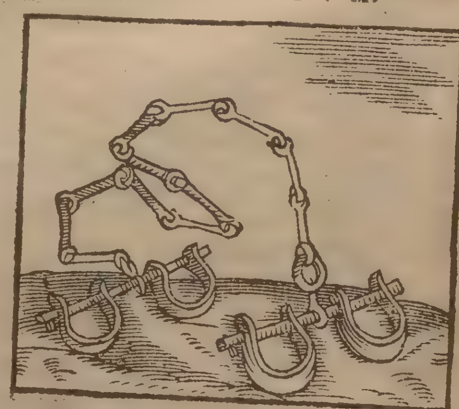
APERTA VIS.

CAtena verò vim apertam significat, quia victis palàm iniiciuntur, neque vllam exigunt occultationem. E

VITIA.

THeologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quòd vitia se inuicem gignere atque arctissimè complecti consueuêre. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conspicuo: vsqueadeò peccatum esse, transire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixêre.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis vitæ indicia, propriæque similitudines catenæ, quæ pedibus, quæque manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemque intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domumque suam rectè administratam, institutam, conseruatámque velit.

DE IVGO.

INter vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo qui cœpimus, eidem hoc adiiciemus. F

PAR COPVLA.

PRo vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amorémque, & studium in consortibus esse debere indicat, atque hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta subiugatione positum reperias, vt eo loco:

Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & subiugare, militare verbum, & sub iugum mittere, passim apud historiæ scriptores inuenias. Erat verò huiusmodi iugi species, vt in Armorum commentario diximus, ad similitudinem Π Græcæ literæ, duabus scilicet hastis in terra defixis, tertiáque ad summum earum deligata, sub qua victi hostes omnibus armis exuti, subeuntes transire per ignominiam iubebantur.

Iuenias

A INuenias & pro ſeruitute iugum poni, ac perinde pro fatigatione: vnde ſubdere colla, iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſſim apud poëtas, à bobus nimirum ſumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur vt laboribus exerceantur. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinē ſuis alibi pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue profitetur.

SERVITVS.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quod appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nuncupatum. Omnino verò leges pro ſubiugatione & imperio viciſſim à Marone dictum: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iugum identidem.

SVnt qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni gauiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quod ſolitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem patientia commodiorē eſſe, eam ſentētiam ita carmini mox inſeruit:

Superanda omnis fortuna ferendo eſt.

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pontificatum euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſci-
B licet ad virtutis eius fructum percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugumque id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidem Iouis inuentum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerunt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem nobis operam præſtarent. Nam

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primum longis cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preßique iugo gemuere iuuenci,
Poſtquam Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

HAbet quid ſimile cum iugo, cumque laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt ſuper eo quoque aliquid diſſeramus.

C SISTERE.

CLauus vtique ſiſtendi firmandíque ſignum habitus apud antiquos. Et dea ipſa Neceſſitas adamantino clauo inſignis fingebatur, quæ vbi quid faciundum decreuiſſet, non licere vel diis ipſis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatiū Fortunā ipſam, quæ rerū humanarum domina fingitur, ſemper anteit ſæua Neceſſitas, ſiue, quod in antiquiſſimis codicibus obſeruaui, ſerua Neceſſitas,

Clauos trabales & cuneos manu
Geſtans ahena, nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidúmque plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum conſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit, & de conſilij ſententia Mamertinis ſe frumentum non imperaſſe pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in poſtico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio viſebatur, præſentanei remedij ad mala quæ impendêre viderentur, ſignum habebatur, atque amuletum erat præcipuè contra peſtilentiam, eóque vim morbi ſiſti perſuaſum fuit. Figebat eum Conſul ſolenni ſacro. Et aliquando Dictator ſolius figendi claui cauſa creatus eſt: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum ſcriptores. Cuiuſmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDI-

CAVIT ANNO POST REGES EXACTOS. A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST. D

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum vsus: isque clauus annalis appellabatur.

DE CVNEO.

COntrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & applicita sunt, discutit atque dissoluit, discissaque separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideóque inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur disserendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauum indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse videatur, cùm & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur in humanarum rerum ludibrium dissoluere, loco dimouere, discutere, atque disiicere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluendi, discindendi: atque separandi symbolum est. Et veluti per clauum firmatum aliquid ostẽdimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus. Additum & ahenea hæc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquam defutura commonstretur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatem indicat æs, propterea quòd rubigine non absumitur: ideóque Vegetius probat æreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tempore & humore celeriter rubigo consumat: illos etiam in fluctibus permanere incolumes manifestum sit. E

DE VNCO.

QVæ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiam: siquidem vnco trahi, qui loco deiecti fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbum verò clauo perquam simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operum ædificiorumq; moles cohærescunt, & firmitate stabiliuntur, & suapte natura est adeò ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem: quam difficulter loco dimoueas, per se valeat significare.

HEBETVDO. F

ALioqui plumbum hebetudinis indicium est. Nam cùm velocissima esse debeat mentis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude commendandus sit, vbi quem tardiorem ad ea excogitanda, consulenda, constituenda, adeunda, peragendáve, quæ vsu veniunt, inspexerimus, à contatione ipsa, vel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cauillum exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atque inani sermone, plumbeum gladium aut pugionem plumbeum apud eundum Tullium inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiam in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundũ Zachariæ Prophetæ visum, super plumbi talentum sedet, Vetus enim ponderis modus est talentum. Ideóque Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permansit, tanquam plumbũ in imas aquas pessum iit, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamãtius.

DE VECTE.

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquum est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis est, per quem, artem humana industria comparatã, quænaturam longè vincat, indicamus, negotiáve perdifficilia minimo conatuconfecta. De vecte sanè, deq; aliis machinis Antipho poëta

A ſenariolo eo, quem citat Ariſtoteles Mechanicis, arte nos ea ſuperare docet, quibus rei natura ipſa repugnare videbatur. Magnas enim rerũ moles loco dimouemus adacto vecte, hypomochlio, quem noſtri Suppreſſam vulgò vocant, centri loco ſummiſſo, pondera ſupra omnium, qui rem non inſpexêre, fidem tollimus, & eorum qui inſpexêre, ſed cauſam non intellexêre, admiratione, huc illuc arbitrio noſtro promouemus. Atque hoc eſt quod in primis admirabile dicit Philoſophus, quod quiſpiam pondus virium imbecillitate loco mouere non poteſt, id ipſum facilè commouere, & hac illacque ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, ſi reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRæſtat vtrunque clauis, quòd & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc eſt, ligat & ſoluit, & in manu Iani præcipuè ſtatuebatur.

PVDOR.

DE qua quidem multa poëtæ noſtri. Sed vt figmẽta, vbi agitur ſeriò, prætereamus, Fabij Pictoris, ſi modò legitimum eſt id opuſculi, interprotationem afferemus, qui Ianum dicit ad pudorem & ſanctimoniam, domorum primùm valuas, ſeras & claues excogitaſſe, ab eóque ianuas appellatas: vnde claues in ſimulacris, in beneficij huius memoriam geſtet.

SECVRITAS.

B ALij dicũt ſecuritatis eius ſignũ eſſe, quæ paſſim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac ſanctitate munitas fuiſſe prædicant. Alij à cludendi aperiendique anni officio, quod munus eius eſſe Dei putabant, claues additas arbitrantur: eáque de cauſa Cluſium & Patultium appellatum. Ad huius inſtar Apollo cognomẽto θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem eſſe ac Solem, à multis vbique diſputatum.

PORTVNVS.

NEque tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus eſſe putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis cauſa fieri ſolitum, ad partus ſcilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc ſignificato in ſacris literis ſæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE iis Quæ per lapidem & aliquot ædificiorum partes, ſignificantur, ex ſacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER XLIX.

CVM mecum reputo, Vir magnificentiſſime, nulla verò non hora reputo, quantus ſit tuus erga me amor, quæ beneficentia ſemper extiterit, ſuffundi me verecundia neceſſe eſt, quòd tibi nunquam alia ratione reſpondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuiſſe videar. Nam quod ad amorem attinet, commune id eſt cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot ſemel allocutus fueris, ad te amandum, colendumq́ trahas, & iucundiſſimo ſuauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò ſingularis eſt integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sed enim quamuis hoc maximi faciendum ſit longè maioris ponderis apud me eſt benignitas, qua me ſemper es tam liberaliter proſecutus: cui ſi parem referre gratiam non poteram, ſaltem eius prædicatione liberarem me à diſſimulationis ſuſpicione, quæ merito ſuboriri poterat, niſi aliquando eam confeſſus eſſem. Nunc igitur cùm labores meos Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunque ſint, publicare conſtituerim, pro amicorum moribus & ingeniis conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum diſtribuere conſilium fuit, atque ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi exiſtimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamq́ in vſum & artem euexit. Quod ſi digna magnanimitatis tuæ ſors fato aliquo tibi obtigiſſet, ætas noſtra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam edificiorum omnium materiam, eóſque ita tractabiles, vt vel in aëre manſurum opus ædificare poſſis, quod contra fulminum caſus incolume reſiſtat, nullam fluuiorum illuuiem pertimeſcat, terræ motus, hiatus, eructationéſque omnes aſpernetur: quæ ſi tibi aliqua parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarum mearum diſtributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depenſam exiſtimaueris.

DE

DE LAPIDE. D.

ANteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere consentaneum est: non enim quispiam nisi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neque fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt veræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus incipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur saxum, in quo vestigium Herculis impressum esse persuasum habuêre. Et Arabes, vt legere est apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem solenni pompa ferabatur, & statim pluuia, vt memoriæ proditum est, cadebat: proptereàque Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ à cœlo manarent.

PERPETVITAS.

APud eosdẽ lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinem, cum Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, comminiscendis fabulis implicabatur. Cassiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatum, quando imperium Romanum casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseque insuper si eueniret, vt vnquam caderet, futurum vt post xxx annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis E
fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi.

Atque alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouem passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euersæq; Troiæ gloriam nullo vnquam tempore periturã, vt scilicet Calchas attestatus erat, οὗ κλέος οὔποτ᾽ ὀλεῖται. quanquã super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEDERVM.

SEd vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus cõstat: lapidẽ fœderũ firmitatis hieroglyphicũ fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cæterosque precatus Deos, ita se mactaret, quẽ admodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutissimè permansit. Et tale aliquid VII Epistolarum, quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramẽti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti quod Aristoteles & Philochorus sub- F
innuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ᾽ ἕνα ἡμῶν οὑτωσὶ τὸν λίθον ἄγοντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod sacratissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atque mox constitutus fuerit in anguli caput.

FIRMA PROSPERITAS.

NOn præteribo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisque successus in gerendis rebus aliquando fuisse signum: vt qui ad Ægos flumen visendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequam Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriosè faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum augurium Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partem sub qua tyrãnus cum vxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & aliis ciuibus fœdissime trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario statutam firmiter sedem per Lapidem in nido ab ea alite positum significari docuimus: quique & cuiusmodi ille lapis esset, quæque ex eo vtilitates haberentur, antiquorum secuti opiniones, commemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum commentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamẽtum & stabilitatem affert? Vnde Psalmo xxx qui Apud Hebræos xxxi est, habetur: Quia petra mea & mu-

A & munitio mea, quippe veluti arx in rupe ſita, & turribus munita. In vulgatis robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſſim Chriſtum aſſertorem noſtrum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd verè ſit diuinitùs decantatum paſſim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romæ (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedem fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non vnius inquit Eccleſiæ, non vnius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed vniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomnium, quem ναυοκοδρόσορου appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere viſendæ magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamque incurſu eius proſtratam & attritam in puluerem abiiſſe, qui ventorum mox flatu diſſipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, vt totam ſua magnitudine terram occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demoſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturum ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem: Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateque omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem

B accepêre, vt dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientem ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſſis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuêre, Macedonumque opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingenioſè, omnibus dubio procul approbanda protulêre.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, neque hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod vniuerſam ſtatuam, atqueadeò totum vniuſcuiuſque ſtatuæ cultum ſuſtulit atque diſſipauit, Chriſtianam intelligi pietatem, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemque ſummum Petrum, & ſucceſſores, non vni tantùm prouinciæ imperaturum, ſed, vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturũ? quod etiã tradit Cyprianus lib. contra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſſit, & partus. Ita alibi: Quòd

C ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neque enim ſecta, neque dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoque celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electum, ſummum, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, ſed ex voluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod non operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorum qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte conſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. XXVIII, primo ſtatim verſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidium meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquam accedere potuerunt. De petra hac Tertullianus, vbi circunciſionem vtranque comparat: Circuncisis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

Quoniam

PRAVARVM COGITAtionum *excussio.* D

QVoniam verò, vt Theologi consentiunt, petra Christus est, animaduertendum in psalmis, vbi de paruulorum allisione ad petram sermo est, id nobis omnibus ita faciendum, vt scilicet cogitationes, affectuũ prauorum plenas, pueriles & fatuas, priusquàm adolescant firmitatemque consequantur deliberationíque adhærescant, esse quamprimum ad Christi petram allidendas. ita sentit Euthymius, idemque prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis est, vt sæpe dictũ, qui ad anguli statuitur caput, quem ij reprobauerunt qui vsum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos sacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, seductoremq́; , & nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo trãslatus est, ibique positus, & firmiter stabilitus, duos coniunxit parietes. Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc secuti sunt, & Gentium alterum, qui baptismum suscepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunque autem per lapidem expertem sensus hominem intelligimus: vnde illud apud Comicum, Quid stas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano pastore tota lapis dicitur, quòd nullis amiculi, vt idem ait, precibus moueatur. In hanc verò sentẽtiam vir sanctitate ante alios mortales omnes insignis, vatesque summus, clamat in deserto, solitarióque secessu: Potest Deus è lapidibus istis suscitare filios Abrahamo: quippe de stupidis, penéque brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiunt, proptereàque tanquam lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, vt in Psalmo est, euadebãt. In Exodi cantico scribitur, Vertantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantisper lapidescere supplicetur, donec pertranseat populus Iudæorum, cùm illud subsecuturum esset, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ essent, próque duro & stupido corde, viuentem, sensusque & intelligentiæ participem rationem, per Christum suscepturæ. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahę, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius verbis interpretatur. Gręcis quidem, qui lapides totiens in populos mutari fabulantur, ansam dedit vocabulorum vicinitas & similitudo, quibus λάας, λάος & λάαος, lapis est, λαὸς verò populus, cùm fortè existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λαός paroxytonus in λαὸν oxytonum transire potest. Sed ioci satis. Sanè apud Esaiam primo supra quinquagesimum capite in huiusmodi similitudinem legas, Attendite ad petram vnde excisi estis: quod paulò pòst explicat, Attendite ad Abraham patrem vestrum. Vt verò ad Euangelium redeamus, Eucherius secutus Origenem, ipse quoque de insipientibus dictum intelligit, cùm præsertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne vestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cum nos à lapidum religione remouit, à durisque & infructuosis cogitationibus transtulit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atque firmauit.

E

F

DE MOLA.

ET Mola lapis est, vnde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minimè contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ vitæ commercia significari velint, propterea quòd molæ semper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt singulæ opus nullum faciant: vnde amicitiæ nostræ necessitudines appellantur, quòd vnicuique necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuò adiuuent, & alter alterius officiis subleuetur. Vnde rectè, Væ soli, dictum. Eucherius locum Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunque intelligatur testamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in disciplinæ nostræ traditione receptissima sunt, & maximè propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij conuertatur.

A DE ARIS, ÆDIBVSQVE ET IANIS.

SEdenim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auspicatum esse cupimus, à diuûm immortalium cultu principium assumat.

DEI SAPIENTIA.

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebręorum literis aquæ de petra prosiliunt: Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redũdante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indicium sit, precésque nostras igne, vt veteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediósque ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquam rerum omnium nostrarum cõscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vtpote qui & lumine pollet & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamuis impia improbáque perditorum Anabaptistarum factio tempore hoc, non ignes modò ritusque sacros omnes in pietatis nostræ siguum exhibitos, extinguere, perderéque conentur, sed & etiam bonos mores, ipsumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificiis faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidêre. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicôn opere perquisita: malis vero dæmonibus, ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebant. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisque suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quãquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata, inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faustinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat, altera in ignem qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cũ inscriptione, PIETAS. Est & ara posita ante signũ, in cuius manu patera est libationi parata in numo Lucillæ: inscriptio, PIETAS. Eadẽ inscriptione pietas ipsa in Antonini numo dexterã exporrigit passam, læua in subiectã arã libat. Illa porrò passa dextera, adorationis, vt alibi loco suo declarauimus, indicium est. Supplicationes porro fieri solitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm dãnati votis gratias agimus. Hinc aliæ atq; aliæ inscriptiones in numis inueniũtur, omnes tamen ad pietatẽ ipsam referuntur, siue diuini numinis auxilium imploremus, siue vota persoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo signum est læua pallã in vlnã sustollens, dextera in arã porriciens: inscriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere est duo simulacra, quorum stat vnum ipsius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ surculum tenet, dextera pateram offert Principi: inscriptio, ADVENTVI AVG. Est & Domitiani numus cum ara & igne super accenso, cuius inscriptio est, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara est in ipsius Cæsaris Domitiani numis, in quo ansas illas, vnde aræ nomen nonnulli volunt, apertissimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FVisse verò aras apud veteres, vti etiam nunc sunt, sanctioris asyli loco, nulli non exploratum est. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia salutis spe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omneis. Et M. Tullij dictum pro Roscio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accusat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis. Et Ouidius de Tristibus:

Vnica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO. D

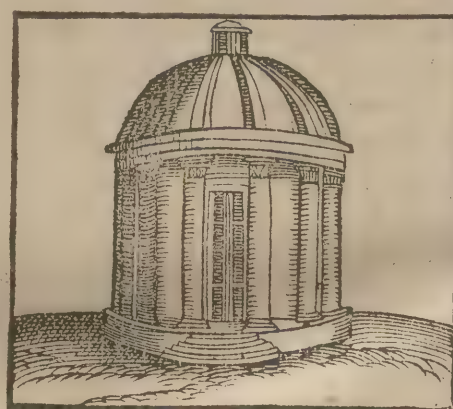

APud Athenienses ara peculiaris fuit miserationi sacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, neque nõ Apsinis in Rhetoricis meminêre: & Plutarchus lib. de Superstitione, φεύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij sanè significato Vestam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro secundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audisset, ad Vestam sibi profugium parauit. Et sacrificalis ara Vesta est Polluci, præcipuè verò quæ in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis asseruabatur. Et triginta curiarum Vesta collocata apud Dionysium Halicarnasseum antiquitatum secundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII. IANI COLONIÆ.

QVòd verò aræ XII Iani simulacro adsculpi solitæ sint, sunt qui ob id factum putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ coloniis sacrasset. Alij aras illas XII ad mensium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore sit Romanorum religione pingi solitus. Nam de CCCLXV diebus, quos gestu manuum referret, alibi disseruimus.

TERRA.

ROtundam ædem Vestę Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quòd eandem esse terram, qua vita hominum sustentaretur, crediderit. Eam pilæ formam esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorum verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus. E

MVNDVS.

ET mundo ędem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumque eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in commentariis Iuris ciuilis, quæ Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus cõsecratam, clausam omni tempore custodiebant, neque nisi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextũ Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerũt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaque per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur nõ aliud quicquam in Repub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autem antiqua monumenta in Circo Flaminio x. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In aliis, Fer. Volca. N. x. Calend. Iunias. Ibique N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

OMnibus verò Diis, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eáque de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta sæuit ipsa vetustatis iniuria: idque nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vlterius nũc de figura huiusmodi loqui supersedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos diis templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis diis instaurata conspeximus. F

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruiósque à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorum conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senésque,
Læuo suspensi loculos, tabulámque lacerto.

[C]uiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit [i]n ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX.

A

PAX. BELLVM.

QVod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, tepagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertum, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habetur, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

ALia etiam atque alia templorum exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicam, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptum. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operęprecium. Neque verò veteribus tantùm Dis, sed & iis quos apotheosi consecrabant, templum etiam dicare mos erat: vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

B

TOta verò ædium sacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes quæ Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimque ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MIneruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe deliciis, neque lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neque denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atque nequitiam Corinthiacæ constituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumque multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisq; eiusdem ordinis numinibus Ionicum adhibebant opus, medio quodam inter Doricum & Corinthium temperamento, quippe quod neque horrotē & austeritatem ipsa operis simplicitate præ se ferat, neque quidem eneruatam illam mollitiem ex tot ornamentorum luxuria commonstraret.

C

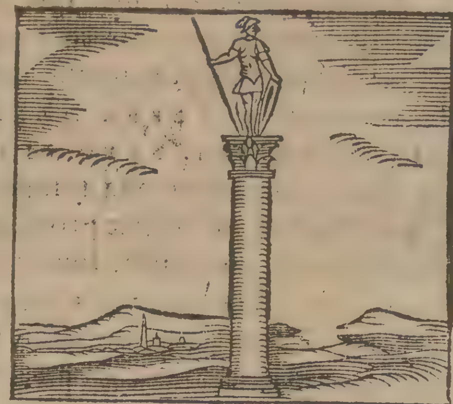
DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, verùm etiam columnæ non sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & rationes retulisse non incongruum videatur: siquidem hæc haudquaquam sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè gestæ, famæque supra mortalium conditionem ad vsque cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrii sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimum fuit per columnam terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionum multarum fines terminósque columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsque & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante monte, & Asia ad Euphratem fluuium, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerunt, & eo significato Atrides Protei Menelaus ad vsque columnas exulat, apud Virgilium legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

GLORIÆ SVBLIMITAS.

IN sepulchris verò, neque non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: Quãtam statuam faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur? Hinc in argenteo numo videas columnã, cui mediæ ancile affixũ est, vrna in summo superposita, duabꝰ hinc & inde laureis appensis, quam Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas prætercam, duæ adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentiæ atquæ splendoris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad summam quarum altitudinem, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos commodissimus est ascensus: non enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerum enim quæ tractandæ sunt multiplicitas breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ vt primum licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnam statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi. D

DE OBELISCIS. E

HOrum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Greci ἄξιομ ὀβελίσκομ dixerunt, cui maximi quique honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum statuas, quę antiquitarem sapiunt, graciliores esse, & trũcis oblongis propémodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eorum potius diligentia studiumque considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatam esse ostenderent. Quare Euphranor pictor, idémq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandum perhibent, non ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in vniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroum statuas, & eorum qui bene de repub. meriti essent, eo maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictum in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginem conspexisset ingentibus lineamentis vsque ad pectus de more pictam, erat autem Quintus staturæ paruę, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgilium verò Dido cùm voluntariam mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilque à se vlterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur: F

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur verò magnam speret, enumerat merita:

Vrbem præclaram statui, mea mœnia vidi,
Vlta virum, pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerunt, vt apud Horatium. Cùm itaque maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhæresćunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata visui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sedenim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prætereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Græcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, vbi interpretes antiquorum repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas iis qui strenuè felicitérque militiam exercuissent, erigere consuerant. Id verò laudis Victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

Apud

PRO PATRIA OCCISI.

A Apud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Ceramicum appellatum, columnis vndecunque frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetiisset.

CLARITAS EX POETARVM *scriptis.*

Pindarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμιμ παρίȣ λίθȣ λȣκοτέραμ.

Ponatur altè structa saxo Candidior pario columna:

vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addāt poëmata in præstantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

Telesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæsis, fœminas armarit, & contra hostes eduxerit, eósque vrbis diripiendæ spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum.

ISOCRATES.

Isocrati verò eloquentiæ magistro, statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos,
B ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

Conspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædam in coni formam desinentes, quas ante fores erigebant Apollini sacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt plerique alij, vtrique: nam idem vtriusque numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt: sed columnarum omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent,
Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

λάμπει δ᾽ ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζωμ πυρὶ
σμύρνης σταλαγμȣ̀ς βαρβάρȣς ἐυοσμίας.

Ea verò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnæ in compitalibus vicaneísque viis erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

VICTORIA DE *Persis.*

Excogitatæ etiam sunt columnæ trophæorum vice, quæ victoriam ostenderent, cuiusmodi porticus cognomēto Persica Lacedæmone visebatur, victoriæ illius index, quam Pausa-
C nias Agesipolidos filius consecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hostium copias profligauit, in cuius præclari facinoris memoriam statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecêre.

CARYATARVM OPPROBRIVM.

Simile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editum, quorum mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes vsque demissa, in captiuitatem abductę sunt, viris prius ad vnum cæsis, totius Græciæ in eos conspiratione facta, quòd Pesicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiam in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

Aliqua etiam columna belli significatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunque bellum cuipiam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet ominis causa, quòd spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut vltra præscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS. D

INuenire est in numis aliquot columnam ad securitatem additam, vt in eo quē IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cusit. Ibi enim muliebre signum molli & eneruato habitu stans, læua columellę innititur, dextera palmæ surculū tenet supra verticem exporrectum: inscriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidē species cùm fortè antiquitùs fieri soleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam — *Iniurioso ne pede proruat,*
Stantem columnam, — *Atq; ita sublimi deiiciantur loco.*

FIRMITAS.

NAm vetustissimum omnino columnarum inuētum ad firmitatem fuit, quæ præsertim Viriles appellatæ sunt, quas alio mox vocabulo, vti superius dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias missi per Asiæ loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuissent, nullàque adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, commenti tamen sunt à pedis mensura, quæ sexta pars est virilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificiis duraturam apposuisse: easque columnas nudas, sine vllo prorsus ornatu, vt virilem omnino speciem præ se ferrent, erexêre. autor Vitruuius. Sedenim & in diuinis literis columna pro firmitate accepta, vbi prophetico ore dicit Dominus, Ego confirmaui columnas eius, de terra loquens, non vtique quòd eam columnis subnixam esse diceret, sed virtutem, quæ terram in medio rerum omniū sitam suffulcit sustinétq;, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere mauis hieroglyphicam, E
nobis indicauit. Eam vtique firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & aliis sæpe locis instrumenti veteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm verò Dianæ etiam ædem construere vellent, gracilitatem in columnis ad muliebris corporis effigiem commenti sunt, easque octaua parte crassitudinis produxêre, spira etiam pro calceo supposita, capitulo volutisque vti capillamento concrispatis, atque aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his Virginales etiamnum columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu, propter ætatis teneritatem, & hilariores, & venustiores. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quàm matronæ, quas cum vittis stola satis deceat ad honestatem. Neque negarim, succrescente in dies hominum diligentia, aliis atque aliis dimensionibus columnas excidi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

OBseruatio calathi, qui locorum vbique Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio commentario, cur id facere consuessent Ægyptij, disseruimus. Effecit itidem vt capitula in calatiscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamuis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachum quendam cognomento Catatechnon prædicant, qui genus id capituli primus excogitauerit, verisimili etiam fabula, vt ad confingendum felicissimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiam quandam, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super F
tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, statuisse, atque demum testa superimposita coopertum reliquisse: accidisse verò vt calathus ille casu super acāti radice ibi nata insideret, quare verno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primum amiciuerit, mox & florib. ornarit, cumque cauliculi procrescerent, obstaculo superstratæ testæ concuruati, capreolos in volutarum speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber venustam eam capitulorum speciem meditatus sit omnium applausu conformare. Commentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum est, vt architecturæ magistri sine vlla prorsus contatione illi assensisse videantur.

DE MVTILIS.

OBseruare etiam est in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quasdam nunc virili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanam pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id significare dicunt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nōnulli dicunt, & antiquis architectoribus & nobis incompertum est: si qui tamen ariolari licet, τελαμῶνας scimus esse lora, quibus sustinetur clypeus,

A quibusque brachium insertatur, atque etiam vinculum, quo ensis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: πελάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆναι est, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante vulgatum, gestare eum humeris vniuersam mundi machinam, de quo Maro:

Vbi cælifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula conficta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ cursus, syderumque omnium motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eáque diligenter obseruata mortalium vsui promulgasse. Quòd verò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillum caput aheneum quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo gestu vt aliquid omnino sustentasse videatur, de quo tamen alibi diximus.

DE PERPENDICVLO.

QVando verò in hæc ædificiorum opera prouecti sumus, quid sibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationem, vel positum aut constructum opus, per id appensum linea, libratumque, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumque rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaque præcipua est obseruatio in ædificiis moliendis,
B vt structuræ omnes perpendiculo respondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatum, & ad perpendiculum amussim adiciunt, cum quid vndecunque & quoque versum delibratum directumve significare voluerint: vtriusque enim munus est, vt iustus tenor, ipsaque rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deseruit, quæ surrigenda sunt: amussis, & planis & obliquis, & omnibus denique vniuscuiusque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

AD fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendum sit, hoc potissimùm loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet verò significatum ab eo munere, quod in valuis, ostiisque sustinendis præstat, ita vt nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res vnaquæque pendeat, cuique rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendêre videatur, quóve omnia congeruntur argumenta, sitque status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis vndecunque exerceatur.

C

CARDINALES SACERDOTES.

HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nũcupatum. Nam veluti cardines in ostiis admittendi excludendique arbitri videntur, ita illi admittendorum exigendorumque operum, quæ ad Christianam faciant pietatem, concessamque sommo Pontifici autoritatem potestatémque tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretáque omnia, legésque in comitiis istius ordinis perlatæ, de consultatione eorum, tametsi omnia per se possit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER PALMAM ET Laurum significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER L.

QVamuis parua admodum inter nos consuetudo fuerit, eóque secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus: neque antea te Patauij, quo me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulo ante

discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summū D *ingenium, summámque doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce commendationéque politissimis literis, & liberalium omnium artium studiis florebas, clarúsque & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cū ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectúmque tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex trāquillo eo secessu exturbauerūt, verum tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Alithæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligēter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicāda recenserem, pluráque id genus commentaria in amicos distribuerem, túque non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam & Laurum, eásque à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quæque prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, tótque priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuam admirandi vigoris plantam asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè* E *conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, déque earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuámque fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: túque vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæque tuæ monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorúmque tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.*

DE PALMA.

PAlmæ significata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atque victoriam: quorum significatuum causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua vtpote manifestiora, spontè, nulla solicitata cura, prouenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusæ verò cur annum Palma significaret, tris esse perhibentur, eáq; omnium prima, q; sola omnium arborum per ortus Lunæ singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiā significatum mensis obseruauerunt, vt per singulos Palmę surculos, menses totidem adnumerarent. Par itaq; vt si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiamsi hæc nō adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam autem maximè cauam, qualis est cùm octo & viginti dierum numerum expleuit, F cornibus, scilicet infernè deiectis, mensis indicium esse in cœlestibus loco suo dictum. Dianáque ipsa apud Homerum Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmam amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & sexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideóq; anni simulachrum & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd palmæ satus quatuor ex lignis, siue Ossa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictum, in eius fructibus insunt, fieri solet, quæ bina iuxta composita subter, bináque supernè colligantur, pronáque omnia feruntur quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atque ita primi ortus promiscui coalescunt, & & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoque solaris quatuor qualitatibus constat, quæ tamen ita mutuò connecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi κτ᾽ πάρεργον, quod Quintius Græcus autor asperum quendam locum, & admodum editum, superatúque perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtique asperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Hesiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Definit in aduersa niti qui per-

A uenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatem verò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quæ cùm æquale esset victorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ precium, qua multis in certaminibus victores æquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum applicuisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea foliis sit maximè æqualibus, ideóque victoribus conueniret, quòd æqua eorum laus atque præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atque hinc iustitiam significari voluerunt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet in-
B corruptos esse, neque vnquam temerè flecti aliorum quorunquam arbitrio, iustitiæ administratores. Folia demùm, nisi vi tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus aliis priora decutiant. Eademque immobilitas expetitur in iustitia. Quòd verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque reluctabundi, seductores pellacesque omnes detrectare, neque mulieribus neque violentiæ cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis XV mensis septimi, Palmarum surculos, quos Græci spathalas à gladij forma vocant, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vsque folium humanæ necessitatis vsibus est commoda, idque multipliciter, perinde ac in iis qui iustè viuunt nihil reperias, quod non vndecunque vtile sit ac commendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd anni vicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui vt Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

C VIctoriæ demùm in Palma significatum, ex numis, picturis, sculpturisque omnibus vniuersæ iam plebeculæ manifestum est. Eaque elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi Scipio reseruent. & similia. Et causam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Symposiacôn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempè si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infra flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrarium fornicata. Eaque de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam, vti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, vt vrgentibus prementibusque non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipse aprum impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esse, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, vtque coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cædebat, repertam Palmam conseruari vt omen victoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ victoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuæ basin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atque huius generis ostenta multa apud veteres memorantur. Minimè verò prætereundus est numus æreus cum ingenti Palma, eaque dactilis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. AE. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod vt magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA. D

DEsumuntur hieroglyphica plerunque à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per Silphium, quod in Batti numis cusum videas. A` Palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius prouinciæ simulacrum arbori Palmæ adalligatum, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cæsaris Vespasiani, atque ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signum est, quod dextera altè innititur pilo. læua sceptrum gestat, læuumque pedem iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ænea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentum. Paulò antè quàm aduersus Syracusanos mouerent, infaustæ signum expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosque partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentum, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina sit, inuicemque maritali quadam copula coniugentur, maresque attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vltrò ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, altéque sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neque apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquam itaque quodam veluti ponte coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. Hanc vtique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & coniugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturæ gremio desumptum, summa etiam cum venustate descripserit. Quò verò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiam adhibent, vt mares eo saltem interuallo à fœminis distent, vt puluis ventorum flatibus à foliis sublatus in fœminarum folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare possit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru clanculum per funem irrepente fœcundam fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexúque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexetur, attrectetq; manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticẽ imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro historia, F de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusii, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: vbi verò tantùm adoleuêre, vt sese inuicem conspicere potuerint, longo quamtumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris,
Nulla loci facies, nec socialis amor.
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosiq; apices se conspexere, viríque
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus spontè tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est

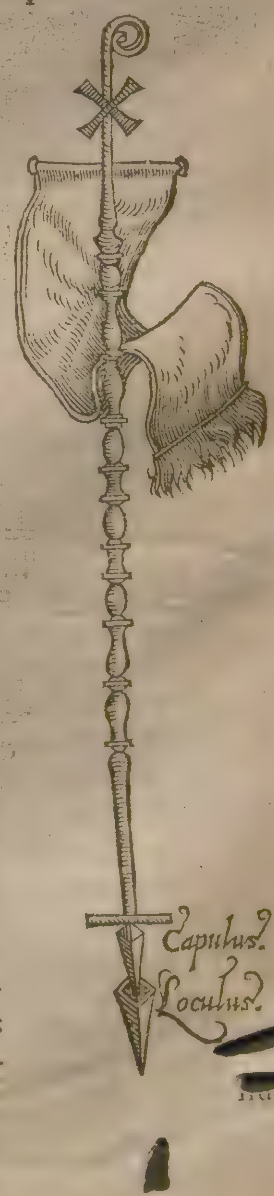
A Est idem amor in pistaciis, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

INNOCENTIA.

NE verò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco vbi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio receperimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idq; de Assertore nostro piorum conuentus canere, Iustus vt palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorum vitam Palmæ species, propterea q; sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticum scabritie perplexitatéque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorũ amplitudine, amœnáque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificam demum exit morũ virtutumq; pulchritudinem. Sed cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimiq; viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddam aliud Palma, quo à cunctis arborũ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terram vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quãtum paulisper sublimior, tanto in altũ redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgescit. Quibus itaq; alia arbusta nisi terrenis mẽtibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta? quia nimirũ omnes mortaliũ in hoc seculo degẽtiũ delectationes in terrenis
B rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro tẽporali enim gloria vsq; ad mortẽ appetũt desudare: pro spe verò perpetua ne parũ quidẽ in labore subsistũt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerãt, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi cõtumelias ferre nõ possunt. Vt terreno iudici totos dies assistãt, fortes sunt: in oratione verò coram Domino, vel vnius horæ momẽto lassantur. Sæpe nuditatẽ, vigilias, famẽ pro acquirẽdis diuitiis & honoribus tolerãt, & multa se abstinentia cruciãt: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi grauissimũ ducũt. At cõtrà ex æqualitate Palmarũ designãtur iusti, qui vita proficiũt, q; nequaquã in terrenis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atq; distãtius studiosos se Deo exhibẽt, q̃ seculo fuisse meminerũt. Rectè itaq;, vti suprà dictũ, Iustus vt palma florebit. Illud addam ex sextis Hebræorum castris apud Hieronymũ: Veluti XII dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII indicarũt Apostolos, de quorũ fontib⁹ aquæ deriuatæ, vniuersi terrarũ orbis ariditatẽ affluẽter irrigarũt, ita Palmæ numero septuaginta cibũ ostẽderunt, quẽ mortales à totidẽ secundis Apostolis appositũ essent accepturi. Cibus enim doctrina, vti sæpius dictum. Quoniam verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quã ascensurũ esse Dominũ Prophetæ prædixerãt, longo stipite & in altũ surrecto, in transuersumq; latè porrecto fuisse fertur, significasse etiã videtur illud antea dictũ, Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me: ipsa enim manuum extensio duos populos, Israëliticum & Gentilem ad Deum trahere, & in vnum congregare videbatur, vt seniores dixisse scribit Irenæus: nõ ab re fuerit, vt piis quacunq; ratione possumus satisfacere studeamus, signum id & victoriæ & salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Contus erat prelongus, cuius
C apex in ρ Græcæ literæ similitudinem incuruabatur: inde paulò infra χ Græca identidem litera sua insignis decussatione addita erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus transuersus, cui velũ aut mappula solebat appendi vexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorũ characteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentóq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrensi more altero super alterum suffixis subiiciebãtur, in hũc scilicet modulum. Quod vltimo loco subiecimus, forma loculi est, in quẽ vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius imperium iurastis, salutem vobis atque victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temere concitatæ cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conantur. Dissecatur terra punctis quatuor, à quibus ductæ lineæ crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Septẽtrio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicũ, vt descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexteram papillam (in dextera enim bonorum operũ motus) crucẽ delineat. Per mare verò quæ volitant nauigia, si optatum cursum arreptura sint, antennas malo in crucis effigiem applicant: quæque cœlum alites secant, passis alis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, tutius & animo-

ſius vnumquodque virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationum inundationes tranſeamus incolumes, præpetique volatu ſupra cœlum attollamur, adminiculo ſignóque crucis omnia feliciter executuri, ſtratisq; & ſuperatis doloſiſſimi hoſtis inſidiis, eiusq; conatibus euerſis, in Domini noſtri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, victoriarũq; triumphos ipſa cruce deſignata ſuſpendamus. D

DE LAVRO.

VVlgatum illud eſt, Laurum Apollinis inſigne perhiberi, eiusque fronde, Palma iam poſthabita, eius ſimulacra coronari. Neque tantum ea de cauſa, quòd Laurus in ore palumbi vim medicam indicet, quæ pleriſque volucribus præſentaneo eſt remedio, quantum quia ſit, vt Euſebius ait, ignea, ideóque à dæmonibus maximè odio habetur. Vſta præterea reſonat, quòd quandam prædicendi vim habet. Igniſpicium enim non tantùm ſplendore, verùm etiam crepitu portendit, frequentiſſimo poëtarum omnium aſſenſu. Ferunt verò Empedoclem, qui animam eſſe igneam ſtatuebat, Lauri natura conſiderata dicere ſolitum, ſi homini ſit in animalium quodpiam tranſmigrandum, optandum maximè vt in leonem tranſiret, commodiſſimum enim id animæ quæ hominem incoluiſſet hoſpitium futurum. Sin verò arbor eſſet ſubeunda, in nullam commodius quàm in Laurum fieri tranſmigrationem. Pindarus atque Callimachus Apollinem memorant interfecto Delphico dracone lauream induiſſe quaſi ſupplicem: erant enim ſupplices coronati apud Veteres. Ariſtophanes dominum & ſeruum oracula conſulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphaſſe fertur: diesque in illum ſolennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho ſacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri ſoliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Eſt & alia ratio cur Laurus Apollini ſacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Aſcalonitam, Lauro ad dormientium caput appoſita, vera videri ſomnia. Id ipſum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, aſſeueraſſe comperimus. Neque quidem Euſtathij interpretamentum ſuper hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quòd δα intenſionis particula, & φανεῖν, quod loqui & canere eſt, in compoſitionem accedant. Apud Heſiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἐνεργεῖν πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Hinc vaticinantes Lauro coronari ſolitos ait interpres Ariſtophanis. Et qui bella ſequebantur vates, in ſumma galea Lauri conum geſtabant. E

VATICINIVM.

QVocirca non imperitè Aphthonius Laurum vaticinij ſymbolum eſſe dicit, quam μαντικὸν φυτὸν Dionyſius in præceptis de Panegyricis ſcribendis appellat. Nam quòd vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumque momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vſque ſacras innoxia Lauros veſcar, deſumptum eſt, verùm etiam ex Sophoclis Caſſandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρίετο στόμα. Eodem modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus ſcribit in Agide, Paſiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certiſſima ſit dare ſolita. F

CVSTODIA.

PRo cuſtodia verò Laurum poni, & incolumitatis eſſe ſymbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ conſecraſſe, & in ſacrificiis, & in locis vbicunque vel ſata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei non ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamque tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ ſoſpitamẽtum & tutelam ſtatueretur: id quod ex numis quibuſdam intellexi, in quibus ciuica poſita eſt, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipſi in coronam deducti, ſed ad oſculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVES SERVATOS. Duo huiuſmodi ſunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò ſibi velint elementa illa, quippe A triplex, & F geminum, ſi quis quæſierit, ſciat id ſignificare, Auro, Argento, Ære, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò ſpecie ciuicam eam fuiſſe crediderim, quam Auguſti foribus affixam Ouidius ſcribit, quamuis nonnulli arbores ipſas ſatas putant, quia ita ſcriptum à poëta ſit:

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos,
Ante fores ſtabis, mediámque tuebere quercum.

Idem ſibi vult numus argenteus in quo duo Lauri ſurculi cum radicibus, in quorum medio erecta eſt columna Ionica, ſupra cuius capitulum carcheſium eſt, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab vtraque columnæ parte in albo ſingulatim literæ E. X. adſcriptæ. Altera inſcriptio eſt, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheoſin ipſam ſapit. Sed ex his ſatis ſupérque eſt oſtenſum, Laurum pro cuſtodia & tutela poni, & eorum quę perpetuò ſoſpitari, conſeruari, ac viuere vo

A re volumus, signum. Accedit & illud ad sospitamentum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eáque de causa Tiberius, cùm fulmina coruscationésque supra modum expauesceret, cœlo turbido Lauream sibi solitus est imponere, non secus ac eadem de causa Augustus ex vituli marini pelle cingulum gestare.

POETICA VIS.

QVæ quidem perennitatis aut diuturni temporis vita cum à nullo magis, quàm à poëtis ipsis expetatur, meritò Laurus vnà cum hedera, cuius circa vetustatem opus omne, poëtis dedicatæ sunt: aliorum enim scriptorum autoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæsita sola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas insita est, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur sacris nisi tantum fama poëtis. Quòd verò datum sibi laureum sceptum à Musis canit Hesiodus, laborem & diligentiam scribentis indicat, propterea quòd veluti sunt amara lauri folia, ita virtutis sudor, vel ipso eodem teste laboriosus. Vnde chartas Cornelij laboriosas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Hesiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, verisimile est eum non sine magna difficultate proficere potuisse. Ita enim Zezes, quòd Musæ nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonstrant.

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMphalis honos.

ESse verò Laurum insigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas,

B quantum ex multis veterum monumentis innotescit. Illud quoque satis constat, Imperatores triũphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre solitos, atque eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis passim habentur. Atque hîc non incongruum fuerit ea, quæ de Laureto, vnde triumphaturi laureas sibi decerpere consuerant, memoriæ prodita sunt, repetere. Liuiam quippe olim post Augusti statim nuptias Veientanum suum reuisisse, ibíque tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri rostro tenebat, à præteruolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demissam: cumque nutriri alitem, pangíque ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem prouenisse, vt Tranquillus ad sua vsque tempora villam eam, Ad Gallinas, vocitatam attestetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæsares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuítq; mos triumphantibus, alias confestim eodẽ loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantiũ propria fuisse videtur, vt obseruatũ sit in huiusmodi Laureto sub cuiusq; obitũ arborẽ ab ipso institutã elanguisse. Ex quo etiam prodigij causam intelligas, quod Iulij Cæsaris cædẽ præmonstrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum laureo ramulo Pompeianæ Curiæ sese inferẽs, à varij generis volucribus ex proximo nemore persequentibus ibidẽ discerpta est. Nouissimo verò Neronis anno, in quo Cæsarum progenies defecit, sylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiusdam ciuitatis, à qua proficiscebatur ad bellum quod contra Germanos parauerat, subitò collapsa, mortis itidem eius indicium habita. Cõtrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pompeij fasces illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in vico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis
C lictoribus recentia & viridia, quæ penes eos plurima erant, liberaliter suffecta: quòd summam gloriæ rerum à Lucullo gestarum ad Pompeium transituram interpretatum est, vt paulò pòst subsecutum. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarent vrbem: proindéque suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quòd medicamento siccissima sit, vel quòd omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicæ viriditas hinc optabatur.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinam pertinet, Laurus victoriam aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborem, intra vnum annum Persicum ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruspices futurum prædixêre, vt puer is olim Persas euinceret, quod euẽtu postea comprobatum est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuêre. Quare apud Virgilium ex ea desumptum doctrina legas de victore: Viridique aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse Imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinum, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorum ducum victorias sibi adsciscentis laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius xv Laurus Romanis præcipuæ lætitiæ victoria-

rumque nuncia, additur literis, & militum lanceis, pilisque. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia, aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorum cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. Victores Delphis Pithiis certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atque ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmiis quæ recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis. D

IVRGIOSVS.

QVòd verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum commentum est, non Ægyptiorum: idque desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramum quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abiiceretur: quod traditum est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVæ verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intententur, vt apud Sudam legitur, non ea tantùm causa est, quòd contra venena pollere Laurus creditur, sed huc iaciunt ea omnia, quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapii caput Laurea redimitum non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius Commentario E diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diúque à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in iis quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumque habuêre, locum vbi Laurus esset, neque à sacro vllo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro Poëtis, & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de præstantibus insigne dictum illud proferri soleat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neque putrescit, neque cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO. F

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est omnium ferè poëtarũ lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quàm foliorum specie, suauissimóque odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptiis potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei simulachrum ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm qui Venerẽ pingũt, libẽter illi myrteã coronã imponũt, quo coronatã eam in iudicio Paridis astitisse, Nicãder ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni & Palladi odio habitã in posterũ. Apud quẽ animaduertas Dictynnã Pallad ẽ appellari, quãuis glossemata quædã aliter exponãt. Neq; verò dissimulandũ, Myrtũ pudẽdi muliebris habere significatum. vnde apud Aristophanẽ legas, οὐδὲ τῶ μύρτω θίγεις ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν ἑλλάδα quod ita reddemus: Neq; rem aggredi veneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille iocus, vbi chorus senum Lysistrate ait: Enim posthac gestabo in Myrti ramo. In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater solicitauerit ad stuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem

A tem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaserit. Ibíque virgam myrteam, nequitiæ imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostendimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

OVATIO.

Myrtea verò corona triumphantium militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: vel cùm quid bello non indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, non triumphus, atque ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob victoriam cum labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

HILARITAS.

Erat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuiis eo circumlata ramo vnumquenque discumbentium ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidum caput impedire myrto. Atque vbicunque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

In prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta
B hostilem illic esse locum significari dicit, quippe quòd duo ea genera lignorum hastilibus bellicis apta sint, proindéque pacis auspicium nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem nostrum locum hunc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi paruus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe foliis, & odoratioribus quàm latifoliæ sint, neque alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmiis, vt in Cupresso diximus.

ἔνθα λάχοθεὶς χάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaum enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

Est Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzeniis latissimè prouenit: per hanc amoris vulnera, mœroremque ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulā tam ineptam, quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum.

GANYMEDES.

C Svnt qui per myrtum Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi pueris pedum vestigia pressisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatum, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidémque Myrtos pulcherrimas, atque admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confictum aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoque apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

In numis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriam myrtæa ipse corona vsus est.

D

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERcum, Hederam, Ferulam, Milacem & Amygdalam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis, Pierius Valerianus.

LIBER LI.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratißime Hieronyme, quam ex Aegypto aduectam tibi dari tantopere cupiebas, neq; id immeritò, neque temerè: nam cùm ea arborum validißima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarißima Roboroa stirpe prognatus, duorum ætate nostra maximorum Pontificum, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum quenque eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti postliminiò Taurinum veterem patriam studiis florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè consecutus: mox doctrinæ & præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negocio fuerit ad summum Pontificatum euectus, ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò post successit, progeniem vnde fuerant oriundi: honestißimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ & aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerunt? teq; adeo ipsum sapientißimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius, singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum induxerit. Itaque non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eique in dies magis ac magis accessurum esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoq; se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo Myrtus, & Ferula, Milaxq; cum Amygdalis accessere, quibus venustè ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq; vmbris festiuè admodum opacare. Vale. E

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarum genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri sit institutum, plures enumerantur causæ. Alij enim dicunt honorem hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorem Glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij quia Ioui sacra sit in cuius tutela sunt ciuitates, congruensque haberi, vt qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatum omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebatur, eaque erat Iouis signum. Sunt qui eam tradant primam plantarum F omnium genitam, atque ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In numo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΟΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, & rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonęa significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de G. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuisse satis esse possit, non importunè tamen loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamque tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVES SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidißima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Quamuis nonnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet autem & aliorum quorundam addere monumenta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus spectatur, in quo literæ sunt huiusmodi, S.P.Q R P P. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem est cum inscriptione, S.P.Q.R. OB C.S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ sunt, S.P.Q.R. OB CIV. SER. In numo etiam quodam aureo, & aliis plerisque obseruaui, ciuicam hanc Neroni etiam ex s.c. dedicatam: quamuis alia non adsit descriptio, idem tamen est significatum. Eodemque s. c. Antonino numus datus est cum porca fœta & natis sub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimum pascatur, vnde antiqui omnino

cibi

A tibi admoneamur: quam causam Plutarchus præcipuam putat in ciuicæ coronę dono: quamuis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, & in cuius tutela, vti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in nummo quodam Augusti Cæsaris, quercus arbores duas cum ingenti patina in medio earum sita, circa quam literæ sunt ad quadrati posituram S P Q R. Neque sum nescius ciuicam etiam ex Ilice fieri solitam: nam & ipsa glandifera est: Cæciliumque Comicum poëtam coronam ciuicam iligneam appellasse: omnino enim ilignea primò fuit. Rationem Festus tradit, quòd frondem præ se perennem ferat, postea verò magis placuit ex esculo Ioui sacra, vbique custodito honore glandis, vt Plinius autor est. Nota sunt quæ & quanta tribui solita sunt iis qui ciuicam meruissent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induēti assurgi etiam à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerum ipsi, patríque & auo paterno dabatur, quòd filium adeò publicæ rei vtilem genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, vt quippe ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fateretur, aliter testes in eo negocio nihil proderant, neque si quempiam alium quàm Romanum ciuem seruasset, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica donandum L. Gellius cēsuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicatáque, atque ita non ciuis vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritóque, vt ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoque quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodique deæ simulacrum ante ianuam dedicari solitum Æschilus tradit, idque incantationum amuletum habebatur.

B

VIRTVS.

HErculeam verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri solitam, virtutis simulacrum esse, optimi quiq; autores tradūt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cū inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretum est Leonis caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè attributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec præteribo Commodi vanitatem, in cuius numo vidimus ingentem clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In aliis ad adulationem huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Commodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronam trophæo superimponens: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eique immolatum est vt Deo. Harum vnam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sedenium Leo X statuam amoueri iussit, neglectamque in angulum reiici. Neque verò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, verùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim cosueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit.

FORTITVDO.

IAm verò fortitudinem validásque vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, vt Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, siue insitam illi vim admirentur, quò incorrupta materies, & ad ædium perennitatem facere,
C magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autem de causa diuturnitatem etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, vt in seros vsq; annos prorogetur, præcipuè cùm vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ responderunt: quod euentus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum autem cum foliis quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis vt oculi speciem reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi ligno redditum arbitratur, qui, vt nonnulli prodidêre, non Ægypti solùm, verùm & Italiæ, & totius ferè terrarum orbis imperium obtinuerit. Aiunt verò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, vt plures erant prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatum esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, vt Apollodorus III. de Diis, ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ædificiis, quàm in primo victu præbuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexum hinc inde ramis, vt in nobilitatis vestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum

contendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regiali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sedenim de oculo eo commentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur. D

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicum disciplina quercus principatum ostendit, quod multis olim auguriis obseruatum est: ex quibus illud præcipuè referendum videtur, quòd in suburbano Flauiorum quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasiæ partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusque fati. Primum quidem exilem, & haud ita multò pòst arefactum, ideóque puella nata non perennauit. Secũdum prævalidum ac prolixum, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà verò sceptrum nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

FERITAS.

QVorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agrestes homines, immites atque sæuos, nullísque humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorúmve commoditate nondum adinuenta, datamq́ue hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suum significatum, idque obscœno satis intellectu, ob eam scilicet qua prædita est figuram, pudendi virilis mucroni penè similem. atque hinc Arcadum obscœnitatem incessi reperias, quòd βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentem Arcadem dixit, is cuiusmodi videretur esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiam infamẽ esse, vtpote quæ luxu deliciisque barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiam Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cum priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictum, apud quem cùm mentio fieret de puero quodam qui malè pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludẽs scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur. E

IRA DELINITA.

IPsa denique arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsqueadeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atque inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατὰ παρέργον & ea, quæ beneficium à quercu consequuntur: scriptores enim naturalium rerum, hederam quercinam, viscum quercinum, & polypodium quercinum optimum dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunque esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ à fructu folia identidem amittant. F

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quòd æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorum lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nysa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis verò, quod telum est ligneum, circumfusa hedera coopertum vini nocumentum hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circumfusæ hederæ latitante mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prætendi solita, quæ nimirum ostendit Fauni patris insidias, quas in natam vini opera construxit, de quo latius in Serpente.

TENACITAS.

VSqueadeò verò adhæsit hederæ tenacitatis nomen, vt illigandi complectendiq́ue significatum, vt olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, verùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eáque de causa neque anulum quidem gestare ei licebat, libera siquidem omnia esse volebant sacrificulis. Vnde sacrum factura Dido apud Maronem, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestū item est hederam vincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentem amore reuinciens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat

implicat errans. Et Gallienus Imperator:

A *Brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ.*

Ea denique siue ab herendo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quòd ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis. Nam solis æterna est Baccho Phœbóque iuuenta. vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quæcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamuis solutum eum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neque sui compos est.

ASSERTOR.

IN numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ que legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPELLEX.

VInaria verò vascula, quæ Cissibia plurimùm appellant, orificium ad hederacij folij speciem informatum habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longam sapiunt vetustatem, vbique Romæ videas. Et quæ nunc etiam è lutò formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisque vulgò nomen habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellãt, quamuis βαυκάλιον

B pro vase vinario sit apud Homerum. Qui κισσίβια dicta putarunt, quòd vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nam neque quidem lignum satis idoneum, neque materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorum genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorum pars hederam supremo margine assimularent. quinetiam in nonnullis iuxta ansam impressum hederæ folium obserues: & apud Maronem Pastoralibus quibusdam poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabatur, vti scyphus Herculi, si quæsierit quis, picturatione commodius quàm verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustum flexuoso interius ductu se contrahentem, ita vt ea pars tota desidentibus incuruis costulis describatur: mox intumescit in calicem, quod nomen nostris in sacrificiis tot iam adhinc annis, specie nihil quicquam immutata, receptum est. hinc iterum angustari incipit, totóque ambitu intro versus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursum aperitur, & cratera in summo patefacit. Adduntur hinc atque inde ansæ, quas Aures Græci libentius appellarunt: sed aures ego eas alia quàm ansæ sint forma factas intelligo, vt pote quæ quidem prostarent à sommo vase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In morem

C autem Delphinorum aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunque volutarum in modum fieri solitæ. Sed & vna tantum ansa præditos plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Cui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd verò poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum lauro coronam eorum perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum opera significaret, in causa fuit, quàm vt ostẽderetur, eos, qui digni hederis euasissent, Laureamque meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurum enim insitam in ingenio vim, ac venæ fœcunditatem Apollinis irradiatione locupletem intelligebant: per hederam verò artem & industriam peruigili labore partam. Cuius rei id est indiciũ, quòd hedera suapte vi admodum imbecilla humi semper reperet, neque se vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoque conatu peruincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omnium fastigia victrix euadat, & supremo in vertice dominetur: vtroque enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit, nihil quicquam profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere columnæ. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid poßit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem, laboriosumque proficiendi conatum ostendit. Non enim sine magno labore, industria & artificio comparatur. Apud

Athenæum, quod minimè dissimulandum est, legas, ex Seno Eliensi Grammatico desumptum, Autocabalos, qui postea Iamborum poëtæ nuncupati sunt, hederacea corona vti solitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorum personas ridiculum in morem gestasse. Hinc apud Virgilium: D

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed vt ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæque apud veteres ceremoniæ) serpyllo & pæderotæ herbis faciem occcultasse, sertáque sibi ex viola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc vetustatis symbolum est hedera, cùm semper circa vel arbores, vel ædificia vetustate consumpta ruinosaq; saxa maximè versetur: quin etiam ex eo Baccho sacra, veluti vina etiam de vetustate commendantur. Pindaricum porrò est vinum à vetustate commendare, vt Epharmosto Olympiis, ἄινει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius passim:

O natam mecum consule Manlio testa.

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatur, li. Amorum secundo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non Fumosos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur: E

Fumosos equitum cum Dictatore Magistros.

Notum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint, vt atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatem, vt quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè conspicerent. Fumosos igitur, præ vetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in senium arbores creditur, ipsaque non nisi senescentibus libenter adhærescit. Extant super hoc luculentissima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad sententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Vt hedera serpens arborum vires necas,
Ita vetustas ambitu annorum necat.

Neque quidem ea tantùm de causa, quia vetustas vinum commendet, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacro perhibetur, sed quoniam, vt super eius vi Plutarchus disserit, commanducata hederæ folia ebrietatis speciem quandam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, vt autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mãdet, quæ paulò pòst ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosque tantùm admittit,

Quos cantor Apollo F
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat commercia cœtus,
Ambrosiámque libens nectárque propinat. & illi
Magna canunt afflante Deo mortalia ponunt
Nubila, quǽque Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunque suas non percepere Camœnas,
Vsqueadeò humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

QVoniam verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetę, quadam cum hederę foliorum viticisque similitudine ita congruit, vt ea multi magno cæremoniarum errore pro hedera vsi sint, ignorantes funestam esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatem. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est virgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, surculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscæ propémodum racemis prædita, quam Venetiis in semotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectã aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarum

A quarum vna Læuis, altera Hortensis appellatur, sed vsqueadeò sibi inuicem assimilatæ, vt vtranque plerique vnam tantum speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquantibus fœcundissimi, in quibus grana ad faseolorum similitudinem renunculorum figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis, torosiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinem excrescente: foliis propémodum hederaceis, nisi quòd hederis vnicuique singula, his passim trina, hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliáque, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harum coronis intextus funestum habet hieroglyphicum. Florem verò ferunt violis admodum similem, colore in aliis candido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestatur, infaustosque esse dicit omnibus sacris & coronis, causamque affert, ob crocum in eam herbam amore smilacis conuersum: quam quidem fabulam Naso IIII Transmutationum libro vnico eo versu tangit:

Et crocon in paruos versum cum smilace flores.

De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulíve iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulæque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancque hederam existimando, festa sua polluêre. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hædera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatum è Sicilia Romam, multorum B hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoréque gemmarum instar arridentium, tum opere topiario surculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierum spatio ad celsa quantumlibet ædium fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideóque in spaciosas scenas latissimáque tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradunt, abominabilis, sed gustu gratus atque suauis: nam & disclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnant, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

QVoniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quam de præclara ista indole tua optimam omnes cõceperant, vel ante tempus explere, tam in bonarum artium studiis, quàm in insignium morum elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuam esse hieroglyphicum animaduerti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, non suæ tantum spem ostentat opulentiæ, sed & aliarum frugum annum feracem pollicetur. Vnde Maro cùm videret eam primam omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritam, ex florum eius multitudine lætæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

Contemplator item, cùm se nux plurima syluis
C *Induet in florem, & ramos curuabit olentes,*
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnáque cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, vt Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è conuerso metus animi concitatio in expectatione mali, sique floribus inspectis vsum inde fructuum expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænũcius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hæc flos omnis iuuentutis habetur hieroglyphicum: iuuentus autem omnis semper spei plena, cùm senectus contrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerum vsu, senibus verò ex irrita multorum votorum experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiunt ardentius futura etiam sibi proponunt, spemque impendiò pascunt, senes debilitate confecti, præ timore etiam cùm assecuti sunt diffidere videntur, ideóque bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tempore: in senibus autem multa memoria residet, ac earum præcipuè, quæ spem plurimam elusere, tum autem memoria ipsa spe quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

POrrò senectus, quæ sese hîc obtulit, facit vt ad amygdalã rursum reuertamur, eius siquidẽ hieroglyphicũ in diuinis literis accipitur pro Canitie, quæ manifestum est senectutis indiciũ. Amygdala autem potius quàm alia quæpiam ex plantis, quia, vt etiam ex Maronis descriptione vidimus, arbor

arbor nulla densiorem florum vbertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc sententiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atque hæc incœptabunt, homine iam in domum æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscentia frigescet: nam hæc plurimùm homini in postremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cum canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdã interpretari per amygdali florem sacram spinam, quòd decrescentibus natium carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est. D

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiam primo capite, vbi se is virgam vigilantem videre asserit, Theodotio reddit amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucem enim eam videmus amarissimum habere putaminis corticem, testâque lignea, eâque durissima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutem ipsam: fieri autem vt cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic continentiæ castigata coërcitáque custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimum suauissimumque: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE. E

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem tansire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidêre multi, ait Plinius, quia nuces cadendo tripudium sonumque faciant: qua de causa dictum illud, Sparge marite nuces. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

VT verò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Græci commenti sunt, dum Hebraicam vocem, quam nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desiderium, modò concupiscentiam, & his similia elocutionibus suis circunscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quòd minus animaduerterunt Salomonem id notare voluisse, cessare tunc libidinis ardorem, cùm Capparis nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Græci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIORUM literis, ad Laurentium Granam. F

LIBER LII.

EVctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Accademia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarum arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Túque meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu consternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus conuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulò colligerem, collectáque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorum socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento [illegible]ctũ omnes maluissemus. De qua quidẽ oratione tua multa alij præclare prædicãt: nos exuperasse te & nostrã, & om[illegible] expectationem, qui de te optima quæque conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsur[illegible] sim in [illegible]is quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curaui tamen, vt si quid per diligentiam assequi posse tu[illegible]m, me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, &

pro

A *pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funeſta ſunt perquiſiui, de quorum ſignificatis commentariolum hoc ad te conſcripſi. Illa verò meminiſſe debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, reſpondiſſe me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico & Loto demum ſerta contexenda. Ex Moro, quoniam ſenilem prudentiam tam iuuenili ætate præ ſe ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre ſolet, ipſe iugum impoſuerat. Ex Salice propterea, quòd ſumma erat adoleſcens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifariæ doctrinæ ſtudium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello noſtro cognoſcere. Sedenim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram ſpero induſtriam, quæcunque eſſe potuit, meam, quòd non cunctanter ſatis amico facere procurarim. Eſto igitur apud te noſtri hoc amoris qualecũque monumentũ: neque id horrori ſit quod feralia donamus, vtpote qui philoſophus nõ minus rerũ fines, quàm ortus progreſſusq́; ſis contemplari ſolitus. Sed iam quid hæc ſibi lignorum ſtrues velit, inſpiciamus.*

DE CVPRESSO.

CVPRESSI ſignificata apud Horum nulla ſunt, apud Latinos & Græcos pleraque memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATque illud in primis, quòd pollutionis, aut inceſtati de alicuius morte loci, aut funeris ſignum fuit, feralique illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua ſit, humanæ conditionis ſortem referre videatur. Quanquam Herodotus vnam ſolamq; pinũ ex arboribus reciſam minimè repullulare tradit,
B eſſeque, vt ipſe ait, πανόλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, reciſam cupreſſum in Creta beatiore inſula repullulare, quod de pinu nuſqum obſeruarat.

CRETA.

QVoniam verò Cretæ id præcipuè conceſſum, vt renaſcentes, quæ præſectæ fuerint, cupreſſos videat, nonnulli Cretam per eiuſmodi arborem ſignificari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Veſpaſianorum numis obſeruatum: Palmæ ſiquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vſquam alibi. Cupreſſeta porrò Gnoſiorum celebrat Plato, in quibus æſtiuo die de legibus commentatum à Megillo & ſociis tradit. Non immeritò autem magno habitum oſtento, cùm arbor Cupreſſus altitudine conſpicua in Veſpaſiani agro auito ſine vlla vi tempeſtatis euulſa radicitùs repentè procidit, ac inſequenti die viridior atque firmior eodem veſtigio reſurrexit, grande, vt inquit Tacitus, proſperumque, aſſenſu aruſpicum, & ſumma claritas iuueni admodum Veſpaſiano promiſſa. Apud Plinium legas, vbi de prodigioſis arboribus diſſerit, arbores multas, ſine tẽpeſtate, vlláve cauſa alia, quàm prodigii cecidiſſe, ac ſua mox ſpontè reſurrexiſſe, quæ fuerunt fauſti ominis & oſtenti. Sedenim ne noſtra negligamus, vetuſtis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ædibus quæ thermis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romæ vidimus, quod huc inſeruiſſe minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, ſed magna ſui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa, quæ dicuntur, facere viderentur, caſu neſcio quo, noctu ſolutis pergulæ compagibus ita concidiſſe, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xyſtum prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subſecuta mox clariſſimi
C Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vſque Morinis in Italiæ ludibrium perquiſitus. Inſequitur ſtatim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano ſolo inſolita, inhæſitantes, qualem tempeſtatem & niuium altitudinem, aſperitatemque aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ ſe vidiſſe profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios lucos, & viridia omnia, Medicis arboribus conſita peſtringit, & ad radicem vſque adurit: omnéſque illæ huiuſmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimæ frequentiſſimæque erant, auferuntur: ſola è noſtris illa obſeruata incolumis, quæ ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhæreſcebat, minima iactura læſus, cæteris omnibus ad repullulationem ſuccisis ad imum caudicem. Quòd, ſi altero vix anno completo Clementem VII. Leonis premortui fratrem patruelem ad Pontificatus faſtigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & feliciſſimi ſucceſſus, ab hyemis tam horridę ſæuitia ſeruatam, fuiſſe prænunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupreſſum funus quidem & ſepulchra, ſed non niſi nobilitatis ſignificaſſe contendant: quod & Lucani teſtimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Sanè Thucydides libro Hiſtoriarum ſecundo, arcas fuiſſe dicit ex cupreſſo, in quibus eorum efferrentur oſſa, qui pro ſalute patriæ mortem oppetere non dubitaſſent. Huius autem inſtituti, cur cupreſſus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad hiſtoriam referunt: aiunt enim Aſclepiadis autoris grauiſſimi teſtimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cypariſſam nomine

nomine amisisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox D
à satu illo luctuosam feralemque haberi cœptam.

MORS.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cùm Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupresso facta illi obuiam processisset: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine, respondisse ille dicitur, Totum fuisti, totum vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò pòst diebus Seuerus est vita functus. Quod verò, pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occursu extrema sibi iam ingruere concepisse.

DIS.

CVpressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami sepulcris affixi, adsculptíve, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atque hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos.

IVNO.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginæ fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupressea simulacra Iunonis Reginæ posita per virgines viginti septem, que Vrbem lustrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupresso cultum, quod cùm Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum E
gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poëtis & Musarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamen nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magnaq; spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cùm proceræ admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in prouerbium κυπαρίττου χάριτος, de re speciosa quidẽ visu, sed prorsus inutili. Spectatu quidẽ incunda est cupressi proceritas, effigiesq; illa metas imitata, fructu tamen superuacua est, baccisq; torua, diceret Plinius.

PERPETVITAS.

CVr verò Diis simulacra ex cupresso fieri solerent, in causa est materiæ perpetuitas, odorisque suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neque cariem, neque vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllâve parte fatiscere. Simulacrum Iouis in Arce ex Cupresso à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circitèr CC. Plato leges publicas, acta decretáque sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propémodum venerantur.

DE PINO. F

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupresso similitudinem, exploratum est.

MORS.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbique, arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poëta πεύκης τρόπον, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς letale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamuis alij ad solam referant amaritudinem & acerbitatem, qua sit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt vice versa mors interdum pro amaritudine vsitatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tantùm, verùm & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Elisæum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset, clamauerunt ad Elisæum dicentes, Mors in olla est: hoc est, tanta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm post raptum in cœlum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit vltrà mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quòd solam piceam præsectam non repullulare dixerit, cùm & cupressum, & alias quasdam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare constans fama est. De pinu varò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam

A riam adducit terribilem eam Crœſi denunciationem, qua per caduceatorem Lampſacenis interminatus eſt, eos vt pinum exterere, niſi Miltiaden, quem per inſidias ceperant, miſſum facerent. Cumque Lampſaceni inter ſe quærerent, quid illuc eſſet, quòd Rex ſe vt pinum diceret extriturum, à grãdiore natu ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confeſtim è vinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

ISTHMIA.

ISthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantùm, verùm etiam arido olim apio ſacri eius victores coronabantur. Funeſtum enim eſſe etiam apium, ſuo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorum victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expoſitumque, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, & certamen illud inſtituiſſe.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe pinum dicit D. Ambroſius, quippe quæ ſemina à primo illo diuino cœleſtique priuilegio accepta cuſtodiat, partúſque ſuos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque niſi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis, in turbinem toris reticulato opere circunductis.

CYBELE.

EOdem argumento & cauſa Cybeles deæ ſymbolum erat pinus: nam & ipſa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò eſt numum, in quo caput Cybeleium eſt de more turritum, ab altera cuius parte corolla impreſſa eſt ex duob⁹ ramis pineis, intra quos literę ſunt ⌶ΜΥΡΝΑΙΩΝ.
B Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figuram habet Latinæ aſpirationis in latus proſtratæ, ac ſolo proiectæ, ⌶. Hinc enim crediderim multa ea Grȩcorum vocabula, quȩ apud eos à vocali incipiunt aſpirata, per s à Latinis enunciata, vtpote qui aſpirationem s literam eſſe arbitrati ſint. Sic ἑπτὰ, ſeptem. ἕρπω, ſerpo. ὗς, ſus. Siue ea literæ z nota fuerit, quòd veteres inſcriptiones plurimæ z pro s litera ponunt: vt ZMYRNA Romæ in Diuæ Anaſtaſiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce caſtri noui, OS SVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetuſta pleraque conditoria pinum inſculptam habent, ſiue funerali argumento, ſiue quòd apud eos Cybele olim verè coleretur.

ÆSCVLAPIVS.

APud Sicyonios pinea nux Æſculapij ſymbolum habebatur. Nam & Pauſanias autor eſt, eum Deum cum ſceptro, & nuce pinea in manu altera, ſculptum eſſe.

DE POPVLO.

ACcedit his Populus, multæ & ipſa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnatáſque religione recenſeatur: quo in numero ſunt omnes, quæ neque ſeruntur, neque fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem
C Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam, tempus etiam indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus ſit foliis prædita, ex quo præcipuas ipſius temporis partes, quippe diem ac noctem referre videatur. Ideóq; Probus Herculi dicatam ait, quòd phyſici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conſpiciuntur, vt ſalices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In Populo verò, hac præſertim quæ alba nuncupatur, nam ea eſt Alcidæ gratiſsima, vt Maro & in eiuſmodi accipitur ſignificatum, candor ex vna parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos diſcendit, eius arboris coronã geſtaſſe, atq; eam foliorũ partẽ quæ foris conſpicua erat, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ interius condebatur ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe: inde cùm ſurculos eos in Acherontis ripa ſeuiſſet, ſeminium id latè propagatum. Sed enim vt apud Pauſaniam eſt, Hercules Populum albam ex Theſprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos tranſtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Theſprotidis fluuius leucem, quæ alba eſt Populus, paſſim fert, perinde ac Alpheus oleaſtrum, Aſopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perſeam Nilus.

DE APIO. D

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate viri suscepêre, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomodocunque pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, verùm eo viridi coronatum, Nemeeorum victorem significare magis vulgatum est, quàm vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent: quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius pretium apium esse voluerit. Ideóque Leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis alcimedæ Æginetæ, *βοτάνα τέ νιν ποθ' ἁ λέοντος νικάσαντι*. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde Leonis herbam dictam, quòd apium in Nemea lætissimè vulgóque proueuiret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiũt, est inferis sacra, luctuíque dedicata. Nam, vt Græci autores prodidêre, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, vt solo propinquius adhærescat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quàm alia intra terræ viscera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes qui mox Archemorus, terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias: E

Οἱ δύο μὲν θνητῶν, δύ' ἀθανάτων.
Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quę pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebãtur, de quo vide apud Lucianũ. Ioui oleaster, Palęmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò prætereundus hic locus est, ad vtrunque significatum funeris & victoriæ optimè accommodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectúsque Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulcra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: vulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur, ad id scilicet alludens, quòd Isthmiis victores apio coronabantur: dictúmque euentus comprobauit, Carthaginensibus postridie victis profligatisque maiore suorum ciuium strage, quàm vnquam antea passi essent, insigníque ac memorabili victoria Timoleonti acquisita. Sanè plerisque in antiquorum monumentis, & in adsculptis cãtharis atque carchesiis, apium obserues, quippe mortis atque luctus indicium. Eo autem sepulcra, & alia mortuorum conditoria substerni solita, priusquàm cadauera inferrentur: eáque de causa cùm veteres in conuiuiis omnibus ferè aliis coronamentorum generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiscerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abstinebant. F

DE MYRTO.

EST & Myrtus inter funestas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Isthmiis, *ἔνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ*. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiusmodi coronam ex Myrto præmium instituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris esset arbor. Verùm cùm longè plura sint ab ea & genij & voluptatis significata, inter funestas has Myrtum prorsus inserere noluimus, sed eam cum lætioribus, rosa, hedera, & quibusdam aliis conuenientiori loco pangendam existimauimus.

DE SALICE.

POstea verò quàm iusta iis, qui præclaro fuerunt ingenio, ritè persoluimus tempus est vt ad lætiora conuertamur argumenta. Promiseram enim superioribus diebus Grana tibi, priusquam funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta essent hieroglyphica perscribere. Ea igitur in hunc modum disponemus.

VINCV

VINCVLVM.

A Salicem in primis esse vinculorum symbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vsu manifestum, ad id enim plurimùm comparatur: tum diuinæ etiam literæ attestantur, cùm Iudæos dicunt patriis abductos sedibus, miserrimo Babylonis incolatu organa sua in salicibus suspendisse, de quo paulò Pòst.

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt salicem castitatis indicium esse, tametsi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictum est, siue sit propter vinculi significatum, quòd eius materia sit plurimùm apta vinculis, atque ideo coërcitionis indiciũ sit: & castitas ipsa modò zona, modò campestri, modò alio atque alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue sumptum ab Amerina salice, quæ lectis accubitisque imposita, castitatem inducit. Siue ab eo, quod plerique autores tradunt, folia huius arboris contrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: sæpius verò sumpta, vsum in totum auferre. Vnde Homerus sapienter salices ὠλεσικάρπας, nostri veteres Frugiperdas appellarunt, vel infructuosas, cuius scilicet semen in potu acceptum efficit ne conceptus subsequatur. Sanè Porphyrius in iis, quæ circa Homerica philosophatur, salicem ab eo ὠλεσίκαρπον vocari tradit, quòd semen prius quàm maturescat abiicit. Sed idem ea potius de causa dictum putat ὠλεσίκαρπον, quòd semen illud, siue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum sterilitatem faciat, seminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum festa celebrare, quippe in tentoriis omnes habitantes palmarum ramos, ac frondes salicis manibus prætendere, nimirum per salicem continentiam intelligimus. Idque volumus admonitum, apud Origenem homilia nona super Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno esse impressos codices, vbi legitur: Arbor autem populi & salix, virgulta sunt castratis: vbi dubio procul legendum est, virgulta sunt castitatis. Fortè autem non temerè id scripsere aliqui, credentes saligna corona coronandos eos, qui iuxta Esaiæ dictum, quasi salix super fluentem aquam oriuntur. Neque alia de causa crediderim apud gentes lasciuissimo, quem fingunt, hortorum custodi salignam falcem adhibitam, nisi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes castitatis falce resecandas admoneremur.

B

STERILITAS.

SAlicem porrò sterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem secuti, qui salicem inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius semen salicis esum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Plinium legerat, semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellasse, quia semen non habeat, norint salices habere in foliis grana quædam, quibus vis seminis inest, vt eo commisso terris arbor surgat tanquam surculo defosso, vel æquè ac si de semine pullularet. Sciendum tamen eam ocyssimè semen perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen insula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius vbi, quod superius attigimus, legitur, In salicibus suspendimus organa nostra, per salices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ sunt infœcundæ, quippe sine vllo vtili, vt dictum est, semine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propè Babylonis flumina desedissent, captiuitatémque suam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

C

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturum incrementũ, adolescentiámque ante annos mira auctam proceritate, significari velint. Manifestum enim vnicuique est, quàm citò, quantáque ramorum densitate constipata crescat salix. Hinc Verrius eam ita dictam interpretatur, quòd ea celeritate crescat vt salire videatur. Quamuis non ignoro sententiam hanc à Festo Pompeio irrisam, qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potius, quàm arborem eam appellarit. Sed hæc austera nimis est Grammatici censura. Leuitico feriis, quæ xv septimi mensis colligẽdis fructibus celebrantur, salices de torrente sumi præcipiuntur. Theologi plerique omnes hic quoque per salicem castitatem interpretantur, moderatíque coniugij continentiam, siue, vti superius dictum propter vinculorum ex ea vsum, siue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangelium, de quibus apud Esaiam: Non dicat Eunuchus aridum se lignum esse, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabúsque. Mox attestationis loco subiungit: Dabo inquam eis sempiternum nomen. Quòd verò loco hoc positum est, salicem de torrente, sunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum esse velint, vt eo identidem loco Psalmographi: Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus, cum recordaremur tui Sion. In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quæ pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrẽtem loco hoc pro Præsentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præter[illegible] bibere non recusauit.

VV

DE MORO. D

IN quibusdam arborum variarum commentariis, in amicorum quorundam gratiam conſcriptis, fortitudinem ex quercu, iuſtitiam ex palma, temperantiam nuper ex ſalice ſignificari oſtendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia eſt.

PRVDENTIA.

EAm per morum ex arboribus ſignificari ex eo compertum eſt, quòd vna omnium prædicatione prudentiſsima cenſetur, vtpote quæ non vt multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisque aliquantulum auræ ſpirauerit, erumpunt in germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage, ob temporis inconſtantiam. At morus ne pruina lædi poſsit, quam hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs fugatum eſſe cognouerit, atq; amœniſſima adulti veris tempora peruentum omnino ſit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod ſapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸμ ἔυ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi poſſit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEdenim cùm ſalicem pro caſtitate poſuerimus, quæ bonæ mētis vinculo vti zona coërcita ſeſe probet, eamque temperantiam etiam eſſe interpretati ſimus, cùm virtus hæc ad alias quoque cupiditates coërcendas, frænísque atque catenis compeſcendas progrediatur, ſitque omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè videtur Ægyptij feciſſe, E qui virtutem hanc per Caprificum expreſſere: ea ſiquidem collo tauri quantumlibet laſciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, ſed laſciuia eius atque petulentia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neque quicquam ſinit immodeſtius facere.

IVNO.

QVod verò alicubi videas caprifici ramum ſimulacro Iunonis appoſitum, ea de cauſa factum quòd Nonæ apud Romanos erant Caprotinæ nuncupatæ, quibus, vt autor Varro eſt, matronæ ſub ficu Iunoni ſacra faciebant, & ex caprifico virgā adhibebāt, nēpè ob memoriā pudiciciæ ſeruatæ, cùm Philotis ancilla Senatui ſuaſit, vt pro matronis & virginibus, quas hoſtes dari ſibi obſides petebant, ipſa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ ſubmitterentur: cuius laudata ſententia cùm omnes hæ ſecum potiones meracas in lætitiæ ſignum attuliſſent, conuiuiumque ſimulaſſent, hoſtes lætabundi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederunt. Hic Philotis ſignum dedit ex caprifico, per quam de mœnibus, vbi nata erat, propendentem irrepſerat, Romani exciti impetum in dormientes faciunt, eóſque cædunt, & clade fœdiſsima fugant, potitique victoria, ſacrum id inſtituêre, vt ancillæ matronis æquatę, Iunoni, quam à caprifico Caprotinam appellauêre, ſacrificarēt. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouidius, cùm in Arte dixit: F

Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,
Luſa maritali gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborum ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnum cum cœleſtibus conſenſum habeat, ſitque veluti noſtrarum rerum ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat verò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primum Solis imago quædam, vbi infantem in ea reſidentem appoſuiſſent: hinc vtique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Cæterùm Solis ipſius ſignificatum, exortū quippe, Lotos indicat: idq; inde ſumptū crediderim, quòd ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidem ita ſenſim exſinuātur aperiunturq;, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò pandūtur, vbi medium Deus iter emenſus eſt. Eodē verò decedēte, folia ipſa viciſsim contrahuntur, complicarique incipiunt, ac inſinuari, veluti nulli patêre velint quàm numini quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeāt. Quod, vt Proclus ait, obſeruatum à Magis, vt nulla prorſus cōtatione ſacram eam eſſe Apollini crederent, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium virginum capilli cæſi deferebantur, veluti puberum adoleſcentium Apollini, vel Æſculapio eius filio. Græci verò fluminibus cæſariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantque, quod quandam omnino cū Loto rationem

A rationem alimoniæ præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tum ea quam superius attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt sedes eius statuatur, tum quòd irriguo semper solo pullulet. Neque me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, sed quę ille scripsit, ad auguralem disciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipsius naturæ vi satis fuerit desumpsisse.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortum reuertamur, minimè prætereunda est Memnonis statua sedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia visebatur, in quam ducem ipsum posteaquam ab Achille confossus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ei diei aduenientis indicium, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, vocalique significatione iam adesse Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea specie, Deumq́ue in eius medio compositum residentémque intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium scribens: commentúmque hoc ideo ab Ægyptiis excogitatum ait, quòd Lotos limosis præcipuè locis fruticet, sitq́; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentum contendebant, qui Oceanum rerum parentem omnium dictitarent. Obseruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atque poma, ex qua quidem effigie perfectissimáque forma mentis actionem perfectioni intentam ostendi profitebantur. Deum verò infantili ætate, vtpote vnicum atque perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, neque ipsum vlli ætatum variantiæ obnoxium, super actionem eiusmodi in seipso totum consistere, ac principatus reliquos exuperantem, B sanctum, incorruptum, & vbique venerandum conquiescere. Nam diuinitatem ex ipso etiam sedentis habitu internoscebant. Sessum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquam potest inquietatio solicitare, commouerévе. Quin & sedentem Cynocephalum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq́ue describerent, quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma, stabiliáque in æquilibrio conquiescant. Quòd verò initio diximus infantem insidentem in medio Loti poni solitum, obseruata sunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph.

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, nostráque sub arbore sæpe,
Lac facitote bibat, nostráque sub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud poëtam in Loto sedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. de iis quæ per Oleam, Vitem, & Ficum significantur.

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

C

LIBER LIII.

FAmiliaris mihi tota vita mos fuit, optime clarißiméque Reginalde, vt clarorum hominum quos præcipuè colorem, moribus contemplandis non parum adhiberem studij atq; diligentiæ, vt scilicet qua quisque parte excelleret, ea præcipuè commendaretur. Nam vt optimè nosti, Deos hominésque à partibus laudare Homerus instituit. Cùm itaque qua tu in primis laude præstares mecum examinarē, perspiciebam Vir rarißime, tria esse, quæ de laudum tuarum principatu inter se contendere videbantur. Hinc enim bonorum literarum, optimarumq́; artium doctrina primum sibi locum asserebat: inde admirabilis ea morū suauitas, quam & summa benignitas, & singularis humanitas comitabantur, doctrinam sibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conspicua, diuinarum rerum studio feruida, omnibusq́; probitatis numeris absoluta: quæ licet ab omni esset ambitione alienißima, nihilq́; speciosum in propatulo iactaret, suaq́; se virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga si vni sibi pretium esset, satis habere videbatur: quo tamen magis ab ostentatione aliena erat, eo admirabilior illustriórque apud omnes euadebat. Quocunque me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam si tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu semper vnicè liberaliterq́; fouisti, ad mensam meam Aegyptiacam adhibendus eras, consentaneum videbatur, vt quam tu symbolam in talium conuiuarum sodalitium conferres agnosceretur, quique tuus esset nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conspicuæ sunt, virtutum partem ab alterutrius societate posse disiungi. Quorsum enim doctrina, nisi qui per doctrinam mores comparantur, ita præsto sint, vt & doctrinæ laus moribus optimis iuuetur, & mores ipsi doctrinæ firmamento innixi stabilitiq́; fulciantur. Diuina verò illa pars vix ap[...]os vn-

quam illuſtris habita, niſi & mores & eruditio fidiſsimi comites acceſsiſſent, ad ruminationem enim biſulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirum eluceſcerent, vt vel regiam ipſam ſanguinis tui ſublimitatem facile ſuperare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, ſed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nũc acciderũt illuſtriora, ꝙ hac fama impulſus Paulus III. P. M. ſpontè, te nihil tale cogitantẽ in ſacroſancti Senatus Collegium adſciuit, non modò, vt virtutem ornaret tuam, ſed vt tu quoque non paruo patribus eſſes ornamento: qui quidem noſtræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tã acriter defendendas ſuſceperis, vt multas ſeculi noſtri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterſeris elueriſque, tum exemplo vitæ laudatiſsimo optimi atque integerrimi Præſulis formam præbueris ad imitãdum. Quoniam verò clientium mos eſt vt patronis ad huiuſmodi honores euectis, eorum nomina gentilitiaq; inſignia corymbis, ſertis, floribus, foliisq; honoratioribus redimita poſtibus quiſq; ſuis affigant, horum ego ſecutus ambitionẽ, ſertum inſignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circũducendum inſtitui: ex olea vt tuæ ea eſſet manſuetudinis & ſerenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiam indicarem: ex ficis, vt tuorum inde ſuauitas morum oſtenderetur. Sedenim quid hoc rerum ſit, ex ipſo iam Cõmentario apertius inſpicias licet. D

PAX.

PACIFICVM in primis Oleę hieroglyphicum eſſe, tam apud poëtas quàm oratores vulgatiſsimum eſt, cuiuſmodi illud eſt Maronianum:

Paciferaq; manu ramum prætendit oliuæ.

Et Ariſtophanes Auibus, vbi Hercules legationem exponit à deis ſe veniſſe, conciliandæ pacis gratia: atqui, reſpondet Piſtotherus, ἔλαιομ ὀυκ ἔνεστι ἐμ ληκύθῳ, oliui in lecytho prorſus nihil. τὸ γὰρ ἔλεος, miſericordia dicitur, quæ quia contingit iis, quibus pax datur, olea apud Probum pacis eſt hieroglyphicum. Sedenim non à Græcorum fabulis, neque ab alienigenarum gentium commentis, ſed diuinitùs vel ab ipſo ferè noui mundi primordio ineſſe oleæ pacificationis vim nobis demonſtratum eſt. Diluuio enim ceſſante ab Noë columba emiſſa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulum circumlata, paulò poſt oliuæ ſurculum habens in arcam reuerſa eſt: eóque argumento lætatus Noes, ſenſit tempeſtatem diluuij iam tranquillatam, terramque ipſam pacatam, & remittente inundatione iamdudum in emerſu eſſe. Sed quid illud? Cum ferrum, ferríque vſus bello in primis inſeruiat, & ſymbolicè pro bello ponatur, tantam ineſſe oleo vim, vt id emolliat, & ad feriendi vſum ineptum, & inutile reddat: ſiquidem fabri, qui ferrum lenteſcere & emolliri volunt, candefactum id oleo intinguere conſueuerunt. E

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitam eſſe duritiem hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, cultrum in eliquot oleæ baccas impactum facere inſtituerunt. Quod illi non ſeciore ſignificato propémodum ſimile eſt, quòd oleæ ſurculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij diſſidium compoſitum eſſe ſignificantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio diſſideant, vt altera in alterius ſcrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramuſculum in Mercurij manu propter agriculturæ ſtudium poni dicant, cùm ipſe mitium & fructiferarum arborum ſoſpitator habeatur: eumque honorem oliuæ potius, quàm alteri cuipiam arbori habitum, vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea deſumuntur, quàm ex quauis alia fructiferarum arborum. Neque tamen deſunt qui rẽ ad pacis ſignificatum deferant, quòd ille rerum internuncius pacem feratur conciliare, de quo multa diximus in Caducei Cõmẽtario. Operæprecium verò eſt videre veterum monumenta, in quibus Olea inſigne pacis vbique prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam ſimulacrum habetur flexo genu, quod dexteram ipſi Hadriano ſtanti porrigit, læua oleæ ramum humero demiſſum tenet: inſcriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiuſdem, prouincia eadem humi ſedẽs læuo cubito lapidum tumulo innititur, dextera ramum oleæ habet: inſcriptio, HISPANIA. quo ex argumẽto pacata quietáque prouincia ſubintelligitur. In eiuſdem alio, ſignum eſt cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, ſorte ſibi oblatum, vnde aſpirare cæpit ad imperium, ſortibus Virgilianis fretus, cùm ei verſus illi obueniſſent: F

Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens? noſco crines, incanaq; menta
Regis Romani, primus qui legibus vrbem
Fundabit, Curibus paruis, & paupere terra
Miſſus in imperium magnum.

Quibus quidem ramis oliuæ inſignem Maro fingit Numam ab Anchiſe præcognitum, cui ob iuſtitiam & integritatem nemo vnquam bellum intulit, ipſe vltrò pacem ſemper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis ſtudioſus fuit: expeditiones enim ſub eo graues nullæ fuerunt, bella etiam ſilentio penè tranſacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum eſt ſimulacrum cum oleæ ramo, cuius inſcriptio FVNDATORI PACIS. Eiſdem penè figuris in eiuſdem Seueri Parth. ...ax, nume inſcriptio eſt, FVNDATOR PACIS. Quamuis verò vidiſſe iuuet in Maximiani numo ii. ad...rum quod oleam prætendit, cum inſcriptione, PAX AVGVSTI: illud tamen mihi magis

A magis arridet, quòd in numiſmate Philippi patris ſigillum illud eſt oliuæ ramum tollens, cum inſcriptione, PAX ÆTERNA.

FELICITAS.

QVòd verò olea adiecta caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numiſmata indicio ſunt, quæ in ipſius Caducei Commentario continentur. Apud Pauſaniam legas, Pacem geſtare in vlnis Plutonem puerum pectori appreſſum, eo quidem ſignificato quòd pax opulentiam alit, educátque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eáque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ vetuſtatis monumentis oleum condonationis, veniæ, ac miſericordiæ ſignum habetur. Et in Euangelica hiſtoria Aſſertor noſter condonaturus adulterij pœnam mulieri, quæ rea agebatur à Phariſæis, ex olieto in templum perrexerat. Et apud Athenæum non abſimile, βωμὸν ἐλέυ. quæ tamen omnia ex Hebræorum, ſacris deprompta ſunt, quibus iubemur cruſtulum abſque fermento, quod oleo ſit irroratum, offerre Deo. Et alibi, Vbi anima donum affert, ſimila erit eius oblatio fundétque ſuper eam oleum, & panes abſque fermento conſperſos oleo. Et alibi oleum eſſe pro peccato legas, & huiuſmodi pleraque, quæ omnia delictorum huiuſmodi condonationem indicant: ſiquidem, vt Adamantius ait, omnis anima eget oleo diuinæ miſericordię, vt ſoſpitari poſſit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleum fructum miſericordiæ cœleſtis eſſe propheticus quoque ſermo profitetur. Ergo cum ieiunamus, oleo caput noſtrum inungemus, bonis quippe operibus caput noſtrũ, id eſt, vitæ noſtræ ſenſus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite eſt. Iam vt Hieroſol.
B Heſychius interpretatur, ferè paſſim Leuitico ſuperfuſum oleũ pro eleemoſynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò ſcriptum eſt, animam quæ peccauerit, offerre donum ſimilam cum oleo, virum nulla vel ingenij ſublimioris, vel doctrinæ gratia præditum, ſed vita tantùm hominem profeſſum, alioqui vel mercaturæ, vel agricolationi, vel piſcatui, aut militiæ, aut ſellulariis artibus deditum Cyrillus intelligit, qui ſimplicitatem ſuam cuius ſimila eſt indicium, quærat Deo per oleum diuinæ miſericordiæ commendare. Neque prætereundum quod aliquorum hiſtoriæ prodiderunt, Auguſti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleum erupiſſe terra, totáque die nulla intermiſſione fluxiſſe: quod forſitan ad ortum Chriſti, & eam quæ ſubſecuta eſt mortalium, quæ ſumma eius fuit miſericordia, redemptionem, & gratiam per omnem terrarum orbem longè latéque diffuſam, referri poteſt. Sunt qui defoſſi in terrã cadi defluuium illud olei fuiſſe dicant, cumq; apotheca, vbi vas conditum fuerat, in ripæ Tyberinæ ſummo margine ſita eſſet, amphora caſu aliquo vitiata liquorem inde ſibi viam aperuiſſe. Vtcunque, maximi omnino oſtẽti loco habitum, eiuſq; rei monumenta longa annorum ſerie poſteritati cõmẽdata. Epopæus Theſſalus qui Coraci Sicyoniorum Regi ſucceſſit in imperio, à Nicteo Thebanorum Rege bello impetitus, commiſſaq; pugna graui accepto vulnere cùm victor euaſiſſet, Palladi tẽplum erexit, qua rogata vt ſignum aliquod oſtenderet, ex quo an id gratum deæ donũ fore coniicere poſſet, aiunt oleum ſponte ante templum fluxiſſe, ſimúlque Epopæum haud ita multò pòſt vulnere negligentius curato periiſſe. Ex gentilium enim religione obſeruatum eſt, Deos tunc ſuæ in nos miſericordiæ ſigna exhibuiſſe, cùm ex carcere corporis migrare iuſſi eſſent, id quod aliquot exẽplis declaratum eſt. Simile fuit in Cleobe atque Bythone fratribus iuuenibus, qui pientiſſimi erga matrem Iunonis deæ ſacra
C petituram, iumentis aliis deficientibus, vltrò ipſi iugum ſubiêre, pro quorum pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm popoſciſſet, manè ambo inuenti ſunt animam efflaſſe. Quod verò ad miſericordiam & veniam imploratam attinet, quæ multis veterum exemplis per oleum ſignificata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periiſſe, quo miſſum ex oleo & garo commenti ſunt. q; ſi quis ad cibi genus id, & ganeæ delicias referat, ſubfrigida admodum cauſa videatur: ſin ad oraculum, cuius mẽtionem ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Ægyptiacũ aliquid, hoc eſt, eruditius oleat. Tũc quidem Sybaritas perituros oraculũ nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiam, q̃ diis habitus eſſet: fortéq; euenit vt ſeruus hæri ſæuitiam ſubfugitans, ad aras deorum confugiẽs, nihil profecerit: vt verò ad patris hærilis monumẽtum ſe recepit, veniam implorarit, atque ita oleum garo, piſculento quippe ac perinde profano, vt in piſcibus habetur, pulmentario, commixtum: condonatum quippe crimen profanæ rei gratia, poſthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui miſericordiæ præcipuè fructibus abundet, de quo habetur in Pſal. Oliua fructifera eſt in domo Domini. Contrà oleaſter minimæ frugis hominem, vel idololatram oſtendit Paulus: Si autem tu ex naturali exciſus es oleaſtro. Tum lucernas in tabernaculo teſtimonij à veſpere vſque mane illuceſcere iubet Dominus, hoc eſt, iugè eſſe commiſerationis opus. Nam Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Coram Domino autem illa accendi debet, quia in abſcondito fieri debet eleemoſyna, & vni Deo tantum innoteſcere, vt ignara ſiniſtra ſit quid fecerit dextra. Quòd mundiſſimum eſſe vult candelabrum, oſtendit opus hoc tam pium à colluuie oſtentationis & hypocriſeos abſterſum eſſe debere. Alibi lucerna ſuper candelabro mundiſſimo poſita ſemper in conſpectu Domini, candelabrũ Euangelica

est doctrina in qua Christus virtutes, lucernæ instar, splendere præcipit, absurdum esse dicens sub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipsa est eleemosyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iustitia, & alia vitæ nostræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibilique flamma vigeant custodiuntur. D

SVPPLICATIO.

Iam verò notum est illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de causa dixit,

Ramúmque precantis oliuæ, atque alibi: *Vittatæ laurus & supplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ laurive lana circumuolutus, manibus legatorum supplicantium gestari solitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pausania. Id postquam Lacedæmonij resciuerunt, legatos ad eos cum lana miserunt. Maro quoque morem hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta compos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam institutum putat: nam qui precantur, & supplicant, suam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentum id accipi solitum, quòd oues alieno semper auxilio egeant. Hinc sacra illa ἱκετήρια de quibus in Theseo Plutarchus: nam Theseus oleæ ramum sertis coronatum vouit Apollini, si Minotauro interfecto incolumis rediisset. Hinc ὀσχοφορεία, πυανεψία, κυανεψία.

MANSVETVDO.

QVantum autem pertinet ad mansuetudinem, sunt qui illius ergò Deorum simulacra fabricari ex olea contendant, quasi benignitatem illam, qua superi sunt præcipuè præditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotum Terpsichore, orta in Epidauriis sterilitate, consultum ab iis oraculum respondit, Damiæ & Auxesiæ simulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaque sacra oleæ stirps apud Milesios tunc sponte sua conflagrasse dicitur, cùm illi inter se omne crudelitatis & immansuedinis genus truculenter exercuissent. Aiunt verò oleo contra furorem tantam inesse vim, vt effusum in perturbatos vesanientis maris fluctus, tempestatē efficacissimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuum rabiem in serenitatis tranquillitatem commutabat. E

ÆTERNITAS.

ALij qui ligni naturam & soliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea siquidem materies æterna est, quā neque tēpestas, neque caries, neque vetustas labefactat. Eadem non in muro tantùm obstrusa, sed & in substructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáve, sempiterno propémodū officio perseuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat solum ignem inimicissimum oleæ, quo si comprehensa semel fuerit, non à stirpe valere, non cæsam reuerti posse, atque ima similem reuirescere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorum incendio conflagrauit, ea simul arsit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: sed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum mensurā excreuisse: autor Pausanias, à quo nonnihil diuersus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud est, quod libro de Legibus ait Tullius: Nisi fortè Athenæ tuæ sempiternam in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autē exercitationes, & gymnasij labores, per oleum significari passim inuenies, quanquam non sum nescius Anacharsin Scytham oleum concitandæ insaniæ pharmacum appellasse, quòd Athletæ eo peruncti magis ac magis insanirent: putabat enim, aut putare se fingebat, eam oleo inesse vim, vt eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc vt Philosophus Anacharsis, qui tecto gauderet & vmbra, quique olei vsum apud Scythas suos nullum esse viderat. Contrà verò Epaminondas permolestè tulisse fertur multum olei se intra corpus recepisse, cùm eius coquus impensarum redderet rationem: maluissem enim, inquit, id extrà consumpsisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, vbi libro Carminum primo, Sybarim dicit amore perditum deliquescere: quærit enim cur is oliuum sanguine viperino cautius vitet. Et Attis Catulli galliambico ait: F

Ego gymnasi fui flos, ego eram decus olei.

Neque quidem ad corpus tantum, verùm ad mentis etiam labores & exercitationes propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quàm vini eos insumpsisse. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

QVos verò ληκύθους vel Marci nostri, vel alterius cuiuspiā celebrari videmus, inde nitores quosdam, & inspersa lucubrationibus fulgura quædam intelligendū, quæ splēdidiorem orationem reddant. Id à balinearum vsu sunt, qui depromptum putent, quòd lecythi vsus eo potissimùm loco deseruiat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatum, infusum sit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, &

ad ex

A ad excogitandum propter ſilentium aptiſſimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐμ νυκτί γὰρ βυλὴ τοῖς σοφοῖσι λίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de cauſa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa conſtituere conſuêrint, an quia victoribus ex oleaſtro corona plurimùm pararetur, in ambiguo eſt: dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabantur, vt Ariſtoteles, oleæ ſpecie, quę quidem ea de cauſa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodam modo habent cum reliquis foliis, alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, virori forinſecus patefacto: hæc verò intra ſe quod viride eſt inſinuant, quod candidum habent foras ſpectandum exponunt. Aiunt verò Herculem Pæoneum, Epimedem, Iaſiumque & Idam fratres, ex Ida Cretenſi in Elidem delatos, ibiq; Herculem, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victoremque oleaſtro coronaſſe, quam plantam ipſe ex Hyperboreis regionibus in Græciam detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarum eum legas ex oleaſtro lucum ſeuiſſe, quem victoribus dedicarit. Nam & Ariſtãder & Alexãdri Magni vates oleum victoriæ, ſed laborioſæ, ſignum eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxum flumen applicuiſſet in Sogdianos mouens, caſtris poſitis non procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxêre. Conſultis vatibus, Ariſtander reſpondit, olei fontem, laborem quidem, ſed & victoriam promittere: vnguntur enim athletæ, & olea victores coronantur. Vnde in antiquorum memoriis nonnunquam legas legatum oleum, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis H-S. XX dedit, vt ex redditu eius ſummæ, die natali ſuo IIII. k. Febr. præſentes veſce-
B rentur, & ob dedicationem ſtatuæ decurionibus & ſeuiris, & iuuenibus ſportulas, & populo epulum & oleum eadem die dedit, oleum nimirum ad gymnica certamina quæ funeralibus celebrari cõſuerunt. Neque verò prætereundum Panathenaicis, quæ in Palladis gratiam celebrabantur, olei vas plenum victoribus dari ſolitum, quòd oliuum inuenerit Minerua. quamuis non deſint, qui oleam inuentam à Mercurio tradant, non à Pallade. Sedenim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, ſuperius expoſuimus. Sanè quidem non ignoramus miniſtros triumphantium oleagineis coronis vti ſolitos in honorẽ Mineruæ, quæ belli dea putabatur, & hinc illi Bellonæ nomen. Vnde illud apud Maronem, Præſes Tritonia belli. Xerxen tamen fefellit inſomnium, quo ſibi viſus eſt coronã oleagineam geſtare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetur, id quod eum maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciam traiiceret, vbi poſtmodum magna victus clade, turpiſſimã fugã arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ noſtrorum literæ vbertatem interdum per hieroglyphicum oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiuſdam vbertatis ſignum eſſe ex eo perſpicias, quòd libro Iudicum cùm à ſterilibus arboribus olea ad imperium accerſeretur, reſpondit ea, nolle ſe pinguedinem ſuam derelinquere, quæ vſui & diis & hominibus haberetur. Apud Horatium, lecta de pinguiſſimis oliua ramis arborum, habetur.

HILARITAS.

ET pro hilaritate oleum poni in iiſdem diuinis literis inuenias: vt Pſal. XCII, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatem exponunt, citantque ex paulò pòſt ſequenti Pſalmo locum, vt exhilaret faciem in oleo. In iiſdem diuinis literis inuenitur cibus panis non fer-
C mentati, collyridumque oleo coſperſarum, & obunctorum oleo laganorum: per quæ, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, Apoſtolorum doctrina, legis eloquium, & myſtica Prophetarum verba intelliguntur. Obuncti prophetæ, quia res non ita liquidò, neque tam opulenter explicuêre. Conſperſæ collyrides, quia paſſim doctrina Chriſti, legis vtitur teſtimoniis: de Chriſto enim Moyſes locutus eſt. Panes verò nulli non adiiciuntur obſonio, pleniſſiméque hominem paſcunt, magiſque omnino nutriunt, veluti Apoſtolorum traditiones, quæ eædem & Chriſti documenta ſunt, in omni vitæ tenore coloréque vſui veniunt, & opulentiſſimè ſufficiunt.

SPES.

EST & ſpei ſimulacrum olea, propter cõtinuam viriditatem: nam noſtro etiam tempore Virorem multi pro Spe ponunt. Hinc ſimiles nos eſſe oleæ Baſilius cuperet, quò grauidi refertique fructibus, nunquam ſpe denudaremur: & quia miſerationis etiam indicium eam eſſe oſtendimus, omni, vt idem inquit, tempore miſericordiæ munus exercentes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ ſemper vberrima eſt, æmuli euademus. Quod verò proditum eſt Iouem olea coronari ſolitum, id ea de cauſa factum Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatem & pinguedinem animaduerterant: itaque Deum omnium bonorum autorem, fœcundiſſima vtiliſſimáque omnium arbore inſigniri placuit. Alij dicũt propter glaucedinem, quæ ſit cœlo propémodum ſimilis: nam & id ad hiſtoriam adcuit. Alij dicũt propter glaucedinem, quæ ſit cœlo propémodum ſimilis: nam & id ad hiſtoriam additur, vt à Pallade, quæ Glaucopis dicitur, producta credatur, de qua quidem fabellam ex Marco Varrone recitare non pigeat. Enata fortè in Athenarum arce oliua arbore, ſed & aquarũ ſcaturigine mox emanante, Cecropẽ per id tẽporis Regẽ, animo ad hæc prodigia obnoxio, ſanequã territũ, & ne futurarum fortè calamitatũ hæc portenta forẽt prænuncia, ſciſcitatum Apollinis oraculũ miſiſſe certos homines, qui & oſtẽti cauſam perquirerẽt, & auerruncandæ deorũ iræ, ſi quid illi minitaretur oſtento,

ostento, rationem discerent. Legatis verò post sciscitationem respondisse Pythiam, iussisséque interim illis bono essent animo, neque enim ostentum id hominum malo aliquo factum, sed deorum duorum contentione certatium inter se, vter eorum Athenis imponendi nominis autor esse debeat: per oleam enim Mineruam, per vndam Neptunum significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de industria missa facio. Porrò de deorum concilio, vt apud Ouidium est, plerique omnes tradidêre, decreuisse eos, vt is imponendi nominis autor esset, qui rem humano generi vtiliorem protulisset. Oliua quidem quantas hebeat vtilitates nemo non nouit. Vnde verò quanto sit mortalibus vsui, loco suo declaratum à nobis est. Sedenim oleam ideò prælatam aiunt, pronunciatúmque pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiam & vbertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouêre. Nos, Italia vniuersa per tot annos assiduo continentique bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus, audiuimus. D

FRVGALITAS.

QVamuis autem tanta sit læta pinguedine, est tamen & frugalitatis indicium oliua, de qua sæpe legas, eiusmodi baccas apud veteres parsimoniæ causa appositas, & à Platone lauto etiam cõuiuio, deliciis contemptis, esitatas. Eundemque constat in conuiuio quodam oleis vescentem, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruam, quæ innupta, quæ virgo perhibetur, meritò ea sibi oleam asciscit, cùm puritate pudicitiaque non minus olea quàm Minerua delectetur. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuam, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandum, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidem castitatem. Florentinus quoque lib. De re rustica, adeò puram esse oleam tradit, vt collectores etiam non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant se non aliunde quàm ab vxore sua venire: ita fieri vt anno insequenti vberiorem prouentum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniam à castis tantummodo pueris colantur. Sed neque illud dissimulandum, tametsi ridiculum, quod apud autores Græcos, qui nihil non ausi sunt mandare literis, inuenias, amuletũ præsentaneũ ad capitis dolorem esse, si oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsúmque folium filo religetur ad caput in coronæ modum. E

DE VITE.

OFfert verò se post oleam Vitis, neque minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis & his insignibus atque præclaris sit hieroglyphcis decorata.

ÆTITITIA.

QVorum illud præcipuum, & omnium præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & philosophi & poëtæ Latini Græcique omnes eodem admisere consensu. Sed vt plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nonne diuinæ etiam literæ sententiam hanc eandem plerisque locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quod requisita vitis ad aliarum arborum imperium respõdit, non posse se deserere vinum suum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontem, Symposio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiámque non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammam adauget. Et coniectores, vel modici vini haustu in somniis attentari viso, læti alicuius euenti signum arbitrantur. Apud Philostratum vinitor sub vite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lætitia. Epigrammatarius poëta quidam non inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemum immaturũ aspernatus humi abiecerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea ꝙ primo eo gustu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: F

Τὶς ποτ᾽ ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
  Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεά δε συφθεὶς ἀπόμμην βάλεμ ὡς ἂν ὁδίταις
  εἴη νισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
εἴη οἱ διόνυσος ἀνάρσιος οἷα λυκούργῳ,
  ὅττιμιν αὐξομέναν ἔσβεσεν εὐφροσύναν·
Τοῦδε γὰρ ἂν τάχα τὶς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
  ἤλυθεν, ἢ γοεροῦ κήδεος ἔσχε λύσιν.

ius h cuæc propémodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
  Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labráque perstrictus vecors abiecit, vt esset
  In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,
  Quando ita nascentem sustulit Euphrosynem.
[...]que aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,

Aut

A *Aut poterat curas dememinisse graues.*

Nos verò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀριστεύσας κ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν,
Ὅς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματα πάτ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
ὅς τὴν αὐξομέναν ἔσβεσεν ἀφροσύναν.
Τοῦδε τὶς οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
ἤλυθ' ἂν ἤγ' αὐτοῦ τάχα λέληθε πρέπον.

quorum sensum ita Latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
Allisit putri vile putamen humo,
Ramósque & plantam totam ab radice recîdit,
Atque ita gliscentem sustulit Aphrosynen.
Nanque aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
Aut decoris poterat dememinisse sui.

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exaltatio animæ & cordis, vinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, non ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni vua suauitas, neque quidem in vlla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neque tempore, neque loco suo de- B cerptæ, amaritudinem potiùs quam suauitatem vllam præ se ferunt: quare suum est omphacio significatum, vt scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturam vuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuisse, vbi ad Brutum scribit: Nec verò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc præclarè legibus comparatum est, vt charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILARITAS.

EAdem ratione qua lætitiam significat vitis, publicam etiam hilaritatem ostendere videtur: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & sæuissima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur. atque alio etiam loco, adesse eisdem lætitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, vel ipsa pauimenta vino natant. Tristi vero & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habetur: Huic calix mulsi impingendus est, vt plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quæ tota ad hilaritatem comparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis vini gustu. Hinc apud Ouidium legas:

Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

C Hinc Æschylus quasi nimium oblasciuiens, dictus est, tragœdias suas potando scriptitasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Contrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuenda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiam sibi desumpsit Horatius eo Epistolarum loco, vbi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neque viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosiliit dicenda. forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quamuis super vino seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in conuiuio quodam vibrisatores quosdam cantilenam admodum variam crispata voce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, Neque quidem vitis: vtpote qui innuere vellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum vinum. atque hinc dicterium, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vinipotores contra se canere. Anacharsis dictum ab Aristotele commemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, vbi argumentorum quædam genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in vnaquaque vite racemos inueniri dictitabat, qui diuersa inter se vi pollerent: primum enim voluptatem afferre, ebrietatem alterum, tertium molestiam. Sed vtcunque Scytharum suorum sobrietatem prætendat Anacharsis, Cleomenem tamen Spartanorum Regem

Regem apud Scythas, vt alibi diximus, vino versum in insaniam accepimus, quòd scilicet cum eis meri potationibus contendere voluisset. Meritò autem Plato, vbi secundo de Legum ferendarum ratione disserit, optimum futurum existimat, si Carthaginensium more miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemii sint. Præsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, remque publicam administrant, aquam omnino bibant. quam sententiam Philosophus ille summus ex XXXI Prouerbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui sobrietatem in imbecillo fœminarum genere accuratissimè custodirent, multi commendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vsqueadeò vino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, vt matronam ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinum attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, vt spiritu indicaretur, exploratumque inde esset, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

QVòd verò & libertatis indicium sit vitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quę apud Græcos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumento esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentium ingeniis conuiuia nonnunquam indulta, quò illi ad pocula se benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis se præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiáque omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit.

& quæ sequuntur. Idem alibi: E

Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicitur idiomate Dorico, quod pennatum significat: vinum siquidem mentem, non secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquam agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, vt vindemiarum festiuo liceret vnicuique multa in dominos iocosa atque scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiam audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere passim vidi, cùm eo fortè tempore ad visendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me contulissem. Et quoniam vinum in lætitiæ libertatisque significatum abiit, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditam innocentiam, vt nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentque à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè vt triduo liberatus eo situ, quo intabescebat, in pristinam dignitatem restitueretur: atque ita vti à Iosippo prædictum fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorem haudquaquam vana nunciasse comperiit.

FELICITAS.

EIus enim scientiæ periti scribunt, vbi significata vitis examinant, vuam in somniis visam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiam vitis fuit, quæ visa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, vniuersamque Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici posimodum comprobatum est: terrarum enim latitudinem id significabat, quæ Cyri esset imperio subiuganda. Rheæ siquidem vitis sacra est, & eiusmodi deæ de vite fieri simulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc attestatum ostentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem videre se micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuersa Asia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque sibi vellet à Magis edoctus, contra filiam & infantem natum multa esset machinatus, fatalem tamen necessitatem euincere non potuit. Euerso enim Medorum regno, Persicóque constituto, Cyrus mirum in modum creuit. F

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumque est hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsqueadeò imbecilla est, vt nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur. multo denique labore custodiatur, breui admodum tempore vel pereat, vel in labruscam degeneret. Quare non imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

Οἷα διόνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

Vt & lætitiam & laborem simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atque mœstitiam referri posse: siquidem compertũ est eos, qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atque inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, vt Florentinus in re rustica ait, in primis fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraque perpetrantur:

A petrãtur: quorum omnium memor Maro noſter, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhœcúmque, Pholúmque,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incommodi, quòd linguam vinum præpedire ſolet, eáque de cauſa Mercurio, non vino, ſed lacte ſupplicabatur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idque Romæ, vico etiam Sobrio nuncupato fieri ſolitum.

TITILLATIO.

ET quod aiunt, ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriam, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatem, quòd optima generoſiſſimaque vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demoſthenem, qui rei iſtiuſmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cùm itaque vinum præcipuum ſit nequitiæ fomentum, meritò ſignum Virginis vitem auerſatur: cauendum, enim, vt Orpheus monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente vitem ſeramus: eam enim Virgo odio proſequitur. Atque ne vllus vnquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris vinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
B *Horrendum dictu, latices nigreſcere ſacros,*
Fuſáque in obſcœnum ſe vertere vina cruorem.

non tantùm oſtenti loco poſitum, ſed antiquum videtur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro vino ſanguis, & pro ſanguine vinum acciperetur. Nam Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: Et ſanguinem vuæ biberet meraciſſimum. & Pſalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vuæ biberunt. Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes vino pertinaciſſimè abſtinebant, & antiquiſſimi eorum reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eoque libabant, vt idem autor ſcribit, non gratam quidem rem cœleſtibus oblaturi, ſed eorum ſanguinem, qui contra deos pugnaſſent propinaturi, indéque ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, vnde & amentia, & furor ineſſet vino. Quanquam poſteriores Reges, Pſammeticho in primis autore, vinum, ſed certa menſura, menſis adhibuêre. Ponit verò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum:

Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Tris miſcebis aquæ partis, ſit quarta Lyæi.

Et venuſtum admodum eſt epigramma Meleagri, quo à Meraco ſalubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
Νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος, ἢν δὲ νίν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

C *Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum*
Naiades, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis itaque eſt tractabilis, at ſine Nymphis
Candenti rurſum fulmine corripitur.

Hæc autem miſcẽdi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diuinis literis, quem nefas eſt præterire: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idem eſt, vt ſentit Eucherius, ac ſi diceretur, miſericordia & iudicium. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fæx autem non exinanitur, quia adhuc vltimũ iudicij reſeruatur: ea ſiquidem erit vindemia, quæ ipſis in diuinis literis hieroglyphicè ponitur, ſignificátque rerum finem, quam theologi, ſeculi conſummationem vocant, aliquãdo depopulationem, vt Pſalmo: Vindemiant eam omnes qui tranſgrediuntur viam. Pro fine verò rerum, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineam terræ, quia maturæ ſunt vuæ eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipſius inſtrumentum torcular, nomen in ſacris literis hieroglyphicum, per quod ſcilicet tum alia quædam, tum præcipuè tempora ærumnoſa, preſſuræ, vexationéſque ſignificantur: quam in ſententiam totus ferè Pſalmus euagatur, cuius inſcriptio eſt, in finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè verò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcundiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, ſi arbuſculæ vniuſcuiuſque ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam, eam alicubi eſſe racemorum magnitudinem, vt racemi ſinguli ſingulos expleant currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiam currum medium ibi diffractum defeciſſe vnici [illegible]on-

dere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. vtcunque tamen, hæc & alia super huiusmodi vrbe à Stepano memorantur in iis, quæ deflorauit Hermolaus Byzantius. D

PIORVM CONVENTVS.

SEd vt de vite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationem eius contemplari, qua Dominus sese vitem, & Patrem agricolam esse, vinitoremque dixit, nósque singulos in piorum conuentu per fidem satos, Palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatem inuitat, ne vt inutiles atque superflui ludibrio simus, & à fœcundorum palmitum consortio recisi amputatíque, igni destinemur. Assertor verò noster nusquam cessat animas nostras vitibus comparare. Vinea nãque facta est dilecto, dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam seui, septumque circumposui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circundedit septo, tum ea securitate atque tutela, quæ resultat ex præceptis, tum ipsa gemmarum custodia. Dictum est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum: Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primum Apostolos, mox prophetas, mox doctores alios: inde animum nostrum, ne deiectus despectúsque humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum nostrorum exemplis, qui per summam innocentiam & probitatem clari & illustres habentur, in altum erexit, eorumque vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ & integritatem ad summũ euasere. Ad hæc vitem Ambrosius plebẽ Ecclesiæ significare contendit, quæ veluti quadam fidei rádice plantatur, propaginéque humilitatis reprimitur: vbi verò circunfossa fuerit, religatur, erigiturq́;, ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant, de quib. Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura putgataq́; omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagãtur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorum verò ordines iugationisq́; concinnitas verè atque manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere, vt sese nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animum despondeat, seq́; despectum atque contemptum esse vereatur: ignobilis nemo desperet, verùm æqua sit omnium conditio, pariterq́; omnium mens ad superiora sustollatur, suámque in cœlis futuram consuetudinem atque commercia sibi proponat. Ne verò vllis ingruentium tẽpestatum procellis vexari, locóve deturbari deiicíve possit, clauiculis quasi charitatis amplexibus proximos quosq́; complectitur, & in eorum cõiunctione requiescit. Appellat nos IESVS vitis suæ palmites, propterea quòd inquit Origenes, palmes arbore connectitur, & clauiculis tanquã manibus stricta confirmatur à lapsu, quo freta adminiculo ventos turbinésq́; contẽnat. Futurorũ id bonorum indicat spem, quia fideles quiq́; nõ solùm in iis, quæ gerũt, sed etiam in iis quæ sperant & credunt, perfectum salutis statum expectant: quapropter quasi ad quendam patientię ardorem spe iuncti atque confirmati, naturalium motuum procellas, cupiditatumq́; turbines insultusque perferunt atque contemnunt. Hæc & huiusmodi pleraque commentationibus in hieroglyphica nostris libẽter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij, qui studium in hac re meum acrius incessunt, quorsum id tendat ignari, cùm viderint similitudinariam hanc loquendi figuram non tantùm ab Ægyptiis, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur, inuentam, verùm etiam ab antiqua & noua lege receptam, quinetiam ab ipso nostræ institutionis conditore CHRISTO IESV frequentissimè in vsum deductam: nihil enim aliud est hieroplyphicè loqui, quam diuinarum humanarúmque rerum naturam aperire. Addenda verò huc fuerant ea quoque de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ amictum suum: sed quoniam hæc copiosè sunt à sacrorum interpretibus discussa, præsertimq́; ab Adamantio, ad vltimam eius homiliam in Genesim, vnũquenque pietatis studiosum accedere cohortamur. E F

DE FICV.

INchoauit, honoratissime Domine, oliua apparatum nostrum: accessit vua, quę plurimum fortè attulit saturitatis: pro bellariis addere ficus libuit, vt si quid amaritudinis in oliua fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor, eam plerunque maturescere non sinit, errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO.

DE Ficu sanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Caprifico excepto, non inuenimus: paucissima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam passim comperimus: atque illud præcipuum eius est hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eáque tam in grata hominum consuetudine, ac morum suauitate, quàm in cæteris rebus, quæ iucundæ amabilesque sint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de suauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è mediisque cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictum, quòd ea sit ex Atheniensium tribubus. & suauissimas Athenis ficus esse Dion etiam testatur. Ita verò ficus ad victus humani commoditatem nata, vt Hipponax Poëta vetus, eam auro prætulerit, dum scazonte illo suo licentioso dicit:

Εἴτις κατέρξε χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,

Καὶ

A *Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους*
Γνώη χάστωμ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρείσσω.
Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; seruulos
Duósue trísue: iudicabit illicò
Auro domi præstare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris mansuetiorisque vitæ duces. Harum verò commendationem auget summopere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimonium, qui iunioris Cyri frater fuisse fertur: is cùm aliquando arrepta fuga com meatúq; direpto coactus esset ficus & hordeaceum panem esitare, indoluisse fertur, ob regalem affluentiam apparatiorésq; lautitias tantæ se voluptatis expertem tandiu fuisse. Quid verò quòd ruta sua satis insignis amaritudine, si iuxta ficum seratur, mitior euadit? Meritò itaque ficus apud Israëliticos iudices nequaquam velle se ait dulcedinem suam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperium adsciscebatur, dominaretur. Vt verò alibi legimus in iisdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent, hoc est, tranquillam atque suauem vitam agere. In veterum etiam numis suauitatis istiusmodi significatum obserues. Nam in quodam ficus est inter duos tumulos sita: vnius tumuli inscriptio est ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literæ sunt, vt legere non potuerim: puto tamen ex nota Ν literæ, quæ vix dimidia discernitur, ΝΕΚΤΑΡ esse debere, quasi ficus vtriusque vicem gerat. Sanè coniectores inspectam in somniis ficum, albam præcipuè, atque suo tempore, bonorum multorum præsagium habent.

SVAVITAS SVBLATA.

B NEque caruit ominibus ficus, quæ sublatam suauitatem extirpata significaret, eo præsertim tēpore quo publica ciuium Ro. suauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adēpta est. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæquè ficus eas ferebant quibus Alexandrinarum nomen est, subitò ante illius tentorium prociderunt. Idem in Caprifico portētum in Messenios accidisse memoriæ proditum est. Nam cùm illi syluestrem ficum τράγον appellarent, quos nos imitati sumus Caprificum appellantes, oraculum super excidio suo huiusmodi habuerunt:

Εὖτε τράγος πίνησι νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ,
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, χεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.
Nanque Nedes simulac curuas caper hauserit vndas,
Tunc Messena vale, tibi enim grauis exitus instat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eo vsque declinarit, vt aquis profluentibus rami alluerentur: quod cùm Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorū exitium, vt oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæam dicere contamur, ad quam Assertor noster à Bethania rediens, fructum ex ea capturus accessit? famescebat enim: verùm cùm fructum in ea nullum inuenisset, arborem deuouit, ne vllo vnquam tempore fructum ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumque ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil præter quandam speciem vitalem sine vllo profectu comperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga C quæsierat, quem nullum inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis non habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legem, sub lege, & gratiæ tempore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullum boni operis fructum protulerint. Eodem facit quod ait Dominus Nathanaeli: Cum esses sub ficu, vidi te: quippe cùm in originali labe Iudęorum ritu consisteres, adieci animum vt te redimerem.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicum, quam Zachæus inscendit: nam arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiam humiliter sectati, eligunt mox Dei sapientiam subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorum ascendimus, si prouidè eam quæ diuinitùs præcipitur, laudabilem & sapientem fatuitatem tenuerimus. Quid enim inter mortales insipientius, quàm amissa non quærere, possessa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptum Dominicum, in omnibus præstare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

CÆtærum quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimíq; vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, fac erétne scamnum an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum: nam fici materia paucissimis est, & ij admodum exiguis fabricis idonea. Eóque spectat prouerbium de Mandronis naui, quę ficulna fuerit: cùm is notatur, qui tenuissima olim re, angustóque patrimonio despicabilis, ad amplissim[illegible]...

nores emerserit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiam importunamque superbiam, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt plerique alij, à remis ad imperium venit, neque ob id tamen vllam assecutus est autoritatem. Ita denique veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam & Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixêre, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanem sæpius inuenias. Et nunc quoque vulgus stupidos & ineptos, ficones appellat. D

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentam opinantur, eaque de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluêre. Apud Naxios simulacra eius nunc ex vite, nūc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nonnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro Ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionysiis præter vini amphoram, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

VT verò ad folium reuertamur, quod Thrion appellatur, progressionis olim signum fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia suspendebant progressionis cæremonia, atq; ita sibi auspicatum iter fore augurabantur. Ea autem de causa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volunt, quòd in tris partes diuisum est, visendo inter vtrasque partes interuallo: scribíque & trion, tenui, & thrion aspirata, atque etiam thriambon. quin & θριάζειν dicunt huiusmodi folia colligere, & in aliquem vsum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur autem thrion religiose admodum Serapidis Osiridisque sacris, gestamen scilicet foliaceum, quod capiti superponeretur gestandis hydriis aut calathis commodum, eratq; illi suum etiam significatum: siquidem & Regem, & septentrionalem regionem polum quippe Arcticum, per intortile gestamen huiusmodi intelligebant. Regem quia polus cœlorum omnium rotatum regere videtur: & circulus ille foliaceus in geruli, capite orbiculum Arcticum exscribit, ab axis illius qui præ oculis est similitudine. E

GENITALE.

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium semina inde demitti pleriq; veterū magno ex argumento arbitrati sunt: inde enim actionis esse principium, quæ Mathematici veteres latissimè disseruerunt. quocirca thriū, cùm & humoris redundantiam, ob viridis crassiq; folij viriditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam significaret, pari quadam natura cum genitali æstimabatur, atq; eius esse simulachrum videbatur, vbertate scilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuisse prædicant Adami pomum, præter ipsius Dei præceptum nimis expetitum: id enim delectationem & voluptatem, quæ sensu percipitur, significasse plerique Theologorum docuerunt. Nihil enim mentem nostram è tranquilla Paradisi statione facilius exturbat, quàm nimia voluptatum cosectatio. Is tamen suæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis semet velare pudorémq; obtegere properauit. Ficum enim fuisse, tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re super ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat, protegere festinans ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu esset, ad indicandum pœnitentiæ duritiem atque cruciatum, propter scabritiem scilicet & asperitatem, qua folium huiusmodi præditum est. Et quia cingulū id, & sibi & vxori suæ circumligauit, nonnulli exponunt, vt petulantem carnis impetum retundere se polliceretur, id veluti continētiæ frænum adhibuisse, quoniam scilicet stolam eam, quam habuerat à spiritu sanctitatis, amiserat, eo tegumento, quod nullam prorsus delectationē afferre posset, sed morderet potius ac pūgeret, vteretur. F

FOLIA RELIQVA.

FOlia verò reliqua diuinis in literis pro ipsa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyficè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac tegitur, ita sub legis litera spiritus occultatur. Idcirco nos, ait Hesychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum spiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatores ingressi fuissent in te, saltem reliquissent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè sibi declarari comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id vnum orat: Foliis tantùm ne nomina manda. Sedenim quantum pertinet ad voluptatem, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentum sequeremur, in serpentis commentario disputatum. Illud hîc potius memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem & assiduos labores attulisse, verùm annis voluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimáque regna duo ad internecionem vsque corruerint, Carthaginis imperium, & Romana potentia. Carthago quidē, quia ficum ex hortis suis decerptū velocissima festinatione tertio pòst die Romę repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu conquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiæ robur à transalpinis gentibus sese nobis totiens superfundentibus,

A tibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, vt Plinius inquit, Hellico quidam Heluetius, qui Romę ob fabrilem artem aliquãdiu commoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam, & vuam, oleiq; & vini præmissa secum tulit, quorum vsu delicato suauiq; concitati feroces populi, ad hanc vsque diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquam destitêre, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento Italia procul Gallias atque Germanias coercuerit: quorum feritas si quando grauis Italiæ fuit, nullo certè vnquam tempore calamitosior extitit, quàm quinto iam & vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incendiisq; desolata peruastatur, hinc Germanis, hinc Hispanis extremum eius excidium assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd vt querelæ facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertum est, vt eam Cereris donum dictitarint, proq; alimoniæ symbolo susceperint. Quãtum enim ficus humanæ prosit alimoniæ, vel eo manifestum esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modũ adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuum genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait, Cererem primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusque rei monumentum extare his versibus celebratum:

ἐνθάδ᾽ ἄναξ ἥρως φύταλος ποτὲ δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκὴν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.

B *Hîc quodam hospitij Phytalus suscepit honore*
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominem adulatoribus deditum Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaque rupe satam describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquod fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficum vendicauit, cui vndeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant melle & ficu, quę sacra eo clamore prosequebãtur, vt quod hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, quod dulcem esse veritatem significabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensium religionem indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorem, & insitionis putationisque & stercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quòd & alimonia in iis, & gustus suauitas egregiè vigerent. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illę ad ingenij tui naturam ac commodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limóque Nilotico C in arcas ingesto, mecum quaquà iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam décidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias vsque tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, vite & ficu careat, illas aspiciant nõ modò suo tempore frondescentes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirentur. Sed enim, vt seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, vt nihil tui similius esse, etsi modestissimus es, confiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE iis quæ per Pomum Italum, Persicum, & Punicum significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER LIIII.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioq; perfecta hîc & illic inspecturi per vrbem equitaremus: multisque præteritis Capitolium demum inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facilè quicquam tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Maxi. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtcunque, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratum. Nam præter leoninum spolium [illegible] in-

iectum brachio, clauam manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt cognoscere se mentis præstantiam, & generosum animi robur, quibus virum, qui verā virtutis gloriam affectet, præditum esse debere commonemur. Herculem verò positum à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totum Herculi attributum. Nam & Arrianus vbi petram ἄορνον memorat, difficillima quæq; & maximè ardua, quæ humano quopiam conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Túque ad me conuersus: Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt, addidisti: tuum igitur Pieri fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quique probus & sapiens insignitus esse debeat interpretari, quarum vnam esse volunt, non excandescere: alteram, non esse deditum auaritiæ: tertiam, liberum à voluptatibus animum sibi comparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorum significationibus alius atq; alius sermo: quem cùm tu auidè admodum excipere visus esses, in eam spem adductus sum, vt siquid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptúmque esses habiturus. Domum itaque reuersus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mitterem: Italam vnam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atque ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinísque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem cult:ram mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraque sunt quæ ad alia quoque fructuū genera accōmodari possunt, multasque intra se malus species complectitur, hîc malum eam intelligimus, quæ plerisque Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Græcæ potius enunciationis vocem, quàm Latinæ sequeretur. Malum enim dicunt, atque ita omnes vltrà citráque Apenninum gentes. At circa Padum, ad ipsum vsque Timauum, pomi vocem sibi vnicè vsurpauit. Horum verò pomorum cùm iucundus sit non gustatus solùm, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVique amorum agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactaréque confingunt. Hinc apud Theocritū βωκολιάσαις, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergilium. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala non temerè Hippomani Venus elargitur, quæ vsqueadeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διωνύσοιο φυλάσσων.

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta. quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: non enim quispiam in amorem ferretur, nisi prius lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorem Bacchum poetæ passim celebrant, vt in Vitis commentario latissimè declaratum. Apud Lucianum dialogo qui Toxaris inscribitur, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαράνθεις, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambesa quædam mala, morsúve tacta, in amoris indiciū à Charicléa matrona nobili Diniæ cuidam dono missitata. Et missum sponsi fortiuo munere malum, memorat Catullus, quod aduentu matris excussum è castæ virginis gremio prosilierit. Iam & apud Onirocritas mala venerearum illecebrarum plurimum indicia sunt, præcipuè verò iis, quorum cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demum, præsertin. dulcia, Veneri esse dedicata autumāt. Philo insuper in hāc sententiam primā illam malum, cuius fructibus nostri generis autoribus, interdictum fuerat, ex mystico sensu ab iis, quæ posuimus nō admodum alieno deducit, quæ Theologi tā Græci quàm Latini multis & magnis voluminibus tractauêre: nobis id afferre nūc satis fuerit, parētes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitam primò beatissimam egisse, calamitatū & ærumnarum omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterum lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, non abstinuissent, amœnissimo incolatu pulsos, solum flebiliter vertisse: atque hinc constare, mali eius gustum omnium ferè malorum causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex veterum sententiis in Serpente nostro fusè latéque disputata sunt, minimè mihi videntur hîc ad repetendum necessaria.

AMORIS PROGRESSVS.

A EA verò de causa malus potius, quàm arbor alia, est amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur, earum enim arborum trunci coërciti primùm recti surgunt, à medio verò, vbi dilatari cœperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio, est qui munus suum semper ab ingenuo pudore quodam cohibitus auspicatur: inde vbi paululum processerit, frontem perfricat, ac verecundiæ compedibus expeditus, quaquà voluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubescentiæ, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantium: & apud Catullum quidam inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescunt, vti magis exposita Soli ab eo contingguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis profertur, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, variis mollium herbarum inuolucris impediuntur: quique ita sunt implicati vt sese nequeant exoluere, labore conatúque quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimóque opprimit veterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætique ac alacres obuolitant magno numero circum vnamquanque malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multiplicique arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florum inuoluta: quorum vis magna circumquaque toto eo agro pullulat: neque tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, pauonúmque instar, quibus quodam veluti concentu, sonoróque strepitu aëra diuerberant. B Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarum Sardonicarum, quanta Smaragdorum, quanta margaritarum vis debacchatur? Vulcanum id opus effinxisse putes. Iucundum verò visu est, vt sponte sua, ac suapte vi, ad quantumuis alta, summotaque mala prouolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorem, vel qualem in abrodendis malis lætitiam præ se ferunt, illud spectatu præcipuè dignum, quod ex his quatuor omniũ speciosissimi certamen ineũt, quorum duo malis inuicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neque dum mutuis vulneribus confodiuntur, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curant, verum vltrò alter alteri pectus obiectat, ipsisque vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore insideant sagittæ.

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorum paribus duos illos qui malo lusitant, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exosculatum prius malum emittit, quod alter sublatis supinisque manibus excipit: neque vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò sagittariorum pari, vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, insultatque ferocius, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari: qui se feriunt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

C INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conserunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appressis, complexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subditque crura astu artificioso complicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen alter animũ despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manũ soluere conatur, vno digitorũ obtorto, quo ita aliis facultatẽ eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores transgredientem feruntur, malisque illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisque hortis eiiciunt eliminántque. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala versantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖά περ ὧραι Εἰαριναὶ φαρέουσι ἐν ἑψίμματα κούρεις.

ἑψίμματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturque malis. Multa verò huiusmodi quæ ad insaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nonnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id est, à desipiendo, cum præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ ἀφροδίτης βροτοῖς, Mortalium esse ineptias quæcunque Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

X x 4

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac seminij copiam significantes. Nam & lepus illi ob fecunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris supellectilem pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniáque arma pruriginis, amœnitatumque & illecebrarum alia atque alia illectamenta recensere possis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximéque remoti, & occulti obscuríque loci. Tum ipsius Deæ munera Latini Furta nuncupauêre, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercetum est, in quo scilicet occultari possit, nulloque rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos: quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidisse Athenis, corona cuius, & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est. E

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Suidam, neque non apud Pollucem. Narratúrque res super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duasque loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obtulisse, cumque ita litare visi essent, rem in consuetudinem processisse, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferunt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente.

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronam, priusquam laurũ seligeret, adamauit, eáq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculẽto Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες εἰσὴν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectã; siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralem, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuscuiusque quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiter Pauli locus animaduertatur ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt Herculis sacro, quo de paulò antè dictum, æquipollere malus pro boue indicaretur, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitur pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tãquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paullus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secũdo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiã reliquis vsus permittitur. Ex quo tẽpora quatuor significãtur à tẽpore legis vsque ad Dauidẽ, à Dauide vsque ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione vsq; ad aduentũ Christi, quibus annis fructus inutilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum vsus, tam Iudæis, quàm gentibus. Apostolis eos liberalissimè effusissiméque distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamuis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malum, quod tenebat aureum velut victoriæ calculum, puellæ tradit. Sunt qui, vti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomum. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere non possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus commentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusque arboris fruticísve baccas Pomella vocitamus. F

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

A QVod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë virtutes insigniores, quarum vna esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum contemptus. Verùm quòd fabulātur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconē extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoque præstantius hæc in Hercule vigescunt, eo illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOLQVE.

QVæ quamuis ita habeant, non desunt tamen, qui aliter philosophentur, & prout quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorúmve suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra B significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filiæ commemorantur. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedēte preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatū testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi elargita est, nempè vt satis ritè seminibus, rerum omnium species prorogentur, æternæque fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiserit. Ad hanc igitur fœcunditatem numismata nos inuitāt, in quibus ipsa prolis susceptio monumētis celebrata est. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipsa cum pomo sese ostentat, cuius inscriptio est, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera signum molliter stat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inscriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ sunt huiusmodi species, quotidiéque hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILlud addam, molles Persarum reges selectorum suorum mille numero thoraces malis insignire consuesse: qua de causa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæque nomen secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Persico pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deposcente. C

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore considerato, qui gustus appetentiam mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominem ex Persici vocabulo significari putent, cùm præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus sapis. Cæterùm hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradunt. Quibus enim purius est cœlum, eo acutiore sunt ingenio: &, vt inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionem habitāt: quod nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mētis ex calore nascitur, & vigorem inde suscipit. Quare multò maiora & veriora cōtemplamur æstate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetiores sumus, & frigore pigriores: vis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cœlo est: tametsi quod verissimum est, Iuuenalis ait:

Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, crassóque sub aëre nasci.

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi vel seditiosus, vel tetro aliquo flagio insignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viámque redierit, omni animi deposita prauitate, per Persicum ostentant, propterea quòd aiunt pomum id in Perside, vnde translatum est, veneni vice fungi, eaque de causa transmissum, vt nobis venenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutauerit, & salubre repertum sit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum scribit:

Pomis quæ barbara Persis

Miserat

Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis,
At nunc expoſiti paruo diſcrimine leti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi. D

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quæ ſi matura comendantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum alterutro pro tempore & loco opus eſt. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo ſtomachus nihil cibi prorſus admittebat, & immiſſum euomebat eueſtigiò, poſt diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm ſingulis pomis huiuſmodi in ſingulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atqueadeò Medicorum etiam ſpem, reuiuiſcere potius, quàm conualeſcere viſi ſumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Perſis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo tranſmiſſi, naturam ſoli benignitate commutaſſe, aliter ſentire Callimachus videtur, qui Perſicum in Ægypto primùm ſatam inquit à Perſeo, verbis his: καὶ τριτάτη περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνον αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander verò Mycenis primùm ſatam contendit his verſibus:

Περσεὺς ἦν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γονόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνηέξησεν ἀρούρης.
Quam quondam Perſeus, poſtquam Cepheia liquit
Littora, præſecta clarus ceruice Meduſæ
Dona Micenææ telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perſide propter ſupplicia tranſlatam, ſed à Perſeo Memphi ſatam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi inſtituiſſe, in honorem ataui ſui. Fabulantur autem eam ſemper folia & poma ſubnaſcentibus aliis habuiſſe, cuiuſmodi eſt citriorum natura. Qui verò pomum hoc venenatum in Perſis gigni putauerunt, decepti fortè ſunt nominis vicinitate, nam id de Perſea diligentiores tradunt, quæ omnino alia eſt, myxis rubeſcentibus ſimilis (pruna ea ſunt ſorbis inſita) in Æthiopia letalis, in Ægypto ſolubris. quamuis Columella poëtica licentia vtranque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit. E

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij ſilentium ſignificabant, Perſicum etiam his admiſcuêre, eáque de cauſa arborem eam Harpocrati dedicarunt: fructũ enim habet cordi, foliũ linguæ ſimile, quaſi ſermonem, qui fructus eſt intelligentiæ, ſedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum oſtẽdi ita vulgo innotuit, vt id repetere ſuperfluum videatur, cùm noſtro præſertim æuo iuuenes puellæque paſſim Perſica telo transfoſſa miſſitent, quæ cordis ita exulcerati indicia ſint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impreſſiſſe, vt cui eſſet genitum parti, vel ex ipſa ſpecie patefaceret. Ea quoque manifeſta ſunt, quæ Plutarchus libro de Iſide & Oſiride conſcripſit, arborem hanc Iſidi fuiſſe ſacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ ſe ferat, Nam cùm Iſis παρὰ τὸ εἰδῶ ſit, ſapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, ſed parum hoc prodeſſe, niſi etiam in mortalium vſum enuncietur. F

VERITAS.

QVòd ſi pomum adhæreſcente folio vno tantùm pinxiſſent, veritatis id ſignum erat, quippe quòd ea ſpecies linguam cordi coniunctam oſtendit, ac perinde ſermo cordis ipſius penetralia adaperiat, non aliud quippe ſentiat, aliud proloquatur: cuiuſmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis eſſe debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem ſcribens, Chriſtiani viri officium eſſe monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perperratam, ſtragemque multa editam occiſione, ſignificare ſi velint, nucem ipſam Perſicam carne ſpoliatam præferant: nempè quòd in ea teſta, vel oſſeo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæſimque feriant, & quibuſcunque modis lædant, ſigna vulneráque impreſſa conſpiciuntur, vt in nulla propémodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura laſciuire geſtiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij ſignificatum ad animam transferunt, qui variis curis ſolicitudinibuſque ſit vndecunque exulceratus, vt nullum ſit ærumnarum anxietatumque genus, quo ſe non afflictatum ſentiat, vicemque ſuam miſerrime deploret.

BONA CITO LABENTIA.

FVerunt & qui ætatis florem, vel vnumquodque bonum quod celerrimè deficere videretur, atqueadeò humanę ipſius vitæ imbellitatem per decerptum Perſicum & in lance poſitum, nõ ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, longiſſimáque decerpto bidui

mora

A mora sit, cogatque se quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciunt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradunt, ab epigrammatario Platone dictum nobili disticho:

Μῆλον ἐγώ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq; tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, túque etiam.

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesque varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia, vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim
B loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasque finibus terminatas indicãt.

IVNO.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptum altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoque veterum monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentiæ vidi, in cuius manu, altera læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunque mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVnicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebræos potissimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta conuenientium indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ
C populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronimus, vbi sextodecima Hebræorum castra, Remon Phares dicta, tradit, quod ῥοιᾶς ἀποκοπὴν Græci reddidêre: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbã credentiũ, in Ecclesiæ vno gremio quasi cortice cõtentã. Addemus, id eo magis vnitatem hanc in Christianis malo granato conuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata non eo inter se dissident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemque numero, cum fide, spe & charitate in vnoquoque deprehẽdantur, & fine terminóve vno conclusa, vno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, pro vniuscuiusque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia consequantur.

NÆVVS.

QVoniam verò nullum malum Punicum inuenitur, in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo vel cicatrice, nullum quippe hominum reperiri, qui vitio sine nascatur, cùm vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium vllum est in quo non aliquis sit præuaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLA

SIMVLATOR.

D

SEdenim plurimùm ita homines sunt, vt apparere potius quàm esse studeant, malumque Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicundo lepidóque cortice spectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunque situm, putorem marcoremque patefaciendo, hinc factum est, vt plerique veterum simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem præ se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius:

Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges, iuráque seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur,
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuráque vestitis æquiparat, qui miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiumque excidia, & atrocissima profligatissimáque scelera quæque contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm denique hominem qui vel morum asperitatem, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute commutarit, significare qui volunt, cuneum ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, vt si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atque suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnumquenque sibi vitii medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, vt inquit Horatius, culturæ patiĕtem accommodet aurem, E

Nemo adeò ferus est vt non mitescere posit.

AMICITIA.

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpíve posse, toto opere diximus, vt in Palma & fœmina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est, maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicem & myrtus & Punica, ideóque, vt obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, vt ait Democritus, ita se amant, vt etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideóque mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptĕ coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò deuinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

F

REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLORENTINÆ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & Flores aliquot Senticetáque significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LV.

INterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi posit hieroglyphico sententia illa, quam toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, qua nulla moribus integritatique proprior conuenientiorque excogitari posit, ALIORVM quippe PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri posit, monosyllabum, figuræ vnius compendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam candore niueo insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi bre[ue &] expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE.

Nam

A *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimã floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amænitatem opprimebant, eámque quodammodò strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatuque suo semetpsam expediuisset, commodissiméque patefecisset, indicaréque ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non poßit euincere, dißipare, & imperio suo subijcere. Quoniam verò, præstantißime Domine, in theatrum me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar ita tamen digestos, vt vbicunque volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantaq; magnarum rerum negocia sustineat. Sedenim qua modestia, quoq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiã hæc & exilia quæ nos præstare poßumus, per ocium inuisere non aspernaueris.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superque suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficaciæ, quòd flos is tam venustus, tam suaueolens, tam pulcher visu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicũ, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénsq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poëta quicunq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitur, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinã hanc iucunditatis rapinã ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

B Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ?

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine foliis conspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorem Theocritus rosam euestigio tabescere, violam citò senescere, lilium paruo pòst tempore marcescere, & veluti albam niuem illico liquescẽtem effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorum memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicant. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, vt iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. H-S ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
C TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdam Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRTERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Apius Eutychianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ vexillariorum largitus est magnam pecuniæ vim, vt quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas,

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ H-S
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuſcorum, pars inſcriptionis cuiuſdam eſt, in qua ſeſtertia numero quadringenta data ad roſas & eſcas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Eſt etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in deſolata orbitate ſuperuiueret, viuam ſe vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit, vbi ſcriptum eſt mandaſſe illam, ſacrificio ſuper arcam Plutoni & Proſerpinæ peracto roſis eam exornari. Hinc mendum corrigere poſſumus in appendicibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, poſtquam ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem, tum croceo violæ de flore corollæ, ſertáque purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demùm: D

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hic tegi mendoſe legitur, quia legendum, Coronato vis lapide iſta legi? Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideo roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautum, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ πάρεργον, non tamen bonis ingeniis inutilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,

BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulacrum, bonum ſignificat, quod vndique circumſeptum ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritudinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctum, amareſcere videatur: vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat, vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſſit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea verò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſque tellus ipſa nobis paſſim oſtentat. E

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referuntur, eáq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius præuaricationem peccata pullularunt. Apud Salomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſque factis plenas eſſe commonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum vti vinea vuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc hieroglyphicum ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitię. Sanè ager, vt Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipitur inſtitutione, quam Prophetæ, IESVS, & Apoſtoli tradidêre, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, id eſt, ſalutaris prædicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorum operum prouentus. Spinæ, ſcelara, prauæque conſuetudines, atque peſtilentes. F

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS.

VSqueadeò verò rubus in aſperitatis ſignificationem abiit, vt homines ingenio moroſo & difficillimo præditos, qui prę ſuo viuendi inſtituto omnes aliorum mores impendiò faſtidirent, per Rubum ſiccam indicarent: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Denique rhamnus, vrtica, carduus, ſentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in ſacris literis ſignificāt homines immites, doloſos, inſolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & māſuetis attrectare poteſt, contingere vel caſtigare, ſine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti noſtræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, vt ſentit Heſychius Hieroſolymitanus presbyter, afflictatio ea eſt, quam noſtri Tentationem vocant, aſperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare poſſis. Hinc verò curæ, oppreſſiones, aduerſi caſus omnes intelliguntur, quibus corda noſtra vellicantur, lacerantur, & ærumnoſa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt piè viuere, Chriſto IESV dediti, perſecutionem patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè paſsim loquitur Euangelium: vt ad hanc ſententiam ſemen ait inter ſpinas cōcidiſſe, vnde anxiæ diuitiarum curæ ſignificātur. Sed durū fortaſſe videatur, diuitias per Spinarū

vocabu

A vocabulum intelligi, niſi Dominus noſter IESVS Chriſtus, qui eo vſus eſt hieroglyphico, dictũ ipſe ſuum explicuiſſet. Quis enim mihi crederet, ait ſummus Pontifex Gregorius, ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem, maxime cùm illæ pungant, iſtæ delectent, & tamen ſpinæ ſunt, quia cogitationum ſuarum punctione mentes lacerant: & cùm vſque ad peccatum pertrahũt, quaſi inflicto vulnere cruentant, & quæ plurima in hanc ſententiam diſputat. Expectet verò aliquis, vt huc citem locũ ex XXXI Pſalmo: Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. Sed loco hoc ſatis fuerit Lectorem admonuiſſe, in Hebræo codice nullam eſſe hic de ſpina mentionem, ſed de ariſtarum ſpiculis, quæ per æſtatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorſus literæ ſenſus eſt, vt paulò altius repetam, conuerſum eſſe Humorem, quod alij pinguedinem reddidêre, in eam iam ariditatẽ, quæ ſpicis accidit eo præſertim tempore, quo ariſtæ tirturãtur. Nam tirtura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, Humor omnis meus ita exaruit vt ariſtæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æſtatis tempore quo tritura ferueſcit. Et hoc ſibi vult illud, Dum confringitur ſpica. Niſi fortè ſpina in linguis aliquot aliis ſpicæ etiam ſignificatum habet.

GRATIA.

VT verò diu per ſentiecta tot peregrinati, poſtliminiò tandem ad roſam redeamus, ea ſine ſpinis conſiderata, tum venuſtatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius ſignum eſt, qua quis præditus omnium in ſe amorem contrahat, omnium ſibi animos conciliet. Inde factum eſt, vt purpureum roſæ colorem Veneris ſanguinem eſſe poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & roſam, quæ prius vbique alba erat, aſpergine ſua continxerit:

Illa quidem ſtudioſa ſuum defendere Adonin,
B *Gradiuus ſtricto quem petit enſe ferox,*
Affixit duris veſtigia cæca roſetis,
Albaq; diuino picta cruore roſa eſt.

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipſa Regis filia purpuream manu roſam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Roſas loqui, prouerbium, de re gratiſsima iucundiſſimáque. Et Perſianum illud, dum nutricula gratiam omnium alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic roſa fiat. Sed quod alij fabuloſè dicunt, philoſophi illi veteres, qui rerum omnium originem altius perſcrutati ſunt, odorem coloremque illum à Veneris ipſius ſtella proficiſci autumant. Hinc Maro Venerem roſeo ſemper ore loqui dicit. Quod denique ad afflatum pertinet, nemo luculentius expreſſit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Roſa opuſculum, de cuius autore dubitatum diximus, Chariſius agnoſcit. Ait verò poëta:

Vidi Peſtano gaudere roſaria cultu,
Exoriente nouo roſida Lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres, raperétne roſis tunc aura ruborem,
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris eſt domina vna Venus.
Forſan & vnus odor: ſed celſior illi per auras
C *Difflatur, ſpirat proximus iſte magis.*
Communis Paphia Dea ſideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis eſſe habitum.

Quòd verò Gratiæ ſignificatum ineſſe roſis apertius intelligamus, Indorum etiam monumẽta conquiremus: ſiquidem eorum Magi roſam tanti fecerunt, vt ad conciliandos magnorum principũ animos non alia re quapiã libentius quàm roſis vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnum hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, ſi Princeps quiſpiam ſacer profanúsve ſit adeundus, quem tibi conciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat, atque benignè reſpondeat, obſeruandum eſſe cœli ſitum, cum Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo aſcendente fertur, quem Luna læto felicique aliquo aſpectu intueatur. Hic tu phialam roſaceo nitidiſſimo plenam in manũ dexteram ſumens, facie aduerſus Solem conuerſa, ſummis pedibus inſiſtens, & phialam prætẽdens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationem habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcundiſſime, qui tam formoſus, tamque omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorum difflatione micãtiſsimus. Tu ſol ille es, qui luce, ſpiritu & vigore tuo mundum vniuerſum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorum quæ vbique gignũtur autor: tu per vim quam tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabilique curſu perueſtigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipſa diuinitatis facie mutuaris: tu vitam luminoſam, & perpetuæ vſum lucis nullo interpoſito velamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos ſtellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ ſi ita habent, exoratum te velim, vt amicitiam, beneuolentiam, amplexum, & affectum ergà me omniũ beneuolentiæ in hoc oleo mihi concedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò cõcupiſcant, ac pe-

rinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senatum, populum infimumque gregem mihi amore atque charitate conciliem. Hic quo illi appellarentur nomine profitebantur, rogabantque insuper & adiurabant, obsecrationibúsque adigebant per eius potestatem, D vt amicitia hæc & amor & pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, vt magno se affici gaudio experirentur, quotiescunque hominem eiusmodi intueri atque alloqui facultas esset. Proinde Sol virtute & potestate sua, vt mores etiam congruerent, hominínisque præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumuis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiscebant, quorum interuentu eadem fieri supplicabant, præcipuéque nomē illud quod amores & amicitias viuificat, & amantū corda in vnum cōflat, insolubiliq; copula coniungit. Ea verò tum quia videbātur absurda (sunt enim, vt Lucianus ait βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tum quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa veneratione susceptum obseruabant, quo faciem obungerēt, quotiescunq; principem aliquem adituri essent. Quò minimè ridiculum videatur, Vlyssi in Phœniciam appulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omniū egeno, Deam Pallada oleum attulisse, quo ille perunctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine inediáque per quatriduum tolerata cōtraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρεσι στίλβων, dignior & venerabilior effectus est. Rosaceū verò Homero fuisse cognitum ex eo coniicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum præstitit. Tantam inesse Rosæ vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosa sua comparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosis ipsamet infundit, cùm in Carthaginis templo E

Restitit Aeneas, claráque in luce refulsit,
Os humerosq; Deo similis: nanque ipsa decoram
Cæsariem nato genetrix, luménque iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis supérque iam prouecti sumus, præteribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulúmque reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare consueuerat, maiorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulabóque fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in asinum ex homine conuersus, rosis toto terrarum orbe perquisitis tam multa pertulit incommoda, donec demum oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimum animal scarabeum, cui res plurimùm est cum stercore, vt alibi diximus, odore enecat suo. Ῥόδον autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι quòd ingenti odoris redundantia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramenta. Vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentum in Aaronis Pontificis barbam diffluebat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

VT verò coronam ipsi nostram elegantius contexamus, purpureis aderunt lilia mista rosis. Sciendum autem in primis, vnumquenque florem hieroglyphicum esse spei. Nam si spes, vt Speusippus Platonicus finit, est expectatio boni: velut è conuerso, metus, animi F concussio in expectatione mali: sique floribus inspectis, vsum inde fructuum sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentem polliceatur. Nam & Themistius ait per florem, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamuis sit hæc florum omnium prærogatiua, vt nos bene sperare iubeant, vnus tamen præcipuus, quippe lilium, vno omnium consensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquam floris speciem ostentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nusquam verò frequentius neq; manifestius hæc lilij facies pro spe ponitur, quā in Imp. Claudij P.T. Aug. numis, quorū vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera lilium prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea, palla quippe sublata, lilióque dextera porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habitúque in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimum illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit:

Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno:

& quæ

A & quæ ſequuntur, vſque ad verſum illum:

Si qua fata aſpera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poſcit Anchiſes, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde præreptam iri ſpem publicã Populi Romani, prout ex ſuperioribus numis oſtenſum, indicaret. Hinc Flaccus cùm ſpes noſtras ſæpe fallere animaduertiſſet, indolisque bona de manibus ſæpe rapi conſpexiſſet, poſtquam viuax apium dixit, breue mox lilium ſubiecit.

CHRISTVS ANGELI.

IN diuinis literis lilium, præcipuè album, nunc Chriſti, nunc angelorum hieroglyphicum eſt, à cãdore quippe iuſtitiæ, ad quod ſpectaſſe volunt Salomonem, cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuum angelorum hieroglyphicum ponit lilia, de quibus dictum Euangelio, Non laborant, neque nẽt, quibus ſcilicet extra humanæ ſcientiæ eruditionem, ſuiq; operis mercedem, à Deo gloriæ candor indultus atque indutus eſt, ne quid ex principio, labore & arte exiſtimarentur habuiſſe. Ea autem eſt iſtius germinis natura, vt cœleſtibus angelorum ſubſtantiis aptiſſimè cõparetur: hoc enim efflorescens, cùm à ſtirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ ſuæ virtutẽ, licet aruiſſe videatur, occultat, & redeunte tẽpore rurſum lilij ſui honore veſtitur. Ex ſe igitur refloreſcit, ſibiq; redditur: quòd ſit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille q̃ ſe ſuggerit ſuccus ex ſe demanet & ſuffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœleſtis ſubſtantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra ſe diuinitùs acceptum habet, alatur in florem. Ideò ergo lilia non laborant, neque nent, quia virtutes angelorum ex ea, quam adeptæ ſunt originis ſuæ ſorte, vt ſint ſemper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicum eſſe
B dicit eorum operum, quæ bene ritéque fuerint inchoata: & Canticorum cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus.

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius contemplêre, Suſasque mollem delicatamque Perſarum vrbem, vbi Regum erant hyberna, ob mitiſſimam cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatam tradunt, quòd Suſa Perſarum lingua lilium ſit: Volentes itaque loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamuis Stephanus à multitudine potius liliorum, quæ paſſim illic & feraciſſimè proueniunt, cognomentum vrbi inditum ſcripſerit. Vtcunque verò, velut à liliis Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA.

PVdicitiæ virginitatísque florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianum interpretatur, dum Canticorum cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuum inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter candidiſsimos virginum choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neque etiam ruga, vt Apoſtolus addidit. Et quod à Libano acceſſitur, λευκασμὸς, id eſt, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia præſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nympis,
C *Romula ne faciem læderet haſta Taci.*

Sciendum tamen in vniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, vt Argonauticῶn primo;

ὡς δ' ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui lirium appellatur, quem Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamen inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cum dea certare voluerint, eamq; indignatam lilia in aſini pudendi formam tranſmutaſſe: adeò nihil tã ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant.

IVNO.

VErùm odium hoc in lilium, inde potius proceſſiſſe videri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, vt ex deæ lacte progenitum, cùm ſubiecto clam Herculi vbera admouiſſet, doloq; ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritóq; flos Regius etiam appellatur, nõ à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtant celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita ſurrigatur.

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniam hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorum pars, boni parum admodum pollicetur, vt conditionem quiſque perpendat ſuam, de cardui Scolymo, deq; Fremio quædam minimè diſſimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon vocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymō in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaque de causa homines plerunque exanimantur. D

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq; humanū genus, significare voluissent, Fremij fecissent flores, vel quia rerum natura flores odoresque de die in diem gignit, magna hominum admonitione, quæ spectatissimè florent, euestigiò marcescere, & vt apud Esaiam est, Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius flos agri: siue, vt Cyprianus reddit, omnis eius claritas, vt flos fœni: simulac enim fœnum aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiam Rex lamētatur, cum ossa sicut fœnum aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi Anemonas (sic enim Græci vocant) tertianis & quartanis remedio, postea allegari florem pāno roseo, & in vmbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florem hæc habet aut phœniceum, aut purpureum, aut lacteum, qui se nunquam aperit, nisi vento spirante, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τȣ̃ ἀνέμȣ scilicet. Quamuis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatum, quòd floribus omnibus contingat, spirante vento aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte postquam tactus aratro. Quam sententiam dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem reperit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro, E
Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ.

Quem Maro imitatus ait,

Purpureus veluti cùm flos succisus aratro
Languescit moriens.

Neque fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucheriū, hieroglyphicum esse iucunditatis: nōnunquam indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florē, hoc est, spem, inde semen, hoc est fructum datura sit. Ad superiorem verò sententiam Hilarius Matthæo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sæpe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod virtutis suę flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neq; mortis, vt volunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporibus etiam æternitas destinabitur, vt ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in vniuersis sempiternis exerceatur vltio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO.

DE humanæ vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntrà verò si quem inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsque dignitate viribusque seruatis, hieroglyphicè ostendere voluissent, amaranthi corollā capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea verius quàm flos aliquis, asseruaturque decerpta, ac postquam defecēre cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summáque eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τȣ̃ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonæi admonitione ferre iussi, cùm omnia quę sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare consuessent, duos quippe tauros, album vnum, nigrum alterum, vtrumq; verò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molāq; & aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerūt, easque ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, vt si fortè venti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes suspenderentur. F

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρȣς ministros eius multi tradidēre. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea vescantur auidius, cùm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præsentaneū sit venenum, leue cōmentum forsan videatur, quamuis nō ignoremus animal id gratissimam fuisse Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulā quidem propterea, quòd virga ea admonitionē significat, qua pueros castigare soliti

A soliti sunt veteres,vt se quoq; subduxisse manũ ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint, quæ per ebrietatẽ admissa tantùm sunt, pueruli indigeant castigatione. Obliuionẽ addidêre, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulachrum, quæ, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, vt aiunt, & alium quærat. Aiebant verò eorum recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáve essent: notum enim illud est, *μισῶ μνήμονα συμπότην*. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quæ in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit fecerítve: id enim vnum esse euitãdæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatẽ cauere, si quæ ebrij faciant, inspexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est:

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. Sed ioco iam satis.

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ per Spicam, & Cerealia quædam arma significanter,

B EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LV

CVI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnóque ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atque sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationémque tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum a Clemente P. M. delegati, qui nepotes suos adolescentulos nobis commendarat, quos tanta rerũ perturbatione vexatos, infelicissimo illo tẽpore huc & illuc peregrè circũduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates euicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtroque nostrùm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consiliis tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpessi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab aliis, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunque accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed C *hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conuiximus: quantumq́; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cum desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtrique nostrum res præter omnium acciderint expectationem, quámque varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insident memoriæ, neque quidem si obliuisci velimus, vllo modo possumus. At dices, Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempè quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super iis quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis non modò præuisæ, verum etiam deploratæ. Idcirco neque ad Pollionem scribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebant. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquam studium, fides, industria, conatúsque noster omnis iis nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia, faustáque cupiebamus, sed euersa omnia sunt, fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta consulentes aspernabantur: Velimús ne nos aliorũ causa in perpetuo esse mærore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre possint? Ego nempè post rem certatam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibúsque illis hieroglyphicis, de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui: quas cum per sua quæque segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri, fore, vt huius industriæ meæ aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri possit. quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digessissem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus sum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atque alij animo hæc suscipiatis, quo à me studio atque beneuolentia conscripta sunt.*

 D

DE SPICA.

ONyx ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius vtraq; parte copiæ cornua ante admodũ elegãti inciſa conſpiciuntur, vetuſtatis omnino venerandæ monumentũ, ſignũ olim aut Ædiliũ fuiſſe, aut eorũ qui rei frumentariæ præerant, facilè credere poſſumus.

CERES.

VIdere enim eſt Iuliæ Piæ numum, ab cuius altera facie ſigillum eſt læua conto innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu, CEREREM.

ANNONA.

ESt & T. Cæſaris Veſpaſiani numus, in quo ſimulacrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius vna manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot aliis eadem omnia ſunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis ſignificatum accedit, quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare verò eſt, Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum vidimus. Ibi enim vbi de Proconſule Africæ legitur, vrbeſque & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædam inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroque humero reiecta, eáque ad humum vſque fuſa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremque marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas: E

Quicquid de Libycis verritur areis.

deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρον λιβύαν Iſthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

IN iiſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radiis octo prædita: in medio orbiculus eſt cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vſque ad circulum qui iuxta marginem eſt, columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ vtrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem volatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat eorum militum, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantque ſub militum Præſentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ, qui Viri illuſtres vocabantur. Sed vt ad annonam reuertamur, in Hadriani quoque numis corbis eſt cum ſpicis: & in Antonini, ſpicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inſcriptione.

PROVENTVS.

QVæ verò ſpicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio conſtituto, ſpectantur in numo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuúmque copiam & feracitatem eius viri magiſtratu vberem oſtendit: nam vbi conſultũ eſt iis quæ cibo potuq; inſeruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vſqueadeò verò ſpicæ prouentus indicia ſunt, vt & apud Coniectores reperias eũ, qui natas in aure ſpicas per nocturnam imaginem videre viſus fuerat, & delapſa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatũ: ſpicis quippe prouentum, aurem verò fraternitatem oſtendentibus: germanas enim inuicẽ eſſe aures manifeſtũ. In diuinis quoq; literis ſpicę, hoc eſt, meſſis eodem modo prouẽtum hieroglyphice ſignificant, dicente Domino, Meſſis quidem plurima, operarij autẽ pauci admodum. Humanam enim meſſem vredini procelliſque obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis ſuæ transferre. Heſychius Hieroſolymitanus pro meſſe accipit virtutes, quæ ex diuini verbi ſemine oriuntur. At ſtipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentatur: Hei mihi, vt factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe. Idem paleæ, vt illud: Paleas autem vret igni. F

ÆSTAS, ET FRVgum inuentor.

SAnè plerũq; inuenias æſtatẽ ipſã per ſpicarũ faſciculũ ſignificari. Vnde apud Naſonẽ: *Stabat nuda æſtas, & ſpicea ſerta ferebat.* Nonnunquam verò meſſem ipſam, aliàs & frugum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Heſiodus Theogonia, falcẽ pro meſſe poſuit, vbi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. ſubiiciũt interpretes, Drepanõ meſſis tẽpus. Hinc iuniores ſpicas duas, manipulos ſpicarũ interdũ duos in tranſuerſum adclinatos, pro menſe Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirum eo menſe meſſis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit execatq; & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: [illegible] enim Saturnus, cui tempora ſubiciuntur, quæ voce

eadem

A eadem Græci ſola adiecta aſpiratione pronunciant, quippe κ in χ verſa. In hanc ſententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius ſignum arbitrantur, quod inſigne Ianus Saturno dederit à meſſe & fertilitate, cui poſteritas rationem etiam inſerendi, & artem faciendi ſurculos fert acceptas: vnde Saturnum à ſatu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES.

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorum ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitum ſpectauimus, in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulachrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicámque teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
B *Funderet vt nato tecta paterna merum.*
Pace bidens vomérque vigent, ac triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atque geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronæ geſtaminíve contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indicium eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticum à lolio non repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouendos, vt Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico, qui verò inuidus eſt, ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

C *Inuidia Siculi non inuenere tyranni* *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degenerésque mores facit, ita Virgilianus paſtor lamentatur:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi vtilis atque commoda, qua milium egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem, qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtẽtare voluerit, aptè ſerpentem pinxerit milij ſurculo circumuolutum, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumem ſoſpitémque præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quæ mortale genus remedio tam parabili, atque omnibus obuio, præmunire voluerit contra peſtem adeò pernicioſam. Idque tradit Didymus in iis, quæ de re ruſtica ſcripſit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui ſpicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenariis ſignificatum. Neque deſunt qui numerum ipſum mille à milio dictum velint.

DE MODIO. D

Sed vt ad onycem reuertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atque aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquam & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimùm vasa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium prouentuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti vetustas fecit, in vnum commiscere.

FRVGVM OPVLENTIA.

Siue igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine δοτὴρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, satu inuento, & aratione commonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoque in huius inuenti participatum admitteretur, disseruimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nunc palàm omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusque aliquid erogatum significare volumus, αὐτῷ κανῷ dicere consueuimus. Hinc apud Maronem ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoque, neque non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraque signa ostendêre. Neque verò hic repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo commentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij significationibus agitur, vtrum scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata. E

AQVA.

Sed enim vrnam potius Osiridi dedicatam videas, idque ea de causa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebant, eúmque Oceanum, perinde ac Isidem Thetin. Præferri enim vrnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè veneratione prosequebantur, quam obtectam, & casta religione susceptam, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quò cùm peruenissent, terræ procumbentes manibus ad cœlum sublatis iis gratiam agebant, qui primi diuinæ benignitatis munera mortalium vsui communicassent, vtpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

Alij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quendam apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitum aiebant, quòd inuento callido, cùm in certamen contra Persas deuentum esset, victorem ignem euicerit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaque minutioribus quibusdam foraminibus hydriam, quam contra ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceráque diligenter obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

Sed id quoque nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos vetat: quippe rationis portionem eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atque examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendamve negligenter, verùm omni exercitatione modoq; & regula dirigendã, assidueq; per cogitationis spacia agitandã. Cæterùm diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, non debere nos de victu solicitos esse in diem crastinum, prout etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquam Cyrillus priorem sequitur sententiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsenti mensa semper aliquid in futurum relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidẽ parata nõ erit vlterius cõsultandũ, vt nudipes ille Phrator hospitẽ elusit, cùm satur recederet, & ex reliquiis capum integrum coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinum se asportare, dixit: cui cùm subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquã ero super crastino solicitus. Sed vt in re seria facessãt ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mensas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accommodare. Nam Chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini Sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est, quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbolum, non debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquam ineamus rationem, consiliúmque capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opésque nostræ tandem in nobis ipsis, non in alieno arbitro sitæ sint. In diuinis literis Modius hieroglyphicum est dogmatis atque doctrinæ, quã Iudæi profitebãtur, veritatis lumẽ sub eo recõdentes: quam sentẽtiam explicat Hilarius Matthæo: ideóque proferendam esse lucernam Iesvs admonet Apostolos, & quæ apud eũ copiosè. F

A DIALECTICA.

ZEno multipliciter ſolitus Dialecticorum argutias eludere, ſed eo præcipuè dicto, quòd eam iuſtis quidem menſuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, ſed paleas, fimumq́; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam oſtenſurus paleas modio dimenſas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunque animi ſignificatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres Ollas in Regum ſuorum iuſtis pulſitabant per vrbem diſcurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere ſignificarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Pſalmo LXXII legitur, Penè effuſi ſunt greſſus mei, de rupti aut inuerſi vaſis ſimilitudine ſumptum aiunt interpretes: vti enim liquor è vaſe in terram effuſus perditur & euaneſcit, ita cogitationes ſuas & animi ſententias dicit penè effuſas, in vanas ſcilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has ſcribentibus dici poſſit. In quo tamen illud me conſolatur, quòd multa omnino in his nugis diſciplinæ veteris arcana, quæ hactenus ſepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hunc mouente, induſtria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi ſimilibus quod ſatis eſt mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorum quoque ſcriptis, animus appellatione Vaſis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant beſtiæ terræ, ira videlicet & libido, cupiditatesque aliæ, quos affectus communes cum belluis habemus, & quod infelicius eſt, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem ſæpe nos vitam impellant. Hoc illud eſt quod Plato ait Repub. alere nos domi diuerſa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accerſiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia ſubruunt, cùm fræni
B impatientia nullo poſſunt regimine, nulla caſtigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm noſtri vigoris, noſtræ immemores ingenuitatis, iis ſponte noſmet dedimus in ſeruitutem. Concitatus enim animus, niſi parére cogatur, imperium ſibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem noſtram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò Capacitatis nomine dicta eſt, qua ipſam capit animam & continet. Homo verò de communione naturæ, vt Tertullianus diceret, quæ eam non inſtrumentum in operationibus præſtat, ſed mineſterium. Apud Hieronymum ſeptimis ſupra triceſima Hebræorum caſtra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus vaſis intelligi, in quibus precioſiſſimum theſaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia ſint, vt vel minutiſſimè confringi poſſint, omni ſtudio, cura atque diligentia cauendum, vt cor noſtrum rectè muniamus, ſepimentisque validioribus circundemus, vt ad ictus quoſlibet firmum integrumque ſeruetur. Olla, ait Eucherius, cùm ſit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro ſobole vel progenie ſolet accipi: nam veluti ex olla deſumitur quod ad victum facit, cuius beneficio humana vita ſuſtinetur, ita de humano vaſculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Pſalmo LX legas, Moab olla ſpei meæ: hoc eſt, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa eſt, quam ſpe concepi: nam Chriſti generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipſam in poſteros propagata eſt. Eódem ſpectat Apoſtoli dictum: In domo magna non ſunt tantùm vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia porrò in contumeliam. Et inhonoratus eſt Iechonias, quaſi vas cuius nulla eſſet vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero eſſet familiarium, ſe turpitudinibus ſceleribusque ſummiſit, ideóque ea ſuper
C homine ſcripta ſunt: Nunquid vas fictile, curtumque vel attritum vir iſte Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educaſtis vas repletum ſordibus? Alibi adapertis theſauris vaſa indignationis à Deo prolata comperias, hoc eſt, reiectos, animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui conc luderentur, de quibus plura apud theologos. Heſiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro Vitæ animique noſtri ſuſtentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco: Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι.

De ſummo ſatiere cado, & cùm cœpit ad imum Deficere, at medio memor eſto parcius vti.

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & ſenectute, quippe pueros & ſenes iucundiorem vitam agere debere, genióque liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorem, parcè omnia ſibi permittere, modumque voluptatibus omnibus adhibere, vitamque vndecumque laborioſam adamare. Vtrum verò Heſiodum hoc ſenſiſſe dicamus, an quod Alexander Aphrodiſeus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri ſententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram eſſe in fundo parſimoniam.

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiuſdam viri elegantis commento, eam animæ partem in qua vigeſcunt cupiditates, propter perſuaſionem credulitatémque lubricam Dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, ſed à πείθομαι deduci videatur. At quæſierit fortaſſe aliquis, quid ſibi voluerint dolia duo, quæ olim in ſacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco ſpuere nephas erat: quod porrò ſacellum Doliola Plutarchus vocatum ait. Nempè nihil aliud, vt nonnulli tradunt, niſi duo fuiſſe dolia, alterum in quo Numæ ſacra quædam olim repoſita fuerint, alterum inane, ſed in quo

Gallorum

Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruatáque fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi consuluissent. Ibidem aiunt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulis suberat, DI PENATES. Significabat verò sessus, firmatam Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus. D

LIBIDINES.

SEd vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemque fluxam eorum quæ honesta iustáque percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Ideóque Lucretius hunc secutus ait:

Denique animi ingratam naturam pascere semper,
Atque explere bonis rebus, satiaréque nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtúsque ferunt, variósque lepôres,
Nec tamen explentur vitai fructibus vnquam
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quæ difficulter exarmari cicurarive, aut mansuescere possint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendum. Rerum itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem, cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum assiduumque bellum insurgit, eo præcipue tempore, quo mortale genus otio desidiáque torpescit. Quare Persius, vdum & molle lutum ne obdurescat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum sine fine rota monet. E

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percussamque sonare vitium ait, maligneque respondere, quæ viridi informata limo non satis excocta sit. Et futile illud & apertile vas animum prorsus inanem ostendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud nostros etiam vas corpus est: Paulus enim corpus Tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum est.

SERMO.

QVòd verò monuit Pythagoras, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus sermonem vrbanum, qui cibus est animi, in improbi hominis animum non immittẽdum esse interpretatur. Epictetus quoque cùm sermonem Ægyptiorum more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda profluente accipiat, in minimè syncerum vas, ne acescat computrescátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum respexit Horatius cùm dixit: F

Syncerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi significatum facit, quòd vbi ollam à cinere sustuleris, vestigium turbandum Pythagoras, censet: hoc est: simulatque deferbuerit, atque resederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ vestigium omne penitùs tollendum, vt Plutarchus Symposiacis interpretatur. Eóque diuinum præceptum facit, Sol non occidat super iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam verò ollam nuptæ nouæ postridie nuptias à matre sponsi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis asperius intortis abnegaret, institutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt sponsa vel ab ipso primordio socrus difficultatem patienter ferre consuesceret.

SERVITIA.

AMinisterio autem vasa seruitutis indicia sunt: vnde apud Plautũ legas de insolẽtissimo adolescente, qui omnes pro solutis scopis habebat: Nisi mihi matulã dederitis, vos habebo pro matula. Inter enim vasa vilissimi vsus lotiaria sunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σιωόντων, vbi potentiorum fastum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id vtcunque, in diuinis quoque literis vasa pro seruitiis ponuntur, propterea quòd non nisi in ministerium aliquod comparantur. Hinc nõnulli quem psalmi LX locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes spei meæ, simplicius intelligentes exponunt, Moabitæ ad seruitium meum sistendi sunt. Iam illud de Paulo vulgatissimum

A mum est, quē pro vase, verùm eo precioso, Dominus noster IESVS Christus se professus est elegisse. Ita plurimum calathus hieroglyphicum est seruitutis, siue corbes, siue cophinus appelletur. Vnde illud de Iosippo ex Psal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum seruierunt. Nam & geruli dicuntur viri gestandis oneribus conductitij: & Venetiis passim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operam hanc præstant, Cistæ nuncupatione accersuntur. Et quoniam cibum alibi referri ad animi pastum ostendimus, panemque esse doctrinæ symbolum, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profusa Christi liberalitate superfuêre, duodecim Apostolorum doctrinam, vt idem Eucherius sentit, indicasse videntur, quæ ne perirent accuratissimè procuratum.

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula verò vicissim porrecta, inuitationésque ad compotandum, amicitiæ confirmationem esse, tam nostri temporis mos est, quàm antiquorum omnium institutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hospitali Ioui libasset, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitari. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum super hoc carmen repetisse:

Hic Regina grauem gemmis auróque poposcit,
Impleuitque mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo soliti: tum facta silentia tectis.
Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriisq; diem Troiáque profectis
Esse velis, nostrósque huius meminisse minores.
Adsis lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
B *Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes.*
Dixit, & in mensa laticum libauit honorem,
Primáque libato summo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hausit
Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.
Pòst alij proceres.

In huiusmodi significatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philosophi prius bibere soliti essent, quàm somno indulgerent, humore per se nunquā deficiente. Philostratus enim amicitię confirmandæ causa eiusmodi compotationem apud eos institutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus in veteris Instrumenti liminari pagina, sed pro phiala fontem ponit, eodem omnino significato, quo super quidam Grammaticorum proceres diutissimè concertarunt. Mihi verò videtur fontem dixisse Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhaustam ostendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De mystico autem eius liquoris significato in Roris pluuij commentario est abundè disputatum.

CONCORDIA.

AD amicitiæ confirmandæ significatum signa etiam veterum numorum accedunt, in quibus frequentissimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorum inscriptio est, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed & ipsa Dea sella, patera per dexteram porrecta, læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadem sunt in numo Iuliæ Paulæ Aug. cū inscriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Augustæ numis, sigillum id quod sella sedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inscriptio, CONCORDIA AVG.
C

CLEMENTIA.

HÆc eadem habetur in numo Antonini Augusti Pij, cuius inscriptio est CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expansam inter hæc Ægyptiorum commenta liberalitatis indicium esse dicant, quod ego nusquam apud veteres, quod meminerim, obseruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, habereque cum calatho similitudinem, de quo multa superius, vbi de modio disseruimus.

VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæque defunctorum cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atque liberaliter persoluta, neque esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquam esse ex plerisque veterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulchrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & foliis suis artificiosissimè laboratis suspensos videas, à capite verò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis & foliis suis subtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitum ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponuntur, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum aliis intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

SVPPLICIVM CAPITALE. D

Frequentiſſimum eſt in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali ſupplicio ponere, quod inter ſanctiones ſuas Athenienſes præcipuè ſuſceperunt. Iudiciis enim capitalibus vel cicutæ ſuccum, vel venenum aliud ſontibus propinabant, vt ex Socrate & aliis manifeſtum eſt. Et Pſal. xv. calix pro mortis cruciatu ponitur, Et Euangeliis eodem ſignificato: Calicem quem ego bibo, vóſne poteſtis bibere? Et: Pater, ſi fieri poteſt, ſummoueatur à me calix iſte. Apertiſſimèquoque eo verſu Pſal. LXIIII. Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum diſpenſatione ſermo eſt, vt Græci Theologi diſputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc eſt, amaritudinem ſuppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum aliis dicuntur, quæ meraciora ſunt. Altero miſtum, hoc eſt, aquã miſericordiæ ad pœnarũ temperamẽtum, quod ſubſequentia ſtatim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quãuis qui literam Hebraicam ſequi ſe profitentur, lõgè aliter rem expoſuerint. Illud autem, Calicem ſalutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna ſunt beneficia quæ dominus in me contulit, vt nullo poſſim modo parem illi gratiam referre, ita me comparabo, vt ſi vſu veniat, animam propter amorem eius ſim audacter effuſurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorum atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

Ne me effuſe cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq. Mox,
Dum carnis grando, dum ſanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab inceſtu mortali perlue, vt inde E
Hoſtia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, ſuſpende, trucida,
Et meus eſt hæc paſſus amor. & huiuſmodi alia.

Quanquam ſalutaris calicem & Chriſoſtomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis cauſa prætereo.

SAPIENTIA.

QVem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarunt, eiuſque capiti geſtandum ſuperimpoſuêre, ſapientiæ hieroglyphicũ eſſe nemo dubitarit, qui norit hiſtoriam ſuper eo traditam: extractum quippe tripodem aureum è mari, ſapientiſſimo adiudicatum Apollinis ipſius oraculo, cúmque mortales ad Socratem munus id detuliſſent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum eſſet, remiſit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri reſpondit.

DE CORNV COPIÆ.

REliqua ſunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum ſignificationibus diſputare ſuperfluum videatur, propterea q̃ nihil his vel vniuerſo vulgo notius. quia tamen antiquorum numûm commemoratio, quæ plurimum ad hoc negocium facit, non iniucunda futura eſt, hanc quoque partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. F

ILlud ſanè & antiquum, & maximè celebratum eſt, in liberaliſſimæ benignitatis & largitionis effuſiſſimæ ſignum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præſertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga ſignificanda ſit opulentia, ſpectatur. Multa verò paſsim in numiſmatis eiuſmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia cõmoditatis & boni, vt quicquid deniq; lætum aut opportunũ humano generi ſit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. ſimulachrum eſt læua cornu copiæ tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inſcriptio eſt, LIBERALITAS AVG. Eadem inſignia cum eadem inſcriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæſar cuſit, ſigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inſcriptione, FELICITAS TEMPORVM. Duo verò cornua ſemicirculum faciẽtia vaſculis ſurſum verſus erectis, iuxta verò mucronẽ inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inſcriptio, FELICITAS. In alio eiuſdem Antonini ſimulachrum eſt læua Cornu copiæ geſtans, dextera verò intenta face arma à pedibus ſtrata incendit ac perdit, cũ inſcriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clariſsimæ fœminæ non diſsimili ferè argumento numiſmata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numũ in patera citauimus, cum inſcriptione, Concordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inſcriptione, CONCORDIA AVG. Eadem inſcriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduerſa, vt quæ in ſuperiore Antonini numo pro felicitate poſita ſunt, ſed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

A CONcordiam non immeritò sequitur hilaritas, quare venit in mentem mihi numus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput vsque frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quæ huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodam surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa comprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè verò vbi pax æterna, ibi concordia: vbi concordia, ibidem, hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceúsque idem, atque idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione FELICITAS AVGVST. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italiæ scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa contra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideóque vt ille ad Iccium, ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, vt Pausanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quàm puchritudine secundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrũ Smyrneis effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθείας κεκαλημένον κέρας,
B quę nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus: qui τήχην φερεπόλον appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quæ seruorum nouitiorum cum primum domum ingrederentur, capitibus ante focũ profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cùm nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indéque κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eáq; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisque locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarent: quare Nicandri dictum ad historiam potius, quàm ad philosophiam referendum.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modo fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, ta
C le aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victorię compotem: si Laurum, ab humilibus negocijs, caducísque rebus alienum, cœlestiáque & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQVE INANES.

PAri modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanásque disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra veritatem iusticiamque comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatem, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriam scilicet illam & mercenariam, non ad iusticiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vtpote quæ nugarum tantùm argutiis & subtilitatibus gallinaceum lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamen sit rerum omnium inanis, ollásque tantùm, vt Plutarchus de iisdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, vbi eos piscibus squama pinnísque carentibus similes esse dicit, hæsitaréq; semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërísque participatum vnquam attolli: esseque hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino pellitur.

VERA FOECVNDITAS.

COrnu verò copiæ verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quæ ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitùs extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorum aliorum plantas ad cœlum vsque porrectas ita eradicarit, vt neque vestigium earum vllum relinquatur,

aut quicquam aliud, quod occulta tacitáque propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare disserit. Atque alibi, D

Certemus (inquit) *spinas animóne ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquam euulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrve plantæ, quarum fructibus repletum cornu offeramus Deo, vt illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCAdellum Archiepiscopum Ragusinum, de iis quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER LVII.

CVm ea plurimum de causa, honoratissime pater, Venetiis, omni Bellunensium hortorum meorũ amœnitate posthabita, substiterim, quòd & tua, & aliquot aliorum præstantium amicorum iucundissima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquam septuagenaria spõtè afferre solet) modo pedum, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus sum me E *domi, tanquam intra caueam continere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu vestro frui possem, assiduè cogitarem. Habebã autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ disciplinæ non iniucundam forsitan interpretationem, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obseruantiæ futurum internuncium. Cùm dies aliquot, quodnam ex his Commentariis (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonum eorum, qui nobiscum Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multum fleto, ad superos, Cosmo Gerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorum morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tã copiosè disserere consuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exemplum ab Aegyptiis desumpsissem, per quam illi victus parsimoniam frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quam multa ea quoq; sunt in hanc sententiam tum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum & Imperatorum responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiam castigare: cuiusmodi est nostri illius, qui militibus frustra vinum peti respõdit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinũ non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite, inquit: illi qui nos vincunt, aquam tãtùm bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione cõcitatus, prosecutus est. Quid autã Alexãder Macedo? cùm illi Regina Carũ Ada, obsonia quædã exquisitissima, magnâq; impensa, nec minori arte & diligentia condîta missitaret, quàm sapiẽter eam illusit, quæ coquos etiã se missurã offerret, absonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondẽs, no-* F *cturnũ quippe iter, quod prandiũ pararet: matutinam frugalitatem, quæ cœnam instrueret. Vnde philosophi clarissimi dictũ, nullũ obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecum quẽdam ganeæ magistrũ Sparta eiectum, quòd illi labore potius, quàm per condimentorum lenocinia edendi desiderium quæritarent. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Aegyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni deliciis & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimen præbuit, cum exercitum per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum despicatissimum quenq; mendicare, humanæ necessitatis commoda locorum vbiq; satis opulenter suggeri perspexit, ac Regiis demum apparatibus luxu & opulentia posthabitis, nullo vnquam exquisitiori condimento ex eo vsus est, victu eo contentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo nõ incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius degerent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianum legitur, rogatus, ab hospite quidnam ad prandium sibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legum III, quòd non & Cambysem filium in eadem parsimonia educandum curauerit: per inde ac Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permiserit. De Artaxerxe cognomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquam, vt tu quoq; meminisse potes. Cosmus noster ex antiquorum historiis referebat, cùm ego circa Agyptiaca tantum insisterem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum vsu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibũ illi per papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæque palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.*

A

DE PAPYRO.

VICTVS.

MEritò quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiam, quàm etiã ob raram quandam eius herbæ naturam. Licèt enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamque opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducant, & elixa etiam vtuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentum expuant. Frugalissimis enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaque tam larga Papyrus cibi commoda submin istraret, in de factum vt quoties hominem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturalique cibo vtentem, quique in medio positorum, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dictitarent:

βίβλυ δὲ καρπὸς ὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν.

hoc est, non esse vt grauiorem plenioremque aristam disquiratis, cui papyri fructus victui necessaria suppeditare potest. Neque enim Helisæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam ole ribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt fa ctionis suæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciámque tuum.
B *Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,*
Et tristis nullo qui tepet igne focus.

& quæ sequuntur calumniosa omnia: Ægyptios olim omn ibus negociis curisque reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasque & rationes siderum cõtemplari assiduè salitos, mulieribus nunquam se miscuisse, nũquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hæc rarò vesci solitos, ne stomachum onerarẽt quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum sumebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantùm in oleribus nouerant. Ecquid loquar, inquit Chæremon idem, de volatilibus cùm ouum quoque pro carnibus vi tauerint, neque non lac, quorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant, colore tantum mutato? Cubile eisdem ex foliis palmarum, quas *βαΐας* vocant, fuisse, assuetosq; bidui atque etiam tridui inediam sustinere. Quare minimè mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod plerique autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram suaueolentem emisisse, odoratásq; trãseuntium vmbras miram inspirasse fragrantiam. Quãquam & Alexandri Macedonis corpus suapte vi aromaticum quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligentia, præstabat. Quid verò Chæremon scripturus, si nostri generis, eremitas per deserta Thebaidos, & montem Sinam inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimam cor porũ macerationem spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neque nocte cruciatus alicuius vacuum tempus sibi permisisse? Sed enim multa Ægyptiis attribuuntur, quæ nostræ pietatis proceres præstitère, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in regionis tantùm, quàm incolebant, laudem transtulerunt. Neque tamen Ægyptij solùm, de
C quibus Chæremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborum tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere vsæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificantes, non animalia, sed herbas floresque, deinde arbores sacrificarunt, atque aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus vesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantum verò illa delectant, quæ tam aleganter Pythagoras apud eundem disserit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiam modulatur. Quin & Græcos illos veteres, tãquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumque animal occidisse. Vetus autem Atheniensium cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorum, calami: Carmanorum, palmæ: Mæotiorum Sauromatumque, milium: Persarum, cardamum ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerum imperitiæ videtur adscribere, vbi dicit:

τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀνακτάτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ κατεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. D Homines quippe rerum principio genitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodiisse, deq; graminibus quæ mitiora viderentur, cibum sibi comparasse, atque etiam fructus qui sponte, nulla mortalium cura culti, nascerentur. Sedenim vtcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorum veterũ præceptum, animantiũ nullum sacrificãdum, sed vsq; ad farinã & mel, terræq; fructus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorẽ, etiam si minimũ quodque folium altaribus intulisset, atq; ipsum, quãtũ, quisque animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatem minimè conferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumẽto, quòd per quæ recuperatur bona valetudo, per eadem conseruatur: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimum, & præsertim à carnibus alienum, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tã multa quæ ille conscripsit in hanc sententiam compilem, & Chrysippi Medeam repetam, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponam, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicem victum, & natura ipsa prouenientem, reliquis cibis antelatum autumant, & perinde debere nos idem approbare. Terra enim antequam Sol creatus esset, germinare iussa, cibum sobrietatis prius eduxit, quàm reliquos, deliciarum atque luxuriæ, quibus quamuis humana improbitas sit nunc vsqueadeò dedita, vt iam vnusquisque supra etiam vires & censum, exquisitiores vberiorésque epulas disquirat, ille tamen cibus diuino primum effusus munere, sine satu, sine semine productus, tam dulcis & gratus permansit, vt etiam repletis distentisque, voluptati atque vsui sit, & auidius appetatur, primis denique mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atque ita simplex diuinitatis opus humanam omnem exuperat industriam. E Nostri verò tempore helluones institutum ieiunij sacrosanctũ ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostram hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, muliercularumque superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi veteres qui nondum veritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæremoniis indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione coss. post victum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuò sibi carnium vsu interdixêre: sed quoniam hæc in omnium oculis versantur, satísque omnibus innotuêre, iis nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylum direxisse præstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est vt si progeniem antiquã describere vellent, papyraceum fascem pingerent: tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, quotiescunque diis supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoque genitos profitebantur, atque vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propemodum animalia. Eóque spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triumphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolescerent, à tergo esset qui, Hominem memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cùm herba traditur, quia per eam se indicant F esse de terra altrice, atque humatione cedere. quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætiis dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente:

Terrea progenies duris caput extulit aruis.

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tãgit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrum reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemque ortum, vt Diodorus ait, vel quòd magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, neq; eos iis ex alia quapiã materia cõtextos ferre licebat, vsqueadeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis suspicionem afferre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, vt illud Homericum, ἶφι κταμένοιο, aut immolatæ, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui etiam Assertor noster præcepit Apostolis suis ne calceamenta pedibus inducerent: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorum pedes, qui ad annunciandam felicissimæ viæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis

pellibus

A pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibique immortalibus ministrare mysteriis, tunc ei præcipitur vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo consisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis designantur, abiiceret. Quantum verò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentum. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, verùm & ad multa vtensilia vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, veláque & tegetes, necnon vestem stragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla denique herba sit, quæ tot & tam variis modis humano consulat vsui, & maiores pluresque afferat vtilitates.

DE FABA.

FAba Ægyptiis instar venerandi numinis fuit, tantæque religionis, vt eam neque sererent, neque comederent, quinetiam aspicere vererentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij plerique tradidêre.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamuis Herodotus vulgi
B opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impuram adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustúve tantùm, verùm etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVSVE.

NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebatur, neque Diali fas erat eam tangere, neque quidem nominare, putabantque omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificiis: in flore enim eius luctus quadam inesse literæ videntur, vt Festus Pompeius attestatur: & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad nostra vsque tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus oculisque nostris omnes nequitiæ causas, vt castiorem agamus vitam: eoque spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοὶ πως δειλοὶ κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι.

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras.

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi Fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ vim suggerant, atque insuper facillimæ
C sint corruptionis, & denique testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, non à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabæ calculorum vice vsui essent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis vsi videntur, iisq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed non vsu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, vsqueadeò omnes aliorum dictata sententiasque suis studiis accommmodare contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neque fabas neque allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudiciis fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliaque per gradus omnes à solis Iudæis institoribus venditatos, conuersum est. Quòd verò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterióque nos admonitos, si tranquillam agere vitam vilimus, neque bellica neque ciuilia nogotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictum Problematibus aliter quã in educatione puerorũ exponit: facere enim ad castimoniam leguminum abstinentiam docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè viuere curãt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborant.

Vnde institutum vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præesse veteres confinxerunt, pulte fabacia & larido sacrificaretur, quòd eo ciborum genere vires corporis egregiè roborentur. Constátque calendas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrum institutum est à Iunio Bruto, à quo etiam mensi nomen. Eadem præterea tum ob ventositatem, tum ob plenioris cuiusquam nutrimenti redundantiam, plurima itidem purgatione indiget, atque ita Venerem ciere perhibetur. Atqui iubet Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorem animis perturbationemq; afferat. Didymus Amphiaraum ait primum omnium fabis abstinuisse, quòd is vaticinio per somnium vteretur. impediunt enim aut obturbant fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictum putatur, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerentur, quæ res habet inflationem magnam, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærentis omnino contrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescantur hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earum floribus obseruentur, de quibus suprà dictum. Quantum verò ad Ægyptios pertinet, deuitabant illi ea omnia quæ animam corpori pertinacius affigere possent, néve sensu voluptatéque inualescentibus eam profundius in corpus immergerent, vt Porphyrius attestatur: ideóque operam dabant impensissimam, vt non vitiorum tantum effectus, verum & affectus ipsos radicitùs extirparent. Hac eadem de causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto vitæ tempore nutritus, eo simplici tenuíque cibo contentus, ne corpus ipsius crassioribus pulmentis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt escis superfluis grauia reddantur, cumque ita corpus aggrauatum fuerit, animam quoque ipsam, quæ per totum diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanque vt Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate vitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum esse ne senticescant. Sed vndénam verius sententiam huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quæ peccat, crassior efficitur, contrà verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fertur, virtus siquidem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illáque sublata ita fæce, veluti igne examinata purior efficitur. Quare protogenis pictoris continentiam nunquam satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida maceratis victitarit, qui simul famem sustineret & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstrueret. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumque picturæ parcit, victoriæ occasionem amiserit. Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vsum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

NEque illud est contra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini suo consonum, pro nomine ipso vsurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vsque amicorum expostulationem monentium, vt ad ludibrium euitandum aliud sibi cognomen adsciseeret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximéque vtilis nuncupationem abhorreret, quod honestissimis familiis olim esset summa cum laude datum, vt quisque scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatem, siquidem ciceri tantùm nullæ bestiolæ in horreis innascuntur. quin etiam ad olerum incolumitatem excogitatum sit cicerem vnà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum est.

ARIES.

A Figuræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem contemplêre: vnde optimo eius generi nomen etiam Arietino, vt Plinius tradit, idque religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA.

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis,

In cicere

A *In cicere atque faba bona tu perdásque lupinis,*
Lætus vt in circo ſpatiere, aut æneus vt ſtes
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad ſuffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquiſſima Romanorum colonia vtrunque obſeruaui, fabis quippe ferri ſuffragia, & feſto D. Præcurſoris die, qui apud eos maximè omnium ſanctus atque venerabilis eſt, ciceres à popularibus in ſiliquis ſuis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus eſitare volentibus vſui ſint.

DE ARVNDINE.

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet ſimilitudinem: vtraque enim paluſtris eſt, terrenóque gaudet plurimùm limoſo, multasque & varias afferunt, mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVnt verò plures arundinis ſpecies, ac perinde diuerſa ſignificata: ſed quemadmodum iuncus literas ſignificabat, propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in ſcribendo, ita calamorum faſciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Perſium,

Inq; manus chartæ nodosáque venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami ſunt longioribus internodiis, læuore, proceritate, rectitudine, & ſoliditate præſtan-
B tes: per hos ſagittas innui, ob vſum, quem his conficiendis præbent, poëtarum ferè omnium teſtimoniis comprobatur.

RESIPISCENS.

QVoniam verò ex latioribus arundinibus fiſtulæ plurimùm fieri conſuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij ſacerdotes fiſtulæ conditione conſiderata, per eam hominem mente olim captum, poſtmodum tamen & mentem & rationem adeptum, quique vitæ ſuæ modum impoſuiſſet, ſignificabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatem indicat, verùm vbi iuncta ſpirituque animata concentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis ſe quodammodo participem effectam oſtendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem compoſita modulatione poſſit in meliorem ſedatioremque mentem reſtituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omnium iam ore verſatur: neque alia de cauſa Mercurio adſculpebatur, quem etiam harmoniæ inuentorem fuiſſe tradunt, niſi quòd proprium eſt caduceatoris munus, in diuerſum abeuntes animos atque diſſonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arundo humanæ fragilitatis indicium habebatur. Hinc illud apud Eſaiam, Arundinem quaſſatam non confringes. quam ſententiam acutiſſimus Scotus ita dilucidat, vt ex eo debere nos miſeratione proſequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Eſaias: Quid confidis in baculo iſto arundineo Ægyptio? cui ſi quis incubuerit, conquaſſabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiuſdem calamitatis ſignificato illud etiam deducitur, vt per diffractas proſtratasq; arun-
C dines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miſeris mortalibus accidunt mala ſignificentur, vocabulo inde etiam apud Latinos facto, vt huiuſmodi incommoda Calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatiſſimum verò illud eſt, per arundinem inane aliquid ſignificare: cuius rei cauſa magis re ipſa patet, quàm verbis explicare neceſſe ſit. Illud minimè prætereundum, quod arundo in Aſſertoris noſtri pro Rege ſalutati manum tradita, myſterium fuit vani fragiliſque ſceptri, ſuper quod Gentes omnes prius innitebãtur, de quo Eſaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18, Confidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, vel Babylonis, vel cuiuſcunque alterius principatus, qui Deo contraria ſentiret. Eum igitur calamum IESVS de manibus noſtris accepit, vt de illo triumphans, pro vano & inani, infirmo fragilique bacillo validiſſimum firmiſſimúmque nobis ſceptrum compararet. Idem Aſſertor noſter ad inanitatem hiuſmodi reſpexit, vbi dixit: Nunquid ſpectatum exiuiſtis arundinem vento agitatam? Pſalmo LXVIII legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, ſub omni arbore dormire leonem, iuxta quam denſentur arundineta: eſſéque leones illos rugientes, hoc eſt, dæmones, qui cubile ſibi ſternunt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanéſque ſint, atque etiam inſtabiles, quos ſcilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuiſſimo expoſiti, continuò huc & illuc agitentur diſſipentúrque. Déque eadem inſtabilitate dictum Pſalmo altero ſupra LXXX, Vt arundinem vento expoſitam.

MENSVRA.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipſe cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem literæ LI. ME $\overline{A}$N. quæ omnia

omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur: Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negocio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animaduertendum est, in hanc vsque diem aliquot Italiæ locis vsitatissimam mensuram pedum circiter senum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, ΜΕ Α̅ Ν. vbi figura Α̅ Græcæ literæ, pro ΤΑ posita est. D

SVRDITAS.

SVnt qui surditatē ostendi velint per arundinis panniculā illam densam, oblongā, teretē, grauem, villo vti sericeo præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideóque plerisque locis Surdones vocitantur. Lanugines eas Latini Pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

SEd iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquam, vt verum fatear, eram partem hāc prætermissurus, quasi superfluam: quia postquam super Sinapi ea collegeram, quæ nostra præstare poterat, imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur Græcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atque secundo statim sermone, qui Ambrosio attribuuntur, comperi, & copiose & eruditè, vtile salutiferumque ex sinapi condimentum esse confectum: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquam alterius, dubitare cœpi meum hoc, extante illo, & fatuum & insipidum fortè omnibus appariturum. E Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasque in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animum, porrigente mihi manum Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hæc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemque manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Græcorumque veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoque graminis significationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum autem eius significatum, vt ex tenui admodum principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, eáque omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationéve effici posse videantur. Exiguum est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamen fœcundæ terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumque abit in arborem vel volucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ nostræ lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum videntur, verùm vbi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturque in arborem, in ramos, & in virgulta vndequaque prorumpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, F quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis denique rationibus, & rei ipsius veritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis non admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda decerpitur. Quanquam Hesychius Aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro Hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen volatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat verò semen ipsum (vt nos quoque de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciam, quæ sub exili ac propémodum contemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptum, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemque reliquorum ciborum fatuitatem temperat, condimentumque omne, cui admixtum fuerit, mirificè commendat, commanducatum pituitam capitis purgat, pérque os egerit. Sic sacra lectio grauedinem intellectus emendat, abstergitque, vt purificatus per os, quippe per doctorum verba, diuina, possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius,

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere poßit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Sed

A Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vtpote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentũ efficiet. At lachrymas, ciet quod illi obiicit Poëta quidã, dicens:

Séque lacessenti fletum factura sinapis.

Sed ô dulces lachrymas, nulla salsuginis amaritudine vitiatas. O amœnissimam lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô semper appetendas lachrymas, siquis ita sit felix, vt lectulum vbique suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixique in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnam aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicunque enim ita seminarit in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τοῦ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturam incessit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum: nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrum illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontem aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij veréque cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibitum auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemque pruritum extinguit, vt nullo prorsus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quàm vitiorum sordes, malæque consuetudinis contagiones?

B

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd semel satum difficulter extirpari potest? Nam semina simulac decidêre, haud ita multò pòst & virent, & feracissimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nunquam amplius, tanquam Vlyssis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœnissimus, totaque spiritus conceptacula seminibus his confarcientur, neque hunc proculcabit lupus, aut vrsus, aut rugiens leo: non effrænis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus aduret, non æstus desiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO.

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisóque cordi contra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, non vllius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atque tunc, & in dies septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

C QVid verò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi virtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestris folia degustauerat præcipuo tamen vnum illud amore prosequebatur, quòd vim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrum penetraret, omniaque hinc purgatiora, & ad visum mentis vegetiora fieri essereraret. Maximè itaque studendum, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollam iniecto, legumina, omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm vesperi, vel grana, vel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit assiduè Clemens VII. Nulla enim vnquam vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresque plenis adstarent calathiscis: iucundumque inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel serere, vel condire didicisset. Idem nobis faciundum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neque fames occupet, neque sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus.

FRAN

 D

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI,

MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortensia quædam alia significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

LIBER LVIII.

QVantum risurus sis, Fantone doctißime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratißima suauißimáque citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contra Cæpe, alliūq; tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorūq; olerum corbes, quorum tu istic vel hortos integros vno asse comparare poßis. Sed quid facias? non eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunque sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cælo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima huc vsque magno portorio transferuntur. Neque sperandum vt hic sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentum facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimum claruisse, neque temerè E *ex tota Græcia viros summos doctrinæ nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunque autem, ne hîc totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorum multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunque, tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.*

DE CÆPE.

OLera igitur & sagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe, propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumque genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorum numina principatum prorsus obtinuit.

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumque nullum apud nationem eam numen vesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiem, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie varia sinuetur, nūc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla: Habet autem cæpe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum Commentario tradit, vt reuirescat & congerminet decedente paulatimque deficiente Luna, contrà autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimento corpus exponat suum. F Quamuis rem longè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, vt cibum eius pollutum esse crediderint, ideóque mēsis inferri vetuerint, propterea quòd solum olerum omnium contra Lunæ aucta atque damna vices minuendi & augendi habeat contrarias. Quòd verò cibus tam acris tamque vehemens in mensarum etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontem philosophorum symposio, bellatorū vires acriter eam excitare dicit, & eius esu vino commendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiam quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia condimenta optima sit & idonea. Quanquam Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quótq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificiis Leonis x cœnis auidius appeti, trucidarique indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationem inuehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehendere, qui humanum corpus tam puro elementorum candore munditiáque compactum ab optimo maximo numine, dignitate, facieque sibi perquam simili fabrefactum, quod idem ipse rerum opifex spiritu afflasset suo, flammeisque stellarum scintillis animasset, isti per spurcissimum cœparum alliive cibum maleolenti & vsqueadeò fœtido putore contaminare, fæce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demum sanctioris animalis animam reddere diis hominibúsque abominabilem conniterentur.

PROFANVM.

SEd vt ad Ægyptiaca nostra reuertamur, alia insuper affertur causa, cur profanum hoc apud aliquos olus haberetur: sed ea fabulosa, atque ex vulgo sumpta, forsitan à calumniatoribus in eius gentis irrisionem excogitata. Aiunt enim cæpis ideo non vesci Ægyptios, quia Dictys Isidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidisset, extinctúsque hac inde sit

A memoria coli cœptus, vt olus id, quaſi necis patratæ cauſa, profanum haberetur. Alij rem in religionem conuertêre, quòd numen vltione ea ſeſe improfanabile eſſe commonſtrarit.

LACHRIMÆ.

ID non omiſerim, apud quoſdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuiſſe, eâque de cauſa imperatum eſſe à Biante philoſopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ ſuæ fructum amicè beneuoléq; accerſenti, vt cæpe veſceretur. Ita enim tetricum eius philoſophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lacrymasque vel ſola cõtrectatione cieant, omnibus exploratum: apteque Columella lachrymoſam eam vocat. Iam & Dionyſius apud Ariſtophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere ſe reſpondit, & ea de cauſa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginem oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniuriis creuerit, longéq; illuſtrior atq; potẽtior euaſerit, quo aduerſaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico ſurculum roſæ flore præditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimẽto ſiquidem comprobatum eſt, roſas violásque iuxta cæpe vel allium ſatas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenſet commoda & vtilitates, quas conſequi poſſumus ex ſuſceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad virtutem capeſſendam ardentiores, atq; in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura ſint, omni ſtudio ſolicitudinéque complectamur.

B

ALLIVM.

MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum eſſe militarem conſtat. Atque hinc prouerbium apud Sudam, neque allium, neque fabas eſitandas iis, qui tranquillum ſibi vitæ ſtatum propoſuêre: per ſummotum allium, bellica negocia dimittenda, per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabæ Commentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet Ariſtophanes, Equitibus milites memorat, qui coëmptis alliis & cæpis naues inſcendiſſent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans, dixerat, Vt inalliatus ſtrennuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, ſed ruſticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodeſt vitibus eo obunctis, ne pediculos gignant: & abſq; oleo tritum oblitumque arborum truncis, ne ab erucis infeſtentur, opitulatur.

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios ſacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicum, numinibusque alterum, & alterum ſuis dedicabantur: corpus enim rapi ſolidum, immutabilem Solis effigiem refert: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates oſtendit. Sanè autores ſunt rapum è plumbo dicatum olim

C fuiſſe in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis ſoliditatem oſtenderet.

FVNGVS.

ET fungus neſcio quid ſapit hieroglyphicum, qui tametſi apud Ægyptios, quos ſequimur, nuſquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur ſignificato.

REPENTÈ QVID ET INSPERATÒ FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, eſtque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factum apparuerit, Fungum id dictitemus. Poëtas quippe Funginos, oratores, hiſtoricos, philoſophos, iuriſconſultos, vnius tridui ſtudio autoritatẽ indeptos, & quæ plurima ſub Leone X. P. M. miracula vidimus, nocte vna præſtantes aliquot, tanquam in Parnaſo ſomniaſſent, haberi cœptos, eóque proceſſum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam ſibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

At rerum natura parens nil edere magnum,
Spectandúmque ſolet, longo niſi tempore adultum.
Ipſa etiam maiora ſuos animalia partus
Iuſſa diu geſtare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, niténſque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed vt ad funginos reuertamur, prouerbium eſt, quod de re ſubitaria & inſperata fertur in primis, nocte vna fungum naſci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis caſtris à barbaris circumlatum, Latinis etiam literis inſcriptum. Literas non ponit autor,

&

ſed ex iis quæ ſubſecuta ſunt, manifeſtè percipitur, admonitionis aliquid id fuiſſe, cauendum ſcilicet Traiano, ne ſe tantis tamque ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri ſolere, quod nemo vnus vnquam expectaſſet. Quod vt exiſtimem id admonet, quòd in eo exercitu vociſerationes etiã exaudiebantur à Buris præcipuè, atque aliis gentibus cum Romanis ſocietate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt ſaluis rebus retrò domum abiret admonentibus. D

FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & ſtupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum eſt:

Adeon' me fuiſſe fungum, vt illi crederem?

Quod quidem ſignificatum Nicobolus eadem fabula manifeſtius declarat, dum ſe omnes quicunque vbiubi ſunt, qui fuêre, quíque futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè ſtultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chryſalus:

Tanti eſt, quanti eſt fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

CVcurbitam apud Ægyptios non inueni in ſuas literas receptam, apud alios tamen in hoc genere minimè prætceritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vtpote quæ cùm ventricoſam admodum ſpeciem præ ſe ferat, multumque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt. E

SALVBRITAS.

NEque tamen cucurbitæ fautores deſunt, vt qui pro ſalubritate poni eã contẽdunt, anſa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέςερος, quod ex Epicharmo ſumptũ memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter ſegetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quaſi non & olera, & edulia omnia terra naſcentia, Cereris eſſe munera cognoſcantur. Ab hac igitur parte ſignificata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atque adeò terram omnem humano commercio habitatam, hieroglyphico ſuo referebat: neque quidem hoc vna tantùm de cauſa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndecunque, conuallibus quibuſdam veluti ſubſidentibus, montium quodammodo iugorumque ſpecie, locorúmque reductorum effigie: interiora denique folliculis quibuſdam diſtincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, & vrbibus diſpertiuntur. Innumera præter hæc includit ſemina, eſt & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibum, niſi concutiatur, & obtundatur, & ventiletur, emittit: neque terra, niſi exaretur, ſarriatur, vertatur, obteratur, multiſque modis excutiatur agiteturque, quicquam proficit.

IVSTITIA.

PRopter verò receptacula æquis inter ſe interuallis diſgregata, iuſtitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonſtrat: eáque de cauſa dea ipſa & legifera, & iuſtitiæ autor appellata eſt: ſiue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd ſementia penes ſe depoſita magno cum fœnore reddere conſuerit. Sanè Virgilius & his, & quæ ſuperius dicta ſunt conſideratis, non immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inueſtigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proſerpina filia conquirenda cibos ſibi ex papauere confeciſſe tradant, quaſi per ſomnium ea fuerit inueſtiganda, quæ meræ ſunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, vt autor eſt Pauſanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad ſeminij copiam referendum eſt. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Commentario ſuo dictum. Erat verò eius deæ ſtatua auro eboréque fabrefacta, in ſummo cuius vertice poculum inſidebat, quod hieroglyphicum eò ſpectat, quòd Maritum Græci, vel dicere velimus Amatorem, potionis nomine nũcupabant: πόσις enim vtriuſque nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud ſortilegos: cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno ſuperponunt, alteráque paſſa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nã quo clamoſius

A clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum eo loco meminit Theocritus:

οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν,
ἀλλ᾽ αὔτος ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξαμαράνθη.

quod vno dici potest versu: *Nec supercusso crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani verò generis hieroglyphicum præ se ferre videtur, non ex iis tantùm quæ superius de granorum dissepimentis dicta sunt, sed ex eo etiam constat, quòd compitalibus, quæ in compitis Laræ, siue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita sacrificabantur. Sed Iunius Brutus consul sacrificij genus abominabile & abhorrendum, suppositis puerorum loco allij papauerísque capitibus, celebrandum instituit.

CAPITA.

ESt enim illud haud obscurum papaueris significatũ, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus insigniore capitis honore conspicuus est: fortè vastior fructus cinaræ, sed aut spinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, asperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maiestatem quandam præ se ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus, potius ex historia desumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo responso dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid sibi agendum in Gabios esset sciscitatum miserat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres
B populi paulatim summouẽdos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thrasybulum Milesium consuluisset, quanam arte quáve vi sibi principatum stabilire posset, nullum ab eo responsum accepisse: vidisse enim se tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ segetis ingressum, eminentiores spicas baculo decussisse, atque ita Periandrum instructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio sublatis, tyrannidem occupasse.

DE VERBENA.

CApitis quod in papauere est, significatum, verbenæ reminisci facit, in qua de capite identidem non incuriosa & nunc est, & olim fuit inuestigatio.

CAPITA DEORVM.

VErbenarum fasciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres significabant. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiusmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tusculanos fasciculus, vel corona herbacea imposita puluinari Castoris, Struppũ vocabatur. Alij struppum idem, quod strophium intellexerunt. Vnde apud Faliscos Struppearia nuncupabantur festa, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum esse vocabulum struppum putat, quippe στρόφιον, & insigne fuisse, quod sacerdotes in capite ornando gestarent, siue ea corona esset, siue aliud gestaminis pro corona: de quo videndus Festus, sed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

C NOn temerè verò in nostram vsque diem mos plerisque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnam è verbenis speciem, eamq; & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Præcursoris memoriam celebrare. Herba enim ea lato folio est, crispatóq;, aspera admodum lanugine, coloris cineritij, multis scissuris corrugato, acutissimi odoris ac periucundi, caule prealto, ramoso, quadrangulari, puniceis floribus ad buglossæ propémodum similitudinem cõdensatis, intra quorum calices grana quatuor singulis, veluti panici papauerísve reperiũtur, quibus excussis pediculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idque D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatam, non sine pietatis ostẽtatione puluinaribus imponit, eademque priuatarum ædium ianuas parietesque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscunque sagminibus in sacris acceptas, & coronationum ritibus herbas quascunque è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscripsere, quæ hîc repetere superfluum esset.

NOVA NVPTA.

QVi verò puellam pingunt verbenam sub amiculum occultantem, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenacæ, vsus, aliis atque aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

DE FILICE. VOLATVS.

D

Filix quoniam Struthiocameli pēnis aſsimilatur, ſunt qui volatum per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vſquequaque approbatur. Nam licet vnaquæq; penna volatus hieroglyphicum ſit, inſtrumentumque eius rei proprium, cùm tamen manifeſtum ſit Struthiocamelum ex omnibus alitibus vnum, ob vaſti corporis molem, vix poſſe ſeſe humo attollere, alis verò vti ad curſum tantum adiuuandum, congruum mihi non videtur ab eo ſignificatum id deſumere, quod ipſe ſibi natura repugnante præſtare minimè poſſit. Sed de Struthiocamelo ſatis inter alitum ſignificata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantum cauſa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, ſed quòd in vniuerſum folium eius ſit pennis alitum ſimile: de quo & Dioſcorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis autem placet illud quòd ſecuritatem per filicis hieroglyphicum indicari quidā memoriæ prodiderunt, propterea quòd eius herbæ odor ſerpentes fugat, animantium quippe genus omnino pernicioſum: eaq; præcipuè de cauſa ruſticos eiuſmodi foliis grabatos ſuos farcire conſueſſe, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

ID etiam eſt filicis hieroglyphicum, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò enim inter ſe diſſident, vt altera alteram enecet, coronæ modo circunducta, vulneribusq; alterius ſtirpe factis, contuſa altera & impoſita efficaciſsimè medeatur. De quibus ita Celſus: Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera: eademque offenſa etiam in filice eſt, ſed vſu cognitum eſt, vtranque aduerſus alteram medicamētum eſſe, ſi contrita ſuperimponatur. De diſſenſione ita Plinius: Filices aiunt non renaſci arūdine ſecta, aut exaratas arūdine vomeri impoſita: ſimiliter & arūdinē exarari vomeri impoſita filice præcipiūt. Quod verò ad ſupradictā pertinet medicinā, apud eundē lib. XXIIII. cap. XI. eadē quæ Celſus tradit, legas. E

DE ABSINTHIO.

QVid ſibi vellet Abſinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum ſecuti carmen indicauimus: nunc quid ſimplex ſibi velit, exponamus.

SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationem, quæ cuipiam ſalutem attulerit, qua ſcilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapſus in ſcelerū voraginem, in meliorē mox regreſſus ſemitam, abiectis à ſe vitiis, vitam inde degat inculpabilem. Amariſſimum eſt enim abſinthium guſtu, perinde ac obiurgationes vnicuique videntur acerbæ, ſed ſi hauſtum non reuomatur, omnem perpurgat inteſtinorum fæcem: contrà verò mel, quæ placidæ ſunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorum dictatis, Dulcia ſe in bilem vertunt, ideóque hominem in morbi alicuius incommodum trahunt: qua de re ſatis in Ceruo, qui fiſtulæ ſonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in ſe directum minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat verò abſinthium marinum, quod quidem Seriphium vocant, ſacerdotum Iſiacorum geſtamen: huius enim ramum illi præferre ſolenne habebant oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioſcoridem lib. III. Quod verò Seriphium abſinthium, quod & marinum dicitur, autor idem, neque non Plinius aiunt Taphoſiri in Ægypto lætiſsimè prouenire. Taphoſirin vrbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi ſepultus ſit Oſiris. F

SANITAS.

QVòd verò poculum abſinthij quadrigarum agitatoribus propinatum legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, abſinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores noſtri ſanitatem interpretabantur, quod magni ſatis præmij loco dare ſe profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYſſopus in diuinis literis hieroglyphicum eſt gratiæ ſpiritalis, per quam inquinati labe aliqua eluimur. Eius aſpergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra paſsim humana delicta ſignificat, ſiue peccatorū maculas appellare libeat. Hinc apud Pſalmographum, Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæque hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba eſt, & lapidi, cui naſcendo adhæreſcit, adſtricta: cuius radices ſaxum etiam dicuntur penetrare. Ipſa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone ſedem habere dicitur ſuperbia, in quo ſcilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus ineſt raritas ad hauriendū ſpiritum aptiſsima. Quòd verò Spiritus pro ſuperbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res geſtæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi neſcio quos ſpiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præſidio ac regio ſpiritu cùm viderem, Bloſios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

A ## DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

Mite aliquid & lene, quod ex aspera duráque re proueniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebãt, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidãtur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantque, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam, vt apud Plutarchum est de Cõiugali vita, suauissimum ille fructum de asperrima spina producit. Sic vxor viro primam illius asperitatem ac duritiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictũ præbet. Qui verò, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeũt, similes profectò sunt iis, qui prima vuarum acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrẽt.

CITO CONFECTVM.

Atque hæc de spina. Teneriores verò coliculi significatum habent rei quam ocysimè paratæ, vel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimum illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquãtur, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγον ἑψηθὲν, quod in antiquissimæ traductionis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quemque Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, victitantibus asparago, perinde ac timo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniæ pœnitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, cónuenientia ægrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν δία

B τὰ πετραγεῖα ταῦτ' ὀψάρια, κάππαριν,
θύμον, ἀσπάραγον, αὐτὰ ταῦτα γε δέδοικα
μὴ λίαν ἐπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem*
Innata petris obsoniola capparim,
Thymúmque & asparagum, & alia huiusmodi
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deserant.

Quòd verò Philemom τὰ πετραγεῖα dicit, vide apud Dioscoridem quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimum vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

Sed quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

C Multa super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescire quædam inter virtutes reponi solet.

SOMNICVLOSVS.

Id omnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenum & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini auidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex industria cessit, nocte inde intempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod infecerat, fugam simulauit: cúmque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum hausissent, iacerétque strati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negocio eos trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propémodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idque præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius vsus in soporandis iis qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, vt neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo cōformatam enarrē: cuius altera est virili specie, capite capillamēto veluti quodā vndecunq; cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iisdem velamentis si quis curiosius rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem ipsam comprobantibus. Quòd miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim vulgatum sit, Pythagoram herbam hāc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putant nonnulli Melenzanas esse, quòd oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilētur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος vtriusq; generis vocabulum est, testiculi verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur non ab amarore potius, quo, nisi condiantur egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mādragoræ speciem freqūeti vsu sumptā inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ tractu modò recentia in iusculentis, modò condita aceto fœniculóque superinsperso, in acetariis & frequenter & copiosè anno toto edūtur, nihil afferūt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbriis ab ea parte quæ Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque valde maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstamque cicutam.

Quòd verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidēre, drachmæ vnius pondere, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

LÆTITIA.

SEd vt mandragoram ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamque non aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammam. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incommodum aliquod afferret, cur xxx Geneseos cap. Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plantæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, nisi madragoras etiam filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragorę precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumque eius vsum & vtilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod verò manifestissimum est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot condimentis inseruiat, & olerum omnium per vniuersum annum sit vsitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quæsierit, ad Plinium se conferat, lib. xxv. cap. xi.

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atque maritalem copulam (ita enim Græci γάμον intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari velint: eo enim plurimùm veteres vtebantur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes.

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Cōcionatricibus, à duab⁹ vetulis distra

A distractus,quærit ab eis, quanam possit ratione duo eodem tempore nauigia agitare:respondet vna, Postquam bulborum ollam deuoraueris.Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsum Veneris. Apitius addit nucleos pineos,& semen erucæ cum pipere.

DE CICVTA.

Sed quoniam nequitiæ satis vbique est,longè vtilius fore existimo,si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur,quàm quæ lasciuiã fouere doceant,cõmemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuêre. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipuéque κατονειρεγμοὶ, quæ sciet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

SVPPLICIVM.

VBi vasa quædam,quid sibi quæque velint recensuimus, incidimus in calicem,cumq́ue non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus,nisi ob.cicutæ succum, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipuè Atheniensium instituto:ibique de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA.

CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta,diuersa tamen
B naturæ vi:illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit geniturам in potu cibóque extinguit ruta.Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque,ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditásve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hyeroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitiæ signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria,eosq; vel odore fuget suo,vt plerique veterum tradidêre, quanquam vim eam inesse vni syluestri tradunt,meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit vel cùm matutinò maduerit succos in hunc vsum colligendos. Atque alibi, roscidæ folia decocta in vasculo vitreo decoquenda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes rutã exhorescãt,causam eã philosophi cõminiscuntur,q́ serpẽtes frigiditate siccitatéq; sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur.Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta verò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrumpendum, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat,nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animali, sed longè præstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, verum etiam feles (ita
C foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbarij fenestris & ingressibus aliis suspensi fuerint, traditur à Florentino in Constantini Cæsaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento,quæ cum serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis Viperalem apellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit:regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia xx. cum duabus nucibus iuglandibus, & totitem carycis, admixto salis grano,ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominem qui bona sua abligurisset, &,vt Horatius diceret,paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si vellent,pecudes caprásve Conizam depascentes,pro hieroglyphico facere consuerunt: siquidem constat animalia ea quæ coniza vescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus constabat,vnde vniuersa ea gẽs Pastores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam,vt alibi diximus,sacerdotes eorum,quiq; sacro cuipiam initiati essent,pastores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cùm Pharao coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorum commercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse confessus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feracissimóque loco,seorsum à suorum consortio habitare iussit. Vtcunque autem,censum Ægyptiorum per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR. D

SEdenim quæ vis herbæ eius esset in polypos, cúrque hominem amata relinquere pernicem, subito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admotam Polypo, sacerdotes ipsi commonstrare soliti essent, in Polypi commentario inter pisces enarratum est. Exigere verò res mihi videtur, vt quoniam de coniza sæpe mentionem facere continget, super ea loco hoc quædam aperire, quæ apud autores tam Græcos quàm Latinos variè tradita sunt, atque ea quidem perplexè admodum. Origanum herba est vulgò nota Romæ, atque aliis vniuersæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote præcipuè suam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptissimam salsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademque variis cognomentis appelletur, diligentiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cùm ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim in vino bibi quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cum vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza, vir accuratissimus, origanum libenter Cunilam vocat: alicubi Pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, stratáque sub lectîcis. Cunilam hanc nostratem Satureiam à rusticis vocari, tradit libro x Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres præcipuas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamque sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origani speciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum non vsquequaque suaui, sed vastiore Pulelium asininum vocant, quæ nimirum Cunila bubula est, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vsu, quo apud Ligures, salsamentis inspersa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ τȣ̃ ὄνȣ, qui asinus est, commodissimè deductum. De formicis verò nostræ huius odore fugatis, experimentum ipse feci, quod ad biduum post inspersionem efficaciter successit, vt locum omnino desererent. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur gramini huic eam inesse vim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis exclusо fœtu superiaciat, eóque pacto pullos à luporum incursu deprædationéque tutetur: lupus enim folium eiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo locum, vbi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas, à ciconiis, suo nido procul summoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasqus ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitiis suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantùm, turturésve, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cùm fellis vitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non otiosè quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neque talia didicerint ab aliis, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodũ faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, vrsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò nulla ratione fieri, neque quòd sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queant, participes habeantur, commentíque sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborant, appetant vel acores, vel dulcitudines, vel alias, vti vsui venerit, qualitates, fieríque plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad vescendum: quod superioribus annis in Insubria accidit, vbi matrona quædam nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustãdi, vt nisi compos fieret, defecturam se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conuenit, vt abscindi sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille pręcij lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumque est frustum, modicóque insperso sale prunis tostum, quo illa deuorato incolumis quamprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cępe concupierat, eualuisse: quẽdam verò qui ficus appetierat, periisse, proptere a quòd appetitio corporis qualitas vero texturáque ipsa, vt quæque est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoque cum in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non

E

F

A alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (vtar Lucretiano vocabulo) compositituras, quæ illas ad ea spontè incitant, quæ saluti futura videantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus cōcessum volūt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi pleriq; bruta etiam in mentis intelligentiæ participatum admittunt, quorum nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & Formicæ commentariis recitauimus. Iis verò hic contenti quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur.

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd si cognationem, consensúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo euidētiori signo, proprioréve hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequam & Lunisequam figurassent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem versus mouetur, hæc verò ad Lunam vertitur. Sunt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proin Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura,
B alia sensu superioribus deuincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur.

DE LVPINO.

TRahit similis quodammodo natura, vt Heliotropio Lupinum subiiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo surculo tam manifestè distinguuntur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conuersionéque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino vt coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suopte ingenio vel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

SI verò hominum occursum cuiuspiam rei natura expauentem ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & χηνάμυχον vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinę, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus
C fulget, νυκτιπόλον appellatur.

DE BLITTO.

FATVVS ET INSVLSVS.

FAtuum & insulsum, turpique deditum inertiæ hominem, per Blittum herbam significare mos erat. Stupidi enim saporis herba omnino est, neque vllam habet acrimoniam: vnde conuitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrum, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricem, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nonnullis inuertitur, qui Bleteam & Bletem nescio quod incommodi calceamenti genus exquisiuêre in eiusmodi contemptum. Laberius dixit bipedem blitteam belluam. Et Empedocles, vt apud Varronem est, humilem humani generis conditionem ostensurus, natos homines ex terra ait vt Blittum. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE BETA.

SVnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm sæpe petet vina pipérque coquus.

quas

quas aliter paratas nihil ſapere exquiſitioris ganeæ proceres profitentur. Sedenim Dioſcorides D blittum à beta ſecernit, & blittum quidem apud Ægyptios Æclotoripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, vẽtrẽ tãtùm deiicere, medicas vires habere nullas: cum beta ea ſit, quæ Atticis σεῦτλον, Theſſalis, p ropter odium in σ literam, τεῦτλον, nuncupetur, olus vbique locorum celeberrimum vſitatiſſimumque, alicuius omnino ſuauitatis, quodque à ciuilibus menſis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi cõferat vtilitates, quas qui noſſe voluerit, Dioſcoridem legat lib. altero, cap. c x. Theophraſtum v i i i, Æginetam v i, Plinium x i x, & item alios.

MOLLITIES.

PEr eius vero hieroglyphicum cinædica petulantia, mollisque & eneruis laſciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cum à petulcioribus quibuſdam pueris conuitio inceſſeretur, quòd canis eſſet, ac ſubinde fugitarent, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, reſpondentibus: Bono eſtote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

QVi ſignificare hieroglyphicè volunt hominem ebrioſitate laborantem, ac ſibi remedium E comminiſcentem, vt præmonſtrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa ſiquidem vuis veſcitur immodicè, ita vt plerunque inde ebria fiat: verum ſimulac ſe tentari ſenſerit, Capillo Veneris decerpto, efficaciſſimè ſibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, à non marceſcendo: neque enim bruma, vt herbæ reliquæ, marceſcit, neque aqua perfuſum mersúmve, καλλίτριχον multi, hoc eſt, pulchricomum, alij πολύκομον, id eſt, multicomum, vtrunque ab effectu vocant, licet πολίκομον, nonnulli canocomum interpretentur. quin etiam ab effectu Saxifragum appellarunt. Capillum verò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillum præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cum ſemine apij, adiecto oleo copioſo, vt criſpum denſumque faciat. Defluere verò prohibet, vt ſino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

APem ſuo commentario populum inter alia ſignificare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare, qui vellent, apem & apiaſtrum herbam proponebant: qua ſi perungantur aluearia, non fugere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaque de cauſa μελισσόφυλλον, & melitænam appellatam conſtat, quæ marrubium eſt nonnullis.

DE BRASSICA. F

QVod autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam eſſe aiunt braſſicam, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum ſumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores plerique tradunt, præſertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA.

VNde qui lætitiam interturbatam importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſſicam inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim, quod præcipuum eſt lætitiæ hieroglyphicum, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſque eſt vitibus inimica, viteſque illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius à caulibus Braſſicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quamuis rei cuiuſcunque adminicula clauiculis perueſtigent, quæ tanquam manibus apprehendant, atque ita ſe erigant, hos tamen, vtcunque propè adſint, nulla ex parte contingunt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſententia, nihil in vinetis ſeminandum cenſet, Braſſicam præcipuè ſummouendam præcipit, vtpote quæ vitibus egregiè contraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatem multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentum ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſſicam diſſenſio eſt, vt ſi quis vinum dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodum coquatur efficiat, & oleris colorem vitiet. Quique prius crudam braſſicam ederit, vino

quantu

A quantumuis largiter hausto tentari non poterit, quia vis eius occursu brassicæ hebetatur, fractaque labascit. Hinc plerisque Italiæ regionibus, & totius etiamnum Europæ prouinciis mos inoleuit, vt cum calendæ Augusti vulgò Baccho dicatæ habeantur, permissa eo die vnicuique volenti largius epotandi licentia, symposiisque ad hoc institutis, & curiosissimè celebratis, in quibus Augustum se capessere glorientur, brassicas identidem vt ebrietatis antidotum in ferculis præsumant. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, si iuxtà deposita vitis sit, vltrò eam effugere, & in contrariam partem sarmenta conuertere: id quod nos in hortis nostris Castalioneis fieri vidimus, extra quorum septum excitata pergula, quam iuxtà positæ vites inscenderent ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim brassicæ subseminarentur, tum vites cumprimum pampinos emittere cœperunt, brassicarum iuxtà surgentium odore offensæ surculos conuerterunt, omissaque percommodè parata pergula, vltra septum ad septentriones sese porrexêre. Abfueram ego tris menses, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuersus autem auulsis inde caulibus coactus sum bonam earum partem pedamentis ac ridicis alieno loco sustentare, quod præter spem feliciter cessit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Nestoris Alexicepon, elegiaco numero conscriptum, in quo harum inimicitiarum causa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculsum in mare se proripuisse, in eóque delituisse, mox ab emersu clandestino Lycurgũ ex insidiis inuasisse, quem vite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuisam capturam ferret impatienter, lachrymas emisisse, ex quibus enata sit brassica: atque hinc orta dissidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas: Tabescere enim eam necesse est, si fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, si tenella sit, ipsa tabefaciat. Vsqueadeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit)
B quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odiosum admodum, si nimia destillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahíque facillimè posse credatur, si crudæ brassicæ succus capiti superfundatur. Sed mirum est admodum has foliis & pampinis insitas esse aduersus vinum inimicitias, radici verò conciliationem inesse. Nam qui vinum in acetum trium horarum spacio verti docent, inter quos Varro ipse est, radicem betæ contusam in dolium coniiciendam monent: sin verò restituere vinum malueris, brassicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

C

A

ERVDITI CVIVSDAM HOMINIS HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER PRIOR,

ea continens quæ per varia deorum & hominum simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. politissimum.

B *CVM difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sæpe varietatem, quæ omnibus placeant, opus est illa alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere poßit: & si quid in controuersia fuerit, diiudicare, rectáque & vera comprobare, falsa autem refellere. Vnde etiam fit, vt virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem sæculi hominum testimonio celebrentur, & sic illi patrocinij sui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamuis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perueniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoriæ mandant Historici: eruditionis suæ monumenta, alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, sapientiæ, virtutum testes & præcones non alij sunt, quàm omnis generis scriptores, qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, vt & docti ipsi essent, & à bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis autoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire poßit: & familiæ nostræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiúsque humanitatem singularem ac beneuolentiam quotidiè experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostrámque domum iamdudum amplecteris. Vale. Basileæ,* XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII.

DE ENEPH, ÆGYPTIORVM DEO.

C CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipsum totius mundi atque vniuersitatis creatorem opificémque pulcherrimo hieroglyphico ostendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque cœrulea veste indutum, zonámque tenentem & sceptum pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: vt testatur Eusebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, significat difficilem inuentu esse creatorem, & nemini conspicuum, sed sublimem, non modò supra sensuum, verùm etiam supra humanæ intelligentiæ captum: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu comprehendi possit, circumlatum indicabat. quoniam vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipsa quæ hominem à cæteris animantibus disiungit, estque eius naturæ propria, cerni à nullo potest: sic etiam Dei ac summi opificis actiones & motus, quæ ipse in sacris literis, Posteriora vocat, non secus atque Aristoteles effectus posteriora, caussas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni possunt: mens verò ipsa & Diuina natura, quæ illa moderatur & gubernat, in huius corporis carcere absolutè cognosci non potest, & ideo cærulea veste indutum eum pingebant, vt cœlestem illum esse significarent, & in cœlo habitare, nullius

coloris vel accidentis, mixtionísve participem, etiamsi nobis ea fortasse suscipere videatur: & modò irasci, modo placari: quemadmodum cœlum ipsum, cum nullius coloris sit, propter interualli longitudinem cœruleum videtur. & sic simul quoque eius naturam tantùm à nostra distare indicabant, quātum cœlum à terra distat. Sceptrum verò potestatem eius regiam in vniuersam naturam significat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ necisque fata continet: hoc est ortus atque interitus, & rerum naturalium caussas. Est autem zona circulus ille, quem Astronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod mundum significabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ testantur. D

DE PANE ARCADIÆ DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

PAna, quem & Innuum & Faunum vocauêre, sic pingebant veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus variaantherę pelle indutum, infima sui parte hispida, & caprino pede, altera manu fistulam septem calamorum tenentem, altera pedum siue baculum incuruum. hacque figura vniuersi symbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther significat, bina cornua Solem & Lunam, pantheræ pellis cœlestium siderum varietatē. Pars eius inferior hispida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatē ostendunt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocum: virga recurua annum qui in se recurrit, & ideo πᾶν, id est totum, est appellatus. Sic autem symbolū hoc interpretantur Eusebius, Phurnutus & Seruius. E

INDIGENA VEL NOBILIS.

EIusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Génsque virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos, vnde restè per Fauni simulachrum etiam generis nobilitas significabitur: est enim in magna parte nobilitatis, nō aduenam, sed indigenam esse. Quamobrem legimus apud Platonem Atheniensium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati præstitisse, quòd illi ex ipsa terra geniti essent, nec alio commigrassent.

SERMO.

PEr eundem Pana & sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorum arcanorum interpres in Cratylo, quòd non secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versétque cuncta: & geminus sit, verus ac falsus. Quòd autem verum est ex ipso, id quia leue ac diuinum est, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemque ostendit: & ideo à Græcis πᾶν, appellatum dicit id est totum, quia sermo totum comprehendit & versat. F

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVndum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eum facientes, vestem variam ad talos vsque indutum & aureum globum capite sustinentem. Pedibus quidem complicatis, propter terræ firmitatem varia, & oblonga veste indutum, propter elementorum ac rerum quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatem & copiam: aureum verò globum capiti eius imposuerunt, qui cœlum significaret sphæricum, & circularem eius motum.

SOLIS

SOLIS SIMVLACRVM.

A Solem pingebant iuuenili & rotunda facie, eũque in naui collocabãt, quam crocodilus ferebat: per nauigium motum eius in humido significantes, hoc est, in æthere vel intelligentiis. nam & æther multi humidum esse putarunt: & in sicco tam diuturnum motum fieri nõ posse, & cœlos aqueos dixerunt: vnde in Sacris literis tam sæpe cœlestium aquarum mentio fit, & angeli ipsi aquarum nomine à Dauide comprehendũtur. Per crocodilum verò aquam pluuiam, cuius caussa Soli tribuitur.

OSIRIS.

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimum noctibus serenis cœruleum videtur cœlum.

LVNÆ SIMVLACRVM.

IN Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunę simulacrum hoc symbolo consecratum erat. Homo accipitris habens faciem, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi
B forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumẽ accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolum est tum propter motus velocitatem, tum quia alis altiora & lucidiora petit.

PLVTO.

OCCVLTA CONSILIA.

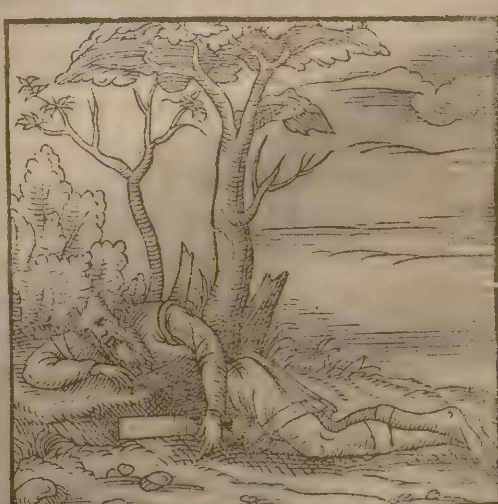
VEteres cùm consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, & Proserpinam rapientem, tum quòd subterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant absconditáque sint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum denique, quòd cùm in capite consilij sedes esse putetur, galea illud tegens aptè consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

EIusdem quoque Plutonis hieroglyphico, breue sceptrum in manu eius ponentes, minorem inferiorémve potestatem, vt eius qui alium meiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorum rex dicatur, & tamen Iouis imperio subiectus.

SILENVS.

SPIRITALIS MOTVS.

C SIlenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestris aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerũt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumq; inducunt.

VVLCANVS.

IGNIS.

IGnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer purusque ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terram delapsus est, cum inbecillior sit, materiaque indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non possit, cum æthereus ille absque vllo fomento se ipsum sustineat, alat, tueatur.

HERCVLES.

ELOQVENTIA.

VIsum est nobis hic recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis ver-

naculo Ogmium vocant. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingũt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti. Charõtem potius aut Iapetum, quempiamve ex iis qui apud inferos versantur, diceres. In summa quiduis potius quàm Herculem coniiceres ex imagine. Atque tali specie cùm sit, tamen Herculis ornatum gerit, vt qui cum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, cùm eiusmodo pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur, quòd olim regionem ipsorũ incursasset, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armenta vestigans, occidentalium gentium plerasque regiones peruastauit. At nondum dixi id, quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porrò vincula catenulæ tenues auro, electróve confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsqueadeò fragilibus ducantur, tamen neque de fuga cogitare videntur, cùm alioqui commodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes: verùm alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes. Vltrò festinantes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur vinculis. Neque illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cùm non inueniret pictor vnde catenularum summas ansas necteret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos couertebat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem cõtemplatus, admirans, hæsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum non ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius arcanum explicabo: nam videris vehemẽter ad eam attonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodũ vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: proptérea quòd hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quòd senex fingitur, nihil est quod mirêre: siquidem facundia solet in senecta demùm absolutam vim ostendere. Si modò verum vestri dicunt poëtæ, obduci iuuenum densa caligine pectus, contra senectam posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac præclarius. Hinc videlicet apud vos, & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum oratores lirioessam edunt, videlicet floridam quandã vocẽ: nã liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguã vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata sit: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hãc in summa habemus opinionem, vt quicquid egit, id illum oratione facundiáque egisse putemus: vtpote virum sapientem, ac persuadendo plerosque sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citę, atque animum saucientes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hęc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor.

D E F

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

Herculis Antheum interimentis simulacrum in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, spiritúsque symbolum est: Antheus verò corporis. Herculis pectus sapientiæ sedes, atque prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentum à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filij, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegãtissimus versiculus, MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA, VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT.

A INGENIVM VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

SYmbolica non solùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit, pingitque illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturalium caussas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in disserendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita & moribus eo vtimur, ita vt sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

PLato in Protagora sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artium origine fabulam: Erat, inquit, aliquando tempus, quo dij quidem erant, mortalium autem genera non erant. Postquam B autem & his tēpus fatis constitutũ venit, vt crearentur, formabant ipsa dij intra terrã ex terra & igne permixtis, & ex iis quæ igne ac terra permiscētur. Quũ verò in lucē iam illa producturi essent, illorum ornandorum facultatumq; singulis, pro vt deceret, distribuẽdarũ curã Prometheo & Epimetheo demãdarũt. At Epimetheus sibi distribuẽdi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo, dicit, Aspice & considera. Sicque illo persuaso, distributionem facit. Hic verò aliis robur absque celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, aliis inermi data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, iis volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsa seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuebat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam vero mutuæ corruptionis effugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni tēpora & varias cœli tempestates sub dio ferendi excogitabat: induens illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arcere possent: & quæ singulis cubilia petentibus proprium ac naturale stratum itidem essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & coriis solidis ac exunguibus muniuit. Necnon alimenta aliis alia suppeditabat, his herbam ex terra, illis arborum fructus: aliis radices, quibusdam verò aliorum animalium laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multã, quo genus ipsum conseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vsqueadeò C sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, & quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Consilij itaque inopia præhensus Prometheus, & quamnam homini salutem reperiret nesciens, Vulcani & Mineruæ artificiosam sapientiam vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absque igne ab vllo possideretur, aut vllo vtilis esset: & sic illam homini largitur. Sapientiam itaque circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant. at in communem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea vulcani arte, & alia mineruæ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus verò post eam quæ fertur furti penam Epimethei caussa dedit. Postquam autem homo diuinæ sorris particeps factus est, primùm quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, iisq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit, habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitant, nullas habentes ciuitates. Cùmq; feris imbecilliores essent passim ab illis interimebantur. Ars nanque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebant, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo congregarentur ac seruarentur condentes ciuitates. Quum verò congregati essent, iniurias mutuò inferebant, vt qui atem gubernãdæ reip. non habe-

a 3

rent. quare rurſus diſpergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi noſtro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iuſtitia homines imbuat, quæ ciuitatum eſſent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaq; Mercurius, quomodo iuſtitiam & pudorem hominibus diſtribuere debeat? Num vt artes diſtributæ ſunt, ita & has diſtribuam? artes enim ſic ſunt diſtributæ, vt vnus qui artem medicam aliámve quampiam teneat, multis imperitis ſufficiat. Itáne ergo & iuſtitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes diſtribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neq; enim conſtabunt ciuitates, ſi pauci illarum participes fuerint, velut ex aliis artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iuſtitiæ particeps eſſe non poſsit, tanquam peſtis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheum facem accéſam, quæ ignis furtum ſignificet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artiúmve inuentionem & ipſum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis eſt: quam Ariſtoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœleſtem igniculum luménve extrinſecus adueniens appellarunt, cuius proprium munus eſt artium inuentio. D

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

HOminis prope rupem arduam ſtantis, anulumque ferreum ex catena, quæ monti alligata eſt, exemptum cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriam ſignificat: in eo præſertim, cui delicti pœna condonata eſt. Aiunt enim Prometheum, ob ignem diis ſurreptum, & cum mortalibus cõmunicatum, ab Ioue Caucaſi montis rupi ferrea catena alligatum fuiſſe: & paulo pòſt ab eodem eius miſerto ſolutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum ſaxi portione ex rupe ſumpta, digito alligaſſe, indéque pòſt anulorum & lapillorum iungendorum morem emanaſſe. quo fit vt etiam ſolus ferreus anulus quo diu Romani vſi ſunt, id poſsit ſignificare. E

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinãq; vltionem imminere denotat, vel iuſtum iudicium eſſe, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immiſſam, quemadmodum ipſe Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MErcurius orationis vim interpretandíque virtutem & eloquentiam ſignificat, vtpote Deorum nuncius atque interpres: vnde Virgilius dixit,

Interpres diuum cælo demiſſus ab alto.

Fingitur autem protenſus atque erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt ſignificet volucrem per aëra ferri ſermonem. nam & Homerus τὰ ἔπεα πτερόεντα, hoc eſt, alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

AMmianus Marcellinus ſcribit, Iulianum Cæſarem media nocte, vt Mercurio ſupplicaret, exurgere ſolitum, quo menti ſuæ lumina præferret: quia Mercurium velociorem in mundo ſenſum eſſe motus mentium excitantem, quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philoſophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in ſacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi ſenſuumque motum ſignificatum fuiſſe. F

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVm autem orationem grauem firmam ſolidamque eſſe debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata baſi ſine pedibus pingebant, quod veri ſermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia ſermo ſine manuum vel pedum adiumento ſuo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PEr eandem quoque Mercurij imaginem, quæ marſupium manu teneret, gallum ad eius baſim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve ſignificarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia ſermonis ope omnia mercimonia & contractus fiunt. gallum verò idcico illi adponebant vigilantiæ ſymbolum, vt indicarent mercatores decere vigilantes eſſe, nec totas ſomno tribuere noctes.

FVR ET FALLAX.

FVr quoque & furandi ars, atq; fallacia, Mercurij Apollini boues furantis imagine ſignificatur, quòd illum eius artis & fallaciarum ac doli fraudiſque inuentorem poëtæ tradiderint, vnde & illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida autoribus, eſt inditum: ideóque ſic de illo cecinit Horatius:

Callidum

A *Callidum quicquid placuit iocoso*
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo,

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. ---

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercurium Chemicæ artis professores, argentum liquidum, quod vulgo viuum, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intelligunt. nam illi singulis metallis planetarum nomina tribuunt: vt plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argento Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur.

TALARIA.

B VELOCITAS.

TAlaria Mercurij, velocitatem motumque significant, quòd is sublimis per aëra feratur, vt Virgilius ait:

Et primùm pedibus talaria nectit
Aurea: quæ sublimem alis, siue æquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

adeò vt si cuipiam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere possimus, vnde fit, vt etiam communi sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus timor addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI.

ESt & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinum, dictumque quo non modò mentes nostræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernantur: atque vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusque fati necessitatem, omnia stringentem. Quod præclarè indicasse videtur Virgilius his verbis:

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco
C *Pallentésque alias sub tristia Tartara mittit:*
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. ----

Sic enim pingebatur ab Ægyptiis Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & fœminæ coniunctorum, qui parte media voluminis sui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur: primæque partes eorum reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturque aliis ex eadem capuli parte nascentibus.

CONCORDIA.

IDem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, vt poëtæ narrant, pugnantes cum inuenisset, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæserint, Concordiæ symbolum est, vt in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numismate quodam, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitæ caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod procul dubiò pro Concordiæ, quę tunc inter Cæsarem, Antonium & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemque Caduceus res quæ eandem vim habent, similésve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

D

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

ARgus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq́, suis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera seruabant, atque in statione manebant.

& Statius,

Spectat in occiduis stellatum visibus Argum.

hic, inquam, vniuersæ mundi machinæ typus est: cuius caput cœli præ se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Voluerunt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idq́ue sub Argi imagine significarunt: & terram quoque moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idque huiusmodi argumento probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur E stellæ ac sidera huiusce mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

ENDYMION.

PIORVM OBITVS.

CVm plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentium, & Sacrarum literarum testimonio comprobatur, & commendatur: cùm qui piè & sanctè vixerunt, iáq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheum interimēte diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelantes, ac cum eo coniungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cœlum trahuntur, corpore, non secus atque altissimo somno morte consopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cùm diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc autem genus mortis osculum vocauêre symbolici Theologi: de quo videtur loquutus esse Salomon in Cantico, cùm ait: Osculetur me osculo oris sui, quod, sub Endymionis, quem Diana in monte altissimo consopitum somno F osculatur, imagine adumbrarunt. Aiunt enim Dianam, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginam esset & dominam cœlestium proportionum atque intelligentiarum: Endymionem verò animam hominis pij significare, cuius amore capti cœlites, vt illam sibi coniungere possint atque osculari, in alto monte, hoc est dum cogitationem & mentem in cœlum attollit somno altissimo consopitam, id est morte huius corporis. Nam cum corpus impedimento sit, quo minus perfectè Deo coniungi possimus, sequitur eo soluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quanto citius fit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assiduè illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro.

PACIFICATOR HABITVS.

A

NOlumus hîc omittere, priusquã viriles imagines absolueremus, quin ea adiiceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum sinistrum capite, brachioq; ab aure protenso, manum erecto pollice protendit: qui quidem maximè placet hiis, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat.

QVOMODO PINGI SOLERENT A VETERIBVS FAVOR, EIVSQVE CONTRARIVM.

CVm iis qui de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusque contrarij symbolo scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim enim pollicibus pressis & eius contrarium versis significari solitum ait. idque Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij authoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epistolarum:

Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.

B

Iuuenalis verò hoc modo:

Et verso pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimooctauo, pollices, cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere solitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

PRæstantissimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrum, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferẽs ætatem, cui adiectũ est nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expressa est, manum porrigit, prenditque: in medio autem AMOR est puerili ætate: quòd hæc tria

C

sint, quibus Fides nititur, quæque illam inuiolatam conseruant: nempè honoris studium, veritas promissorum, vt videlicet ab vtroque seruentur, & amor, qui nisi adsit & faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS,

VERA ET FALSA SOMNIA.

IMago virilis facie resoluta & languenti, candida subtus veste & suprà nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnum significat: quod cum vera somnia immittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum. vnde & geminæ somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea: qua veris facilis datur exitus vmbris.
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad cœlum mittunt insomnia manes.

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officiis corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum eum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice,

Aspice, namque omnem, quæ nunc obducta tuenti D
Mortales hebetat visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.

Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cùm in quiete ad verum vsque aciem introspicientis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamuis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vlteriora tendẽte penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationẽ: ait enim per portam corneam oculos significari, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falsa esse possint: ea verò quæ videmus, sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij qui de somniorum interpretatione scripserunt, testantur, quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera sint, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS.

IN quibusdam Vitellij Cæsaris numismatibus inueniuntur pulcherrimæ Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus sic est expressa: Iuuenis galeatus cum pennis supra galeam, hastam sinistra, sceptrum dextra tenẽs, ocreas habens, E & sub dextro pede testudinem, Honorem qui muliebri forma est expressus, intuens. Habet autem caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus esse indicet, quo nos ab imminẽtibus insidiis tueamur. eandmẽque ob caussam & hastam habet: pennæ verò vel crista, ingenij acumen significant, & sublimia cogitanda. Sceptrum potestatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frænandarum. Ocreæ duplicem habent significationem, primùm quòd qui virtutem sectantur, semper ad locum, si opus sit, virtutis exercẽdę caussa mutandum parati esse debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem, quam ex hoc terreo corpore suscipimus, quæ nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius symbolum est testudo, quam sub pede habet, diligenter muniamus, sicque gressus nostros dirigendos, prudentia duce, vt ne nosmet ipsos in peccãdi necessitatem coniiciamus: semperque in omnibus rebus honorem spectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri potissimùm forma depingitur: quòd mulieres maximè honoris studiosas esse deceat. Est autem seminuda mulieris imago, propter opum contemptionem, eademque cornucopiæ gestat, & galeam pede premit: quia ex virtute omnium rerum copia prouenit, & virum in honore ob virtutem constitutum omnes venerantur.

HECATE. F

LVNA.

LVnam sub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum sinistrum equi est, dextrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis distantia varias figuras sumere videtur. & cùm nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis vestibus indutam; atque ardentem facem tenentem eam faciebant: cùm mediam ostendere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia, crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli consecrata est: papauer verò propter fertilitatem multitudinemque animarũ, quæ in ea tãquã in ciuitate habitare putabãtur. Duplicẽ enim tellurẽ Ægyptiorũ philosophia statuebat: superiorẽ vnã, & inferiorẽ alterã: superiorẽque tellurẽ Lunam esse putabant, inferiorẽ verò hanc frugũ procreatricẽ, quã nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabant: quia cũ Ægyptij ex Hebræorũ, à quibus multa

A mula didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrent, ibique beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiusq; regionibus audiuissent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio sidere cernerentur, & terrarum quandã montiúmque & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligẽtia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eamque cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium, quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atque imagines cernuntur, ab ipso creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas Ideas vocauêre: ex quibus post & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sint: mundum illum idearum Lunam esse dixerunt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectissimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neque pòst ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere potest, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & summus iste opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo esse volebat, imaginem perfectissimam concepit, quæ imago, vtpote in eius qui omni corpore solutus est, quique omnia potest mente concepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentissimus est qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepta, sine sui artificis corruptione corrumpi non potest, sic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, sempiternam fore, necesse est fateri: Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus

B perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et sic Lunæ multitudinem animarum, vel quòd in ea corpore solutæ habitarent, vel quòd ad illa in mortalia corpora influerent immitterenturque, vel quòd perfectissimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudóque animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui præesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata, intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cùm diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacræ literæ testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facilè illis assentirer. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorum reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemque aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem caussam tribuentium consensus, & res ipsa docet. Cùm igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat maculas illas terræ imaginem esse? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id absurdissimũ videtur in cœlesti corpore: & falsum esse, testatur solarium radiorum tanta reflexio: quæ nisi ex politissimo nitidissimóque corpore fieri nullo modo posset. Quod verò alij vapores esse putant, quos illa assiduè ad se trahat: primùm dico fieri non posse, si vapores essent, vt semper eandem figuram situmque seruarent: deinde Mathematicorum, hoc est Optices certissimas verissimasque rationes, id falsum ostendere. Nam cùm vapores non su-

C pra mediam aëris regionem attollantur, necesse esset, Lunam à Britannis, aut Hispanis, aut Ægyptiis, quorum acies supra vapores illos, qui in nostris solummodò regionibus essent, tenderet, sine maculis cerni: nam si quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionem occupare, & ideo ab omnibus videri, is sciat, si ita se res haberet, nos non maculas, sed totum Lunarem orbem quasi velamine quodam obductum visuros. Ex quo patet, cùm eædem maculæ æquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non esse. Sed & ipsarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginem, vt ex tam longinquo tractu perspici potest, præ se fert: quemadmodum quilibet videre potest.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

SEminum virtutem & gignendi vim, quæ potissimùm in terra est, veteres muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt: hancque imaginem Bonam deam vel Persephonem appellarunt: semen non antè germinare significantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONY

DIONYSIVS.

D

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

QVoniam verò plantæ non solùm ex semine, verùm etiam quædam ex surculis plantatis nascuntur, hanc promiscuam gignendi vim, sub Dionysij imagine expresserunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant.

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

IVno catena de cœlo ab Ioue suspensa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero, fingitur: ita vt vnum pedem contractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorum symbolum est. Iuno enim ipsa aërem significat: catena ignem quo cætera colligantur atque miscentur, lapis altiori pedi appensus, aquam, alter verò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli rectorem significare volunt, ita cœlo alligauit, vt ex illo pendeât, ipsiusque qui cœlum mouet, nutu gubernentur.

TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EAdem Iuno nubibus vndique septa, ita vt vix cerni possit, tum mutationem tempestatis (cum Iuno aëris symbulum sit) tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioqui obscuras absconditasque, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat. E

SPES FALLAX.

EAdem quoque Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falsas esse significat, spemque fallacem, admonetque vt caueamus nobis ab illusoribus, vel ne falso, vt sæpe fit, amore capiamur, nosque fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij solicitatam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

MVlier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuersa, & littus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cum ipsa tamen tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atque opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonicus ille animæ circulus, atque rationis motus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsaque creata, conuersa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoque poëtæ finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiã, ab Ioue sub forma bouis, aut vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulæ mystica explicatio est quam modò protulimus. F

DIANA.

RERVM MVTATIO.

VIrgo cui Mercurius vestem porrigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cùm videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei vestem faceret, mandasse: cumque multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisse: propterea quod illa dum is vnam pararet, assiduè mutaretur, ita vt post illam non posset induere. Est ergo hæc figura incrementi & diminutionis, rerúmve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum.

DANAE

A

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM *bonorum affluentia.*

DAnae formosissimę mulieri, aurum in gremio pluisse finxêre poëtæ, per Danaen animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cœlestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusque benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

PAsiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo æthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cœlesti regione, ęthereum igneúmve quendam vehiculum, quo deferantur & moueantur, habere cum nihil quod sit expers corporis moueri posit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, quamuis hunc igneum vehiculum
B habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideóque illam dum per cœlestes orbes & elementa descendens, transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumque sibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate, vt iidem aiunt, accensa: taurus enim corpus significat, vacca ficta aëreum vehiculum: Pasiphae ipsam animam, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus.

PANDORA.

PAndora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obscuritatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, spei frustrationem, humanę sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, vt quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis rerentis, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, vt narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi incluserant, ornatam, postque Epimetheo coniugem datam tradit.

EVRYDICE.

APPETITVS.

C EVrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seruator discipulorum suorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt se lauaret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sacris literis, verùm etiam in Gręcorum fabulis legimus, Achillem propterea quòd puer Stygiis aquis fuisset immersus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: vt indicarēt eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calceum in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli vento est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse: & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuisse, scribit his verbis:

Ipsa mola, manibusq́; piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinclis in veste recincta
Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera.———

hoc est, vno affectu, nempè mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmumque D
consilium significat.

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL VICTORIA *populorum.*

CYbeles turritam coronam habentis simulacrũ, tellurem indicat, & vrbes quas illa sustinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domãdam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse, ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò currui eius Leones adiunxère, vt in antiquis marmoribus numismatibusque videre licet, id significat nullam esse terram adeò sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quandrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulachrum habebis.

TRES CHARITES.

TRes Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, Ægle vocatur, media Euphrosyne, tertia Thalia. Quid autẽ hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de beneficiis libro primo, in hunc modum: Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse, quę det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentium, reddẽtiũ, simul & accipientium reddentiumq;. Sed vtrumlibet ex istis iudica verum. Quid ista nos iuuat sciẽtia? Quid ille cõsertis manibus in se redeũtium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum trãseuntis, nihilominus ad dantẽ reuertitur, & totius speciẽ perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si cohæsit & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorum memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & syncera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaque tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volũt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minimè silentio prætereundum censemus, quòd vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit, est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat, significans beneficij retributionem celandam esse, ostentandumque ipsum beneficium.

E

F

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

GOrgones capita, draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine Euryale, Sthenyo, & Medusa, ex quibus Medusa sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideóque Medusam Perseus decollauit. Hæ Gorgones animarum hieroglyphicum sunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoque schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim Nephes vocatur, quæ Latinè Viuens vel Sentiens dici potest: quam cum bestiis communem habemus, & hæc mortalis est, quam Medusa innuit: est enim corpori proxima, eique adglutinata, & sensibus, corporisque affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores Theologi intellexisse Christum, cum dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem: &, Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam. ideóque finxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremq; genium significat, hanc obtruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, obesse possit. Altera anima Ruah, id est spiritus nũcupatur,

A cupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur Nessamah, id est Lumen, vt à Pythagora & Dauide fuit appellata, quam D. Augustinus Diuinitatis partem, & Plato mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa conuertere: quia quamuis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo absolutè potest scrutari, nisi Medusa obtruncata, id est corporearum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculus autem quem sibi inuicem hæ tres sorores mutuò dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atque ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

HOMINIS NATVRA.

PLato dixit hominem arbori similem esse, verum in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet, homo autem in cœlo: quod capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quæ cœlitùs est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legi-
B mus, Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cœlestibus riuis, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nã quæ de capillis & barba in Sacris literis dicũtur, ea omnia ad animam referri, testatur Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.

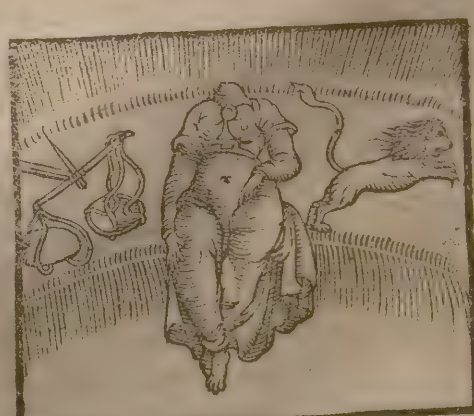
VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

VIrgo cui abscisi sint capilli, inbecillitatem virium ingenij, animíve, aut etiam mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus Sampsonis robur in capillis fuisse, quibus abscisis, facilè captus victus fuit: verùm etiam & Euripides finxit Alcestem mori non potuisse, donec illi à Mercurio cœlitùs demisso crinis abscinderetur: & Nisus non prius à Minoë interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilus fatalis abscinderetur. Nec Dido apud Virgilium antè mori potuit, quàm Iris ab Iunone missa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRÆA.

C
IVSTITIA.

ASTræam Astræ Gigantis & Auroræ, vel Iouis & Themidis filiam, pro iustitia sumi notissimum est: fingunt enim illam vitiis crescentibus indignatam in cœlum euolasse, locumque inter Leonem & Libram medium tenuisse, imò etiam ipsam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem sic de illa cecinit Ouidius:

Et virgo, cæde madentes
Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & cruenta cæde pollutas manus,
Astræa virgo, siderum magnum decus.

Eam quoq; vt Gellius & Chrysippus tradunt, forma atq; filo virginali, aspectu vehemẽti & formidabili, luminibus oculorum acribus, neq; humilem, neq; atrocem, sed reuerendę cuiusdã tristitiæ dignitate pingi solitam, omnes ferè norunt: cui nostri pictores modò lancẽ, modò securim, virgarumq; fascem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum est, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodisæus scribit, Iustitiam ab Ægyptiis sine capite pingi solitam, per manum sinistram porrecta palma

discapedinatam: quoniam sinistra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iustum iudicem intrepido & forti animo esse oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur: eundemque decet crimina omnium atque merita ad lancem discutere & ponderare, vt cuiq; quod meritus est tribuat. Caput verò ei non tam ademisse mihi videtur, quàm inter sidera occultasse, vt indicarent à iudice neminem videri debere: vnde Athenis in Areopago, rei velato capite caussam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere possent. condit ergò caput inter sidera, solum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non potest: debet enim iudicis mens ad extremum vsque, donec sententia sit lata, occulta esse, ne qua fraus strui posit. D

PRIORIS LIBRI FINIS.

ERVDITI CVIVSDAM HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS

quę per Serpentem, Cerberum, Felem, Vitulum, Capricornum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Isocaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam, & alia huiusmodi significantur, E

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHIlosophum & Medicum præstantissimum.

ALTERAM hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi doctißime Zuinggere, donare atque in tuo nomine edere statui: non quidem quòd tuæ famæ aliquid scriptis meis ornamenti adiicere posse sperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atque illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illustrari non pateris: sed vt & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inueniant: & tu aliquod meæ in te obseruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longéque impar iis quibus tu nos ornare soles, sed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentius, si posset, maiora digniorâque tibi cōmendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentiæ tuæ acumine ad intimos animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpisti, sic hunc meum immaturum fœtam fouendum suscipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale, Basil. XIIII. *Kal. Sext.* CIↃ. IↃ. LXVII. F

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

BAcillum, cui serpens circumuolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israëlis à morte liberatum fuisse: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ, serpentem spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatē corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuendum visum herbam inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocandum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum misissent ad Æsculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existimabant, accersendum, serpentem Romam aduexerunt.

CERBE

A

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX *dei potestas.*

Veteres tres tantùm cœli regiones faciebant:nempe,Ortum,Occasum,& Meridiem.nam in Septentrione inferos putabant esse, propterea quòd Sol nunquã eò perueniat:quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt:& impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos.Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis,quis dubitet,cum impij in eandem cum dæmone regionem sint detrudendi?ideóq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberum canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna significarent,cœleste,terrenum & infernum.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

Evndem Cerberum tricipitem finxêre poëtæ infernæ domus aditum custodire:eo hieroglyphico tres necessitates naturales,quæ hominem à sempiternarum rerum cõtemplatione abducũt, significantes:nempè famem,sitim, & somnum.& ideo Virgilius fingit Sibyllam,quæ Æneam mentem ad magnarum rerum contemplationem conuertere volentem, monet, vt huic Cerbero melle soporatam & odoratis frugibus offam obiiciat,statimq; illo relicto transeat:vt indicet,esse quid em his necessitatibus satisfaciendum,sed non prorsus indulgendum.

FELIS.

B

LIBERTATIS APPETENTIA.

Felis, præter ea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio, in militaribus signis vti solebant: perinde vt Feles carcerem ferre non possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCVPISCENDI VIS.

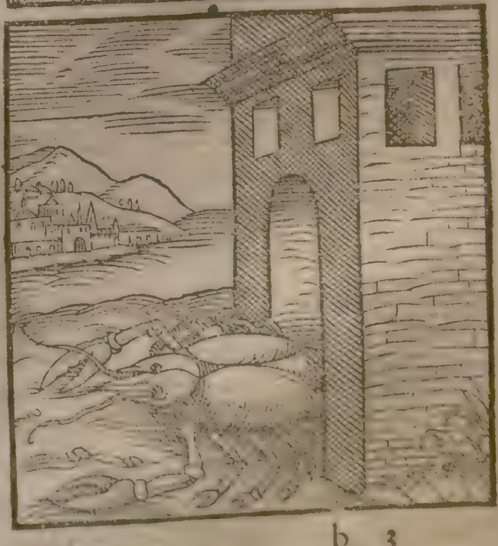
Mansuetus & domesticus vitulus,vel bos, concupiscendi appetendique vim quæ in nobis est, denotat:quia constat, nullum animal æquè appetitui obedire & venereum esse,atque Vitulum, siue Taurum.

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET *secunda fortuna.*

C Capricorni signum,quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus videmus,summam, vt Astronomi tradunt,sub se natis portendens felicitatem, à Platonicis Deorum porta vocatur: quia per eum tradunt, animas corporis vinculo solutas, rursus in cœlum ascendere, vbi diuinæ naturæ participes fiunt, ideóque hoc signum sidereum animas defunctorum mortémve significat, & nonnunquam secundam fortunam summamque felicitatem,vt diximus.

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Cancer ex eorundem Platonicorum sententia, ortum hominis vitamque notat: volunt enim animas per Cancri ianuam in humana corpora demitti, & vt Capricornum deorum, sic Cancrum hominum portam vocant, quòd per eam egredientes animæ humanam in naturam transeant.

AQVILA. D

DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

AQuila præter ea, quæ de illa scripsit Pierius, in Sacris diuini numinis præsentiam vel efflúxum quendam significat, quo ad maiorem superiorémque rerum diuinarum cognitionem ducimur, vt Cabalistæ tradunt. vnde Moses dicit, Sicut aquila prouocans filios suos ad volandum, & super eos volitans expandit alas suas, assumpsit eum, atque portauit humeris suis.

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

CRater ille sidereus, qui ab Astronomis inter Leonem & Cancrum collocatur, obliuionem significat: quoniam ex Platonicorum sententia, animæ cum in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam descendentes, & per Capricornum rursus corpore solutæ in cœlum ascendentes, cum descendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & sic cœlestium rerum obliuiscuntur, sed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, prout magis minúsve ex eo poculo hausêre. ex quo patet, poculum illud obliuionis poculum esse, eiusque imagine obliuionem significari.

LYRA.

AVDITVS. E

LYra duo habens foramina incurua, aures & auditum significat. quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus commotus ad duo illa foramina inflectitur, & eandem in Lyræ conuexum, vbi quoque aër inclusus est, reflectens sonitum edit: sic vox aërem extra aures nostras commouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam instar tympani tensam, appulsus, aërem, qui intus est naturalem mouet: his autem commotus, neruos quosdam excitat, in quibus est auditus. Propter hanc ergò similitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum est.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

PEr arcum in Lunæ virginali forma expressæ manu positum tensúmque acuti dolores indicantur: quia nullus intensior dolor quàm partus, cui Lucina siue Luna præest, esse putatur.

NODVS. F

NECESSITAS.

PEr nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincta sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quòd si nodo gladium adiicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander magnus, Gordium illum fatalémque nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Vetus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL *diuinæ prouidentiæ vis.*

DVbium non est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendére de cœlo in terras Deum iussisse commemorat Iliados lib. VIII. his verbis: Agedum auream restim è cœlo suspendite, eáque cuncti dij ac deæ apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cùm mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuersos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata reste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis conne-

A connexionem,& commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit,mentésque nostras in cœlum attollit,quo nos alióqui propriis viribus,quantolibet conatu ascendere non possemus,significet:adeò vt qui mentem suam diuinitùs gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere possit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius,cuius Plato omnes homines participes esse voluit,vis,vt mentes ad creatorem conuertat,& in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœlestis participes esse,quia qui eius non sunt participes,quãuis formam corporis humanam habeant,non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deterioresque. Est præterea connexio illa & alio modo intelligenda, vt eam interpretatur Macrobius:nam quæ modò diximus,ex Luciani Dialogis,cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem,dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic conflatam esse, vt ex summo Deo mens manet,ex mente anima,quæ & condit & vita complet omnia quæ sequuntur:cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinem positis vultus vnus apparet. Cumque omnia continuis successionibus se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi,inuenietur pressius intuenti,à summo Deo ad vltimam vsque rerum fæcem,vna se mutuis vinculis religans,& nusquam interrupta connexio,quæ per catenam hanc significatur, quam Lucretius auream funem vocat,his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia sæcla supernè
Aurea de cœlo demisit funis in arua.

SOLIS VIS.

B PLato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam,qua nihil aliud quàm Solem Homerus ostendere voluit. Quãdiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruantur inter deos & homines. Si verò staret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur,& fierent inuersa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PEr eandem quoque catenam sacrarum cœlestiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cum ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cœlo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sint quasi gradus quidam & catena, ad cœlestium rerum cognitionem:nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine,diligentiáve aut labore assequetur:hoc enim esset Deũ de cœlo detrahere,& humano ingenio subiicere.Si verò alicui Deus ipse sui cognitionẽ dederit, is totus illi cõiunctus facillimè cœlestia assequetur.Quo hieroglyphico monemur,diuinarũ rerũ cognitionẽ nõ ex Philosophorũ libris, sed precibus & pietate à Deo petẽdam esse.

MVSÆ, EARVMQVE AFFLATVS.

CAtena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem & commune vinculum, atque afflatum illum ex quo præstãtes poëtæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt,significat.

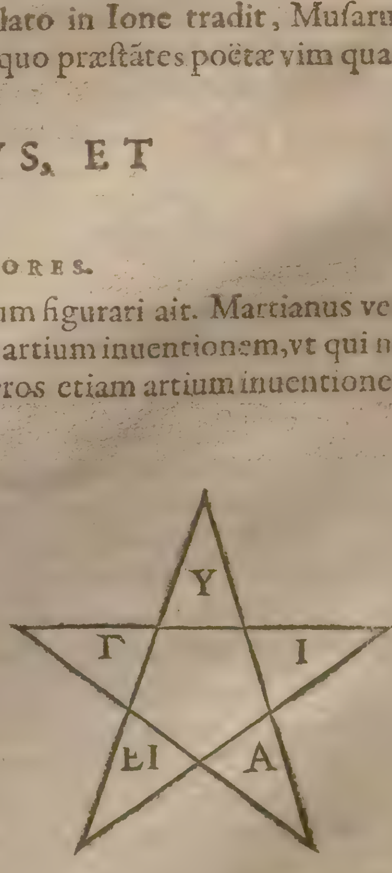
QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

C MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

PEr Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volunt, propter artium inuentionem,vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoresque significari.

PENTAGONVM.

SALVS.

PEntagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum:cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus est,cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet,essétque in discrimine, per quietem vel vidit,vel se vidisse simulauit,vt militũ animos in spem erigeret, Alexandrum Magnum se monẽtem, vt salutis symbolum assumeret,ídque pro tessera tribunis daret, eorumq; vestibus insueret: ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse,triangulũ triplicem inuicem insertum ex lineis quinque constantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ scriptum erat.sic enim salus sanitásve Græcè appellatur. vnde & hoc signum in veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod signum Mathematici à quinque angulis Pentagonum vocant.

PYRAMIS. D

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

PEr Pyramidem veteres rerum naturam & substantiam illam informem formas recipientem significare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto & summo fastigio incipiens, paulatim in omnes partes dilatatur, sic rerũ omniũ natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi non potest, nempè à Deo summo opifice profecta, varias deinceps formas suscipit, & in varia genera atque species diffunditur, omniáque apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempè Astronomica reddi potest: quoniam Ægyptij summi Astronomi fuêre, imò ipsius Astronomiæ inuentores. Tradunt autem Astronomi, esse circulum quendam in Sphæra, vel cœlesti illa machina, sub quo sol & reliqua errantia sidera, cursus suos circuitusque conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumque naturalium ortus atque interitus sit positus: adeò vt etiam Aristoteles in libris de Ortu atque interitu, dicat generationis atque corruptionis, omnisque mutationis vel incrementi causam esse accessum & recessum solis in circulo obliquo: nam circulum illum, de quo agimus, Obliquum vocat Aristoteles: Astronomi verò, propterea quòd ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui soli inter cœlestes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiuntque: cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid sub vno ex illis signis contineatur ad centrum vsque terræ, id omne in signo esse dicatur. & sic signum volunt esse velut Pyramidem quandam, cuius basis in cœlo sit: nam fundamentum Astronomicum cœlum est, & apex in centro terræ. Cùm igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, sitque accessus solis, qui est quasi punctum quoddam ad signa illa ortus, & recessus ab illis interitus rerum naturalium caussa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens significari. E

ANIMA HOMINIS.

SEd & animam hominis sub Pyramidis forma adumbrare voluisse videntur iidem Ægyptij, qui magnifica regum atque heroum sepulchra, sub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt testarentur corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cùm summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & sibi factura esset: non secus ac Pyramis, vt Geometris notum est, vertice immoto manente, circumacta basi circulum describit, & toto corpore conum: vt circulus annorum illud curriculum significet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Agyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem statum triginta sex millium annorum spacio restituendis, & ab illis se id accepisse, testatur Plato: qui etiam hoc ipsum, id est animam nostram Pyramidis formam habere mihi testari videtur, in Timæo cùm ait, sic factam fuisse à Deo animam, vnam accepisse illum ex vniuerso portionem, quæ proculdubiò vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice est, significatur: secundam autem primæ partis duplam: tertiam secundæ sesquialteram, & primæ triplam: quartam secundæ duplam: quintam tertiæ triplam, sextam primæ octuplam: postremò septimam, quæ partibus sex & viginti primam excederet: posthæc dupla & tripla interualla repleuisse. Quibus numeris profectò nihil aliud significat, nisi expansionem illam linearum quæ à puncto ad basim tractę angulos efficiunt, & per interualla ipsas superficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoque vt alia ab Ægyptiis accepisse. F

IGNIS.

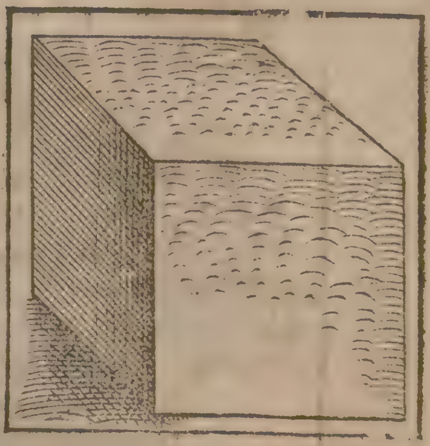
IGnem quoque Pyramidis formam habere, testatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus sit, circa materiē & fomentum quo pascitur, in acutam flammam quæ cœlum spectat, desinit. nam per basim materia concreta significatur, per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quasi fermentata: per punctum ipsa informis & simplicissima substantia. vnde minùs mirum est, quod suprà diximus, per Pyramidem animam significari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone esse tradatur, & corpori non secus ac Pyramis basi, vel ignis fomento, adhæreat.

CVBVS.

A

CVBVS.

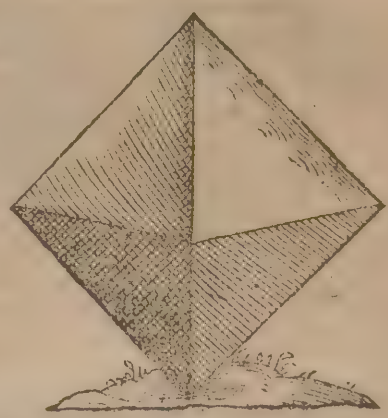
TERRA.

CVbum, hoc est tesseram, octo angulorum & sex laterum terram significare tradidit Plato ex Timæi Locrensis Pythagorici philosophi disciplina, quã Pythagoras, vt testatur Iustinus historicus, ab Ægyptiis potissimùm didicerat. terram verò per cubum depingebant, ob eius stabilitatem grauedinemq́;, quia vt cubus quocunque voluatur, semper iacet, nec facilè mouetur, sic terra per se immobilis, si aliqua fortuita vi commoueatur, statim rursus iacens quiescit.

OCTAEDRVM.

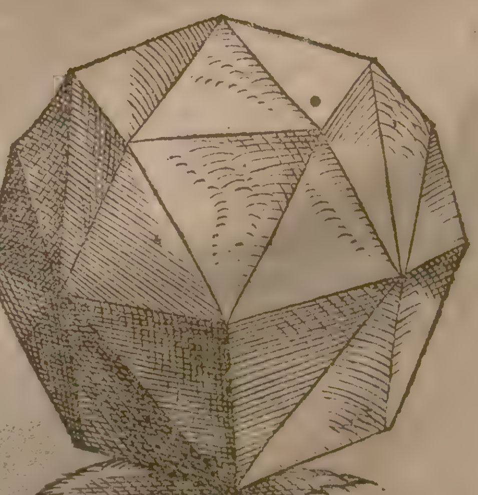
AER.

B AEri iidem philosophi Octaëdri formam tribuêre, quæ octo triangulis æqualibus, & æqualium laterum, id est octo basibus, & sex angulis solidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod vt melius intelligatur, explicandum est quid sit angulus solidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, est duarum linearum in plano se mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio: solidus verò angulus est, qui pluribus quàm duobus angulis planis continetur, qui non eodem sunt plano, & ad vnum constituuntur punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in ascensu ignem consequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaëdri enim forma ascendit in duos vtrinque vertices, & aptissimè Sphæræ includi potest, vt docet Euclides.

ISOCAEDRVM.

AQVA.

C AQuam verò Isocaëdri figuram tenere dixerunt. Est autem isocaëdrum, Euclide autore, figura solida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum, continetur, propterea quòd aqua sua natura mobilis sit, & diuisioni flexuique perfacilis. His quoque figuris ipsam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex basium siue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem est proportio dupla in lateribus, in angulis solidis sesquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionibus fit harmonia duplicis diapason & diapente: Pyramidis verò ad cubum in lateribus sesquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapason iterum & diapente. Cubi ad isocaëdrum in lateribus proportio est tripla sesquitertia, in angulis sesquialtera, vnde diapason, diapente & diatessaron in basibus, in angulis verò diapente. Isocaëdri verò ad Octaëdrum in basibus dupla sesquialtera, in angulis autem dupla, vnde diapason & diapente in basibus: in angulis verò iterum diapason consurgit. quæ proportiones & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras significatis esse traduntur.

VER.

D

VER.

ÆSTAS.

AVTVMNVS.

HYEMS.

E

VER.

CIsta florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

ÆSTAS.

CIsta spicis referta, eodem Eusebio teste, æstatem denotat: quòd æstate segetes & spicæ demetantur.

AVTVMNVS.

COrnu copiæ vuis & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

MEnsa apud ignem parata hyemem significat: quia frigus & quies post æstatis labores parta, terræque opes congestæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur, vnde poëta, Inuitat genialis hyems. & Horatius: F

Vides vt alta stet niue candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Syluæ laborantes, gelúque
Flumina constiterint acuto.
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O' Taliarche merum dyota.

PAPAVER.

CIVITAS.

PApauer præter ea, quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, ciuitatis symbolum est: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, sic in papaueris capite quasi intra eadem mœnia multa sunt semina: & vt ciuitas in vicos & domos est distributa, sic & papaueris caput in multas intus partes est diuisum, multáque interstitia habet.

IRIS

A

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

IRidem herbam eloquentiæ ſymbolum eſſe, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores vt qui diſertiſſimi eſſent, Lirioeſſam, id eſt iridē herbā floridam comediſſe, quod eloquentiæ præcepta illos hauſiſſe ſignificat: propterea quòd eius herbæ flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cœleſti, quæ & ipſa eloquentiæ dea habebatur, ſimilis ſit: & quia talem oportet eſſe orationem, nempe colorum ac figurarum varietate diſtinctam: multaſque hæc herba eloquentiæ ſimiles vires habet. nam vt de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & ſuauem reddit ſpiritum, & venena repellit: ſic etiam ornata oratio quaſi ſuauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc eſt perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim Hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metaph. lib. x, his verbis:

Flos oritur, formámque capit quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt: is enim fuit autor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & hya
Flos habet inſcriptum, funeſtáque littera ducta eſt.

Sed hanc quæſtionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus vocatur, mox dicemus
B ſeparatim, hanc vulgò Lilium cœruleum vel purpureum appellari ſcimus.

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

HYacinthus, quem ab Apolline in florem conuerſum poëtæ fabulantur, prudentiæ ac ſapientiæ ſymbolum eſt. Nam cum Apollo Muſarum ingenij, ac literarum Deus ſit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, poëtæ finxerunt: quia ſenſus naturalis minimè corruptus puer eſt, hoc eſt prudentia caret, ſed tamen formoſus eſt, quia mentem ad ſui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem ſenſus, iuuenili ætate atque feruore illo depoſito, prudentiæ & ſapientiæ florem ex ſe gignat, ſuauiſſimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòſt memoria literarum monumentis ad poſteros manat.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA.

NArciſſus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuentæ florem qui citò tranſit, ſignificat, vt & roſa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poëtæ finxère, Narciſſum formoſiſſimum puerum, dum ſuam formam quam in fonte
C cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapſum periiſſe, & in florem huiuſmodi conuerſum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, ſed animi præſtantiam, & diuinam illam æternamque pulchritudinem eſſe adamandam.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

HYſſopus herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum ſangnine animalium, ad populum aſperſione luſtrandum, gradum diuinum ſignificat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, Aſperges me Deus hyſſopo, & mundabor.

MYRTVS.

GRATIA.

MYrtus Veneri dicata, & ob id Coniugula dicta, multis morbis ſanandis vtiliſſima, gratiæ & bonæ valetudinis ſymbolum eſt.

SALIX.

SALIX.

HÆREDITAS.

Salix pulcherrimo hieroglyphico, præter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas lætitiaque oritur. quod & vox ipsa Hebraica, qua in Sacris literis Salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hæreditatis, & salicem torrentis significat. D

CORPORA NOSTRA.

Corpora quoque nostra salicis hieroglyphico significătur. quoniam vt salix nisi torrentis aquis irrigetur, nō crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet ipsi, nisi cœlestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde Dauid de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ.

CEDRVS SIVE CITRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Cedrus siue Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisque symbolum est, propter magnas vtilissimasque mortalium generi vires. Primùm enim præbet resinam electissimam, quæ citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantiasin curat, & pulmonis vlcera: valet contra venena: ardetque velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant iis fructibus quos oxymala persica nuncupant, idem per illos significantes quod Hebræi per Citrum. Lignum quoque eius corruptioni minimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitatéve accipiatur. E

PALMA.

HOMO.

Palma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primùm quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculeis, quasi semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebræi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quòd comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram F
præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati. pulpa quoque ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati conferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis adeò vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solùm cibo contenti fuerint: quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant.

IVDÆA.

Per Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quod ea potissimùm regio palmis abundet, & quòd Iudæi in sacris suis eius foliis vterentur, haberentq; diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem mœstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione, IVDÆA CAPTA.

ERVDITI CVIVSDAM HIEROGLYPHICORVM

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM LOCVPLETISSIMVS.

A

A Litera pagina 462.e.463.c.465.a.b
A. litera absolutionis nota pag. 163.a
A.litera cur prima 28. a
A. triplex quid in veterum monumentis significet 492.f
Aæte 463.a
Aaron cur vitulum, & cur hircum immolarit 27.b
Aaronis dexteræ auriculæ extremũ cuius hostiæ sanguine tangebatur 311.a
Abactoris nomẽ meruit Abraham 218.a
abantes quomodo comam gestandam primi excogitarint 300.e
abderitæ à ranis è regione sua expulsi 275.c
abdicatio filiorum 195.c
aberranti in syluis viam monstrant elephantes 18. f
abionitarum hæresim aboleuit D. Ioannes Euangelista 181.c
abliguritor omnium 255.c
abliguritoris indicium 559.c
abolitus 282.e
aborigenes quo casu Romæ manserint 203.a
abortus 99.c 134.e
abradere in rotundum capillorum faciem prohibitum 300.d
abraham moralem innuit philosophiam 368.e
abraxas Basilidis 166.f
absentia diuturna 181.b
absinthium marinum 556.e
absinthij symbolum 556.e vis ibid.
absolutum nihil in humano opere 274.d
abstemius per noctuam indicatus cur 190.d
abstinentia cibi potúsque 117.b
abstinentiæ tenuitas 461 c
asurda res 29.b
abyssus 374.d
abyssum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 269.b
Academia noua à Carneade 196.e
acæna 348.f
acanthias 250.d
achelois 463.b
Achilles ceruorum medullis enutritus 62. e Chironi curandus à Peleo datus inuiolabilis præter pedes 338.d
achillis ad tumulum quæ libamina ferunt quotannis Thessali 534.f
achilles Bochius Bononiensis 60.e
achilles Maffæus 138.f
accipiter Soli dicatus 567.a.b
accipiter, eiusque symbola 194.d & seq.
accipiter animi symbolum 200.e idem & Osiris Plutarcho 194.e Insigne erat Sagittariorum venatorum militum 199.c quando fœminæ consortiũ appetit 194.e sacerdotij symbolum 200.e sanguinis symbolum 198. d sursum volans quid, & deorsum quid 195.a
accipitris artificiosa pugna 199.c ossa ex tibiis aurum attrahũt 194.e significatio in sacris 194.d
accipitres septem vulturem insectantes quid 199.b
accipitrina herba ad oculorum morbos cur adhibetur 194.e
accusator inanis 226.d
acerbitas 515.a
aceti conficiendi ratio 563.b
acinacem attestari Scythis maximũ iuramentum 416.e
acinaces ibid.
acoris auidus 245.a
acridophagi in Aethiopia 263.c
actæon à suis canibus deuoratus, quid 61.b 65.b
actæus dæmon 384.f
actiaca victoria 13.b
actiæ matris Augusti somniũ 141.c
actij Synceri laus 184.e.212.d
actus in mensuris, quid 349 a
acuti hominis symbolum 525.c
Ada regina Carum obsonia exquisita Alexandro mittit 544.e
adad quid Assyriis 11.c
adagaitis quid ibid. & 12.d
adam quid Hebræis 196.f
adami cingulũ quid significet 520.f
adami pomum 520. e
adamas 402.e
adamanti collatus Christus & Iob 403.a
adamantem emollit hircinus sanguis 405.a
adelbertus Brauẽburgi regulus inique ab Attone Moguntino deceptus 333.e
adianton 562.d
ad Gallinas, villa 492.b
adlocutio, multorum numismatum inscriptio 311.c
admetus iunxit leonem & aprũ 2. d
admirator sui 59.b
adolescentis generosi natura qualis esse debet 524.e.f
adonis 425. c ab apro confectus quid 820.f huius simulachrũ 83.a
adoranti conuenit stare 53. b adoratio ibid. adoratio per circulum indicata 377.a per manus symbolum 332. f
adoraturos sedere iubet Pythagoras 54. d
aduena 239.b
aduentus vel migratio 441.a
aduersarius contradicens quo signo in lucem editus 296.d
adulatio 460.f
adulationibus deditus 521.b
adulator 244.e
adulator & scurra 49.b
adulatorum illecebræ 114. f infidelitas 255.a
ab adulatoribus pessundatus 60.f
adulteræ coniugis maritus 90.d
adulteri qua pœna affici soliti 122.f
adulterium per murænam 272.f
Aedes 481.a ædificatio 487.a
ædificationis principiũ vnde 454.f
ædilis curulis 423.a ædilium ordines duo ibid.
æditus 422. d
æditus ibid.
Aegydius Viterbiensis 155.c.425.a
Aegilus, Atheniensium tribus 518.f
æginetarum iuuentuti pollices præcisi ab Atheniensibus 342.e
ægira Achaiæ ciuitas 543.a
ægon argiuorum rex vt creatus 175.c.876.d
ægritudine conflictatus 196.e
ægyptus 161.c.434.e
ægyptus cœli imago 318.d cur per cor significabatur 317. b per crocodili symbolũ 270.e humida & calida 317. b Romanos effœminauit 39.a quid in diuinis significet 197.b
ægyptiacæ literæ quæ 464.d
ægyptiaci soli fertilitas vnde 7.c
ægypti captiuitas quid 197.c
ægypti deliciæ 38.f
ægypto quomodo promissa libertas 39. a
ægyptius sophista 274.f
ægyptij summi astronomi 584.a
ægyptij ab Æthiopibus multos ritus dicuntur accepisse 189.c à Cambyse diuexati 9.a à quibus significationes suas cóminiscebantur 51.a ciuitates multas in Hetruria fundauerunt 395.b cadauera vitro cõdita diu asseruabãt 46.e diuino cultui seruientes carnibus abstinent & vino 545.b cur maritimis abstinuerint 289.a noctem cum die pari horarũ nu-

mero assiduè partiuntur 271.c quomodo mundum partiebantur 171.c 172.d
Ægyptij & Phœnices quomodo Solem, Lunam & stellas deos intellexerint 430.d.e
ægyptij reges ac sacerdotes vino abstinebant 517.a.b
ægyptiorum opinio de mundi figura 24.e peculium in gregibus 559.c statuæ quales 484.e
ægyptiorum Iupiter quis 30.f
ægyrenses Amorem & Fortunam in eodem delubro colebāt 379.a
ægythus auis quæ Aegyptiis 236.e
æliani locus 102.e
ælij Veri Imp. lectulus qualis 532.e
ælio Pertinaci signum datum de inuadendo regno, quale 37.a
ælurus & felis an idem animal 125.b cur Lunæ simulachrum 126.e
æluri oculi ad Lunę vices vel maiores vel minores 125.c
æmatheolicæ sues solidis sunt vnguibus, & non diuisis 84.d
æolipilæ 132.f
æneæ Platonici locus 247.c
æolus cur Hippotæ filius dictus 131.a
æoli filij & filiæ 131.a
æqualitas 208.e
æquinoctia 54.d
æquitas in elephanto 16.f
æquiuoca, cuius sint Xenophontis, ignoratur 300.f
aer 368.f 585.a
aeris elementum per accipitrem 200.d
aeris symbolum per columbā 203.b
ærei claui cur configendis nauibus aptissimi 476.d.e
æris signandi mos à Iano inuentus 297.a
æris soliditas ac diuturnitas 138.e
ærumnæ 373.c 454.f
ærumnosus 490.e
æs perpetuitatem denotat 476.e
æs olim pecudum nota signatum 94.d
æschinem tragicam simiam vocauit Demosthenes 58.d
æschylus primùm excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas 149.b
æschyli dictum de leonis catulo 4.f locus 191.a tragœdiæ 515.b
æsculapius 147.b 505.b cur intonsa barba 302.f cur serpētis insignia gestet 148.f in solitudine Titthei montis expositus 46.d à capella alitus ibid. sub anguis specie multis apparuit 148.f
æsculapij caput cur laurea redimitum 494.d.e
æsculapij simulachrum 505.e imberbe apud solos Sicyonios 302.f
æsculapij simulachro cur canis adsculptus 46.d
æsculapio attributa ars 626.e cur gallum se debere dixerit Socrates 223.a cur immoletur gallina 222.e
æstas 81.b 536.f 586.b
æstas & hyems 82.e
æstryi Germani aprorū formas pro armis gestabant 82.b
æsymmio Megarensi quid responderit Apollo 163.c
ab ineunte ætate libidinosus 262.f
ætatum distinctio varia 358.e
æternitas 433.b cur per basiliscum indicata 131.c
æternum, perpetuumque 376.f
æthera cur patrem putauerunt nonnulli 433.c
æthereus ardor 368.f
æthiopia quid sonet Hebræis 197.c
æthiopes qui fuerunt olim 189.b publico damnati iudicio sponte sibi mortem conciscebant 189.c vbinam habitent 317.b.c
æthiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis diis inuitatus dicatur ibid.
æthiopum pedes tumori obnoxij 29.c ætatis species duæ 182.d
ætnæ montis lucum incolebant canes 46.d
Affectus motū vt ad assecutionem perueniatur, excitat 136.f
affectus humani 407.f voluptarij 338.d
affectuū malorum dissipatio 161.a
africa 536.d huius fertilitas ibid. domita quomodo pingebatur 16.d muliebri specie effigiata 527.b
africæ symbolum per scorpium 151.a
africani elegans sententia 36.d
Agamemnonis clypei inscriptio 3.b
agamemnonē cur Homerus æquiparauerit boui 4.d
agathocles graui obsidione pressit Carthaginenses 449.b.c
agathocles Sicilię tyrannus à Timęo historico notatus 194.e
agathyrsus 138.e
agelastos 235.b
ager quid in diuinis literis significet 530.e.f
agesilai dicterium de sagittariis 408.e
aggerum construendorum norma ab hirundinibus accepta 208.f
aggresio 338.e
aglaus alter, prouerbium 108.d
agmen 245.c
agna aurea Atrei, quid 93.a
agnus 92.d
agni insolito colore nati quid portendant, & quibus imperium 93.a.b
agricola 83.c
agricultura 13.a 417.a 448.e 469.a 310.e
agricultura monstrauit Saturnus 297.a
agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt 25.c
agrippa omnibus Diis templum dedicauit 482.f. Sex. Pompeium maritimo prælio vicit 423.c 442.f
Alax Locrensis draconem mansuetum in deliciis habuit 147.c
ala animarum Platoni quæ 174.a
alas pedibus addere 571.b
alæus Telephum exposuit in Panthium montem 62.e
alastores dæmones 384.f
alba cur ad Dei cultum adhibita 376.e
alba veste decorabantur liberti manumissione accepta 389.e
albatæ 389.b
albertus Magnus alitur 6.d 133.c
albini natale solum quod 176.d
albino Clodio quid portendebant cornua 67.c
albis vestibus delectatur Deus 389.c
albis vestibus vti in Imperatorum Rom. funeribus mos olim 202.d
alcathus Leonem occidit 313.a
alcea cur leonis cauda dicta 5.c
alcedo 233.b rarò apparet 233.c
alcedonis nidus qualis 233.b
alcedonum incubatus tempore, mare tranquillum 233.b.c
alceste Admeti regis coniux 201.b
alcidis coturnix 229.b
alcithoe cur in vespertilionem mutata 232.e
alcmæonis de sapore sententia 314.d
alcyonij dies 233.b
aldi Manutij insigne 443.a
alectoriæ gemmæ vis 224.d
alexandrum Æropū Thessalis equitibus pręfecit Alexander Magnus 209.c
alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabulose creditus 4.d
alexander puellas Darij captiuas summa integritate seruauit 324.d
alexandri Bucephalus 30.e
alexandri capiti insidens hirundo quid 209.b commentum aduersus ingruentem somnum 163.b continentia 324.d effigiem qui gestabant, prosperè sibi omnia successura putabant 295.a mos in præbendis auribus tam reo quàm accusatori 309.c numisma cur leoninum spolium habeat 3.a responsum Adæriginæ Carum 544.e
alexādri studiosissimus Antoninus Seueri filius 295.b
alexandro an meritò fulmen attributum 428.e
alexandrum decimū tertium Deum ad duodecim suos colebāt Athenienses 427.c
alexandri Aphrodisæi locus 579.c
alexan

alexander Medicus trucidatus 438.f
alexander Phereus hastam qua Polypheranem interimit consecrauit 410.d
alexander Seuerus ex leporinæ carnis esu formosus factus 119.c
alexandri Seueri mortem indicans portentum 493.b
alexandria cur vocata Leontopolis 3.a
alexandriæ vrbis prima descriptio farina signata 239.a
alienæ opis indigus 282.e
alienigenarum procus 272.e
alienus ab amore 114.d
alimonia 521.a
alilat & Oratal Arabum Dij 333.b
alis insignita erant capita sacerdotum Aegyptiorum 200.e
alithæus Turrianus 488.d
allium militiæ symbolum 553.b
allio incitantur ad pugnam galli 223.c
neque allium neque fabas esitandas, prouerb. 553.b
allium odit Leopardus 71.a
almæ significatum 168.f
alpini milites 127.b
aloisius Cornelius 477.b
alta, & altum 374.e
altum nil sapiens 233.a
alumine oblita materia non succenditur 152.e
Amans ardet 151.c
amaranthus 534.e
amarities de vitæ dulcedine 243.a
amasios cadauer combustum à Cambyse in ignominiam 450.f
amatæ rei desertor 560.d
amator 151.b
amatores mortui 452.e
amatoriæ deliciæ 125. a ille cebræ 202.e
amatorium 558.d
amazones è serpentum coriis tegumenta bellica faciebant 399.a
amethystus contra ebrietatem stat 404.e
ambiguæ oues quæ 93.f
ambres liber Ægyptiacus 365.b
D. Ambrosio puero apes in labellis consedisse dicuntur 241.a
amicitia 46.f
amicitia firma 288.d
amicitiæ confirmatio 541.a
amicitiæ hieroglyphica plurima 528.e
amicus inutilis & ingratus 209.a
amicorum comparandorum ratio 333.a
ammianus Marcellinus Græcanico fuit ingenio 342.e
ammiani Marcellini locus 570.f
ammonius Alexandrinus Origene & Porphyrio discipulis clarus 113.a
amolitio 314.f
amor 407. b 452.d 459.a 522.e
amor fidem nutrit 573.c
amor alatus 540.e
amor geminus quomodo exercendus 207.d
amor mutuus 452. e 523. b oculatúsne an cæcus 473. a perditus 523.b
amoris firmitas 258.f
amoris impuri satietas 255.a
amoris indicium 554. f nutrimentum 157. c petulantia 13. c progressus 523.a laquei & retia 473.b radij in amantium oculis qui 407.b symbolum 400. f vulnera 407.b. 495.b
amoris veri fructus 525.b
amori cur alæ attributæ 199.b
amori persuadendi magna vis inest 238.e
amorum agminis descriptio, ac lusus 522. e 523.a & seq.
amphilocus Olenius ab ansere adamatus 225.c
amphion à quo lyram acceperit 459.b 460.d
amplitudo nominis 141.b
amuletum 497.a
amygdala pro canitie 501.c
amygdalę floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annum pollicetur 501.b
amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 502.d
Anacharsis quo gestu dormire deprehensus 323.c
anacharsis Scythæ dictum 515.c
anacharsis statuis quid inscriptum 324.d
anacreontis versus de fastu muliebri 39.b
anaxagoras cur iudicarit hominem sapientissimum omnium animátium 330.d
anaxagoræ opinio de Sole 330.e
anaxilas Rheginus 120.f
anaxarbeni cur oleas habeant fœcundissimas 514.e
anceps consilij 100.e
anchoræ hieroglyphica 442.f
anchoræ alligatus Delphinus quid 254.e
anchorum habuerunt Indi pro caduceo 443.c
anchoris duabus inniti 443.b
anchua piscis 281.a.b
ancile 411.c
andreas Physicus ad Nicandrum glossemata adiecit 272.e
anemona 534.b
angelus Cæsius 390.f
angelus Colotius 211.a 311.c
angeli 306.d 533.a
angelorum cura quæ 437. a hierarchiæ tres 436.f nomina & munera 325.b.c
angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 46.d
angeronæ effigies qualis 342. f etymon 343.a
angleuarij 143.c
anguilla 270. f & seq. mutationem non facilè fert 273. b mortua ad fundum residet 273. b
anguillæ generatio 273.a
anguillarum captura copiosa quando 273.c
anguimanos cur vocarit elephantos Lucretius 15.a
anguineum ouum quod 145. b ad iudiciorum victoriam confert ibidem.
anguineos pedes habuerunt Gigantes 149.b
anguipedum Syrtium historia elegans 135.b
anguis significata 128.d. & seq.
anguis caudam admordens quid 140.e
anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco, prouerb. 140.d
anguis quo tempore exuuium deponat 129.b
anguium magna vis conglobata in Æthiopia 145.c
anguibus vis magica inest 132.f
angulus solidus 585.b
anima 196.e 438.d
anima Deusve 354.f
anima hominis 584.e
anima cum aereo vehiculo 577.a
anima & corpus 580.f
anima corporis affectibus tangitur 263.a generat cogitationes 299.c purpurea 266.d sanguine nutriti videtur 198.d
anima leonis cur vehementius moueatur 6.d
animæ hominis in corpore status 576.e
animæ & animi differentia 196.e.f
animæ cum corde commercium 196.f
animæ substantia non est sanguis 198.d
animæ per pisces indicatæ 289.c
animam sponte non exturbandam cur indicarint veteres 449.a
animæ humanæ vineis comparantur 518.d
animæ defunctorum 580.f
animas mortuorum in fabis habitare 547.b
animaduersio 416.f
animaduersio seuera 296.f
animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 191.c
animal nullum sacrificandum putabant Theologi veteres 546.d
animalia fœcundiora quæ 8.e frigida & timida quæ 257. a naturæ ductu in morbis sibi medentur 566. e rationis expertia volupta te afficiuntur 115. b
animalia tertij generis non gignunt 114.d.e
animalium curandorum causa 399.c
animalibus omnibus quibus sanguis, iisdem & cor est 198.e
animalibus qui primi vescebantur,

penuria frugum id coacti fecerunt 545.c
animus 195.a 539.a
animus ad humilia deiectus 161.a alatus Zoroastri 196.f à vitiis depurgatus 280.e diuinis intentus 160.e gratus 294.f regendus 540.e suauitate permulcendus 242.e
animus vitaque 448.f
animi afflictio 245.c candor 112.e desponsio 42.e elatio descripta 38.f puritas 272.f vis labefactata 77.b pulchritudo 577.a
animi corporisque vires 2.d
animi feritas per quercum significata 498.d
animi magnitudo in canibus 48.f
animi patria non est corpus 185.b
annæ Samuelis precatio qualis 268.e
annibalis consilium Antiocho datum in nauali prælio quale 142.e
annibalis stratagema 557.e
annona 474.d 536.d
annonæ felicitas & penuria 26.d
annus 130.f 377.e f 432.d 476.d
annus mensesque 9.b
annus cur per palmam indicetur 488.b
annus Ægyptius 365.b
annus iniens 297.a
anni Aegyptiaci rationes duæ 381.a.b
anni constitutio apud Persas 167.a qualitates quatuor 299.a tẽpora tria Aegyptiis 384.d
anni symbolum cur vultur 166.e
annũ quomodo metiebãtur Aegyptij 166.e.f
annum vnum viuunt passeres mares 192.f
annorum centena 167.a
annorum certus numerus 81.c
anser 225.a cur detrimenti symbolum 226.d cur liquidis & frigidis delectetur cibis 225.c
anseris exempla amoris erga homines 135.c
anseris ingenium auersum à poëticis studiis 225.c
anseri honores à Romanis instituti 225.a
anseres Taurum montem penetrantes cur lapillis rostra sua occludant 225.b
anserum iecoribus canes pascendos instituit Heliogabalus 225.a
anserum oletum omnia adurit 226.d
anser poëta pessimus 226.d
antegoras poëta quid responderit Antigono 288.f
anteuorta & Postuorta 296.f
anteus 568.f
anteus ab Hercule collisus quid 224.b
anthanis 468.e
anthia piscis 277.c
anthracinæ vestes 390.e
anthropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 31.a
antigoni dictum argutum 1.c
antiochi numisma 583.c
antiochi laus ab æqualitate 251.b
antiochus cognomento Accipiter 199.b
antiochus Soter 464.e 383.c
antipathia inter camelum & equum 117.b
antipatri epigramma de Platone 180.f
antipatri parsimonia ficta 390.d
antiquitas 465.b.c
antisthenis dicterium 38.e in adulatores 60.f in Athenienses 260.e
antisthenis argutum responsum ad Diogenem 246.b
antoninus Pius cur semper in vrbe sederit 139.b
antonini Pij mansuetum ingenium 224.d
antonino imperiũ portendit agnus vellere in fronte purpureo 23.b
L. Antonius Fab. Quadratus torquibus & armillis à Titio Cæsare donatus 468.f
antonius agnellus 446.f
antonius Sechus Tiberium oppressit 222.f
antonius Morosthicanus 251.c
antonius Musa viperas edendas dedit 147.c
M. Antonius Passer 375.a
antonij ab Vrsicino deprecatio 332.d
antonij triumuiri numisma 571.c
anubis 47.c
anubis Cynopolitarum Deus 290.f
anubis & Osiris expulerunt Gigãtes ex Italia 47.c
anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis sacerdotibus 397.a
anulus 396.f ornatus & signandi causa circumferebatur ibid.
anulum arctum non gestandum cur dixerit Pythagoras 344.e
anulum gestare flamini Diali cur non licebat 498.f
anulum vnum duntaxat olim habere vnicuique licebat 398.f
anulorum quibus ius negabatur ibidem. vsus vnde propagatus 344.d
Aornus fluuius pisces habet vocales 285.a
Apaturiæ Palladizonam virgines Trœzeniæ ante nuptias dedicabant 391.e
Apelles cur fulmen in Alexandri manu pinxit 427.b
aperta vis 446.e
aperto pectore 316.d
aphrodisias 468.e
apiastrum apibus gratum 562.e
apis 240.e regni symbolum. 244.a vitæ sociæ amatrix 241.a
apes D. Ambrosio, Pindaro, Platoni pueris in labellis consederunt 211.a Dionysio & Hieroni regnũ quomodo præmonstrarint 240.f 241.a
apes ignorant venerem 244.d oderunt homines à coitu olidos. ibid. vnde generentur 34.e
apum artificium à Virgilio descriptum 244.d politia eleganter à Plinio descripta 240.e
apum examen in faucibus leonis à Samsone strangulati 243.b in iuba equi Dionysij 240.f
apum rex aculeo caret 240.e
apim cur non passi sint Aegyptij bibere ex Nilo 448.d
apium luctus indicium 506.d
apollo 524.e
apollo Agyieus 485.a Delphicus 253.a
apollo fidicen 213.a Meliates 524.e Thyreus 477.b
apollo Musarum Deus 587.b
apollo cur per corui symbolum 218.e per gallum 123.a per lupum 97.c per gryphem 216.e
apollo in Delphinum mutatus 253.a tibiis libenter cecinit 461.b
apollinis affectus expressus ab Ouidio 50.d cum Hecate vertamen 125.c. Panionij ædem quomodo primũ ędificandã putarint Græci 485.d Musæ 462.f 463.a sagittę in Gręcos immissæ. 408.e
apollinis pedibus serpens triceps subiiciebatur 149.a
apollini cur cygni sacri 211.c
apollini Lyceo cur templum dicatum apud Sicyonios 101.b
apollini quænam animalia dicata 223.e
apollonius 468.e
apollonij Rhodij locus 154.f 313.a
apollonius Thyanæus 68.e
apollonij Tyanei præsagium suæ commorationis apud Barsanum 9.b.c
apostoli 29.b.180.f
apotheosis Imperatorum 29.a 177.b.c fœminarum 221.b multis regibus decreta 428.d
appetentia 153.c
appetentis vis in hepate 171.b
appetitio affectum excitat 136.f
appetitus rationi obsistit 568.f
appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus 71.b
appioni cor asini obiectum 139.a
Aptera ciuitas vnde nomen sortita 199.a
apua piscis 281.a Veneri sacra ibid. b
apua ad ignem, prouerb. ibid.
apuarum copia cur apud Megarenses ibid.
apuleianæ fabulæ argumentum 532.e
Aqua 585.b
aqua mihi hæret. 336.e
aqua

aqua cælestis 567.a
aquæ vocabulo quæ signetur 369.f & 373.b
aquæductus & fontes, leoninis figuris ornati 7.c
aquã generationis causam putarunt multi, & cur 72.d
aquam ranæ dare, prouerb. 275.c
aquæ & ære naturam rerum constare putabant Assyrij. 290.e
aquarum segregationes apud Mosen quid 286.d
aquis comparata disciplina 370.d
aquila 175.b & seq.
aquila Aurelianum infantem de cunis sustulit 176.e carnem bubulã in Maximi cellam & Iouis Præstitis, sacellum abiecit 136.e Claudij dextero humero consedit 138.e. dedicata iustis Imperatorum & regum 177.b in educanda prole iniqua 179.a Gordij currus iugo insidens 135.c Ioui gestat tela 181.b lapidem in nido collocat 182.d mactandam Helenam liberauit 178.e Maximo imperij auspicium dedit 176.e
aquila ossifraga quæ 178.d
aquila panem de manu Octauiani rapiens quid 176.e
aquila pollet visu 181.a ibid. quibus imperium & regnum præmonstrauerit 175.e & seq. quot vno tempore pariat 178.d volucrum regina 177.b vnde dicta 25.b
aquila vulturina 178.d
aquilæ conspectus felicitatem indicat 176.d
aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus 177.b
aquilæ etymon 181.c
aquilæ nidus cum pullis à C. Mario puero repertus, quid portendebat 176.d pennæ aliarum auium pennas contactu corrumpunt 179.b præconium ex Sosithei dicto 181.a
aquilæ senectus prouerb. 180.d
aquilæ cur bellum cum serpente 148.f cur tantum tribuerit Pindarus 177.b
aquilam sacrarunt Persæ ante Romanos 175.b
aquilæ duæ in culmine domus, vbi alexander natus 176.f
aquilæ gerendis rebus se duces præbentes 176.f
aquilarum duarum ex auro apud Delphos significatio 182.f insignia quædam ibid. pulli à vulturibus discerpti 169.e
aquilis senescentibus rostrum magis incuruatur 80.d e
aquilę Pontifici opinio improbatur 168.f
aquileiæ expugnatio quibus indiciis præcognita. 159.b
aquilinus lapis ad multa remedia 182.d
aquilo 881.a & quatenus vocetur dexter, & quomodo pro dæmone accipiatur 241
aquilone spirante gignitur masculus fœtus 24.d
aquilus color 181.c
Ara 481.a
ara Dianæ dea ex cornibus ceruinis 64.d
ara sacrificialis 481.d
arabes fidem in manibus colebant 333.b
arabia cur nullum suillum genus habeat 77.c
arameorum opinio de duabus legibus 425.a
aranearum telę quid Aristoni Chio 251.b
araneus 250.f
araneorum telæ quid in Sacris 251.a
arati locus 216.d
arationis partes procuratæ 27.a
aratrum 468.f
araxa fœmina 138.d. ex Hercule filios genuit tres 138.e
arbiter geniúsve 46.d
arbores sine tempestate cecidisse, suaque sponte mox resurrexisse 503.b
arbusta terrenis mentibus assimilata 491.b
arca fœderis cur ex cedro sit fabrefacta 494.e
arcæ Noes ligna cur quadrata 381.b
arcades cur rudes dicti 80.d Proselenes cur 434.f
arcadum gestamen quale ibid. mos in eligendo rege 2.e
arcam Domini vaccæ fœtæ traxerunt 29.c
arcana tempore patefieri 576.e
arcana reuelata 262.d
arcana sacrorum 318.e
arcana tegenda 57.a
archangelorum cura quæ 436.f
archemorus celebritatis Nemeorũ causa 506.d
archidami dictum in Chiorum legatum 286.e
architecturæ per hirundinem 208.f
arcus 406.f cur fuerit dedicatus Amori 407.b
ardea 236.f per coitum sanguinem ex oculis emittit ibid. tempestatis signum 237.a
in Areopago rei velato capite causam dicebant 580.d
argaman 325.c
arge 463.a
argentum liquidum 571.a
argiphon cur Mercurius dictus 149.c
argiui, & Argiuorum numi 125.b
argiui primum vsi scutis ligneis 411.b
argus 572.d
argus cur bouem custodierit ibid.
aries 95.a. & seq. 548.f
aries in Isocratis sepulchro cur adscriptus 96.d
aries in Sacris literis quid 92.d
arietinum caput cur Hammonis signum 96.d
arij Lacedæmoniorum regis epistola 183.a
arion quo habitu delphino vectus 252.f
aristander Thelinesius 209.b
aristandri Thelmesij diuisio dentium 34.e
aristandri sententia de oleo 513.a
aristides Italicas res descripsit 178.e
aristippus quid obiecerit Diogeni 47.d
aristippi responsum de diuitibus & philosophis 364.d
ariston quibus similes aiebat dialecticæ sectatores 261.c
aristonymi dictum in adulatores 61.b
aristophanis locus 273.c
aristoteles & Plinius de fucis dissident 246.d
aristot. locus 50.f 290.d 277.b
aristotelis consilium Callistheni datum quod 225.b. scomma in Athenienses 364.e sententia de Taranda 257.c
aristotelis non videtur legitimus liber, De mirabilibus auscultationibus 234.d
aristoteli conciliatus Plinius 277.c
aristotimus quomodo perierit. 478.f
arithmetica quomodo ab Ægyptiis ostendatur 369.a
arma, armorumque genera varia 405.b & sequent.
arma bellica 495.a.b
arma per sapientiam administranda 408.f
armorum apparatus sine corde irritus 65.a
armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij 406.d
armatos Deos omnes cur finxerint Græci 406.d
armenica prima pelta 412.d
armenica secunda pelta ibid
armenius mus 125.a
armi 402.d
armillæ 402.d vnde dictæ ibid.
armillarum donis & coronis honestati qui ibid.
armillarum symbolum quod ibid.
aromata super ignem quamobrem imposita 454.d.e
aromatarius 237.a
aron agreste cur pascatur vrsa 71.b
aroneæ stirpis mares tantùm cur sacrificato vescebantur 322.e
arriani locus 287.b
ars naturæ victrix 476.f
ars & ingenium 172.d. 569.a
artes cur per manus significentur 328.d
artes inanes 543.c
artes nullæ ante ignis vsum sunt repertæ 454.e.f

Index

artium inuentores 569.a
artibus propriis elusus 238.e
arsinoes miserabilis interitus 187.a
artaxerxes cognomento Mnemon, ficubus & pane hordeaceo vesci coactus 544.f
artaxerxis Mnemonis de fici & hordeacei panis præstantia testimonium 519.a
Artemisia quale sepulchrũ struxerit 201.a
articulus 351.a
artificium 244.e
artificiosum opus 473.a
aruales fratres 537.a
arueris 166.f
aruiragus 444.f
aruncum quid vocet Plinius 87.b
arundo mensuræ signum 550.d
arundinis flocci efficacia ibid.
arundinis & filicis inter se inimicitiæ 556.d.e
arundo in manus tradita Christo, quid indicarit 549.c
aruspex 123.c
Ascia 417.a
ascolia sacra cur Baccho instituta 87.b
asconij Pedani locus 84.b 103.c
ascolopax 225.a
asselliceps homo 108.d
asello fabulam narrare surdo ibid.
asia per tres serpentes indicata 142.d
asilus 247. b quomodo nascatur ibidem.
asina animal est ad onera portanda genitum 109. a fœtus excludit in tenebris 111.b
asina prioris populi symbolum 109. a
asinæ pullus iuniorem populum indicat ibid.
asinus Ægyptius 109.b
asinus ab omni rationis vsu est semotus 108.e.animal dęmoniacum 109.b.humanæ commoditatis assiduus minister 113.a
asinus in fabulis quis 108.e in ludis quis 108.d ad lyram ibid.inter simias 110.d salutis augurium dedit 112.d
sapientiæ symbolum 113.a
asinus putandarum vitium autor & præmonstrator 112.e
asini auricula 108.e
asini cutis post obitum vtilis 112.f
asini portantis iuuentutem, & serpentis fabula 129.c
asini & sali auiculæ odium vnde 236.e
asini vmbra,prouerbium 107.c
ab asino excuti, prouerbium 110.d
asinum currentem pingere 109. e literas docere 108.d
asinum parere 108.e
asini Apollini mactati 109. b audita præter mures cæteris præstant animantibus 25. a 108. e ad bellum gerendum apud Saracoras adornantur 111. a difficulter occiduntur 109. b extra prouinciam non peregrinantur 108. d omnium quadrupedum inuerecundissimi 109.a
asini Palestini equos pernicitate prouocare dicuntur 110.f
in Asinos post obitum deiici 108.f
asinaria mola,ex Euangelio desumpta 111.a
asininæ vngulę abortiuis euocandis prosunt 111.b
asio auis 237.b imitatrix. ibid.c
asio Fauoniis flantibus apparet 237.b
asopus 463.b
aspalatho tactus ceruus moritur 62.f
asparagus 557.a
citius quàm asparagi coquantur, prouerb. 557.a
asperitatis symbolum. 530.f
aspicere, quid in sacris significet 306.f
aspis alita ab Ægyptio 147.c
aspis cur dicta somniculosa à Sisenna 133.a
aspidum ictus letalis 133.a
assentatoribus nullum genus animantium perniciosius 61.a
assertor 499.a
assertor multorum 276.e
asses lignei & scortei à Numa populo dati in congiario 27.c
assidere cuipiam 422.f
Assyrij cur abstinuerint piscibus 290.e
cur columbam coluerint 203.b
astabora 447.c
astasoba 447.c
astræa 579.c
astræa dicta Ceres Poëtis 197.c
astrologia 369.a
astutia praua 228.d
astyagis somnium 516.f
Atalantæ ceruus dicabatur 65.c
atecotti iuniores 144.e
athalaricus Romanum imperium atriuit 167.b
athenarum arcana mysteria vniuersum orbem eluserunt 324.f
athenienses Ægyptiorum coloni 297.b
athenienses Samis vltione multati quòd vrsam Dianę interfecerunt in Munychio eius sacello natam 106. d hospites & aduenas omni officij genere prosequebantur 367.b Niciana clade venditi pro seruis apud Syracusas 37.c
atheniẽses quodnam votũ fecerint Dianę,& cur 90.d quot deos coluerint 427.c
atheniensium nobilitas 566.e
atheniensium in boue mactando mos 28.e
atheniensium malè consulta noctua fortunare dicebatur 188.f
athenodorus philosophus 465.c
atlantus 58.f
atlas 486. f cur cœlum gestare fingatur 487.a
athletæ oleo delibuti certabant 337.e
athletæ siccis ficubus pasti 521.a
atomis suis quid sibi voluerit Democritus 128.f
atrati & atratæ vestes 390.e
atramentarius piscis lolligo 264.f
atramentum in aquas euomit sepia, atramentique vis 264.f
atrei & Thyestis discordia vnde 93.e
atri festique dies 123.a 265.e
atropos 470.f
atrum & nigrum 265.a
attica ficubus nobilis 521.a
attilæ datum augurium per ciconiam 159.b
attonis Moguntini Archiepiscopi impr. bonum factum 333.c
Auaritia 335.b
audiendi promptitudo 87.a
auditorum frequentia 70.d
auditus 64. d. quomodò fiat ibid.
auditus ex leporino simulachro intelligitur 118.e
auditus è longinquo 123.b
auditus promptus 25.a
auditu quænam ex quadrupedum genere præstent 25.a
Auerroes ab Aristotele dissentit in testibus 221.b
aues cœli 550.f
aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli 249.a
augurium mortis 101.b
auguriis in captandis mos sacerdotum 449.a
D.Augustini laus 168.e
augustale insigne 450.d
augustus cingulo ex vituli marini pelle confecto cur vsus 493.a
augustus infans ranas obstrepentes silere iussit 275.c
augustus nepotes suos literas & natare docuit 57.b
augusti Cæsaris numisma 581.e
augusti generis 88.f
augusti milites 127.a
augusti præsagium ex dracone 141.c
augusto decretus currus ex quatuor elephantis 16.d
augusto in littore deambulanti è mari ad pedes prosiliit piscis 284.f
augustus mensis ibid.
aulicorum vita 446.d
aureliano Imper. quo præsagio imperium ostensum 141.b
aurelius augurellus senex scripsit Chrysopœiam carmine 212.d
aureoli tyranni tumulus 271.b.c
auriga cœlestis quis 324.f
auris consecrata Memoriæ 311.b
auriculas asini quis non habet 110.e
auribus cur carebat Iouis simulachrum

...chrum apud Cretenses 309.c
auritus ibid.
aurũ solare metallũ Chymicis 194.e
auri nomen quid 197.a.b
ausonij locus 386.f
auspicium regium 204.e
auspicia Canaria 51.c
auspicia, portentáque felicia per aquilam 175.b
auster quomodo accipiatur 24.e
austri flatus fœmineũ fœtum producunt 24.d
autocabali 500.d
autores veteres multi nostra ætate in lucem prolati 331.c
autoritas 42.d. 487.b
autoritas per manus symbolũ 329.b
autoritas imperatoria & triumphalis honos 493.a
autumnus 586.d
auxesiæ simulachrum cur ex olea 512.e
auxiliares 298.d
auxilij imploratio 209.a
auxilij imploratio apud Scythas qualis 27.a
Azymorum calathus quid 364.e
azymorum festum amaritudine & humilitate celebrabatur 245.b

B

B Litera 463.c
Baccheia supellex 499.a
baculi & virgę differentia 401.b
bacchus 31.a.425.c.498.f
bacchus cur tauro & pardali similis dicatur 31.a
bacchus idem & sol nõnullis 131.a
bacchus Sycites 520.d
bacchus taurinis cornibus insignitus 543.b
bacchi simulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri solitũ 520.d
baccho delphinus adpictus 253.a.b
baccho cur dedicata ferula 514. f. cur obliuio 534.f
baieth Aegyptiis q.d. & bai 196.e.f
balbino & Gordiano statuæ cum elephãtis decreta à senatu Rom. 19.a
baltheus 396.e
baptismus 390.d.e
baptismus vera purificatio 284.e
barba in Sacris literis quid 302.f
barba intõsa cur Aesculapius 302.f
barba symbolum virtutũ 302.e.f
barbam cur se gestare dixerit Diogenes 302.b
barbam cur soli Lacedæmonij rasitarint 300.e
barbam nutrire sacerdotibus mandatum 299.c
barbã perpetua declamatione laudauit Pierius 302.d
Bartholom. Carolus picolomineus 86.e
bartholomæus Lampridius 399.a
basilidis Abraxas 166.f
basilius Magnus philosophiæ latebras omnes penetrauit 407.b
basiliscus 131.b in honore habitus ab Aegyptiis. ibid.
basiliscus ex ibidis ouo 162.b
Basiliscus stella 132.f
Basilisci sanguis cur à plerisq; adseruabatur ibid.
basilici sibilus quibus sit formidabilis 131.c
basiano Antonino quales statuæ decretæ à Macrino Imperatore 421.b
bataui milites qui 144.d
batti nauigatio 424.f
Beatitudo futuri seculi 241.c
bebryciæ Lauri effectus 494.d
bechphrygibus quid 90. e. quid Scythis 222.f
Beelphegor 324.f
beelzebub dæmon muscæ hieroglyphicum 248.d
belbi 102.f
bellator strenuus 73.a
bellatori aliquando cedere necesse 33. a
bellatorem decet sæuitia 2.d
bellerophon coercuit amoris petulantiam 13.c
bellerophontis imago 424.f
bellica colũna quænam dicta Roma 386.d
bellicus apparatus, vel castra 327.b
bellona Minerua 513.b
bellonæ templum 485.c
bellum 34.d 95.a 388.d. 409.b 450.f 486. d
bellum indictum 406.e
bellum marinis fluctibus comparatum 443.b
bellum pax 483.a
belli incommoda & damna 145.a
belli nubes 373.b.c
bello inutilis 342.d.e
bembi ęnea Aegyptiaca tabula miræ antiquitatis 158.d 184.e 216.e 304.e
benedictus Agnellus 446.e.f
benedictus Lampridius 283.b
beneuolus 225.a
benignitas 178.e
D. Bernardus 45.c
de D. Bernardo quæ somniauerit mater prægnans. ibid.
bernardus Vibienius 152.e
bernardinus Maffæus Card. 127.b
bernardinus pollanus 152.d
bernardinus Tomitanus 340.e
bersabea quid Hebræis 374.f
betæ & bliti differentia 561.c
Bianenses 143.a
biantis philosophi dictũ ad Alyattum regem 553.a
bibaces cur aquilæ senectuti comparentur. 180.d
bibacissimus 281.d
biblia quo tempore cõuersa in linguam Græcam à lxx. interpretibus 169.a
bicipitium 296.e
bifrons cur Ianus 297.b
bile caret columba 205.a
bithon & Bithonis robur 31.b
bithyni iudicia ex aduerso Solis cur exercere consuerant 305.a
bittea meretrix 561.c
Bliti symbolum 561.c
blondi opinio ventilata 161.b
Boca piscis vocalis 184.f
bœotij anguillas diis immolare cõsueuerunt 284.d
boetij locus 568.f
bœotij stupidi dicti 80.e
bonum de malo deligere 530.d
bonum omen 114.d
bona citò labentia 526.f
bona dea, vel persephone 575.c
bonorum obsequium 23.c
bonorum cœlestiũ affluentia 577.a
boreas 150.d
bos ab Argo custodita cur 26.f
bos ad sacrificium quomodo ducebatur à Persis 26.e.f
bos arator triclinium Vespasiani ascendit 26.f
bos integer à Germanis Bononiæ tostus 230.d
bos per linguam inambulat 27.d
bos sub iugo, prouerbium 30.d
bouis effigies in Atheniensium numismate 27.c
bouis precium 27. c. significatio 27. b significatũ in sacris literis 29.b
boui honor habitus à veteribus 27. c
bouis vnde nomen 27.a
bouem Deliorum pecuniã cur parinti nonnulli 28.d
bouem occidere, antiquitùs capitale 18.e
bouem quando sacrificabant Lacedæmonij 224.e
bouem quando sacrificabant Romani 32.d
boues olim vocati Itali 28.d
boues arantes imaginati, quid 27.a
boum cornua cur fœno circumligabantur 33.a
boum natura 32.e
bouillo extenso corio quomodo opem implorabant Scythæ 26.f
Braccati milites 56.e
brachiati milites qui 144.e
bracteatæ argento pennæ 550.f
brassica ebrietatem arcet 562.b
brassica vitibus inimica 562.f & sequenti. dissidij causæ ibid.
Brescit 425.b
bretti populi & brettus 188.e
breuis vita 346.f
briareus Centimanus 331.a
britannia vrsorum sæuitia nobilitata 106.e
britanni olim anserem religiosum opinabantur 187.c
Bromus Bacchus 133.c
brumalia quando celebrantur ibid.
brucia vocata olim Italia 188.e
brutum hebetem putabat Tarquinius 91.a
brutorum cultus vnde apud Aegyptios 55.b

Bubalus, primus omnium Fortunæ simulachrum Smyrneis effinxit 543.b
bubulci nomen in familias Romanas admissum 28.e
L. Buca numum cudit Cæsari 378.f
bucephali 30.e
bucephali equi apud Thessalos 30.f
bulla 395.b
bullæ gestamen vnde acceptū ibid. vnde dicta ibid. b puerile gestamen fuit ibid.c
bulla cordis erat figura 316.e
bulla primus omniū donatus Tarquinij Prisci filius 395.b
bulbi hieroglyphicum 558.f
bulborum efficacia ibid.
busiridis nomen vnde 31.b
butio, accipitris genus quod 194.e
Bythonis & Cleobis fratrum pietas 511.b

C

C Litera, condemnationis nota 163.a
Cabalistica 434.d
Cacus Auentinus 106.e
Cadauera vitro condita adseruabant Aegyptij 46.e
caduceatoris munus 549.b
caduceus 144.f & seq. 571.c
caduceis numismata insignita multa 145.c
Cæcitas 123.a 309.b
cædes multiplex 526.f
cælij Calcagini laus 52.e.f
cæpæ efficacia 552.e
cæpis cur non vescantur Aegyptij 552.f
cæsa vocatur elephas Maurorum lingua 15.c
cæsar 416.d
cæsar apud Gades inspecta Alexandri imagine ingemuit 428.e
cæsar consternatus, non inuento corde in bouis opimi extis 316.f
cæsar regium nomen respuit 398.d
cæsaris mors in Solis signis indicata 431 c.
C. cæsaris numi symbolum 16.d
Calamitas 130.e
calamitatis signum 549.b
calathiscorū effigies columnis Aegyptiacis addi solita 486.e.f
calathus azymorum quid 364.e
calathus Cereris 486.e.f
calauria Apollini sacra 253.b
calcaneū, ac huius hieroglyphica 338.f
calcaneum, & tenere calcaneum ibid.
calcaneum flectere 15.b
calcamenta Aegyptiorum papyracea 547.a
calceus 394.e
calchas augur 293.a
calendæ Augusti Baccho dicatæ 563.a
calenus Megaram cepit 4.f
calidi facultas 426.e
caliga 392.e
caligare 457.a
caligula Cæsar 392.e
c. caligula vetera familiarium insignia nobilissimo cuique ademit 402.d
c. caligulæ coronæ exploratoriæ dictæ 437.c
c. caligulæ sceleratum facinus animo conceptum quod 416.e
calix multa in diuinis literis significat. 541. c pro mortis cruciatu ponitur 542.d supplicij symbolum 559.a
calliditas 138. e dolosa 121.a
callimachi locus 266.f
calliope 463.c
caluaria asini ad loci fertilitatem facit 112.e
calumniator 311.a
calumniatores cur basilisco comparati 132.d
calumniis afflictus 132.d
calx 339.a
calidonij apri mater quæ 76.f
cambysæ anima in leone reperta à Pythagoricis 9.a
cambyses abolere conatus est immanem homines sacrificādi morem 449.e diuexauit Aegyptios 9.a
cambyses de Simandij sepulchro aureum circulum sustulit 377.e
camelus ad duodecimū diem sine potu perdurat 117.b
camelus animal profanum 115.e
camelus animantium omnium tortuosissimum est 116.f
camelus matrem suam nunquam superuenit 117.a
camelus quasi camerus 116.e
camelus quatuor femora gerit 116.e
cameli esitientes à poëtis sunt appellati 117.c
cameli mansueti bilisque expertes 117.d
campegianæ familiæ claritas 440.f
campestre, genus indumenti 394.d
campestres elephanti quales 18.e
camus 469.c
cana cur fides Virgilio 333.c
canaria auspicia 51.c
cancellus pinnophylax & pinnotheres 262.f
cancer 261.b
cancer cur inter sidera collatus 262.d
cancer in numis quid 261.b
cādelabri significatio in sacris quæ 511.c
candida vel obscura quænam dicimus 374.e.f
candulus 58.f
canicipes 51.c
canicula 375.c
caniculæ sidus frugibus inimicum 51.c
canis cur vocatus Diogenes 49.b
canis describitur 44.e
canis & gallus cur ad parricidij supplicium adhibebātur 134.d.e
canis in diuinis literis quid 49.a
canis mira industria coniicientis lapillos in amphoram oleariam 219.a
canis qualis expetitur à venatoribus 51.a
canis quomodo militis officium videatur obire 46.d
canis serpens in Tænaro 47.b
canis simulachro Mercurij cur abiectus 312.f
canis viuus in diuinis literis quid 49.a
canis fidei symbolum 550.d
canis fidelitatis mira quædā exempla 46.f.47.a.b
canis impudentia 109.a
canis oculum habere quis dicatur 52.d
canis significatio in diuinis literis quæ sit 44.e
canis vsus quis 44.f 45.a.b
canem comedebant Oxyrynchitæ pop. 290.f
per Canem quando iuret Socrates 46.f
canes alebantur in Daulia in Mineruæ templo 45.c
canes Alexandro Macedoni missi ab Albaniæ rege 48.f
canes fellis vitio medentur decerpto gramine 71.b
canes in crucem quando rapti à Romanis 51.b
canes laribus diis præsides 45.c
canes quibus Diis sacri 51.b
canes sepulchrales apud Hircanos 170.f
canes mutos quos vocet Dominus 45.b
canities 301.c
canities per amygdalam intelligitur 501.c
canopi astutum inuentum 538.e
canterius in fossa 42.f
cantharis 73.c
cantharus 72.d
canthari typus 449.b
capaides anguillæ 284.d
caper ab Hercule domitus quid 89.c
caper cur Baccho mactabatur 87.b
capro inspecto elephantus fugit. 16.f
in capris an riualitas 90.d.e
caphziel 426.e
caphiatæ 472.d
capillus Veneris 562. d Eius vires ibidem.
capitale apud quos, bouem interimere 28.e
capparis 557.b
capparim libidinem non perfrigerare, contra recentiorum opinionem 502.e
capra 87.a & seq.
capra per aures an spiritum emittat & recipiat 87.b
capram aheneam Phliasij colebant ibidem.

capram

capram in Acropolim Athenis adire lege prohibitum 87.b
capra in sacris quid 88.e
caprarũ cornua qua ratione vitib. fertilitatem adferunt 87.d.e
caprices auis liene caret 235.b
capricornus 581.b
caprificus 508.d
caprifici ramus, Iunonis simulachro cur appositus 508.b
caprifici vis 23.a
caprimulgus 238.e
caprotina Iuno 508.e.f
caprotinæ Nonæ 508.e
captator 280.e
captiuitas 332.e
captiuitatis impatiens 107.b
captiuitatis prudens declinator 279.a
captiui sub hasta vendebãtur 409.c
caput, ac huius hieroglyphica 293.a
caput abradi malum portendit 301.a
caput adiurare & deuouere 294.f
caput Christi cur spinis fuerit coronatum 530.e
caput humanum ad mundani orbis similitudinem compactũ 293.b
caput leonis quid notet 2.f
capitis hieroglyphicum 555.a
capitis rasitatio seruitutem indicabat 300.d
capiti manus imposita quid 294.f
capita, Cæsarum æde tacta de cœlo, omnibus statuis deciderunt ibidem.
in capite consilij sedes 567.b
capitibus brutorum, humana corpora insignierũt Aegyptij 303.a
Capys 139.b
Car Cyrum vulnerãs quo præmio honestatus ab Artaxerxe 224.d
carboni, de abrosis fasciis à muribus, quid respõderit Cato 124.e
cardamus circumpullantes herbas exarescere cogit 179.b
cardinales sacerdotes 487.c
cardo ibid.
carduus in sacris quid 530.f
cardui scolymus 533.c
carnæ deæ sacræ 548.d
carneades ad summam peruenit senectutem 196.e
caro subfrigida, & humoris plena somnos ciet 119.c
carnes lupinis dentibus laceratæ cur dulciores 54.e
carolus Magnus purpuram imperatoriam ab interitu primus vindicauit 167.b
carpere 314.f
carpocrates hæreticus 311.a.b
cartadulorum regio 55.b
carthaginensium immanitas in sacrificandis nobilibus adolescentibus Saturno 449.b
caryatarum opprobrium 485.c
Cassander Antipatri, Abderitis à ranis profligatis agrum in Macedonia concessit 275.c
cassita Gellij considerata 161.b
cassus lumine 306.f
castigatio 417.b 12.e
castigatio ingenua 534.f
castigatio salutifera 556.e
castimonia 394.d 547.c
castimonia è concupiscentia 326.d
castimoniæ symbolum 559.a
castitas 204.d 507.a
castitas per apes 244.d
castorea 122.f
castorum capita pileata cur 385.c
castra bellicúsque apparatus 327.b
castra quomodo fabricata, & castrensia ornamenta, honorésque 418.f 419
cataracta 373.a
catena 474.e
cathedra 422.e.f
cato grammaticus dictus Latina Siren 193.b
catonis in lucronem dictum 340.d
M. Catonis Proprætoris numus qualis 332.e
catonis sententiæ in Romanorum luxum 288.f
catonis scomma in Lentulum 314.f
catuli locus 5.c 210.d 251.a 284.e 307.c 431.d 433.c 534.b
catulina carne epulæ celebriores olim 51.b
catulus leonis in Republica non alendus 4.f
cattus 125.b
cauartianus vicus 12.c
caucaso alligatus Prometheus 570.d
cauda 321.b
cauda, leonini index animi 5.c
caudex Comicis quid 140.e
Cecinna Volaterranus cur hirundines secum in expeditionibus ferebat 210.f
cecropis an euocata anima 7.b
cecropis effigies biceps cur 297.b
cedrus 488.e
cedrus æternitatis est hieroglyphicum 494.e
cedri consideratio 494.e
cedro digna loqui qui dicantur 494.e
ceionij Posthumij augurium de oblata testudine 260.f
celebritas 428.f 435.c 461.a
celeritas 54.e 200.d 428.e
cenchrenæ, leones vocatæ 9.c
cenei hasta prouerb. 410.d
censorinus quo tempore floruerit 167.a
centauri forma duplex, quid 40.e
centaurorum forma & significatio 35.b
centenariæ cœnæ quæ 81.b
centipeda piscis 280.f
centum, & centenarius numerus 354.d
centurio 256.d
centurionis signũ quomodo figurabatur apud veteres 419.
cephalus piscis 278.f
cephali quomodo capiantur Venetiis 279.a
cephas nomen Diuo Petro conueniens 296.e
cephion musa 463.a
cephus auis 216.d
ceramicus 485.a
cerberus 581.a
cerberi hieroglyphica 47.b
cercopithecus cur cynocephalus 53.a
cercopitheci 95.b
cercopitheci sibimet aliquãdo caudas abrodunt 256.d
cerebrum & cor regitur à Sole 312.e
cerebro læso homo interit 588.e.f
ceres 42.f 88.f 453.b 536.d 554.e
ceres vnde dicta 64.d
ceres eadem & Venus 42.f
ceres legifera 27.b 197.c 208.e
ceres vecta draconibus 149.c
ceres & Falcralis flamen 390.e
cereri sacrificatur sus 76.f
ceruarij lupi septentrionalibus regionibus frequentes 105.a
ceruus 60.& seq.
ceruus acerrimi auditus est 25.a
ceruus fistula pastorali demulcetur 60.f
ceruus Indicas & Græcas voces intelligens 61.c
ceruus post coitũ solitarius in scrobibus delitescit 64.e
ceruus torquem aheneũ collo gestans ab Agathocle interfectus 66.d
cerui ætas quatenus ex cornibus & dentibus noscatur 65.e pugna cum serpẽte 61.b ruminatio 66.d viuacitas 65.c 148.e
ceruum enecãs Hercules quid 63.c
cerui in Dianæ tutela 64.d vnde dicti Ibid.a
cerui quomodo ab Sicilia in calabriam transnatant 64.d
cerui vocati fugitiui ibid.
ceruis Achaicis cornua decidiua recidiuáque annis omnibus 67.a.b
ceruini cornu suffitus ad abigendos serpentes remedium 61.c
ceruix superbiæ symbolum 303.b
ceruix audaciæ & ferocitatis symbolum ibidem
ceruix summissionis ibid.
cerulus auis 233.c
cessatio 422.f
cespitatio 39.b
Chabriæ Atheniensis dictum 3.b. 65.a
chalos amnis mansuetos fert pisces 290.e
chamæleon 257.b
chaos 83.a
chares 65.b
charitas 202.f
chedar Arabibus quid 588.f
chelidonia herba 210.f
chenosiris 498.f
cheppa Venetorũ piscis quis 281.a
cherubin species quæ apud Ezechielem

chielem 401.a
cherubin super sedere quid 422.e
chius à Darianis militibus euerriculata 445.c
chij Homeri imaginem numis impresserunt 294.f 295.a
chimæra 88. d descriptio 13.c symbolum 137.c
chiron 40. e An Achillem instituerit 62.e
chlamydes 391.b
chœnix 538.f
chœnices farinę binę Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus mittebantur ibid.
chœrogrillus erinacius 75.b
CHRISTVS 272. d 430. f 479.b 533. a
christus homo Deus 12.f
christi anima nequaquam apud inferos passa 3.b
christi humilitas 190.e
christi quinq; vulnera per pentalpha 464.f
christi sepulturæ symbolum ex sacra historia 3. b
christi symbolum per pelicanum 187.a.b
christi victoria 484.f
christū gestare humeris quid 146.e
christianæ pietatis successus 441. b
christophori veri quinam 146.e
Cibariæ donationes canistris offeruntur. 538.a.b
cibus antiquitus Atheniensibus ficus, Arcadib. glans, Caramanis palmæ, Indis calami, Mæotiis milium, Persis cardamum 545.c
cibus pro doctrina 491.b
cibus in sacris literis quid 364.f
ciborum varietate satur 81.b
cicada 249.a.b
cicada ore caret 249. b per quamnam corporis partem emoduletur ibid.
cicadæ cantus vnde ibid.
cicadæ maximè indigenæ 250.d
cicadæ fœminæ taciturnæ creduntur ibid.
cicer 548.e
cicer erucas ab olerib. arcet 548.f
cicero ibid.
ciceronis locus 93. b 192. e 226. d 219.e 286. f 39. b 357.c
ciceronis & Virgilij lectione Tacitus Imp. offendebatur 245.b
ciceronis falsum dictum in Metellum 218.e
ciceronis somnium de Augusti imperio 469.b
ciceroni obiectum quòd homo nouus 250.e
ciconia 157. & seq.
ciconia lingua caret 160. e mensis inferri vetita 160. e cur vigiliarum, custodúmq; vrbiū signum 159. b quî se à noctuarū insidiis defendat 159.a
ciconiæ perpetuū bellum cum serpentibus 159.c
ciconiæ quomodo pullorū suorum incolumitati prospiciant 160.e
ciconiam occidere multis gentibus capitale fuit, & cur 159.c
cicuma 158.f
cicurare leonē quid portendat 4. e
cidaris 388. d 398.f
cinædum cur vulpem vocarint Siculi 121. b
cinaræ fructus 555.a
cincius Manlius 475.c
cinclus auis, cur alienis nidis oua sua ponat 239.a
cinctus Latinis quid 320. f 302.f
cingani vnde dicti 239.a
cingulum Hieremiæ 393. b
cinnamus auis 237.a
circulus 336.f
circulus obliquus 584.d
circulus cœli, vocatus Iupiter à Persis 387.a
circulus principium miraculorum 379.a
circumactu corporis adorandum iubet Pythagoras 377.a
circuncisio 55.c antiquissima apud Aegyptios ibid. ab Abrahamo vt signum Hebræis data 56.d
cissibia 499.b
cithara 458.e
citheronius Leo vocatus Hyllus 2. e
citò confectum 557.a.b
citrus 588.d
ciuis oppressus à peregrino 28.e
ciuium seruator 498.e
ciuibus genuinum est inuicem sibi inuidere 263.b
ciuilis 287.c
ciuilibus seditionib. crescens 273.c
ciuica corona quamobrem sit ex quercu facta 496.e
ciuica corona donatis quæ & quanta tribui solita 497.a
ciuitas 586 f
cladis præsagium 50.d
claritas 431.b
claritas ex poëtarum scriptis 485.a
clari viri 282.d
claudiani locus 142.e 216.e
claud. Cæsar in spectaculis exhibuit pantheras Africanas 103.c
claudium Asellium quomodo eluserit Iubellius Taurea 42.f
claudus cur fingatur Vulcanus 173.e
clauis 477.a
clauus 475.b.c
clauum in Mineruæ templi postica parte quis fingebat 475.c
cleanthis responsum 113.a.b
clearchus 183.a
clearchus Heracliensis fulmen gestauit 428.d
clementia 8.f 429.b 541.c
clementia Imperatorem præcipuè commendat 19.a
clemens Agrippæ Posthumi seruus cur in Hetruria latuerit 300.d
clemens animus 543.b
clementis recognitionū opus 72. f 73.a ex eodem locus recognitus ibidem
cleobes 31.b matrem currui impositam ad Iunonis templū vexit ibidem.
cleomedis opinio de mundi figura 24. e
cleomenes cū Scythis meri potationibus contendit 515.c 516.d
cleo cur sit vocatus Larus Aristophani 215.b
cleopatræ virilis animus 302.e
clepsydrarū vsus vbi primùm 54.e
clibanus 318 d
clio 463.b
clipei & culpei differentia 413.b.c
cliti insolentia quæ 428.d
clitor fluuius pisces progenerat vocales 285.a
Clotho 470.f 471.b
clupea 281. a Lunæ naturam imitatur ibidem.
clypeum neutro genere 413.c
clypeus aureus in D.Claudij honorem Romę in curia affixus 414.d
clypei Agamēnonis inscriptio 3. b
clypei Gręcorum Neptunum, Troianorum Mineruam pictos habebant 413.b
clypei militibus ab Imperatoribus honori dabantur 413.b Diis dedicabantur ibid.c
clypeos qui merebantur 413.c
clypeis inscribebantur facta pulchra 413.b
Clupeiæ lapis quartanæ medetur 281.a
Cnidum missa nauis à Periandro cur in alto mari remorata 277.b
Cochlea Romanas delicias auxit 264.e
cocis vel Cotionis exemplū 48.e
coccygium 181.f coccyx ibid.
coei 261.b
cœleste rerum omnium promptuarium 324.e
cœlestes spiritus 436.f
cœlestium bonorū affluentia 577.a
cœlibaris hasta quæ 409.c
cœlum 378.f 318.d 407.c
cœlum cur cœruleum 566.d
cœlum decimum 413.b
cœlum nil nisi sanctū profert 22.f
cœlum quo motu rotetur 24.e
cœlum veteres pro capite 293.c
cœlum fœcundum cur dixerit Hesiodus 370.d
cœlum vnde dictum 435.c
cœli tres regiones 581.a
cœli alieni impatiens 173.b
cœli fœcunditas 323.a
cœli virilia Saturni falce recisa quid 287.a
cœlo alieno melior effectus 525.c
cœli aquei 507.a
cogitatio 78.d
cogitatio alta 181.b
cogitatio vel sensus imaginationem creat 136.f
cogitationes generat anima 299.c

cogita

cogitationum procellis quomodo obuiam itur 368.f
cohortes, earúmque insignia 142.e
coitus incœpti indiciũ quod 359.b
collegium nullum sine præuaricatore 527.c
collyrides conspersæ 513.b.c
coloes 447.c
color niger Soli dedicatus 218.e.f
coloris nigri signum quod 202.d
coluber gaudet latebris 135.a
coluber terræ filius & indigena 145.a
colubrorũ ingens vis in Sardium suburbanis locis quando visa 145.a
columba 201.c.& seq.
columba aëris symbolum 203.b
columba argentea cui aurũ in dorso, quid 206.d.e
columba caret bile 205.a
columba cur ab Assyriis colebatur 203.b
colũba fusca Prophetis quid 202.e
columba munda & simplex 207.c
columba quieta 204.f
columbæ esus contra contagium 205.b
columbæ & vespertilionis discordia 232.d
columbæ etymon 202.e
columbæ felix auspicium fuere Aeneæ & Iulio Cæsari 204.f
columbæ natura actionésque mysticæ explicata, & quomodo ad vsus transferendæ 206.f
columbę obsonium Regibus parabatur grassante peste 205.b
columbæ oculos habere quid 206.f
columbæ cur parcant Syri 203.c
columbarum alę gypso illitæ summísq; tectis affixæ quid 204.e.f
columnæ, ac earum symbola 483.c
columnæ muliebres, virginales 486.e
columnæ Traiano & Hadriano erectæ 484.d
columnarum significatio in sacris 486.d
in Columnis statuæ plerísque à Senatu decretæ 484.d
colurna hastilia 85.a 87.b
colus 470.e.f
colus & capilli in sacris quid 299.c
comessationes perniciosæ valetudini 135.a
comethus Dianæ templũ violauit 537.b
compotatio amicitiæ causa instituta 548.b
Conditorium 319.c
condonatio 511.a
concentus cur odori comparatus 364.f
concha Veneri dicata 263.a
conchylium 267.a
concordia 459.c 541.b per caduceum indicata 143.b per cordis symbolũ 314.c per cornices indicata 191.a per mel & lac 244.d per pauonem 221.a
concordia vnde dicta 458.f
concordia rei familiaris 227.b
concordia rerum 114.d
concordiæ symbolum 571.c
concordię discordięq; effectus 17.e
concupiscentia 171.a
concupiscentiæ signum vmbilicus 326.d
concupiscendi vis 581.b
concupiscere quid 320.d
congiarium 422.d
congri & polypi certamen 256.e
congruere vocis etymon 163.c
coniugium 344.d 474.f
coniugij commoda 455.b
coniugij fidem non violant columbæ 202.d
coniugis mores ferendi 272.f
coniugula myrtus cur dicta 587.c
coniunctio maritalis 409.c
conixa animalib. perniciosa 559.c
conscientia igne examinata 318.d
consensus 333.a
consilium 395.c
consiliũ per cordis symbolũ 316.e
consilia occulta 567.b
consuetudo perniciosa 238.e
cõsularis magistratus annuus 396.d
consulatus primi hieroglyphicum 353.c
consultatio 422.d
consultorum bene stabilitas 297.b
consummatio 171.c
consummationis sacrificium 311.a
constantia 38.e 151.b
constantij Imp. pompa Romam ingrediens 142.e
consternatio multitudinis 87.a
contatio 515.b
contemplatio 310.f
contemptibilis 519.c
contemptor diuum 506.e
contentio laudis 120.d
continentia 138.e 323.c
continentia in quibus rebus consistat 389.a
continentiæ exemplũ in tauro 22.d
continentiæ fructus 502.d
contrarietas 378.d 408.d
contumacia 133.b
contumax 233.a 311.a
contumeliosus 227.c
conuersio hyemalis quæ 259.a
conuiciorum contemptor 178.f
conuiuia lautiora piscibus olim erant opi parẽ instructa Romanis 288.e
cor 162.d 316.d cor, animæ receptaculũ 316.f voluntatis fons 171.b consilium & rerum agendarum radicem continet 316.e
cor Dei in sacris quid 316.e
cor habet & iecur omne animal quod sanguine præditum est 316.e.f
cor hominis anniculi duarum est drachmarum 196.d
cor in senium vergens imminuitur 196.d.e
cor, per anularem digitum 343.c per anuli hieroglyphicũ 397.b.c
cor omnibus, qui sanguis 198.e.f
cor quibus dicatur exedi 198.e
cordis aperta simplicitas 56.e
cordis cum sanguine commercium 198.e
cordis figura cur bulla 316.d.e
cordis significata 316.d.& seq.
cordis symbolum 316.d
cora Hetruriæ promontoriũ 300.d
corax primus Rhetoricam docuit Syracusis post Hieronis obitum 218.e
corbes fragmentorum duodecim doctrinam duodecim Apostolorum significant 541.a
corculum 316.e
cordatus 310.d
corij vsus in militaribus tegumẽtis 388.d
corinna molico carmine superauit Pindarum 398.e
corinthiacæ ædes quibus Diis sacræ 483.b
corinthiacæ columnę ibid. & 486.e
cornabulia 564.d
cornabulia Liguribus quæ 70.f
cornea pocula 443.b
cornea porta 374.d
cornelia Annia viuam se vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit 529.c
cornelius Museus Bitontinus præsul 165.b
cornelius Tacitus mendacij arguitur 112.e
cornelij Castalij Feltrẽsis epigramma festiuissimum 286.f
cornelij Nepotis sententia improbata 160.e
cornicari 191.b
cornix 190.e duo tantum oua excludit ibidem
cornix aliquot hominũ ætates dicitur viuere 192.d
cornix concordiæ symbolum 191.a
cornicis & noctuæ cõfusus sanguis coire non potest 190.d
cornicis sepulchro & columnæ honos habitus à Marrhe rege 191.c
cornices ad Palladis arcem non aduolabant Athenis 191.a.b
cornicum oculos effodientem puerũ damnauerũt Areopagitæ 192.f
cornicum oculos configere, prouerbium 192.e
cornu copiæ 586.e
cornua 400.f
cornua antennarum 33.a
cornua cerui 67.a
cornua elephanti speciosa 17.b
cornua fluminibus attributa cur 26.d
cornua honoris & potentiæ signif. 67.a
cornua in libris quæ vocẽtur 325.e
cornua multa in numismatis, multiplicis cõmoditatis indicia sunt 541.e

cornua poculorum vsum præbuerunt 543.b
cornuum differentia in boue mare & fœmina 28.f
cornuti milites 143.c 144.d 237.c
corona vnde dicta 400.f 543.b
corona aurea quæ 402.e
corona ciuica non temerè data 497.a
corona vrbs 191.b
coronæ Musarum ex pennis 199.a
coronæ poëtarum ex quibus constabant 499.c
coronæ Regiæ quot radiis constabant 67.b.c
coronæ Regiæ forma 400.f
coronis se ornarunt veteres conuiuia celebrantes ibid.
corpus 384.f
corpus animæ receptaculum 540.e
corpus humanum quod perfectius à pictoribus & statuariis habeatur 381.c
corpus Lunare 280.f 575.b.c
corpus nullum sine næuo 527.c
corpus vel immunditia 354.e
corpus vas appellatum 540.e
corporis forma 587.b
corpora nullis odoribus delibuta auram suaueolentem emiserunt 545.b
corpora per ætates & secula imminuuntur 345.b.c
corpora nostra salicis hieroglyphico significata 587.c
correctio 384.e 157.c
corrugare frontem 5.c
corruptor omnium 152.e.f
corsicum mel parum suaue 241.e
cortonacenses milites qui 142.f
coruus 217.a animal inauspicatissimum 218.f
coruus contumaciæ nota inustus 168.f 218.d
coruus cur Apollini sacer 218.e.f
coruus emissus à Noe quid 218.d
coruus lapideus Diodori rhetoris sepulchro impositus à Metello 218.e
coruus lauro sibi medetur 205.b
coruus à Phœbo missus, vt aquam adferret 217.c
coruus quo tempore pullos excludat 218.f
corui crocitatus frequentioris pluuiæ indicium 219.a
corui lapillos in vasa fictilia coniicientis mira historia 219.a
corui ouo nihil efficacius ad intingendum capillum 218.f
corui quibus malum augurium fuerint 217.c
corylus vitibus vicinitate sua nocet 87.b
corythaliæ Dianæ quodnã sacrum fecerint Lacedæmonij 48.d
cosmas Gerius 283.a
cosmi Medicis laus 15.c 22.d 292.d
Coturnix 228.e
coturnix Alcibiadis è sinu volans 229.a cur Herculi sacrificabatur 229.b simulac biberit, reliquam aquã turbat 228.f 229.a cur impura habeatur 228.f cur maligna ibid.b cur veratrũ appetat 229.b eius impietas aduersus Lunam 228.f.a cur ea vescebãtur Aegyptij 228.f cur à mensis summotæ à nonnullis medicis 221.b
Crabrones ex asini cerebro 34.e
crapula 9.c
crassus vxores tres absque luctu sepeliuit 272.f
craticula 319.a
cratis Pergameni historia de aquila 178.f
creatio 565.c
creator mundi ibid.
crepusculum 438
crescendi vis à Luna est 433.c
cretam per cupressum significari 503.b
cribrum 365.b.c
cribrum cur sub sepia ponant Aegyptij 363.c
crimen 322.d
crispi Passieni dictum de adulatione 61.a
crocodilus 267.d
crocodilus elinguis est ibid.
crocodilus ibidis admota penna obtorpescit 162.f vbinã oua sua ponat 268.f
crocodili adeps ad quid vtilis 269.c
crocodili morsus incurabilis ibid.
crocodili oculi quales 288.f
crocodili ouum quale 270.e
crocodili robur in cauda 269.a
crocodili & scorpij genuinũ odiũ 150.e
crocodili tergus corticosum, durúmque 268.f
crocodili visus in aquis hebes, in terris acerrimus 268.f
crocodilo vbinã vescebantur 270.d
crocodili masuefacti ibidem
crocodilorum hostes cur delphini 254.f
crocuta 102.f
crœsus Lampsacenis excidium interminatur 504.f
cromyonia 77.a 82.d
crotoniatæ bonæ valetudinis laude insignes 138.d
crucis Dominicæ signum minimè fortuitum 491.b
crudelitas 414.e.f animaduersionis seueritatísque indicium 415.c
crura femoráque concidua 45.a
Cubica figura cur semper recta 381.b
cubitus geometricus 347.c
cubitus in mensura quis 347.c
cubitus regius quis ibidem
Cubus 383.c
curculus 234.d timidissimus ibid.
cuculus boni augurij est auis 235.a
cuculus in Iunonis sceptro 234.f 235.a
cuculum cur paruæ aues fugiant 234.e.f
cucumeres infanti febricitanti appositi vt cutem contingant, feruorem omnẽ in se recipiũt 113.a
cucupha 158.f & seq.
cucurbita quid præsagiat 514.d
culex 245.a
culices ex cossis generantur 246.c
culicum sæuitia in Leones 6.e
cultus canis 51.b
cumis in antris responsa dari solita 384.f
cuneus 476.e 120.f
cuniculus 120.f
cunila bubula 70.f 560.d contra serpentes valet ibid.e
cunilam & pulicariam herbam reformidat polypus 258.e
cupiditas latè profusa 384.e
cupiditates & affectus terræ filij 568.f
cupressus arbor funesta 563.a.c
cupressus à carie & vetustate immunis 504.e
cupressus in tutela Ditis 504.d
cupressus mortis indicium ibid.
curæ variæ 526.f
curatij iuniores 14.b
curis 409.b curuca 233.c
currus 423.b
currus in sacris 325.b
curru nuptiali quot, & qui vehebantur 424.e
curulis sella 422.b
curuunguia animalia non alenda 4.f
custodia 96.d 163.b 225.a 296.e 437.c
custodiæ symbolum 492.e.f
custos 305.c 140.e
cyamon 547.c
Cybele 505.b
cybele, quæ & tellus, cur mater hominum dicatur 424.e cur capite turrita ibid.
cybeles currus ibid. cur eum trahant leones 13.b
cybeles symbolum pinus 504.f
cybira 203.c
cychrei templũ in Salamine 141 b
cyclopes monoculi cur 308.d
cygnus 211.b & seq.
cygnus morti proximus dulcius canit 347.a b
cygni cur Phœbo sacri 211.c
cygni dedicantur nautis 213.c
cygni suauius canũt Fauonio flante 213.a
cygni symbolo poëtæ nuncupantur 211.c
cylabræ heroi Phaselitæ offerebãt salsamenta 284.d
cyllenius cur vocatus Mercurius 347.c
cylonem cur trucidarint Athenienses 6.e
Cynica familia vnde 44.c
cynici 248.f molesti & impudentes 249.a

Cynoce

cynocephalus describitur 53. a & seq.
cynocephalus cur in fontium apicibus statuebatur 54.d Mercurio sacer 54.f
cynocephalus pari consensu cum Luna afficitur 53.b
cynocephalus pisce non vescitur 55. c
cynocephalorũ lacte viuebant Numidæ 53.a
cynomya 248.f
cynopolitarum Deus quis 290.f
cyoniæ Deæ cur sacra fiebant 51.c
cyparissa Celtarũ regis filia 504.d
cyparisso vnde nomen ibid.
D.Cypriani laus 203.a locus 203 a
cyprus Veneri sacra 202.f
cyrenẽsium pietas in Saturnũ 52.d
cyrnij populi cur longæui 242. e
cyrillus aduersum Iulianum Apostatam scripsit 305.c
cyrilli locus emendatus 378. f
cyrus à cane nutritus cur 50.b
cyrus mulus est dictus 113.c
cyrus & Ochus idem apud Tertullianum 112. e
cyri somniũ de solis contactu 432.d
cythera 459.b
cytherea vnde dicta 459.b
cytheriacum pectinem cur dixit Naso 404.f

D

D Litera cur vsurpata pro quingentis 261.c
Dædali nepos cur Athenis ab arce præceps datus 228.d Idẽ in perdicem mutatus, quid ibid.
dædali statuis cur vincula iniecta 473. a
Dæmon malus 180.d
dæmon præses nascentibus 144.f
dæmones aquei lasciuiæ præfecti 291. a
dæmones improbi 290.e
dæmones leonina fronte visi 13.c
dæmones per ranas 276.d
dæmonum genera sex infra Lunarem globum 384.c.f
dæmonum varia nomina 384.f
dæmoniaca natura 384.e
Dactyli 588.e
Dagon Palæstinorum idolum collapsum 335.a
damageti statua qualis 381.c.382.d
damiæ simulachrũ cur ex olea 512.e
damnatio 408.f
damnum & vtilitas 285.a
dan serpens à Moyse factus 138.e
danaus cur ædem Apollini Lycio vouerit 100.f 101.a
daniel Ranerius 304.e 357.b
daphne puella à Spartanis nomine Pasiphaes culta 492.e.f
daphnis cur dicta 492.e
dardanus in Samothraciam nauigauit 410.e
dardano nupsit Pallantis filia ibid.
dardanorum pecunia, & Dardaniæ nomen 223.c
darij vagina ornatu Græcanico quid 416.f
darij palla quæ, qualísve 199. b
Dasyppus an idem cum lepore 124.e 120.f
dasypus & lepus vterque hirtipes dicitur 120.e
Debiliora à validioribus absumuntur 179.c
decempeda 348. e.f decempedator ibidem.
deceptio 446.d
decemuir quibus notis indicabatur 357.a
decius cur aurea corona donatus 402.e
declinator insaniæ 16.f
decussatio 96.e.f
deditio 413.a
dedititij qui 386.f
defensio 413.a
defensores milites qui 143.c
Dei triplex potestas 581.a
Delectatio 137.a 520.d.e
deliciarum torrens Psalmographo quis 372.f
deliciosus 347.c
delicta humana 387.a
delicti pœna 570.e
deliberatiuũ genus orationis 14. d
delyrij piaculum 85.c
delio natatore indigere 57.c
delphinus 252.e
delphinus amoris simulachrũ 42. f anchoræ circũuolutus quid 443. a 254. f cur Baccho adpingebatur 253. a à Cupidine alato frænatus 254. f futuræ tempestatis indicium 253.b omnium animalium velocissimus 25.. d piscium rex 177. b veneratione prosecutus à veteribus 253.a
delphini beneficio seruati Arion, Palæmon, Phalantus, Taras, Telemachus & alij 25..a.b
delphini imagine colebatur Neptunus Sunij 253.b
delphinum pingit in syluis, prouerbium 255.b
delphinũ naredoces, prouerb. 254.d
delphini cur crocodilorum hostes 254. f humani generis amatores 196.a quibus diis dicati 253. b
delphis aquilæ duæ ex auro, quid 182.f
delton vocata Aegyptus 161.c
demadis dictũ ad Philippum quod 65. a
demetrij vana insolentia 428.d
demetrij Triclinij opinio expensa 171.b
democratia 163.b
democritus quid per atomos indicare voluerit 128. f 129. à quod consilium fratri datum 68. f
democriti respõsum ad longiorem vitam assequendam quale 242.e
demolitio 468.f
demonactis festiuum respõsum de fumi minis 456.f
demõstratiuũ genus orationis 14.d
demosthenes notatus 27.c
demosthenes quęnam obiecit Philocrati 288.e.f
demosthenis enthymemata lucernam olebant 451.c
demosthenis in noctuæ cultũ exclamatio 188.d.e
demosthenis locus 188. f
dena 356.f
denario numero finiuit omnia Romulus quæ instituit 381.e
dentes in infantibus quando primò pullulant 459.c
dentes suos aliquando excutiunt elephanti 17.c
dentium diuisio ex Aristandri sententia 314.e
deosculatio Hebræis quid 332.f
depontani senes qui appellati 157.c
depopulatio 70.f
derceto & Atargate p.296.f
desidere 423.a
designatio & scopus 169.c
desolatio 445.c
despicatus 49.c
detrimentum per anserem 225.c
detrimentum per dentium symbolum 314.f
deucalionis enatatio qualis 164.d
Deus Opt.Max. 430.d
deus à quibus circundetur 368.d
deus in humano corpore 72.e
deus per accipitrem indicatus 193.c per ciconiã 160. e per circulum 377. a per crocodili symbolum 267. c per oculi symbolũ 305. c per septenarium numerum 356.d per spithamę appellationẽ 347.b
deus non delectatur nisi in albis vestibus 389 b
deus pater 302.b
dei aduẽtus 284.c cognitio cur paucissimis innotuit 269.b dextera quid 338.f sapiẽtia 481 a vis 334.e
de Deo cognitionem ex operibus perpendimus 269 b
à Deo & sacris alienus 109.b
de Deo disputare non est omnium 322.e disputandum sobriè 331.c
deorum capita 555.b coronæ ex variis herbis ac plantis 400.d cultum instituit Mercurius 313.a rotæ cur octo radiis cõpactæ 380.d simulachra cur ex cupresso fieri solita 504.e
dextera manus in sacris quid 333.b
dexteræ manus symbola 303.a.b
dexteræ & sinistræ mundi partes quæ 24.e
Diabolus 89.c
diadema 397.c 398.d
diadumeno ambulanti in agro pileum abstulit aquila 176.d
diagoræ Rhodij statua 381. d
dialectica 336.d 367.b 368.f 539.a
dialectica Lunæ æquiparata à Clitomacho 434.e
dialectica per araneam 251.b
dialectica quî indicata 245.c

dialectica quæ nihil ad res facit inanis est 543.c
dialecticæ sectatores quibusnam similes dixit Ariston 261.c
dialecticam polypi similem cur dixerit Carneades 256.d
diana 30.e 433.c
diana Lucina per mulum 279.c
diana regina cœlestium proportionum & intelligentiarum 572.e
diana strangulata 472.d
diana ταυρωπὸς ϗ ταυρῶ 30.f
diana vel Hecate triceps 48.d
dianæ ædes sacræ quæ 483.b
dianæ ædem quomodo construendam putarint veteres 486.d
dianæ ædem sacrauit in Auentino Seruius Tullus 64.d
dianæ Corythaliæ quod sacrum fecerint Lacedæmonij 90.d
dianæ simulachrum alatum 11.b
dianæ simulachrum apud Lacedæmonios 357.d mãmosum 230.e
dianæ Soluizoniæ templum 393.a
dianæ Triclariæ sacrum 537.b
dianę vel Hecates simulachrũ 299.f quis primus triceps excogitauerit ibidem
dianæ votum factum ab Atheniensibus & quod 90.d
dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid 65.b
diaulus 349.b
dicacitas 238.d
dicacitatis castigatio 249.c
dictatori cur nefas equitare 42.d
dictyma, Pallas vocatur Nicandro 494.f
dido 579.b
didrachma 174.d.e
dies atri festíque 123.a
dies per pauonis symbolum 220.f
diespiter 455.c
difficultas 42.f
difficilis atque morosus 286.d
digitus 340.e 345.c 351.a.b.c
digitus anularis 343.c cur odorib. illinebatur ab Aegyptiis ibid.
digitus auricularis 344.e.f digitus Dei 340.f digitus medius 343.b
digitus mensurarum omnium minima 345.b
digito vno caput scalpere 341.a
digiti & numeri 351.b & seq.
digitorum diuisio ibidem
dignitas sacrosancta 67.b
Dij 410.d
dij laneos habent pedes, prouerb. 472.f
dij lares 45.c dij manes 296.f
dij marini cur cæteris fœcundiores à poëtis ponantur 287.b.c
dij omnes 482.c dij Penates 410.e.f 549.d dij præsides homini nascenti quatuor 199.b
dij secundum Lacedæmonios quomodo inuocandi 328.e.f
dij Tutelares 411.a
diis templa rotunda cur dedicarint veteres 482.f
diluuium 375.c dimensio 345.b
dingua 312.d
Diocletiano datũ oraculũ quod 2.f
diocletiani milites Iouiniani vocati 183 b
diodorus rhetor quo honore iam defunctus à Metello discipulo affectus sit 218.e
diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incuriosus fuit 295.c
diogenes cur barbã se gestare dixerit 231.f cur vocatus canis 49.b cur carpebat Musicos 458.d
diogenes quid responderit Alexandro mittenti osſiũ plenam sportulam 49.b
diogenis anceps interrogatio 40.e
diogenis Cynici dictum 562.d
diogenis dictum de adulatore & obtrectatore 61.b
diogenis dictum in adolescentem luxu deliciisq; corruptum 498.e Aliud eiusdem de puero impudico ibidem
digenis dictũ apud Xeniadem seruiens 1.b.e
diogenis iocus in athletas 76.f
diogenis opinio de sapore 314.d
diogenis salsum dictum 12.d quid ei obiectum ab Aristippo 42.d quid ei responderit Antisthenes 246.e
diomedes cur templum excitauit Hippolyto 392.e
diomedis filiæ 40.d
dionysius 575.c
dionysius Aegyptiis Osiris dicitur 498.f
dionysius cur ad mare fugisse fingitur 25.a
dionysij Halicarnassei locus 170.e.f
dionysium cur taurina specie figurabant antiqui 23.a
diophanes 242.e
diophanes Lacedæmonius 86.d.e
dioscorides Astrologus 194.f
dioscoridis versio castigatur 557.a
dipsas 152.f & seq.
dipsadẽ quid vocarit Apollonius poeta 153.c
discessio subita 258.e
discinctus 320.f 392.f
discincti milites 409.c
disciplina bona 458.e
disciplina tota aquis cõparata 370.d
disciplina vera 146.e
disciplinæ diuinæ 230.f.231.a 366.e
disciplinæ exoticæ 243.a
disciplinæ humanæ 366.d
disciplinæ per Mercurium 312.f
disciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon 368.d.e
discipulorum pedes loti in cœna Domini quid 338.d.e
Discordia 94.f 453.b
discordia militaris 217.c
discordiis ciuiũ locupletatus 273.c
Diserta proles 31.c
Dissimulator ingenij 103.b
dissimulator turpitudinis 126.f
dissolutio 476.d
distinctio 78.d
Dithyrambũ vincens bouem assequebatur 31.b
Ditis pectora adamãtina cur 402.f
diti & Saturno sacrificarunt decumatos homines Pelasgi 449.b
diues auarus 337.b
diuitum variæ auocationes 116.f
diuina maiestas 423.a
diuina prouidentia 171.b
diuina in occulto 57.a
diuinorum ab humanis separatio 286.d
diuinitas per capitis symbolum 293.b.c
diuinitatis indiciũ cur triangulum æquilaterum 383.c
diuitenses, Gallicana legio 200.d
diuitiæ an sapientia prius optanda 363.c
diuitiæ elatum faciunt 220.e
diuitiæ fortunæ appellatæ 542.e
diuitiæ vicissitudinariæ 220.e.f
diuitiarum flagellator 221.c
diuitiarum turpitudo 220.e
diuitias per spinas intelligi in Sacris literis 530.f 531.a
diuus 421.c diuturnitas 497.c
D.M. literæ quid 296.e.f
Dochme 347.a
docilitas 311.c
docilitatis & obsequij memorabile exemplum in cane 49.a.b
doctor virtutis 91.c
doctoris munus 223.b
doctores & prophetæ ibid. & 450.d
doctrina 422.e
doctrina cœlestis 369.c
doctrinæ firmitas 551.b
doctrina imperióve pręstãtes 294.f
dodonęũ oraculũ 449.b quomodo interpretatus sit Hercules ibid.
doli fallaciaq́ue 150.e
doli occulti 474.d
dolichus 349.b
doliola sacellum Romæ 539.c
dolia duo, quid indicabant 270.d
doliũ quid in Platonis Gorgia 539.c & dolium perforatũ quid. 540.d
domestica animalia duo nunquam mansuescentia sunt, hirundo & musca 248.e
dominator 4.f
dominium 141.b 293.c
dominium æquum 309.c
dominicus Michael Venetus 27.b
domitia Augusta quæ 221.b
domitian. muscas perfodiebat 17.b
domitianus cur Medusæ caput pro pectore gestare solitus 296.d
domitiani instabilitas in Domitiã vxorem 221.a
domitiani nocturna visio de aureo gibbo quid 206.e
domitiani mors per Solis signa cognita 161.c
domitiani sigillum 154.e
domus regia cur in medio imperij totius

totius sita debeat esse 139.b
dores vertunt γ in ♌ 150.d
doricę ędes quibus Diis sacrę 483.b
doricæ columnæ 489.b. 486.d
dorsum 303.c
Drachma 173.c 174.d
drachma argenti 12.d
drachmæ duæ siue cor 173.c
draco ab Aesculapio educatus 147.b.c conspectus, felix prodigium 141.b.c cur Palladi dicatus 140.f
draco Hesperidum, hortorúmque custos 129.a.b
draco quinque iugerum magnitudine 149.c
draco Tauri pater 31.b
draconis etymon 138.e 140.f
draconis multa δεκαβοιῶν 27.d
draconi visus acutissimus 188.d
dracones inter serpentes qui 140.d
draconum inuolucrum in caduceo 144.f
draconib. vecta Ceres, quid 150.d
draconarij 142.e
Dromoclidis auara improbitas 293.a
Drusi à continẽtia cõmẽdatio 22.f
Dualis numerus cur immunditiam significet 354.e
ducenta ibid.
dulcedinis symbolum 518.f
dulcium appetitus 241.c
duo 354.d
duo millia 363.b
durandum 466.f
duritas & firmitas ossiũ leonis 5.c
durities emollita 510.e
Dyris 447.c

E

E Litera 462.e
ebrietatis remedium 235.c
ebrietas quomodo vitanda 535.a
ebrietates detestandæ 135.a
ebriositas in panthera 103.c.d
ebriositatis remedium 562.d.e
Ecclesiæ vnitatis symbolum 527.c
echeneis vnde dicta 276.e
echidna Hesiodo quid 14.d
echidua cur dicta Nympha 129.a.b
echinus marinus 266.e
echinus terrestris 74.f 75.a.b
echini etymon 266.e
echini terrestris duo genera 75.e
echinus vnum nouit magnum 74.f
Edomitum à virtute vitium 155.a
educatio vniuscuiusque vitam instituit 157.b
Effœminatio 118.f
effœtus 361.a
Electores Imperij quando constituti. 167.b.c
elementorum concordia 230.f
eleemosyna 511.c
elephanitasis curatio 588.d
elephãtus fugit inspecto capro 16.f
elephas murem capiens quid 17.b
elephas solus diutius homine viuit, ac animal aliud nullum 190.c
elephantis dotes 14.f.& seq.
elephantis studium Romæ ad vmbram Lunæ 18.e
elephanti cãpestres aliis dociliores, montani praui & insidiosi, palustres dementiores & leues 18.d
elephanti cur turbidam aquam bibant 17.b
elephãti Luna noua flumine se purificant: sermonem patrium intelligunt 18.e
elephanti cum serpentibus certamen assiduum 15.b.c
elephanti partus longissimus 17.c
elephanto cor duplex inest, secundum Mauros 19.b
elephanto nulla belluarum prudentior. 19.c
elephanti mirabilis historia 18.d
elephantorum genera tria 18.e
elephãtũm natu maximus gregem ducit 15.b
elephantum cur Lucam bouem vocarunt. 17.c
eleus ager equorum generositati consecratus 114.e
elicius Iupiter vnde 428.e
elisæus pueros paruulos ei illudentes deuouit 107.a
elisæi visio quæ 36.e
elienses mulieres cùm Baccho preces funderẽt, quid petebant 23.a
eloquentia 567.c 586.f
eloquentia grata per apes 241.a
eloquentia per caduceum expressa 146.d.e per manũ dilatam 336.d per psittacum 214.e
eloquentiæ necessaria calliditas & prudentia 146.d
eloquentiæ symbolum per Sirenas 193.b
eloquentiæ vis 312.d 429.a per Herculem expressa 312.e
elops piscis 278.d
elorus cicures pisces producebat 288.e
elpenoris tumulus 491.b
elusus suis artibus 238.f
elutio 556.f
Emansor per coruum 217.c
emerepes Phrynidi musico cur duas chordas è lyra bipenni exciderit 460.e
empedoclis carmen de seipso 172.e
empedoclis de anima sẽtẽtia 492.d
empedoclis opinio de corde expenditur. 196.d de mundi partibus dexteris aut sinistris 24.d
emunctæ naris quis dicatur 310.e
Encaniare 287.c
encobomata 391.b
encyclopædia 251.a
endymion 572.e
eneph Aegyptiorum deus 565.c
enhippi scutum 411.b
ennensium nemus 325.b
Epaminondas 141.a
epaminõdam cur socium muneris cooptauit Pelopides 298.d
epandytis 388.e
ephemerus 248.f
epigrãma ab oraculo in Nicocreontis regis gratiã enunciatũ 294.d
epigrammatum locus 514.f
ephod 403.b
epidaurus 580.a
epies Aegyptius 132.e
epimetheus 569.b
epopæus Palladi templum erexit 511.b.c
Equæ vento grauidæ 40.e.f
equarũ siluestriũ copia in Syria 40.f
E Q. victoria 37.c
equitare habetur magnificum 42.d
equus cur leone ad bellum aptior 34.d
equus cur profanus Aegyptiis 41.e
equus fluuialis 270.f
equus Marti immolabatur 43.b
equus multifariam in numis diuersis conspicitur 37.b
equus Platonis 39.b
equus Soli & ventis mactatus à Lacedæmoniis 43.b
equus viuus dicatus Ioui, à Salentinis in ignem coniectus 43.c
equi apud Sardos colubros quo tempore deuorarunt 145.a
equi charactere inusta frons Atheniensium captiuorũ apud Siracusas 37.c
equi & equitatus Domini, quid Abacho vocati 36.e
equi fabrefacti à Dionysio Argiuo quales 41.a
equi fluuiales impietate notati 134.d
equi sacri quibus Diis 43.a.b
equi significatio in diuinis literis 36.e 38.e
equi soluti & pascentes, quid 37.a
equi Thessalici 30.f
equorum affectus in dominos 36.f
equorum zelotypia 40.f
equis albis quo tempore vehuntur Romæ præsules 42.d
equis cur comparantur Diomedis filiæ 40.d
equis & velis, prouerb. 34.f
equis quando cœperint Romani esse superiores 32.d
equinis à pedibus sede procul, prouerb. 38.e
Erasmus Roterod. fallitur 358.f & 360.a
erasmi Roterodami laus 22.e
erasmi Rot. mordacitas de esu piscium 289.a.b
ercynæ simulachra 150.d
eremita 111.b
eremitæ per deserta Thebaidos & montem Sinam 545.b
ectrienses à Xerxis militibus euerriculatione abducti 445.c
erichtonius cur inuidiã indicat 155.a
erinacius 75.b.c
erotes malo nanis affixus 228.c
erucæ ab oleribus quomodo arceantur. 548.f
eruditus imputus 179.e
eruditus quis verè censendus 426.f
Erycinæ Veneris templum 452.f
Erithacus 239.a

Esaiam sustulit Manasses 299.b
Esth Hebræis quid 173.a
Eth Aegyptiis quid 196.f
Ethicæ philosophia 368.f
Euboici opisthocomæ 300.e
euchemus Arcas 2.c
euentus inexpectati 114.f
euerriculatio quomodo fiebat 445.c
euiratio 322.f
Eumolpus Athenieses profligauit 145.a
eunomi citharœdi statua 250.e
euphranor 484.e
europa 576.e à Ioue rapta ibid.f
euphratis symbolum & etymon 197.c
eurysthenis musa 463.b
euterpe 463.b
euthymonis sentétia de Nili exundatione 447.c
Exanimatus minima de causa 281.c
exanguis de nequitia redditus 236.f
excæcare oculos populi quid 238.f
excandescentiæ causa 5.b
excellens 494.f
excessus 358 e
excubiæ 223.b
excubias disponunt grues 163.b
exultatores 144.e
exhæredator filiorum coruus 217.a
exosculationes cur apud Romanos sancitæ 203.a
exossare catulos suos leo cur pingatur 5.c
expectationem frustratus 215.b
expergefactio 553.b
expiatio peccatorum 587.b
explicationis sacrificium 311.a
exploratio 405.a 437.b
externæ aues ex Hispania missæ in Italiam 228.d
extincta libido 324.e
exundare 184.d
Ezelino portétum oblatum à pica 215.a

F

FGeminum vt in antiquorum monuméntis intelligatur 491.f
faba Aegyptiis instar numinis 547.a
faba funesta habita 547.b
fabæ esus prodigiosa somnia parit 258.d
fabæ in iudiciis cur olim esitatæ 547.c à Fabis abstinendú 547.c 548.d
fabis suffragia ferri 549.a
fabariæ calendæ 548.d
fabius Caluus Rauennas 523.a
fabius Maximus cur Ouiculæ cognomentum adeptus 91.b
fabij contatoris virtutes 42.e
fabio Max. primú concessus equus 42.d Q. Fabius Eburnus Iouis pullus 226.f
fabius Virgil. Spoletinus 37.a 76.d
fabio Valenti augurium ab aquila oblatum 170.f Vitellio contra Othonem ibid.
fabella de leone, vrso, & cane 8.e
faber lignarius 280.f
fabricæ præfecti, quinam milites 143.a.b
fabrilia instrumenta in squatinæ capite 280 f
fabula oraculi Iouis Ammonis 4.d
facelitis dea 290.e
faces 4 2.d Cupidini dicatæ ibid.e
facienda nesciri tutissimum in expeditionibus 32.d
falconarij milites 144.d
falsum cur ex speculo significatum 405.a
falx 417.a Saturno cur tributa 536.f
fama 35.b, c 408.f
fama longè latéq; propagata 427.b
fames 49.c.264.d famis vocabulú ibidem
fama moriés significatur per aquilam 180.d
familia prodiga 112.d
familiæ amplitudo 310. f
familiaris rei accumulator 255.c
familiaris rei concordia 227.e
familiarum imagines & picturæ quando inuentæ 139.a 183.a
farina Hebræis quid 364.e.f
farre victitauit pop. Rom. diu. 26.e
fascia ad diadema pertinet 398.d 423.a
fascia cádida Regum insigne 398.d
fascia molem Aeliam Romæ ambiens qualis 29.a
fatum 394.d 416.e. f.437.a 465.b 470.e.f vnde dictum 365.b.c
fati definitio ex Chrysippo 437.a.b
fati potestas 429.c
fatuitas 519.c
fatuitatis symbolum 554.d
fatuus & insulsus 561.c
fatuus per cepphum 216.d
faunus 563.a
faunus anguis 136.d
faunus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pópilio 418.d
fauor 260.c eius contrarium 573.a
fauoris signum oculus 306.e
Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, quid indicarit 149.c
faustinæ cur aquila virorum more in consecratione data 221.b
D. Faustinæ Piæ simulachrum 421.c
fauum & mel in sacris quid 143.c
Febris lethalis à Sole 74.d
febris medela 59.a
febris quid, & vnde dicta 6.d
febris sæpe capras molestat 88.f
febre torquentur leones 6.d
fel à Marte regitur 97.a
felis 581.e
felicitas 93.a 145.c 321.c 441.b 511.a 516.e.f
felicitas animorum futura 206.d
felicitas vnde oriatur 543.a
felices seniores milites 127.a
felis an idé animal cum æluro 125.b
feles cur Lunæ comparati 468.d
femoralia 394.d
fera peculiariter dictus Leo 5.c
feracitas 164.f 517.c hieroglyphicum eiusdem 518.d
feracitatis præcognitio 235.b
Ferdinandi II. Neapolitani regis numus 311
feritas 498.d
fermentum 501.b.c
ferocia belli fracta 408.d
ferocia emollita 104.e
ferocitas 95.a euitanda 32.f in timiditatem versa 66.f
ferocitas per ceruicem 303.b
ferocitate posita assumpta mansuetudo 12.e
ferox à mansueto superatus 236.d
ferre in oculis 309.a
ferula 534.f cur baccho dicata ibid.
Fescenina locutio 392.d
festinantia 281.b
festi opinio de múdi partibus 24.e
festi Pópeij locus emaculatus 289.c 339.c
Fiber, & eius etymon 122.e
fibri cur in venatione sibi testes auellant ibid.f
fibri partes posteriores cur piscium loco à multis habitæ 123.a
fibulare 394.e.f
ficulnus pro imbecillo & contemnendo 519.c
fiscus alimoniæ symbolum 521.a
ficus Carthaginis & Romani Imperij ruinæ causæ 520.f
ficus dulcedinis hieroglyphicum 528.e
ficus & oliua quá latè sint ab alieno solo plantandæ 348.f
ficus quandoque ominosa 519.b
fici materia fabricis minimè idonea 519.c sub ficu requiescere, quid 519.a
fides 46.f 3 6.f
fides cana cur Maroni 333.b.c
fides lubrica 391.b.c
fides per manú dexteram 333.b c
fides vel hosti seruanda 333.c 334.d
fidei creditum 391.c
fidem honos sustinet 573.b
fidem in manibus cur colebát Arabes. 333.b
fidelitatis rara quædam exempla in cane 46.f
fideliú simplicitas per asellum exprimitur 109.b
filius per vulpáseré indicatus 187.c
filij alieni pro suis educati 234.d
filij conspirantes in matrem 134.d
filij in patrem iustæ vindictæ historia 124.c
filix cur Pteris vocetur à Græcis 556.d
filix serpentes fugat ibid.
filix Struthiocamedi pennis assimilata ibid.
filicis & arundinis inter se inimicitiæ 556.d
finis in diuinis literis quid 326.f
finis 382.f
finis per pedem indicatus 318.d per vmbilicum 325.b
firmitas 472.d.e.486.d

firmitas

firmitas amoris 258.f
firmus Aegypti tyrannus adipe crocodili cur se perūxerit 269.b
fissa vngula 78.e
fistula 460.f
Flagellum 331.c.469.a.b
flamen assiduus Ioui institutus à Numa Pompilio 421.b
flamines vnde dicti 386.f
flaminio Consuli ostentum quodnam acciderit Aretij 42.e
flaminicis sacerdotibus quales fiebant calcei 546.f
flāma prosperi euētus signū 451.b
flammeum 389.b
flāmeo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum 389.a
flammis vermis quis Apuleio 151.c
flectere genua quid 15.b
flos futuri boni prænuntius 501.c
flos iuuētutis hieroglyphicū ibid.
flos regius 533.c
florentia semper leones aluit 14.f
florentiæ situs amœnus 533.b
florentini scriptoris de re rustica laus 88.f
florius Maresius 43.c
florum significatio 32.e
florus auis 236.d
fluctuare 373.c
fluctus exundantes in sacris quid significent 373.c.374.d
flumen & flumina 372.d.e
flumina cum sole cur dicantur genus humanum enutrire 431.c
fluminibus cęsariē offerebāt Gręci. 508.f
fluuialis equus cur dissidij symbolum 285.b
fluuij 25.c 507.c
fluuij cornigeri cur appellati 25.c
fluuiorum fontiúmque simulachra cum vrnis figurantur 447.b
fœcunditas 93.c 119.c 222.d 550.c
fœcunditas vera 543.c
fœdus 333.a
fœdera quibus modis firmabantur apud veteres 478.e
fœderum firmitas ibid.
fœmina boum grauiorem mare vocem habet 25.a
fœminæ & pauonis naturæ consensus 221.b
fœmina vocabulum in sacrificiis quid 322.e quid eā deceat 26.b
fœminæ loquaciores turtures vocatæ Theocrito 208.d
fœminæ marib.morigeræ quo elogio honestabantur 196.d
fœminarum consecratio 221.b
fœminarum interitus 301.a
fœminis Romanis capitale erat vinum gustare 203.a
fœni manipulos pro vexillis habuit Romulus 391.e
fœnum habet in cornu 31.a
Folia quid in diuinis literis significent 520.f
fontes 371.c
fontes & aquæductus cur leoninis
figuris ornati 8.e
forma 376.d
formica 68.f & seq.
formica Soli cur immoletur in Isthmo 68.f
formicæ & vespertilionis discordia 232.e
formicæ Neroni mortis appropinquantis præsagium attulere 70.d
Tiberio ferales fuerunt ibid.
formicæ quomodo fugentur 560.e
formicarum esu, morbi opem sibi comparat vrsa 71.b
formicas candicantes habet Paphnus insula 70.e
in formicas qui post obitū abeant 69.a.b.c
formicaria bona 69.c
formidator inanium 99.a
formido 61.f
formido sublata 63.c
formidolosus & imbellis 322.d
formidolosiora sunt animalia, quæ frigidiora 63.b
fortis 116.e
fortis significatio 34.e
fortitudo 402 e.497.b
fortitudo per Tigrim amnem 197.c
fortitudinis simulachrum 2.f
fortuna 444.f 378. f huius simulachrum 379.a
fortuna secunda 581.c
fortuna amatoria 543.a
fortuna Redux 445.a
fortunæ aduersæ domitor 102.e
fortunæ idolum Aegiræ 543.a
fortunæ simulachrum 37.c
fortunæ speciosæ inconstantia 67.a
fortunę ab exili in altū euect' 231.b
fortunarum contemptus 260.d
fossa 374.d
Frænata ferocitas 36.d
frænum 969. b
frænum Corinthi inuētum à Palla de 36.e Lapitharū inuentū 35.b
frænū per anchorā indicatū 444.d
fragilitas humana 396.f
fragilitatis indicium arūdo 549.b
framea 415. a
franciscus Bandinus 86.f
francisci Robortelli laus 340.d
fridericus II .elephantos in Italiam ex Idumea transuexit 19.b
frigidi facultas & vis 416.d
fringilla 237.e
frontem glabram imaginari per somnium quid 300.e
frontes cur abradēdas iusserint Lacedæmonij ibid.
fructus ex laboribus 28.f
fructus per ouem exprimitur 93.c
frugalitas 514.d.e
frugalitatis varia exempla 544.e.f
frugē lætā prænuntiantia 27.a
frugum opulentia 27.a 538.d
Fuca piscis 280.e
fucus à fure differt 246.d
fuga 49.c
fuga popularis 243.b
fuga per dorsi symbolum 303.c
fugacitas 61.e
fugientia sequi sine spe 273.c
fulgentij locus 466.f.467.a
fulgura in sacris literis quid 429.a
fullonis officium quod 337.b
fulmen 427.a.b
fulmē, Iouis supremi gestamē 427.b
fulmen lauri folia non icit 492.f
fulminis natura 427.a
fulmine nil celerius 428.e
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius 428 d
fulminum significationes & naturam descripsit Pierius 428.f
fumus 456.e
fundamentum 535.b
T. Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit 513.b
fungi hieroglyphicum 523.c
fungū vna nocte nasci prouerb.ibi.
funes primùm ex corio 469.c
funibus metiebantur terram Ægyptij 369.c
funiculi mensura 350.d
funus 170.f 505.c 547. b
furacitas 330.d
fur & fallax 571.a
fures & fuci qui 246.d
furiis agitandū quem dicant Astronomi 29.f
furor familiaris leoni 5.c
furor implacabilis 133.a indomitus 5.a
furor per crocodilum 269.c
furor poëticus 500.e
fusus 470.f
futuri seculi beatitudo 241.e
futurū opus, vel quid agendū 177.a
Fy. 79.b

G

Gabriel 425.c 426.d
gabrielis vox & vis in Deo quid 331.a
Gæon amnis 197.c.321.a
Galba quid instituerit Nerone mortuo 416.e
galbæ quale occupandi imperij præsagium ostensum sit 301.c
galea 417.c
galeni & Aristotelis diuersa sententia de testibus 321.e
gallienus ambitiosus & impurus 65.c
gallieni Imp.carmen 202.f
gallina 221.c.222.d.& seq.
gallina auri venenū 221.c cur Aesculapio dicata 221.c quid Theologis ibid.
gallinæ per quietē visæ quid 222.d
gallinę quomodo à fele tutę 222.d.e
gallinago 225.a
gallonij gula notata 160.d
gallus vigilantiæ signum 570.f
gallus gallinaceus 222.e Apollini dicatus 223.a Lunæ dicatus ibid. cur in parricidæ culeū insuebatur 54.d.224.e.f cur maximè animal solage 7.a cur Mercurio dicatus 223.b
gallus insidens Tiberij humero

quid 222.f
gallū nutrire quid Pythagoræ 222.f immolabant Lacedemonij parta victoria.224.e quando sacrificabant Spartiatæ 32.f cur perhorrescat leo 9.b.pro vinearum incolumitate mactabant Methonenses 224.f
gallum se debere Aesculapio cur dixerit Socrates 223.a
gallo insignitus clypeus Idomenei 223.b in Gallo mira vis 224.f
gallinaceus pullus exclusus in manu Liuiæ quid 222.f
gallinacei pugnacissimi in Rhodo insula 224.d
galli allio incitātur ad pugnā 223.c in Perside primùm orti 223.c
gallorū exemplo pugnantes confirmauit Themistocles 223.c.224.d
gallorū spectaculū quot annis Pergami solitum edi 224.f Athenis etiā à Themistocle institutū ibi.
galli populi quas artes studiosius exercuerint olim 312.e
galli te cantando excitarunt, dictū Neroni 221.f
galli sacerdotes Deûm Matri ministrabant 322.f
galliarum tumultus contra Neronem 222.f
gallicum genus leporum 120.f
gallorū mores in osculo adhibēdo 203.a
ganeæ 81.a 289.a
ganges fluuius 197.b
ganymedes 495.c
Garamantes struthiorum oua cur perquirant 153.c
garamantarum pilei vnde 387.b
garrulitas 191.b.209.b.224.f
garrulitas vana 249.c
Gedeonis petitio à Deo quæ 505.c 382.a
gelanor à Danao expulsus 102.d.e
gelon Carthaginenses debellauit apud Himeram 449.c
gelonem quō seruārit lupus 101.c
gelonus 138.e
gemar Arabibus quid 588.e
gemmæ 402.& 403. per totum
gemmæ alectoriæ vis 214.d
gemmæ in ornatu Veneris 267.a
gémarū cura morosa ridetur 404.d
generatio 72.d
genesis 114.f
genetriæ mactabantur canes 51.b
genetrix per E, media syllaba, & Venus Genitrix 330.e
genitale 520.e
genitura humana vnde 320.d
genium ex myrto significari 494.f
genij nobis appositi 46.d
genios præ se ferunt Lares Ibid.
gensericus quo tempore Romam ceperit 167.a.b
gentes per pisces indicatæ. 290.e.f
gentium doctrina 369.b.c
gentium militarum societas 527.b
genua flectere quid 15.b & 339.b
genus humanum 263.a
geometria 376.f
geometricus cubitus 347.c
georgius Anselmus 23.c
georgium Vallam docentem audiuit Pierius 446.f
gephyreorum simulacrum in exercitu 145.b
geranius mons vnde dictus 164.e
gerendarum rerum summa quibus rebus consistat 295.c
gerenius cur vocatus Nestor 36.d
germani bouē integrū Bononiæ in Caroli V. coronatione torruerunt 230.d
germanorum institutum olim in ducendis vxoribus 29.a
germinatio 214.d
geruli qui dicantur 541.a
geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus 298.d
geryonis boues abacti quid 26.d 297.c
geryones Hercules oppressit 297.c
gibberosus homo quis 22.e.f
gibberosi astuti 255.a
gigantes quandiu persecutus est bello Osiris 300.f
gigantes quos vocauerit Commodus Imp. 118.c
gigantū anguinei pedes, quid 338.e
gillæ herbæ virtus 71.a 546.f
Gladius 415.a
gladij ancipites in sanctorum manibus 415.c
gladium cur portet iudex. 415.b
glandis significatum 498.e
glanis piscis 283.c
glaucem citharistriam adamauit & anser & aries 225.c
glaucoma 473.b
glaucopis cur vocata Pallas 154.e
glaucopis Minerua 188.d
gloriæ calcar 212.f
gloriæ sublimitas 484.d
gloriosus 220.f.221.a 396.e
Gordino tertio quadrigæ elephantorum decretæ 19.a
gordij currus iugo aquila insidens quid. 175.c
gorgiæ tragœdiæ cur reprehensæ 515.c
gorgoneum caput adsculptum scuto Mineruæ 188.d
Graculæ lauri folio annuum fastidium purgant 205.b
gradus in mensuris quid 348 d
græci 412.d
græculus Romæ ferocem taurum quomodo ducebat 23.c
gramphū quid vocet vulgus 73.c
gratia 404.d 587.b gratia relata 178.e gratiæ symbolum 531.a gratiā quî vocēt Theologi 308.d
gratiarum pullus quis. 66.f
gratus animus 46.e.159.a
grauis anima, quo symbolo solet exprimi 9.c
gregorij Patriarchæ Constantinopolitani hæresis 251.a
grillus conciliando somno eligitur 275.a
grus auis 162.e.& seq.
grus biceps feracitatis indicium 164.a
grues cur in sublime volantes lapidem assumunt 163.c.164.d
Gryphs 216.e
gryphus Syriæ rex ibid.
Guefactus Aegyptiorum rex cibum mendicare coactus 544.f
guido Ascanius Sfortia Card. 14.f de gula multatus 295.c
gustatus 314.d
gustus perfectus in qua parte consistat ibid.
Gyges centimanus 331.a cur hyemem denotet ibid.
gygis anulus qualem habuerit lapidem 145.b.c
gylippus depeculator 188.f
gymnasium 512.e
gymnica certamina funeralibus celebrari solita 513.b

H

H Pro S apud antiquos nonnunquam ponebatur 342.d
Habenas tenere 469.c
hadrianus Imp. æqualitatis studiosissimus 208.e pacis studiosus 510.f pauonem Mycenis in æde Iunonis dedicauit 220.d.e
Hadriani Sexti P.M.ingeniū 130.d
Hereditas, hæredipeta 170.e.f 587.c
hereditaria portio sórsque 349.c
hærere aquam 336.f
hæres inuisus 58.d
hæreticus 231.a.b hęretici ranæ hieroglyphico notantur 275.a
Halieuticon opus à Nigidio elucubratum 279.b
hallus cur dictus pollex 342.e
hamnum 96.d.e
hamus 446.d
hanno Ammonita Dauidicis nunciis barbam abstulit 202.e
hanno Carthaginēsis cur exul 4.d
hannonis elephantis mirum ingenium 19.c
hara, & ex hara productus 80.d
harpagium, locus in chalcide 495.c
harpocrates 342.f
harpocrates, silētij signū 267.c sigillū cur in anulis gestabatur 342.f
hasida auis 160.f.161.a
hasta 408.f gestamen inter maximos honoris habitum 408.f
hastam appellarūt sceptrū regium Agamemnonis Bœotij 410.d
hasta donantur viri fortes 409.c
hastæ puræ 409.b
hastas pro diis coluerunt veteres 410.d
hazir Arabes suem appellant 161.b
Hebdomada in albis quæ & cur 390.d
hebetior in Venerem ex esu palumbium 204.d
hebræi quanam in re reprehensi ab Appione & Iuliano 85.c

hebræorum gens salacissima 243.a
Hecate triceps 46.f 574.e
hecates & Apollinis certamen 125.c
hecates fabula 136.d 494.f
hecates simulachrum 497.a
hecatombe 177.c
hector comam per terga fusam gestabat 300.e
hectoris cadauer oleo rosaceo obũxit Venus 532.d
hedera cur Baccho sacra 500. e celebris apud Ægyptios 498.f Dionysio sacra 498.f Libero Patri cur dicata 499. a nõ nisi senescẽtibus adhærescit 500. e suffumigata occiduntur vespertiliones 232.e
helias quomodo Baalis sacerdotes riserit 268.d
helei serpentis ope victoriam aduersus Arcadas consecuti 148.d
heledo polypi species vnde dicatur 256 d
helenã mactãdã liberauit aqla 178.e
heliogabalus perdicum plumulis instratis vsus 226.f
heliogabali luxus 81.b bipedum & quadrupedum spurcissimus 89.b
Heliopoli primũ phœnix ortꝰ 184.e
heliotropium 560.e
hellico Heluetius 521.c
helluo per crocodilum 270.e
helluones taxati 546.e
heluidio Pertinaci quondã spectrũ oblatum ante mortem 416.e
henricus Imperator quando declaratus 167.c
hepar à Ioue regitur 312.d
heptoporta 463.b
heptabolus lacus 447.c
heraclides iocose à Ptolemæo illusus 112.f
heraiscus 343.a
herbam dare 341.c 547.e f
herbæ aculeis armatæ quid in sacris literis indicent 530.f
herbis plantisque variis dij varij coronati 400.d.e
hercules 567.c
hercules Aegyptius primus Leonis gestauit insignia 12.e
hercules benignè interpretatus est oraculum Dodonæum 449.b
hercules cancrum deuincens quid 261.c
hercules ceruũ enecãs q.d 63.c 64.d
hercules cur dictus aurea mala secum asportasse 93.a
hercules Gõzagę Cardinalis Mantuanus 498.d
hercules Libycus Syrtes anguipedes effugiens quid 136.d
hercules oleastro fratrem victorem propositis certaminib. coronauit 513.a ex oleastro lucũ seuit ibid.
hercules omnium virtutũ idea 137.e
hercules Populum ad Græcos transtulit 508.c
hercules puer in cunabulis angues profligauit ac elisit 508.e
hercules Pylo bellum intulit 35.c
hercules Thestij filiabus virginitatem imminuit 89.c primus Iunoni capras immolare instituit ibid.
herculis ad inferos descensus 505.c
herculis claua 497.b
herculis columnarum symbolica interpretatio 369 c
herculis furor in liberos 5.a
herculis nodus 144.f
herculis progenitores vnde oriundi 499.a
herculis sacrum 524.e
herculis signum summæ nobilitatis ex ære Romæ etiamnum extat 522.d 525.a
herculis simulachrum in Capitolio interpretatur 525.a. b
herculis virtutes tres 525.a
herculi quare sacrificabatur coturnix à Phœnicibus 229.b
herculem qua formo Galli faciebãt 312.
herculeus taurus 23.b
herculiani iuniores, seniores 182.b
herculianus Leo quid 11.c 12.d
herculanus morbus aquilino lapide exploratur 182.d
hermaphroditi an apud solos Lunenses 172.f
hermæa forma cur quadrata 381.b
hermæa signa qualia 335.c
hermes vnde dictus 312.f
hermolaus Byzantius Stephanum in compẽdium redegit 188.e.253.b
herodes Atheniensis in Neptuni templo dicauit delphino insidẽtem Palæmonem 252.f
herodis scõma in Bradeam 435.a
herodotus putat leænam semel tantum parere 8.d
herodes & heroum statua quales 484.e.f
heroibus cur draco sacer 140.f
hersiliæ filius cur bullæ gestamine decoratus 395.c
herus & Leandri fabula quid 323.c
hesiodus contra Proclum defensus 210.d.e
hesiodus quare difficulter profecit 493.
hesiodi an germanum poëma de scuto Herculis 154.e f 413.a
hesiodi locus 35.c 128. f.129.a 173.b 192 f 209. c 210. d 241.b 389. c. 346.e 424.d 456.f.539.c
hesiodi versus duodecim è Theogonia cur sustulerit Seleucus, & quos 404.f
hesiodo laureum sceptrum à Musis datum, quid significet 493.a
hesperus 438.d.e
hesychij Hierosolymitani laus 328.f 329.a 401.a
hetruscorum doctrina de prodigiis à quibus manarit 358.c
hexapus 348.e
Hierarchiæ angelorum quot 436.f
hieremiæ locus 104.d
hieroglyphicè loqui, quid 518.f
hieroglyphici sensus celebritas & diuinitas 206.f
hieron cur laudatus à Pindaro 38. d
hieron puer à patre expositus 241.a
hieronymus Fracastorius 487.c
Hieronymus Mandolus 86.e
hieronymus Vuolfius 292.d
D. Hieronymi locus 353.a.b opinio de Pelecano 187.b
hilaritas 308.f. 400.e.f 495. a 513.b 527.b 542.f
hilaritatis symbolum 527.b.c
hippicũ mẽsuræ genus quod 349.b
hippobinos homo quis 40.d
hippocerũ nostra vidit ætas dono missum Francisco Galliarũ Regi à Friderico Mantuæ Duce 67.a
hippocrates cur pileatus 387. a. ab Aesculapio oriundus ibid.
hyppolytus Medices Card. 429.c
hippoly. Medicei liberalitas 124.e
hippolyti Medicei mors 438.f
hippolito cur templum excitarit Diomedes 392.e
hippomanes 41.a.b
hipponis sententia de cœli figura 317.b de procreatione 182.
hippota Nestor 36.d
hippopornos 40.d
hippopotamus 271. a huius peruersitas ibid.
hippothoontis poëtæ sententia 2.e
hircus animal libidinosum 89. a formosarũ puellarũ collegio nũtriebatur Mendesio ciuitate ibi.
hirci hœdique immolandi in sacris quid 89.b
hircini adipis vis in vite 87.c.d
hirpi & hirpini 152.d
hirquitilare, & hirquitalli 358.e
hirundo 209.b 208.d & seq.
hirundo in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit 210.d.c
hirundo literas ad pedes alligatas portans 210.f
hirundo volitans supra caput Alexandri quid 209.b
hirundinis ars & ingenium 210.d
hirundinis caput se habere qui imaginatur, quid denotet 210.f
hirundines ædium construendarum normam commonstrarunt 209.b
hirundines cur à tecto ablegauit Pythagoras 209.b
hirundinum Musea Aristophani quæ 209.c
hispania 120.f
hispania per Geryonis symbolum 297.c
hispanicum leporum genus 120.e
Hœdi in diuinis literis quid 89.b
homerus nullius disciplinæ nescius 317.b
homeri defuncti anima qua specie euocanda 211.b.c.
homeri locus 140. e.f 181.c.205.a. 215.c 277.c 278.d 467.a b.
homerum in pauonem abiisse, cur dixerint Platonici 226.e
homo 314.d 588.e
homo bulla 396.e

Index

homo ingluuiosus, intemperans, in sues condendus 80.f
homo arbori similis 442.d
homo mentis impuræ 232.e
homo nihili ac nequam 58.d
homo raræ consuetudinis 232.c
homo qui vel suam vel alienam ferocitatem edomuerit 4.d
homo quomodo vertitur in belluam 40.e
homo solus an comitiali morbo laboret 229.a
hominis natura 579.a
hominis ætas vt plurimùm annorũ octoginta & vnius 196.d
hominem cur sapientissimum omnium animãtium iudicauit Anaxagoras 330.d
homine diutius nullum viuit animal præter elephantem 191.c
homines vtriusque naturæ 172.f
homines in lupos trãsmutari 100.f
homolottorũ sacrificiũ quale 27.a
honor summus 409.a
honos fidem sustinet 573.b
honos & virtus 574.d
honorẽ quib. tribuerit vetustas 16.e
honores 413.b
honoriani iuniores 143.b
honoriani milites 83.b
horæ 561.b
horæ nomen 271.c
horæ Græcis Latinisque quid 229.a
horæ per fluuialem equum 271.c
horæ quæ,& vnde nomen 315.a
horarum obseruandarũ ratio prisca 54.e
horatij locus 13.c.22.e.74.f.84.d.94.f.130.e.135.a.140.f.157.c.160.d.203.c.210.d.213.b.220.e.234.e.241.c.325.b.333.c.384.d.468.f.482.f
horcij Iouis statua 84.e
hordei à vitio conseruandi ratio 494.e
horomazes quot deos in ouum incluserit 315.a
horrificum 149.b
horoscopus 315.a
horti in tutela Veneris sunt 323.c
horus Ægyptiis quis 24.d
horus apparuit Osiridi 34.d
horus Apollo à Philippo quodam Græcè redditus 233.e mutilus & imperfectus ibid.f
hospitalitatis iure 147.e
hostia humana 85.b. quibus Diis immolabatur ibid.
hostis infensissimus 409.a
hostis profligatus 159.c
hostis victus 101.c.102.d
hostium cædes mutua 150.e
hostium mutua detrimenta 189.c
hostibus quæ optanda dixit Antisthenes 65.a
Humana vita 431.c
humanæ vitæ lubricitas 459.e
humanæ vitæ commercia 480.f
humanæ rotæ 380.d. cur sex tãtum radiis compactæ ibid.
humeri quid in sacris literis 340.d
humanitas 384.d
humilitas 330.d.339.c
humor parens omnium rerum secundum Aegyptios & Thaletem Milesium 317.b
Hyacinthinus color 388.e
hyacinthus in florẽ mutatus 587.a.b
hyæna 101.c.102.d
hyæna an alternis annis mas & fœmina 102.e
hyænæ & pantheræ odium ibid.
hyantes 80.e
hyca 282.f
hydra 154.f.& seq.
hydrargyron 571.a
hydriam in sacram ædem gestabant venerabundi Aegyptij 538.e
hyemale solstitium 259.a
hyemalis conuersio quæ ibid.
hyems 586.e 440.a
hyemis inclementia Romæ maxima 405.c
hyemis symbolũ per cornicẽ 192.f
hyllus Herculis filius 2.e
hymnus 405.a
hypenemia oua quæ 168.d
hypocrita 231.b
hypocritæ simulachrum 190.e
hypoditis 388.f
hypomochlium 477.a
hyssopi symbolum 556.f
historia 84.f

I

I Litera 462.e
iacob cõtẽplationẽ indicat 368.e
iacobus Sadoletus 164.d.212.f
iacobus Sanazarius, qui & Actius Syncerus, senex scripsit poëmata 212.d
iacobi Ziegleri præstantia in mathematicis 57.c
iactura 490.d
iactura per caluitium 301.b
ialysus ciuitas ob picturam Protogenis seruata 548.e
ialysum quanta diligentia pinxerit Protogenes 548.e
iamblichi laus 313.a
iamidæ 45.a
iana olim vocata Diana 130.f
ianus & iani templa quadrata 482.f
ianus æris signandi morem inuenit 297.a cur aliquando quadrifrons 299.a.b. cur biceps, absque manibus, & pedibus 334.e cur bifrons 297.a
ianus Clusius & Patultius 477.b Geminus barbatus 297.a. primũ valuas, seras & claues excogitauit 477.a
iani etymon 130.f. filiæ quatuor 299.a. duodecim coloniæ 482.d. templa quadrata specie 294.f
ianum Saturni filium cur rustici lapidibus obruerint 299.a
iani 481.a
ianiculi numi aliquot 297.a
ianus Vitalis Panormitanus 285.a
ianuarius Lenæus 233.c
iasoni Ven⁹ cur iynga dederit 238.e
iaspis gratiam hominum conciliat 404.d
Iberis olus eiusque natura 179.b
ibis auis 161. & seq. cur Mercurio dedicata ibid.d cur salutis simulachrum 162.d. e duas ponderat drachmas 162.d
ibis prima litera Aegyptijs 463.b
ibidis ouum basiliscũ profert 162.f
ibes candidæ & nigræ vbi 161.b.c
ibes cur Aegyptum significẽt ibid.
ibidum præsidio Moses quomodo exercitum per loca à serpentibus occupata duxerit 162.e
Icarius 388.f
icarius pater ab ebrijs colonis interfectus 517.a
ichneumon quo pacto crocodilum interficiat 269.c
ichthyophagorũ genus vnde 287.b
icosaëdrum 584.c
ictu vno exanimatus 266.d
Ideas Platonis cur περιτίσματα vocauit Aristoteles 250.d
idomenei clypeus gallo insignitus 223.b
idumæa ficus à Christo cur deuota 519.b
Iechonias inhonoratus 539.c
ieiunio curantur Venereæ voluptates 537.b
ieiunia Romani Cereri feruntur instituisse 546.e
ieiunia à veteribus recepta 546.e
ieiunus 278.f
iephtæ detestabile facinus 85.c
iesus quomodo asseruerit nos in libertatem 30.d
Ignarus hominũq; locorũq; 108.d
ignauia 258.b 111.a 330.d.338.f
ignauia honorata 397.b
ignis 567.c 584.f
ignis ab Assertore nostro in terram missus 106.f
ignis à Prometheo furatus quid 172.d
ignis cõsideratio duplex 173.a 454.e
ignis cur internũci⁹ dictus 481.b.c
ignis ex collisis leonis ossibus 6.e
ignis hieroglyphica 450.d.f.451.a
ignis per fumi symbolum 456.e.f
ignis significatio in sacris quę 454.f
ignis Vestalis 449.c 450.d
ignem adorabãt Persæ, & Lycij 55.c
ignem aqua permiscere 453.c
ignem formidat leo, & cur 6.f
ignem gladio dissecare 415.c
ignem Persæ omnibus numinib. anteponebant 538.e
super igne solicitus 6.f
ignobili à genere ad claritatem euectus 270.f.271.a
ignobilitas 237.b
ignominia 224.e
ignorantia 290.e
Iliados Mineruæ templum 45.c
iligneì folij calcati à leone vis 6.f
ilithya 388.e.453.b
illecebræ amatoriæ 202.d
imaginat. excitat appetitionẽ 136.f

imagi

imagines & familiarum insignia, non sunt recentioris ætatis inenta 138. f. 183.a
imagines in anulis gestare solebant veteres,& quorum 397.b
imaginib. maiorũ illustriũ cur Romani atria sua cõpleuerint 500.d
imbecillitas 124.f
imbecillitas & mos 579.b
imbecillitas humana 529.a. 534.d
imbecillus fortiori assurgens 233. a
imbellis 322.d
imbres aliis aquis magis nutriunt 370.e
imbres per corui symbolum 217.e
immortalitas 588.c
immoderatus impetus 38.e
impatiens alieni cœli 273.b
impatiens famis 100.d
impedimentum 277.a.330.d.339.a b
imperator 139. b
impp.duo ibid.
imperatoris optimi munus 159.c
imperatoris qui parib.cum Augusto honoribus honestandi 16.e
imperatorum & regum iustis dedicata aquila 177.c
imperatoria maiestas 177.a
imperitia 456 f.457.a
imperitia & imperiti hominis simulachrum 202.f.203.a
imperitus disceptator 115.c
imperitus literarũ ne de diuinis disserere audeat,lege cautũ est 116.d
imperatorum præcipitium 380.f
imperium 36.f.416.e.424.d.469.b
imperium firmum 497.c
imperij Romani tres insignes mutationes 167.c
imperij ampliator 423.b.c
imperij maiestas summa 431.c
imperij summa 409.c
imperio doctrináue præstãtes 296.e
imperfecti symbolũ per ranã 274.f
impetus 82.d
impetus hostilis 284.c
impietas per hippopotamum 271.a
impietati prælata pietas 158.d.e
impius ingratúsque 363.c
imploratio 125.c
imploratio auxilij 209.a
importunitas ac impudentia 248.d
impostura 247.c
improbitas 103.a.b.265 a
improbitas edomita 271.b
improbitas meretricia 98.f
improbitas per anserem 225.c
improbi probique viri descriptio & parallelon 235.c.d
impudentia 52.d.58.f.109.a
impuritas 228.e
impurus 313.b
impurus amator 50.d
impuri amoris conditio 255.b
Inæqualitas 69.c
inæqualium concordia 37.b
inanis animus 540.e
inanis gloria 71.c
inanitatis significatum 549.c
inaquosum , quid in sacris literis sit 369.b
inarculum 527.b
incantatio 238 d
incœpta magna irrita 262.e
incolumitas 71.b.253.a
incolumitatis symbolum 492.e.f
inconstantia 261.c.297.c.445.a
incontinentia reprehensa 21.f
incrementum nostrum ex quibus constet 431.c.432.d
incrementum præmaturum 507.c
incubones 89.c
incus 467.a.b
incudes à Ioue ad Iunonis pedes appensæ quid 467.a
indemnis fuga 99.b
index digitus 260.fidẽ Medicus,Lichanus,Salutatorius dictus ibid.
indicti belli signum apud Romanos quod 406.f
indici elephanti ferocissimi 18.d
indicum mare magnas habet testudines 260.d
indigena vel nobilis 566.e
indorum mos in traiiciendis fluuiis elephantis 17.b
indorum oratio pro conciliãda sibi principum beneuolentia 531.e
indorum quædam gens longæua cur 148.d.79.c.110.d.248.d.e.311.e
indocilitas 88.f
indulgentia 361.a
indumenta 387.c
inexpugnabilis 402.f
infamia 478.f
infernum 569.c
inferorum rotæ cur quatuor radiis tantum compactæ 380.d
infinitum 465.a
infortunium 123.c
infortunij magni tutela 272.d
ab Infortuniis potentior 99.c
infrænis oris finis infortunium 38.e
ingenium 569.a.b
ingenium velox 181.a
ingenij acumen 57.a
ingenio acutiore cur sint quibus purius est cœlum 525.c
ingenia recta debilitantur verecundia 248.e.peruersa confirmantur audacia ibid.
ingluuiosus 279.b
ingrati erga parentes 322.e
per Inimicitias illustratus 553.a
iniquitas 476.f
iniquus amor 523.c
iniuriarum vltio 236.d
innocentia 92.d.322.e
innocẽtia per manuũ symbolũ 328.f
innocentia per piscem 289.c.d
innuus 566.e
inquietudo 192.f
inquilinus 262.d
insatiabilitas 281.b.c.326.e
inscitia cur vespertiliones 232.d
insidiæ 445.c
insignium causæ 399.c
insipientia 186.e.231.a.b.434.e
insolentia 39.a
insomnia vide Somnia
insomniam tribuunt leoni 23.b
instauratio 184.e
instauratio per echinũ 266.f.267.a
institutio 364 d.e
institutio ex elementorum natura spectatur 368.e
institutio per cœli symbolum 504.f
institutio per hirundinem 208.e
insulares homines pessimi habiti 286.d
incontaminata munditia 125. a
intellectus agens 570.e
intellectus æthereus 208.d
intellectus efficacia 550.f
intelligentiæ vis 569.a
interitus 70.d
interpres 336.c
interquiescens 62.e
inuerecundus 274.e
inuestigatio 68.a
inuictus 270.e
inuidia cur per Hydrã indicata 155.a
inuidiæ amuletum 396.e
inuidi ciuitatibus inutiles 537.c
inundatio 7.c
inuolucrum draconum in caduceo quid 144.f
Ioan. Antonius Pollio 63.a Geloum primas 535.b.c.536.d
Ioan. Baptista Montanus Veronensis 429. c. doctissimus medicus 430.c.431.d
Ioannes Cornelius Fantini F. 394.f
D. Ioan. cur per aquilam indicetur 181.b.cur locustis tantũ & agresti melle nutritus 578.d
ioãnes Grymanus Patriarcha 25.d
ioannes Iacobi Fuggeri lausà literis literatosq; iuuãdi studio 293.a
ioannes Lascaris 446.f
ioannes Petrus anteà vocatus Pierius 165.c
ioannes Sicus 340.d
ioan. Manardi Ferrariẽsis laus 327.c
iolaus apud Thebanos diuinis cultus honoribus. 506.f
iolea Thebis celebrata 495.b
ionatha mel gustans quid 244.e
ionicæ ædes quales, & quibus diis ædificatæ 483. c
iordanis allegoricè quid 201.a
iordani Bonzij domus euersa 139.b
iordanis cõuersus retrorsũ q̃d 287.b
iosippus à fratrib. venundatus 26.f
idem somniorum interpres ibid.
iosippi parentes ac fratres in Ægyptiorũ cõmercia nõ admissi 560.d
iosippi somnium de Sole , Luna, stellis 432.e
iuliæ Piæ numus 330.e
iouiani Pontani carmen de Palmarum amore 355.d.356.d
iouiani & Iouiniani iuniores & seniores milites 330.e
iouij ordines militum 83.b
iouis Ammonis oraculi fabula 4.d
iouis cerebrũ vocatus fctriis 293.a
ioui Horcij statua qualis 427.c
iouis Labradei simulachrum 416.f
iouis prouidentia 307.c

Iouis

iouis pullus dictus Q. Fabius Eburnus 226.e
iouis regnum quale Platoni 425.a
iouis Serapidis simulachrum apud Sinopenses quale 294.e apud Megarenses 299.a
iouis simulachrum absque auribus quid 309.c
iouis simulachrum cupressinum peruetustum 504.e
iouis statua in subdiali ara qualis 172.f
ioui stantes sacrificabant 54.d
ioue Ægyptij spiritũ dicebat 152.e
iouem fulmina ciere cur confinxerit vetustas 427.a.b
iphicrati duci quomodo animos adiecerit Socrates 224.e
iphigenia & Orestes Dianæ simulachrum ex Taurica regione detulerũt Lacedæmona 471.c.472.d
iphigenia in quænam animantia mutata dicatur 65.c
Ira 106.f.310.a
ira delinita 498.e
ira lacessita 19.b
iracundia 56.e
iracundia iusta & necessaria quæ 106.f
eiusdem effectus ibid.
iracundia ex tarditate ferocior 20.e
iracundiæ nõ obnoxius 204.f.205.a
irenæi laus 78.e.351.b
iris cœlestis 587.a
iris herba ibid.
iris cur aëripes & procellipes 200.e
irrisio 110.e.f.146.e
irritatio 415.c
irritum 336.e
Isaac cur quadragenarius Rebeccam duxerit 360.d
isaac naturæ philosophiam indicat 368.e
isachar asinus à patre appellatus, Genesis cap. 49. 108.d
isis 375.b.c
isis cultum animalium instituit 55.a
isis legum inuentrix 364.e
isis prima repertas spicas capite circuntulit 400.d
isis superius hemisphærium 46.f
isidis nauis 442.e.f
isidis numen maximum Aegyptiis 126.d.e
isidi dicatæ tæniæ quales 376.d
isidorus Cynicus Neronem in quibus carpebat 458.d
isigoni Cirni sententia de viperina carne 148.d
isocrates quanã ætate scripserit Panathenaicam orationem 212.d
isocratis sepulchro cur magnus aries adsculptus 96.d
isocrati statua decreta Athenis 483.b
israëliticus populus cur non ascendebat in montem Domini 332.c
israëliticis quo loco lex data 332.f
israëliticos appellauit pastores ouiũ Appion ignominiosè 91.b
isthmia cur instituta 505.a
isthmiaci certaminis premium 505.a
Itali vocati Boues olim 28.d
italia ibid.& 37.b
italia olim Bruttia vocata 189.a
italicum leporis genus quod 120.f
italicum stadium quot pedum 349.a
iteratio frequens 209.a.b
ithyphalli 500.d
Iubari stellæ nomen vnde 12.d
iubellius Taurea quomodo eluserit Claudium Asellium 42.f
iudæa 588.f
iudæa per palmæ symbolum 490.d
iudæi 29.b
iudæi asini caput adorare consueunt 110.f
iudæi etiamnum hodie humano sanguine sacra faciunt 86.d
iudæi piscem, nisi pinnatũ & squamosum non attingunt 283.c
iudęorum scenopegia in Bacchi celebritatem fiebant 425.e
index 334.e
iudices integri esse debent 395.c
iudicum statuæ Thebis sine manibus cur 334.e
iudiciale genus orationis 14.d
iudiciorum seueritas 266.e
iudicium absolutum vnde 152.d
iudicium compositum 458.d
iudiciis capitalibus cicutæ succum propinabant Athenienses 542.d
iugare, iouis inuentum est 475.b
iugerum 349.a
iugum 474.e.f.409.c
iugum aheneũ Horatio quid 474.f
sub iugum mittere 411.a
iugi species quæ 474.f
iulianus Imp. vigilantia præditus maxima 163.b
iulij Cæsaris cædem præmonstrans prodigium 493.b
iulij Cæsaris equus humanis propemodum erat pedibus 36.f
iulij Capitolini locus 424.f
iulij Firmici incuria 23.a
iulij Medicis laus, clemẽtiaq; 429.b
M. Iunius Nypsus 345.b
iuniores quos vocet Ser. Tul. & quos Varro 85.a.220.d.309.a 433.c 503.c.508.e.553.c
iuno quatuor elementorum symbolum 576.d
iuno ab Ixione adulterij sollicitata 576.e
iuno à Ioue vincta catenis aureis 467.a cur dicta Lucina 309.a
iuno cõseruatrix 139.c domina ibid.
iuno pronuba 221.b
iuno regnorũ præses habita 527.a.b
iunonis simulachrum apud Argiuos quale 12.f.235.a
iunoni cur oues ambiguæ sacrificabantur 39.c
iunoni quales olim hostias immolabant Aegyptij 85.b
iunonius 472.e
iunonis flos 533.c
iupiter 30.f. 298. f. 381. b. 427. a.b. 75.b
iupiter cum reliquis diis cur ad Æthiopum epulas inuitatus 317.b
iupiter Elicius vnde 428.e
iupiter Latialis 85.b
iupiter mundi anima 426.d
iuramentum super ferro candenti in Liuonia 456.d
iurare per altare quid 243.b
iurgiosus 373.e
iurisconsulti cœno implicati qui 284.d
ius in armis 318.d
iustitia 27.b.169.c.489.a.b.579.c
iustitia per Euphratem fluuiũ 197.c per oculi symbolum 305. a per ternarij symbolũ 383. c per struthiocamelum 365.b
iustitia speculatrix ac vindex 305.a
iustitiæ cultus 13.b
iustitiæ locus Platonicis quis 396.d
iustitiæ seueritas 415.b
iustitiæ symbolum 554.e.f
iustitiã quomodo depinxerint veteres 415.b
iustitium 233.b
iuuenalis locus 32. d. 191. b. 200.e. 289.a.b.353.c.396.e.435.a.573.b
iuuentus 501.c
iuuentus renouata 180.e
iuuentus semper spei plena 501.c
iuuentuti redditus 129.c
Iynx 237. c. 238. d. linguam habet longam ibid.
Iynx à Venere cœlitus allata 283.e

L

Labor indefessus 69. a seruilis 112. f
laboris alieni fructus 244.f.279.c
laboris tolerantia 165.a
à laboribus quies 30.d.37.a
labrax piscis 215.c
lac gallinaceum 410.d
lac quid Pindaro 241.c
lac sanguis est colore tantum mutato 545.b
lactis & mellis gustu imbuebantur infantes à lauacro 244.e
lacte & melle fluẽs terra quid 241.c
lacedæmonij cur frontem abradendam iusserint 435.c equum ventis immolabant 43.b Iudæorum consanguinei per Abrahamum haberi volũt 318.d Leuctrica pugna propemodũ oppressi 224.f
lacedæmonij per aquilam indicati 183.a
lacedęmonij quid respõderint Alexãdro, cũ deus haberi cupiuerit 248.e eorũ inhospitalitas 367.b
lacedæmoniorum mos iam parta victoria 224.e
lacerta exiccata in viperam mutatur 27.c
lachesis 471.b.c
lachrymæ 267.a.409.e
Lachrymarum hieroglyphicũ 353.a
lacones 414.e.f
lacones pileati pugnabant 385.b
lactanctius de Phœnice poëma, non historiam scribit 10.d

Lactan

lactantius Ptolemaeus 86.e
lactantij locus 546.f
lactantij Tertullianique opinio improbatur 182.e
C. Lęlius eodem semper vultu 51.b
lęlius Taurellus 21.c
læna vestis 301.a
lætitia 26.d.514.e
lætitiæ interturbata 562.f
lætitiæ dator Bacchus 522.f
lætitiæ indicium 558.e
læua manus quemnam indicet numerum 351.a
læua vis in Deo quæ 331.a
laidis tumulo leænæ simulachrum oppositum 11.c
lais quo pacto fuerit obruta à Thessalis matronis 260.e
lamachum socium sibi cooptauit Nicias, & cur 298.e
lamma 374.e
lampadum ludus 314.d
lapsacū cur salaci Deo sacra 542.d
lampridij locus 511.b
lamporis 152.e
lanata in pelle cur noua nupta sedebat 93.c
lancea 408.f
lanceam dare & accipere 409.b
lanuij clypei abrosi à murib⁹ 124.d.e
laodice 444.d.e
lapis 478.d
lapis è cœlo laps⁹, quale signū 478.f
lapis & candex quid Comicis 140.e
lapidem tetragonum colebant Arabes 478.d
laqueus 471.c
laqueum mellitum quid vocarit Diogenes 241.a
laræ, siue Larundæ humanis capitibus sacrificatum 555.a
largitio cicerum 549.f 550.a
larus 215.a & seq.
larus cur Herculi dicatus 215.b
larus cepphus, prouerb. 216.e
larum vocauit Cleonem Aristophanes 215.b
lares cur caninis tergoribus velabantur 46.d
laruarum lacessitor 104.d
laruis non terretur leo 1.b
lasciua mollities 341.a
lasciuiæ pœnitentia 64.e
lason 312.d
latebræ 71.b
latebris gaudere colubrū quid 135.a
latini manumissi qui 386.f
latro 82. d. latrocinium 269.c
latum vnguem cedere 348.d
laudabilia facienda 70.e
laudatio similis irrigationi 369.a.b
D. Laurentius qualis 319.b
laureatæ 493.c
laurentius Iustinianus patriarcha 169.c
lauretum Liuiæ Augustæ 492.f
laureus scipio quid indicet 494.d
laurei sceptri Hesiodo dati significatio 492.e
laurus Soli consecrata 574.f
laurus 492.d Apollinis Insigne ibiid.
Eiusdem ignea vis. Ibid. vsta resonat ibid.
laurus Bebrycia 494. d Delphica cæteris præstantior ibid.
laurus suffitionibus adhiberi solita 493.c
laurus cur Apollini sacra 492.e custodiæ seu tutelæ consecrata 492.e.f
laurus triumphātium insigne 493.a
laurus vaticinij symbolum 492.e
lauri Delphicæ baccarum magnitudo 525.f
lauri folia fulmen non icit 493.a
lauri folia viridia Pompeij fascibus à Lucullianis militibus illigata quid portenderint 493.b
lauri folio annuum fastidium purgant graculæ merulæ, palumbes, perdices 204.e
laurus lętitiæ victoriarumque nuncia 493.c
lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia 492.e
laurum fugiunt anseres 225.c
launi milites, eorumdemque insigne 200.d
lazarus Bonamicus 283.b
laureum scipionem gestare quid 205.a
laurium 189.a
Leænæ partus rarior cur quibusdam visus 8.e
leænæ scorti simulachrum 10.e
leænam semel tantùm parere putāt Ægyptij 8.d
legifera Ceres 208.f
legio vicesima 468.f
legumina, vel fructus pro gentilitiis nominibus vsurpata 548.e
leguminibus cur abstinendum 547.c.548.f
leliuro 383.
lenonum improbitas 57
lenti qui 412.f.413.a
leo cur cœlo adscriptus 2. b cur solare animal 2.a cur superatus fingatur ab Hercule 12.d
leo dominator animalium 3. c domitus ab homine quid 5.c
leo & aper iuncti ab Admeto 2.d
leo gallum cur perhorrescat 7.a
leo parcissimi somni cur 3.f
leo percussorem mira obseruatione noscit 9.a
leonis anteriora membra robustiora 2.e
leonis à Samsone strangulati examen apum faucibus fauos ingessit 243.b
leonis X. Pont. insignia 475.a
leonis effigies 1.b
leonis etymon 2.f
leonis herba 507.b
leonis herbæ natura 8.d
leonis magnanimitas 1.a.b.c
leonis mēbra singula mystici significati argumentum præbent 1.a
leonis partes anteriores & posteriores quid 12.b
leonem ex vnguibus æstimare, vndenam ortum. 348.
leonem Megara deuastantem confecit Alcathus 313.b
leonem quid vocet Martialis 9.c
leones animosiores qui 1. b pauidi magis qui ibid.a
leones domiti, & Magnę Deę currui succedentes, quid. 13.f
leones insomnes cur nonnulli putauerint 2.f
leones semper febri cruciantur 6.d
leones vbi locorum à culicibus infestentur ibid.
leonina societas 3.c.4.d
leoninum caput per somnium quid 3.c
leonini capitis significatio 2.e
leonardus Iustinianus 175
leontopolis vocata Alexandria 2.f
leopardus allio fugatur 560.e
lepos obortus in mœstitia 243.a
lepus ἀπὸ τοῦ λᾶν dicitur, quod aspicere est 118.e
lepus cur Veneri dedicatus 524.d
lepus Gręcum vocabulum 120.e
lepus impurum animal in diuinis habetur 118.f
lepus marinus 281.b.c
lepus mas & progenerat, & fœtum concipit 80.e
lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentat 118.d
lepus palpebris clausis vigilat, adapertis dormit. ibid.
lepus quasi leuipes 120.e
lepus tute es, & pulpamētum queris 119.a
lep⁹ Veneri pręcipuè debetur 119.b
leporis occursus ominosus & improsper 119.a
lepores auriti à poëtis vocati 118.e
lepores masculofœmine omnes ab Archelao vocati 119.c
lepores qui primus in Siciliam portauerit 121.a
leporum tria genera. 120.f
leporina caro melancholiā alit 119.c
leporinę carnis esus formosiores facit homines ibid.
leporinus somnus 115.b
lepra quid in sacris literis significet 556. b
leptianorum institutum 540.f
lerij pessimi 286.d
lesbia virgo à delphino seruata 253.a
lesbus à Darianis militibus euerriculata 446.d
lethargi remedium 551.b
leucadica virgo mirificè à pauone adamata 221.a
leucothoë cur in vespertilionem mutata 228.e 223.e
leuctricarum puellarum necem indicauit canis 46.f
leucus piscis sacer Theocrito 277.c
leutychides Lacedæmonius 285.a
leuitę cur iussi abradere pilos omnes corporis 299.c

leuitas

leuitas 251.c
leuitas in moribus 51.b
lex, legisque appellatio Hebræis quid 364.d
lex quando data 30.e
legis iugum impositum Iudæis 30.e
leges 400.e.475.a
lex diuina de plantandis arbori- bus mysticè interpretata 524.f
leges, vetus & noua 390.d
legum inæqualitas 251.a.b
Libani medulla ablata à Rege barbaro quomodo intelligédũ 494.e
liber 129.b 465.c vnde dictus Ibid.
libero Patri ædes sacræ quæ 483. c.
libero Patri gratissima victima asinus 534.f
liberalitas per manus symbolum 330.f
liberorum propagatio 449.a
liberorum procreatio, quorum inuentum 172.e
liberales artes quæ 364.d
liberalissima benignitas 542.e
liberalitas 541.b.c
liberatores patriæ 386.d
libertas 384.c.389.c.516.d
libertas & liberatio à molestiis 300.e
libertas Christianorum vera quæ 30.e
libertas per explicatas manus 330.e
libertas triplex 386.e.f
libido 88.e. 150.f.540.d
libido extincta 324.e
libidinis antidotum 137.b
libidines 540.d
libidinosus ab ineunte ætate 262.f 263.a
libidinosus quomodo per oculi indicium 307.b
libitinariorum munus 46.e
libri 372.e
lichanus 342.e.343.b
lien quænam ad se trahat 51.a
lienis vitia 50.e
lienem tenuissimum habet canis 50.e
liene laborantibus risus difficillimus 51.a
lilium purpureum. 587.a
lilium, liliique symbola 532.e.f
lilium cur flos Iunonius, cur item Regius 533.c
lilium spei symbolũ est 532.f 533. a
lilia offerebant Nymphis gentium sacerdotes 533.c
limi oculi 282.f
limpidæ aquæ 374.e
lingua 312.d
lingua coërcenda 268. e dissecta in sacris præconi tradebatur 312. f Mercurio sacra 312.e optimum & pessimum in homine ibidem. plectri instar 328.d
lingua ferrea, veritatis indicium Pindaro 313.c
linguæ cum auribus cognatio 568.e
linguæ victimarum Mercurio adolebantur 313.a
linguaces 238.d
lingua ciuitas quæ 188.e
linum, liniique opificium 393.b
lintea vestis 391.b
linteæ vestes in ædes sacras inferendæ 293.c
liria 568.e
lirioëssa 586.f
litatio 402.f.403.a
literæ 54.f.265.a
literæ lauro reuinctæ 493.c
literæ septem 461.d
literarum Aegyptiacarum characteres 463.c
literarum honos apud Aegyptios 499.a
literarum symbolum 549.a
liuiæ Augustæ lauretum 493.b
liuiæ curtum cum elephantis decreuit Claudius 16.d
liuius Podochatarus Cypri Archiepiscopus 259.c
liuor 171.b
Loca autorum explicata vide in propriis eorum nominibus
loculi in quem vexilla figebantur, forma 491.a.b
locuples 165.a
locupletatio 294.e
locupletatus discordiis ciuiũ 272.c
locusta marina 256.e 263.c terrestris 264.d
locustæ & polypi inimicitiæ 256. e
locustæ segetes depopulãtur 264.d saltu pernices sunt ibid.
locustarum certamen ibid.
locustis quibusnã vescebatur Ioannes Baptista 263.e
locustis aluntur multi in Aethiopia 264.d
logium, Pontificium ornamentum quale 403.a
lolium
lolligo fundit atramentum 264.f
longæui ex doctis qui 196. d
longo post tempore prodiens 274.f
longo tempore aliquid effectum 16. b
loquendum rarissimè & iucundè cum regibus 225.c
lotos arbor 567.c.568.d. vbi fructificet ibid.c.d cur Apollini sacra 509.c
lotos capillata ibid.b
Luca bos 17.b
lucani scarabei 73.c
lucani locus 25.a
lucas Euangelista 32.e
lucas minoritanus 351.c
lucerna 448.f
lucerna ardens dictus Ioãnes Baptista 450.e
lucernæ Aristophanis Grammatici, Cleanthis, Demosthenis, Epicteti 450.c
lucernæ significationes 452.d
lucetius 455.c
luciani libellum de Mercede conductis conuertit Pierius in linguam latinam 215.c
luciani locus 567.c.568.d
luciani locus emendatus 215.c
luci dare quid 231.c
lucifuga ibid.c
lucina 433.c
lucina cur dicta Iuno 309.a
lucina dicta Diana 279.c
lucretij locus 8.d 13. b. 61. c. 62.e. 128.e. f.130.f.131. a.137.b.e. 173.c. 191. b. 229.b. 250. f. 320.d.322.e. 424.e.447.c 449.a.540.e
lucrum 570.f.257.f
lucrum per capitis signum 294.f
luctus 308.f.309.a
luctus & querimonia 210.d
lucubratio 451.c
lucubrationes per lusciniæ symbolum 213.e
lucumon Hetruscus 395.b
ludi Circenses 424.f
ludi Taurij quibus Diis, & cur instituti 25.b
ludi testacei Romæ 547.c
ludouicus Alger 488.d
ludouicus Beccadellus Archiepiscopus Ragusinus 544.d
ludouicus Podocatharus Cardin. 258.f
lumbi per Veneris symbolum 320.d
lumen in diuinis literis quid 189.b
luminis maioris violentia 455.b
lumina & luminaria cur vocentur viri clari 431.b.c
luna 13. a. 53. b. 73. c.124.f.432.f.& sequent.
luna cur lunus virili genere aliquando 433.c
lunare corpus 575.b.c
luna mensisue 298.e
luna Persarum indicium 432.d
luna quæ & Isis 375.c
luna quid Pythagoræ 432.f qua parte semper clara & conspicua ibid. c
luna τύχη cur dicta 144.f
luna comparata dialecticæ 434.e
lunæ simulachrum 566.e
lunæ & Solis coniunctio ibid.
lunæ & Solis certamen 124.f
lunæ facies varia 419.b
lunæ ortus 536.b
lunæ symbolum 552.e
lunę varietas admirabilis 376.d
lunę vectatio 442.e
lunę nouę adorandę mos 53.b
lunata pellis Martiali quę 435.a
lunulas gestandi mos Romanorum 435.a
lupa intra quot dies pariat 100.e
lupanaria vnde dicta 99.b
lupercalia 51.c à quo primùm instituta ibid.
lupinis dentibus laceratę carnes cur dulciores 94.d
lupus 98.d & seq.
lupus ab Atheniensibus cultus 98.d
lupus scillę contactu conuellitur 83.a
lupi & equi antipathia 56.d
lupi nomen in sacris quid 98.f

lupi

lupi saxum extimescunt 990.b
lupū tenere auribus prouerb. 99.c
lurconē quomodo taxauerit Cato 314.d
luscinia 213.c & seq.
luscinia modulationis studiosissima 214. pullos suos erudit ibid.
luscinia quo tēpore assiduè cantet 214.d
lusciniæ Druso & Britannico dociles fuere Græco Latinóque sermone 214.d
luxuriosæ deliciæ 80.d
Lyæus à soluendo dictus 499.a
lyæi nomen vnde 282.d
lycisca cur Messalinæ cognomentum 8.c
lycabanta cur annum dicimus 97.a 98.d
lycopolitani lupum colunt ibid.e
lycurgus sacrificium humanū Dianæ offerri solitū in Epheborum flagra conuertit 472.d
lycurgi de liberorum institutione concio 157.b.c
lycus dæmon 384.f
lydiæ rex 416.f
lydorum equi, Cyri camelorū odore consternati insidentes præcipitauerunt 117.b
lynceus classem Carthaginensium à Lilybeo Siciliæ promontorio prospectare & recensere solitus 105.c
lynx in genere luporum recensetur à plerisque 105.c
lyncis acutissimus obtutus 105.c
lynci Ceruario cognomentum inditum 105.c
lynces conuexa montium visu penetrare feruntur 105.b
lyncei oculi à lynce 105.b
lyncei oculi à Lynceo Idæ fratre Argonauta dicti 105.a.b
lyncurius lapis ex concreta lyncis vrina 105.a.b
lyra 457.c 458.d
lyra cur in manu Mercurij statuebatur 458.e & quot chordarum 460.d
lyræ forma 460.d
lysander feliciter aduersus Athenienses pugnauit 478.f
lysimachi insolentia arrogantiáq; 427.f huius vanitatē quomodo riserit Pasiades ibid.
lysippus cur hastam in manu Alexandri posuerit 408.f & 427.c
lytræ 122.e

M

M Litera 414.d.e
Macarij hæresis 251.a
macedo 101.a.b
macies ex inedia 106.d
macilentia echini symbolum 266.f 267.a
macilentia gracilitásque diuinitati propior quàm obesitas 448.d
macriana familia Alexādri effigiem quasi sibi familiarē habuit 294.f
macrinus Imperator quas statuas decreuerit Bassiano Antonino 421.b
macrobij locus 494.d 574.d
magna mater 85.a
magnanimitas leonis 1.a.b.c
magnanimitas per pudenda 321.b
magni Dij qui 410.d
magnorū Deorū simulachra vnde aduecta & quò translata 410.f
magnus conatus cum dolo 122.d
mago anulorum ingentē aceruum effudit in Curia apud Carthaginenses 397.b
maia 85.a
maiorum ferenda difficultas 540.f
maioribus parendū vel apum exemplo 240.e.f
mala cogitatio 121.c
mala bonitatis ope superāda 488.f
mala Veneri dedicata 522.f
maledicentia 417.a
maledicus 265.c
maleficiorum amuletū per vespertilionem 231.e
malignitas perditissima 229.b
malleus 466.467.a
malum ex bonis initiis subsecutū 162.f
malorum irritamentum 467.b.c
maluæ syluestris succus vespis aduersatur 246.e
malus Punica in Iunonis honorem plantatur 472.e
mali arboris & fructus hieroglyphica 1?7.a
malus dæmon 522.e
māmææ somniū de Alexandro filio 141.e
manalis lapis 478.d
manardus medicus 53.a
manasses quincuceps 299.b
mandragoræ soporifera vis 558.d radix ibid. eius vsus nunc incognitus 558.e
mandri in india 263.c
mandro à remis ad imperiū venit 520.d
mandronis nauis 520.d
manes cur dicti 284.d
manethon Aegyptius fallitur 3.a.b
mania Larum mater 555.a
manicæ 474.e.f
manilij locus 284.f 288.d
manipulus 392.e
manipularis 392.d.e
manobarbuli 183.b
manus & earundē vsus 328.d 329.b
mantinea 468.f
mantuani numis impresserunt Maronis imaginem 494.d
manus ad digitos vsque inuoluta 333.b versa ad osculum exposita quid 332.f coccino præligata 392.c
manus Dei quid 382.d
manus dextera & læua quem numerum indicent 351.a
manus in triclinio Vespasiani visa quid 329.c
manus manū scabit, prouerb. 329.e
manus sinistra compressis digitis 335.b
manum admouere 331.b eam deosculari solent adorantes 332.f
manus artium ministræ 328.d
manus complicatæ non sunt amicis tradendæ 334.c inter loquēdum 334.e non mouendæ 341.b
manus post tergum reiectæ quid 331.e
manuum ablutio quid veteribus 329.a impositio 334.d
manus plures se habere qui somniauerit, quid 334.e
manus remittere 330.f tollere 372.f 333.a
manumittēdi rationes quot, & quæ 386.f 18.f 32.e 92.d 512.e
mansuetudinis miræ exemplum in elephanto Romæ 19.a
mappa 297.e.f
marassus 139.c
marathro lippientes oculos depurgant angues 71.a
marcelli laus 38.e
marcia & Martia 383.c
marciæ concubinæ plurimum tribuebat Cōmodus Imp. 449.e.f
marci Aurelij statuæ forma considerata 341.c
M.T. Ciceronis iocus 484.f
marcomani 145.a.b
marcomani iuniores 144.f Seniores ibidem
marcus Crassus agelastos 51.b
marcus Crassus cur dicteriis non carpebatur à Sicinio 33.a
marcus Euāgelista cur Leonis imagine figuratur 4.f
marcus Mantous Patauinus iureconsultus egregius 461.b
mare 375.a 468.e
mare ἀτρύγετον 287.e cur perniciem vocarint Aegyptij 285.c mundi venter 294.d nihil Ioue dignum producit 283.c nullius frugis esse dixit Homerus 285.c
mare perturbatū in insomnis quid 294.d
mare per ventris symbolum 326.e
maris aqua ad purificationem adhibetur 284.e
maris imperium 253.b
mare cur Saturni lachrymas vocarit Pythagoras 285.b
mares inter animalia grauius sonāt fœminis præterquàm in bubus 25.b
mares animi 322.d
mares animi Marti attributi 43.b
maris & fœminæ fœtus quibus indiciis cognoscatur 24.d
marium interitus 301.a
maritalis coniunctio 410.d
maritalis copula per cornices 190.d
maritima antiquitùs omnia sacra 278.d
maritus coniugis adulteræ 90.d

marius Bandinus 86.e
marius Maffæus 147.a
mars & Mauors vnde dicti 98.e
mars & Venus per duos accipitres 195.b
mars Vltor 406.e
marti cur sacer canis 55.c
marti equus sacer 43.b
marrhes rex quem honoré habuerit cornici 191.c
Marsyas cur suillã dicatur caudam habuisse 65.c 80.d
martialis locus 13.b 43.c 125.a 170.e.f 260.d 336.d 266.d 278.d 325.a.c 390.f
martialis & Quirinalis socij 421.b
martes animal 121.b
masculus & fœmineus fœtus quomodo deprehendatur in tauro 24.d
masculi vocabulum in sacrificiis 322.e
Masinissę Regi munera missa cum sella curuli à Romanis 423.b
masurij interpretatio de Angeronæ simulachro 342.f 343.a
mater siue naturæ genius 168.d
matris nomẽ in diuinis literis 172.f
materia prima 584.d
materia formaque 376.d
mathematicus 90.f
matrimonium concors 459.a
matronarum impudicitia 114.f
matthęus Macingus Venetus 267.b
maturandum 442.f 443.a
maturitas 254.e
mauritania 37.b.c
maurialites milites 143.b
mauri feroces 37.b
mauri occursus Hadriano fatalis 504.d
maximiani Imp. milites cur Herculiani vocati 183.b
maximini imperium serpentis indicio præmonstratum 141.b
maximo Imp. aquila dedit auspiciũ imperij 176.e
Mecœnas præcipuus Augusto amicus 275
medicæ arboris casus Romæ Leoni X.P.M. fatalis 368.d
medici prudentia qualis esse debeat 149.a
medici tam manus quàm cor eruditæ debent esse 327.b.c
medicos esse in Aegypto cur dictũ 162.e
medicina multifariam ab oraculis peti solet 205.b
medicina lucrũ non sanitaté quærens inanis ars est 543.c
medicina petita à Diis 205.b
medicinæ symbolum per ciconiam 159.b
medius digitus 342.e 343.b Idem medicus, infamis, impudicus. ibid. & 354.e
medium 325.a
medium hominis vbi ibid.
meditatio 340.e
medulla carent ossa leonis 6.d
medus asinus primùm vim equæ intulit 114.d
medusa 154.d.& seq.
medusæ caput quid 35.b
medusæ caput Domitianus cur pro pectore gestare solitus 296.d
medusæ figmentum vnde 398.e.f
medusæ cur serpentinũ caput 155.b
megaelis Atheniensis censura de Hesiodo 140.f
megalesius dæmon 384.f
megarẽses cur aquis abundẽt 281.b
megarensium factum ad fugandos Antipatri elephãtos quale 17.b
megarensium mores, & megaricæ sphinges 11.e
megarensium stratagema aduersus Antipatrum 77.b
megarensibus quid acciderit ferarum effractis carceribus 4.f
mel, ac ab eo metaphoræ diuersæ 242.d.e
mel adulationis symbolum 556.e cur in sacrificiis offerri prohibetur 242.f &c. quid Pindaro 241.b
mel Corsicum aliquid amari habet 242.e
mel & fauũ in sacris q.d 242.c 243.d
mellis vsus vitam diutius producit 242.e
melle & lacte fluẽs terra quid 242.d
melle & lacte imbuebãtur infantes suscepti à lauacro 242.c 243.d
melle sæpe vsi Pythagorici. 242.e
melampus 68.d
melas & melon cur vocatus Nilus 181.b
meleta 163.a
melicerta 194.c huius corpus in Isthmo à delphino expositum 252.f 253.a
melicerta, qui & Palæmon 506.e
melissæ historia 245.a
melisti Euboici sententia de olore 212.e
militæna 562.e
mellophori 525.b.c
melo vocatus aliquãdo Nilus 448.e
melon & Melius Hercules 94.d
melote quid 524.f
memnonis statua 509.c
memoria grata accepti beneficij 428.e 570.d
memoria 46.e
memoria diuturna 416.f
memoria mali obliteranda 540.f
memoria post obitũ extincta 273.a
memoriæ consecrata auris 312.f
memphi templum Serapidis 294.d
memphitica inscriptio de Aegypti libertate 38.f
menalij equi quales Phormis 41.a
menalippus Dianæ templum violauit 537.b
menandri locus 158.d
menãder Samarita hęreticus 136.e.f
menapes seniores milites 142.f
menapij 48.d 412.e
mendacium 264.f
mendacium in extrema parte nigrescit 215.a
mendacia cur imbecilla 313.c
menis rex cur ab Aegyptiis malè audiuit 80.f
menoni in vxoré data Semiramis 204.e
mens quid Tullio 132.e à sensu decepta 136.e verborum fons 45.a
mentis attonitæ consternatio 257.c 258.d
mentis erigendæ signum 461.b
mentis frater est os 45.a
mentis vehemens agitatio 335.b
mensarij 482.f
mensis 434.d
mensis cur bos appellatus 23.a cur per palmam 488.e
menses singuli diis singulis, & quibus attributi 131.a
mensium Græcorum diuisio 298.e
mensura à quibusnam principium sumere debeat 345.b
mensura digitorum filia ibid.
mensura qua sit ad salubritatem bibendum 290.d
mensurarum nomina 345.c
mensurarum & ponderum ratio cur incerta 345.b.c 349.c
mephibosetha Ionathæ filius 49.c
mercator & mercatura 570.f
mercatorum stationes in Ianis habebantur 299.a
mercurius 73.c 312.e 570.e.f 583.c
mercurius, vel efficax sermo 323.a
mercurius χρυσόῤῥαπις 146.d. Deorum præco 312.f cõcordiæ signũ 454.c cordis & sermocinationis dominus 161.c cur vocatus Cyllenius 335.c cur Latonæ cõmittitur ad Xanthi fluuij ripã 312.e magno silẽtio colebatur ab Aegyptiis 268.d primus literas Aegyptiis cõmunicauit 463.c primus verba in ordinem redegit 312.f rationis & veritatis Deus 290.c sermonis præses 312.e
mercurius Trismegistus 572.e
mercurij simulachrũ apud Corinthios cum ariete cur 95.c apud Tanagræos quale 95.c
mercurij simulachro cur canis adijciebatur 312.f
mercurio cur arũdo adsculpta 549.b cur dicatus gallus 237.a lacte cur supplicatum 517.a
mercurio linguæ victimarũ à quib. adolebantur 313.a
per Mercurium in Sacris quid denotetur 419.b
mercurium Nilo prognatum putabant Aegyptij 268 d
meretrix 9.b.c
meretrix per mel 242.e
meretricia petulantia per equinam imaginem indicatur 40.f
meretricia procacitas 40.d
meretrices quænã amatoribus suis comprecantur 61.a
meretriculas quamnam poësim

vocarit Plato 258.d
merops 158.d.e huius pietas in parentes ibidem
merulæ lauri folio annuum fastidium purgant 205.b
messalina 98.f
messalinæ salacitas 125.a
messenij 414.d
messeniorum exitiũ vnde animaduerterit Theolcus vates 519.b.c
messis in diuinis literis quid 536.f
messis per falcis symbolum 537.b
messoris ab aquila liberati historia 178.f
meta 365.c
meta triangularis & quadrangularis quæ 382.e
metallis singulis Planetarum nomina tributa 571.b
metellus coruum lapideum imposuit sepulchro Diodori rhetoris 218.e
meteora 307.c
methona 224.f
meticulosus 17.b
metrodori Scepsij ridicula obseruatio contra cantharides 73.d 74.e
metus quid 501.c
metus comes potentiæ 17.b
Michael 424.f.425.c
michael angelus occidẽtali vento præpositus 426.d
michaelis vox quid 331.a
michael Siluius 19.c
michaelium familia Veneta 27.c
midas cur asininis auribus fuisse prædicetur 108.f
midas Satyrum capiens quid 89.c
midæ puero formicæ in os tritici grana congerebant 69.c 70.d
midæ quomodo Phrygiæ regnum præmonstratum 176.d
migratio 441.a
milanionis ceruus dicebatur 65.c
milichius à nonnullis appellatus Bacchus 392.c
miles 48.e
miles Romane, Aegyptũ caue, cur dictum 38.f
milites cur vulpibus assimilati ab Aristophane 121.b
milites fugiẽtes galeati lepores vocati à Cornificio poëta 119.a
milites mulierosi 150.f
militaris disciplina 159.c
militaris ordo 83.b
militaria signa vocalia & muta 31.c
militia 553.a
militarium ordinum insigne 32.e
milium 405.f ex milio præsumptus panis, incolumitatẽ præstat contra venena 537.c
militiæ antiquę vestigia Rom. apud Massæos 142.e
mille nonagintaquinque cur taciturnitatis signum 362.f
millenarius numerus quibus signis notabatur 357.c
millenarij numeri nota & reliquorum quæ 360.f
milliarium 349.c
milo Crotoniates Iunonis sacerdos 472.e cur in certaminibus inuictus 229.d cur à Theocrito celebratus 30.f
milonis ahenea statua in Olympia, eiusdẽmque significatio explicata 472.e
miluius 164.e
miluij Britannis sacri 166.d
miluiis procumbere prouerb. 165.a
in miluios qui dicantur conuerti 165.b
mimondæmon 384.f
mimus 238.d
minæ & pax 145.b.c
minerua 569.c
minerua Arcadica 472.f
minerua Pythagoricis cur per triangulum æquilaterum 383.c cur Trigemina ibid. c
minerua ταυροπόλος 31.a
mineruæ clypeo adsculptum Gorgoneum caput 187.b
mineruę symbolũ per noctuã 187.b
mineruæ tertiũ vniuscuiusque mensis diẽ dedicarũt Aegyptij 383.c
mineruæ Operatrici sacer gallus 223.c
ministerium 334.f
minotauri effigies quando extollebatur 32.d
minutio Auguri cur bos aurata posita 26.e
mirmillones 445.c
miseratio 169.b 187.a 211.b
misericordia vel pietas 588.d
misericordia per genu 339.a
mithridatis contra venena remedium 559.c
mittere sub iugum 409.c
mitra 398.e.f
mitylenæi Sapphûs imaginem numis impresserunt 308.f.309.a
mixta 13.b
moderatio 299.c
moderator 305.b
modestia 23.a 390.d
modestini Iurecõsulti locus 469.a
modius 538.c.d
modio supersedere quid ibid.d
mola 363.a molaris lapis ibid.
molles per comæ symbolum 300.e
mollities 282.e 424.b
mollities lasciua 341.a
monarchiã ꝓbauit Isocrates 179.a
monodos cur vocatus Prusiæ regis filius 102.f
monstra domita ab Hercule quid 47.e
montani elephantes quales 18.d
monumenta aliquot vetusta diuersis locis extantia 529.b.c
monumenta vetusta in agro Bellunensi 205.e
mora 232.d
moralis philosophia discẽda 367.a
morbus grauis 438.d
morbi ad Deorum iram referebant veteres 205.b
morborum singulorũ singuli erant medici apud Aegyptios 162.e
morborum transitus in rebus inanimis 113.b.c
mordacitas 261.a
mores ciuiles imperfecti 247.a
mores coniugis ferendi 272.d.e
mores occulti 190.f
mores praui 334.e
morum dissolutio & instabilitas 102.e varietas 104.d
moribus aliorum accommodatus 256.e
à moribus bonis alienus 77.c
morositas 414.e
morosus atque difficilis 266.d
morphò Venus 579.b
mors 310.e 411.b 416.d.e 471.b 504.f 581.c
mors difficilis 260.f
mors & imbecillitas 579.b
mors in diuinis literis quid 189.b
mors per pellis hieroglyphicum 327.a.b
mors pro amaritudine 504.f
mortis hieroglyphicũ per noctuam 189.a
mortis indicium Cupressus 504.d
mortes duæ 450.f
morsus canis rabidi 50.f
morsus ieiuni hominis pestilentior 137.c
mortalium duæ conditiones 283.c
mortui exẽterati & aromatibus delibuti Alexãdriæ diutissimè conseruabantur 196.d
mortuorum vẽtres cur eximebant Aegyptij 81.c 326.f
morus arbor 508.d
morus parasitus in cæparum alliiq; comedones inuehitur 519.c
moses cornibus insignis effingitur 67.a
moses infans in profluentem expositus, à Thamura Pharaonis filia seruatus 370.d
moses rogatus ab Israëlitis, vt velata facie loqueretur, & cur 400.f
mosi cur ab aqua nomen inditum 369.c
mosis serpens æreus quid mysticè 138.e
motacilla 237.c
motus spiritalis 567.b
motus à dexteris partibus oritur 338.e
motus omnis à corde initiũ habet 317.a
Mula equum peperit pilo flauo 115.a
mulorum partus ostenti loco habitus 144.e
muli cur vehiculo lunæ adhibiti sunt 113.c
mulorum vsus tempore belli plurimus 114.d
mulier ad delinquendum procliuis 322.e
mulier malè morigera 111.b

mulieris amor 260.d
mulieris grauidæ appetentia effrænata 569.f
mulieres castigandæ admonendæq; 535.a
mulieres à Luna debent esse diuersæ 260.d.e
mulieres honoris studiosas esse debere 574.e
mulierosus 64.e
muliebris curæ vanitas quæ 404.e
muliebris salacitas 126.f
muliebris statura 382.d
muliebris virtus 406.d
muliebre officium 93.c
muliebres columnæ 486.e
mullus ter anno parit 230.d
munditia intaminata 125.a
mundus duplex 575.a
mundus 71.c 435.c 482.d
mundus, vel vniuersum 566.e
mundi machina 87.c 128.d 572.d mens Sol 305.b moles 138.f 293.c moles plena Deo 384.c partitio apud Aegyptios 172.d hieroglyphicum 566.f
mundi partes quænam dexteræ, & quæ sinistræ 24.e
municipibus iniurius suis 212.d
munificentia 16.e 548.f 549.a
munimentum 121.e 418.e
munimentum ab insidiis 159.a
multatus de gula 265.c
multimammia Diana 231.c
multiscius quo signo in lucem editus 299.a
multitudo per nouenarium numerum 356.f
multitudo, & vnus è multis quid 185.c
multitudo infesta 69.c 70.d
multitudo per vicenalẽ numerum 359.b
multiuolus 231.a
murænæ 209.a.b an serpẽtibus copulentur ibid.
murænæ & thrissæ euocantur concentu & tintinnabulis 61.b
murænis exponebant olim seruitia Romani proceres 272.d
muri pro corona accepti 400.f
mus 124.d.e
mus albus quis dicatur 125.a auditu præstat 23.c in conuiuio candelam tenuit 54.f
muris arrosio perniciosa portendit 124.d.e
muris salacitas 125.a
murium palatum in gustu sagacissimum 124.f
mures negligit elephantus 17.b
musa 295.c 462.d
musæ cum Apolline 462.f
musæ tres Apollinis filię quæ 463.a
musæ vnde dictæ 458.e
musarum coronæ ex pennis 199.a
musarũ fons in Parnasso excitatus à Fama 35.b
musarum afflatus 583.b
musas meretriculas appellauit Plato 243.a
à Musis & Gratiis alienis 288.a
musæa hirundinum quæ 209.c
musca 247.c
musca in sacris literis quid 248.d
musca, insigne in Laconum clypeis 248.d.e
muscæ pertinacia ab Homero improbata 249.a
musica 369.a 459.a
musica suauis vini gustu concitatur 515.b
musica per cicadam 250.e per cygnum 213.a per lusciniam 213.c
musici cur reprehensi à Diogene 458.d
mustela cur inauspicatum animal 123.c
mustela cur à Thebanis colebatur 124.d
mustela marina 280.e
mustelæ genitale, stranguriæ remedium 124.d
mustelæ rutam carpunt ab esu colubrorum 59.b
muta signa militaria 31.c
mutili 486.f
mutua officia 115.b
mutuò muli scabunt 115.b.c
Mycenarũ portis statuebantur leonis effigies 2.f
mycenis pauo in æde Iunonis ab Hadriano dedicatus 220.e
mycerinus Aegypti rex 22.f
mycerini Aegyptij colossi quales 334.f
mychea Veneri sacra 135.a
myiodem muscarum deum imprecatus Hercules 248.e
myonia 125.a
myrias 248.d.e
mytillo cur iratus Cæsar 398.d
myrmidonum fabula 69.a
myrtilus 424.f
myrtus 587.b
myrtus ab Hecates templo summota 136.d
myrtus corona funebris 495.b
myrtus pro pudendo muliebri 494.f
myrtus Veneri dedicata ibid.
myrti consideratio ibid.e
myrti ramus hilaritatis indicium 495.a.b
myrto coronari soliti milites 400.d
myrtea corona triumphãtium militum capiti gestata quid indicarit 495.a
myrteæ virgæ hieroglyphica significatio 495.a

N

N Literæ nota 414.e.f
N. D. literæ, quid indicent 414.e.f
N.L. literarum notæ, quid 163.a
Nabuchodonosor 79.b
nabuchodonosoris somniũ 479.a
nabuchodonosor Hierosolymam cepit 182.e
nauij locus 253.c
næuus 528.d.e
nanael 426.c
narcissus flos 587.b
narcissus puer in florẽ cõuersus ib.e
nares in sacris quid 310.d
nasamones quo pacto sepeliri voluerint 421.b
nasanes vocati Gryphes 216.f
nasturtij oleris vis 179.b
nasus 310.d
nasus simus petulantiæ signũ 254.f
nasi adunci signum quod 180.e
nationes totius terræ in quot partes diuisæ 57.c
natorũ obsequiũ erga parẽtes 13.b
natura humana 432.f
natura rerum varietate delectatur 134.f
naturalis philosophia 367.b.c
nauigatio 165.b
nauigatio cita 254.d
nauigatio secunda 213.b
nauigatio tuta 266.f
nauigationis autores 442.f
nauis 441.a & seq.
nauis apud Athenienses colebatur in Thesei memoriam 441.b
Nebrias 280.e
nebridius q.d à Iuliano petierit 333.a
nedes fluuius 519.b
necessitas 455.a 475.c
necessitas in caduceo significata 144.f
necessitates tres naturales 581.a
necessitudinis auersator 236.e
necessarium, primũ esse debet 28.d
nefastus dies 414.e.f
negotia publica declinanda 547.c
Nemeea certamina quare instituta 506.d
nemeus victor 506.d
nemeeorũ victorib. ex apio viridi corona texebatur 505.a 506.d
nemesis 524.d
nemesis simulachrum 524.d
nemeseos simulachrũ & inscriptio 347.c
nemeseos locus vbi 311.b
nemeseos signum 469.c
neomenia dies quis 435.a
nephthe 166.f
nephthys inferi⁹ hemisphęriũ 46.f
neptunus 25.b
neptunus delphinis imagine vbinam colebatur 253.b
neptunus piscis cuiusuis signum 253.c.d
neptuno sacrificabãt thunnũ piscatores 284.d
nequitia 254.f 286.f 473.a
nequitia immoderata 226.f
nequitia inueterata 323.b
nequitia in temperãtiam versa 38.f
nequitiæ facinorositas 89.a
nequitiæ frænum 547.b
neritos taurus 31.b
nero Claudius quonam ætatis anno sublatus est 301.c
nero serpentis ope seruatus 147.c

neronis somniũ de formicis 141.c
somnium de asturcone suo 37.a
nesciri facienda tutissimum in expeditionibus 32.d
nessama 442.d
Nicarchi epigrammatis explicatio 353.b
nicagoræ apparuit Aesculapius sub anguis specie 148.e.f
nicādri locus 40.d 131.b 133.c 150.e 151.a 152.f 217.c
nicias imbecillo fuit corpore 298.e
nicippus Cous 5.a
nigidius opus halieuticum elucubrauit 280.d
nigra pręcordia Homero quę 374.f
nigræ Veneris sacellum vbi 324.d
nigris fluuius 447.c
nigri coloris signum quod 202.d
nigrum & atrum 265.a
nico Attica meretrix cur αἲξ vocata 88.f 89.a
nicon dæmon 384.f
nicolaus Cordatus 219.c
nicolaus Leonicenus 304.e
nicolaus Leonicus Thomęus 304.e
nicolaus Leonicus Patauij Aristotelem Græcè prælegit 257.b
nicolai Leonici Thomæi laus 212.f
nicolaum Leonicum docentem audiuit Pierius 447.a
nicolai Rodiuili præstantia ac laus 405.b
nicolaus Scōbergus Card. Campanus 420.e.f
nicostrati Iambi in garrulitatem 209.c
nilus 328.f
nilus per aquilam indicatus 141.e
fertilis, fœtifer, pinguis 448.d.e
cur cum tribus vrnis figuretur 447.b cur Melas & Melon vocatus 181.b totius humoris fons 317.c
nili diluuium 317.a
nili diluuiũ quonā anni tēpore 8.d
nili fontem phialā appellauit Timæus 447.b
nili simulachrum quale 448.e cur ex nigro lapide ibid.f
ninus Bactrianos Semiramidis industria expugnauit 204.e
nisus à Minoe interfectus 579.b
nitedula vermis 151.c
nitores 512.f 513.a
nixidia signa 340.d cur sic dicta, & à quo Romam portata ibid.
Nobilitas 385.b
nobilitas generis 250.d
nobilitas per anulũ indicata 397.b
per Lunam indicata 434.e
nobilitatis nullum discrimen apud Aegyptios 546.e
nobilis, vel indigena 566.e
nocte meditandum 512.f 513.a
noctua 187.c & seq.
noctua fortunare dicta Atheniensium etiam malè consulta 188.f
noctua in Hieronis hasta visa 188.e
insidens hastæ Pyrrhi 189.b letale quid & in auspicatum affert 188.f
noctua noctis domina 189.b
noctua volat, prouerb. 189.a
noctuæ & cornicis immortales inimicitiæ 189.a.b.c
noctuæ Laurioticæ quæ 189.a
noctuæ qua ratione pecuniā significabant 189.a
noctuarum artificiosa pugna 199.c
noctuis pugnātibus opem fert accipiter 199.c
noctuina oua vini odium inducunt 190.d
nocumentum absconditum 498.e
nodus Herculis 571.b.c
nonaginta 362.e
nonæ Caprotinæ 508.e
nomadũ rusticitas asperrima 203.b
nomismatis Lysimachi origo 4.f
noricæ alpes quales lepores progignant 120.f
nosora vel Nosola 287.b
nothus 115.a
nouacula in Fortunæ simulachro 379.a
nouenarius numerus multitudinē significat 155.a
nouem, nongenta 356.f
nox in sacris quid 438.e
nox per pauonem 210.f pro morte 189.b studiis cōmodissima 452.d
Nubes 371.a.b
nubes belli Virgilio quid 373.b
nucis iuglādis hieroglyphicũ 502.d
nullius frugis opus 415.c
num, Aegyptiis quid 8.d
numa Pompilius inuenit rationem eliciendorum fulminum 428.e
numa Pompilius Ioui Flaminem assiduũ sacerdotē instituit 421.c
numa populo dedit in congiario ligneos & scroteos asses 27.c
numa Pompil. quomodo deceperit Picum & Faunũ dæmones 428.e
numæ ancile 411.b.c
numen 455.c
numen improfanabile 547.a.b
numerosa proles 308.f
numidæ cynocephalorum lacte viuebant 53.a

NVMI.

Numus L. Aelij Aurelij Commodi 270.e.f
T. Aelij Cæsaris Antonini 481.b
L. Aelij 331.c
M. Agrippæ 253.b.c 442.f
M. Agrippæ Cos. III. 423.c
Alexandri Pij Imp. 532.f
Antonini Pij 16.e 146.d 177.c.d 176.d 278.f 331.c 379.c 380.d 386.d 412.f 429.b 434.e 445.a.b 481.c 483.a
Antiochi 12.e 464.c 584.d
argiuorum 125.b
asia recepta 142.d
atheniensium 27.b
augusti 88.f.a 270.e.f 436.d 441.b 581.c
augusti patris 177.c 178.d
M. Aurelij Antonini Brit. 571.c 421.c
aurelij Cæsaris 139.b
M. Aurelij Seueri Alex. 148.e
Cæsaris Dict. III. 142.e
Caligulæ 421.c
Caracallæ 513.a
Celphalæniorum 37.c
Cibiratici numi consideratio 203.c
Claudij P.T.Aug. 532.f
Clodij Pupieni 422.d
Constantij Imperatoris 483.a
Corinthiorum 35.a
Domitiæ Augustæ Imp. 221.a
Domitiani 445.a.b 481.c 483.a
Domitiani Cos. XIII. 422.d
Drusi 146.d
Fabatij 131.b
Faustinæ 13.b 191.b 220.e 221.a.b 378.e 379.c 433.b 481.b
Gallieni 35.a 65.c 96.d 103.c 216.f 268.f 406.f 407.a
Germanici Imp. Cęsaris Aug. 379.c
Ser. Galbæ 386.d
Gordiani Pij 331.b.c 336.d.e 387.b
Gratiani 332.e
Hadriani 35.b 37.b 65.c 151.a 157.b 178.d 334.d 441.b 481.b 481.c 510.f 533.a
Hadriani tertiùm Consulis 298.d
Hadriani Traianíque Impp. 146.d
Hieremiæ 389.a
Iani 297.a 441.a 442.d
Iani bicipitio imberbi 432.f & eius bicipitio barbato ibid.
Iuliæ Augustæ 42.c
Iuliæ Mamææ 140.c 141.d 146.d
Iuliæ Piæ 525.f 536.d
Iuliæ Piæ Felicis 220.d 481.c
M. Iul. Philippi Aug. 278.f 421.c
L. Liuinæi Reguli 536.e
Lucillæ Augustæ 413.c 346.f
C. Mamilij 46.f 549.c
C. Marij 27.a.b
Q.C. Mari 15.c 161.c
Diuæ Marinianæ 162.d
Maximiani Pœni 359.a.b
Maximiani 511.a
Diuæ Maximinæ 221.b
Merij Macri 436.e
Q. Nasidij 253.c 254.d 442.b
Neptuni imagine 253.c
Neroniani 37.b
Neronis Cæsaris August. 279.b 420.f 421.c 459.a 439.c
Neronis Claudij 253.c
Neruæ 37.a 379.c 429.b
Neruæ Traiani 379.c.d 445.a
noctuarum numismata varia 18.e
Octauiani Augusti 295.a.b
Otacillæ 389.a
Papiriani 37.b
L. Pap. Cursoris 35.b
Diuæ Paulinæ 221.b
Peloponnensium 261.a
Pertinacis 435.b
Diui Pet. Pij patris 177.c.d
M. Pletorij Aed. Cur. 423.a
C. Poblicij Q. F. 2.f
Pomponij Musæ 459.a

C. Posthumij 49.c
Pyrrhi 177.b
Romanorum 588.f
Diuæ Sabinæ Augustæ 178.d
Sabinæ Aug. Hadriani Aug. 389.a
saloninæ 96.d 433.c
sagittarij nummi qui 408.e
sapphus imaginem numis impressere Mitylenæi 295.a
scribonij Libonis 457.a.b 458.d
seleuci numus 31.c
septimij Getæ 418.e
L. Septimij Seueri 16.e
seueri Alexandri Aug. 433.b
seueri Macrini Aug. 146.d
seueri Pij 510.d.e
syracusanorum 25.b 37.c
Tenedius numus 296.f 416.f 417.a
ti. Cæsaris 220.e
tib. Claudij 145.c 385.b 537.a
tigranis 397.c
titi numus 490.d
Q. Titi 35.f
titi Vespasiani 254.e 421.b 443.a 536.d
vespasiani 27.a 145.c.178.d
vitellij Cæsaris 574.e
Numi aliquot Herculis claua signati 497.e
numi argétei à senatu Augusto decreti consideratio 484.d
numi argentei cuiusdam inscriptio 54.d
numi bigati, & quadrigati 424.f
numi cancri figurã habentes 261.b
numi continentis muliebre caput galeatum consideratio 296.e
numi cuiusdam argentei habentis angues tres consideratio 142.d
numus Cybeleiũ habés caput 505.d
numi duos serpentes continentis consideratio 140.d
numus gallinaceorum conflictu signatus 213.c
numi, in quo quadriga cum victoria, consideratio 150.f
numi noctuarum varij 188.f
numi ranam habentis consideratio 275.c
numus serratus quis 417.e
numi veteres 383.a.b
numi victoriati 199.a
numisma Atheniensium 27.b
numisma tricipitis Serapidis 298.e
numismata aquilã præferétia 177.c
numismata plurima cum serpétib. quare cusa 148.e
numorũ aliquot consideratio 88.f 177.b.195.c.d 270.e.f 278.f 334.d 338.f 388.f 421.b.c 428.f 431.a 437.c 438.d 469.a 490.d 492.f 496.f 499.a
nupta noua 555.c
nupta noua cur in pelle lanata iubebatur sedere 93.c curru vecta traducebatur 424.d quibus modis ducebatur in domum ad maritum 452.f 453.a
nuptæ nouæ offertur colus & fusus in agro Bellunensi 471.a
nuptiæ 235.a 424.d 452.f 471.a 490.d 502.d
nuptiæ per tricenarium numerum 359.c
nuptiarum fœdera cur sacramento ignis & aquę sanciebantur 454.f
nuptiarum hieroglyphicũ per cornices duas 191.a
nuptialia 34.e.f 454.e
nupturæ olim camelis virginibus supplicabant 117.a
nuriel 425.c 426.d nursiæ antrum 292.f
nutricationis facultas 231.c
Nyctæretum herba 561.b
nycticorax 190.d
nympha curdicta echidna 129.a.b
nymphis fontanilib. ędes sacrę 483.

O

O Litera 462.e
Obcæcatus in sacris quis dicatur 307.a
obdurari & excæcari quempiam à Deo quid 238.f
obedientia per aurium symbolum 310.f
obelisci Aegyptiorum 484.e
obliuio cur dedicata Baccho 535.a
obolus 174.e obscœnitas 174.e
obscura vel candida quæ dicantur 374.e.f
obsequium 49.a obsonatores 288.e
obtutus amatorius 23.b
Occasus 268.d
oceanus Nemeseos pater 447.c
oceanus rerum parés Homero 72.d
occisi pro patria 485.a
occultum consilium 31.c 567.b
ochus auaritia famosus 112.e
ochus compulit Aegyptios imaginem asini auream adorare 112.e
ochus Persarum rex ab Aegyptiis per asini simulachrum notatus 112.d
ochus Persarum rex Apin iugulauit 414.d
ochi crudelitas ibid.e
Octaëdrum 585.a
octauiani epistolæ ad Tiberium locus explicatus 330.f
octauiano panem de manu rapuit aquila 176.e
octo, octingenta 356.f octoginta 497.b
oculus cur Dei signum 306.d
oculus mentis quando rectè cernit 194.d
oculus, Solis cognomentum apud antiquos 498.e
oculus Venereus q.s Hesiodo 307.c
oculi affectuum moderatores 306.c
oculi Dei in diuinis quid 305.c
oculi diuûm 132.d
oculi emissitij, hominis dolosi ineptiq; signa sunt 275.b fores animi Polemoni 304.e morientib. operiebantur, in rogo patefiebant 307.c
oculorum caliginis remediũ 553.a 559.b
oculis explicatur motus animorum 304.e
oculos iustitię quales dicebat Chrysippus 305.a
oculatus 310.e
Odoacer Italiam afflixit 167.a.b
odium per piscẽ interpretatũ 585.b
odia capitalia 556.d
odoramenta in diuinis literis quid 532.e
odorari in sacris quid 310.d
Oedipus Coloneus in senectute conscriptus à Sophocle 212.d
œnomai equi qua ratione terrefacti 100.d.e
œnotria 188.f
œstrum fluuialis materia producit 247.b
Offensionis illatæ pœnitétia 409.a
officium muliebre 93.c
officia mutua 231.c
officia mutua per manus 465.c 466.d
Olea 510.d.e.& seq. quid in sacris 511.c
olea Athenis conflagrata litem excitauit inter Palladem & Neptunum 512.e de eadem ibi enata fabula 513.c 514.d
olea à quibus inuéta 513.b cur Anazarbi Ciliciæ ciuitate sit fœcundissima 514.e cur Iupiter coronari solitus ibid.f cur Mineruæ sacra 514.e inimica quercui 498.d
oleæ æternitas 499.a
oleæ baccas veteres parsimoniæ causa apponebant 514.d.e
oleæ ramus lana circumuolutus à quibus gestari solitus 512.d ramusculus cur in Mercurij manu 510.d.e ramum sertis coronatũ vouit Apollini Theseus 512.e sacra stirps quãdo spontè conflagrarit apud Milesios 512.e
oleis vescens Plato cur à Diogene irrisus 514.d
oleaster in sacris quid 511.c
oleastro coronabatur Olympionicæ 512.f
olfactus 50.f
oleum in perturbatos maris fluctus infusum, tranquillos facit 512.e
oleum legatũ à nonnullis ad gymnica certamina 513.a
oleum cur concitãdæ insaniæ pharmacum vocarit Anacharsis 512.e cur extra corpus quàm intra absumi maluerit Epaminõdas ibid.
oleum terra erupisse trans Tyberim Augusti temporibus 511.b
olei fons repétè exortus ad Oxum flumé in Alexãdri exercitu 513.a
olei significatum 242.e significatio in sacris 511.a vas plenum in Panathenaicis victoribus dari solitum 513.a.b
oliua quàm longè ab alieno solo plantanda 484.d
oliuæ surculum columba in arcam Noe importauit 510.d.e

de

de Oliua plantanda legendáve, Rutilij Tauri præceptum 514.e
oliuerius Caraffa rosarum odorem ferre non potuit 174.d
olla in diuinis literis quid 539.b
olla succensa & à Hieremia visa quid 451.a
ollas pulsitabant per vrbem Lacenæ mulieres in Regum suorum iustis 539.a
olor 211.b & seq.
olor cur inhospitalis Pindaro 212.d
olores sese mutuò depascẽtes ibid.
olimpia Alexandri matri fulmen per somniũ oblatum quid 429.a
olympiæ somnium de dracone quid portendebat 141.c
olympiacum stadium 349.a
Onesili Regis caput cur honorificè sepultum 241.a
onites cunilæ species 70.f.a
onirocritarum commenta à quibus desumpta 308.e
onocrotalus 186.d
Operis laboriosi finis, ad fructum respicere debet 93.c
opera laudabilia 402.d
ophiomachus 263.c
opis 85.a
opis imploratio 26.f.423.a
opis Deæ simulachrum quale 466.a
opis Deæ simulachro serpentes appositi, quid 159.b
opi sedendo rem sacram faciebant 54.d opem ferre 331.b
oppiani locus 215.a
oppida cõdere, inter ingentia facta recensebatur 484.f
oppidis condendis quis mos 23.a
opisthocomę vocati Euboici 300.e
opportunitatis captator 74.e
oppugnatio manifesta 355.c occulta ibid.
optio 124.f
opulentia 69.c 70.d 92.f
opulentia felicitatis pars 311.a
opulentus 123.a
opus 328.d
opus & labor 27.c
opus inane 250.f
Oracula consulta vt medicina multifariam peteretur 205.b
orata Sergius 396.f
oratal & Alilat Arabum Dij 468.d
oratio, vel eloquentia 570.e
oratio ardens 317.c
oratio ornata 587.a
orationis profectus 394.d.e
orationis firmitas 570.f
M. Oratius consul 476.d
oratores vani notati 284.d
oratoria ars mercenaria inanis est 543.c
oratoriæ partes tres 14.d
orbis dominium 140.c 141.d
orbis terrarum 57.c 379.b
orbem in quot partes diuiserint Astrologi 57.c
orbitas 309.a
ordinis obseruator 164.e
ordines equestres Tarentini 38.d
oresteæ fariæ 341.b
orgyia 348.e
oriens 16.d
origanum 560.b.d
origanum carpit testudo cùm viperam ederit 70.f.71.a
origanum cur frumenti aceruis circumspargendum ibid.
origanum imponunt plagæ Ciconię cum vulnus à serpentibus acceperint 70.f
origani species 560.e
origenes immeritò poëtas taxat 275.a.b
origenes Latinus valde corruptus 4.d
origenis codex emaculatus 507.b
oris vis per colubrum indicata 133.a
oritæ pane ex piscibus confecto vtuntur 55.c
orizon 47.c
ormenus dæmon 384.f
orontis de supputatorum digitis sententia 352.f 353.a
orpheus 458.e
orpheus cur in cygnum emigrasse dicatur 213. a qua specie huius anima foret euocanda ibid.e
orphei simulachrum in Lebethris 505.c sudorem emisit ibid.
orta senescere 302.f
ortus 268.f
ortus & obitus rerum 126.e
ortus Apollo, vide Horus oryx 55.a
Os & oris fabrica 314.f
os non habere quid 313.f
oscorzones viperas vocant Hetrusci 139.c
osculandi manus Imperatoris mos 333.a
osculũ symbolicis Theologis quid 572.
osculo licebat olim apud Romanos obuias quasque mulieres excipere 203.a
oscula apud Lacedæmonios concessa 263. a apud Megarenses in honorem Dioclis ibid. Apud Nisæos ibid.
oscus rex, & populus 139.c
osiris 31.b 82.f 129.d. 166.f. 325.a 362.f
osiris & Anubis expulerunt Gigantes ex Italia 47.c
osiris eodem, quo Ceres, insignitus gestamine 538.d
osiris Gigantes bello persecutus 300.d
osiris idẽ qui Dionysius 360.498.e
osiris Iupiter, pater, iustus, dux 208.f
osiris vox quid Aegyptiis 301.a
osiridis imago quæ 305.b.567.a
osiridis peregrinatio 306.e
osiridis tæniæ 376.d
ossa leonis dura 8.d
ossifraga aquila quæ dicatur 178.d
ostentum quodnam acciderit Flaminio Consuli 42.f
ostenta varia 141.b & seq.
ostranicæ & scorteæ pecuniæ 27.c
ostrea 262.f 263.a cui Deo dedicata ibid.
Othocarus Bohemiæ rex oblatum imperium respuit 167.c
otij studiosus 237.b
otis auis 232.f
otidum caro suauissima ibid.
otus auis modulamine afficitur 61.c
Oua Zephyrea, hypenemia, vel subuentanea quæ 168.c
ouatio 495.a
ouiculæ cognomentum cur tributum Fabio 90.e
ouidij locus 25.c 51.c 155. b 154.e 229. b 242. e 287. b 297.a 307. b 311. b 558. d 375. c 415. c 439. b 452.f 508.f 572.d 579.c 587.a
ouidij Halieuticon opus 279.b
ouiles mores 91.a.b
ouili pecoris hostia cur vocata maxima 92.e
ouis 91.a seq.
ouis leonem pariens, quid portendat 4.d
ouis vnus, multa dicta 94.d
ouis lupique antipathia 94.f
ouem offerre Deo, quid 90.e.f
ouem quando sacrificabant Romani 32.e
oues ambiguæ quæ 93.c
oues antiquitus in honore habitæ 93.a
ouium pastor quis in sacris 91.c
ouum pro carne vitatum 545.b
Oxy mala Persica 588.d
oxyrynchitæ piscem pro Deo coluerunt 290.f

P

PAcificator 332.d 572.d
pacificatio 341.b
pacuuij locus 128.e
pæciliæ pisces 284.f
pæti oculi 307.a
pagurus piscis 262.d
Palæmon Grammaticus M. Varronem literarum porcum appellauit 76.d arrogantissimus fuit ibid.
palæmon puer delphino vectus 252. f eidem nautæ vota faciunt ibid.
palæmon, qui & Melicerta 370.f
palæstini arcam Domini prædam abduxerunt 26.d
palæstini dolosi 121.b
palamedes cur pullum equinum Soli sacrificandum putarit 43.c
palamedis responsum ad Vlyssem 164.e
palamnæi dæmones 384.f
palato angustus sedes insit 314.d
paleæ in sacris literis quid 536.f
palæologi Atheniensium qui 15.a
paliurus quid in sacris 530.f
palladium 410.e
pallantis filia nupsit Dardano 410.e
pallas armata 408.f
pallas 31.a

pallas, palladisque statua 399.b
pallas cur dicatur de cœlo descendisse 293. c cur Medusæ caput prætendat 154.e cur vocata Tritonia 384.c
pallas & Iuno ex vulture 171. c
pallas ex Iouis capite cur dicatur nata 172. Pandorã comens & ornãs inducta ab Hesiodo 409. e.f per septennarium numerũ 356.e trib. infaustissimis bestiis delectata opinione Demosthenis 188. e Vulcano matrimonio collocata quid 172.d.e
palladis Neptunique certamẽ 468.f
palladi vnde nomen 36. e cur dedicatus draco 140. f dedicatus tertius cuiusque mensis dies ab Aegyptiis 384. d templum erectum ab Epopœo 511.b
palladem & Vulcanum masculo fœminas iudicarunt Aegyptij 172. d.e
palladem Nicander Dictynna vocat 300.d
pallium & palliatæ comediæ 387.
palma 488.e & seq. 588.b
palma ænea Athenis in Delphici Apollinis tẽplo dedicata 490. d cur victoriæ signum 489. b cruci Dominicæ assimilata 491. c in quo à cunctis arborũ generibus differat 491.b Trallibus Cęsarianæ victoriç indicium fuit contra Pompeium 462.e
palmæ materies incorrupta 489.b ossicula contra fascinationes 488.f
palmæ species piorum vitam cur significet 491.a
palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam Augustus transtulit in compluuium deorum Penatium 489.c
palmæ maritali copula coniunguntur 490.d
palmarum alia mas, alia fœmina ibid. earundem mutuus amor ibid.d
palmarum dies 588.f
palmis Iudæa abundans ibid.
palmata tunica 271.b
palmus 346.d 347.a
palmi dimensio cur varia 346.e
paludamentum 391.a
palumbes ægrotæ lauri folio sibi medentur 205.b
palumbis etymon 204.d
de palumpibus distichon 204.d
palumbus Diadumeno auspicium dedit ad imperium 204. f Alexandro Seuero ibid.
palustres elephanti quales 18.d
palustris cur fingatur Hydra 153.c
pan 435.c.566.e cur fistulam septem calamis compactam & pectus variis insigne stellis habeat ibid.
pan cuius filius fuerit 88.d
panici furores 61.c
panathenaicam orationem in senectute scripsit Isocrates 212.d
pandectarum locus restitutus 348.e 397.f 440.f
pandio nis filiæ quæ 210.c
pandora 399.b.577.b
panis doctrinæ symbolum 540. f 541.a
panis gestamen ex hinulea pelle 129.b
panis simulachrum quale 434.d
panos in Nymphas procacitas 87.c simulachrum in hortis ibid.
panos Lycei veneratio 51.c
panselini populi suilla vescuntur carne 79.a
pantheon M. Agrippæ 482.e
panthera 103.a
panthera fœmina mare ferocior 166.d
pantheræ etymon 103.b
pantheræ odore delectantur multa animalia 103.b.c
pantheræ pellis cuius rei signum 88.d
pantheræ metuunt hyænam 101.a
papauer 586.f
papauer cur cereale dictum 554.e.f
papaueris hieroglyphicum 554.e
papauerum capita à Tarquinio Superbo decussa 555.b
papilio imbecillitatis symbolum 248. e
papinij 26.e 341.c
papyrius cur bulla decoratus 395.c
papyrij victoria 495.c
papyrius cursor 35.b 428.f
papyrus frequentissimam opem in re cibaria præstat 545.a
papyraceis calceis vtebantur sacerdotes Aegyptij 546.f
par copula 474.e.f
parasanga 349.c
parasitandi ars 237.c
parasitus piscis 262.f
parcæ 436.e
parcæ & Horæ cur Iouis simulachri capiti superpositæ 299.a
parcæ tres quando depingendæ 470.f 471.a
parcis & fato Iupiter ipse subiectus 299.a
pardo quid respõderit vulpes 121.b
parentes venerari conuenit, & à quibus filiis 157.b
parientium leuati labores 340.d
pariundi facilitas 277.b
parnacides 391.b
parricidæ supplicium 134.d.281.a
parto fruens 280.d
parturientium difficultas & facilitas per manus 330.d.e
partus 477. b
partũ custodit aquilinus lapis 182.d
paruo contentus 410.e
pascha Domini cum amaritudine comeditur 243.a
pascha quo tempore celebrabatur 38.f
pasiades Bizantinus quomodo irriserit vanitatem insolentiamque Lysimachi 428.d
pasiphae 577.a
passer 192.f. & seq.
passeris significatio in diuinis 193. b
passerum esitatio rem veneream adiuuat 193.b
passeres cur Veneris currum trahũt 193.b
passus 348.e
pastinaca piscis 280.d
pastinacæ piscis ictus quo medendus ibid.
pastophori 422.d
pastores ouium apud Aegyptios pene profani, & cur 91.b.c
pater, mater, liberi 432.e
paterfamilias parcus 112.d
paterna difficultas 178.f
paterna diligentia in filiis educandis 282.e
patientiæ 475.a
patria 325.a
patriæ liberatores 386.d
pro Patria occisi 525.b.c
D. patricij puteus in Hybernia 384.b
patrimonium per hirundinis nidum 209.b
patrocinium frustra imploratum 190.d
patultius Ianus 41.b
pauitatio 412.f 413.a
paulatim quid effectum 471.a
paullus gemino ll 45.d
paulus Iouius 276.d eiusdem eruditio & laus in historia conscribenda 276.e
paulus Iustinianus 174.f
D. Paulus quosnam à fratrum commercio submouet 263.b
paulus vas pretiosum 540.f 541.a
D. Pauli Epistolarum locus 326.c
pausaniæ virtus plateo prælio 485.b
pauo Iunoni cur dedicatus 220.d
pauone laudata superbior, prouerb. 22.a
pauones in Samo prius repertæ 220.e
pax 387.c 388.d 510.d.e 536.f
pax, bellum 483.a
pax per caduceum indicata 145.c
pacis commmoda 514.d 536.d
pacis minarumq; hieroglyphicum 145.a
Peccatorum expiatio 587.b
pecten 409. e. f Veneri sacer ibid.
pectus 316.e 418.e
pecunia 26.e ex corio bubulo olim 27.a vnde dicta 44.d
pecuniæ per noctuam significatæ 188.a
pecuniosos & cum crumenis cur finxerint Deos Phœnices 405.c 406.d
pedibus addere alas 571.b
pedicæ 474.e.f
pediculi scarabei 74.d
pegasus, & vnde natus 35.b
pellum 411.a
pelasgi nomẽ cur inuidiosum 254.e

pelaſgi decumatos homines Diti atq; Saturno ſacrificarunt 449.a
pelecanus 186.d & ſeq. Christi ſymbolum 187.a.b quomodo cum pullis capiatur 186.e
pelethronius 148.e.f
pellis 327.a.b
pellem animantis geſtare, mos fuit heroicus 12.e
pelopides cur laudetur 285.b
poloponnenſij 261.a
pelops vnde meruerit Hippodamię nuptiis potiri 494.f
pelopis auriga 424.f
peluſium nigras habet ibes 161.c
pelta 411.b.c
peltæ forma ibid.d
pemonis Bellunenſis laus 22.f
penates Dij 410.d.e
pēna volatus hieroglyphicum 556.d
pennæ aquilæ cur aliarum auium plumas corrumpant 179.b
pennæ argento bracteatæ 550.f
pennigera oratio 568.e
pentalpha 463.c 464.d
pentagonum 583.e
penula 392.e
pephnos inſula candicantes habet formicas 70.d
pera 393.a
perditio 450.f. 456.f
perditio per maris ſymbolum 373.b
perditio rerum 222.d
perdix 226.e doloſus & aſtutus 228.d
perdicis impetens ſalacitas 226.e
perdicis ſignificatio Theologis quæ 227.b
perdicis venatoris improbitas 226.f
perdicem virili genere appellandum putauit Marcellus 226.e
perdices quæ nobiles, quæ ruſticæ 227.c
perdicum plumulis in ſtratis vſus Heliogabalus 226.d
perdicum dolus in fallendo venatore 227.c
peregrinantes in Aegypto barbam & comam nutriebant 360.f
peregrinatio 21[illegible].d
peregrinus 74.d. 70.f
perennitas 421.a
perfectio 343.c 377.b.c
perfectum nihil in opere humano 274.d
periander pueros nibiles caſtrādos iuſsit, decretumque mox reuocauit 277.b qua arte ſibi principatum ſtabilierit 555.b
pericles cur pileo vſus, & quare σχοινοκέφαλος dictus 387.b 418.e ciere fulgura & tonitrua dictus 429.a quid faciebat magiſtratum initurus 48.e
periclis ſtatuæ cur caſside tectæ 418.e
periclymenus 35.c
periculi vitandi ſolertia 279.c
contra pericula munitus 74.f
periculorum fuga 253.b
periculis in euitandis aſtutia 227.b
periculoſus 413.b
pernicies 76.f 149.a 413.b
pernicies ſummota 245.b
pernicitas equi mira 34.e
perpendiculum 487.a
perpetuitas 478.d 504.e
perpetuitatem cur Aegyptij per Solem & Lunā indicarunt 433.b
perſophone 575.c
perſæ 408.e equum Soli ſacrificant 38.d homines aquilino naſo cōmendabant 177.b per Lunam ſignificati 434.f
perſæ milites cur vocati galli 224.d quo pacto ducebant bouem ad ſacrificium 26.e ſacrarunt aquilam ante Romanos 310.d Solem Deum vnicum putarunt 160.e
perſarum mundities 127.a
de Perſis victoria 485.b
perſeuerantiſsimi mores 151.c
perſeus 35.c Pinnipes cur ibid.
perſica militia 525.b.c
perſicum pomum cordi mirificè conferre 486.e Iſidi cur ſacra ibid. vnde tranſlatum 526. cordis ſymbolum 486.e
perſici pomi efficacia 485.b
perſpicua poma ſingula tricenis numis quandoque æſtimata 527.a
perſij locus 160.e 165.a 265.a 320.d 363.c 376.e 396.e
perſuaſibilitas 407.d perſuaſio. 445.b
pertha canis & ciuitas Alexandri 52.e
pertinacia 39.a 247.c
pertinax ſacrificans, cor in extis bouis non inuenit eo die quo occiſus 316.f
perturbator 247.b
pes in menſuris quis 347.b
pes ſupra pedem poſitus, quid 338.f
pes læuus antè porrectus quid 338.e
pedes ac horū hieroglyphica 336.f & ſignificata 337.a
pedes in Deo quid 336.f
pedes anguinei Gigantum quid 338.c
pedes per locuſtas indicati 264.d
pedes recti & retorti 338.e
peſcenij Nigri continentia 22.f
peſcenij Nigri reſponſum militibus 544.e
peſtilentia 101.b. 408.e
peſtilentia in mulieres grauidas ſæuiens Romæ quando 25.b
petalum 398.f
petra quid in ſacris 479.a
petronij Arbitri locus 228.f
petrus Alexander 252.d
petrus Aliger 83.b
petrus Melinus 29.a 74.d 239.b.c 166.e 890.f
petrus Victorius 33.b
petro piſcatore quibus in rebus opus 263.a
petulantia 108.f
petulantia domita 89.c
petulantia pernicioſa 193.b
petulantiæ finis 137.c
petulantiæ frænum 23.b
petulantiæ ſupplicium 122.f
petulantes iuniores 52.d
Phæaces à piſcibus olim abſtinebant 288.d
phalangiæ parricidio infames 134.d
phalantus vbi naufragium fecerit 253.b à delphino ſeruatus ibid.
phalaris ſcomma in fratres de mutua peruerſitate inter ſe contendentes 286.f
phalaris ſtratagema 68.e
phalaridis Taurus in mare proiectus ab Agrigentinis 25.c
phaleræ 401.c
phallophori 500.d
phanes 129.b
pharao vſus conſilio Ioſippi quomodo famem ab Aegypto depulit 26.e
pharaonis cor indurare quid 238.f
pharetra 406.f 407.a
pharſelitæ offerebant ſalſamenta Cylabræ heroi 284.d
phiala 453.b.c
phidias cur teſtudinem Veneris ſimulachro ſubiecerit 260.d
phidias Victorię ſignū in Marathne cum phiala ſculpſit 447.c
phidias viſo leonis vngue totam feri magnitudinem reprę́ſentauit 345.b
phigalenſium Ceres qualis 43.a
philautia 59.b
philemō lucubrationes ſuas ſolitus erat carè diuendere 335.b
philemonis auaritia 465.c 466.d
philippus quidam Hori & ſacerdotum Aegyptiorum lemmata in Græcam linguam vertit 206.d 158.f 163.b
philippi Imp. numus 16.e
philippi ſomnium poſt Olympiæ nuptias quale 3.c
philocrati quænam obiecerit Demoſthenes 288.e.f
philomela in hirundinem mutata 210.d
philonis laus 134.f
philonis pharmacum, θεῶν χεῖρας 205.b
philoſophia communicata 47.b
philoſophia, politioreſque literæ à Chriſtiano homine minimè cōtemnenda 117.e
philoſophiæ triplex partitio indicata in Abraham, Iſaac, & Iacob 368.e
philoſophi viri munus 47.b
philoſophi cœno inuoluti qui 296.f
philoſtrati locus emaculatus 18.d
philotis ancillæ memorabile facinus 508.e.f
philoxenus gruis gulam optabat 314.d
phiſon Hebræis quid 197.b
phliaſij cur ahenam capram inauratam colebant 86.f

phocæ corium fulmine non icitur 272.d
phoca 273.b somniculosa ibid.
phocion orationum Demost. securis 416.f
phocylidæ carmen restitutum 286.f
phœbe masculino genere 433.c
phœbus Grypheneus 216.e
phœbi inuentum medicina 426.d.e
phœnix auis 184.d & seq.
phœnix Orientales habitat solitudines 184.f vnicus est ibid.
phœnicis mors & origo 184.f
phœnices ad cuculi cantum messem faciebant 235.a
phœnices inter homines qui dicuntur 185.c
phœnices plantas diuinis honoribus coluerunt 400.d
phœnices cur Deos cum loculis & crumenis finxerint 405.c 410.d
phęnices duos aliquando visos qua ratione dictum 184.f
à phœnicibus honor habitus boui 28.d
pholis piscis 280.f
phormis Menalij equi quales 40.d
phosphorus 12.d 438.e
phratoris lepidum responsum 538.e
phryges imbelles notantur 223.c
phthia in columbam mutata 203.c
phthiriasis 94.d
physiognomica indicia in facie humana 55.a
phytalus Cereris hospes 521.a
Pica buccinatorum cantum imitata 215.a
pica cur Baccho dedicetur 214.f
pica & huius docilitas 214.c
picturæ in Palladis templo consideratio 285.c 286.d
pierius libellum de Fulminibus scripsit 325.c pro sacerdotū barbis declamationē cōscripsit 302.d
pierius quonam astu circumuentus à Rolandino Virdunensi 219.b sacrarū literarum studiosissimus 165.c 166.d
pierij nomen ex Petro Sabellicus autori primus imposuit 165.c
pierij Græcum epigramma, alteri Græco respōdens 515.a epigrāma de Petri Melini nomine 239.c 240.d epigramma de virtute per labores acquirenda 489.b epigramma in Framarianum 153.b epigramma in Simiæ improbitatem 59.a Neria in Alexandrum & Hippolytum Mediceos 439.a opusculū de satione croci 501.a præceptores qui 446.f 447.a protestatio de hoc colligendo hieroglyphico argumento 261.b studium in hisce Commentariis quod 22.f
pierio Commentarius de Scarabeo quomodo surreptus 74.d
pierius pater Musarum septē 463.b
pietas 31.c 69.b 157.b 450.f 481.a
pietas & amor in filios 321.b
pietas impietati præferenda 271.a
pietas in elephante 18.e
pietatis nostrę stabilitas 478.f 479.a
pileus 385.b
pileus libertatis signum 330.e
pilei forma 387.b
ad pileum vocati serui, quid 386.d
pilea quibus ex rebus consui solita apud Romanos 387.b
pili veterum cogitationum indices 299.e
pimpinelus 252.d
pimpleis Nympha 463.b
pindarus cur multum aquilæ tribuerit 177.b
pindari dictum in stolidè iudicanes 59.b
pindari laus 373.f
pindari locus 64.e 238.e 256.f 369.c 373.b
pinguedo 513.b
pinna 262.e
pinnæ in mœnibus 230.e
pinus excisa semel nunquam repullulat 504.f
pinus Isthmiaci certaminis præmium 585. mortis indiciū 504.f naturæ imago 505.a
pinum pro abolitione, supremoque excidio 504.f
piorum cœtus 433.b 516.c 517.d
piscatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati 289.c
piscis ganeæ symbolum 221.c natura vorax est 289.c 290.d nequā nisi recens 283.c
pisce non vescuntur Iudæi nisi pinnato & squamoso 283.c
pisce taciturnior, prouerb. 284.f
pisces ad ieiuniorum cōsolationem indulti 289.b
pisces vocales qui & vbi 284.f
pisces argenteos in templa Facelitidis detulerunt Syrij 289.a
pisces māsuetos fert Chalos amnis ibid.
piscibus cur abstinendum dixerit Pythagoras 289.c 290.d cur abstinuerunt Assyrij 290.e opiparè instructa lautiora Romanorum conuiuia 288.e vesci solis sacerdotibus licuit apud Ægyptios 289.a
piscibus orientibus geniti dicacissimi sunt 285.a
pistaciorum maris & fœminæ amor 490.f
pittacus quomodo Phrynonem vicerit 445.c
pithecusæ insulæ 59.b
plagæ flagris inflictæ Asiniatæ vocatæ 180.d
planetæ Fatorum ministri 465.b
plani pisces sacri Plinio 278.d e f
plantæ ratione loci magis minúsue pollent 41.b
plantarum gignendi promiscua virtus 575.c
plātatio fructiferarū arborum quid significet in diuinis literis 524.f
platani folium arcet noctuas 159.a
platani folio Ciconiæ arcēt noctuas à nido suo 71.a
platani folia arcent vespertiliones 232.e
platea auis & platalea 186.d
plato cur equo conscenso statim desilierit 42.d
plato senex scribēdo moritur 347.c
platonis locus 569.b 583.a.b
platonis Axiochi locus castigatus 331.b 134.f 137.b 196.f 197.d
platonis epitaphium 180.e.f equus 39.b ideas cur περὶ [illegible] vocarit Aristoteles 249.c institutum in eligendo Academię loco improbatur 229.c regna duo quę 425.a & 426.f
platoni puero apes in labellis consederunt 241.a
plausus 330.d 413.b
plauti locus 84.d 98.e 104.d 122.e 135.a 209.a.233.b 318.e 561.c
plebecula 388.d
pleniluuium 575.b
phlegyæ filiam compresit Apollo 46.d
plenilunij vis in cōchyliis quę 262.d
plethrum 349.a
plinij locus 66.d.e 116.c 103.c 145.b 216.f 237.c 247.c 253.b 277.b 248.e 484.d 573.b
plotes 279.a
plumbum 476.e plumbei homines, plumbeumque ingenium ibid.
plurimi, per quinquagenarium numerum 361.b
plutarchus antiquitatis indagator curiosissimus 118.e autor fide dignus 49.b Romanarum historiarum hostis 176.d
plutarchi locus considerandus 158.f 200.e 227.c 418.e
pluti oculos cur angues duo dicantur lambere 140.f
pluto 82.f 567.b
pluto Adamas cur 402.f
pluto Græcis qui Aegyptius Serapis 294.e
pluto puer pacē in vlnis gestat 510.e
plutonis caput galea tectum 417.c
plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum quid 517.b
plutonem cur Solem interpretētur nonnulli 417.c
pluuia per araneum 251.a.b
pluuiæ indicium per corui frequentiores crocitatus 219.a
pluuię vocabulo quæ signētur 369.c 370.d
Pocula 543.b
podagrosus 29.c
poderes 388.f
poëmatis genus circulus 377.c
pœnitentia 319.b
pœnitere 497.c
poësis 258.d cur polypo similis 259.c
poëta 499.b.c
poëta cygni symbolo 212.d

poëtæ encomiũ 211.b nomine Deus colitur. 275.a.b ſymbolum per ranam ibid.b
poëtæ gloriæ ſtudio trahuntur 212.f mali qui 217.f qui laudãdi, quíve improbandi 275.b
poetarum coronæ quibus contextæ 377.c.d
poetis cur hederaceæ coronæ attributæ 284.d
poetis ſola gloria & victuri nominis cupid tas inſita 493.a
poetas immerito taxat Origenes 275.a.b
poetas lacte ſimul & melle paſci, quomodo intelligendum 499.c
poetica vis ibid.
poeticæ amœnitas 24.b
polemon quo pacto ſolœciſsimum inepti actoris manu factum reprehenderit 336.d
pollex ſublatus quid 341.c verſus quid ibid.d
pollicis etymon 342.d
pollices cur ſponte ſibi nonnulli amputauerint 342.d
pollices inter ſe vinciendi mos in ſocietate conſtituenda 341.b
pollulæ 550.d
pollutus morte locus 503.a
polluti in tabernaculum nõ admittebantur apud Moſen 367.a
polygnoti opus 111.c
polymnia 463.c
polyphranes ab Alexandro Phereo interemptus 410.d
polypus multa deuorat 255.c
polypus atramẽtum in aquas effundit 204.f auerſatur dulcia 258.e colorem mutat 256.f cur parum viuat 259.a cur poetices ſymbolũ 258.d cur Veneri adſculpebatur 258.f famis impatiens 258.d
polypus ingenti magnitudine Puteolis repertus 259.a parricidio notatus 134.d ſalaciſsimus 258.f
polypi caput horrenda ſomnia parit 257.c caro qualis 257.a
polypi & congri certamen 256.c
polypi ſimilem dialecticam dixit Carneades 256.d
polypo ſuper in diuerſa abeunt Plinius & Plutarchus 256.d.e
polypi cur formidoloſi 256.f
polis vocatus Sol 185.b
Gn.Pompeius mollitiei ſigno notatus 341.a
pompeij Magni currum quando ſubierint elephanti 16.d
pompeio cur obiectum, quòd regiæ maieſtatis affectaret inſignia 397.c
pompilus 278.d
pomponiæ Scipionis Africani matri draco circumfuſus 128.e
pomponij Læti laus 212.f
pomum pro boue Herculi oblatum 524.e
pomum Veneri dedicatum 484.f
pomorum hieroglyphicum 530.e
poma in armum legere quid 406.e
ponderum & menſurarum ratio cur incerta 345.b.c 349.c
ponere pedem 336.f
pontanus omnium ingenia fouit 212.e
pontanus ſenex ſcripſit Vraniam & Meteora 212.d
pontani laus 450.e
pontifex 416.d
pontificis Hebræorum geſtamen pectoris quod, qualéve 403.a
pontus cur polypos non habeat 258.f
popa 27.e
populus arbor ab antiquis venerata 505.b
populus temporis ſymbolum 505.b Herculi dicata ibid.
populus Iudaicus aſino aſsimilatus 109.a
populus lege coercitus 562.e
populus regi ſuo obſequens 240.e
populoſitatis ſymbolum 527.a.b
porca ſulcus 83.c
porca triginta capitum fœtum pariens Lauini 82.d
porcare 83.c
porcus 76.d e & ſeq. animal profanũ 115.c Cereri mactabatur 84.e
porcus fœminino genere ibid.e
porci cultus 83.a.b
porci grunnitu audito fugit elephas 17.a
porcum immolabant inſania laborantes 83.c
porcum tangere non licebat Flamini Diali 79.a
porci è Megarenſibus in Antipatri elephantos immiſsi 77.b
porci quonam aſtu Patauij abducti 124.f
porcos in pugnam inſtruebãt Spartaci 79.c
poroſitates exhalabiles inſunt rebus omnibus 257.a
porta cornea 574.d eburnea ibid.
portæ inferiorum adamãtinæ 402.f
portẽta & auſpicia felicia per aquilam 175.c 176.d
portentoſi partus qui habendi ſint 236.f
porticus Perſica Lacedęmone 485.b
portunus 252.f 477.b
poſitum 487.a
poſſeſsio 444.d.e
poſteriora in diuinis quid ſignificent 206.e
potentia pernicioſa 179.b
potentia quo pacto euadit amabilis 208.e
potentiæ comes metus 16.e
potentiæ excelſioris hieroglyphicum 494.e f
in Potentioris ditionem redactus 260.d
poteſtas Dei triplex 581.a
poteſtas inferior 43[illegible].f
Præcipitentia 61.c
præco deorum Mercurius 311.b
præconi tradebatur lingua in ſacris diſſecta 312.f
præcox profectus 227.a
D. Præcurſoris caput 555.b victus quis 263.c
præfectus militum 142.d
prægnantia 432.e
prægnantiæ diſsimulatrix 111.b
præmaturum incrementum 507.c
præſagitura 114.e
præſagium 123.b.c
præſentialis magiſter militum quis 38.d
præſtantia 307.c
præſtare & excellere, exundationis vocabula 185.c
prętexta Romanorũ inſigne 527.c.d
prætextatæ fabulæ 391.d
præſiniani & Præſina factio 424.f
prauitas edomita 52.d innocua 151.a
prauarum cogitationum excuſsio 480.c.d
prauitatem aliorum, bonorum operum ope peruincendam 528.f
preces 336.f
priamus ad ſtatuam Iouis in ſubdiali ara confugit 307.c
priapus 324.f
priapi ſimulachra in hortis quid 323.c
primogenita ſacrificari præceptum, homine & aſino exceptis 114.d
princeps 48.d imbecillus 107.a ſibi tantum ſtudens 180.d
principis æqualitas ad populorum animos conciliãdos mirè efficax 208.e
principes ex quibus ſacra faciebant pro expiandis delictis 17.a
principum ſceptri cuiuſdam deſcriptio 271.b
principatus 498.d
ad Principatum ineptus quis ſit 38.e
principatuum cura circa quæ ſit 436.f
principium ad quem referendum 376.d
principium anni cur aries 96.f
principium & finis 4[illegible]5.a
principium egregium citò deſtitutum 109.
principium per ventris ſymbolum 326.e
principij ſymbolum per caput 293.a
principia occulta 416.f
principiis obſiſtendum 121.c 123.a
probi viri quietus animus 236.c 237.d
probi viri à potentioribus ignominioſe accipiuntur 91.c
probi liber De notis antiquis parum caſtigatus, & cur 357.b
procellæ 373.b
procidere 339.c
procli ſententia de gallis & angelis ſolaribus 9.c
ploclіuus ad vitia 339.c

procne

procne in lusciniam mutata 210.d
procrastinationis damna 74.f
procreationis partes quatenus à viro & fœmina 282.d
procuratoribus pro spongiis vtebatur Vespasianus 282.d.f
procus vetulipeta 15.c
prodigus 221.a
prodigij quod ad Polydori tumulum Aeneę se obtulit, interpretatio 495.a.b
profanus 41.c 79.a
profanus per anguillam 273.b
profectionis olim cæremoniæ 520.d
profectus cum ætate 105.c
profugium 346.f
profugus 35.a
progenies antiqua 546.e
progrediens longo pòst tempore 274.e
progresio 520.d.e
progressus vitæ 356.d
proles mascula, & proles fœminea 24.d
proles numerosa 309.a
prometheus 569.b
prometheus quibus legibus à vinculis liberatus 344.d
promethei cor à vulture arrosum quid 134.d cor arrosum ab aquila 181.b
promptuarium cœleste rerum omnium 247.f
promuscis elephantis 15.a
pronubus digitus & anulus 344.d
properantia 100.d
prophanum 283.c
propheta 44.f
propheta cani assimilatus 44.f
propheta Hebræis cur dicatur Videns 365.a
prophetæ 327.e 171.a b
prophetæ Apis nomine appellati 243.c
prophetæ Videntes appellantur 393.b
prophetæ quinam olim vocati 45.a
prophetæ & doctores 223.c
prophetarum oracula 242.f
propitiatorium qua longitudine fieri demandatum 489.b
propertij locus 192.f 199.b 202.d 377.a 387.c 388.d 317.a.b
proselenes cur vocati Arcades 434.f 435.a
proserpina 84.d 30.d 575.c
proserpina & Serapis magnorum dæmonum principes 294.e
proserpinæ canes mactabantur 51.c
prosper Publicola Sancturius 54.d
prosper Sanctacrutius 97.b
prosperitas 101.c 436.d 22.d
prosperitas firma 478.
prosperitas, rerum per aquilam 175.c
prosperitas vitæ 191.c
proteus cur in varios se mutare vultus fingatur 399.b.c
prorogenis pictoris continentia 548.d
prouentus 323.c 334.e 536.e
prouidentia 68.e 14.e 217.b 483.a
prouidentia diuina 295.b
prouinciæ princeps 140.d
prouinciarum subiugatio 15.c
prudẽtia 148.f 154.d 154.e 163.c cur per morum arborem 508.e per Gangem fluuium 197.b per Iani bicipitium 296.f
prudens captiuitatis declinator 279.b
prudentij locus 573.b
pruina in sacris quid 571.b
prunulus Pierij præceptor 446.f
prusiæ stratagema in prælio nauali 142.e
Psalmi circulares qui 378.d
psammetichus 90.e
psaphon Libycus qua ratione diuinos honores assecutus sit 214.f
psittacus 214.c & seq.
psittacus cur humanam vocem proprius referat 214.f
Pterophori qui Plutarcho 201.e
ptoemphanes canem viuum pro rege elegerunt 48.e
ptolemæus Alexãdro cur magnam pecuniam miserit 5.b
ptolemæi Lagi beneficio Biblia conuersa in linguam Græcam à LXX. viris 169.a
ptolemæi Lagi superstitio 294.d.e
ptolemæus quidam cur κεραυνὸς vocatus 428.f
ptolemæo Aegypti regi quæ dona missa à Romanis 431.b
Publia Corn. Aunia se viuam vltrò in arcam cum viro damnauit 201.a
pudenda 321.b
pudicitia 388.f 533.c
pudicitia quare velata facie pingebatur 207.c columbis prima & peculiaris 201. in quibus cõsistat 389.a turturis symbolum iudicata 207.b
pudor 392.d 477.a
pudoris cura apud Aegyptios maxima 260.e
pudoris simulachrum cur & vbi ab Icario erectum 388.f 389.a
puellæ ab Atheniensibus vrsæ appellatæ 106.e
puellæ innuptæ domi clausæ custodiebantur 106.e
puellarum quàm matronarum ornatus olim sumptuosior 486.e.f
puellas Darij captiuas magna integritate seruauit Alexander 324.d
puellaris ætas 106.e
puellares ineptiæ 523.c
pueri recẽs nati cor duas ponderat drachmas 162.d
puerorum senumque vita qualis 539.b.c
pueritia 357.b
puerperium 392.f
pugilum iuramentum quale 84.e
pugiones 418.e
pugna anceps 421.c
pugnæ initium 413.b
pugnacitas 34.e 223.c 246.e
pulchra incœpta turpiter cedentia 264.e
pulchritudo 533.b
pulchritudo sine fruge 504.d
pulicaris 560.e
pulicum defectus 234.f
pulicum significatio mystica 235.a
pullaria arca vel cauea in castris 418.f 419.a
pullus color lugubris 202.d
pullus gallinaceus exclusus in manu Liuiæ 222.f
pulli columbarum quibus conueniant 205.b
puluis in ollam iniectus ab elephanto cur 16.f
pulpa 588.e
puniceis pennis terretur ceruus 63.a
punici mali symbolum 527.a.b
punica mala tam magna quàm parua, granorum numero non dissident 526.e
punicorum ferocitatẽ myrtus iuxtà sola plurimùm iuuat 528.e
purgamentum 493.c
purificatio 284.d
purificator 337.a
puritas 260.d 413.b
puritas animi per gallum 223.a
puritas maritalis 414.f
puritatem adamarunt Aegyptij 287.a
purpura 265.e
purpura vorax ibid.
purpuræ linguæ acuta & valida 265.c
purpuræ quomodo capiantur 266.e
purpurea anima quomodo intelligendum 198.d
purpureum & purpurascere 266.d
purpureus color pudoris indicium 392.d
puteal 458.d
putei, & puteorum fossuræ 474.f
Pygmæorum statura 347.a.b
pygon 387.b
pylos quomodo capta 35.c 36.d
pylo cur bellum intulerit Hercules 35.c
pyralis ac pyrausta 151.c
pyramis 584.d
pyramidis basis 382.e
pyramides in Ægypto à quo ædificatæ 383.a.b
pyrrhus Aquilæ cognomento gaudebat 177.b
pyrrhi hastæ insidens noctua 189.b interitus quis Ibid. in tabernaculo hirundo nidum posuit 210.f modestia in vsurpanda gloria 177.b
pyrrhi cuiusdam hæresis 251.a
pyrrhicæ boues in Epiro 22.e
pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas 285.b
pythagoras iubet adoraturos sedere

dere 54. d Tyrrhenus fuit 395. b Ægyptios adiit Ibid.
pythagoræ præceptum de anulo arcto non gestando 344.e de animalibus curuos vngues habentibus 6.e
pythagorici plurimùm melle vsi 242.e.
pythicum stadium 349.a
pythones 149.b
pythones dæmones & serpentes 157. a consulendos prohibuit Deus Ibid.

Q

Q Literam veteres olim excluserunt 423.c
quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere, ignominiosum apud Hebræos 360.d
quadraginta 359.c.360.d
quadrans Raticus 441.b
quadrantalia deorum simulachra apud Arcadas 381.b
quadrantaria fœmina 382.e
quadratum 381.a
quadratus vir ibid.d
quadriennium 375.b
quadrifrons 299.a
quadrifrons cur aliquando Ianus Ibid.f.400.a
quadrigarum agitatoribus absinthium propinatum 556.f
quadrigas Soli consecratas Rhodij quotannis in mare abiiciût 43.c
quadrigati numi 424.f
quadringenta 355.b
quadrupedis Mosaici vitia 39.a
qualitas vniuscuiusque rei tribus plurimum propositionibus comprehenditur 336.d
quartanas sanat clupeæ lapis 281.a
quartodecimani 183.c
quaterna millia 360.e
quat Hæbræis quid 186.d
quatuor 355.b
quatuor anni qualitates 299.a
quatuor Dij præsides homini nascenti qui 144.f
quercus fortitudinis ac diuturnitatis symbolum 497.c
quercus iuxta nucem in glandem sata emoritur 179.b
quercus oleæ inimica 498.e
quercus principatum ostēdit 498.d
quercus vnde dicta 496.d
querna corona quare data 496.e.f
quercus & oleæ odium 510.e
quies 54.f
quies à laboribus 30.e
quietam columbam quid Græci 204.f
quinarius & quaternarius numerus 583.c
quingenta 355.c
quinquagenarius numerus multitudinem denotat 155.a
quinquaginta 361.a
quinque 355.b
quintæ legionis signis adpingbantur elephanti,& cur 16.d
T.Quintij festiuum dictum 261.b
quintiliani locus emaculatus 341.b
quintiliani locus expenditur 353.a 572.d
quintiliani sententia de orantis gestu 336.d
Gn.Quintilius 476.d
quintilij de agricultura scripserunt 226.e
qunti Cæcilij Metelli dictum celebre 32.d
quintus Fabius Eburnus Iouis pullus 225
quirinalis 421.b

R

R Abidi canis virus 421.b
rabiosi canis vrina calcata nocet Ibid.
rabies in cane à splene est. 50.e
rabies in homine quando cognita 50.f
racemorum magnitudo incredibilis 517.c
radices hyssopi saxa penetrât 556.f
radius 400.f
radij solares 406.f 407.a
raia 280. e eiusdem machinamentum Ibid.
rana 273.b cum grilio 139.b Mecœnatis 275.c prædita est verecundia 274.f sanguinem non nisi in oculis habet 274.e
ranæ dare aquam prouerb. 276.d
ranæ vbinam obmutescant 275.c
ranas obstrepentes silere iussit Augustus infans Ibid.
rapacitas 16.a
raphaël 425.c.426.d
rapina 195.c
raptor 98.f
rapum, Solis hieroglyphicum 152.f
ratio 458.e.f
ratio & cupiditas 39.a
rationis modus breuis 384.e
rationis cum appetitu pugna 548.e
ratiocinatio 122.d.e
rationale ornamentum Pont. quale 403.a
Receptus tutus 99.b
recordationis hieroglyphicû 310.f
rectus tenor. 312.d 353.b
redactus in potentioris ditionem 259.a
redemptio 360.e
reditus in viam 227.a
r. fibulare 394.d.e
reflandum non est in ventum 74.f
refugium 445.a
regimen 509.c 444.f
Reginaldi Poli Card. laus 510.d
regnum 401.b
regni solicitudo 179. a symbolum per apes 241.a
regressus 318.f
remedium 494.d
remedium in febrem nactus 8.e
remedia contra scorpiones 151.a
remeligo 277.b
remittere manus. 330.f
remissio 361.a
remora 277.a
renes à Venere reguntur 312. e in Veneris sunt potestate 320. d vnde dicti ibidem
repandirostrum animal delphinus 252.f.:4?.a
reptatus serpentum quid mysticè 135.a
reptile 129.a
repugnantia rerum 114.d
repulsa ignominiosa 218.d
de Repulsa pudor 54.d.64.f
requies, ignauiaque 339.a
res gesta cominus 248.d
rei domesticæ studiosus 141.f
reipub. negotia alacri animo suscipienda 246.e
rerum diuinarum cognitio vnde petenda 583
rerum omnium gerendarum summa quibus reb. constet 295.c progressus per calceum 394. e prosperitas per aquilam indicata 175.c vicissitudo 467.c
rerum mutatio 576.f
rerum natura 584.d
resina Citria 588.d
resipiscens 431.b
resipiscentia 318.f.325.c
resipiscentia per hirundinem 210.f
resipiscentiæ symbolum 549.b
restitutor 331.b.c
retia & retium hieroglyphica 310.d
reuerentia in matres 116.f.117.a
rex 469. c per apis symbolû 240.c per elephantum designatus 15.a optimus 140.e potēs imbecillioris artificio perit 520.f tutelaris 140.e vilium affectator 17. b
regis inter apes munus 240.e
regis pij & misericordis symbolum 177.c.178.d
regi suo obsequens populus 240.e
reges fulminare dicuntur 209.a pro Diis habiti à multis nationibus 427.c
regum aures innumeræ 108.f
regibus etiam mortis imperandæ ius per internuncium sacerdotibus Memphiticis erat 189.c
regia claritas 39.f
regia potestas 397.c
regium augurium 9.a.b
Rhadamanthus truculentos vrsis ingerere solitus 106.e
rhamnus in sacris quid 53.f
rhea dea cur ab Assyriis colebatur 289.a cum Saturno rem clàm habuit 166.e
rheginorum moneta quæ 121.a
rhemmij Palæmonis arrogãtia 74.d
rhetor Corax 218.e
rhinoceros 20. d eiusdem cum elephanto pugna Ibid.d
rhinocerontis effigies missa Leoni X. ab Emanuele Lusitanorum rege 20.f
rhodia 463.b
rhodij quadrigas Soli consecratas quotannis in mare iaciunt 43.c
rhodos insula pugnacissimos habuit gallos 224.d
rhombus 470.d

Risus 51.a
risus leuitatis signum Ibid.b
riualitas 95.b
Robur 2.e
robur per pollices significatū 34.d
robur Romanorum in legionibus 32.e
ex Robore nati qui dicti 498.e
robustus 20.f
robustus & robur vnde dicta 497.c
rodere 314.e
rodolphus Habsburgi comes 167.c
rolandini Galli Virdunensis impostura 219.b
roma capta à Genserico 167.a.b domita ab Odoacro 167.a.b.c quadrata 382.e vetus Ibid.
roma per mulieris caput 296.e
romæ antiquum nomen Cephalon fuit 296.e
romæ caput galeatum 418
romę nomē publicari vetitur 296.e
romanæ virgines nutriebant diligentissimè Vestalem ignē 449.c. 450.d
romanus per togam 386.c
rom.COSS. 416.f
romani cur equum mactare soliti 38.c originem suam ad Martem referre student 296.e quando cœperint esse superiores etiam equis 43.b
romanorum numisma 588.f
romanorum mos in sacrificiis 32.d
romanum imperium quot annos durauerit 167.a
romani imperij mutationes tres 167.c
romulus & Remus cur Martis filij dicti 101.c
romulus vbi educatus 382.f
romulus Amasæus 68.d.283.b 441.c.
roris vocabulo quæ signentur 369.c
rosa humanæ imbecillitatis hieroglyphicum 529.a
rosa sine spinis considerata venustatis amoris & gratiæ signum est 531.a
rosa spinis septa, humanæ vitæ speculum 536.e
rosæ afflatum quomodo descripserit Virgilius 531.b.c
rosæ odor scarabeum enecat 532.e
rosam quanti fecerint Indorum Magi 531.c
rosæ in sepulchrorum ornatum adhibitæ 529.b
rosæ quomodo fragrantiores fiant 553.a
rosarum halitum multi oderunt 74.d
rosas loqui, prouerb. 531.b
rosaceum Homero cognitū 532.e
roscij histrionis claritas 141.b
rota & rotæ deorum 379.c 380.d
rotæ humanæ & inferorum Ibi.
rota currulis quot constet apsidibus 210.f
rotunda templa cur veteres Diis dedicarunt 482.e
Ruab 579.a
rubecula auis, vel syluia 238.f
rubeta rana quæ 275.b
rubi symbolum 530.e
rubicunda vestis 391.a
rufus Prætorius cur scazonte proscissus 160.d
rugitus leonis animantibus formidabilis 4.f
ruminatio 78.e
ruminatio in sacris quid 66.e
ruminantia animalia, carēt altera dentium parte 279.b
rusticitas per ranam 275.c
ruta continentioris vitæ hieroglyphicum 559.a.b
ruta si iuxta ficum seratur, mitior euadit. 519.a
rutam cur exhorrescant serpentes 559.b

S

S Pro H. nonnunquam apud antiquos ponebatur 342.d
s. quid Romanis, & cur tricliniis & diætarum foribus superponebatur 343.a
Sabaci Ægyptiorum regis successus 30.e
sabech 95.b
sabellicus 212.e
sabellicus aliquando noctu vidit 305.b ab Vrbano didicit Græcas literas Ibid. Pierij præceptor 130.c.176.f
saccium 390.f
sacer piscis quis Homero 278.d
sacer scriba Ægyptiis cur 162.e
sacerdos 55.c.303.c
sacerdotis boni munus 398.f
sacerdotis negligentia, error maximus 399.a.b
sacerdoti Ægyptio non licebat equo vehi 33.c
sacerdotes Ægyptij 290.f
sacerdotes assentatores & aulici magna in orbem importantes mala 195.b.c Aruorum 537.a mali taxantur 283.d
sacerdotes tantùm circuncisi erant apud Ægyptios 56. d Memphitici supra Reges erant 189.c
sacerdotum Ægyptiorum eruditio 128.f
sacerdotum amictus qualis 393.b.c
sacerdotibus indumenta ex lino cur imperata 547.a
sacerdotibus licuit piscibus vesci apud Ægyptios 189.a
sacerdotes quales esse oporteat 299.c
sacerdotium 546.f.556.e
sacerdotium summum 403.b
sacerdotij sacrosancti symbolum 133.a
sacoma corona qua ratione deprenderit Archimedes 219.a
sacrarum rerum cognitio 583.b
sacramentum 84.e
sacrificium Ibid.d
sacrificia in lustratione quæ Ibid.e
sacrificiorum ritus quo tempore instituti 481.b
sacrificandi homines immanē morem quis sustulerit 449.c
sacrificantes primi, herbas & flores non animalia adhibuerunt 545.c
sacrificato quibus licitum vesci 322.e
sacratum literarum professor 44.e
sacrorum initia 41.d arcana 318.d tempus 462.d
sacris initiatus 249.a
sæuitia occulta 137.c
in Sai picturæ consideratio 285.b
sagacitas 310.d
sagacitas & sagire 50.f
sagacitas iuuenilis senili experientiæ præposita 192.d
sagitta Herculea vulneratum cor Plutonis quid 407.b
sagittæ 405.a.406.& seq.
sagittarum symbolum 549.a
sagittarij Nerui 144.d
sagittarij seniores Orientales 38.d
sagittarij Venatores 200.d
sagum 388.d
sagunenses milites 143.a
sal & mare cur auersabantur Ægyptij 286.f
sal cur hospitibus ante alios cibos apponitur 287.c & 288.d in mensa euertere, cur ominosum Ibi.
sal, quo passim vtitur Germania, vnde colligatur 286.d
salis significatio in diuinis quæ 260.f
salacitas 81.b per crocodilū 269.b
salacitas prolifica 166.d
salacitatis nomen quid 287.a
salamandra 151. b & seq. an ignem extinguat 151.c
salamandra impunè vescuntur sues 152.e.f
sal 102.e.414.
saliorum ornatus quis 423.d
saligna falx cur Priapo attributa 567.a
salix 487.c
salix an fructum ferat 507.b
salix castitatis indicium 567.a
salix vinculorum symbolum 506.f
salicis etymon 507.c
salicis semen in vino potum sterilitatem inducit 507.b 508.e
salicem cur ὠλεσίκαρπον vocarit Homerus 507.a
saliua ieiuni hominis serpentibus letalis 136.e
salmonei insana arrogantia 428.d
salomon Trecensis 332.d
saltatio per turturis symbolum 208.d
salubritas 95.c.162.d 205.a
salubritas per gallinæ symbolum 222.e
salubritatis indicium 554.e
salus 148. d. 277. b. 411.c. 441. b. 480.e.583.c
salus per capitis signum 294.f
salus auis asino inimica cur 236.e
salutatio 332.e

saluta

ſalutatorius digitus 342.e
ſamnium armatura 230.f
ſamphoræ equi 414.e
ſamſonis robur in capillis 579.b
ſamſonis coma 311.b
ſamſonis quæſtio Palæſtinis propoſita 243.c
ſamuelis anima an per incantationes euocata 137.a
ſandrocottus Indus 15.c 4.b
ſanguis animæ vehiculum nonnullis 198. d à Marte regitur 312.e antiquitus pro vino poſitus 517.b
ſanguis cur libaminibus, quę pro anima fiebant, apponebatur 198.d
ſanguine placare Deos improbarunt Aegyptij 481.b
ſanguinarius 281.b.c
ſanitas 556
ſapientia 381.b 587.d cur in quadrato lapide conſtituta 381.b
ſapientia 436.f 642. e per aurium ſymbolum 445.a per noctuam ſymbolum 188.e homini largita 569.c
ſapientiæ arma firma & ſtabilia 418.e vis 408.f
ſapientiæ perfectæ vir 365.b
ſapientiæ vanæ ſtudium 188.e
ſapor quomodo exploretur 314.d
ſaporem vbi collocet Ariſtoteles 314.d
ſapor rex quid Conſtantio Imp. ſuadere conatus ſit 123.a
ſaporis Regis geſtamen quod 96.e
ſapphirus 403.b
ſardanapali incuria 140.e
ſargus 280.e
ſarmatæ 43.c
ſartago 318.f
ſaturnus 46. f falce Cœli pudenda abſcidit 321. f 441. c filios deuorans quid 129.f in equum verſus quid 35.a laneo vinculo ligatus 473.a
ſaturni beneficia 297.a coloſſus aheneus vbi 85.b.c ad hunc ſacrificabantur adoleſcentes ingenui Ibid. etymon 536.f.537.a regnum quale Platoni 425.a
ſaturno decumani homines ſacrificati 449.a
ſaturno quæ gentes ſacrificabant iuuenes & proprios filios 85.b.c
ſaturnalia 449.a
ſatyrum capiens Midas quid 89.c
ſatyri quibus in locis 88.e
ſauromatæ equos alunt ad ſacra & cibum 43.c
ſaxum in quo Herculis effigies, colebant Thraces 478.d
SBO quid Ægyptiis 499.a.b
ſcabellum 422.e
ſcalenus figura quæ 384.e
ſcaphos olus 179.b
ſcarabeus 71.c
ſcarabeus ex aquis primùm in lucem prodit 72. d roſæ odore necatur. 532. e ſignum Romanorum militum 73.b
ſcarus 279.b.c Iouis cerebrum Ennio. 279. b quomodo captiuitatem declinat 276. b ſolus piſciũ ruminat. 279.b
ſcaurobates in Semiramin inuectus 204.e
ſcelus 414.f
ſcenopegia Iudæorum in Bacchi celebritatem fiebant 290.f
ſceptrum 401.c de Auguſti manib. fulmine excuſſum quid indicarit 498.d ex querno trunco quid ſignificet 497.c regium 469.a
ſceptri cuiuſdam deſcriptio. 271.a
ſceptra regia ciconiæ capitibus inſignita 158.d.e
ſchœnus 349.c
ſcillæ contactu conuellitur lupus 122.e
ſcincus vel ſcingus 269.c
ſcipio 401.b
ſcipio laureus q d ſignificet 494.d
ſcipio Africanus 568.f
ſcipionis dicterium de ſcuto & gladio. 413.a celebre dictum ad Antiochi legatos 36. d ſcomma in Pompeium 461.c
ſcipionis numi argentei inſcriptio 16.d
ſcipioně laureũ geſtare quid 205.b
ſcolopendra piſcis 180.e
ſcorili exẽplum de ſeditione 46.d
ſcorpius 150.d & ſeq.
ſcorpij cauda quot habeat compages. 151.a 356.f
ſcorpij cœleſtis vis 150.f
ſcorpij & crocodili odiũ mutuum 150.e
ſcorpio quænam corporis partes dicatæ 150.f
à Scorpio ictus ſi ſuper aſinum ſederit, tranſibit in illũ dolor 113.b
ſcorta vnde dicta 327.b
ſcortæ & oſtracinæ pecuniæ 27.c
ſcribonius Libo 457.a
ſcriptorum ſanctorum lucubrationes quid præſidij attulerint nobis 426.e
ſculptura antiqua in Æſculapij pro noua Roma 541.c
ſcutum Herculis, an Heſiodi Opus 154.e
ſcuta 411.b.c
ſcuta haſtis illiſa quid 413.a.b
ſcutis cõtinebantur imagines 413.b
ſcutis ligneis primùm vſi Argiui 411.b.c
ſcytha Herculis filius 138.d.e
ſcythæ ab Ægyptiis inſtituti 416.d
ſcytharum iuramentum maximum quod 416. e mos in opě imploranda 27. a ſagittæ quo veneno infectæ 134.f
Sebaſtianus ſagittis impetitus 408.e.f
ſebaſtianus Cortadus, atque huius Quæſtura laudatur 315.b.c
ſeceſpita 416.d
ſeceſſus 266.d
ſecundi Theodoſiani 38.d
ſecuris 416.f
ſecuris & Lydorum & Romanorum geſtamen 416.f
ſecurim cur ream conſtituerint in iudicio Athenienſes 28.e
ſecuritas 309.b.421.c.477.a. 485.c. 486.d
ſecuritas ocioſa 413.b
ſecuritas periculis libera Ibid.d
ſecuritas per gallinam & rutam 222.e
ſecuritas per veſpertilionem 232.e
ſecuritatis ſymbolum in multis veteribus numis 278.f
ſecuritatis ſymbolum 556.d
ſedatus animus 459.b
ſedda olim quæ nunc ſella 312.d
ſedechias in captiuitatem abductus 182.e
ſedere 421.f
ſedes 416.f.& ſeq.
ſedes firmiter ſtatuta 83.b
ſeditioſus 263.c
ſegnities 260.f
ſegregationes aquarum apud Moſen quid 186.d
ſelenotropium 561.a
ſeleucus Antiochiam condidit 444.d.e cur verſus XII. ex Heſiodo ſuſtulit. 404.f res compoſuit cum Scandrocrotto 15.b
ſeleuci genus & numi 444. d. e & anulus Ibid.
ſella, vel ſedes 421.a & ſeq.
ſella Curulis 423.b
ſella eburnea ſedebant Conſules cùm magiſtratum inibant 413.b
ſemel tantùm enixa 9.a
ſemel 136.d
ſemel in vtero 338.d
ſemen quando prolificum 356.f
ſemen quid in ſacris literis 530.
ſeminum virtus & generatio 575.c
ſemicrinitum caput 300.e.f
ſemicium triſte leonum cur dixerit Lucretius 8.c
ſemiramia procacitas 204.d
ſemiramis cui nupſerit 204.d. effecit vt Perſæ matrum filiarúmque ſuarum coniugia non abhorreant 203. e. immoderatæ libidinis fuit 204.e θυμβρὴ vocata. Ibi. vbi nata & educata 204. d. e
ſemiramin ſub ſpecie columbæ colebant Aſſyrij 339.a.b
ſemita quid Theologis, quid via 380.d
Senecæ locus 197.b.392.d.e.580. d
ſenectus 301.c
ſenectus cur omnia deſperet 501.c
ſenectus miſera 301.a
ſenes & ſeniores qui 358.e
ſenex muſicus 211.b
ſenibus cur ſupercilia grandiora 308.f.a
ſeniorum inter ſe certamen 158.d

ſenſus 351.b 481.b à voluptate deceptus 130.e maximè brutus 77.a
ſenſus velocior 570.e
ſenſus & intellectus ſignificatio 137.c
ſenſum quinam admirati ſint, quíve aſpernati 77.a
ſenſus communes in corde 196.f
ſenſus quinque per virgines prudentes & fatuas indicati 136.e.f
ſenſuum expers 479.c 430.d 40.d
ſententia præpoſtera 339.b
ſentiendi vim à ſole habent homines 433.c
ſentes in ſacris quid 530.f
ſepes 400.e
ſepia 264.e 363.c atramentum in aquas euomit 264.f
ſepia melanuros 264.f
ſepiæ machinamentum 280.e
ſepias promontorium 264.f
ſeptem, & ſeptingenta 356.d
ſeptem & ſeptuplũ quid Hebræis 344.f
ſeptenarij numeri proportio valde muſica eſt 462.d
ſeptentrio 520.d.e Eius hieroglyphicum ibidem
ſeptentrioni ineſt vis maſcula 24.d
ſeptima decoctio perfectionem indicat 345.a
P. Septimij Getæ numus 379.b
ſeptuaginta 362.b
ſeptuaginta interpretes quo tempore Biblia verterũt in linguam Græcam 169.a
ſepulchri ſignificatum per cor 319.a
ſepulchra nobilitatis 503.c
ſepulchrorum aliquot inſcriptiones 529.b.c
ſepultura 374.c
ſerapis cur à multis colebatur 294.e
ſerapidis epigramma de totius mundi mole 293.c 294.d ſimulachrum 26.e ſimulachri caput quod 293. eiuſdem ſignificatio 294.d
ſerapidis tricipitis numiſma 298.e
ſerapi cur magnifica templa dedicata & vbi 294.d
ſeres populi longæui 192.d
ſeriphium abſinthium 556.e
ſermo 335.b 566.f cur cibo comparatus 323.b.c efficax vel Mercurius 246.f inanis 323.b.c pro liquore aut rore pluuio acceptus 540.f per oculi hieroglyphicum 306.e vrbanus, cibus eſt animi 540.e
ſermonis intellectus duplex 335.c
ſermonis præſes Mercurius 312.e.f
ſermone nimio extenuantur corpora 105.a
ſerpens 580.f
ſerpens Apollinem prouocans in Delphis 149.a caudam depaſcẽs quid 149.a 128.f gignitur ex humano cadauere 34.e
ſerpentis effigies à Moſe ex ære in contum ſurrecta cur 147.b.c
ſerpentis effigie quid commoſtrabant Valentiniani 144.f ſpolium Neroni pro amuleto commendatum à matre 141.c
ſerpentes alatæ volant ex Arabia in Aegyptum 162.e
ſerpentes puellarum amaſij reperti 138.d
ſerpentium ſymbolica tractatio 126. & ſeq.
ſerpentium coria Amazonibus tegumentorum bellicorum vſum præſtabant 398.f
ſerra 417.a.b
ſerra pugnare ibid.c
ſerra ad ſquatinæ piſcis oſsis ſimilitudinem effecta 281.b.c
ſeruij locus 574.d
ſerui fugitiui vocati olim cerui 54.d
ſeruilis improbitas 386.d
ſeruitia 540.f
ſeruitus 474.f 475.a lõga 310.f per anuli ſymbolum 344.e per aſininas aures 309. per pedum ſymbolum 337.c per raſitationes capitis 300.d
ſeruitutis indicia inter ſomniãdum quæ 36.e
ſeſonchoſis 321.b
ſeſoſtres 321.b
ſeſoſtris Aegypti rex 406.e
ſeſoſtris nauis 442.f
ſeſsio 411.a
ſeſſus 54.f
ſeſſus Deo accommodatus 509.b
ſeueri Alexandri Imperatoris numus 332.e
ſeueri imperium quo præſagio præmonſtratum 141.b
ſeueritas peculiaris ſenibus 308.f
ſexagenarius numerus 354.d viduitati dicatus 361.c
ſexaginta 361.c
ſexta Parthica legio quæ 143.c
ſexcenta 354.f.355.a
ſex & ſenarius numerus ibid.
ſextans 345.b
ſextodecimus numerus pag. 457.c 458.d
Sibi ſoli natus 273.a
ſiccus pro paupere 282.d
ſiciliæ vmbilicus vbi 325.a
ſicilicus quo ſigno figurabatur 357.b
ſicinius cur dicteriis non laceſsiuerit M. Craſſum. 33.a
ſicinius Dentatus quodnam ſacrum primus fecit Marti 85.b
ſicinius Dentatus donatus torquibus 401.c
ſiclus 174.e 360.e.f
ſiculi à Romanis orti 120.e
ſicyonij, Suarij, Aſinij & Porcarij à Cliſthene vocati 120.e
ſiderum, idearúmque cœleſtium virtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur 434.d
ſigna militaria 451.b
ſilenus 567.b
ſileni 57.a
ſileni Alcibiadis 57.b
ſilentium 313.b 445.b opportunum 225.b per per indicem digitum 342.e per piſcis ſymbolum 284.f per ranæ rubetæ ſymbolum pag. 276.d
ſilentij ſymbolum 526.e
ſillij Italici locus 36.d 170.f
ſilurus 282.e.f
ſimandij regis Aegyptij ſignum 2.c
ſimandij Regis bibliothecæ inſcriptio. 365.a
ſimandij ſepulchrum aureo circulo ſpoliauit Cambyſes 377.c
ſimeon Antiochenus 158.e
ſimi naſi indicium 254.f
ſimia 58.d
ſimia vrnam euertens, ac ſortes diſſipans 58.e
ſimiæ paſtione liberatur à febre leo 6.e
ſimiam cur tantopere oderit leo ibid.
ſimiæ triſtes Luna cana 53.b
ſimulacri Ceteris apud Phigalenſes explicatio 42.f
ſimulatio per picam 215.a
ſimulationum inuolucris obiectus 264.f
ſimulator 528.d
ſinapis vnde nomen habeat 551.a Oculis infeſtum ibid.
ſinapis allegorica conſideratio 550.d.e.f & ſeq.
ſinus 391.c
ſiphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita eructare ſoleant 7.c
ſirenes 193.b
ſirenum aureæ illecebræ ſuſpenſæ in Apollinis templo 193.b
ſirius 375.b
ſirius ſtella 436.f
ſiſtere, ſiſtendíque ſignum 475.c
ſiſtrum 467.c
ſiticuloſitas 153.a
ſitis cur per corui ſymbolum 218.e
ſitis ex morſu dipſadis, epota theriaca ſedatur 153.c
ſitis & ſitibundi ſignificatum 153.c
Smaragdus 199.f 403.e Veneri dicatus ibid.
ſmerdes Magus 199.b
ſmilacis cum hedera ſimilitudo 500.f Speciebus quatuor diſtinguitur ibid.
ſmilacis flos coronis intextus quid ſignificet 501.a
ſmilacis fructus elegantia 501.a
ſmynteus cur etiam vocatus Sorex 126.e
ſmyrneorum Fortunæ ſimulachrũ 37.c

Sobrietas 90.f 404.e
sobrius nemo cantat 515.c 516.d
sobrius vicus Romæ 517.a
societas 341.b
societas leonina 5.a
socrates eodem semper vultu 51.b 446.e
socrates cur dixerit se gallum debere Aesculapio 223.a quando iurat per canem 46.f
socratis opinio de Sole 430.e
socratis somnium de Platone per cygni imaginem 212.d
Sol 35.a 73.c 104.e aurea gleba Euripidi 430.e Græcorũ indicium 432.d mundi mens 305.b vnde dictus 430.d.e.f cur Centimanus dictus 331.b cur per palmã 489.b per accipitrem, & cur 194.d per tricipitium Serapidis 298.c
sol & Bacchus idẽ numen 104.d.e
sol & flumina cur dicantur mortale genus enutrire 431.c 432.d
sol & terra 13.a
sol, eiúsque hieroglyphica 430.d.e
sol, solísque vis 324.e.f
solis simulachrum 567.c
solis & Lunæ certamẽ in procreandis animalibus 126.d
solis ortus cur per lotum arborem indicatus 508.f simulachrũ per Phœnicem 185.b symbolũ 553.b viæ 301.a vis & beneficiũ 144.f 305.b
solis vis 569.a
solis & Lunæ coniunctio 567.a
soli cur dicati leones 3.a
soli equus mactatus à Lacedæmoniis & Persis 43.b
solem, Lunam stellásque quomodo deos intellexerint Aegyptij & Phœnices 430.e
solem Osiris apud Aegyptios significat 423.a
solem quomodo alloquebãtur Indi pro concilianda Principum beneuolentia 531.c
solem variæ gentes Deum putauerunt 430.e
solaris annus 381.a
solares radij 406.f 407.a
solini locus 164.d
solitaurilia 84.e
solitudo 187.b
solitudo per aquilæ pullum indicata 179.b
solicitudines 456.f
solitudinarius 120.d.138.f
soloiuncus 363.c
solstitium 244.f
solstitium hyemale 259.a 337.c
solstitium vel tempus annuũ 111.b
solstitiales mundi partes appellauerunt dexteras Aegyptij 24.e
soluere zonam 392.f
soluizoniæ Dianæ templum ibid.
somniculosa cur aspis dicta 133.a.b
somniculosus 272.d 557.c
somnium pincerna Pharaonis à Iosippo interpretatum 516.e
somnia Astyagis 516.f
somnia vera & falsa 573.b
somniis admoniti ad aliquid aggrediendum qui 205.c 206.d
somnus 313.a 573.b
somnus Nestoris persona compellans Agamemnomem 140.e
somnia, somniorúmq; interpretationes variæ: vt si quis per quietam somniarit aures plures se habere 310.f boues arantes imaginari 27.b
caput caninũ vel equinum se habere 36.d
caput ingens se habere 294.f
capitis partem dexteram denudatam 301.a
caput leoninum 4.f
ceruum instantem tergo 61.c
dentes amissos dextera parte 24.d
equum qui se portet 36.e
formicas 69.c
frontem capillis glabram 4.c 300.e
fulmen vibratum 448.f 449.a
gallinarum gregẽ ad se venientem 222.d
lyram nuptiarum tempore videre 459.a
manus plures se habere 334.e
manus pulchras 328.d
mare perturbatũ videre 26.e 326.f
mulier se in virũ commutatã 309.b
nasum non habere 310.e
nauem vel ratem videre 306.d
occipitium caluum 301.a
oculos tres se habere 309.a
pectus sibi transfixum 407.c
puer in senem se mutari 301.c
senex se in puerum mutari 301.c
solem obscurari 431.c 432.d
spicas in aure natas 536.c
statura se vastæ magnitudinis esse 484.f
stellas in mare vel terram cadere 438.d
supercilium coloratum & densum 308.f 309.a
vini haustu se attentari 514.e
vmbilicum, & quæ circa eum 325.a
vniones 404.e
vuam se videre 516.f
somni parcissimus est leo 4.b
somnum captantes Mercurio victimarum linguas adolebant 313.a
sophista per cancri symbolũ 261.c per ranæ symbolum 275.a
sophistæ 77.c 154.e 329.c euitandi 77.c
sophistarum nugæ 110.e.f oppressio 262.d
sophocles in senectute scripsit Oedipum Coloneum 212.d
sophoclis locus 485.b
sorex Hecaten, prouerb. 125.c
soricis etymon 124.f
soricis & suis consensus naturæ ibidem
sosithei dictum in laudem aquilæ 181.a
sospolis Deus ab Heleis cur colebatur 283.b
sospitamentum 71.b 442.d
Spartiatarum mos in sacrificiis 32.d
spartanorum origo 141.a.b
spathalæ 489.b
speculum 405.a
spes fallax 576.e
spes certa de re ambigua 273.e irrita 334.f per florum symbolum indicata 401.f
spei definitio 501.c frustrator 261.b simulachrum per oleum 513.c
speusippi vel Antipatri epigramma ad Platonis sepulchrum 180.f
sphæra ænea de Maximini statua delapsa Antiochiæ quid portenderit 379.a
sphærica figura 378.d.e
sphinges cur appellatæ meretrices 11.a humanicipites 14.e vbi nascantur 56.f
spica 536.d.e
spicas repertas Isis prima capite circumtulit 400.d
spina dorsi 319.c
spinæ pro diuitiis 531.a quid indicent in sacris literis 530.e
spirę serpentum quid mysticè 135.a
spirillum quid vocet Opilius 87.b
spiritalis motus 577.a
spiritus 132.e
spiritus pro superbia & animi elatione 557.a
spiritus almus 340.f
spiritus sanctus, eiúsque dona septem 344.f
spiritus sanctus in columba 303.a
spiritus sibi redditus 416.d
spiritum quid vocauit Anaxagoras 132.e
splen à Saturno regitur 312.e
splene laborantibus risus difficillimus 51.a
splendor nominis 315.a
spolium leoninũ, virtutis signum 12.d
spongia 282.d.f 283.a
sportula 538.e
sportulam ossiũ plenam dono misit Diogeni Alexander 49.b
Squamæ in sacris quid 290.e
squatina 280.f
squilla 262.f
Stabilimentum 443.b
stadium 349.a Italicum quale ibid. Pythicum 340.a Olympiacum ibidem
stare 300.f
stare conuenit adoranti 53.b
stare in diuinis literis quid 54.d
starnæ aues quę nunc Romanensib. 227.b
stathmus 350.e
statij locus 156.d 428.f 572.d
statuæ Aegyptiorum quales 484.e
statuæ giganteæ obtortis sunt cruribus 149.b
statuarum celebritas in columnis, antiqua est 484.d

ſtatuarum triumphaliũ ornamenta quæ 425.b
ſtella 435.& ſeq.
ſtella crinita Iulio Cæſare ſublato ſtatim apparuit 436. d
ſtellæ aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam à terra 329.c
ſtellæ cur exortu Solis extingui videantur 432.f
ſtellæ mundi oculi 572.e
ſtellæ per ſomniũ in mare vel terram cadere viſæ, quid 438.d
ſtellarum ſignificatũ in ſacris quod 437. a.b
ſtellio 263.c
ſtephanum de Gentibus Hermolaus Byzantius in compendium contraxit 194.f
ſtephani de Vrbib. locus 159. e 287. b
ſterilitas 114.d.e 507.b
ſterilitas mularum propria 114.e
ſtipula in ſacris literis quid 536.f
ſtola 390.d
ſtoliditatis ludibrium 110.d
ſtomachus 343.b
ſtomachus à Luna regitur 312.e
ſtrages Megarenſium à leonibus edita 4.f
ſtratoclis imbroba auaritia 334.e
ſtrenuus 409.b 411.b.c
ſtruppearia feſta 555. b
ſtruppi ibid.
ſtruthiocamelus 230. d & ſeq. ambiguus inter terreſtria & aëria ibid.e
ſtruthiocamelus currit pernicisſimè 231. a incubatu oua non fouet, nec pullos nutrit 231.a
ſtruthiocamelus cur colla tantum frutice occultet 231.b
ſtruthiocameli pennæ æquales 230.e earundem vſus ad conos bellicos & galeas adornandas 232. d
ſtruthiocameli ſtolidıtas 230.e 231.a
ſtruthiorum oua diſſecta in æquas partes Garamãtis præbent vſum pileorum 387. b
ſtruthiorũ oua cur perquirant Garamantes 153.e
ſtudiorum profectui, corporis officium incommoda 230. d
ſtultitia 91.a
ſtulti ad cribrum prouerb. 365.c
ſtupidus tardúſque 80.e
ſtupor 18.d
ſtupor & admiratio 154. e
ſturio an ſilurus 282.f 283.c
Suauitas ex aſperitate 557.a
ſuauitas ſublata 519.b
ſubare 81.c
ſubdere colla iugo 474.f
ſubdiales ædes quibus Diis ædificantur 483.b
ſubiugatio 340.d
ſubiugare ibid.
ſublimitas 194.f
ſublimium appetitor 551.b
ſublimium rerum indagator 164.d
ſubſidium 417.c
ſubucula 388.f
ſubulci templa non ingrediebantur apud Aegytios 79.a
ſubuentanea oua quæ 168.e
ſuburranenſium & Sacrauienſium contentio ſuper equino capite 43. b
ſucceſſus voti 132.f
Sueſanorum pecunia 223. a
ſuetonij locus 377.b 413.b.c
ſuffeni Catulliani 59.b
ſuffibulum 383.c
ſuis viribus pollens 15.a
ſuos tantum curans 226.d
ſulpitij Galbæ canterius prolapſus in ipſa longi itineris porta 42.e
ſumma 487. b
ſumma calliditas ingenij 4.d
ſummiſsio 305.a
ſumptus publici priuatíque 378.d.e
ſuperbia 39.a in pulmone 557. a per ceruicem 303.b
ſupercilium 308.f 310.f
ſupercilũ in tutela Iunonis 309.a
ſupercilium in lutu veteres ſolebãt vellicare 308.f 309.a
ſuperciliorum contractio 5. c
ſuperciliosi qui dicantur 310.f
ſuperflua ſummota 301. a
ſuperhumerale ſacerdotale Aegyptiorum 403.a
ſuperſtitione nationes omnes aliquando contaminatæ 97.c
ſupparum 391. b
ſupplex 332. d
ſupplices apud veteres coronatos fuiſſe 492.d
ſupplicatio 512.d
ſupplicationes quando fieri ſolitæ 485.c
ſupplicium capitale 542
ſupplicij ſignificatum 559.a
ſuppreſſa 476.f
ſurditas 64.d 238.f
ſurditatis ſymbolum 550.d
ſuſæ vnde dictæ apud Perſas 533.b
ſus Bœotia 80.e
ſus cur in Creta ſacra 83.a.b
ſus Mineruam 80.d
ſuis grunnitum fugit elephas 77.b
ſuem tangere non licebat Aegyptiis 79.a
ſue nullum animal pluribus variíſque conditis aptius 76.e.81.a
ſues Aematheolicæ ſolidis ſunt vnguibus 84.e
ſues agreſtes ſemel pariunt in anno ídque æſtate 81.b
ſues cephalalgiam curant eſu cancrorum fluuiatilium 71.a
ſuibus dentes atterabantur apud Salaminios 77.a
ſuilla caro aciem ingenij obtundit 76. f
ſuillæ carnis laus 81.b
ſuillum genus cur nullũ in Arabia 77. c
ſuillo generi cur pepercerint Ægyptij 83.a.c
Sybaritarum interitus quando 511. b. c
ſybaritarum mollities cur gallinaceos in vrbe non patiebantur 245.d
ſycomori hieroglyphicum 519.c
ſydus 435.c
L. Syllæ legionum exemplum 48.f
ſyluia auis, vel rebecula 238.f
ſymeon puerulus tridenti à Iudæis in ſacrificium trucidatus 110.f
ſyncerus Actius Sanarius 184.d
ſynodi ſextę locus emẽdatus 92.d.e
ſyphaci cur dona miſſa ſint à Romanis 321.a
ſyracuſana menſa quæ Platoni 81.b
ſyracuſani 37.c
ſyracuſanorum numus 25.b
ſyri cur colũbæ pepercerint 203.b
ſyrij detulerunt piſces argenteos in templa Facelitidis deæ 292.e
ſyrtes anguipedes 135.b

T

Tabanus 247.a
tabellarij fides 191.b
tabularũ in Theodoſij inſigniis interpretatio 295.b 295.c
taciturnitas 362.e.f
taciturnitas leænæ 11
Tacitus Imp. amariores cibos appetiit 245.b Idem Virgiliani carminis dulcedine offendebatur, & Ciceronis lectione ibid.
tænia quæ 376.d
tæniæ, Iſidi dicatæ quales 376. d Oſiridis quales ibid.e
talaria 571.b
talaria pennata Mercurij 200. e
talpa 123. a. b liquidius audit 122. d.e
talpæ cor ad præſagium confert 123.b.c
Thalthibius, cur porcum, quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, in mare præcipitem dedit 84. e
talus, princeps libidinis locus 338.d
tanagræorum peſtilẽtiam quomodo Mercurius expiauerit 95.c
tanaquil in templo M. Anci diu adſeruata 471.a
tantali ſymbolica interpretatio 472. d.e
taranda 257. b
taras delphino vectus 252. f
tardas aues quas vocent Hiſpani 232. f
tardigrada teſtudo 260.f
tarentini 38. d
tarquinij Priſci filius cur omnium primus donatus bulla 395.c
tarquinio Priſco ex itinere pileum abſtulit aquila 176. d
tarquinius Superbus papauerum capita decutit 555.b
tarquinij Superbi currus fictilis 424. d metus angue conſpecto quid 140.d
tarquiniorum origo 555.b

tarui

tuisini leones quid 14.f
tari populi qui 30.d
tauricæ Dianæ sacrificium quale 85.b
tarij laudi quib. diis, & cur instituti 25.b
tarina specie fluuij qui 25.c
tarus animal venereum 581.c
tarus describitur 21.22. & deinceps. à lupo superatus apud Arguios quid. 28.d dextro obligato genu mansuetè ducitur 23.c Soli à Persis dedicatus 26.e
taurus cœlestis cur Veneri dicatus 22.e
taurus Herculeus 23.b
tauri auricula quid 25.b
tauri collo alligatæ caprifici vis quæ 507.b
tauri significata 22.d
tauri significatum in sacris 33.a
tauri temperantia 22.d robur ibid.
taurum quando sacrificabant Spartiatæ 32.e
taurorum immolatio Hebræis quid 23.b
tauros cur immolabant Neptuno, & quales 25.a.b
taygeto in monte ventis equum immolabant Lacedæmonij 43.b
Tegea Arcadiæ ciuitas 468.e
tegos pro lupanari ibid.
telamones 486.f 487.a
telemachus delphino seruatus 252 f 253.a
telesillæ cur galeata statua erecta 485.b
telephus 62.e
tellus duplex 574.f 575.a
tellus cur hominum mater dicta 424.e
telum vnde dictum 407.a 408.f
temonis hieroglyphica 444.f
temonem nauibus immittere à quibus didicerint homines 165.b
temperantia 320.393.a 469.c 507.c 508.e
temperantia, modestiáque 263.c
temperantia elephanti 16.e
temperantia per cubiti symbolum 347.c per Nilum 197.b
temperantiæ vis 138.e
tempestas per ardeam 237.a per sepiam 265.b
tempestatis mutationem patefieri 576.e
tempestatis præsagiũ per echinum 266.f
templa sacra, Floræ, Herculi, Marti, Lunę, Proserpinę, Soli, Veneri quæ 483.b
tempus 130.d 437.b 505.b 537.b
temporis diuturnitas 489.f 490.a
temporis significatio varia 130.e.f
tenacitas 499.a
tenebræ funestúmve 268.f
tenebræ in diuinis literis quid 189.b
tenedia securis 296.f
tenedus quomodo à Darianis militibus vastata 446.d
tenediorum regis lex quæ 416.f 417.a
tentamentum 456.d
tentoria ex quib. rebus fieri solita 327.b
tercenta sexagintaquinque 354.f 355.a
tereus Thrax Procnen duxit in vxorem 210.e Philomelam deflorauit ibidem
terga dare 303.c
teriungi milites 121.d
terminus 169.c 339.a 365.c 484.d
terminus lapideus Capitolij 478.d.e
terna millia 359.c
ternarius numerus cur Palladi & iustitiæ dicatus 384.f
terra 145.a 424.e 482.e 585.a
terra & aqua 467.a
terra cur omnium mater credita 433.c
terra frugifera 26.e
terra, quæ & Maia 85.a
terra per Scorpium indicata 150.f
terræ filius coluber 125.b
terræ fines omnes in Dei manu esse cur dixerint veteres 320.c
terrarum dominatio 379.c
terrarum vmbilicus 182.f
terrenorum cum cœlestibus temperatura 561.a
terrenis addictus 264.e
terrificus leo 3.b
terror 154.d 296.d
terrenis in sacris quid 507.c 508.d
tertij Theodosiani 386.e.f
tertiodecimani 48.f 49.a
tertulliani laus 185.b
testacea plenilunio magis pinguescunt 262.d
testamentum nouum eget auxilio veteris vetúsque noui 374.e
testamentorum tabulæ apud veteres quomodo signabantur 39[illegible].f
testes fibri Pontici præstantiores 122.f
testes quantum ad genituram conferant 321.a
testes virtutis indicia 321.c
testiculos sibi secuisse vel abstulisse quis dicatur 322.e
testimonia seruorum contra dominos nulla 189.a
testudo 260.d
testudo cur Veneris simulachro apposita à Phidia 260.d
testudo prudẽtiæ symbolum 545.b
testudo ore robustissima 261.a
testudinis munimentum 260.f
testudinis segnities disticho expressa ibid.
testudines vbi magnæ 260.d
tetragrammaton 398.f
tetragrammaton nomen ineffabile 368.d
teuthis 472.f
Thapsali milites 142.f
thalia 463.c
thallus mercator 29.a
thamura Mosen puerũ ex profluente exemit 369.c
thebani vnde oriundi 141.a.b
thebarum insigne fuit draco 276.f
thebis cur iudicium statuę sine manibus 334.e
thebiorum natio pestifera 152.d
thelesilla, eiúsque statua 418.d
thelyo 463.a
themistocles gallorũ exemplo confirmauit pugnantes 123.c 224.d
themistoclis argutum responsum 38.e
theocriti locus 45.a 90.d 138.d 281.b.c 370.d
theocriti Pharmaceutria ex Euphorionis Minis translata 281.b.c
theodori Gazæ laus 70.f 71.a
theodosianæ militiæ insignia 449.c 450.d
theodosiani 386.e Secundi ibidem Tertij ibid.f
Theodosij insignia qualia 295.b 295.c
theodotionis Ephesij opinio reiecta 168.f
theognidis locus 256.f
theologia 231.a.b 368.f 380.e.f
theologiæ munus 367.c
theophrasti de viperis sententia 134.e
theriacum 148.e
thersites cur dicatur in simiam mutatus 59.a πιθηκόμορφος dictus ibidem
theseus barbam tondere nolit 302.e
theseus primus anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedit 300.e 302.e
theseus primus palmæ pretium instituit 489.a
thessali coronas amaranthinas primi excogitarunt, & libamina quotannis ad Achillis tumulum ferunt 534.e.f
thessalis quinam erant bucephali 30.f
thessij filiæ quinquaginta ab Hercule vitiatæ 89.c
thetis in sepiam commutari solita 265.a
theu Platoni quis 268.d
theutates Propertio quis ibid.
tholos 265.b
thomas Campegius episcopus Feltrensis 440.e
thomas Miliarius 229.c
thomas Petrosanctius 356.d
thorax 418.e & deinceps thoracum indago in paludibus exploràdis qualis 122.d.e
thrasybulus Milesius 555.b
thrasybuli simulacro cur adsculpta mustela 123.c
thrasybuli statua in Olympia 45.e
thrion fici folium cur dictũ 520.d
thronax mons 235.a
thunnus 282.f huius captura vbi ibidem

thunnum piscatores Neptuno sacrificabant 284.d.
thuribulum 317.c
thus in Sacris quid 454.d
thyrsus circunfusa hedera coopertus quid significet 498.e
tiara 398.e.f
tibiæ Veneri sacræ 461. b Pani attributæ, ibid.
tibicines expectare, prouerbium 461.b
tiberius à quo oppressus 222.f
tiberius fulmina corruscationésque expauescens, lauream sibi imponere solitus 493.a
tib. Gracchus quo gestu se populo commendarit 294.f
tiberius Imp. noctu vidit 305.c
tiberij Cæs. serpens à formicis corrosus quid portendebat 141.c
tib. Cæsaris numus 230.e
tib. Claudij Cæs. numus 330.e
tib. Gracchi oppresio per angues in galea significata 149.b
tiberij humero insidés gallus quid. 222.f
tiberij Imper. nequitia 222. f
tibulli locus 130. d 203.b.c 470.e 500.d
tigranes candidam fasciam ad Pompeij pedes abiecit 397.c
tigris 104.d.e
tigris audito tympani sono insanit, ita vt semetipsam dentibus impetat 105.a
tigris cur vocata sagitta ab Armenis 407.c
tigris equum citatissimum ter repetito cursu assequitur 105.a
tigris fluuius vnde dictus 197.c
timidus minima quaque de re 234.d
timo Demeam assentatorē ligone percussit 61.b
timoleon cum Bomilcare & Asdrubale feliciter pugnat 506.e
tinea 280.f
tintinnabulum 461.c
tippula 251.b.c
tiresias 68.d
titanū genitalia desecta quid 324.e
titi Liuij imago Patauij qualis 342.e
T. Liuij locus 24.e 414.d
titi Vespasiani numus 254.e
titillatio 319.c 517.a
titoplus 463.b
titulus 398.e.f Numa regē factus ibidem
tityj iecur, à vulture cur fingatur abrodi 171.a.b
Toga & togata comœdia 387.c.d
toga picta 392.d
toga vtebantur & viri & mulieres 387.c
tolerantia 469.b
tondere in sacris quid 299.c
tonitrus 26 d.
tonitrus vocatus filius Clearchi 428 d.
torcularis hieroglyphicū in sacris literis 517.c
torpedo piscis 276.e
torpedini pisci ignauia præditus cur assimiletur 276.f
torques 401.c
torques aheneus in corui collo inuentus, qui ab Agathocle venando interfectus fuit 66.d.e
torquem qui meruit duplam consequebatur annonam 402.d
torquium species 402.d
torquibus donatus Sicinnius Dentatus 402.d
torquilla 238.d
torrens 272.f
toruitas vnde dicta 23.b
toruum tueri ibid
toto & aperto pectore 25.a
Tractabilitas 116.f 117.c
tragelaphi in Diuinis literis qui 66.f
traiana aqua 380.e
traiani columna, colossum habuit superimpositum 484.d
traiani Hadriani numus 334.d
tranquilli locus 247.c
tranquillitas 233.b
transmutatus 234.e.f
transuersum digitum non secedere 345.b
trapezitarum mēsæ in ianuis habebantur 299.a
trecenta 354.f
trepidatio 119.a 205.a
tria 354.d
tria mala quæ 454.f
trias 368.e
triangulum æquilaterum cur diuinitatis indiciū 383.c cur Minerua, Verticigena Tritogenia ibid.
tribas mulier per gallinam 221. c 222.d
tribunitia potestas ab Imperatoribus vsurpari solita 392.e
tributum remissum Italiæ à Nerua 37. a
tricarenus Geryon 298.d
tricenarius numerus 354.d
tricipitium 297.c
tridens 446.e 468.e
triginta 359.c
trigla 259.c
trigla 280.e cur Dianæ dicata ibid.
trium & trinitas rerum 383.b
tripos aureus Socrati adiudicatus 542.e
triticum à lolio repurgandum 537.c
tritobœtis quid 384.d
tritogenia 383.c 384.d
triton cur biformis pingebatur 284.f
tritones 463.b
tritones tubicines in Saturniæ ædis fastigio 461.a
tritonia cur vocata Pallas 384.e
tritura quo anni tempore potissimum fit 469.a
triumphator 338.
triumphus 301.b
trochilus 44.f
trochili ad hiantem crocodilum accedunt pabuli gratia 27.d
trœzen 46.e.f
trœzenij Neptunum colunt 48.e
troiani belli tempus ex passeribus auguratus Calchas 13.a
trophonius, eiusque simulacra 150.d
triphoniana oracula ibid.
truculentia 34.d
Tuba 461.a Marti dicata ibid.
tuborum & siphonum aquę cur per leonina capita soleant eructare 8. d
tumultus 406.f
tunica & tunicatus 388.d
turbidam aquam cur bibant elephanti 17.d
turbines 373.b
turbo puerilis 470.d
turcarum matutinales acclamationes quales 377.a
turdus 238. f sibi mortem cacat ibid.
turdus surditate laborat 238.f
turibulum 453.c
turtur 207.a & deinceps
turtur tibiarum cantu delectatur 208.d
turturis continentissima viduitas 207. b oblatio in sacris quid 208.d pulli, quid Ibid.
turturum par quis dicatur obtulisse 202.e quando Deo offerimus Ibid.
tutela 443.a
Tympanum 191.c
tyndarus cur Venerem coniecit in vincula 471.c
tyndarus raptæ filiæ iniurias quomodo putauit vlciscendas 43.b
typho 567.a
typho latrociniis infamis 269.c
ab Osiride domitus 271.b
typhon 166.f
typhonis suem insectantis fabula 79.a
tyrannus per polypi symbolum 256.e
tyranni symbolum per noctuam 190.f
tyrij Apollinem suum cur Alexandrinum cognominarunt 472.d.e cur Deorum statuis vincula iniiciebant Ibid.
tyrij cur Carthaginem ædificare intermiserint 29.a.52.
tyriorum numus 442.f
tyrrheni nauigandi facilitate claruerunt 254.d Delphini cognominati ibid.

V

VAcca Veneri dedicata 25.b
vaccæ vox quid in sacris literis 29.c
vacillatio 336.f
valentiniani quid per serpentis effigiem commostrabant 144.f
valentianenses milites 121.a.b

valeria Luperca ab aquila liberata 342.f.343.a
valerianus Soranus cur neci traditus 342.f
valetudo inoffensa 534.e
valetudinis diuturnæ prosperitas 242.d
validior à deteriore superatus 102.c 103.d
vanæ sapientiæ studium 188.e
vaniloquentia 77.a
vaniloquentia euitata 17.a
variæ, genus Pantherarum 104.d
varietas rerum grata 134.f
M. Varro literarum porcus appellatus à Palæmone 76.d 80.d
varro nauali corona donatus à Pōpeio 442.f. 443.a
varronis opinio de mundi partibus 24.e
vas animæ quid D. Paulo 539.b
vasa indignationis quæ ibid.c
vasa pro seruitiis ponuntur 541.a
vastitas 149.c
vaticinium 492.a
vaticinij symbolum laurus 492.e
vaticinia ex cane quis primus desampserit 45.a
Vbertas 541.c
Vectis 476.f
vehemens cupiditas 238.e
velamen simulacri fidei album fuit 333.b.c
velia 227.c
vedius nebulo reprehensus à Cicerone 55.b
vehemens appetentia 63.d
veientana sylua quando exaruit 493.b
velocitas 253.c.254.d.407.e.571.b
velocitas negociorum 31.c
venator 473.c
venationis antiquæ ratio in Sicilia dum ceruos venantur 63.a
veneficiorum amuletum 100.e.f
venenatarum sagittarum ictus quo modo sanabantur 205.b
venia 344.e
venus 82.f. 471.c.524.e
vnde dicta 470.f
venus ἐλεγετὴς 287. a cur aurea vocata 22.e cum pectine cur Romæ aliquādo colebatur 404.e.f cur eadem barbata ibid.
venus Genitrix 330.e eidem templum erectum, & à quo ibid.
venus in antro statuta, & quare 524.d malo insignis 524.d
venus Morphō 471.c
venus θεμέρη vocata 204.e verecunda 324.d vult crapulatum non famelicum 81.c
veneris armatæ simulachrum cur apud Lacedæmonios 406.d currum cur trahant passeres 193.b digressio ab Erycis monte 202.e
veneris Erycinæ templum 452.f
veneris in tutela sunt horti 323.c
veneris Mycheę sacra quæ 135.a nigræ sacellum vbi 324.d prophanatæ templum 260.e. sedes in lumbis 202.f simulachrum insidens arieti 95.b symbolum 554.f statua ibid.
veneris simulachro cur testudinem adiecerit Phidias 260.d
veneri cur adsculptus polypus 258.f cur dedicatę columbæ 201.c dicata concha. 263.b
venerem cur compedibus constringendam finxerint veteres 323.e cur in vincula coniecerit Tyndarus 336.f languentem excitantia 558.f
venerem spinosas in pectore curas serere 530.e
venter 326.e originis indicium ibi.
venter caret auribus, prouerb. 326.f
vēter mare aliquādo denotat 254.d
ventris varia significata 326.e
in ventrem pugnos ingerere 326.e
ventriloqui qui dicantur in sacris 327.a
ventum attestati, Scythis maximū iuramentum 416.e
vento grauidæ factæ equæ 40.f
ventorum præsagium per echinum 266.f
ventis equum immolabant Lacedæm. 436.a
venustas 119.a.404.d
venustatis symbolum 331.a
vepres delictorum symbola 530.e
ver 586.d.e
ver & hyems 164.f
ver, hyems, sol 331.a
veratrum cur appetant coturnices 229.b
verbenæ descriptio 555.b
verbum quid theologis 181.e
verba per gladij symbolum 415.a
verborum fons mens est 45.a
verecundia 314.f
L. Veri Aug. numus 379.c.380.d
veritas 395.c.399.c
veritas fidem parit 573.c
veritas, veritatisque signum nudum 430.f
veritatis dulcedo 518.e.f
veritatis symbolum 526.e
vernum tempus 159.a 290. b. 235.a
verni temporis amœnitas 96.f
verriculum 445.c
versicoloris vestis 391.a.b
versipellis 257.b
verticigena 382.e
vesontes 412.e
vespa vnde procreetur 246.e
vespæ 61.a
vesparum habitationes & cellæ quales 246.f. 247.a
vespis aduersatur malua syluestris 246.e
vespasiæ partus treis, per quernos ramos fatales totidem præmonstrati 363.c
vespasianus aliquot ex plebe miraculose sanauit 295.c
vespasian. de lotio vectigal exigebat 17. b procuratoribus pro spongiis vtebatur 282.d
vespasiani signum 154.e
vespasiani triclinium ascendit bos arator 26.f
vespasiano recens electo defuit autoritas 295.c
vespertilio 231.b.c & deinceps
vespertilio sola volatilium lac & mammas habet 231.c
vespertilionis & columbæ discordia 232.d
vespertilionis & formicæ discordia 232.d
vespertiliones arceantur platani foliis ibid. c occidūtur hedera suffumigata 232.e
vespertiliones in sacris quid sint 232.e
vespillo 46.d
vesta 173.a.b 410.f 454.e.f 482.e
vesta sedens sculpi pingique solita 421.b
vestæ rotūdam ædem Numa Pompilius consecrauit 482.e
vestæ simulachrum quanam figura erat 454.f
vestales virgines 289.c
vestalium initia 508.f
veteres minus vitiosi in philosophando 321.b
vetustas 500.d
vetustas quibus honorem tribuit 26 e
vetustatis symbolum hedera 500.d
vexatio 299.
Vgolinus Campegius 44.b
Via in diuinis literis quid 57.a
viæ & semitæ differentia 380.e
viæ per pedes symbolum 337.c
victimæ quales & quæ numinibus immolabantur 85.a
victor hostis 102.d
victoria 32.d 398.e 354.f 493.c
victoria & gloria per accipitrem 198.f 199.c
victoria maritima 423. c naualis 442.f perpetua 199. b. per galli symbolum 220.c 221. d per noctuam apud Athenienses 188.f cur per oleum indicatur 513.b
victoriæ Daualæ Piscariæ principis laus insignis 200.f & deinceps
victoriæ præsagium 49.c
victoriæ signum cur alatum 198.f 199.a
victoria vti nescius 256.e
victoriati numi 199.a
victoriani rhetoris locus 54.e
victus frugalis commendatur 546.d
victus prouisio 17.c
videntes appellantur Prophetæ 299.b
vidua perseuerantis continentiæ 201.c
viduitas continentissima 207.b
viere 471.c
vigilantia 118.e
vigilantia custodiaque 2.f
vigilātiam præstant ranæ oculi, luscinæ

sciniæ carne 174.e.f
vigilia perpetua nullum vtitur animal 2.b
vigiliæ speculationésque 159.b
viginti 367.c
vincentius Caprilis 328.d
vincla iugalia Maroni quæ 344.d
vinculum 371.b
vinculum per anuli symbolum 344.d.
vincula 331.c
vincula iugalia 393.a
vindemiæ prouentus plenus vnde præsagitur 235.b
vindemiarum licētia in regno Neapolitano 516.e
vindices milites qui 144.d
vindicta 9.a
vinearum incolumitas 224.a
vineas infestant Aprici venti 224.a
vinitor 112.e
vinum ad iucunditatem, non ebrietatem creatum 515.b
vinum in acetum conuersum quomodo restituatur 563.a. b in sacris oblatum, sanguinis signum 517.b marina commixtum aqua facilius conseruatur 253.a mentem, non secus ac alæ corpus, attollit 516.e
vini odium ex esu ouorum noctuæ fol. 190.d
vino apud Carthaginenses quibus interdictum 515.c.d intemperantius vtentes melancholicos fieri 516.f nullum tormentum efficacius ad veritatem eliciendā adhibetur 215.a olim abstinebant Roman. mulieres, quarū vna ob resignatos cellæ vinariæ loculos sui medio necata 516.d se ingurgitare cur adolescentibus quandoque permissum 116.d
vina vetustas commendat 500.d
violę quomodo fragrantiores fiant 513.a
vipera an mariti caput amputet, incertum 133.b
viperæ dente tactus nulla deinceps venena reformidat 148.d iecur conditum aduersus serpentum ictus remedium 148.d
viperæ edebantur in desperatissimis morbis 229.b in Arabia cur innoxiæ 148.e quomodo abortum mulieribus adferant 134.f
viperarum vterus an à catulis exedatur 134.e
viperis conditis vescentes diutissimè viuunt 148.d
viperalis herba 559.c
viperino ictui vipera remedium est fol. 148.d
vir probus 381.b
vir frugi, vxor prodiga 111.b
vir paterve cur dictus scarabeus 73.a
vir vndecunque perfectus 66.d.e
viri amor in mulierem infidā 265.b
viri probi animus quietus improbi inquietus describitur 235.c.d
sermo 316.d
viri symbolum per barbam 302.e
viris loquacibus extrema lingua perforata 568.e
virago 106.d.124.d
vires 401.b
vires cedere sapientiæ & eloquentiæ 12.e
viribus suis pollens 561.b
virga cur Palladi accommodatur 146.d
virgæ & baculi differentia 401.c
virgilij locus 29. a. 31.c. 36.d.40. f. 84.d.e.85.a.87.b.104.e.132.e.138.e 140.f.141.a.170.f.171.a.b.c.183.a 192.f. 205.a. 206. d. 213.c.215.c. 216.d.217.c.268.f.270.e.f.298. f. 319.c.320. d. 322. d. 323. c.336. d. 338.d.344.f.365. b.373. b.379. b. 387.a.410.f.424.d.425. a. 426.e. 451.a. 470.e.512.d.534.e.566.e.
virgilij locus in appēdicibus 529.c
virgilij opusculum de rosa 531.b
virginales columnæ 486.e
virginitas 403.c
virginitatis imago per apes 244.d
virgo abcisis capillis 579.b
virgo capillos erectos habens ibid.
virginis signum cur vitem auersetur 111.c
virginem parere non absurdū 168.f
virgines armatæ quæ 405.c.406.d
virginum custodia 260.d
virgula diuina quæ Ciceroni 147.a
virtus 12 d 497.b eneruata delicijs 402.e solida
virtus indagatrix cur draconi assimilata 138.e
virtus munimentum quod auferri non potest 418.e
virtutis decor 301.b
virtutis doctor 91.c
virtutis ac Honoris imagines 574.e
virtuti cedit improbitas 272.e
virtutes labore comparantur 488.f. 489.a
virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos 502.d
virus hippomanis quale 40.d.77.a
vis aperta 473.c
vis leoni peculiaris 2.f
viscum vnde prouēniat 238.f
vita 455.b
vita diuina 449.d
vitalis 196.d
vitalis per cordis hieroglyphicum 316.e
vita mórsque per oculi symbolum 307.c
vitæ breuitas 3.b.344.d.e
vitæ humanæ conditio 285.b
vitæ humanæ cursus 345.a
vitæ progressus 349.386.e
vitam instituisse sapienter qui dicantur 61.a.b
vitellij Cæsaris numisma 574.e
vitelliana dominatio crudelis 26.f
viterbiensis columna cum duabus accipitribus quid denotare videtur 199.e
vitij emendati signum 528.d.e
vitia 474.e
vitiis diuitiisque nomen, idem 116.f 117 a
vitiis quis dicatur liberari 38.f
vitiosus 29.c
vitis libertatis indicium 516.d laboris 505.f
vitis Rheæ sacra 516.f
vitis supra caput Hecates prætendi solita, quid sibi velit 498.f.499.a
vitis cui Christus se comparat, palmitúmque eius cōsideratio 505.c
pro Vitibus sactum 87.b
vitula indomita descripta ab Horatio 39.c
vitulari & vitulantes quid 26.d
vitulus 581.e
vitulus marinus 136.e.f fulmine non tangitur ibid.
vituli hieroglyphicum quod 26.d
vituli significatio in sacris quæ 33.a
vitulum offerre quid 22.f
viuacitas 66.d
viuificare in sacris literis quid 189.b
Vlna 348.e
vltio 104.f.244.e
vltio diuina 570.e
vltio per digitos commorsos indicata. 476.d
vlysses ordinis desertor 165.a
vlysses πολύτροπος 256.f
vlysis caput pileatum 385.b genus nobile ibid.
vlysis socij non nisi necessitate coacti piscantur 288.e
vlysis socij quomodo virga vel in bruta vel in homines transformati 146.d
vlysi naufrago Pallas oleum attulit quo perungeretur 532.e
vlysi quid responderit Palamedes 164.e
vlysis etymon 108.e
Vmbra 451.b
vmbræ odoratæ miram inspirarunt fragrantiam 545.b
vmbilicus, & eius significata 325.a. b.c.
vmbilicus terrarum vbi 182.f
Vncia 210.e
vncus 476.e
vndecim & duodecim 357.c.358.d.
vngendi cadauera mos Ægyptiis 57.c
vngi & vnctio, & non vngi, in sacris quid 337.d
vnguentum in Aaronis barba quid 532.e
vngues demordere, & rodere 341.a
vngula bifida 78.d
vngula duplex 78.f
vngula bifida in sacris quid 66.e
vnicornis quomodo capiatur 21.a
vnigenitus 72.d.e
vniones gemmæ 403.c
vnitas 389.a.430.e
vnitas & vnio 383.b

vniuer

vniuersalia rerum multis voluminibus explicauit Mercurius 312.f
vniuersum vel mundus 566.e
vniuersi Deus 435.a
vnius diei vita 248.e
Vocalia signa militaria 31.c
vocalis prima 28.d.162.f
vocalibus septem musica expressa 462.d
vocis qualitates quot quæue 462.d
vocum compositiones apud Ægyptios quam vim habeant 196.f
C. Voctienus cur à Senatu punitus fol. 342.d.e
volare verba, Horatio quid 199.a
volcanalia quando celebrari solita fol. 482.e
volcanus 454.e
volcani téplum apud Ætnam 46.d
volumen 150.d
volumen vnde dictum 325.c
volumina serpentum quid denotent 135.a
voluminum cornua quæ 325.c
voluntas bona per errorem obfuscata 321.e
voluntatis fons, cor 176.f
voluptas 357. c. d ex patientia 342.f 343. maturè extincta 137. c vera quæ 138.e vires eneruat ibid.a
voluptatem ex myrto significari 494.e.f
voluptates quomodo coercendæ 328.e
voluptatum ac maiorum affectuũ dissipatio 161.a
voluptuaria Venus 116.f
vorocitas insatiabilis 280.e
vorago 374.e
vortuna 3 8.f
vot. XX. notę in numis & aris quid sibi velint 358.f.359.a
voti inefficacia 162.f
vota concepta, & nuncupata 318.f
vox humana, quid 268.e
Vpupa 235.b
vpupa quid Theologis 235.b
vpupa vuis vescens immodicè, quo modo ebrietati medetur 235.b
Vr Hebraica lingua quid significet fol. 106.f
vr Madianitarum rex ab Israelitis occisus, quid significet 106.f
vrbanus Bolzanius Pierij patruus 304.d.311.b
vrbanus Gręcas literas docuit 291.b
vrbes cur olim editis in locis ponebantur 424.f
vrbium origines variè ab autoribus traduntur 139.c
vriel 425.c.426.d
vrina rabiosi canis 50.f
vrinator 57.b.272.e
vrna Osiridi dedicata 538.e
vrnę tres 447.b
vrsa auersis vestigiis canum irrepit 106.e fœmina mare ferocior 186.e fœtum edit sine oculis 106.d fœtum lambendo perficit 106.d
in vrsas abire quid 106.e
vrsus quomodo capturam euadit 107.b
vrsi caput imbecillum 106.e
vrsi primùm antra habitationibus commoda ostenderunt 1 6.d
vrsi ex Britannia aduecti ad pop. Rom. spectacula maximæ admirationi fuerunt 106. e quandiu pedum suctu viuunt ibid.d salutis ergo alueatia incessunt 107.a.b
vrsis nomen ab irritatione olim impositum 106.f
vrsina ferocia Hierosolymitani excidij indicium 107.a
vrtica in sacris literis quid 530.f
vrus aut difficulter aut nunquam capi potest 107.b
vrus bos Germanicæ 107.b
Vtilitas & damnum 284.f
Vua in somniis visa, quid portendat 516.f
vuæ laxatio quomodo cohibeatur 563.b
vulcanus 67.c
vulcanus claudus cur fingatur 173.e
vulcani parentes qui 163.b
vulcano iuncta Pallas quid 172.d
vulcano pisciculi pro animis humanis dabantur 2 9.c
vulcanum & Pallada masculo fœminas iudicarũt Ægyptij 172.de.
vulpansen 187.b
vulpeculæ pelli assuenda Leonis spolia, prouerb. 122.d
vulpes 121.a.b.& seq.
vulpis lepidum responsum ad pardum 121.a.b
vulpis lupíque nomen à Prophetis nunquam ad bonum vsurpatum ibid.
vulpi quid responderit leæna de prolis fœcunditate 8.d
vulpem cur Siculi cinædum vocarint 121.b
vulpinari quid & vnde ibid.c
vulnus amatorium 134.f
vulnera amoris 407.b
vulnerat culex susurrando 116. f. 117.a
vultur 165. c & seq. à vento concipit 166. e quot oua parturiat 167.a viua non attingit 169.c
vulturis cœlestis afflatus quamnam habeat vim 170.e
vulturis cor amuletum ad varia 169.c nidum nemo vidit 170.f. 171.a præsignatura vbi strages futura sit, acacies cõcursuræ 170.d studium in educandis pullis 169.b visus & odoratus exquisitissimus ibid.c
vultures omnes fœminę 108.d
vultures pro sepulchris apud Iberos 134.a
vulturum oua zephyrea & hypenemia 168.e
vulturina aquila 178.d
vulturina penna parturientes adiuuat 168.f
Vxor cur ducenda 455. a inimica marito 133.b malum necessarium 455.a

X

XEnophontis nomine liber de Aequiuocis 206.a
Xenophontis locus 166.e
Xerxen fefellit insomnium 513.b

Y

Y Græcorum sæpe apud Latinos r. 462.e

Z

Z Pro S. veteres frequenter vsi 505.b
zabulum 467.c
zachariæ Chimios dictum quod 499.b
zadchiel 426.e
zamael ibid.
zamolxis sententia de oculis 204.e
zaræ manus de matris vtero, o recta quid 391.c
Zelotypia 116.f.117.a
zelotypia equorum 70.f
zeno dialecticorum argutias eludebat 539.a
zenonis Cittiei responsum de conuiuij hilaritate 104.f
zenonis sententia de Dialectica 251.b
zenobia commendatur 22.f
zenodoti error 151.c
zephyrea sunt vulturum oua 168.e
zephyro flante canunt suauius cygni 213.a
in Zerintho Samothraciæ oppido immolabantur & epulabantur canes 52.d
Zodiacus 566.e.584.e
zona 528.e.392.e.f.397.a
zonam virgineam, vel diu ligatam soluere 391.f
zopyrus Pyrrhum iugulauit 189.b
zoroaster 455.e
zoroaster recentior 6.f
zoroastris flumina quatuor 196.f
zoroastris sententia de animo 196.f

FINIS.

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRRVNT

INDEX.

A

Aγκυλοποῦς 423.a
ἀγυιαὶ 485.b
ἀδιάντου ἔτυμον 235.b
ἀετίτης lapis 182.d
ἀείφυλλος palma 489.b
αἴθων 121.b.
αἰλουρόμορφος ſcarabeus 73.e
αἱρεσιδάκτυλον 141.c
ἀλεκτρυῶν ἐπιτηδείᾳ 223.c
ἁλιγονὴς Venus 287.a
ἄλλα περιγνῶθι 220.e
ἄλλομαι 342.d
ἀλωπεκίζειν, καὶ ἀλωπεκάω 121.b
ἁμᾶν 464.d
ἀμφίκυρτος Luna 370.d
ἀνάγκη naſcentium Deus 144.f
ἄνθος auicula 236.d
ἀνοσιότης 414.f
ἀντέρως 452.e
ἀντιπελαργεῖν 157.b
ἀντίχειρ 342.d
ἄξιον ὀβελίσκου, prouerb. 484.e
ἄπειρον 469.a
ἀπείρων γῆ 379.b
ἀποσκορακίζειν, ἀποσκορακισμὸς 218.e
ἀργειφόντης Mercurius 316.d
ἀργενὸς 316.e
ἄργος 220.f
ἀρετὴν ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι dixit Antiſtenes 418.e
ἀρκτέμεσθαι Polluci quid 107.a
ἐν ἀρχῇ 378.f
ἀστροκύων 375.b
ἄταυραι boues quæ 22.e
ἀτιμαγελεῖν Ibid.
ἀτιμασθῆναι 360.d
ἀτρυγετές 382.e
ἀτρύγετοι mare 287.e
ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα ἢ ἀποθνήσκων, prouerb. 335.b
ἀφυαι 228.d
ἀφύη 281.b
ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων 445.b

B

Βαλανοφάγοι 498.f
βατράχου ἔτυμον 275.a
βεβαιῶν 269.c
βλέπειν ταυρηδὸν 23.b
βῆμα 200.e
βουβάλιον 21.c
βουγονὴς vocatus Dionyſius 23.a
βουλὴ 173.a
βουλιμία 49.c
βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε 27.b
βοῦς ἐπὶ φάτνῃ 30.d
βούφαρος 27.b
βουφόνος 28.e
βοῶπις 23.c
βῶ 27.b
βωμὸς φεύξιμος 481.c

Γ

Γ Litera 463.c
γ in δ vertunt Dores 150.d
γαῖος 29.a
γαμψώνυχα ζῶα 4.f
γαστὴρ δὲ θάλασσα 325.e
γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα 326.f
γαστρίζεσθαι 326.e
γλαῦξ ἵπταται 188.f
γρυπὸς genus duplex 177.b
γυπαιετὸς 178. d pullos ſuos faſtidit 179.a

Δ

Δ Litera 464.e
δαφνηφάγοι 49. .e.f
δεκαβίον mulcta Draconis 27.c
δεκαπους 348.c.f
δέλτωτον 463.c
δελφινόσημος Vlyſſes cur 252.f.253.a
δῆγμα ἀσπίδος 133.a
δήμητρα 150.d
δημοφάγοι 33.a
διάκτορος Mercurius 312.f
δίκης ὀφθαλμὸς 305.a
διομηδεία ἀνάγκη 38.f
διχότομος Luna 376.d
δρέπανος 417.a
δυαρχία ἐξ ὑπάτων δύο, numi inſcriptio 140.d
δυοδεκαθέων conuiuium Augusti quale 131.a
δῶρον 330.f.346.e.247.a

E

Εαρ 236.f
ἐγέλασεν ὄλεον, παροιμία 6.e
ἔαρση 241.a
ἑκατηβελέτης Apollo 149.a
ἑκατόγχειρ 331.b
ἐκκορικορώνη 19 .a
ἐκπεργικίζειν 227.c
ἐλαφιαία Diana 65.b.c
ἔλαφον ἄνδρα quémnam vocét Græci 63.e
ἔλαχες τὸ μ, prouerb. 414.e
ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδὲν 18.d
ἑλικοβλέφαρος oculus quis 307.a
ἐμπλοκαι 257.a
ἐννεάδρακορώνη 192.d.356.f
ἐννεάδεσμη σφόνδυλος 356.f
ἐννεάκυκλον καὶ ἐννεάδεσμον 151.a.357.a
hydra ἐννεακέφαλος καὶ πεντηκοντακέφαλος 356.f.361.b
ἐξέφηβος 356.c.357.d
ἐξιχνιάζω 350.d
ἐξωστίζειν 5.a
ἐπεα πτερόεντα cur dixit Homerus 199.a
ἐπιθυμία 321.b
ἐπίπεμπτον 355.b
ἐπισκύνιον 5.c
ἐριούνιος Mercurius 312.f
ἔρυμα 45 .f
ἐρωδιὸς vnde dictus 236.f
ἐρᾶς dæmon naſcentium 144.f
ἐστία 173.a.b
εὐμηνίδες 93.c
εὐπράττειν 464.f
εὐρύβρομος leo 3.c.
εὐφρονὴ 452.f

Z

Ζεῦξαι 475.d
ζῦνα cur Iouem Græci 455.c

H

Ημεροτρόφις χοῖνιξ 538.f
ἠριγένεια 97.b
ἠυγένειος leo 1.b

Θ

Θεὸς vnde dictus 305.c
θεῶν χεῖρες Philonis pharmacū 205.b
θήρα 474.d
θηρεία Mars 2.d
θὼθ 268.d
θυμολέοντες 2.d
θυραῖος Apollo 477.b
θύται 84.d

I

Ιδὲ πῦρ ἀφύα 281.b
ἱέραξ 196.f
ἱερὸν 412.f.413.a
ἱκετήρια 512.e
ἴκτινος 165.a
ἱπποθόν nympha 34.f
ἱππότα 35.c
ἰχθύων μὴ γεύσασθαι 284.f

Κακοῦ

K

Κακοῦ τρέπεται χιώς 256.f
καλλιχέλωνος obolus 261.a
κανθάρου σοφώτερος 72.d.e
κάππα 414.c
καρδίαν μὴ ἐσθίειν, quid Pythagoræ 196.e
καρηκομῶντες Græci cur 300.e
καρικὸν θῦμα 51.b
καρπὸς 334.e.f
καταρτίζειν 66.e
καταχθόνιος Iupiter 308.d
κενοδοξία 70.e
κεραυνὸς cur vocatus Ptolemæus 428.f
κεστρεὺς 279.c
κιγκλίζειν 239.a
κίχλης σοφώτερος 238.f
κοινὸς πόρνος vocatus Agathocles 194.c
κοντῷ πλεῖν 442.e
Koppatiæ equi 414.e
κόρον ἔχει καὶ μέλι 242.d
κατίκο σκίνῳ, prouerb. 365.b
κόσμος 435.c
κριὸς ἀσελγοκέρως 95.b.a
κρόμμυον 553.a
κρότωνος ὑγιέστερον 138.d
κρώζειν 326.e
κυανεψία 512.e
κύνον θήλω cur dixerit Theocritus 212.f
κύλλοι 470.f
κυνομυία 52.d
κυπαρίττου καρπὸς 504.e
κύω καὶ ὕων 50.d
κωτίλλειν 209.c

Λ

Λ in Lacedæmoniorũ ſcutis 414.d
λάας, λάος, λάαος, λαὸς 480.e
λαγὼς vnde formetur 118.e
λαλεῖν 312.d
λέιμα 533.c
λευκασμὸς 553.c
λέων ἐγέλασεν 6.e
λύκυθοι 512.f 513.a
λιβύη πυροφόρος 536.e
λιπορρινὸς ſalamandra 15'.c
λογογράφος vocatus Demoſthenes ab Aeſchine 451.c
λόγος quid D. Ioanni 181.c
λυκηγενέτης 97.b
λύκος πρὸς τῆς βοῆς σπεύδει 99.b
λυκοσπάδες 91.a.b
λυκόφρονες 98.e

M

Μαραθρὸν 129.b
μάχαιραν ὀξεῖαν ἀποστρέφειν 415.b
μελανέρων μὴ γέυεσθαι 264.f
μέροπες homines 158.e
μῆλον 94.d
μηνοειδὴς Luna quæ 376.d
μήτε νοῦν, μήτε γράμματα 57.c
μισῶ μνάμονα συμπόταν 353.a.b
μνημόνευσον gemmis inſculptum 311.b
μονόκερως 20.d
μονόκερως μόσχος quid Orpheo 23.a
μορφώ 406.d
μυδρὸν Solem eſſe putauit Anaxagoras 430.e
μιὸς ὄλεθρος 7.b
μύωψ 247.b
μυκητὰν cur vocabant Neptunum 25.b
μύρμηξ ἡ κάμηλος 70.d
μυχὸς 155.a

N

Ναρθηκοφόροι 534.e
νοῦς 136.e.f
νοῦς quid Anaxagoræ 132.e
νηκλιπόλον 561.c

O

Οβελίσκου ἄξιον 484.e
οἶστρος 112.e
οἰωνὸς 168.f
ὀλολύγων φωνὴ 274.e
ἐλόσχοινος 363.c
ὁμορόφιους χελιδόνας μὴ ἔχειν, quid 209.b
ὄνος quid ſignificet 111.a
ὄνου ὦτα, pagus Phrygiæ 110.d
ὀργιάζειν 336.d
ὀρθρογόν καὶ ὀρθροβόη χελιδὼν 210.d
ὀφέως ὄμμα 140.f
εχοφορία 376.e
ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις 137.b
ὀφθαλμὸς ὑφαιμος Luciano quis 307.b
ὀφιόδειροι Spartani 141.a.b
ὀφιοκτόνος Argiphon. 149.c
ὀψοφάγοι 188.e
Hori Apollinis loci aliquot vel emaculati, vel accuratius extenſi 5.a 17.c 28.e 66.d 140.e 158.f 168.e 186.e 187.c 189.b 19:.a 200.e 228.e 228.f 231.c 259.a.b

Π

Παλαιστὴ menſura quæ 431.a 346.f
πανδήμιος 95.c
πανσέληνος Luna 316.d
παρθενοκτονία quando ſublata 178.e
πάροχοι qui 424.c
περιφερόμενος προσκυνεῖν 377.a
πηχὺς 347.c
πιθηκόμορφος cur dictus Therſites 59.a
πίθος 540.d
πέρδικος πους καὶ σκέλος 227.c
περιελεύσεις αἱ 257.a
περιστερὰ 203.a
πληιάδες 257.a
ποδάρκης 62.e
πολιὰς 468.f
πολύτροπος Vlyſſes 257.a
πορφύρεσκεν 266.d
ποσειδωνιὰς 468.e
πόσις καὶ πόθος 554.f
πρᾳότερος περιστερᾶς 204.f 205.a
πρόβατον 93.a
προβάτου βίον ζῆν, καὶ προβάτων ἦθος 91.a
πτερόεντα ἔπεα 199.a
πυανεψία 512.e
πυρεῖος 6.d
πύριπνος æthe cur Orpheo. 455.c
πυροφόρος λιβύη 76.e

P

Ρα 403.a
ῥακὸς 435.c
ῥινόκερως 20.f
ῥινὸς 151.c
ῥόδου ἔλυμον 532.e

Σ

Σ in equis, quid 414.f
σάλος 336.f
σεισοπυγὶς 237.b 239.a
σεμναὶ deæ quæ 93.c
σεῦτλον 561.c
σηπιδικὸν atramentum 265.c
σηπιδικὸν 363.c
σθενιὰς 468.f
σκοροδίζειν 223.c
σκύζειν 5.c
σκῶπες 190.d
σπεῦδε βραδέως 254.e
σπιθαμὴ 345.c 346.d 347.b
σορὸν 124.f
στέφανον μὴ δρέπεσθαι 400.e.f
στῆγος ῥαφία 484.f
συγκεχυμένα corpora 128.e
σχοινοκέφαλος cur dictus Pericles 387.b.418.e
σῶκος Mercurius 312.

T

Ταραντινίζειν σ.d
ταύρεος Neptunus cur 25.b
ταυρηδὸν βλέπειν 23.b
ταυροειδὴς ſcarabeus 74.c
ταυροκράνοι fluuij cur 25.c
ταυροπόλος Diana, & cur dicta 19.b
ταυροφάγος Bacchus 31.a
τελέσαι 486.f 487.a
τελέισθαι 377.b.c
τέλειον 382.f
τετέλεσμένα 127.c 128.d
τετρακτὺ 310.d
τεττιγοφόροι Athenienſes 249.c
τραγίζειν 358.d
τρέω 205.a
τρήρων ibid.
τριόρχης accipiter 194.e
τρυγὼν 281.a
τυφλότερος ἀσπάλακος 123.b
τύχη Luna cur dicta 12.e
τυχη φερεπόλος 379.a
τῷ τρίῳ τὴν ἐγχέλυν 273.c
τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι 215.a
τῶν χοίνων χέιμαρρος 350.d

Υ

Υ Litera 79.b
ὑγίεια 584.e
ὑγέια καὶ ὑγιαίνειν 464.e
ὗκα 330.d
ὗν ὀρίνειν 82.e
ὑπόπτεροι ἵπποι Prindaro qui 335.b
ὕραξ 124.f
ὗς 79.b
ὗς διὰ ῥόδων 77.b
ὗς ἐκώμασεν 80.d
ὕφαιμος ὀφθαλμὸς Luciano quis 307.e

Φ

Φάρ 27.b
φύσ͂ησαι 376.e
φάσσαι columbæ quæ 337.c
φερεοικὸς cochlea 264.e
φερεπόλος τύχη 378.f
φεύξιμος βωμὸς 481.c
φιλοςέφανος olea quæ 512.f.513.a
φρένες μέλαιναι Homero quæ 374.f
φυσικὸν 433.c
φυτὸν 41.b
φωλάδες ἄρκτοι 106.b
φωλεύειν 280.f
φῶς φίλον χαῖρε 449.c.

Χ

χαίρειν 464.f
χεὶρ χεῖρα νίπτει, prouerb. 331.b
τὸν χεῖρα ἐπιβάλλειν 331.b
χελιδονίσειν 209.b
χηνάμυκον 561.c
χιλὸς 62.e
χλανα 391.a.392.b
χειροπολεῖν 81.c
χρυσόμηλον quemnam vocarit Diogenes 91.b
χρυσόρραπις Mercurius 146.d

Ω

Ὠδινολύων 277.b
ὠσ͂σεσαι 257.a

ΤΕΛΟΣ.

Inde[illegible] [illegible]ie[illegible]

φυτὸν [illegible]

φωλαδ[illegible]έρν[illegible]

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm